

av landsarkivarien i Lund skildrade tillståndet är typiskt för samtliga institutionerna. Ett sådant förhållande kan, synes det riksarkivet, icke få fortsätta. Det är uppenbarligen icke blott den nedskärning i anslaget, som måst vidtagas till följd av kriget, vilken förorsakar begränsningen i inköpen. Bokprisen ha därjämte stigit högst väsentligt, och det nyligen ingångna kollektivavtalet inom det grafiska facket visar, att pristendensen icke är sjunkande. Riksarkivet anser sig böra föreslå en fördubbling av anslaget för nästa budgetår. Anslaget bör fördelas med 600 kronor på ettvar av landsarkiven och med 400 kronor på vardera av länsarkiven i Visby och Östersund.

Statskontoret har tillstyrkt en höjning av anslaget med 950 kronor.

Den väsentliga begränsning av ifrågavarande anslag, som blivit en följd av det ansträngda statsfinansiella läget, har givetvis varit till avsevärd nackdel för landsarkiven. För att möjliggöra ökad anskaffning av böcker och arkivalier vill jag därför tillstyrka den av riksarkivet äskade höjningen av anslaget med 1 900 kronor till 3 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Landsarkiven m. m.: Inköp av arkivalier och tryckta arbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3 800.

[10.] 8. **Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 35 200 kronor.

Riksarkivet har för nästa budgetår hemställt om ett med 2 900 kronor till 38 100 kronor förhöjt anslag. Skillnaden mellan de för innevarande budgetår till de olika arkivinstitutionerna utgående anslagsmedlen och de av riksarkivet för nästa budgetår beräknade framgår av efterföljande sammanställning:

	Budgetåret 1945/46 kronor	Budgetåret 1946/47 kronor
Landsarkivet i Uppsala	9 900	10 500 (+ 600)
» » Vadstena	5 000	5 400 (+ 400)
» » Lund	4 700	6 000 (+ 1 300)
» » Göteborg	8 700	8 800 (+ 100)
» » Härnösand	5 100	5 600 (+ 500)
Länsarkivet » Östersund	800	800
Arkivdepån (länsarkivet) i Visby	1 000	1 000
Summa kronor	35 200	38 100 (+ 2 900).

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har riksarkivet ansett en höjning av anslaget med 1 944 kronor påkallad med hänsyn till inträffade förändringar i kollektivavtalen inom bokbinderifacket. Riksarkivet har vidare tillstyrkt en höjning med 176 kronor, motsvarande 5 procent, av individual-

lönen till den år 1937 vid landsarkivet i Lund anställde bokbindaren. På grund av stegrade materialkostnader och behovet av att anskaffa viss material, som under kriget icke kunnat inköpas, m. m. har riksarkivet funnit en höjning med 1 480 kronor erforderlig. Å andra sidan tillstyrker riksarkivet en minskning av anslagsmedlen till landsarkivet i Göteborg med 700 kronor vid bifall till riksarkivets av mig i det föregående förordade förslag om anvisande av medel under landsarkivens avlöningsanslag till avlönande av diversearbetsaren Holst.

Statskontoret har endast framställt erinran mot riksarkivets förslag om höjning av individuallönen åt bokbindaren vid landsarkivet i Lund. Ämbetsverket anför härom:

Bokbindarens avlöning enligt gällande kollektivavtal jämte 15 procent individuallön uppgår till 4 629 kronor. Bokbindaren i Vadstena, som anställdes samma år som bokbindaren i Lund, åtnjuter en lön av 4 380 kronor, vilket, om hänsyn toges till skillnaden i dyrortshänseende, är cirka 100 kronor lägre än i Lund.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad statskontoret anført torde de av riksarkivet för landsarkivet i Lund beräknade medlen böra minskas med i runt tal 200 kronor. Då jag i övrigt icke funnit anledning till erinran mot riksarkivets beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår, torde anslaget böra höjas med (2 900 — 200 =) 2 700 kronor till 37 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsarkiven m. m.: Bokbindning och konservering av arkivalier* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 37 900.

[11.] 9. **Kungl. biblioteket: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 333 200 kronor, varav 155 000 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän och 139 600 kronor till avlöningar till icke-ordinarie personal.

Riksbibliotekarien har hemställt om en anslagshöjning med 7 100 kronor till 340 300 kronor enligt följande specifikation:

	Kronor
a) minskning av ordinarieposten	— 2 000
b) löneklassförändringar och dylikt för icke-ordinarie personal	+ 3 500
c) anställande av en amanuens i Eo 18 för anordnande av utbildning av personal för de vetenskapliga specialbiblioteken ..	+ 5 600
	Summa kronor 7 100.

Beträffande det sistnämnda förslaget anför riksbibliotekarien följande.

I utlåtande över ett av Sveriges vetenskapliga specialbiblioteksförening väckt förslag om anordnande av utbildning av personal för de vetenskapliga specialbibliotekens behov har jag framhållit vikten av, att den ifrågasatta utbildningen komme till stånd. Jag förklarade mig därför beredd att redan innan Kungl. Maj:t hunnit anslå medel till dylik undervisning söka provi-

soriskt ordna utbildningen efter av mig i utlåtandet skisserade och av vederbörande biblioteksörening tillstyrkta linjer. Skola emellertid utbildningskurserna regelbundet anordnas inom kungl. biblioteket, kräves en förstärkning av bibliotekets arbetskrafter. Jag beräknar, att en bibliotekaries arbetstid helt kommer att tagas i anspråk av kursverksamheten och att till ersättning härför bör anställas en förste amanuens i lönegrad Eo 18.

Vad beträffar frågan om utbildning av personal för de vetenskapliga specialbibliotekens behov vill jag erinra, att Kungl. Maj:t, med anledning av den av riksbibliotekarien berörda framställningen från Sveriges vetenskapliga specialbiblioteksörening, genom beslut den 7 december 1945 förklarar hinder icke möta för riksbibliotekarien att vid kungl. biblioteket utan särskild kostnad för statsverket försöksvis under 1946 anordna en utbildningskurs för blivande befattningshavare vid de vetenskapliga specialbiblioteken. Till frågan, huruvida en utbildning av liknande art i fortsättningen bör anordnas vid kungl. biblioteket eller om en sådan utbildning bör komma till stånd på annat sätt, är jag icke beredd att nu taga ställning. Jag anser mig därför icke böra föreslå, att medel nu beräknas för förstärkning av personalen vid biblioteket.

Departement-
schefen.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde i enlighet med riksbibliotekariens förslag kunna sänkas med 2 000 kronor till 153 000 kronor. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör, såsom riksbibliotekarien föreslagit, med hänsyn till löneklassförändringar och dylikt höjas med 3 500 kronor till 143 100 kronor. Då anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppföras med oförändrat belopp, 38 600 kronor, bör avlöningsanslaget alltså höjas med (3 500 — 2 000 =) 1 500 kronor till 334 700 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för kungl. biblioteket att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 153 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal »	143 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 38 600
	Summa kronor 334 700;

dels ock till Kungl. biblioteket: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 334 700.

[12.] 10. Kungl. biblioteket: Omkostnader, *förslagsanslag*. Detta anslag är nu uppfört med 71 300 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser, införd på sid. 470 i statsliggaren.

Riksbibliotekarien har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att anslagsposten till sjukvård m. m., nu 2 500 kronor, måtte med hänsyn till belastningen höjas med 800 kronor till 3 300 kronor samt att delposten till övriga expenser, nu 27 200 kronor, måtte höjas med tillhopa 2 900 kronor till 30 100 kronor. Omkostnadsstatens utgiftssida, som nu slutar på 74 450 kronor, har till följd härav beräknats höjd med $(800 + 2\,900 =) 3\,700$ kronor till 78 150 kronor. Inkomstsidans slutsumma, nu 3 150 kronor, har upptagits till 3 300 kronor. Højningen, 150 kronor, avser inkomstposten till försäljning av publikationer.

Riksbibliotekarien har anfört bland annat följande.

Övriga expenser. Under de sistförflutna åren har nödvändig nyanskaffning i stor utsträckning fått anstå på grund av anslagets knapphet. För att möta behov, som sålunda ej kunna tillgodoses, torde anslaget böra ökas med 600 kronor. Under erinran att Kungl. Maj:t, som anbefallt tilllämpande från och med den 1 januari 1945 av nytt kollektivavtal för städningsarbetet inom statens verk, medgivit att den för innevarande budgetår anvisade delposten till övriga expenser finge för täckande av härav föranledda merkostnader för städningsarbetet överskridas med 2 310 kronor, anhåller jag vidare, att ifrågavarande delpost höjes med 2 300 kronor till bestridande av de ökade städningsekostnaderna.

Publikationstryck. Till den under omkostnadsstaten ingående delposten publikationstryck ha för innevarande budgetår anvisats 19 550 kronor och samma belopp föreslås för budgetåret 1946/47. Av detta anslag bestrides tryckningen av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogen. Dessutom ha härifrån medel utgått till tryckningen av kungl. bibliotekets årsberättelser. På grund av statsfinansiella svårigheter upphörde från och med år 1940 den årliga utgivningen av årsberättelsen. 1944 utgavs istället ett sammandrag av årsberättelserna 1940—42. Då årsberättelserna innehålla uppgifter, som äro av intresse för de flesta biblioteksbesökare, bland annat genom notiser om förvärv av värdefullare böcker och handskrifter, vilka icke redovisas i accessionskatalogen, är det i hög grad otidsenligt att dylika uppgifter icke komma vederbörande till del förrän efter tre å fyra år. Det kan påpekas, att de flesta större svenska offentliga biblioteks årsberättelser årligen utgivas av trycket, varför frånvaron av tryckt årsberättelse för kungl. biblioteket, som dock har karaktär av svenskt nationalbibliotek, måste anses mycket egendomlig. Jag får därför anhålla om tillstånd att av trycket utgiva dels ett sammandrag av årsberättelserna för åren 1943—1945, dels ock årsberättelsen för år 1946 samt att kostnaderna härför, som torde uppgå till 1 200, respektive 600 kronor, må bestridas av anslaget till publikationstryck.

Försäljning av publikationer. Härför har tidigare beräknats en inkomst av 150 kronor. Under budgetåren 1941/45 har emellertid denna avsevärt överstigit det beräknade beloppet och utgjort respektive 247, 487, 692 och 841 kronor. Jag får därför föreslå, att den beräknade inkomsten höjes med 150 kronor till 300 kronor.

Departementschefen.

I enlighet med riksbibliotekariens förslag bör anslagsposten till sjukvård m. m. höjas med 800 kronor till 3 300 kronor. Med hänsyn särskilt till kungl. bibliotekets väsentligt ökade kostnader för städning torde vidare, såsom

riksbibliotekarien likaledes föreslagit, delposten till övriga expenser böra höjas med 2 900 kronor till 30 100 kronor.

I besparingssyfte ha bibliotekets årsberättelser för åren 1940—42 tryckts endast i sammandrag. Jämväl årsberättelserna för åren 1943—45 torde, såsom under punkten 12 av 1944 års huvudtitel förutsatts, böra tryckas endast i sammandrag. Kostnaderna härför ha beräknats till 1 200 kronor. Med hänsyn till vad riksbibliotekarien anfört vill jag förorda, att bibliotekets årsberättelser i fortsättningen ånyo må utgivas av trycket. Då de för tryckning av årsberättelsen för år 1946 till 600 kronor beräknade kostnaderna, liksom nyssnämnda kostnader för tryckning i sammandrag av årsberättelserna för åren 1943—45, synas kunna bestridas inom ramen av nuvarande anslagsbelopp till publikationstryck, torde anslagsposten för detta ändamål i enlighet med riksbibliotekariens förslag böra uppföras med oförändrat belopp.

Då jag utöver vad nyss anförts icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstatens utgiftssida, bör dess slutsumma höjas med $(800 + 2\,900 =) 3\,700$ kronor till $(74\,450 + 3\,700 =) 78\,150$ kronor.

Inkomstsidans slutsumma utgör nu 3 150 kronor. Riksbibliotekarien har föreslagit, att posten till försäljning av publikationer, 150 kronor, skulle höjas med 150 kronor till 300 kronor. Då emellertid en ytterligare uppräknings av denna inkomstpost med 250 kronor synes befogad, förordar jag, att posten höjes med 400 kronor till 550 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande inkomstsidan, bör dennas slutsumma höjas med 400 kronor till 3 550 kronor.

Ifrågavarande anslag bör med bifall till vad jag förordat för nästa budgetår uppföras med $(78\,150 - 3\,550 =) 74\,600$ kronor, vilket innebär en anslagsökning med 3 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 74 600.

[13.] 11. **Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Till detta ändamål ha anvisats för budgetåren 1934/40 110 000 kronor (av detta belopp skulle dock 10 000 kronor, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1939, icke tagas i anspråk), 1940/41 93 500 kronor, 1941/44 80 000 kronor, 1944/45 85 000 kronor samt 1945/46 100 000 kronor.

Riksbibliotekarien har anhållit om en anslagshöjning med 10 000 kronor och till stöd härför anfört följande.

Redan i mina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll jag, att priserna å böcker och bokbindning kraftigt ökats. Stegningen torde nu kunna lågt beräknas till 30 procent på förkrigspriserna. Såsom även påpekades i fjolårets anslagsäskanden medför kungl. bibliotekets ställning som svenskt nationalbibliotek större förpliktelser än för något annat svenskt bibliotek

att bevara det svenska boktrycket, vilket förhållande genom de höjda priserna å bokbindning minskar möjligheterna att i önskvärd omfattning inköpa nyutkommen litteratur. Kungl. biblioteket saknar vidare alldeles de möjligheter att genom bytesförbindelser förvärva utländsk litteratur, som de till vetenskapliga institutioner knutna biblioteken i så hög grad kunna draga nytta av. Kungl. biblioteket kan å ena sidan icke göra avkall på bindning av det svenska trycket och å andra sidan kan biblioteket med hänsyn till den biblioteksbesökande allmänhetens intresse icke avstå från att förvärva den till bibliotekets intresseområde hörande litteraturen. På grund av de stegrade bokpriserna ser jag mig därför nödsakad att anhålla om en förstärkning av anslaget med 10 000 kronor till 110 000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad riksbibliotekarien anfört tillstyrker jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor till 110 000 kronor, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 110 000.

[14.] 12. **Kungl. biblioteket: Utgivande av ett tioårsregister till Sveriges offentliga biblioteks accessionskatalog, reservationsanslag.** Till den årligen sedan 1886 utkommande, inom kungl. biblioteket redigerade accessionskatalogen över nyförvärv till Sveriges offentliga bibliotek föreligga fyra tioårsregister, det senaste omfattande perioden 1916—1925. För utgivande av tioårsregistret 1926—1935 har under nämnda rubrik för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 37 500 kronor, utgörande hälften av de för ändamålet beräknade kostnaderna. *Riksbibliotekarien* har hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Utgivande av ett tioårsregister till Sveriges offentliga biblioteks accessionskatalog* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 37 500.

[15.] 13. **Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar, förslagsanslag.** 14. **Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader, förslagsanslag.** För närvarande äro dessa anslag uppförda med 42 500 kronor respektive 2 200 kronor. *Biblioteksstyrelserna i Linköping och Skara* ha icke ifrågasatt någon ändring i anslagen.

Departementschefen

Avlönings- och omkostnadsanslagen torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrade belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1946/47 anvisa
dels till *Stifts- och landsbiblioteken: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 42 500;

*dels ock till Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader ett
förslagsanslag av kronor 2 200.*

[16.] 15. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m., *reservationsanslag*. Ur förevarande anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 15 500 kronor, utgingo nämnda budgetår till bokinköp och bokbindning 7 500 kronor till stifts- och landsbiblioteket i Linköping och 6 000 kronor till stifts- och landsbiblioteket i Skara samt dessutom 2 000 kronor till förstnämnda bibliotek för vissa konserveringsarbeten. Anslaget sänktes av 1940 års riksdag till 10 800 kronor. För budgetåren 1944/46 har anslaget ånyo höjts med tillhopa 4 200 kronor till 15 000 kronor. Linköpingsbiblioteket erhåller av anslaget 8 100 kronor och skarabiblioteket 6 900 kronor, varav 1 000 kronor avser vissa konserveringsarbeten.

Biblioteksstyrelsen i Linköping har hemställt, att det till biblioteket därstädes utgående, för bokinköp och bokbindning avsedda beloppet måtte höjas med 1 900 kronor till 10 000 kronor. Till stöd för denna framställning har anförts i huvudsak följande.

Ifrågavarande anslagspost har — med frånräknande av de sedermera utbrutna medlen till omkostnader — under budgetåren 1926/32 utgjort 9 000 kronor, men reducerades därefter av statsfinansiella skäl till 8 000 kronor och, för de tre budgetåren 1933/36, till ett lägsta belopp av 6 000 kronor. Följande år höjdes anslaget åter och uppnådde året 1938/39 beloppet 9 000 kronor. Sedermera ha följt reduceringar, för budgetåret 1939/40 till 7 500 kronor och 1940/41 till 6 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåren 1944/46 framhöll styrelsen, att biblioteket måst vidkännas denna hårda nedskärning av sina inköpsmöjligheter, medan samtidigt Linköping genomgått en hastig utveckling till stor industri- och militärstad, bibliotekets bokutlåning ökat med närmare 27 procent och bok- och inbindningspriserna högst avsevärt stigit. Högre inköpspriser på böcker, dyrare inbindningskostnader och starkt ökat slitage hade samtidigt åstadkommit en allmän fördyring, som kunde uppskattas till mellan 30 och 40 procent. Nämnda förhållanden, framför allt den stegrade utlåningsfrekvensen, hade med avseende på statsunderstöd åt andra bibliotek med samma uppgifter som stifts- och landsbiblioteket i den allmänna folkbildningens tjänst — de egentliga folkbiblioteken och centralbiblioteken — icke blott föranlett snabb lindring av en jämförelsevis obetydlig anslagsreducering (10 procent) utan även, redan från och med budgetåret 1942/43, en fullständig avveckling av nedskärningen och återgång till oreducerade anslag. Centralbibliotekens särskilda anslag å 10 000 kronor hade dessutom hela tiden utgått ograverade.

Styrelsen framhöll vidare, att alla de uppgifter, som åvilade ett centralbibliotek, också tillkomme stifts- och landsbiblioteket samt därutöver vissa speciella funktioner, som krävde sin andel i bokinköpen. Vissa grupper av litteratur — och mycket dyrbar sådan, t. ex. teknologi — som tidigare rönt obetydlig efterfrågan, hade numera genom förläggning av stora industrier till Linköping blivit i hög grad aktuella.

Trots de för budgetåren 1944/46 vidtagna anslagshöjningarna har biblioteket genom samverkan av de angivna omständigheterna — icke minst den

år från år uppskjutna utfyllningen av genom minskade inköpsanslag lidna förluster — räkat i ett nödläge, i vilket även en återgång till det högsta hittills åtnjutna statsanslaget innebär en mycket otillräcklig kompensation.

Biblioteksstyrelsen i Skara har hemställt, att skarabiblioteket måtte tilldelas ytterligare 1 100 kronor till bokinköp och bokbindning, och därvid anfört:

Bibliotekets anslag till bokinköp och bokbindning reducerades år 1940 från 6 000 kronor till 4 800 kronor. Styrelsen har varje år framhållit anslaget otillräcklighet men lojalt sökt foga sig i det av tidsläget betingade kravet på sparsamhet. Med nuvarande höga bokpriser och inbindningskostnader är anslaget synnerligen otillräckligt. För landsbibliotekets vidkommande har det minskade statsanslaget hittills kompenserats av ett engångsanslag från Skaraborgs läns sparbank, men detta är nu förbrukat.

Departement-
schefen.

Då starka skäl anförts för ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 000 kronor till 18 000 kronor. Höjningen, avsedd för bokinköp och bokbindning, torde böra komma linköpingsbiblioteket till del med 1 900 kronor och skarabiblioteket med 1 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 18 000.

[17.] 16. **Bidrag till pedagogiska biblioteket.** Detta anslag utgick under budgetåret 1939/40 liksom under de närmast föregående åren med 7 000 kronor, samtidigt med att Stockholms stad lämnade ett årligt bidrag av 2 000 kronor. För budgetåret 1940/41 begränsades det statliga anslaget till 4 500 kronor, varjämte Stockholms stad för kalenderåret 1940 minskade sitt anslag till hälften eller till 1 000 kronor. För budgetåren 1941/44 erhöll biblioteket av statsmedel ett anslagsbelopp av 4 000 kronor. Anslaget har sedermera höjts, för budgetåret 1944/45 till 4 500 kronor och för budgetåret 1945/46 till 4 700 kronor. För kalenderåret 1941 beviljade Stockholms stad ett anslag av 500 kronor. För tiden därefter har intet bidrag utgått från staden.

Bibliotekets styrelse har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte utgå med oförändrat belopp. *Skolöverstyrelsen* har biträtt biblioteksstyrelsens förslag.

Departement-
schefen.

I enlighet med biblioteksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till pedagogiska biblioteket* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 4 700.

[18.] 17. **Nationalmuseet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag, som är uppfört med 264 100 kronor, disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, som återfinnas på sid. 472 i statsliggaren.

I skrivelse den 7 augusti 1945 har *museichefskollegiet* (cheferna för armémuseum, livrustkammaren, nationalmuseum, nordiska museet, riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, sjöhistoriska museet och statens etnografiska museum) hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vid framläggande av förslag till anslag för nästkommande budgetår beträffande nämnda museer beakta vissa av kollegiet framlagda förslag om förbättrad löneställning för vaktmästare och därmed jämförliga befattningshavare vid museerna. Som motiv för nämnda förslag har anförts, bland annat, att befattningshavarna i allt för stor utsträckning vore placerade som endast extra ordinarie, extra eller arvodestagare, att likformighet mellan de olika museerna saknades i fråga om tjänsternas placering å löneskalan samt att lönerna icke stode i proportion till det ansvarsfyllda arbete, som åvilade personalen. Över denna framställning ha utlåtanden avgivits av *statskontoret* och *allmänna lönenämnden*. Lönenämnden har därvid uttalat, att en mera allmän ändring av löneställningen för vaktmästare och därmed jämförliga befattningshavare vid de i framställningen berörda institutionerna syntes förutsätta en särskild utredning, vilken lämpligen borde omfatta även motsvarande befattningshavare vid andra likartade institutioner.

Under erinran om den av museichefskollegiet gjorda framställningen har vidare *civilförvaltningens personalförbund, avdelning 15*, som bland annat representerar personal i lägre lönegrader vid de statliga museerna, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en särskild översyn av löneställningen för den lägre personalen vid de statliga museerna i Stockholm.

Med anledning av vad sålunda förekommit har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 december 1945 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för verkställande av en översyn av löneställningen för museivakter och med dem jämförliga befattningshavare vid de statliga museerna m. m.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *museichefen* hemställt, att ifrågakvarande anslag måtte uppföras med 332 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 67 900 kronor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har därvid upptagits till 170 300 kronor (+ 44 700 kronor), anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t till oförändrat belopp, 6 330 kronor, anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 113 100 kronor (+ 13 000 kronor) och anslagsposten till rörligt tillägg till 42 270 kronor (+ 10 200 kronor).

Den begärda anslagshöjningen betingas — förutom av löneklassförändringar enligt gällande lönebestämmelser — av följande av museichefen framlagda förslag, vilka delvis sammanfalla med de av museichefskollegiet för nationalmuseums vidkommande framlagda förslagen till ändrad löneställning för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

1) återinrättande av den år 1942 indragna intendentsbefattningen, i samband varmed överintendenten skulle befrias från skyldigheten att vara föreståndare för en av museets avdelningar;

2) inrättande av en förste intendentsbefattning i lönegraden A 26 för skulptur och antik konst;

3) ordinarie sättning av en kontoristbefattning i lönegraden Eo 9 och en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Eo 7;

4) uppflyttning av en förste museivakt i lönegraden A 7 såsom uppsyningsman i lönegraden A 11;

5) uppflyttning av en museivakt i lönegraden A 6 såsom förrådsvaktmästare i lönegraden A 10;

6) uppflyttning av en förste museivakt i lönegraden A 7 och två museivakter i lönegraden A 6 såsom preparatorer i lönegraden A 10;

7) uppflyttning av en museivakt, som tjänstgör såsom chaufför, från lönegraden Eo 5 till lönegraden A 7;

8) två museivaktstjänster, den ena i lönegraden Eo 5 och den andra i lönegraden Ex 5 ombildas till ordinarie i lönegraden A 5;

9) för museets två nattvakter, vilka nu uppbära arvoden med vardera 2 740 kronor per år, inrättas museivaktstjänster i lönegraden A 5;

10) en befattning såsom eldare i lönegraden A 5 inrättas, i samband varmed indrages nu utgående arvode till eldare;

11) en amanuensbefattning i lönegraden Ex 17 och en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Eo 7 inrättas för avdelningen för modern konst;

12) en amanuensbefattning (halvtidstjänst) i lönegraden Ex 17 och en kanslibiträdesbefattning i Eo 7 inrättas för avdelningen för konsthantverk;

13) en amanuensbefattning i lönegraden Ex 17 inrättas för avdelningen för äldre målarkonst;

14) en amanuens i lönegraden Eo 16 anställs vid biblioteket;

15) två museivaktsbefattningar i lönegraden Ex 5 inrättas, varav en för biblioteket och en för konsthantverksavdelningen, och medel, 2 400 kronor, anvisas för anställande av en springpojke;

16) biträdet vid konservering av handteckningar och gravyrer, vilket nu avlönas dels med medel från anslaget till underhåll och ökande av samlingarna dels ock med fotografimedel, beredes anställning i lönegraden Ex 5; medel anvisas för ändamålet under avlöningsanslaget;

17) fotograf med ett arvode av 5 800 kronor anställs;

18) en museivakt och en kontrollant i lönegraden Ex 5 beredas extra ordinarie anställning i 5 lönegraden.

Museichefen har anfört bland annat följande.

Återinrättande av den år 1942 indragna intendentsbefattningen. Vid 1942 års riksdag genomfördes på förslag av besparingsberedningen i besparingssyfte en omorganisation av nationalmuseum, vilken bland annat innebar, att en intendentsbefattning vid museet skulle vid första inträffande ledighet indragas och det omedelbara chefsskapet för en av museets fyra avdelningar övertagas av överintendenten, vilken till sitt biträde i egenskap av avdelningsföreståndare skulle erhålla en andre intendent. Denna omorganisation kom i tillämpning från och med den 1 augusti 1942, då jag utnämndes till museichef och den av mig tidigare innehavda intendentsbefattningen indrogs.

I mina underdåniga anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 gjorde jag framställning om att den sålunda indragna förste intendentsbefattningen åter

skulle från och med sagda budgetår tillföras museet. Såsom skäl härför framhöll jag, att under den tid den genom nämnda besparingsåtgärd vidtagna organisationsformen gällt för museet det visat sig, att organisationen medfört vissa olägenheter. Den arbetsbörda, som åvilade museichefen, vore nämligen så betydande, att denne icke i önskvärd utsträckning kunnat ägna sig åt sitt värv såsom avdelningföreståndare. Den å avdelningen placerade intendenten hade till följd härav i realiteten kommit att få svara för avdelningen, utan att intaga en löneställning, som motsvarade det ansvar och de arbetsuppgifter som åvilade honom.

Min ifrågavarande framställning föranledde icke något förslag till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Emellertid bragtes frågan motionsledes (II: 213) under riksdagens prövning. Statsutskottet avstyrkte visserligen bifall till motionen men anförde i sitt utlåtande nr 8, att, då ifrågavarande organisationsändring vidtagits såsom en av särskilda förhållanden betingad besparingsåtgärd, torde man kunna utgå ifrån att Kungl. Maj:t så snart detta visade sig möjligt komme att för riksdagen framlägga förslag innebärande en återgång till den tidigare vid museet gällande organisationen. Utskottet erinrade i detta sammanhang om, att Kungl. Maj:t i 1945 års åttonde huvudtitel föreslagit, att den vid statens historiska museum år 1942 beslutade sammanslagningen av museidirektörsbefattningen med en av tjänsterna som avdelningsföreståndare skulle på grund av de olägenheter denna anordning förorsakat detta museum upphöra att gälla. I sistnämnda fall hade alltså en i besparingssyfte tillkommen och med förhållandena vid nationalmuseum likartad organisationsändring icke ansetts lämpligen vidare böra upprätthållas.

Med anledning av vad statsutskottet sålunda anfört och under åberopande av att den vidtagna indragningen av omförmälda tjänst på sin tid av min företrädare i ämbetet godtogs allenast såsom en av omständigheterna påkallad interimsåtgärd, får jag hemställa, att ifrågavarande provisoriska anordning måtte från och med budgetåret 1946/47 avvecklas och museet tillföras den indragna förste intendentstjänsten, i samband varmed överintendenten bör befrias från skyldigheten att vara föreståndare för en av museets avdelningar.

Inrättande av en intendantsbefattning för skulptur och antik konst. I mina anslagsäskanden för innevarande budgetår gjorde jag vidare framställning om att vid nationalmuseum skulle inrättas en förste intendantsbefattning för skulptur och antik konst. Förslaget föranledde icke någon framställning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. Jag anser mig nu ånyo böra framhålla, att antik- och skulptursamlingarna, som utgjorde museets ursprungliga kärna, länge varit en orättvist undanskymd del av museets bestånd. Dessa samlingar representera högst betydande konstnärliga värden, som på ett helt annat sätt än nu är möjligt kunna göra sig gällande, om de organiseras som en självständig avdelning under en egen föreståndare. På föreståndaren för denna avdelning synes även böra falla uppgiften att stå till förfogande som konsulent för lösande av landsortens statyfrågor. Enligt min mening är det för museets utveckling och organisation av största betydelse att ifrågavarande intendentstjänst inrättas.

Ordinarie sättnings av två biträdesbefattningar. Museets befattningar för kvinnlig biträdespersonal äro med undantag för kansliskrivarebefattningen (A11) uppförda såsom icke-ordinarie. För närvarande finnas i museet en kontoristbefattning i lönegraden Eo 9, tre kanslibiträdesbefattningar i lönegraden Eo 7, en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Ex 7

samt en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 med heltidstjänstgöring och tre kontorsbiträdesbefattningar med halvtidstjänstgöring. I mina anslags-äskanden att föreläggas 1945 års riksdag gjorde jag — som ansåg det skäligt att vissa av dessa icke-ordinarie befattningar förändrades till ordinarie — framställning om att kontoristbefattningen och en kanslibiträdesbefattning måtte uppföras i lönegraderna A 9, respektive A 7. Föredragande departementschefen fann sig icke böra förorda detta förslag (1945 års 8:de huvudtitel sid. 54). Då jag icke kan finna det rimligt att museet — i förhållande till andra statliga verk och inrättningar — skall i förevarande avseende intaga en så pass ogynnsam ställning, anser jag mig ånyo böra hemställa, att ovannämnda två befattningar ombildas till ordinarie. Jag får framhålla, att den nuvarande innehavaren av kontoristbefattningen varit i museets tjänst i sammanlagt 14 år (därav 9 år i Eo 9).

Inrättande av en amanuensbefattning och en kanslibiträdesbefattning för avdelningen för modern konst. För handläggning av de ärenden, som beröra modernt måleri och modern skulptur förfogar museet över en intendent. Denne befattningshavare har emellertid icke något biträde till sitt förfogande. Vad skrivgöromålen angår är avdelningen för modern konst hänvisad till att anlita skrivbiträdet på avdelningen för äldre bildhuggar- och målarkonst, vilken är starkt anlitad med göromål enbart för denna avdelnings räkning och därför endast i ringa utsträckning därutöver kan stå till en annan avdelnings förfogande. Arbetet på avdelningen för modern konst fordrar att intendenten ofta befinner sig utanför museet — på utställningar, i ateljéer, på auktioner m. m. — vid vilka tillfällen avdelningen helt står utan någon tjänsteman inom museet. Under den senare tiden har förfrågningarna från allmänhetens sida ökat i mycket betydande utsträckning. Det stegrade intresset för konst ute i landet har sålunda medfört telefonförfrågningar, brevkonsultationer och personliga besök i en omfattning, som man ännu för några år sedan skulle funnit osannolik. Det har förekommit att avdelningsföreståndarens tid vissa dagar helt gått åt till besvarande av dylika förfrågningar. Även det inre museiarbetet har på den senare tiden alltmer ökat. På grund härav har katalogiseringsarbetet icke kunnat hålla jämna steg med accessionen, varjämte den vetenskapliga bearbetningen av avdelningens föremålsbestånd måst skjutas åt sidan.

Det kan under nu angivna förhållanden icke längre vara försvarbart, att intendenten på avdelningen för modern konst lämnas utan biträdeshjälp. Jag anser det därför oundgängligen nödvändigt att en amanuensbefattning i lönegraden Ex 17 tillföres avdelningen. Vidare kräves för avdelningens räkning ett kvinnligt biträde. I sådant avseende torde en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Eo 7 böra inrättas.

Inrättande av en amanuensbefattning och en kanslibiträdesbefattning för avdelningen för konsthantverk. Vad beträffar avdelningen för konsthantverk så brottas denna i viss utsträckning med samma problem som avdelningen för modern konst. Konsthantverksavdelningen saknar såväl amanuens som kvinnligt biträde. Arbetet på avdelningen fordrar kontakt med utställningar, konsthandel samt utövare av konsthantverk och konstindustri i deras verkstäder och fabriker. Avdelningen har även alltmera blivit av allmänheten anlitad som rådfrågningscentral, vilket i betydande utsträckning tager föreståndaren-intendentens tid i anspråk. Då varken amanuens eller skrivbiträde finnes att tillgå har kata-

logiseringsarbetet — en av avdelningens viktigaste uppgifter — i viss mån mest eftersättas. Tiden har icke heller medgivit intendenten att i önskvärd utsträckning ägna sig åt vetenskapliga och populärvetenskapliga detaljuppgifter.

På grund av vad sålunda anförts synes det mig nödvändigt, att avdelningen förstärkes med en halvtidsamanuens i lönegraden Ex 17 och ett kanslibitråde i lönegraden Eo 7. ..

Inrättande av en amanuensbefattning för avdelningen för äldre målarkonst. För samlingarna för äldre målarkonst anser jag även en arbetsförstärkning önskvärd. Förutom avdelningsföreståndaren — en förste intendent — disponerar denna stora avdelning endast över en musealt utbildad tjänsteman, nämligen en extra ordinarie intendent, vilken emellertid är dels föreståndare för bildarkivet, dels ock förestår museets stora miniatyrsamling. Det ligger i sakens natur, att denne intendent på grund härav endast i mycket ringa utsträckning kan stå till förfogande för arbetet på avdelningen i övrigt. Jag ser mig därför nödsakad hemställa om, att jämväl för denna avdelnings del inrättas en amanuensbefattning i lönegraden Ex 17 med heltidstjänstgöring.

Inrättande av en amanuensbefattning för biblioteket. Jag anser mig vidare böra göra framställning om förstärkning av bibliotekets personal. Denna utgöres för närvarande av en bibliotekarie i lönegraden Eo 17 samt två halvtidstjänstgörande biträden, det ena i lönegraden Eo 4, det andra i lönegraden Ex 2 (för klippssamlingen). Dessa biträden — vilka tidigare i viss mån kunde anlitas även för övrigt kontorsarbete vid biblioteket — äro numera mest tagna i anspråk för urklippssamlingens del. Denna samling grundades år 1880. Från och med detta år började regelbundet artiklar och meddelanden om konst ur vissa tidningar samt ur veckopressen att inom museet hopsamlas och tillvaratagas. Samlingen omfattar för närvarande 380 kartonger med i medeltal 400 urklipp eller alltså sammanlagt omkring 152 000 urklipp. Samlingen växer med omkring 30 kartonger om året. Härtill kommer att nationalmuseum år 1945 från direktör Thorsten Laurin som gåva emottagit hans urklippssamling, omfattande 170 bundna volymer innehållande tidningsurklipp, tidskriftsartiklar och kataloger om konst från tiden 1895—1945. Laurins samling måste katalogiseras för att komma till effektiv nytta. Arbetet härmed har hittills på grund av bristen på arbetskraft icke kunnat påbörjas.

Den ständigt ökade utlåningen från biblioteket tager mer och mer tid i anspråk. Boksamlingen är för närvarande uppställd på nio olika ställen inom museets tre våningar och i källarvåningen. Det säger sig självt att denna splitt-ring bidrager till att utlåningen blir tidsödande. Samtidigt med utlånings- och expeditionsarbetet skall bibliotekarien ombesörja bibliotekets korrespondens, utföra allt katalogiseringsarbete, accessionsföra inkommande publikationer, ordna med böckernas bindning, m. m., d. v. s. utföra allt det interna biblioteksarbetet under expeditionstiden. Med den stora arbetsbörda, som åvilar bibliotekarien, hava stora delar av boksamlingen icke blivit katalogiserade och hava icke heller möjlighet att utan förstärkning av arbetskraften bliva det, då accessionen av konsthistorisk litteratur är större till nationalmusei bibliotek än till något annat offentligt bibliotek i Stockholm vid sidan av kungl. biblioteket. Tiden har vidare icke medgivit bibliotekarien att återupptaga korrespondensen med bibliotekets utländska bytesförbindelser. En tillfällig hjälp har

biblioteket haft i danske flyktingen, bibliotekarien Aage Marcus från konstakademien i Köpenhamn, vilken arbetat med bibliotekets tidskriftsindex. Detta arbete måste nu, sedan Marcus återvänt till Danmark, nedläggas av brist på personal. Förutsättningen för att biblioteket skall kunna fullfölja denna betydelsefulla arbetsuppgift samt kunna återupptaga korrespondensen med bibliotekets utländska bytesförbindelser är att biblioteket utökas med en kvalificerad arbetskraft med kunskaper i biblioteksteknik, konsthistoria, franska, tyska och engelska samt maskinskrivning. Befattningen synes lämpligen böra upptagas såsom extra ordinarie i lönegraden Eo 16.

Förstärkning av museivaktspersonalen m. m. För närvarande finnas på övergångsstat uppförda dels en befattning som förste expeditionsvakt i lönegraden A 7, dels ock en befattning som museivakt i lönegraden A 5. Den vaktmästarkader, varöver museet nu förfogar, är alltför knappt tilltagen för att kunna möta de krav, som ställas på museet. Jag kommer därför i det följande att föreslå en viss utökning av antalet museivakter. Emellertid anser jag mig även böra hemställa om, att museet i första hand åter tillföres de två museivaktstjänster, som av besparingsskäl överfördes på övergångsstat, på så sätt att vid uppkommande vakans någon museivaktstjänst icke med hänsyn till övergångsstatstjänsterna behöver hållas obesatt. Museet står nämligen nu inför en återgång till fredsförhållanden, vilken i jämförelse med förkrigsperioden säkerligen kommer att innebära ökad verksamhet, beroende på stegrade anspråk från allmänhetens sida på museets öppethållande och på den pedagogiska verksamheten, lokalernas utvidgning, bibliotekets tillväxt, m. m.

För bibliotekets del kräves oavvisligen en särskild museivakt. Under de senare åren har arbetet på museets olika avdelningar i hög grad intensifierats och tjänstemännens behov av att låna litteratur icke endast från det egna biblioteket utan även från andra vetenskapliga institutioner, har blivit alltmera framträdande. Genom att biblioteket icke disponerar över någon vaktmästare kan det ofta dröja flera dagar innan nödvändiga biblioteksärenden kunna utföras, vilket försenar och försvårar museitjänstemännens arbete och forskningar. Jag anser mig därför böra hemställa om att medel anvisas för anställande av en museivakt för biblioteket i lönegraden Ex 5.

Enligt vad jag föreslagit skulle den museivakt, som handhaver konserveringsarbetet på konstslöjdivdelningen uppföras såsom preparator i lönegraden A 10. Det är oundgängligen nödvändigt, att denne får ägna sig åt dessa uppgifter, något som icke varit förhållandet under de senare åren, då han på grund av bristen på vaktpersonal måst anlitas jämväl för vakthållning i utställningssalarna. På grund härav har värden av avdelningens samlingar blivit eftersatt, vilket är särskilt riskfyllt på just denna avdelning. Jag får därför göra framställning om att museet utrustas med ytterligare en museivakt i lönegraden Ex 5, avsedd i första hand för konsthantverksavdelningen.

I föl framställde jag förslag om att medel skulle beviljas för anställande vid museet av en springpojke med avlönning av 200 kronor i månaden. Såsom motivering härför framhöll jag, att en av museivakterna har till särskild uppgift att utföra bank- och postärenden, hämta och avlämna konstverk, som icke kräva transport per vagn, avlämna notiser och annonser till tidningar m. m. Under de senare åren har denne museivakts arbetsbörda stigit så, att han omöjligt kan med önskad snabbhet medhinna alla dessa uppgifter. Jag får nu åter framhålla, att det vore av stort värde att erhålla en springpojke såsom biträde åt ifrågavarande museivakt. Springpojken kunde även tagas i anspråk för diverse enklare handräckningsarbeten inom museet (stencilering,

adresslagning av kuvert till vernissagekort och reklamtryck och dylikt). Jag vidhåller mitt förslag från i fjol att för ändamålet måtte beviljas ett belopp av 2 400 kronor.

Inrättande av en befattning i lönegraden Ex 5 för ett konserveringsbiträde. Av anslaget till underhåll och ökande av samlingarna utgår nu ett belopp av 1 500 kronor till konservering av handteckningar och gravyrer. Av dessa 1 500 kronor disponeras 1 200 kronor för avlönande av ett biträde. Det är emellertid synnerligen önskvärt, att hela ifrågavarande belopp å 1 500 kronor kan användas till de med konserveringsarbetet förknippade utgifterna för materiel och dylikt. Omförmälda biträde uppbär nu, förutom ovannämnda 1 200 kronor, ett årligt belopp av 1 500 kronor av fotografimedel. Han har varit anställd i museets tjänst i sex år och har därunder förvärvat sig en god yrkesskicklighet. Det arbete, som biträdet utför, är av permanent natur, varför nu en fastare anställning synes böra beredas honom. Jag får därför föreslå, att tjänsten i fråga lönegradsplaceras, till en början i lönegraden Ex 5, och att medel för ändamålet anvisas under avlöningsanslaget.

Anställande av en fotograf. Vid såväl nordiska museet som livrustkammaren finnas manliga fotografer anställda. Fotografen vid livrustkammaren har placerats i lönegraden Eo 17 eller med en något lägre lön än den som nordiska museets manlige fotograf erhåller. Chefen för ecklesiastikdepartementet har i 1945 års åttonde huvudtitel under punkten 21 förutsatt, att livrustkammarens fotograf skulle vara skyldig att i mån av tid fullgöra arbetsuppgifter jämväl för andra statliga museiinstitutioners räkning. Enligt vad jag inhämtat från chefen för livrustkammaren är denne fotografs arbetsuppgifter emellertid så omfattande, att inga utsikter finnas att han under de närmaste åren skall kunna tjänstgöra även inom andra institutioner. Därtill kommer att det arbete som måste komma att åvila en fotograf vid nationalmuseum icke är av sådan natur, att det kan verkställas vid sidan av andra tidskrävande uppgifter. Nationalmusei samlingar äro beklagligtvis icke genomfotograferade och böra därför i detta avseende genomgå i och för fotografi-materialets komplettering. Föremål, som hembjudas museet för inköp, böra även fotograferas, likaså material å museets utställningar liksom sådant material på andra utställningar, som kan vara av konsthistorisk betydelse. Porträttarkivet behöver ständig hjälp med montering av fotografier (cirka 1 000 om året), vartill kommer ett stort omonterat fotografibestånd tillhörande konsthantverksavdelningen och bildarkivet. Det torde säga sig självt att allt detta arbete, som av brist på anslagsmedel fått stå tillbaka för andra uppgifter, icke rimligen kan läggas på livrustkammarens redan förut i full utsträckning anlitade fotograf. För nationalmusei del kräves åtminstone under flera år framåt en egen heltidsanställd fotograf. Till en början torde han kunna avlönas med ett årligt arvode, och får jag i sådant avseende föreslå ett belopp av 5 800 kronor.

Statskontoret har anfört:

Under de gångna krigsåren ha givetvis anslagen till nationalmuseum i likhet med anslagen till andra statliga institutioner rönt inverkan av det ansträngda budgetläget. Även om härigenom åtskilliga önskemål icke kunnat tillgodoses, lär det likväl få anses uppenbart, att dessa önskemål icke nu kunna vinna beaktande omedelbart och för samtliga verk och myndigheter.

För nationalmusei del har statskontoret ur dessa synpunkter måst ställa sig avvisande till framställningarna om inrättande av dels en ordinarie förste intendentsbefattning för antik- och skulptursamlingarna dels ock två amanuensbefattningar vid samlingarna för modernt måleri och skulptur samt äldre målarkonst.

Museichefens framställning beträffande personalstaten avser — utöver vad nyss angivits — bland annat ett upphävande av 1942 års riksdags beslut, att överintendenten tillika skall vara avdelningschef samt att en förste expeditionsvaktstjänst i lönegrad A 7 och en museivaktsbefattning i lönegrad A 5 skola vara uppförda på övergångsstat.

Vad angår förstnämnda spörsmål må erinras, att indragningen av en förste intendentsbefattning kombinerades med utbyte av en extra ordinarie tjänst i 18 lönegraden mot en ordinarie intendentsbefattning. I den föreliggande framställningen har icke berörts frågan, hur med sistnämnda befattning skall förfaras. Statskontoret vill för sin del icke motsätta sig, att den indragna förste intendentsbefattningen åter uppföres å personalförteckningen. En förutsättning härför bör dock enligt ämbetsverkets mening vara, att vid första inträffande ledighet en ordinarie intendentsbefattning indrages och ersättes med en amanuensbefattning i Ex 17. Vid bifall härtill skulle å den avdelning, som nu formellt förestås av överintendenten (konsthantverksavdelningen), finnas två heltidstjänstgörande befattningshavare i högre löneställning. Anställande av ytterligare amanuenspersonal å denna avdelning kan statskontoret icke tillstyrka.

Den å övergångsstat upptagna förste expeditionsvaktsbefattningen skall vid inträffad ledighet ersättas med en å ordinarie stat redan uppförd museivakts-tjänst i lönegraden A 6. Innehavaren av nyssnämnda förste expeditionsvaktsbefattning uppnår pensionsåldern under januari månad 1947. I betraktande härav och då statskontoret icke nu kan förorda ett återförande till ordinarie stat av museivaktsbefattningen torde museichefens förslag i denna del icke böra föranleda någon ändring i personalförteckningen.

I ärendet har berörts en av museichefskollegiet gjord särskild framställning om förbättrad löneställning för vaktmästarpersonal. I utlåtande över denna framställning den 19 september 1945 framhöll statskontoret, att en lönereglering icke kunde vidtagas enbart på grundval av vad i sagda ärende förekommit. Icke heller nu föreliggande framställning möjliggör ett bedömande av spörsmålet i fråga. I detta sammanhang må erinras om för närvarande pågående utredning om museets lokaler samt museiverksamhetens ledning och samlingarnas förvaltning, vid vilken utredning jämväl skall framläggas förslag beträffande den för de museala och administrativa uppgifternas fullgörande erforderliga personalorganisationen.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit kan statskontoret icke förorda en förstärkning av bibliotekspersonalen liksom ej heller anvisandet av medel till anställandet av en museivakt å konsthantverksavdelningen, vilket förslag sammanhänger med ställningstagandet till museichefskollegiets framställning.

För tillgodoseende av behovet av biträdeshjälp vid samlingarna för modernt måleri och skulptur och för konsthantverksavdelningen hava beräknats två extra ordinarie kanslibiträden. Statskontoret har svårt att bedöma behovet av en dylik förstärkning av arbetskrafterna. Erinras må emellertid, att konsthantverksavdelningen är den enda av museets fyra avdelningar, som icke disponerar något kvinnligt biträde. Vid ett bifall helt eller delvis till museichefens förslag i denna del torde beaktas, att medel för närvarande böra beräknas allenast för avlönande av extra befattningshavare i högst 4 lönegraden.

I anledning av vad museichefen anfört om uppförande på ordinarie och extra ordinarie stat av två kvinnliga biträden, respektive två museivakter, får statskontoret uttala, att ämbetsverket icke vill motsätta sig ett tillmötesgående av framställningen i denna del. Emellertid vill ämbetsverket fästa uppmärksamheten vid att placeringen av biträdesbefattningen å kansliet i 9 lönegraden icke underkastats statsmakternas prövning. Statskontoret måste för sin del finna synnerligen tveksamt, om å kansliet bör vara placerad en befattningshavare i 11 lönegraden och en i 9 lönegraden. Med hänsyn härtill och då närmare uppgifter om göromålen å berörda tjänster icke föreligga, kan ämbetsverket icke förorda uppförande å ordinarie stat av den extra ordinarie kontoristbefattningen. Ämbetsverket föreslår att i stället — förutom en extra ordinarie kanslibitrådestjänst — en extra ordinarie kontorsbiträdesbefattning utbytes mot ordinarie befattning.

I övrigt har statskontoret icke funnit anledning till annan erinran mot vad museichefen föreslagit, än att ämbetsverket förutsätter, att anvisande av medel till en heltidsanställd fotograf allenast är en provisorisk åtgärd för ett antal år framåt, och att efter avverkningen av nu anhopade arbetsuppgifter livrustkammarens fotograf skall — såsom förutsatts vid tjänstens inrättande — kunna utnyttjas även för nationalmusei behov.

Liksom i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår har museichefen i sin framställning om anslag för nästkommande budgetår framlagt förslag om en betydande anslagshöjning till personal och samlingar. Enligt gjorda beräkningar skulle ett bifall till förslagen medföra ökningar å sammanlagt 154 000 kronor. Härtill komma utgifter för kristillägg m. m.

Departement-
schefen.

Såsom statskontoret framhållit ha givetvis anslagen till nationalmuseum i likhet med anslagen till andra statliga institutioner rönt inverkan av det ansträngda budgetläget. Även med beaktande av detta förhållande vill det dock förefalla som om åtskilliga av de framlagda önskemålen vid en mera kritisk inställning från museichefens sida lämpligen kunnat skjutas på framtiden och anslagsäskandena koncentreras till sådana krav, som för närvarande äro av vital betydelse för museets verksamhet. Det lärer sålunda, såsom statskontoret anfört, få anses uppenbart, att de nu gjorda framställningarna icke kunna omedelbart tillgodoses annat än i begränsad omfattning. Härtill kommer, att vissa av de framställda förslagen med hänsyn till pågående utredningar icke nu böra komma under bedömande. Detta gäller främst förslagen om uppflyttning i högre lönegrad av vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Jämlikt beslut vid 1942 års riksdag har såsom en besparingsåtgärd en av museets förutvarande fyra förste intendentsbefattningar, tillika avdelningsförståndarebefattningar, indragits från och med den 1 augusti 1942. I samband härmed har det omedelbara chefskapet för en av avdelningarna övertagits av överintendenten, vilken till sitt biträde i egenskap av avdelningsföreståndare erhållit en ordinarie intendent genom utbyte av en amanuensbefattning i lönegraden Eo 18 mot en andre intendentsbefattning. I likhet med statskontoret vill jag tillstyrka museichefens nu förnyade hemställan, att den indragna förste intendentsbefattningen åter uppföres å personallförteck-

ningen. Därvid anser jag mig emellertid icke böra, såsom statskontoret ifrågasatt, föreslå, att en ordinarie intendentsbefattning skall indragas vid första inträffande ledighet och ersättas med en amanuensbefattning i lönegraden Ex 17. I samband med att museet åter tillföres den indragna förste intendentsbefattningen bör museichefen befrias från skyldigheten att vara föreståndare för en av museets avdelningar.

Med anledning av museichefens förslag om inrättande av dels två amanuensbefattningar i lönegraden Ex 17 med heltidstjänstgöring, avsedda för samlingarna för modern konst, respektive samlingarna för äldre målarkonst, dels ock en amanuensbefattning i samma lönegrad med halvtidstjänstgöring för avdelningen för konsthantverk förordar jag, att medel beräknas för inrättande av en amanuensbefattning i lönegraden Ex 17 med heltidstjänstgöring. Det torde böra ankomma på museichefen att taga ställning till hur den arbetskraft, som därigenom tillföres museet, bäst bör utnyttjas.

För tillgodoseende av behovet av biträdeshjälp vid samlingarna för modern konst och för konsthantverksavdelningen skulle enligt museichefens förslag anställas två extra ordinarie kanslibiträden. Då konsthantverksavdelningen till skillnad mot museets tre övriga huvudavdelningar icke disponerar över något kvinnligt biträde och då den intendent, som handlägger ärenden som beröra modernt måleri och skulptur, icke har något biträde till sitt förfogande, finner jag mig på så sätt böra biträda museichefens nu ifrågavarande förslag, att jag förordar, att medel anvisas för anställande av ett kanslibiträde i lönegraden Eo 7.

Med hänsyn till vad museichefen anfört till stöd för sitt förslag om anställande vid biblioteket av en amanuens i lönegraden Eo 16 tillstyrker jag detsamma.

Å övergångsstat är nu uppförd en museivaktstjänst i lönegraden A 5. Enligt vad jag under hand inhämtat hålles på grund härav en ledigbliven museivaktsbefattning obesatt. Nyssnämnda å övergångsstat uppförda befattning torde därför böra avföras från personalförteckningen.

Förslaget om ombildning av två museivaktstjänster, den ena i lönegraden Eo 5 och den andra i lönegraden Ex 5, till ordinarie befattningar i samma lönegrad tillstyrker jag i likhet med statskontoret. På grund härav bör antalet i personalförteckningen å ordinarie stat uppförda museivaktstjänster i lönegraden A 5 höjas från 7 till 9. Jag har vidare i likhet med statskontoret icke funnit anledning till erinran mot museichefens förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt en museivakt i lönegraden Ex 5.

Då jag finner behovet av en förstärkning av museivaktspersonalen styrkt, förordar jag, att medel anvisas till avlönande av ytterligare en museivakt i lönegraden Eo 5. Jag anser mig tillika böra föreslå, att medel beräknas under icke-ordinarieposten med 2 400 kronor till anställande av en springpojke.

Med anledning av förslaget om inrättande av ordinarie museivaktstjänster för museets två arvodesavlönade nattvakter, vilket förslag jag icke är beredd att tillstyrka, vill jag framhålla, att jag anser det lämpligt, att museichefen tager under övervägande, huruvida den nuvarande anordningen för museets bevakning nattetid bör bibehållas eller ej. Jag vill i detta sammanhang erinra,

att vissa museer ingått avtal med aktiebolaget svensk nattvakt angående bevakningen av museernas lokaler nattetid. Enligt vad jag har mig bekant, överväger museiledningen vid ett annat museum att övergå till liknande anordning.

För närvarande disponeras 1 200 kronor av den under museets anslag till underhåll och ökande av samlingarna upptagna anslagsposten till konservering av handteckningar och gravyrer samt 1 500 kronor av fotografimedel till avlönande av ett biträde. I enlighet med museichefens, av statskontoret utan erinran lämnade förslag torde biträdet böra beredas extra anställning i lönegraden Ex 5 och medel för ändamålet anvisas under avlöningsanslaget. Härtill tager jag i det följande hänsyn vid behandlingen av frågan om anslag till museet till underhåll och ökande av samlingarna.

För beredande av vederbörliga ålderstillägg åt icke-ordinarie personal synes böra beräknas 400 kronor.

Utöver vad jag i det föregående förordat kan jag icke för närvarande tillstyrka de av museichefen föreslagna ändringarna i museets personalorganisation. Jag vill dock i detta sammanhang framhålla, att jag funnit skäl tala för att medel till ett följande budgetår anvisas för anställande av en särskild fotograf i nationalmuseets tjänst.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän beräknar jag till 138 000 kronor, vilket innebär en höjning med 12 400 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör i enlighet med museichefens förslag uppföras med oförändrat belopp, 6 330 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknar jag till 117 000 kronor, vilket innebär en ökning med 16 900 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppräknas med 4 000 kronor till 36 070 kronor. Anslaget i sin helhet bör alltså höjas med $(12\,400 + 16\,900 + 4\,000 =)$ 33 300 kronor till $(264\,100 + 33\,300 =)$ 297 400 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för nationalmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
1 överintendent	B 1
4 förste intender (avdelningsföreståndare)	A 26
2 intender	A 23
1 kansliskrivare	A 11
1 värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass .	A 8
2 förste museivakter	A 7
4 museivakter	A 6

Anm. En av dessa befattningar skall hållas obesatt så länge den å övergångsstat uppförde förste expeditionsvakten kvarstår i sin tjänst.

9 museivakter A 5

Tjänsteman å övergångsstat.

1 förste expeditionsvakt A 7

*Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad
än den 20:e.*

2 intendentur Eo 23;

dels godkänna följande avlöningsstat för nationalmuseet,
att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 138 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 6 330
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 117 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 36 070
Summa kronor 297 400;	

dels ock till Nationalmuseet: Avlöningar för budgetåret
1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 297 400.

[19.] 18. Nationalmuseet: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag är nu uppfört med 60 400 kronor, varav 1 000 kronor till reseersättningar och 1 500 kronor till försäkring och transport av konstföremål.

Museichefen har i sina anslagsaskanden för nästa budgetår hemställt, att anslagsposten till reseersättningar måtte höjas med 4 000 kronor till 5 000 kronor och delposten till försäkring och transport av konstföremål med 5 000 kronor. Till stöd härför har anförts följande.

Till reseersättningar är nu uppfört en anslagspost å 1 000 kronor. Innevarande års riksdag har beviljat ett anslag av 10 000 kronor till vandringsutställningar. Vandringsutställningarna måste medföra en kraftig utökning av depositionsavdelningens verksamhet i landsorten, vilket i sin tur påfordrar ökning av de för resor tillgängliga anslagsmedlen. I 1936 års åttonde huvudtitel framhöll föredragande departementschefen, att anslaget till vandringsutställningar vore avsett att tillgodose samtliga museets kostnader utom reseersättningar, vilka borde bestridas av museets omkostnadsanslag. Med hänsyn härtill föreslog departementschefen en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 1 000 kronor. Jag finner det erforderligt att en liknande förhöjning av nämnda anslagspost vidtages för nästa budgetår.

Härutöver synes mig anslagsposten till reseersättningar oundgängligen böra ökas med ytterligare 2 000 kronor. Under krigsåren har av brist på medel och med hänsyn till vidtagna evakueringsåtgärder den sedvanliga översynen av museets depositioner icke kunnat bedrivas i önskvärd utsträck-

ning. Det synes mig därför vara i hög grad angeläget, att museet genom sina egna tjänstemän åter blir i stånd att granska tillståndet av de över stora delar av landet utspridda depositionerna, vilket endast låter sig göra genom planmässigt upplagda inspektionsresor.

För att för museet möjliggöra ett anlitande av landsantikvarierna såsom ombud i landsorten och jämväl i förekommande fall cheferna för konstmuseerna i landsorten synes det nödvändigt, att erforderliga medel ställas till förfogande för bestridande av ombudens rese- och traktamentskostnader. Jag får i sådant avseende föreslå en ökning av nationalmusei anslagspost till reseersättningar med 1 000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att anslagsposten till reseersättningar upptages med ett belopp av $(2\,000 + 2\,000 + 1\,000 =) 5\,000$ kronor.

Från olika landsortsmuseer har till nationalmuseum gjorts framställning om, att av nationalmuseum deponerade konstverk måtte utbytas mot andra. Som skäl har anförts värdet av att kunna bjuda museibesökarna nya konstintyck; vissa museer hava haft samma konstverk i deposition sedan sekelskiftet och det är naturligt, att dessa konstverk icke alltid motsvara de krav, som i våra dagar böra ställas på konstbeståndet i ett museum. Ett utbyte av depositionerna måste under alla förhållanden verka stimulerande på landsortens konstliv, något som också alltifrån början av den utvidgade depositionsverksamheten ingått i museets planer. Ett dylikt utbyte kan dock endast verkställas med framgång, om det genomföres för ett tiotal landsortsmuseer samtidigt, på så sätt att deras depositioner intagas till nationalmuseum och där i samråd med depositions-mottagarna uppdelas i nya grupper efter varje orts särskilda önskemål och behov. För nationalmusei egen del är ett dylikt tillvägagångssätt mycket önskvärt ur flera synpunkter. Det skulle möjliggöra en omprövning av depositions-materialet med hänsyn till museets egen utställning och giva tillfälle till en noggrann kontroll av konstverkens tillstånd samt till kompletterande fotograferingar.

Ett genomförande av detta förslag kräver emellertid dels utrymme i museet, dels ock extra anslagsmedel. Under förutsättning att krigsarkivets i nationalmuseum nu magasinerade akter och handlingar m. m. bliva bortförda till budgetåret 1946/47 kommer utrymme att för ändamålet stå till museets disposition. Vad kostnaderna beträffar synes det mig självfallet, att depositions-mottagarna till viss del böra svara för dessa. Men det torde icke kunna förväntas, att de skola vara i stånd att ensamma bära hela utgiften, då — såsom jag nyss framhållit — även nationalmuseum skulle komma att draga fördel av anordningen. Så vitt jag kan finna måste minst 400 konstverk transporteras till nationalmuseum, vilket redan för emballeringen kräver icke oväsentliga anslagsmedel. Jag beräknar den totala kostnaden för den ifrågasatta åtgärden till 10 000 kronor, varav förslagsvis hälften bör bestridas av depositions-mottagarna. För statens del skulle alltså ett engångsanslag av 5 000 kronor böra anvisas, med vilket belopp delposten till försäkring och transport av konstföremål m. m. synes mig böra ökas.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret anser sig kunna med hänsyn till vad därom anförts biträda förslaget om en förstärkning av anslagsposten till reseersättningar. Ökningen synes emellertid kunna begränsas till 2 000 kronor.

Däremot måste statskontoret finna tveksamt, om statsmedel skola anvisas för bekostande av utbyte av i landsortsmuseer deponerade konstverk.

Det synes böra åligga en depositions-mottagare att svara för alla kostnader, som må vara förenade med en deposition, ävensom öva tillsyn över och i mån av behov vidtaga åtgärder för erforderligt iståndsättande av deponerade konstverk. Att i samband med ett av en depositions-mottagare påkallat utbyte av deponerade konstverk museet sättes i tillfälle att verkställa fotografering och att tillse att depositions-mottagaren fullgjort honom åliggande vårduppgifter synes knappast kunna åberopas till stöd för att staten skulle deltaga i kostnaderna för utbytet. Statskontoret måste därför ifrågasätta, om icke dessa kostnader helt eller i varje fall till största delen böra bestridas av depositions-mottagarna.

Departement-
schefen.

Anslagsposten till reseersättningar, som för budgetåret 1939/40 var uppförd med 4 500 kronor, sänktes från och med budgetåret 1940/41 till sitt nuvarande belopp. I det följande kommer jag att föreslå, att anslag för nästa budgetår anvisas till vandringsutställningar. Med hänsyn härtill och för att möjliggöra en planmässig inspektion av museets depositioner vill jag förorda, att nämnda anslagspost höjes med 3 000 kronor. Däremot anser jag mig under hänvisning till vad statskontoret anfört icke kunna förorda, att medel nu äskas till bidrag till kostnaderna för utbyte av i landsortsmuseer deponerade konstverk. Då jag, utöver vad jag nyss föreslagit, icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsanslaget, bör detsamma för nästa budgetår höjas med 3 000 kronor till 63 400 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 63 400.

[20.] 19. **Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna, reservationsanslag.** *Museichefen* har hemställt om en anslagshöjning för nästa budgetår med 77 100 kronor.

Under budgetåren 1931/46 ha de statsanslag, som numera avföras från förevarande anslag, utgått med belopp, som framgå av efterföljande sammanställning, vilken jämväl utvisar de av museichefen för budgetåret 1946/47 för olika ändamål äskade anslagsbeloppen.

Av museichefens anslagsberäkningar inhämtas följande.

Ökande av vissa samlingar av konstföremål. Nationalmuseum intager i jämförelse med t. ex. Statens Museum for Kunst i Köpenhamn i fråga om inköpsanslag en mycket ogynnsam ställning. Ifrågasvarande danska museum omspanner ett betydligt mindre fält än nationalmuseum. Det danska museet har under normala förhållanden disponerat ett inköpsanslag av 103 500 kronor, varav 50 000 kronor till inköp av utländsk konst och 53 500 kronor till inköp av dansk gammal och ny konst. Under kriget har förstnämnda anslagspost varit indragen, men museet har likväl haft 53 500 kronor till sitt förfogande, medan nationalmusei inköpsanslag begränsat sig till under budgetåren 1941/45 20 000 kronor och för budgetåret 1945/46 30 000 kronor avseende enbart samtida svensk konst, under det att alla andra avdelningar varit helt utan anslag. Genom att museet alltsedan budgetåret 1941/42 icke åtnjutit något annat inköpsanslag

Anslagsändamål	1931/32 Kronor	1932/33 Kronor	1933/36 Kronor	1936/37 Kronor	1937/39 Kronor	1939/40 Kronor	1940/41 Kronor	1941/44 Kronor	1944/45 Kronor	1945/46 Kronor	1946/47 Kronor
Ökande av vissa samlingar av konstföremål	44 500	20 500	6 500	15 000	20 000	25 000	—	—	—	—	40 000
Inlösen av svenska konstnärers arbeten	25 000	25 000	18 000	21 000	21 000	21 000	21 000	20 000	20 000	30 000	40 000
Samlingarnas vård och underhåll . . .	11 000	11 000	10 000	10 000	11 000	13 000	6 000	5 000	5 000	5 000	7 500
Biblioteket (boksamlingen)	4 000	3 000	2 000	3 000	4 000	4 000	3 000	2 500	3 500	3 500	6 500
Materiel för förvaring av handteckningar och gravyrer	5 000	1 500	—	2 000	3 000	3 000	500	500	500	3 000	8 000
Konservering av handtecknings- och gravyr-samlingarna	5 000	5 000	2 200	2 200	3 000	1 500	2 000	1 500	1 500	1 500	1 500
Konserveringsarbeten å föremål, tillhörande statens tavel-samlingar å äde kungl. slotten . .	12 000	2 000	2 000	2 000	4 000	500	500	500	500	4 100	10 700
Inköp av fotografier till bildarkivet . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 000
Summa kronor	106 500	68 000	40 700	55 200	66 000	68 000	33 000	30 000	31 000	47 100	124 200

än detta, har ett vacuum i den naturliga utvecklingen av museets tillväxt inom allt vad utländsk och äldre svensk konst uppstått, som det nu torde vara omöjligt att helt utfylla. Museichefen anser det därför vara sin oavvisliga plikt att framhålla vådan av att ett dylikt tillstånd längre fortfar. Jämförelsen med förhållandena i Danmark, som trots krig och ockupation alltså offrat så pass betydande summor på konstförvärv, visar också, att det lyckligare lottade Sverige kommit i en sådan situation att det icke längre kan på den internationella konstmarknaden uppträda vid sidan av sitt sydligare grannland utan i stället måste finna sig i att dess centrala konstmuseum alltmer sackar efter i sin utveckling. Detta förhållande blir så mycket mera iögonenfallande under nu inträdda fredsförhållanden, då man har att emotse att de nordiska länderna åter kunna anknyta kontakten med den internationella konstmarknaden. Såsom museichefen förut i tidigare framställningar om anslag till museet haft anledning framhålla, har det oavsett den gjorda jämförelsen ur olika synpunkter varit till stort men för museets naturliga tillväxt och konstvårdande verksamhet, att så begränsade medel stått till förfogande för inköp till museet. Ett belopp av minst 40 000 kronor borde därför för ändamålet för nästa budgetår ställas till nationalmusei förfogande.

Inlösen av svenska konstnärers arbeten. För detta ändamål synes för nästa budgetår böra anvisas 40 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 10 000 kronor. Med hänsyn till att vandringsutställningsverksamheten från och med innevarande budgetår återupptagits synes det

synnerligen angeläget att tillräckliga medel stå till museets förfogande för inköp av modern konst, så att densamma kan bli fylligast möjligt representerad även på vandringsutställningarna. Vidare är det synnerligen önskvärt, att museet även i största möjliga utsträckning kan delta i den utställningsverksamhet, som bedrivs genom riksförbundet för bildande konst.

S a m l i n g a r n a s v å r d o c h u n d e r h å l l. Härför är för innevarande budgetår uppfört ett belopp av 5 000 kronor. De under denna post under en följd av år anslagna medlen ha icke lämnat tillgång till iordningställandet av det mycket värdefulla förråd av äldre ramar, varöver museet disponerar. Med hänsyn till önskvärdheten av att ramarna bli ställda i fullgott skick anser museichefen sig böra äska ett belopp av 2 500 kronor för ändamålet och alltså hemställa om beviljande till samlingarnas vård och underhåll av tillhoppa 7 500 kronor.

Biblioteket. Anslaget till biblioteket utgår nu med 3 500 kronor. Boksamlingen har under de senaste 20 åren undergått en mycket kraftig tillväxt och ökat med icke mindre än 25 320 nummer, vilka emellertid till största delen influtit i häftat skick. En mycket stor del av detta bestånd har hittills av brist på medel icke kunnat bindas. En höjning av anslaget till bindning synes därför oundgängligen nödvändig för att icke boksamlingen genom tvånget att låna ut häftade böcker i förtid skall alldeles komma att förslitas.

Under de gångna krigsåren har biblioteket varit så gott som helt avskuret från möjligheten att förvärva utländsk konstilliteratur från andra främmande länder än tyska riket. För att komplettera denna brist — liksom även tidigare uppkomna luckor i beståndet av utländsk konstilliteratur — synes anslaget till biblioteket böra höjas från nu 3 500 kronor (varav 1 000 kronor för bindning) till 6 500 kronor (varav 2 000 kronor för bindning).

M a t e r i e l f ö r f ö r v a r i n g a v h a n d t e c k n i n g a r o c h g r a v y r e r. För nyanskaffning av förvaringskartonger beräknade museichefen i fjol ett belopp av 5 000 kronor erforderligt. I 1945 års åttonde huvudtitel tillstyrkte departementschefen anvisande av nämnda belopp, men ansåg att beloppet borde fördelas på två budgetår. Riksdagen, som delade denna departementschefens uppfattning, anvisade för ändamålet 2 500 kronor för budgetåret 1945/46. För nästa budgetår bör alltså beräknas återstoden av förstnämnda belopp eller 2 500 kronor. Härutöver erfordras emellertid en anslagsökning med 5 000 kronor. I fjol räknades med att ett 50-tal förvaringskartonger blivit obrukbara. Det har numera visat sig att under evakueringen ytterligare ett 50-tal kartonger blivit mer eller mindre obrukbara genom inverkan av luftens fuktighet inom evakueringslokalen. Dessa måste ovillkorligen ersättas. Härtill kommer att 50 nya kartonger erfordras på grund av den under de senare åren starkt ökade accessionen till handtecknings- och gravyrssamlingen. Sammanlagt utgör detta alltså 100 kartonger, vilka betinga ett pris av omkring 50 kronor per styck.

För anskaffning i övrigt av materiel för förvaring av handteckningar och gravyrer torde böra beviljas samma belopp som för innevarande budgetår eller 500 kronor.

Anslagsposten bör alltså uppföras med $(2\,500 + 5\,000 + 500 =) 8\,000$ kronor.

K o n s e r v e r i n g s a r b e t e n å f ö r e m å l, t i l l h ö r a n d e s t a t e n s t a v e l s a m l i n g a r å d e k u n g l. s l o t t e n. De härför anvisade regelbundna anslagsmedlen böra höjas med 100 kronor till 600 kronor.

Till istandsättande av målningarna på Rosersbergs slott anvisades av 1945 års riksdag ett belopp av 3 600 kronor. Den sammanlagda kostnaden beräknades av museets konservator till 7 685 kronor. Museichefen hemställer nu, att återstoden av sistnämnda belopp eller i runt tal 4 100 kronor måtte för nästa budgetår ställas till museets förfogande för arbetets slutförande.

På Gripsholms slott finnas 18 stycken stora porträtt av konung Karl XI:s ridhästar, vilka äro av stort värde såväl ur kulturhistorisk som konsthistorisk synpunkt. Alla dessa porträtt med undantag av ett äro målade av Ehrenstrahl eller å hans ateljé. Av serien ha tidigare tre konserverats och fem komma att istandsättas med anlitande av utav enskild person skänkta medel. Sistnämnda målningar återgiva i Strömsholms stuteri stambokförda hästar, varför det ansetts lämpligt att de förflyttas till Strömsholm, där de komma att placeras i slottets nu under restaurering varande riddarsal, en förflyttning som varit förutsättningen för den ovannämnda donationen. Behovet av att de på Gripsholm kvarvarande porträtten sättas i sådant skick att de kunna utställas har härigenom ökat. Målningarna äro så illa medfarna, att de sedan länge ej kunnat utställas utan måst förvaras rullade. Bland dem befinner sig också den målning, som senare tillförts serien och som förmodas föreställa konung Karl XII:s häst Brandklipparen. Liksom tre av de andra målningarna befinner denna sig i så angripet skick, att valet måste ställas mellan antingen en snar restaurering eller ett avförande av målningarna ur statens samlingar. Enligt av museets konservator gjord specifikation skulle den sammanlagda kostnaden för restaureringsarbetet belöpa sig till 17 600 kronor, vartill kommer kostnaden för anskaffande av prydnadsramar, 600 kronor, eller alltså tillhopa 18 200 kronor. Arbetet torde lämpligen kunna uppdelas på tre år och får jag alltså föreslå att för ändamålet för nästa budgetår anvisas 6 000 kronor.

Den sammanlagda kostnaden för konserveringsarbetena skulle alltså belöpa sig för budgetåret 1946/47 till $(600 + 4\,100 + 6\,000 =) 10\,700$ kronor.

Inköp av fotografier för bildarkivet. Nationalmusei bildarkiv tillkom år 1930 på initiativ av en av museets tjänstemän. De penningmedel, som erfordrades för arkivets upprättande anskaffades i form av donationer från intresserade privatpersoner och från ett antal konsthandlare. Arkivets ändamål är — förutom att bereda museitjänstemännen möjlighet till inhämtande av kännedom om olika tiders och länders konst — även att erbjuda konstforskare och konstitresserade studie- och jämförelsematerial, att vara en forskningskälla för kulturhistoriker och historiker även som att erbjuda bokförlag, tidskrifter, tidningar, teater och film lättillgängligt och kvalitativt högtstående illustrationsmaterial. Bildarkivet har först från och med innevarande budgetår fått understöd av statsmedel på så sätt, att en kontorsbiträdesbefattning inrättats för arkivets del.

Arkivets samlingar omfatta för närvarande omkring 90 000 fotografier och reproduktioner. Det måste uppställas som arkivets mål, att det blir så omfattande att besökaren däri kan finna de avbildningar han önskar. Hittills har utökningen av bildarkivet på grund av otillräckliga inköpsmedel måst ske utan en strängt genomförd plan. Det riktiga tillvägagångssättet — som emellertid ej kunnat följas — är att förvärva fotografier från museer, samlingar, konsthandeln och fotografifirmor successivt i land efter land. För bildarkivets rationella utbyggande anser museichefen det önskvärt, att minst 5 000 fotografier årligen anskaffas. Kostnaderna härför beräknar han till 10 000 kronor och hemställer, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret avstyrker förstärkning av den under anslaget till underhåll och ökande av samlingarna upptagna posten till inlösen av svenska konstnärers arbeten och anvisande av medel till ökande av vissa samlingar av konstnärligt värde. Vad särskilt angår nu nämnda anslag må beaktas, att museets föreläsningsmedel, vilka förut disponerats såväl till inköp för samlingarna som till avlönande av personal, genom beslut av 1945 års riksdag frigjorts från fasta avlöningskostnader till ett belopp av omkring 20 000 kronor för år. Delposten till inlösen av svenska konstnärers arbeten har också från och med 1 juli 1945 höjts med 10 000 kronor, varigenom posten i förhållande till budgetåret 1939/40 ökats med nära 50 procent.

I fråga om övriga poster får statskontoret uttala, att posten till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingarna bör minskas med 1 000 kronor, därest kostnader för avlöning åt det nu av dessa medel delvis avlönade konserveringsbiträdet beräknas under icke-ordinarieanslaget, att posten till biblioteket synes böra höjas till 5 000 kronor *samt* att posten till materiel för förvaring av handteckningar och gravyrer bör upptagas med oförändrat belopp. Den erforderliga nyanskaffningen av förvaringskartonger synes nämligen kunna fördelas på de närmaste åren. Under posten till konserveringsarbeten å föremål tillhörande statens tavelamlingar å de kungl. slotten har bland annat beräknats 6 000 kronor motsvarande en tredjedel av de totala kostnaderna för restaurering av vissa hästporträtt. Ehuru statskontoret givetvis saknar förutsättningar att bedöma intresset ur skilda synpunkter av en konservering av dessa till synes illa medfarna målningar, måste ämbetsverket ifrågasätta om det kan anses försvarligt att för detta ändamål disponera 18 000 kronor. Vad slutligen angår det begärda anslaget till inköp av fotografier för bildarkivet tillåter sig ämbetsverket hänvisa till att museichefen enligt kungl. brev den 22 juni 1945 har att taga under övervägande, bland annat huruvida icke en mindre avgift borde uttagas för illustrationsmaterial, som bildarkivet tillhandahåller för kommersiellt bruk. Nämnda spörsmål har anmärkningsvärt nog icke berörts i nu föreliggande framställning. Under erinran härom och då enligt statskontorets mening för bildarkivets utökande uteslutande böra disponeras museets inkomster av skilda slag får ämbetsverket avstyrka anvisande av medel för det ifrågasatta ändamålet.

Vid bifall till vad statskontoret sålunda föreslagit, skulle anslaget till underhåll och ökande av samlingarna uppgå till 50 700 kronor mot 68 000 kronor för budgetåret 1939/40. För en rättvisande jämförelse med nämnda budgetår måste dock beaktas, att tidigare för avlöningar bundna föreläsningsmedel till ett belopp av omkring 20 000 kronor numera kunna disponeras för samlingarnas underhåll och ökande.

Departementschefen.

Det nuvarande anslaget till ökande av samlingarna medger endast förvärv av arbeten av nu verksamma svenska konstnärer. Museets föreläsningsmedel få emellertid efter museichefens bestämmande användas bland annat till konstinköp. Föreläsningsmedlen ha på senare tid uppgått till rätt betydande belopp. Dessa medel, som i viss utsträckning varit bundna genom utgifter för avlönande av viss personal, ha, såsom statskontoret framhållit, genom beslut av 1945 års riksdag frigjorts från fasta avlöningskostnader till ett belopp av omkring 20 000 kronor per år. Härigenom ha givetvis möjlig-

heterna att disponera förevisningsmedlen för konstinköp betydligt ökat. Under den tid en väsentlig del av museets samlingar varit evakuerade har museet haft utrymmen tillgängliga för anordnande av specialutställningar. För tillträde till sådan utställning har erlagts dels ordinarie entréavgift till museet, dels ock särskild avgift för specialutställningen. Specialutställningarna ha därigenom bidragit till att öka de ordinarie entréavgifterna. I den mån samlingarna återföras till museet — något som redan i stor utsträckning ägt rum och kommer att fullföljas under innevarande budgetår — kunna specialutställningar icke vidare anordnas i hittills förekommande utsträckning. Man torde därför icke ha anledning att i fortsättningen räkna med förevisningsmedel av hittillsvarande storleksordning. Med hänsyn härtill vill jag tillstyrka, att en anslagspost till ökande av vissa samlingar av konstföremål ånyo uppföres under ifrågavarande anslag. Posten torde böra upptagas med 25 000 kronor eller samma belopp, som för ändamålet utgick budgetåret 1939/40.

Anslagsposten till inlösen av svenska konstnärers arbeten har för innevarande budgetår höjts med 10 000 kronor till 30 000 kronor. Någon ytterligare höjning kan jag för närvarande icke tillstyrka.

Den av museichefen begärda höjningen av anslagsposten till samlingarnas vård och underhåll med 2 500 kronor anser jag mig böra tillstyrka.

Jag vill vidare förorda en höjning av anslagsposten till biblioteket med 500 kronor.

Med hänsyn till vad museichefen anfört tillstyrker jag vidare, att anslagsmedlen till konserveringsarbeten å föremål, ingående i vissa samlingar å de kungl. slotten, för nästa budgetår höjas med 4 400 kronor till 8 500 kronor. Härvid har jag beräknat 600 kronor till löpande anslag för konserveringsarbeten, 4 100 kronor till slutförande av renoveringen av målningarna på Rosersbergs slott och 3 800 kronor till påbörjande av restaureringen av vissa å Gripsholms slott befintliga porträtt av hästar.

Under åberopande av vad statskontoret anfört kan jag icke tillstyrka, att anslagsposten till materiel för förvaring av handteckningar och gravyrer höjes eller att medel anvisas till inköp av fotografier till bildarkivet.

Vad jag sålunda förordat medför ett ökat anslagsbehov för nästa budgetår av $(25\,000 + 2\,500 + 500 + 4\,400 =)$ 32 400 kronor. Jag har emellertid vid behandlingen av frågan om anslag till avlöningar vid museet beräknat medel under nämnda anslag till bestridande av kostnaderna för avlöning åt det nu från anslagsposten till konservering av handtecknings- och gravyr-samlingarna delvis avlönade konserveringsbiträdet. Med hänsyn härtill torde denna anslagspost böra minskas med 1 000 kronor och ifrågavarande anslag, som nu är uppfört med 47 100 kronor, för nästa budgetår böra upptagas med $(47\,100 + 32\,400 - 1\,000 =)$ 78 500 kronor.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 78 500.

[21.] 20. **Nationalmuseet: Vandringsutställningar, reservationsanslag.** Under rubriken Nationalmuseet: Vandringsutställningar m. m. anvisades för budgetåren 1936/40 årsanslag med, för budgetåret 1936/37 6 000 kronor, för budgetåren 1937/39 8 500 kronor och för budgetåret 1939/40 2 000 kronor. Under budgetåren 1940/45 beviljades av statsfinansiella skäl icke något anslag för ändamålet.

Med anledning av vid 1945 års riksdag väckta motioner anvisade riksdagen under rubriken Nationalmuseet: Vandringsutställningar för budgetåret 1945/46 ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

Museichefen har för nästa budgetår hemställt om oförändrat anslag.

Departement-
schefen.

Jag biträder museichefens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nationalmuseet: Vandringsutställningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[22.] 21. **Livrustkammaren: Avlöningar, förslagsanslag.** Livrustkammaren har till följd av de säkerhetsåtgärder, som vidtagits beträffande dess samlingar, under krigsåren blott delvis kunnat hålla samlingarna tillgängliga för allmänheten. På grund härav har innehavaren av den ordinarie befattningen såsom förste museivakt beretts tjänstgöring i socialstyrelsen, som därvid svarat för hans avlöningsförmåner, varjämte en ordinarie befattning som museivakt hållits obesatt. Förste museivakten har från och med den 1 oktober 1945 återinträtt i tjänst vid livrustkammaren. Genom beslut den 7 september 1945 har Kungl. Maj:t medgivit, att nämnda befattning såsom museivakt må i vanlig ordning återbesättas. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 69 100 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat hänvisas till statsliggaren, sid. 474.

Föreståndaren för livrustkammaren har, med tillstyrkande av *nordiska museets nämnd*, framlagt följande förslag:

- 1) uppflyttning av befattningen såsom livrustmästare från lönegraden A 10 till lönegraden A 13;
- 2) ordinariesättning av intendentsbefattningen i lönegraden Eo 23;
- 3) ordinariesättning av kansliskrivarbefattningen i lönegraden Eo 11;
- 4) ordinariesättning av 2 museivaktsbefattningar i lönegraden Eo 5.

Med hänsyn till *dels* nämnda förslag, *dels* förste museivaktens återinträde i tjänst vid livrustkammaren, *dels* ock återbesättandet av museivaktsbefattningen har föreståndaren för livrustkammaren ansett ifrågavarande anslag böra uppräknas med 8 500 kronor till 77 600 kronor.

Statskontoret har anfört:

Enligt beslut av 1944 års riksdag utbyttes vid livrustkammaren två amanuensbefattningar mot en andre intendentstjänst samt en kansliskrivartjänst, vilka båda befattningar tills vidare erhöles extra ordinarie karaktär (se 1944 års åttonde huvudtitel, sid. 67). Från och med den 1 juli 1945 är intendenten placerad i 23 lönegraden. I betraktande av den korta tidrymd, som sålunda förflutit sedan dessa tjänster inrättades, är enligt statskontorets mening, ett överförande å ordinarie stat av desamma för närvarande icke motiverat. Där- emot tillstyrker ämbetsverket med hänsyn till proportionen mellan ordinarie och extra ordinarie museivakter förslaget att en extra ordinarie sådan tjänst omändras till ordinarie. Beträffande rustmästarbefattningen må erinras, att såväl denna tjänst som motsvarande befattning vid armémuseum tillkommo och erhöles sin nuvarande lönegradsplacering i respektive 10 och 13 lönegraden efter beslut av 1937 års riksdag. Då sålunda vid samma riksdag en differentiering av tjänsterna i lönehänseende ansågs påkallad och därför beslutas, kan statskontoret icke på nu av livrustkammaren anförda skäl tillstyrka, att rustmästaren därstädes i avlöningshänseende jämföras med armémuseums rustmästare.

Förslaget om uppflyttning av befattningen såsom livrustmästare från lönegraden A 10 till lönegraden A 13 torde med hänsyn till den nyligen beslutade utredningen angående löneställningen för viss personal vid de statliga museerna m. m. icke nu böra upptagas till slutlig prövning. I likhet med statskontoret vill jag tillstyrka, att en av de extra ordinarie museivaktsbefattningarna vid livrustkammaren i lönegraden Eo 5 ordinariesättes. En sådan åtgärd torde icke föregripa resultatet av nyssnämnda utredning. Vid bifall till vad jag nyss tillstyrkt bör å personalförteckningen uppföras ytterligare en befattning såsom museivakt i lönegraden A 5. På av statskontoret anförda skäl finner jag mig icke böra för närvarande förorda den föreslagna ordinariesättningen av intendents- och kansliskrivarbefattningarna.

Departement-
schefen.

Med hänsyn dels till förste museivaktens återinträde i tjänst vid livrustkammaren, dels till att medgivande lämnats att återbesätta den ordinarie museivaktsbefattningen, vilken sedan den 1 februari 1940 hållits obesatt, dels ock till den av mig förordade ordinariesättningen av en museivaktsbefattning i lönegraden Eo 5 bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän uppräknas med 12 200 kronor till 31 400 kronor. Av sistnämnda skäl bör anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal minskas med i runt tal 3 600 kronor till 37 500 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppräknas med 1 200 kronor till 10 000 kronor. Avlöningsanslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med $(31\,400 + 37\,500 + 10\,000 =)$ 78 900 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 9 800 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
1 föreståndare	A 27
1 livrustmästare	A 10
1 äldfru	A 10
1 förste museivakt	A 7
2 museivakter	A 5.

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än den 20:e.

1 intendent	Eo 23;
<i>dels godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren,</i>	
<i>att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:</i>	

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 31 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ...	» 37 500
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 10 000
Summa kronor 78 900;	
<i>dels ock till Livrustkammaren: Avlöningar för budgetåret</i>	
<i>1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 78 900.</i>	

[23.] **22. Livrustkammaren: Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag är nu uppfört med 10 600 kronor och disponeras jämlikt en på sid. 474 i statsliggaren införd omkostnadsstat.

Livrustkammarens föreståndare har, med tillstyrkande av *nordiska museets nämnd*, anhållit om höjning av anslaget med 3 200 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Ökning av anslagsposten till reseersättningar (nu 200 kronor)	kronor 300
2. Ökning av delposten till övriga expenser (nu 3 900)	» 300
3. Ökning av anslagsposten till konservering av riddarspelsrekvisita på Gripsholm (nu 700 kronor)	» 1 100
4. Ökning av anslagsposten till inköp av fotografiskt material (nu 800 kronor)	» 200
5. Inköp av verktyg m. m. för bokbinderiarbeten	» 300
6. Inventering av till livrustkammarens forskningsområde hörande material inom landet	» 1 000
Summa kronor 3 200.	

Som motivering för anslagshöjningen har bland annat anförts:

1. **Reseersättningar.** Önskvärda resor till auktionsvisningar m. m. ha icke kunnat företagas och inspektion och vård av livrustkammarens utanför Stockholm förvarade samlingar ha måst eftersättas.

2. **Övriga expenser.** Redan under det gångna budgetåret har det visat sig att nuvarande expensanslag varit för knappt tilltaget enbart vad

berör de till expeditionen hörande expensutgifterna. Härtill kommer att ökat medelsbehov är att vänta i samband med samlingarnas återuppställande och de återknutna förbindelserna med utlandet.

3. Konservering av riddarspelsrekvisita på Gripsholm. Det begärda anslagsbeloppet, 1 800 kronor, avser konservering, främst av textilmaterial. Av det begärda beloppet har 1 200 kronor beräknats till arvode åt en konservatris under 8 månader efter 160 kronor per månad och 520 kronor till material.

4. Fotografiskt material. Den föreslagna ökningen med 200 kronor motsvarar endast delvis den prisförhöjning, som material av detta slag undergått och kommer att undergå.

5. Verktyg m. m. för bokbinderiarbeten. För att effektivare och billigare utföra enklare inom livrustkammaren erforderligt bokbinderiarbete, främst vad berör bildarkivet, och samtidigt utnyttja inom institutionen befintlig arbetskraft, är en verktygsanskaffning nödvändig. Av det upptagna beloppet beräknas omkring 150 kronor till inköp av diverse bokbinderiverktyg och 150 kronor till en skärmaskin.

6. Inventering av visst material. Enligt § 3 i livrustkammarens instruktion har livrustkammaren att söka kännedom om i offentlig eller enskild ägo befintliga föremål av motsvarande slag som de till livrustkammaren hörande och i möjligaste mån verka för dessas skyddande och vårdande samt att bedriva forskning på områden, som kunna belysa livrustkammarens eget material. Fullgörandet av denna för såväl livrustkammaren som den vapenhistoriska forskningen i allmänhet synnerligen betydelsefulla uppgift har på grund av brist på medel kommit i efterhand. Endast vid ett tillfälle, under 1928, har livrustkammaren kunnat genomföra en undersökning av det inom Östergötland befintliga materialet, vilket möjliggjordes genom ett särskilt beviljat statsanslag. Den inventering, som nu borde påbörjas, skulle alltså utgöra en undersökning i huvudsak landskap efter landskap såsom en direkt fortsättning på den 1928 påbörjade verksamheten. Det är av yttersta vikt att den föreslagna inventeringen kommer till stånd snarast. Ärva rustkammare eller på annat sätt hopbragta samlingar skingras alltmer. De nu begärda anslagsmedlen, 1 000 kronor, avses endast skola utgöra bidrag till kostnaderna, som i övrigt skola täckas med privata medel.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret kan icke förorda förslaget, att två nya poster, en till verktyg m. m. och en för inventering av visst forskningsmaterial, upptages å omkostnadsstaten. Ämbetsverket föreslår för sin del med hänsynstagande jämväl till ifrågavarande utgiftsändamål, att posterna till reseersättningar och övriga expenser uppräknas med vardera 300 kronor eller till respektive 500 och 4 200 kronor. Inom ramen av sistnämnda belopp synes behovet av verktyg för viss bokbindning kunna tillgodoses. Någon höjning av de i omkostnadsstaten för innevarande budgetår till fotografiskt materiel och konservering av vissa Gripsholmsföremål nyupptagna posterna kan statskontoret icke tillstyrka.

I likhet med statskontoret tillstyrker jag en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 300 kronor till 500 kronor. Delposten till övriga expenser torde med hänsynstagande jämväl till förslaget om upptagande av en särskild anslagspost till inköp av verktyg m. m. för bokbinderiarbeten böra höjas med

Departementschefen.

300 kronor till 4 200 kronor. Till konservering av riddarspelsrekvisita å Gripsholm beräknar jag i enlighet med föreliggande förslag 1 800 kronor mot nu för inventarieföring och påbörjande av konserveringsarbetena upptagna 700 kronor. Förslaget om upptagande i omkostnadsstaten av en särskild anslagspost till inventering av visst forskningsmaterial och om höjning av anslagsposten till inköp av fotografiskt material kan jag icke tillstyrka. Då jag utöver vad sålunda anförts icke anser mig böra ifrågasätta någon ändring beträffande omkostnadsstaten, bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med $(300 + 300 + 1\,800 - 700 =) 1\,700$ kronor till 12 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Livrustkammaren: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 12 300.

[24.] 23. **Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 363 200 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 475 f.

Vetenskapsakademien har inledningsvis framhållit, att den i sina statförslag för naturhistoriska riksmuseet i regel icke upptagit de önskemål, som museet anmält för de sakkunniga för den naturvetenskapliga forskningens främjande, utan inskränkt sig till att anhålla om vissa provisoriska anslagshöjningar, som under alla förhållanden ansåges böra begäras av 1946 års riksdag för att åtminstone i någon mån lindra det nödläge, vari den vetenskapliga verksamheten råkat genom kristidens anslagsminskningar. Såvitt avlöningsanslaget angår, anholder vetenskapsakademien i enlighet med *föreståndarkollegiets* framställning om följande förändringar:

- a. Ordinariesättning av en vaktmästartjänst i Eo 5;
- b. höjning av arvudet till kamreraren från 4 800 kronor till 6 000 kronor; utsträckning av hans semester från 20 till 30 dagar;
- c. beredande av extra ordinarie löneställning i 5 lönegraden åt en vaktmästare och en gårdskarl, för närvarande timavlönade;
- d. anvisande av ytterligare 3 000 kronor (nu 3 000 kronor) till bevakning av skådesamlingarna;
- e. anvisande av ökade medel till tillfälliga biträden, vikarier m. m. (+ 12 000 kronor);
- f. ökning med 2 700 kronor av anslagsmedlen till rörligt tillägg (sammanhänger med e.).

Föreståndarkollegiet anför bland annat.

Ordinariesättning av en vaktmästartjänst. Sedan 1935 har en extra ordinarie vaktmästare varit anställd för biträde med bevakningen samt göromål i samband med museets gemensamma förvaltning, d. v. s. för arbetsuppgifter som närmast motsvara en expeditionsvakts. Då hans tjänstgöring sålunda icke är jämförlig med övriga vaktmästares, har han icke i likhet med dessa kunnat uppflyttas från 5:e till 6:e lönegraden. Däremot bör han på grund av jämförelsevis långvarig och mycket väl vitsordad tjänstgöring icke förmenas den ökade förmån som ordinarie anställning innebär. För

ändamålet erfordras en höjning av anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän med omkring 3 800 kronor. Samtidigt kan posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal minskas med 3 690 kronor, varför kostnadsökningen på avlöningsstaten endast bleve omkring 110 kronor.

Kamrerarens arvode och semester. I sina 1939 ingivna riksdagspetita hemställde vetenskapsakademien om inrättande av bland annat en sysslomansbefattning i lönegrad A 24 för handhavande av riksmuseets medelsförvaltning m. m. Kungl. Maj:t åskade och 1940 års riksdag beviljade emellertid endast ett arvode om 4 800 kronor för en kamrerare med deltidstjänstgöring. Under de snart fem år som gått har kamrerarens göromål, såsom intendenten redan från början förutsåg, visat sig kräva mera tid än man antog, när arvodet fastställdes. Arbetet med medelsredovisningen bestämmes icke enbart av anslagens storlek utan i hög grad av nödvändigheten att föra olika konton för de sju i stor utsträckning självständiga avdelningarna och i många frågor rådgöra med dessas föreståndare. Dessutom måste kamreraren, jämte förande av diarium, avgångsregister och matrikel, följa utvecklingen i vad angår bestämmelser i bland annat löne- och pensionsfrågor samt förbereda och för vetenskapsakademiens förvaltningsutskott eller riksmuseets intendent framlägga ärenden av denna art. Han bör slutligen även vara intendenten behjälplig med viss övervakning och tillsyn, såsom beträffande de 10 bostadslägenheterna, visningen av skådesamlingarna, arbetet på tomten m. m. samt över huvud taget i viss utsträckning fungera som närmaste chef för personalen inom den allmänna förvaltningen. Sedan kamrerarens arvode 1940 bestämdes, har som bekant penningvärdet starkt fallit och de flesta kategorier av befattningshavare ha erhållit större eller mindre kompensation härför. Enbart av denna anledning bör kamrerarens arvode nu höjas avsevärt. Enligt kollegiets samfälliga mening bör kamrerarens arvode av anförda skäl ökas med 25 procent eller 1 200 kronor till 6 000 kronor.

Kamreraren äger nu rätt till 20 dagars semester. Med hänsyn till hans ansvarsfulla arbete och ökade tjänstgöring synes hans semester böra utsträckas till 30 dagar och vikariatsersättningen höjas i samma proportion eller till 350 kronor (nu 240 kronor).

En extra ordinarie vaktmästare och en extra ordinarie gårdskar. Sedan flera år ha vid riksmuseet varit stadigvarande anställda två timavlönade biträden, som utfört diverse nödvändiga arbeten av olika slag. Den ene har företrädesvis biträtt med bevakning av skådesamlingarna samt med fönstertvätt och annan renhållning inomhus, ävensom med befordrande av ärenden mellan intendenten, kamreraren och de olika avdelningarna. (Avstånden mellan de i tre olika byggnader inrymda expeditionerna och avdelningarna äro betydande.) Den andre har bland annat varit sysselsatt med trädgårdsarbete, snörenhållning och transporter. Bägge ha dessutom i stor utsträckning måst anlitas som ersättare för eldare och nattvakt under dessas semester, frivakter och tjänstledighet. Det är av stor betydelse att ha ständig tillgång till arbetskraft som kan dirigeras till olika uppgifter, särskilt med hänsyn till den genom museets läge ökade svårigheten att hastigt anskaffa vikarier med kännedom om de vidsträckta lokalerna. Ifrågavarande avlöningar ha hittills utgått i form av timpenning eller dagspenning och ha i räkenskaperna förts i fem olika kolumner under dels avlöningsanslaget, dels expensanslaget. De böra emellertid helt bestridas ur avlöningsanslaget, och därjämte är det önskvärt att utbetalningsordningen och bokföringen förenklas. Av dessa skäl

och med hänsyn till vad billigheten kräver vid stadigvarande anställning, böra under rubriken *Avlöningar* till övrig icke-ordinarie personal upptagas ersättningar till *dels* en extra ordinarie vaktmästare, *dels* en extra ordinarie gårdskarl, bägge i lönegrad Eo 5.

B e v a k n i n g a v s k å d e s a m l i n g a r n a. I föregående års petita anhöll riksmuseet om höjning av detta anslag till förkrignivån, 6 750 kronor. Den av anslagsminskningen framtvungade tillfälliga inskränkningen i visnings-tiderna borde helst upphävas omedelbart, men i varje fall senast med ingången av budgetåret 1946/47. Även om skådesamlingarna icke hållas öppna i större utsträckning än nu, är det ur säkerhetssynpunkt nödvändigt att bevakningen förstärkes. Under senare tid ha de utställda föremålen i åtskilliga fall varit utsatta för åverkan. Bland annat har skelettet av den utdöda afrikanska jättebuffeln, ett dyrbart och unikt föremål, helt nyligen ohjälpligt skadats genom att någon brutit ut och tagit med framtänderna i underkäken. Redan före nedskärningen var anslagsposten alldeles för lågt tilltagen med hänsyn till utställningssalarnas areal och allmänhetens berättigade krav på ledning och upplysningar. Härtill kommer att museivakternas arvoden, som utgått med i genomsnitt 1 krona 27 öre per timme sedan den 1 juli 1939, böra höjas i ungefärlig proportion till den allmänna lönestegringen. Den här föreslagna anslagsökningen vore i själva verket avsedd att bland annat bekosta ett tillägg enligt ramavtalet, d. v. s. för närvarande med 20,7 procent. Bevakningsarvodenas storlek bör för övrigt ses i samband med museets läge. Av den nu utgående dagliga ersättningen av 4 kronor 45 öre för den vanliga tjänstgöringstiden om 3,5 timmar åtgå 90 öre enbart för bussresan mellan Jarlapan och museet. Av anförda skäl borde bevakningsanslaget höjas till betydligt över förkrignivån, men som en övergång till en mera tillfredsställande avvägning föreslås för budgetåret 1946/47 en ökning till endast 6 000 kronor.

Sedermera har *riksmuseets intendent*, professorn T. G. Halle, i en till mig ställd skrivelse anført i huvudsak följande.

Riksmuseets utställningssalar hållas öppna endast under en del av dagen och behovet av vakter växlar starkt olika dagar och årstider. Då bevakningstjänsten är föga ansträngande, brukar som vakter anlitas pensionärer. Ersättning utgår för närvarande med 1 krona 27 öre i timmen under vardagar och med 1 krona 78 öre i timmen under söndagar. Arvodena ha icke undergått höjning sedan år 1939. Vakterna tjänstgöra i regel endast några få dagar i veckan. Den vanliga tjänstgöringstiden är vardagar 3,5 timmar, söndagar 2,5 timmar. Dagarvodet är i båda fallen 4 kronor 45 öre.

I skrivelse den 14 november 1945 har civilförvaltningens personalförbund anhållit, att timlönen måtte höjas till 2 kronor. Enligt inhämtade upplysningar är timarvodet vid nedannämnda museer följande:

Armémuseum	kronor 2
Livrustkammaren	» 2
Nationalmuseum ¹	» 2
Statens historiska museum, vardagar	» 2
» » » söndagar	» 2: 67

För att kunna tillmötesgå personalförbundets framställning erfordras ett anslag, som med 1 800 kronor överstiger det i petitaskrivelsen begärda.

¹ För hel vaktdag om 7 timmar betalas 11 kronor, vilket motsvarar 1 krona 57 öre i timmen.

Tillfälliga biträden, vikarier m. m. Denna post, ur vilken alla icke särskilt specificerade utgifter för avlöningar till icke-ordinarie personal bestridas, har varit otillräcklig ända sedan det bestämdes, att vikariatsersättningar till alla andra än ordinarie tjänstemän skola utgå ur anslaget till icke-ordinarie personal. Dessutom är belastningen av denna post omöjlig att beräkna på förhand, varför en betydande marginal borde tillmätas. Vid riksmuseet uppgå vikariatsersättningarna under denna rubrik normalt till, relativt sett, högre belopp än vid flertalet statens verk. På grund av personalens fåtalighet och olikartade utbildning vid olika avdelningar måste nämligen i de flesta befattningar vikarier sökas utanför museet och därför helt avlönas ur ifrågavarande anslagspost. Allt sedan vikariatsförordnandena efter krigsutbrottet inskränktes, ha semestervikarier endast i undantagsfall anställts annat än när ordinarie museiassistenter förordnats att uppehålla föreståndarbefattningar. Då personalen även normalt är alldeles för knapp, har arbetet starkt lidit av denna inskränkning, och det är därför av vikt, att vikarier snarast möjligt åter få förordnas i tidigare vanlig utsträckning.

Statskontoret har anfört.

Enligt under hand erhållna uppgifter utgöres vaktmästarpersonalen vid museet av 6 ordinarie och 2 extra ordinarie befattningshavare. Vid sådant förhållande anser statskontoret tillräckliga skäl icke föreligga att ombilda en av de extra ordinarie befattningarna till ordinarie tjänst.

Beträffande framställningen om höjning av det år 1940 fastställda arvodet åt kamreraren, 4 800 kronor, må endast erinras, att den nuvarande innehavaren av befattningen i sin egenskap av f. d. överstelöjtnant vid intendenturkåren uppbär pensionsförmåner till ett belopp av i runt tal 8 000 kronor för år. Under hänvisning härtill avstyrker statskontoret bifall till förslaget om en höjning av denne befattningshavares arvode. Däremot vill ämbetsverket icke motsätta sig, att kamreraren medgives 30 dagars semester årligen.

Mot anställandet av två för närvarande timavlönade biträden i lönegrad Eo 5 såsom vaktmästare, respektive gårdskar, synes icke vara något att erinra.

Som framhölls vid behandlingen av anslagsäskandena för innevarande budgetår (jfr 1945 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 76, 77) ersattes vakttjänstgöringen vid de statliga museerna efter mycket olika normer. Statskontoret har icke något att erinra mot att detta spörsmål upptages till ett allmänt övervägande i syfte att åstadkomma en enhetlig reglering. I avvaktan härå är ämbetsverket icke berett förorda någon jämkning av nu utgående ersättningar. Frågan om ett återförande av visningstiderna vid museerna till förhållandena före kriget synes jämväl vara ett sådant spörsmål, som får övervägas i ett sammanhang för de berörda institutionerna. Därvid synes lämpligt, att visst statistiskt material framlägges, ägnat att belysa besöksfrekvensen å de olika veckodagarna.

Under hänvisning till Kungl. Maj:ts cirkulär angående begränsning av vikariatsförordnanden m. m. är statskontoret icke berett förorda någon ökad medelsanvisning under icke-ordinarieposten till vikariatsersättningar.

Naturvetenskapliga forskningskommittén har nyligen avgivit betänkande (stat. off. utr. 1945: 48) angående den naturvetenskapliga forskningens behov av personal, anslag och lokaler samt om inrättande av ett naturvetenskapligt

Departement-
schefen.

forskningsråd. Betänkandet, som för närvarande befinner sig under remissbehandling, berör jämväl naturhistoriska riksmuseet. Beträffande denna naturvetenskapliga institution föreslås avsevärda förstärkningar i form av såväl personalökning som högre materiellanslag. Jag har emellertid ansett uteslutet, att betänkandet i denna del skulle kunna färdigberedas i så god tid, att därpå grundat förslag kan underställas 1946 års riksdag.

På av statskontoret anförda skäl anser jag mig icke för närvarande kunna tillstyrka vare sig den ifrågasatta ordinarie sättningen av en vaktmästarbefattning eller en höjning av arvudet till kamreraren. Däremot tillstyrker jag, att kamrerarens semester utsträcker till 30 dagar, i samband varmed arvodesposten bör höjas med 120 kronor för beredande av ökad ersättning åt vikarien. Likaledes förordar jag bifall till framställningen om beredande av extra ordinarie ställning i 5 lönegraden åt en vaktmästare och en gårdskar, som för närvarande äro timavlönade och vilkas avlöningsmedel till större delen utgå från omkostnadsanslaget. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör vid bifall härtill höjas med i runt tal 6 000 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 1 800 kronor. Vidare har jag funnit uppenbart, att naturhistoriska riksmuseet är i behov av väsentligt ökade medel för bevakning av skådesamlingarna under de tider, då museet hålles öppet för allmänheten. Likaledes finner jag befogat, att museivakternas arvoden jämställas med motsvarande arvoden vid andra museer i Stockholm. Jag anser mig därför även böra tillmötesgå museiledningens framställning om en anslagsförstärkning i nämnda syften med 4 500 kronor.

Den betydande anslagshöjning, som museet begärt för vikarier m. m. anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Med beaktande av det anförda förordar jag, att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän uppföres med oförändrat belopp, 227 600 kronor, att arvodesposten höjes med 120 kronor till 14 120 kronor, att icke-ordinarieposten höjes med $(6\,000 + 4\,800 =)$ 10 800 kronor till $(76\,600 + 10\,800 =)$ 87 400 kronor eller, för vinnande av lämplig avrundning, 87 480 kronor, samt att anslagsposten till rörligt tillägg höjes med 1 800 kronor till 46 800 kronor. Förevarande anslag bör således uppföras med $(227\,600 + 14\,120 + 87\,480 + 46\,800 =)$ 376 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 12 800 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis kronor 227 600

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor	14 120
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	87 480
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	46 800
Summa kronor		376 000;

dels ock till Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 376 000.

[25.] **24. Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 86 300 kronor.

Vetenskapsakademien har icke för nästa budgetår ifrågasatt någon förändring beträffande omkostnadsanslaget. Med hänsyn till dess under nästföregående punkt omnämnda förslag om beräkning av medel under avlöningsanslaget till avlönande av en vaktmästare och en gårdskarl, vilkas löner för närvarande till större delen bestridas från omkostnadsanslaget, delposten till övriga expenser, innebär akademins förslag om anvisande av samma belopp till omkostnader som för innevarande budgetår i realiteten en anhållan om en förstärkning av nämnda delpost med i runt tal 5 000 kronor.

Statskontoret har förordat en minskning av anslagsmedlen till övriga expenser, nu 39 400 kronor, till 35 000 kronor.

Museets föreståndarkollegium har starkt understrukt behovet av ökade medel till expenser. Med hänsyn härtill anser jag mig, trots att jag i det föregående förordat den ifrågasatta överflyttningen av löneutgifter från omkostnads- till avlöningsanslaget, icke böra föreslå en alltför långtgående reduktion av förstnämnda anslag. Jag förordar, att omkostnadsanslaget minskas med 1 300 kronor till 85 000 kronor. Anslagsmedlen till övriga expenser böra vid bifall härtill minskas med 1 300 kronor till 38 100 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag . . av kronor 85 000.*

Departementschefen.

[26.] **25. Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m., reservationsanslag.** Detta anslag sänktes år 1940 från 95 200 kronor till 47 000 kronor och nedsattes år 1942 ytterligare till 45 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 56 000 kronor.

Vetenskapsakademien har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 55 600 kronor till 111 600 kronor och i samband därmed föreslagit, att benämningen av anslaget ändras till »Samlingarna och forskningsverksamheten».

För innevarande budgetår disponeras anslaget på följande sätt:

1. Ordande, vård och förkovran av samlingarna	kronor 40 100
2. Förstärkning av paleozoologiska avdelningens andel av posten 1	» 4 500
3. Förbrukningsmateriel för ordande och preparering av botaniska avdelningens svampsamlingar	» 400
4. Fotografering och ritning för paleozoologiska avdelningen	» 11 000.
Summa kronor 56 000.	

Den för innevarande budgetår vidtagna anslagshöjningen av 11 000 kronor avsåg tillkomsten av posten 4.

Föreståndarkollegiet anför:

N a m n ä n d r i n g. Detta anslags nuvarande benämning är i hög grad missvisande. Av anslaget bekostas bland annat även tjänsteresor i Sverige, resor i tjänsteärenden till utländska museer, honorar åt yngre naturforskare, ritningar och fotografier, instrument och annan apparatur, framställning av planscher och tryckning av publikationer m. m. Över huvud taget falla de direkta kostnaderna för den omfattande vetenskapliga verksamheten, med undantag för avlöningar, så gott som helt och hållet på ifrågavarande anslag utan att detta förhållande framgår av rubriken. Enär riksmuseets omkostnadsanslag disponeras av intendenten och huvudsakligen är avsett för utgifter som äro gemensamma för hela museet, bestridas ur anslaget till underhåll och ökande av samlingarna även sådana expensutgifter för de enskilda avdelningarna (materiel och inventarier, böcker, kartor m. m.) som vid statens verk i allmänhet påföras omkostnadsstaten. Anslagsbenämningen ger sålunda lätt en felaktig föreställning om storleken av de medel som disponeras för samlingarnas underhåll och ökande. I själva verket blir endast en mycket ringa del av anslagsbeloppet övrig för anskaffande av nya samlingar.

Även den under samma huvudrubrik upptagna delposten till Ordande, vård och förkovran av samlingarna etc. bör, delvis av liknande anledning, erhålla en mera adekvat benämning. Så länge bägge rubrikerna förbli oförändrade, ge de för övrigt på grund av likheten lätt anledning till förväxling.

På grund av här anförda omständigheter bör huvudrubriken ändras, förslagsvis till »Samlingarna och forskningsverksamheten» eller liknande. Den ifrågavarande delposten synes kunna benämnas »Materiel, arbetskostnader och förvärv av samlingar m. m.» (liknande beteckningar förekomma på flera håll) eller kanske hellre endast »Materiel m. m.» i likhet med närmast motsvarande anslagspost vid universiteten och flera högskolor.

Ordande, vård och förkovran av samlingarna. (Beteckningen föreslås ändrad till »Materiel m. m.») I den promemoria som ingivits till kommittén för den vetenskapliga forskningen har riksmuseet utförligt redogjort för orsakerna till anslagspostens otillräcklighet och framhållit, att densamma behöver ökas till minst 120 000 kronor. Om intet förslag om dess höjning skulle komma att framläggas för 1946 års riksdag i samband med en allmän omreglering av museets anslagsstat på grundval av forskningskommitténs väntade utlåtande, bör likväl en provisorisk höjning ske redan då för att avhjälpa de svåraste följderna av krigstidens anslagsminskning. Det synes lämpligt att utgå från samma grunder som i 1945 års statsverksproposition åberopats beträffande Uppsala universitets motsvarande anslag och som se-

dermera godkänts av riksdagen. I staten för 1939/40 motsvarades emellertid den nuvarande posten av två, enär den då utgående särskilda posten till Ritningar och fotografier sedermera inbegripits i densamma. De bägge posterna belöpte sig då till respektive 7 375 och 47 975 kronor eller tillsammans 55 350 kronor. Med beräkning av ett tillägg motsvarande en prisstegring av 40 procent erhålles ett belopp av 77 490 kronor eller avrundat 77 500 kronor.

Föreståndarkollegiet önskar framhålla, att det för budgetåren 1938/40 beviljade anslagsbeloppet långt ifrån innebar kompensation för prisstegringen sedan 1914, då anslaget i samband med omorganisationen fastställdes till ett alldeles för lågt belopp. Det nu framlagda förslaget om en provisorisk ökning till 77 500 kronor tager icke heller hänsyn till den starka utvecklingen av verksamheten och de vetenskapliga undersökningsmetoderna i senare tid.

Förstärkning av paleozoologiska avdelningens andel av delposten 1. Denna post bör höjas av samma skäl och enligt samma beräkningsgrunder som den föregående, d. v. s. från nu 4 500 kronor till det 1939/40 utgående beloppet av 6 000 kronor jämte 40 procent därpå, eller till 8 400 kronor.

Tjänsteresor i Sverige för föreståndare och assistenter. I petita för budgetåret 1945/46 hemställde riksmuseet, att denna post ånyo måtte upptagas med samma belopp, 3 500 kronor, som beviljades för budgetåret 1939/40. I en motion till 1945 års riksdag gjordes även en liknande hemställan, vilken visserligen icke föranledde beviljande av anslagsmedel men väl ett statsutskottets uttalande i positiv riktning. För att anslaget skulle bli likvärdigt med det som beviljades 1939, borde det emellertid liksom de två föregående ökas med 40 procent på då utgående belopp, eller till 4 900 kronor.

Resor i tjänsteärenden till utländska museer. Efter krigsårens avspärning är det av största vikt att denna för budgetåren 1938/40 utgående anslagspost åter uppföres i 1946/47 års stat, så att arbeten vid utländska museer må kunna återupptagas från och med den 1 juli 1946. Beträffande nödvändigheten att företaga resor för detta ändamål hänvisas till vad som anförts i 1937 års åttonde huvudtitel (sid. 82) samt till den utförliga motiveringen i riksmuseets promemoria till forskningskommittén. Det för 1939/40 beviljade anslaget bör höjas i åtminstone samma proportion som närmast föregående anslagspost eller till 4 900 kronor. I själva verket motsvarar varken detta belopp eller ens det i museets promemoria till forskningskommittén föreslagna, eller 14 000 kronor, med hänsyn till nuvarande kostnadsnivå anslagets betydelse för samlingarnas bearbetning och den vetenskapliga verksamheten i övrigt.

Bidrag till kostnaderna för framställning av plansch och tryckning av publikationer. I sin till kommittén för den naturvetenskapliga forskningen ingivna promemoria har föreståndarkollegiet framhållit angelägenheten av att riksmuseets publikationsfråga snarast får en tillfredsställande lösning. I avvaktan härpå bör för budgetåret 1946/47 åtminstone det för budgetåren 1938/40 beviljade och för budgetåret 1945/46 ånyo begärda anslaget om 4 000 kronor återinföras.

Fotografering och ritning för paleozoologiska avdelningen.

Föreståndaren, professor E. Stensiö, anför härom: I riksdagspetita för föregående budgetår framhölls omöjligheten att med nu utgående ordinarie anslag bestrida kostnaderna för utbildningar till större vetenskapliga avhandlingar utarbetade av avdelningens vetenskapliga tjänstemän. Med anledning härav beviljade 1945 års lagtima riksdag avdelningen ett anslag av 11 000 kronor för förfärdigande av utbildningar till två av föreståndaren författade avhandlingar. Sedan föregående budgetår har situationen i detta hänseende ej förbättrats. Extra ordinarie assistenten E. Jarvik har sedan dess utarbetat textmanuskript till en större avhandling och kommer under budgetåret 1946/47 att få ytterligare en avhandling färdig i textmanuskript. Båda dessa avhandlingar måste förses med ett stort antal planscher och textfigurer, varav emellertid på grund av bristande anslag endast ett obetydligt antal kunnat utföras. Kostnaden för färdigställandet av återstående delen av bildmaterialet till avhandlingarna ifråga beräknas uppgå till minst 8 500 kronor, varav endast cirka 2 000 kronor kan bestridas av avdelningens ordinarie anslag. Under hänvisning till vad som anförts i föregående års riksdagspetita beträffande det ordinarie anslaget otillräcklighet för vetenskapligt arbete, hemställs härmed för budgetåret 1946/47 om ett anslagsbelopp av 6 500 kronor för vissa fotograferings- och ritarbeten.

I ståndsättande av botaniska avdelningens bibliotek.

Föreståndaren, professor E. Hultén, anför härom: Sedan naturhistoriska riksmuseets önskemål anmälts till kommittén för den naturvetenskapliga forskningens främjande, har vid botaniska avdelningen uppstått behov av att få avdelningens bibliotek försatt i sådant skick, att det fullt kan utnyttjas i forskningens tjänst. Biblioteket har genom lyckliga omständigheter under den senaste tiden i det närmaste fördubblats, och genom möjligheten att anställa arkivarbetare kan detta stora och värdefulla tillskott nu bli katalogiserat och ordnat. Avdelningens bokbestånd, dubletter oräknade, omfattar för tillfället cirka 500 löpmeter böcker och separat, varav endast omkring 100 m. äro uppställda på ändamålsenliga bokhyllor. Resten är uppställd på provisoriska hyllor av allehanda typer, delvis ej tillhöriga avdelningen, eller inpackad i lådor och kartonger. För att kunna uppställa biblioteket på ett sådant sätt, att det kan utnyttjas för sitt ändamål, skulle sålunda ytterligare cirka 400 hyllmeter behövas. Infordrade kostnadsförslag visa, att bokhyllor av samma enkla typ som de ovan nämnda redan befintliga 100 hyllmeterna betinga ett genomsnittligt pris av omkring 10 kronor per löpmeter. Kostnaden för att sätta biblioteket i fullt användbart skick skulle sålunda belöpa sig på 4 000 kronor. De museet tillhöriga provisoriska hyllor, som nu användas i biblioteket och som skulle bli lediga om permanenta hyllor kunde anskaffas, äro synnerligen behöfliga för uppställning och ordnande av avdelningens stora dublettsamling. Dessa dubletter representera en värdefull tillgång för byte med utländska institutioner och torde bli särskilt efterfrågade speciellt under nuvarande förhållanden, då många botaniska institutioner förstörts av kriget. De äro för tillfället otillgängligt och oöverskådligt förvarade, huvudsakligen i pappkartonger.

Av de nyförvärvade böckerna äro åtskilliga av de värdefullare häftade eller i ett sådant skick, att de böra bindas. För att avhjälpa endast det mest skriande behovet i detta avseende behöves en summa av omkring 1 000 kronor.

Att av avdelningens knappa ordinarie anslag utanordna dessa för bibliotekets iståndsättande behöfliga medel, tillsammans 5 000 kronor, eller ens

en något betydande del därav, är uppenbarligen omöjligt. Föreståndaren får därför föreslå beviljandet av ett extra anslag av 5 000 kronor för detta ändamål.

Statskontoret tillstyrker en successiv återgång i anslagshänseende till förkrigsförhållandena och anför:

Anslaget till underhåll och ökande av samlingarna m. m. har under krigsåren varit knappt tillmätt, vilket föranlett, att vissa av museet som angelägna ansedda uppgifter måst eftersättas. Under erinran om det pågående utredningsarbetet rörande den naturvetenskapliga forskningens främjande anser sig statskontoret endast kunna förorda en successiv återgång till förkrigsförhållandena på förevarande område. Ämbetsverket föreslår därför en ökning av anslagsposten till ordnande, vård och förkovran av samlingarna till 50 000 kronor, att delposten till förstärkning av paleozoologiska avdelningens andel av delpost 1 upptages med oförändrat belopp samt att de övriga delposterna under anslaget med undantag av de båda resekostnadsanslagen beräknas på föreslaget sätt. För den händelse tidpunkten nu skulle anses vara inne att åter anvisa medel till inrikes tjänsteresor, torde medel härför böra äskas under omkostnadsanslaget, att redovisas under särskild rubrik. Frågan om anvisande av medel till studieresor i utlandet lärer omprövas i samband med de allmänna överväganden rörande anvisande av statsmedel för studieresor i utlandet, som statskontoret i annat sammanhang förutsatt skola komma till stånd.

Naturhistoriska riksmuseet är en av de institutioner inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, som under de gångna krigsåren fått vidkännas de hårdaste anslagsbeskränningarna. Av naturliga skäl ha dessa beskränningar särskilt drabbat förevarande anslag, vilket, såsom museiledningen framhåller, främst är avsett att tillgodose den vetenskapliga forskningen inom museet. Anslaget har under budgetåren 1940/45 utgått med mindre än hälften av det anslag, som beviljades för budgetåret 1939/40. Någon compensation för inträdda prishöjningar har icke under tiden beviljats, varför det förut knappa anslagets realvärde under årens lopp successivt minskat. Först för innevarande budgetår har en viss anslagsförstärkning av engångsnatur beviljats för ett särskilt ändamål.

I avvaktan på resultatet av naturvetenskapliga forskningskommitténs arbete har museiledningen hemställt om vissa provisoriska höjningar i syfte att avhjälpa de mest påtagliga bristerna. Jag anser mig dock icke kunna till alla delar biträda de gjorda framställningarna utan har funnit nödvändigt förorda en successiv återgång till mera normala förhållanden i anslagshänseende. I fråga om den största och tillika den för museiverksamheten viktigaste anslagsposten, benämnd »ordnande, vård och förkovran av samlingarna», tillstyrker jag en höjning med 15 500 kronor till $(40\,100 + 15\,500 =) 55\,600$ kronor. Till jämförelse erinrar jag, att för motsvarande ändamål under budgetåret 1939/40 anvisades tillhopa 55 350 kronor. Anslagsmedlen till förstärkning av den paleozoologiska avdelningens andel i nyssnämnda post, nu 4 500 kronor, synes böra höjas med 1 500 kronor till 6 000 kronor eller samma belopp som för budget-

Departement-
schefen.

året 1939/40. Sistnämnda budgetår anvisades ett belopp av 3 500 kronor till tjänsteresor i Sverige för föreståndare och assistenter och ett lika stort belopp till studieresor i utlandet för nämnda personal. Museet har nu anhållit, att 4 900 kronor måtte anvisas för vart och ett av dessa ändamål. Jag anser mig icke för närvarande böra ifrågasätta, att särskilda medel skulle anvisas redan för nästa budgetår till studieresor i utlandet, men tillstyrker att 3 500 kronor anvisas till föreståndares och assistenters tjänsteresor inom landet. Av skäl, som framgå av vad jag i det följande under punkten 30 anför, torde sistnämnda medel böra anvisas under nu förevarande anslag och ej från omkostnadsanslaget.

För att de forskningsresultat, som uppnåtts å museets olika avdelningar, skola kunna publiceras, synes det erforderligt att ställa särskilda medel till museets förfogande. Sedan budgetåret 1939/40, då 4 000 kronor anvisades för ändamålet, ha sådana medel icke anvisats, om man bortser från det belopp av 11 000 kronor, som för innevarande budgetår beviljats för fotografering och ritning för paleozoologiska avdelningen. Museet anhåller nu dels om 4 000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för framställning av planscher och tryckning av publikationer, vilket belopp avses för museet i dess helhet med dess inalles sju avdelningar, och dels om 6 500 kronor för paleozoologiska avdelningens speciella behov. Jag anser mig kunna tillstyrka bifall till dessa framställningar. Då det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 11 000 kronor har natur av engångsanslag, minskas likväl anslagsbehovet vid bifall till vad jag sålunda förordat med $(11\,000 - 4\,000 - 6\,500 =) 500$ kronor.

Vad slutligen angår frågan om anvisande av ett engångsanslag av 5 000 kronor till istandsättande av botaniska avdelningens bibliotek, har jag av den anförda motiveringen blivit övertygad om behovet av snara åtgärder för bibliotekets ordnande. Jag tillstyrker därför en anslagshöjning med nämnda belopp.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat erfordras en anslagshöjning med inalles $(15\,500 + 1\,500 + 3\,500 - 500 + 5\,000 =) 25\,000$ kronor till $(56\,000 + 25\,000 =) 81\,000$ kronor. Någon förändring av anslagets benämning ifrågasätter jag icke för närvarande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 81 000.

[27.] 26. **Naturhistoriska riksmuseet: Inlösen av vissa samlingar.** *Vetenskapsakademien* har gjort framställning om anvisande av tillhoppa 11 000 kronor för inlösen för naturhistoriska riksmuseets räkning av vissa samlingar, därav 6 000 kronor för inlösen av samlingar, tillhöriga föreståndaren för riksmuseets botaniska avdelning, professorn E. Hultén, och 5 000 kronor för inlösen av förre redaktören C. A. Tärnlunds mossherbarium. *Vetenskapsakade-*

mien har därvid starkt understrukt önskvärdheten av att ifrågavarande samlingar genom inlösen av staten tillfördes riksmuseet. Av akademiens framställning inhämtas i övrigt följande.

Hulténs samlingar. Hultén har jämlikt § 11 i gällande instruktion för riksmuseet till staten hembjudit sina botaniska samlingar till inlösen för 6 000 kronor. Enligt av akademiens ledamöter professorerna O. Rosenberg och R. E. Fries verkställd värdering utgöras samlingarna i fråga av ett mycket rikhaltigt herbariematerial, hopbragt av Hultén under dennes resor inom Alaska-området i nordvästra Amerika. De uppgå till omkring 15 000 herbarieark och torde utgöra en av de rikhaltigaste och mest representativa samlingar från ifrågavarande florumråde, som något museum för närvarande äger. Till största delen äro de redan bearbetade av Hultén själv, vilken begagnat desamma vid utarbetandet av sitt i Lunds universitets årsskrift publicerade arbete »Flora of Alaska and Yukon», varav fem delar hittills utkommit. Det vetenskapliga värde, som detta herbarium äger, är därför mycket stort och för naturhistoriska riksmuseet vore dess förvärvande synnerligen önskvärt, detta även av den anledningen att det hopbragts inom ett florumråde, som sammanknyter den gamla och den nya världens arktiska regioner och därför erbjuder det allra största intresse även för de svenska forskare, som arbeta inom den skandinaviska och paläarktiska växtgeografien.

Med beaktande av vad sålunda anförts och efter en jämförelse med det pris, som vid inköp av andra jämförliga herbarier erlagts, måste ett pris per ark av 40 à 50 öre anses vara skäligt. Om man utgår från den lägre värdesättningen (40 öre per ark) skulle samlingen i dess helhet betinga ett pris av 6 000 kronor, vilket torde få anses billigt med hänsyn till dess höga vetenskapliga värde.

Tärnlunds mossherbarium. Tärnlund har under resor i olika delar av Sverige hopbragt ett stort och värdefullt bryologiskt herbarium. Sedan Tärnlund erbjudit sig att sälja herbariet har detta värderats av två av vårt lands mest framstående bryologer, fil. dr H. Persson och fil. dr E. von Krusenstjerna. Enligt vad vid värderingen konstaterats omfattar herbariet omkring 35 000 exemplar (därav cirka 33 000 exemplar av det övervägande flertalet i Norden förekommande blad-, lever- och vitmossor samt cirka 2 000 exemplar extranordiska levermossor). Värderingsmännen ha utgått från ett enligt deras mening snarast lågt beräknat pris av 15 öre per exemplar och i anslutning härtil funnit en köpeskillning av 5 000 kronor skälig.

Herbariet skulle utgöra ett betydelsefullt tillskott till riksmuseets mossamlingar, som efter svenska förhållanden äro enastående i omfattning och värde samt utgöra ett centralt bryologiskt herbarium av stor betydelse för forskningen. Inom Sverige torde endast riksmuseet komma i fråga som köpare; det är även av denna anledning angeläget att museet sättes i tillfälle att förvärva herbariet, så att denna värdefulla och representativa samling icke behöver avyttras till utlandet.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har fråga uppkommit att för naturhistoriska riksmuseets räkning inlösa vissa samlingar, tillhöriga professorn Hultén och förre redaktören Tärnlund. Jag har blivit övertygad om att det vore av stort värde, om samlingarna komme den svenska forskningen till godo. Då anledning till erinran icke synes föreligga mot de för samlingarnas inlösen beräknade beloppen — 6 000 kronor för Hulténs och 5 000 kronor för

Departementschefen.

Tärnlunds samlingar eller tillhopa 11 000 kronor — förordar jag, att för inlösen av ifrågavarande samlingar på riksstaten för nästa budgetår uppföres ett anslag av 11 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Inlösen av vissa samlingar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 11 000.

[28.] 27. Statens etnografiska museum: *Avlöningar, förslagsanslag.* Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 57 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 477.

Vetenskapsakademien har på framställning av *museiföreståndaren* hemställt om en anslagshöjning med 5 000 kronor, betingad av följande personalförändringar.

- a. Uppflyttning av ett museibiträde i lönegraden Eo 7 till preparator i lönegraden A 10;
- b. uppflyttning av en museivakt i lönegraden Eo 5 till förste museivakt i lönegraden A 7;
- c. beredande av ordinarie anställning i lönegraden A 5 åt en nattvakt i lönegraden Eo 5;
- d. högre arvoden åt visningsvakterna (nu kronor 3: 90 för dag);
- e. ökade medel till semestervikarier.

Beträffande de under a—c omnämnda framställningarna hänvisas till den under punkten 18 berörda skrivelsen från museicheferna vid vissa museer i Stockholm.

Frågan om högre arvoden åt visningsvakterna har berörts i en till mig ställd skrivelse från museiföreståndaren, vari upplyses, att civilförvaltningens personalförbund hemställt om att dessa arvoden måtte utgå efter 2 kronor i timmen (= 6 kronor om dagen). För att tillgodose denna hemställan erfordras enligt museiföreståndaren en anslagshöjning med i runt tal 1 600 kronor.

Statskontoret har anfört.

I sitt den 19 september 1945 avgivna utlåtande angående löneställningen för vaktmästarpersonalen vid vissa statliga och statsunderstödda museer berörde statskontoret även frågan om proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie vaktmästarpersonal vid de olika museerna. Därvid fann ämbetsverket förhållandena vid etnografiska museet sådana, att en ordinariesättning borde kunna komma ifråga. Den nu föreliggande utredningen är synnerligen knapphändig. Emellertid synes kunna övervägas, om icke framställningen i denna del borde så kunna tillmötesgå, att en extra ordinarie vaktmästar-tjänst ombildas till befattning som museivakt i lönegrad A 5. Därutöver vill ämbetsverket beträffande den föreslagna uppflyttningen av museibiträdet i lönegrad Eo 7 till lönegrad A 10 endast erinra, att denna befattningshavares löneställning varit föremål för prövning av 1945 års riksdag. Vad särskilt angår den begärda ordinariesättningen av en nattvaktstjänst torde kunna ifrågasättas, om icke nattbevakningen på ett för statsverket i ekonomiskt hänseende mera förmånligt sätt borde ordnas i samarbete med de angränsande institu-

tionerna Sjöhistoriska museet och Nordiska museet, vilka båda — enligt vad som uppgivits — ingått avtal med A.-B. Svensk Nattvakt rörande den nattliga bevakningen.

Vidkommande frågan om höjning av ersättningen till visningsvakterna inskränker sig statskontoret till att hänvisa till sitt utlåtande denna dag rörande naturhistoriska riksmuseets anslagsäskanden, i vilket sammanhang ämbetsverket förordat, att spørgsmålet om ersättning till dessa befattningshavare vid de olika statliga museerna upptoges till allmänt övervägande i syfte att åstadkomma en enhetlig reglering.

Under hänvisning till Kungl. Maj:ts cirkulär angående begränsning av vikariatsförordnanden m. m. kan statskontoret icke förorda någon ökad medelsanvisning under icke-ordinarieposten till vikariatsersättningar.

Under punkten 18 i det föregående har jag erinrat om, att särskild utredning numera beslutats rörande löneställningen för vissa personalgrupper vid museer. Med hänsyn härtill anser jag mig icke nu böra ifrågasätta ändrad löneställning för museibiträdet, museivakten och nattvakten. Under hänvisning till mitt ställningstagande till motsvarande fråga för naturhistoriska riksmuseets vidkommande tillstyrker jag däremot en höjning med 1 600 kronor av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal i syfte att bereda möjlighet för en höjning av visningsvakternas arvoden till 6 kronor om dagen. I övrigt ifrågasätter jag icke några förändringar beträffande förevarande anslag, som alltså för nästa budgetår torde böra uppföras med (57 000 + 1 600 =) 58 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Departement-
schefen.

dels godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 26 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal ..	» 26 100
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 5 900

Summa kronor 58 600;

dels ock till Statens etnografiska museum: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 58 600.

[29.] 28. Statens etnografiska museum: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 27 400 kronor, varav förslagsvis 200 kronor till sjukvård m. m. och 11 200 kronor till övriga expenser. Vetenskapsakademien har anhållit, att anslagsposten till sjukvård m. m. måtte höjas från 200 till 400 kronor och delposten till övriga expenser från 11 200 till 11 900 kronor.

Såsom stöd för förslaget om höjning av delposten till övriga expenser har museiföreståndaren anfört i huvudsak följande.

Städerskorna ha från och med den 1 januari 1945 erhållit en löneförhöjning av 10 procent enligt kollektivavtal av den 27 januari 1945. Utgifterna för städningen uppgå för närvarande till 5 568 kronor per år. Härtill komma vikariatsarvoden vid städerskornas semestrar samt städning av byggnad 4, som för närvarande disponeras av militären.

Statskontoret har förklarat sig icke ha något att erinra emot höjningen med föreslagna belopp av anslagsposten till sjukvård m. m. och delposten till övriga expenser.

Departementschefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör på grund av belastningen uppräknas med 200 kronor. Med hänsyn till vad museiföreståndaren anfört anser jag mig vidare i likhet med statskontoret böra tillstyrka den begärda höjningen av delposten till övriga expenser med 700 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten för nästa budgetår, bör ifrågasvarande anslag höjas med 900 kronor till 28 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 28 300.

[30.] 29. **Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m., reservationsanslag.** Anslaget, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 5 900 kronor, sänktes för budgetåret 1940/41 till 2 900 kronor, med vilket belopp det sedan dess varit uppfört. *Vetenskapsakademien* har för nästa budgetår hemställt om ett med 3 000 kronor till 5 900 kronor förhöjt anslag, varvid beräknats följande belopp för nedannämnda ändamål, nämligen 250 kronor för tjänsteresor i Sverige, 1 500 kronor för fotografering och ritning, 1 000 kronor för konservering (malsäkra lådor, konserveringsmedel m. m.), 200 kronor för kartonger för småföremål, kortsystem m. m., 450 kronor för trävirke för snickeriarbeten, 500 kronor för frakter och transporter, 1 500 kronor för inköp av samlingar och 500 kronor för tillfällig arbetshjälp. Till stöd för anslagshöjningen har anförts:

Fotograferings- och ritningsposten har under senare år blivit större och större, vilket bland annat beror på museets ökade publiceringsverksamhet. De senaste årens besvärliga lokalförhållanden samt evakueringen har vållat att vissa samlingar kommit att skadas, varigenom konserveringskostnaderna beräknats öka. Liksom förut måste även i fortsättningen varje år ett antal malsäkra lådor anskaffas för nyinkomna, ömtåliga föremål. Eftersom numera en avsevärd del av snickeriarbetena, även de finare, utföras av museets personal, erfordras ett höjt anslag till trävirke. I och med att de internationella förbindelserna återknytas kan museet vänta flera stora samlingar, som för närvarande äro magasinerade i främmande länder och vilkas hemtransport kommer att medföra ganska betydande kostnader. Det är även sannolikt, att möjligheten att göra viktiga nyförvärv genom understöd till svenska expeditioner eller genom inköp högst väsentligt kommer att ökas.

Statskontoret har föreslagit en höjning av anslaget till 4 000 kronor. För den händelse tidpunkten nu skulle anses vara inne att åter anvisa medel till tjänsteresor i Sverige syntes dessa utgifter enligt ämbetsverkets mening böra bokföras under omkostnadsanslaget och redovisas under särskild rubrik.

Ifrågavarande anslag, som senast för budgetåret 1939/40 var uppfört med 5 900 kronor, disponerades då med 250 kronor till tjänsteresor för föreståndare och assistent, med 500 kronor till resor till utländska museer för föreståndare och assistent samt med 5 150 kronor till ordnande, vård och förkovran av museisamlingarna. Efter den från och med budgetåret 1940/41 vidtagna sänkningen av anslaget till 2 900 kronor har anslaget jämlikt Kungl. Maj:ts föreskrift disponerats endast till ordnande, vård och förkovran av samlingarna.

Departementschefen.

De skäl, som anförts för en höjning av anslaget, har jag funnit bärande. Jag anser mig emellertid för nästa budgetår endast kunna förorda en anslagshöjning med 1 100 kronor till 4 000 kronor. Av anslaget torde 3 750 kronor böra avses för ordnande, vård och förkovran av samlingarna samt 250 kronor för tjänsteresor inom Sverige för föreståndare och assistent. Då de skäl (se 1935 års åttonde huvudtitel, sid. 86 ff.), som föranlett, att medel till tjänsteresor för föreståndaren och assistenten tidigare beräknats under förevarande anslag och icke under museets omkostnadsanslag, alltså lära föreligga, har jag icke ansett mig böra biträda statskontorets förslag till omläggning av medelsanvisningen för nu avsett ändamål.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökan-*
de av samlingarna m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 4 000.

[31.] 30. **Bidrag till nordiska museet.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 208 000 kronor, disponeras med 178 000 kronor till bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän och med 30 000 kronor till bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition. Motsvarande siffror för budgetåret 1939/40 voro 250 000, 200 000 och 50 000 kronor. Såsom villkor för åtnjutande av anslaget gäller bland annat, att såväl de i museets tjänst anställda tjänstemän, vilka tillhöra den grupp befattningshavare, som uppehåller museets verksamhet såsom museiinstitution, som ock den vaktmästar- och eldarpersonal, vilken tjänstgör i museibyggnaden, av museet avlönas efter samma grunder, som gälla för motsvarande tjänstemän vid de statliga museerna (jfr statsliggaren sid. 477 f.).

En utförlig redogörelse för nordiska museets ekonomiska förhållanden och därmed sammanhängande spörsmål har lämnats i 1941 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, sid. 32 ff.), till vilken redogörelse torde få hänvisas.

Nordiska museets nämnd har hemställt om en höjning av anslaget med sammanlagt 65 000 kronor. Av den begärda anslagshöjningen avse 45 000 kronor anslagsposten till bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän och 20 000 kronor anslagsposten till bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition.

I fråga om anslagsposten till bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän erinrar nämnden, att nämnden de senare åren gjort framställning om att till bestridande av kostnaderna för kristillägg åt befattningshavare vid museet måtte anvisas 35 000 kronor. Nämnden gör nu ånyo framställning om medelsanvisning för detta ändamål. Till stöd för höjningen av ifrågavarande anslagspost åberopar nämnden vidare den kostnadsökning — beräknad till 10 156 kronor — som automatiskt uppstått för museet genom dels den från och med budgetåret 1944/45 genomförda regleringen av befordringsgången för amanuenserna vid de statliga museerna, dels den av 1945 års riksdag beslutade uppflyttningen av andre intendenterna från 21 till 23 lönegraden, dels ock det av riksdagen beslutade provisoriska lönetillägget och barntillägget åt vissa befattningshavare.

Till stöd för höjningen av anslagsposten till bidrag för undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition anför nämnden följande.

Undersökningarna rörande äldre svensk folkkultur och folktradition, som på grund av statsanslagets nedskärning till 30 000 kronor de senaste sex åren icke kunnat bedrivas i önskvärd omfattning, måste snarast återupptagas i åtminstone samma utsträckning som före kriget. Det har redan många gånger påpekats, hur antalet goda sagesmän som kunna lämna bistånd vid undersökningarna av vår äldre folkkultur ständigt minskas. Det äldre byggnadsbeståndet på vår landsbygd är ännu icke på långt när tillräckligt känt, och erfarenheter från de senaste åren giva vid handen, att det måste anses vara synnerligen önskligt, att inventeringen av vår äldre byggnadskultur i tid fullföljes. Nämnden vill i detta sammanhang även framhäva önskemålet, att undersökningarna av den äldre stadskulturen, som hittills till största delen bedrivits med privata tillskott, påskyndas, enär genomgripande ombyggnad av ett stort antal svenska städer torde bliva följden av efterkrigstidens utveckling. Bidrag från staten ha tidigare visat sig vara i hög grad ägnade att stimulera de privata kulturminnesvårdande intressena och givmildheten. En höjning av anslagsposten för museets fältarbeten till förkrigsbeloppet 50 000 kronor skulle utan tvivel medföra proportionsvis ännu större möjligheter för museet att återupptaga denna viktiga del av dess verksamhet.

Statskontoret har avstyrkt framställningen om ökad medelsanvisning till nordiska museet och därvid anför följande.

Framställningar om höjning av det till nordiska museet utgående statsbidraget — i avsikt att bereda museet ersättning för vissa av kristillägg eller lönerreglering beroende utgiftsökningar för personalens avlöande — ha varit föremål för riksdagens prövning under åren 1942, 1943, 1944 och 1945 samt därvid av statsfinansiella skäl avslagits. I sitt senaste utlåtande i ämnet den 12 augusti 1944 (se 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 80) erinrade statskontoret att, då frågan om statsbidrag till nordiska museet varit föremål för statsmak-

ternas prövning, det regelmässigt understrukits, att bidragets storlek icke borde sättas i relation till de faktiska kostnaderna för avlöningar till museets personal. Omfattningen av statens ekonomiska understöd åt museet hade i stället bestämts efter en ärligen återkommande prövning av vad som i betraktande av museets ekonomiska läge och föreliggande behov hade ansetts skäligt och för staten med tanke på övriga anslagskrav möjligt eller lämpligt att presteras. Härvid hade särskilt beaktats, att museet för sin ekonomi var i betydande omfattning beroende av resultatet av verksamheten å Skansen. Då bidragsbeloppet av 1941 års riksdag fastställdes till sitt nuvarande belopp, 208 000 kronor, hade jämväl förutsatts, att en nedgång av Skansens inkomster och en stegring av dess utgifter kunde förväntas minska möjligheterna för museet att erhålla tillskott för sin rörelse från Skansen. En granskning av museets styrelseberättelser för de senare åren syntes emellertid giva vid handen, att det jämförelsevis svaga ekonomiska resultatet under åren 1940 och 1941 undergått en väsentlig förbättring under tiden därefter.

Då i förevarande ärende icke någon utredning förebragts om institutionens ekonomiska ställning och i vad avseende friluftsavdelningens på Skansen utveckling eftersattes, därest statsbidraget fastställes till oförändrat belopp, anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka den begärda ökningen av anslagsposten till bidrag till museets tjänstemän. Ej heller är ämbetsverket berett tillstyrka, att anslagsposten till bidrag till undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition redan för nästa budgetår höjes med 20 000 kronor till förkrigsbeloppet 50 000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått avse 45 000 kronor av den begärda anslagshöjningen bidrag till kostnaderna för vissa avlöningsförbättringar för museets personal, föranledda av de villkor, som gälla för bidragsanslaget till nordiska museet, och 20 000 kronor bidrag till undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition.

Under åberopande av vad statskontoret anfört anser jag mig icke kunna tillstyrka ökad medelsanvisning för nästa budgetår i syfte att bereda museet ersättning för vissa av nyssnämnda anslagsvillkor föranledda utgiftsökningar för personalens avlöande. Däremot finner jag mig kunna förorda en viss höjning av bidraget till undersökningar rörande äldre svensk folkkultur m. m. Jag tillstyrker, att bidraget för sistnämnda ändamål för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor. Ifrågavarande anslag torde alltså för budgetåret 1946/47 böra höjas med sistnämnda belopp till 218 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 218 000.

Departementschefen.

[32.] 31. **Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund.** Detta anslag sänktes för budgetåret 1940/41 från 27 000 till 20 000 kronor, med vilket belopp anslaget är uppfört även för innevarande budgetår. Anslaget skall i främsta rummet användas till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden, vilkas antal skall utgöra minst två. Såsom villkor för anslagets åtnjutande har vidare från och med innevarande budgetår föreskrivits, att

såväl tjänstemännen i egentlig mening — fränsett intendenten — som vissa andra angivna befattningshavare skola avlönas enligt vissa grunder, vilka — jämte övriga villkor för anslagets åtnjutande — framgå av statsliggaren sid. 478.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för innevarande budgetår lämnades i 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 81—92, en redogörelse för museets organisation, verksamhet och ekonomiska ställning i anslutning till en av särskilda sakkunniga verkställd utredning i nämnda hänseenden. Av redogörelsen framgår, att de sakkunniga väl funnit ett högre statsbidrag än 20 000 kronor motiverat men att de med hänsyn till det statsfinansiella läget icke ansett sig böra framlägga förslag i denna riktning. Härvid hade de även utgått ifrån att bidrag av viss storlek skulle lämnas av, bland andra, Gamla sparbanken i Lund och Kristianstads läns landsting ävensom av ett större antal skånska affärsföretag.

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige har hemställt om höjning av anslaget med 7 000 kronor till 27 000 kronor och till stöd därför anfört följande.

De beräknade inkomsterna ha sjunkit med 3 300 kronor, beroende på att anslaget från Gamla sparbanken i Lund å 4 000 kronor icke längre kan påräknas, sedan sparbankens reservfond sjunkit under den för utdelning stadgade procentsatsen, samt på det förhållandet, att det av Kristianstads läns landsting beviljade anslaget, som i förra årets budget upptagits till 7 500 kronor, i verkligheten utgår med 5 000 kronor eller hälften emot det av Malmöhus läns landsting beviljade anslaget.

Samtidigt ha utgifterna ökats genom de i villkoren för statsanslaget angivna minimilönerna, vilka medfört en stegring av lönestaten med 823 kronor.

För att balansera denna inkomstminskning har föreningen nödgats sänka anslaget för reparation och underhåll av fastigheterna från 10 000 kronor, det belopp, som 1943 års sakkunniga ansågo erforderligt, till 5 000 kronor.

Den försämring av föreningens ekonomiska ställning, som dessa omständigheter medföra och vartill föreningen icke själv bidragit, bringar föreningens ekonomi åter ned till den ståndpunkt, då inkomsterna ej längre täcka utgifterna. Att årets budget på papperet nu går jämnt ut beror på en uppvärdering av inkomsterna och en sänkning av utgifterna, som föreningen ämnar söka genomföra, men som på grund av utgifternas natur och de redan tidigare i underkant beräknade utgiftssummorna kommer att bli mycket vansklighet att utföra i verkligheten. Även med det strängaste iakttagande av riksdagens föreskrift, att föreningen för en tid framåt avstår från varje kostnadskrävande expansion, kommer på grund av de osäkra inkomstkällor, som ligga till grund för dess ekonomiska stat, i stället för den eftersträfvade konsolideringen en gradvis försämring att inträda. Föreningen kan icke blunda för att i och med 1946 års utgång de utlovade anslagen från de skånska industrierna och affärsverken upphöra. Huruvida dessa för ytterligare någon tid kunna påräknas är så osäkert, att föreningen med största oro ser framtiden till mötes. Särskilt känns denna oro stark i betraktande av de löneförpliktelser, vartill föreningen bundit sig till de anställda på grund av de sakkunnigas utlåtande och nu senast blivit förpliktad genom

bestämmelserna för statsanslagets utgående. Frågan om en pensionsstat för befattningshavarna kommer därigenom att ytterligare skjutas mot en obestämmd framtid.

De farhågor, som föreningen gav uttryck åt i sitt underdåniga utlåtande av den 26 maj 1944 över sakkunnigas betänkande, att det i samband med sakkunnigutlåtandet uppgjorda förslaget till stat icke skulle komma att medföra den av chefen för ecklesiastikdepartementet avsedda varaktiga stabiliseringen av föreningens budget utan ett ökat stöd från statsmakternas sida, har alltför snart besannat sig.

Föreningen kan i detta sammanhang icke underlåta att erinra om de successivt försämrade villkor under vilka de senaste årens statsanslag utgått.

År 1939 utgick statsanslaget med 27 000 kronor och sänktes påföljande år till 20 000 kronor, med vilket belopp det alltsedan dess utgått. Såsom villkor fastställdes för sistförflutna budgetåret 1944/45, att antalet vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden skulle vara minst två. Samma år genomfördes den lönereglering, som med någon justering blivit fastställd genom villkoren till nu utgående statsanslag. Föreningen har sålunda dels fått statsanslaget minskat och dels utan kompensation fått vidkännas de stegrade lönekostnader — en höjning från 1944 års budget av mer än 7 000 kronor — som medföra, att anslaget icke ens räcker till betalning åt de två museibiträdena.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har — under hänvisning till att riksantikvarieämbetet i sitt utlåtande över förutnämnda sakkunnigas utredning och förslag förordat en höjning av anslaget till 30 000 kronor under villkor, att ett sammanlagt anslagsbelopp av 50 000 kronor komme museet till del från landsting, kommuner, banker eller andra företag inom museets verksamhetsområde — tillstyrkt den begärda anslagshöjningen under enahanda villkor, som av riksantikvarieämbetet sålunda angivits.

När det förra året gällde att taga ställning till frågan om förevarande anslags storlek, ansåg sig min företrädare i ämbetet kunna räkna med vissa bidrag till museets verksamhet även från landsting, kommuner, banker och andra företag inom museets verksamhetsområde. Med hänsyn bland annat till de inkomster, som därigenom kunde förväntas tillfalla museet, förutsatte departementschefen, att någon ökning av statsbidraget ej skulle behöva ske. Av den föregående redogörelsen framgår emellertid, att vissa av de sålunda beräknade bidragen — nämligen från sparbanken i Lund och Kristianstads läns landsting — icke kunna påräknas i den utsträckning, som man då hade anledning hoppas på. Denna omständighet jämte den ökning av utgifterna, som den genomförda löneregleringen för vissa av museets befattningshavare medfört, ha gjort, att museets ekonomiska ställning åter hotar att rubbas. En höjning av medelsanvisningen synes därför böra tagas under övervägande. Jag vill därvid framhålla, att ett bifall till den av föreningen begärda anslagshöjningen, 7 000 kronor — vilken i och för sig synes väl motiverad — endast skulle innebära ett återförande av anslaget till dess förkrignivå. Jag vill därför tillstyrka, att anslaget för nästa bud-

Departementschefen.

getår höjes med nämnda belopp till 27 000 kronor. Vitterhetsakademien har förordat, att anslagets åtnjutande skulle förknippas med det villkoret, att visst belopp ställdes till museets förfogande jämväl från kommunalt eller annat håll. Något sådant villkor har icke ansetts böra uppställas för innevarande budgetårs anslag, och jag finner icke heller anledning att nu föreslå en sådan åtgärd.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av .. kronor 27 000.

[33.] 32. **Bidrag till egyptiska museet.** Under ettvart av budgetåren 1938/40 har till museet, som tidigare understöddes med lotterimedel, utgått statsanslag med 20 000 kronor. För budgetåren 1940/43 utgjorde anslaget 15 500 kronor. År 1943 höjdes anslaget till 17 200 kronor, för att museets heltidsanställda tjänstemän skulle erhålla någon dyrtidskompensation. Anslaget har därefter utgått med oförändrat belopp för budgetåren 1944/46.

Egyptenkommittén har anhållit om oförändrat anslag för budgetåret 1946/47.

Departement-
schefen.

Jag biträder denna framställning och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till egyptiska museet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 17 200.

[34.] 33. **Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial.** Detta anslag utgick under ettvart av budgetåren 1938/40 med 15 000 kronor. Då museets omkostnader med anledning av dess flyttning till historiska museets lokaler beräknades nedgå, sänktes anslaget år 1940 till 13 200 kronor, vilket belopp anvisades även år 1941. För att befattningshavarna vid museet skulle erhålla någon dyrtidskompensation höjdes anslaget för budgetåret 1942/43 till 14 000 kronor, och för innevarande budgetår har anslaget höjts till 17 800 kronor, sammanhängande med en förbättrad löneställning för föreståndaren och ritaren. Anslaget skall i främsta rummet användas till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Cypernkommittén har anhållit om höjning av anslaget med 9 200 kronor. För avlöningar beräknas 25 030 kronor 17 öre (därav för föreståndaren 13 126 kronor 20 öre, för ritaren 7 364 kronor 82 öre och för skrivbiträdet 4 539 kronor 15 öre) samt för omkostnader 1 969 kronor 83 öre. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 17 800 kronor har kommittén beräknat disponera 16 700 kronor för avlöningar (därav för föreståndaren 8 400 kronor mot 6 000 kronor året förut, för ritaren 5 600 kronor mot 4 200 kronor för föregående år och för skrivbiträdet samma belopp som året förut eller 2 700 kronor) samt 1 100 kronor för omkostnader. Den begärda anslagshöjningen har, såvitt

den angår avlöningar, motiverats med att det syntes rimligt, att befattningshavarna vid samlingarna i avlöningshänseende likställdes med andra motsvarande museitjänstemän, varvid kommittén förordat en avlöning åt föreståndaren enligt lönegraden A 26, åt ritaren enligt lönegraden A 17 och åt skrivbiträdet enligt lönegraden A 7. Kommittén har vidare anfört bland annat följande.

I skrivelse den 18 augusti 1944 anhöll kommittén, att ifrågavarande befattningshavare måtte komma i åtnjutande av samma avlöning — bortsett från rörligt tillägg och kristillägg — som tillkommer jämförliga statliga tjänstemän i ovannämnda lönegrader. Kungl. Maj:t föreslog i proposition till 1945 års riksdag sådan avlöningsförbättring åt tecknaren, medan den begärda löneförbättringen åt föreståndaren endast delvis och åt kanslibiträdet icke alls tillmötesgicks. Riksdagen beslutade i enlighet härmed.

Även kanslibiträdet måste äga mycket goda kvalifikationer, då hon vid sidan av expeditions- och registreringsgöromål har hand om institutionens stora bildarkiv, som omfattar cirka 25 000 nummer, och tjänstgör som kassörska. Arbetet på denna post svarar således mer än väl mot det, som utföres av andra museers kanslibiträden i lönegrad A 7. Hur otillfredsställande löneförhållandena för detta biträde äro framgår kanske bäst av att för institutionens kanslibiträde beräknats en månadslön av endast 225 kronor, medan baltiska flyktingar, som av arbetsmarknadskommissionen hänvisats till Cypernexpeditionen för utförande av tillfälligt arbete därstädes, åtnjuta en ersättning av cirka 321 kronor per månad. Härvid är att märka, att kanslibiträdet fungerar som nämnda flyktingars förman.

Kommittén vill framhålla, att expeditionsarbetet hittills har kunnat fullföljas tack vare att personalen av intresse för detsamma avstått från en del av de ekonomiska förmåner, som den skulle kunnat erhålla i annan jämförlig verksamhet. Man kan emellertid i fortsättningen icke räkna med att personalen skall se sig i stånd att göra ytterligare ekonomiska uppoffringar och kommittén har därför grundad anledning befara, att tillräcklig kompetent arbetskraft icke kommer att kunna uppbringas för de nuvarande alltför låga lönerna. Om en väsentlig löneförbättring ej kan erhållas fruktar kommittén att bli ställd inför den situationen att ej kunna fullgöra sitt uppdrag att på ett tillfredsställande sätt för statens räkning vårda Cypernsamlingarna. Det där bedrivna högt kvalificerade arbete, som berett Sverige det största erkännande i den internationella vetenskapliga världen, skulle därvid hotas av stagnation och katastrofal upplösning.

Allmänna lönenämnden har med hänsyn till att föreståndaren och ritaren nyligen erhållit avlöningsförbättring icke ansett sig kunna för närvarande förorda en ytterligare höjning av deras arvoden. Däremot har nämnden funnit skäligt, att skrivbitrådets avlöningsförhållanden förbättrades, och i sådant hänseende föreslagit en höjning av bitrådets arvode från nuvarande 2 700 till 4 200 kronor, vilket ungefär motsvarade bruttoavlöning i tredje löneklassen.

Statskontoret har anslutit sig till lönenämndens uppfattning och förslag.

I 1945 års åttonde huvudtitel förordades en höjning av förevarande anslag dels med 2 400 kronor till förstärkning av föreståndarens lön dels ock med 1 400 kronor för att möjliggöra avlöningsförbättring åt tecknaren. Någon

Departementschefen.

förbättring av skrivbitrådets avlöningsförmåner ifrågasattes däremot icke. Riksdagen, som biföll nämnda förslag, fann emellertid skäligt, att en provisorisk löne reglering bereddes även skrivbitrådet i avvaktan på den omprövning av löneställningen för såväl föreståndaren och ritaren som skrivbitrådet, som enligt riksdagens mening borde ske i samband med ett övervägande av spörsmålet rörande samlingarnas lokalförhållanden, och förutsatte, att Kungl. Maj:t snarast toge frågan om en löneförbättring för skrivbitrådet under förnyad omprövning. Då jag ansluter mig till riksdagens uppfattning, att en mer definitiv reglering av befattningshavarnas löneställning bör ske i samband med en omprövning av samlingarnas lokalfråga, finner jag mig i likhet med lönenämnden och statskontoret icke för närvarande böra i vidare mån tillmötesgå kommitténs framställning, än att jag förordar en provisorisk förbättring även av skrivbitrådets avlöningsförhållanden. Jag biträder därvid lönenämndens förslag om en höjning av bitrådets arvode med 1 500 kronor till 4 200 kronor. Anslaget bör därför för nästa budgetår höjas med 1 500 kronor till 19 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens
fyndmaterial* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 19 300.

[35.] 34. **Bidrag till musikhistoriska museet.** Alltsedan år 1907 har anslag beviljats till detta ändamål. Anslaget, som för budgetåret 1938/39 var uppfört med 11 500 kronor, höjdes år 1939 med 2 000 kronor till 13 500 kronor för att museet skulle kunna såsom extra amanuens anställa redaktören Olof Andersson. I besparingssyfte sänktes anslaget år 1940 med 2 500 kronor till 11 000 kronor, vilket belopp anvisats även åren 1941/46. Anslaget skall i första hand användas till hyra och kostnader för uppvärmning och städning samt därefter för avlöning av för museets skötsel erforderlig personal.

Styrelsen för musikhistoriska museet och musikaliska akademien ha hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 5 000 kronor till 16 000 kronor.

Utgifterna beräknas till följande belopp.

Avlöningar	kronor 10 500
Hyra och underhåll av lokaler	» 4 000
Bränsle och lyse	» 1 500
Telefon, försäkringar, belysning och expeditionskostnader	» 1 500
Summa kronor 17 500.	

För innevarande budgetår beräknades utgifterna till 17 000 kronor.

Inkomsterna (inträdesavgifter samt bidrag från den nybildade sammanlutningen Musikhistoriska museets vänner) beräknas till 1 500 kronor mot 2 000 kronor för innevarande budgetår.

Statskontoret har tillstyrkt en höjning av anslaget till samma belopp som för budgetåret 1939/40 eller 13 500 kronor.

En höjning av ifrågavarande anslag synes i hög grad påkallad. Jag anser emellertid i likhet med statskontoret, att den bör kunna begränsas till 2 500 kronor, varför anslaget sålunda bör uppföras med 13 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att såsom *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 13 500.

[36.] 35. **Bidrag till Drottningholms teatermuseum.** Detta anslag är nytt för innevarande budgetår och uppfört med 8 000 kronor. Anslag till ifrågavarande ändamål utgick tidigare från de för de kungliga slottens underhåll avsedda medlen. Beträffande museets organisation och verksamhet torde få hänvisas till 1945 års åttonde huvudtitel sid. 95 ff. *Stiftelsen Drottningholms teatermusei nämnd* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 800 kronor, samt ifrågasatt en förändring av anslagets natur till reservationsanslag. Följande förslag till stat för museet för nästa budgetår har framlagts av nämnden.

Inkomster:

Statsbidrag	kronor 8 800
Visningsmedel	» 4 000

Utgifter:

Avlöningar:	
till intendenten . . .	kronor 2 000
» amanuensen . . .	» 1 800
» kassören . . .	» 500
» vaktmästaren . . .	» 1 800
	kronor 6 100

Omkostnader:

Hyra för bibliotekslokal	kronor 2 450
Försäkringar . . .	» 720
Telefonkostnader .	» 500
Städning av biblioteket	» 350
Elektrisk belysning, lampor m. m. . .	» 1 000
Expenser (skriv- och fotomateriel m. m.)	» 680
Underhåll av dekorationer, monteringar m. m. . . .	» 1 000
	kronor 6 700

Summa kronor 12 800

Summa kronor 12 800.

Nämnden har anfört i huvudsak följande.

På inkomstsidan är att anteckna, att visningsmedlen upptagits med ett 500 kronor högre belopp än i nu gällande stat. För innevarande budgetår är det att emotse, att visningsmedlen knappast komma att uppgå till den i staten angivna summan av 3 500 kronor, beroende på att båttrafiken till Drottningholm sommaren 1945 i betydande mån inskränkts till följd av minskad bränsle-

tilldelning. Nämnden har icke ansett sig, med hänsyn till osäkerheten beträffande besöksfrekvensen under nästa budgetår, böra beräkna visningsmedlen till högre belopp än 4 000 kronor.

På utgiftssidan har det befunnits nödvändigt att höja posterna till telefon med 100 kronor, till städning med 50 kronor och till expenser med 150 kronor. Övriga i staten upptagna poster äro oförändrade med undantag av att en ny post å 1 000 kronor uppförts för underhåll av dekorationer, monteringar och dylikt. Sistnämnda post kunde uteslutas ur innevarande budgetårs stat på grund av att dels kostnaderna för underhåll av dekorationer ansågs kunna anstå något år, dels ock kostnaderna för museiföremålens montering i samband med museets återställande sommaren 1945 efter evakueringen bestritts av särskilda donationsmedel. För nästa budgetår stå icke vidare dylika donationsmedel till museets förfogande och de uppskjutna åtgärderna för dekorationernas underhåll kunna icke utan risk för förstörelse ytterligare eftersättas. För att sätta nämnden i stånd att låta vidtaga dessa synnerligen nödvändiga åtgärder och då man ännu nästa sommar knappast torde våga räkna med någon avsevärdare höjning av visningsmedlen utöver vad i det föregående föreslagits får nämnden hemställa, att statsanslaget för budgetåret 1946/47 upptages med 8 800 kronor, innebärande en anslagshöjning med 800 kronor.

Med hänsyn till svårigheterna att för olika budgetår exakt till siffran angiva behovet av medel för underhåll av dekorationer, vilket behov av olika anledningar är växlande, vill nämnden ifrågasätta, huruvida det icke vore lämpligt att giva ifrågavarande statsanslag reservationsanslags natur.

Riksmarskalksämbetet har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

Ifrågavarande anslag är avsett att hjälpa Drottningholms teatermuseum över den period av ekonomiska svårigheter, som uppstått genom att visningsavgifterna till följd av kriget och avspärningen avsevärt nedgått. Då det framlagda statförslaget icke synes giva anledning till erinran, anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår höjes med det begärda beloppet, 800 kronor, till 8 800 kronor. Däremot anser jag mig icke kunna tillstyrka, att anslaget erhåller reservationsanslags natur. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Drottningholms teatermuseum* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 8 800.

C. Kyrkliga ändamål.

[37.] 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar, förslagsanslag.

Ur detta anslag bestridas avlöningskostnader för den vid domkapitlen och stiftsnämnderna anställda personalen samt dessutom arvoden och andra ersättningar till vissa domkapitelsledamöter m. fl. Av dessa kostnader ankommer för närvarande på statsverket hela kostnaden för den vid domkapitlet i Stockholm avlönade personalen ävensom kostnaden för nämnda arvoden och andra ersättningar till den del, dessa ej belöpa på skoglig personal hos stiftsnämnderna, samt på kyrkofonden hela kostnaden för den skogligen personalen hos stiftsnämnderna. De kostnader i övrigt, vilka bestridas från anslaget, delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål återfinnes i form av särskilda uppbördsmedel i den för domkapitlen och stiftsnämnderna fastställda avlöningsstaten, vilken jämte därtill hörande bestämmelser är införd i statsliggaren, sid. 480 ff. Avlöningsstaten slutar på 317 000 kronor, med vilket belopp anslaget nu är uppfört.

Av *domkapitlens* och *stiftsnämndernas* anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 inhämtas följande.

I. Domkapitlet i Stockholm. Domkapitlet har hemställt, att den extra ordinarie kanslibiträdesbefattningen i 7 lönegraden måtte förändras till ordinarie befattning i samma lönegrad. Till stöd härfor har domkapitlet, under erinran att kanslibiträdesbefattningen inrättades från och med budgetåret 1940/41, anført, att arbetet å domkapitelsexpeditionen väsentligt ökat efter bildandet av Stockholms stift år 1942. Belysande härutinnan vore, att antalet vid domkapitlet diarieförda ärenden år 1943 utgjorde 904 mot 366 år 1941. Domkapitlet har vidare framhållit, att den nuvarande innehavaren av befattningen varit anställd hos domkapitlet sedan den 1 juli 1928. *Statskontoret* har förklarat sig icke vilja motsätta sig, att ifrågakvarande befattning överfördes till ordinarie stat.

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m. Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Vissa domkapitel ha beräknat utgiftsökningar till följd av löneklassuppflyttningar. Vidare ha föreslagits följande ändringar.

U p p s a l a.

Domkapitlet har, under åberopande av motionen I: 150, statsutskottets utlåtande nr 8 sid. 47—49 och första kammarens protokoll nr 16 sid. 29—31,

allt vid 1945 års riksdag, upprepat sin föregående år gjorda framställning om förändring av en till stiftsjägmästarexpeditionen knuten kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 till kanslibiträdesbefattning i lönegraden A 7.

Lund.

Domkapitlet har anhållit, att en av de ordinarie stiftsnotarietjänsterna i lönegraden A 21 måtte förändras till en sekreterartjänst i lönegraden A 26. Den juridiskt utbildade personalen består av stiftssekreteraren (A 28), två ordinarie stiftsnotarier (A 21), en extra ordinarie stiftsnotarie (Eo 20) och två amanuenser (respektive Eo 18 och Eo 16). Domkapitlet har framhållit, att arbetsbördan för stiftssekreteraren i Lunds stift i och med 1932 års lagstiftning om löneboställes ändrade förvaltning m. m., varigenom bland annat stiftsnämnderna tillkommo, blivit betydligt mera betungande än för stiftssekreterarna i övriga stift. Arbetsbelastningen vid domkapitlets expedition vore i själva verket så stor, att den borde tåla en jämförelse med den vid landskansliet eller landskontoret vid de större länsstyrelserna. I anslutning till personalorganisationen vid dessa borde det därför i Lunds stift finnas en tjänsteman i mellanställning mellan stiftssekreteraren och de övriga tjänstemännen i notarie- och amanuensgraderna. Ända sedan stiftsnämndernas tillkomst hade också arbetsbördan för stiftssekreteraren varit sådan, att han icke såsom fallet vore i övriga stift hunnit utföra alla honom åliggande göromål. De arbetsuppgifter, som stiftssekreteraren icke medhunnit, hade i stället utförts av en av stiftsnotarierna. Denne tjänsteman hade sålunda varit redogörare med åtskilliga redogöraren tillagda uppgifter i fråga om beredning och föredragning av ärenden av ekonomisk natur, såsom t. ex. de i anledning av domar föranledda regleringar med kyrkofonden. I domkapitlets förvaltning hade han fått i stiftssekreterarens ställe fullgöra vissa mera krävande utredningsärenden samt sekreterarskap. För stiftsnämnden hade han varit ombud vid viktiga syner och förrättningar såsom granskning av stadsplane förslag och dylikt. Huvudparten av alla på stiftsnämnden ankommande ärenden rörande ecklesiastika löneboställen och prästgårdar samt kyrkohemman m. fl. ecklesiastika fastigheter utom vad anginge försäljningar samt skogsärenden hade tillhört hans beredning och föredragning. I sin sistnämnda verksamhet hade han även haft att fullgöra en mycket omfattande och krävande uppgift såsom rådgivare vid utövningen av de lokala myndigheternas samt boställsnämndernas förvaltningsbefogenheter beträffande ifrågavarande fastigheter. Domkapitlet, som funne det orimligt att tjänstgöring av ifrågavarande slag åvilade en befattningshavare med så låg placering som i lönegraden A 21, ansåge det fullt motiverat, att ifrågavarande stiftsnotarietjänst utbyttes mot en sekreterartjänst i lönegraden A 26. Till innehavare av sekreterartjänsten borde utan ansökningsförfarande utnämnas nuvarande innehavaren av stiftsnotarietjänsten, Helge Arfwidsson.

Statskontoret, som avstyrkt framställningen, har anfört, att frågan om en differentiering av stiftsnotarietjänsterna redan tidigare varit föremål för övervägande. Sålunda hade i det till 1937 års riksdag framlagda förslaget till omorganisation av domkapitlet av de sakkunniga ifrågasatts, om icke beträffande domkapitlet i Uppsala och Lund, där verksamhetens omfattning krävde flera kvalificerade befattningshavare än i övriga stift, det vore ändamålsenligt att inrätta förste stiftsnotariebefattningar i lönegraden B 24 eller samma lönegrad, till vilken länsnotarie och länsbokhållare av första klass hänförts. Härigenom skulle fördelar vinnas jämväl med avseende å stiftssekreterarkårens re-

krytering (propositionen 1937: 97, sid. 14—15). I ett över förslaget avgivet utlåtande hade statskontoret framhållit, att ämbetsverket icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att inrätta förste stiftsnotarietjänster i nämnda lönegrad (sid. 43). Föredragande departementschefen (sid. 48) hade ansett, att det mer omfattande arbetet vid nämnda domkapitel borde kompenseras genom en ökning av antalet kvalificerade tjänstemän, icke genom att vederbörande befattningshavare bereddes en gynnsammare löneställning. Han hade därför endast funnit sig kunna tillstyrka inrättandet av ett ytterligare antal stiftsnotarietjänster i lönegrad B 21. Under hänvisning till vad sålunda förekommit vid prövningen av spörsmålet om en differentiering av stiftsnotarietjänsterna och då vad i förevarande framställning anförts icke föranlett statskontoret att frångå sin tidigare intagna ståndpunkt, kunde ämbetsverket icke tillstyrka bifall till föreliggande förslag om ändrad löneställning för förenämnde stiftsnotarie vid domkapitlet i Lund.

Allmänna lönenämnden har framhållit, att de arbetsuppgifter, som enligt den föreliggande framställningen åvilade en av de ordinarie stiftsnotarierna vid Lunds domkapitel, syntes allmänna lönenämnden i och för sig utgöra skäl för en förbättrad löneställning för denne befattningshavare. Lönenämnden kunde emellertid icke tillstyrka en högre lönegradsplacering än den, som förordats av 1934 års domkapitelsakkunniga, eller 24 lönegraden. Med hänsyn till den särskilda beskaffenheten av ifrågavarande befattningshavares arbetsuppgifter har lönenämnden vidare funnit sig böra föreslå, att befattningen inrättades såsom en stiftskamrerartjänst. En dylik anordning torde komma att minska de olägenheter, som enligt vad allmänna civilförvaltningens lönenämnd framhållit i utlåtande den 11 december 1936 över 1934 års domkapitelsakkunnigas betänkande (jämför propositionen 1937: 97, sid. 39) kunde befaras medfölja inrättande av någon enstaka befattning i 24 lönegraden vid domkapitlet.

Visby.

Domkapitlet har upprepat sin vid ett flertal tidigare tillfällen gjorda framställning om uppflyttning av stiftssekreterar- och stiftsjägmästartjänsterna från lönegraden A 24 till lönegraden A 27. Domkapitlet har därvid erinrat att chefen för ecklesiastikdepartementet vid anmälan av motsvarande förslag i 1945 års statsverksproposition icke ansett sig då kunna förorda bifall till förslaget med hänsyn till att detsamma borde bedömas i samband med frågan om lönegradsplaceringen även av andra tjänster hos myndigheterna på Gotland. Vid ärendets behandling i riksdagen hade, framhåller domkapitlet vidare, departementschefen uttalat, att vad han sålunda yttrat icke endast vore ett konstaterande av sammanhang utan att det tillika vore ett löfte om att den utredning, som ansetts nödvändig, också skulle företagas. Domkapitlet har ansett sig kunna förutsätta, att den utlovade utredningen verkställdes i så god tid, att förslag i ämnet kunde föreläggas 1946 års riksdag, och framhållit såsom sin övertygelse, att utredningen skulle giva vid handen, att såväl stiftssekreteraren som stiftsjägmästaren borde placeras i lönegraden A 27.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Domkapitelsledamot, som förordnats för viss tid eller utsetts genom val, äger åtnjuta ett årligt arvode av, i Uppsala och Lunds stift 700 kronor, i Visby stift 300 kronor samt i övriga stift 500 kronor.

Domkapitlen i Luleå och Visby ha hemställt om höjning av arvodena till domkapitlens ledamöter, domkapitlet i Luleå från 500 till 700 kronor och domkapitlet i Visby från 300 till 500 kronor. Vid bifall härtill skulle medelsbehovet öka, för domkapitlet i Luleå med 800 kronor och för domkapitlet i Visby med 1 000 kronor eller sålunda med tillhoppa 1 800 kronor.

Statskontoret har avstyrkt den av domkapitlen i Luleå och Visby ifrågasatta höjningen av arvodena till domkapitlens ledamöter och därvid anfört följande. I syfte att nedbringa utgifterna för arvoden åt domkapitelsledamöter har nyligen verkställts utredning angående en differentiering av dessa med hänsyn till den föredragningssskyldighet, som åvilar vederbörande ledamöter. Då någon allmän och enhetlig praxis icke kommit till tillämpning i berörda avseende, ansågs emellertid någon regel för arvodenas bestämmande icke kunna grundas å föredragningssskyldighetens omfattning (1943 års åttonde huvudtitel, sid. 59). Enligt statskontorets mening bör någon ändring av arvodesbeloppen icke vidtagas för något eller några domkapitel för sig utan allenast i samband med en allmän omprövning av ersättningsbeloppen för samtliga domkapitelsledamöter. Tillika må beaktas, att åt 1945 års folkskole-sakkunniga uppdragits att verkställa utredning rörande domkapitlens bibehållande såsom mellaninstans i ärenden rörande folkskoleväsendet, varför framdeles en förändring kan komma att inträda i ledamöternas arbetsuppgifter. Vid en omreglering av arvodena förtjänar även övervägas, huruvida icke ersättningen lämpligen skulle kunna bestämmas att utgå i form av dagarvoden. Härigenom skulle ledamöterna erhålla en mot arbetsbördan mera direkt svarande gottgörelse.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Domkapitlen i Uppsala, Linköping, Västerås, Värjö, Lund, Karlstad och Luleå ha hemställt om höjningar med i runt tal 3 400 kronor, avseende ålderstillägg och dylikt. Härutöver ha ifrågasatts följande ändringar.

Linköping.

Domkapitlets kanslipersonal består, förutom av stiftssekreteraren, stiftsnotarien, amanuensen och expeditionsvakten, av en kansliskrivare (A 11), ett kontorsbiträde (Eo 4) och ett arvodesavlönat skrivbiträde med halvtidstjänstgöring. *Domkapitlet* har hemställt att i stället för skrivbiträdet få anställa ytterligare ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4. Domkapitlet framhåller, att vad som särskilt aktualiserat frågan om personalförstärkning vore den alltmera ökade kassaomslutningen med därav föranledd ökning av kansliskrivarens arbete med bokföringen. På grund härav vore det för närvarande omöjligt för denne tjänsteman att hinna med några skrivgöromål. Anledningen till att domkapitlet anhölle att få anställa ett kontorsbiträde och icke ett skrivbiträde med heltidstjänstgöring vore närmast svårigheterna att i Linköping erhålla tillräckligt kvalificerad arbetskraft för den lön, som utginge till ett skrivbiträde. *Statskontoret* har förklarat, att, därest en lämplig arbetsfördelning genomfördes, syntes behovet av ytterligare arbetskraft kunna bli tillfredsställande tillgodosett genom anställande av ett skrivbiträde i lönegraden Eo 2.

Strängnäs.

Domkapitlets kanslipersonal består, förutom av stiftssekreteraren, stiftsnotarien och expeditionsvakten, av en kansliskrivare (A 11) och ett kontorsbiträde (Eo 4). De för domkapitlet i Strängnäs anvisade anslagsmedlen till av-

lönande av icke-ordinarie personal uppgå för närvarande till 5 400 kronor, varav 1 200 kronor beräknats för tillfälliga arbetsbiträden. *Domkapitlet* har gjort framställning om inrättande av en skrivbiträdesbefattning i lönegraden Ex 2. Domkapitlet erinrar, att vid domkapitlet i Västerås, som vore jämförbart med domkapitlet i Strängnäs, funnes anställt, förutom samma personal som vid sistnämnda domkapitel, jämväl ett skrivbiträde i lönegraden Eo 2. Om den föreslagna befattningen inrättades, kunde anslagsposten minskas med de för tillfälliga arbetsbiträden beräknade medlen, 1 200 kronor. Domkapitlet anholder vidare om förstärkning av för ersättning åt vikarier disponibla medel med i runt tal 200 kronor. Till stöd för inrättande av skrivbiträdesbefattningen har domkapitlet, under framhållande att den nuvarande kontorspersonalen vore alldeles otillräcklig och att därför extra arbetskraft måst anlitas i betydande utsträckning, bland annat anfört, att det vore förenat med stora svårigheter att erhålla kompetent personal, om denna icke bereddes varaktig anställning med full arbetstid. *Statskontoret* har tillstyrkt det föreslagna utbytet av tillfällig arbetskraft mot ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2.

Västerås.

Kanslipersonalen hos domkapitlet består, förutom av stiftssekreteraren, stiftsnotarien och expeditivakten, av en kansliskrivare (A 11), ett kontorsbiträde (Eo 4) och ett skrivbiträde (Eo 2). Av domkapiteln är det endast Västerås och Strängnäs domkapitel, som sakna anslag till amanuens.

Domkapitlet har hemställt om inrättande av en ny kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4. Domkapitlet har vidare äskat 1 000 kronor till ersättning åt vikarier. Domkapitlet har till stöd för inrättande av en ny kontorsbiträdesbefattning anfört bland annat, att skrivbiträdet tjänstgjorde å stiftsjägmästarexpeditionen, som på grund av bristande utrymmen å domkapitels-expeditionen måst förläggas till förhyrd lokal i annan del av staden. Då domkapitlet sålunda i praktiken saknade skrivbiträde, hade en onormal arbetsbörda fallit på kansliskrivaren och kontorsbiträdet. Detta i sin tur hade medfört, att domkapitlets expedition endast i ringa utsträckning förmått fullgöra sina skyldigheter gentemot biskopen i fråga om det betydande arbete av expeditionell natur, som biskopens ämbetsverksamhet droge med sig. Det äskade beloppet för ersättning åt vikarier vore huvudsakligen avsett för vikarie åt expeditivakten, som de senaste åren lidit av en tilltagande ohälsa och som därför under nästa budgetår beräknades komma att vara tjänstledig under avsevärd tid. *Statskontoret* har anfört, att domkapitlet i Västerås syntes vara relativt väl tillgodosett med biträdeshjälp. Därest skäl skulle anses föreligga att medgiva en utökning av kanslipersonalen därstädes, syntes i vart fall icke erfordras något ytterligare extra ordinarie kontorsbiträde i 4 lönegraden utan medel borde anvisas allenast för anställande av ett skrivbiträde i lönegrad Eo 2. Någon ökad medelsanvisning för anställande av vikarier för expeditivakten vid domkapitlet kunde statskontoret icke tillstyrka.

Lund.

Kanslipersonalen består, förutom av stiftssekreteraren, stiftsnotarierna, amanuenserna och expeditivakten, av en kansliskrivare (A 11), ett kansliträde (A 7), två kontorsbiträden (Eo 4), ett skrivbiträde (Ex 4) och ett arvodesavlönat skrivbiträde med deltidstjänstgöring.

Domkapitlet har hemställt, att skrivbiträdesbefattningen i lönegraden Ex 4 måtte förändras till kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4. Domkapitlet har därvid, under framhållande att ifrågavarande skrivbiträdesbefattning

städse varit knuten till stiftsjägmästarexpeditionen, anført, att skrivbiträdet måste vara i stånd att självständigt handlägga ett flertal av domkapitlet närmare angivna kvalificerade arbetsuppgifter, då stiftsjägmästaren på grund av långvariga resor ofta vore frånvarande från expeditionen. På grund av arbetets art och med hänsyn till det allmännas intresse att få behålla ett biträde, som satt sig in i det speciella arbetet på förevarande expedition, syntes det lämpligt att bereda ifrågavarande skrivbiträde extra ordinarie anställning och därmed rätt till pension — en förmån som i väsentlig grad bidroge till att en tjänsteinnehavare kvarstannade å sin befattning.

Statskontoret har framhållit, att, därest en lämplig arbetsfördelning genomfördes, ifrågavarande befattning borde kunna placeras i lönegraden Eo 2.

Göteborg.

Domkapitlet har anhållit om förstärkning av anslagsmedlen till ersättning åt vikarier och tillfälliga arbetsbiträden med 500 kronor till 1 100 kronor.

Luleå.

Kanslipersonalen hos domkapitlet utgöres, förutom av stiftssekreteraren, stiftsnotarien, amanuensen och expeditionsvakten, av en kansliskrivare (A 11), två kontorsbiträden (Eo 4) och ett arvodesavlönat skrivbiträde.

Domkapitlet har, under framhållande att de för närvarande anvisade anslagsmedlen till icke-ordinarie personal medgäve ett arvode till förenämnda skrivbiträde av omkring 2 600 kronor för år, i nära anslutning till en föregående år i ämnet gjord framställning (se 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 103 ff.) anhållit om sådan förstärkning av denna anslagspost, att arvodet kunde utgå med $(2\,600 + 700 =)$ 3 300 kronor. *Domkapitlet* har därvid förklarat, att sedan ifrågavarande skrivbiträdesbefattning i början av innevarande budgetår blivit ledig densamma ledigförklarats två gånger utan att någon lämplig sökande anmält sig. För att locka sökande med tillräckliga kvalifikationer hade domkapitlet därför måst provisoriskt höja arvodet för återstående del av budgetåret. Först vid en höjning till 275 kronor i månaden eller 3 300 kronor för år hade det lyckats domkapitlet att förvärva arbetskraft med vederbörlig kompetens. Enligt vad domkapitlet inhämtat erhöles det lägst avlönade skrivbiträdet å överlantmätares i Luleå expedition arvode med nyssnämnda belopp. *Statskontoret* har ansett, att vissa skäl talade för att skrivbiträdet bereddes fastare anställning och inplacerades i lönegrad Ex 2. Härigenom skulle hennes avlöningsförmåner komma att uppgå till 282 kronor för månad.

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m. Avlöningar till ordinarie tjänstemän. *Domkapitlet i Karlstad* har hemställt, att stiftsskogvaktartjänsten måtte uppflyttas från lönegraden A 9 till lönegraden A 12. *Domkapitlet* har därvid framhållit, att stiftsskogvaktarens tjänstgöringsområde, som omfattade Laggåsens allmänna kyrkohemman, vore beläget omkring 11 mil från Karlstad, vilket förorsakade, att stiftsjägmästaren, som hade en tyngande arbetsbörda, ej vore i tillfälle att i den utsträckning, som vore önskvärt, besöka kyrkohemmanet för att på platsen lämna erforderliga direktiv. Stiftsskogvaktaren måste därför taga initiativ och utföra arbeten utan att erhålla stiftsjägmästarens direkta anvisningar. Då vidare kvalificerade och omfattande arbetsuppgifter ålåg stiftsskogvaktaren, måste av denne fordras de bästa kvalifikationer. Om stiftsskogvaktaren med hänsynstagande till föreliggande arbetsuppgifter och an-

svarsfulla ställning jämfördes med kronojägare, länsskogvaktare eller skogvaktare i Uddeholms A/B tjänst syntes därför en placering i lönegrad A 12 vara den mest rättvisa.

Statskontoret har anfört:

Vidkommande befattningen såsom stiftsskogvaktare må erinras, att densamma genom beslut av 1938 års riksdag i anslutning till den då gällande löneställningen för samtliga kronojägare hänfördes till 9 lönegraden (proposition 1938: 225, sid. 32). Från och med budgetåret 1942/43 ha emellertid kronojägarna i lönehänseende differentierats och därvid placerats i 9, 10 och 12 lönegraderna, beroende på svårighetsgraden av i varje särskilt fall föreliggande arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill synas enligt statskontorets mening skäl tala för att frågan om stiftsskogvaktarens löneställning upptages till omprövning.

Allmänna lönenämnden, som förordat att ifrågavarande stiftsskogvaktarbefattning placeras i lönegraden A 10, har anfört:

Då stiftsskogvaktarbefattningen år 1938 ombildades till ordinarie, placerades densamma i den lönegrad, till vilken samtliga kronojägarbefattningar vid denna tid voro hänförda, eller i 9 lönegraden. I fråga om lönegradsplaceringen av sistnämnda befattningar genomfördes år 1942 en differentiering på grundval av bevakningstrakternas olika beskaffenhet ur arbetssynpunkt, därvid kronojägarbefattningar inrättades jämväl i 10 och 12 lönegraderna. Av handlingarna i ärendet ävensom av vad lönenämnden under hand inhämtat synes framgå, att stiftsskogvaktaren med avseende på tjänstgöringsförhållanden och arbetsuppgifter närmast torde vara att jämställa med kronojägare i lönegrad A 10. Lönenämnden finner sig därför böra förorda, att stiftsskogvaktarbefattningen inplaceras i sagda lönegrad.

Domänstyrelsen har — under hänvisning till ett av styrelsens revisionskontor i ärendet upprättat memorial, utvisande att stiftsskogvaktarens tjänstgöringsområde kunde anses vara lika arbetskrävande som de bevakningstrakter inom domänverket, som handhades av kronojägare i lönegrad A 12 — tillstyrkt framställningen om uppflyttning av stiftsskogvaktartjänsten till nämnda lönegrad.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Enligt 19 § instruktionen den 16 september 1932 för stiftsnämnd och stiftsjägmästare utgår i alla stift utom Lunds och Visby årligt arvode till ordförande, vice ordförande och sekreterare i stiftsnämnd med 500 kronor samt åt annan ledamot av nämnden med 300 kronor. I Visby stift utgör arvodet 300 kronor för ordförande, vice ordförande och sekreterare samt 200 kronor för annan ledamot. *Domkapitlet i Visby* har ifrågasatt en höjning av arvoden för ordföranden, vice ordföranden och sekreteraren i stiftsnämnden med 200 kronor till 500 kronor och för de två övriga ledamöterna i nämnden med 100 kronor till 300 kronor och med anledning härav hemställt om en ökning av anslagsmedlen till grundbelopp med $(3 \times 200 + 2 \times 100 =) 800$ kronor. *Statskontoret* har, under hänvisning till vad ämbetsverket anfört rörande den av domkapitlen i Luleå och Visby föreslagna höjningen av arvoden åt domkapitlens ledamöter, avstyrkt framställningen.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. *Domkapitlen i Uppsala, Växjö och Härnösand* ha — på grund av löneklassförändringar för stiftsjägmästarassistenterna — beräknat medelsbehovet till belopp, vilka understiga de nu anvisade med sammanlagt i runt tal 2 600 kronor.

Vidare har *domkapitlet i Strängnäs* — under erinran att Kungl. Maj:t enligt beslut den 23 augusti 1945 låtit bero vid att domkapitlet, för vilket medel hittills icke beräknats under förevarande anslagspost, under budgetåret 1944/45 överskridit anslagsposten med 1 799 kronor 68 öre för avlönande av vikarie å stiftsjägmästartjänsten — hemställt om anvisande av ett belopp av 1 000 kronor att användas till avlöning åt sådan vikarie. *Statskontoret* har icke ansett sig kunna tillstyrka denna framställning.

Jag torde vidare få anmäla, att *civilförvaltningens personalförbund* i en den 13 juli 1945 dagtecknad skrift gjort framställning hos Kungl. Maj:t om uppflyttning av expeditionsvaktsbefattningarna vid domkapitlen från lönegraden A 5 till lönegraden A 6. Förbundet har anfört:

Sedan nu gällande lönegradsplacering beslöts för ifrågavarande expeditionsvakter, har arbets- och tjänstgöringsförhållandena för dem väsentligt förändrats. En betydande skillnad i fråga om såväl arten som omfattningen av deras göromål inträdde sålunda i samband med stiftsnämndernas tillkomst, dock utan att detta föranledde någon som helst förändring av löneställningen. Förbundet vill erinra om att 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga (stat. off. utr. 1941: 17) vid behandlingen av frågan om lönegradsplacering för expeditionsvakter vid vissa mindre statliga institutioner, uttalat sig för att en något förbättrad löneställning i en del fall borde genomföras. Så har också skett vid bland annat landsarkiven. Samma bärande skäl för löneförbättring torde kunna anföras jämväl för expeditionsvakterna vid domkapitlen.

Statskontoret, som avstyrkt framställningen, anför:

Anledningen till att 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga föreslog en förbättrad löneställning för vissa expeditionsvakter var, att vid de undersökningar, som verkstälts av de sakkunniga, kvalificerade moment visat sig i allmänhet inrymmas i arbetsuppgifterna för expeditionsvakter vid bibliotek, arkiv och museer. Sålunda krävdes i vissa fall kunighet i bokbindning, enkla konservering och dylikt. I den mån dessa krav regelmässigt upprätthölls, ansågo de sakkunniga, att befattningshavarna borde placeras i 6 lönegraden. De sakkunniga beaktade jämväl, att ställningen som ensam expeditionsvakt eller ensam ordinarie expeditionsvakt kunde giva ett sådant innehåll åt arbetsuppgifterna, att en förbättrad löneställning i vissa fall vore befogad beträffande icke alltför små verk. De sakkunnigas förslag i nyssnämnda avseende upptogs sedermera av Kungl. Maj:t och 1942 års riksdag fattade även beslut i överensstämmelse härmed. Då tjänsteförteckningssakkunniga icke i berörda sammanhang medtog expeditionsvakterna vid domkapitlen, torde det få förutsättas ha berott därpå, att liknande kvalificerade moment icke förelågo i fråga om dessa befattningshavare. Vid sådant förhållande och då i ärendet icke anförts närmare uppgifter angående expeditionsvakternas göromål, får statskontoret avstyrka bifall till framställningen.

Allmänna lönenämnden har icke haft något att erinra mot bifall till framställningen. Lönenämnden anför:

Verksamheten vid domkapitlen och stiftsnämnderna är enligt lönenämndens mening i allmänhet av den omfattning, att en uppflyttning till 6 lönegraden av expeditionsvakterna vid domkapitlen, vilka samtliga befattningshavare inehålla ställningen av ensamma expeditionsvakter, får anses motiverad.

Jag vill till en början erinra, att frågan om bibehållande av domkapitlen såsom mellaninstans i ärenden rörande folkskoleväsendet för närvarande är föremål för utredning genom 1945 års folkskolesakkunnigas försorg. Med hänsyn härtill torde i avvaktan på utredningens resultat nya med pensionsrätt förenade befattningar endast undantagsvis böra inrättas vid domkapitlen. Vid bedömande av nu föreliggande förslag har jag ansett denna principiella ståndpunkt böra vara vägledande.

På grundval av den förebragta utredningen är jag icke beredd att tillstyrka den av civilförvaltningens personalförbund gjorda framställningen om uppflyttning av expeditivakterna vid domkapitlen från lönegraden A 5 till lönegraden A 6. Härtill kommer att slutlig ställning till denna fråga icke torde böra tagas, innan resultatet föreligger av den pågående utredningen angående mellaninstanserna i ärenden rörande folkskoleväsendet.

Ehuru goda skäl anförts till stöd för förslaget om ordinariesättning av kanslibiträdestjänsten vid domkapitlet i Stockholm, kan jag emellertid för närvarande icke tillstyrka detsamma, med hänsyn till att anställningsförhållandena för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst är föremål för övervägande av 1944 års personalutredning. Jag anser mig därför icke böra ifrågasätta någon ändring beträffande de under avdelning I. i avlöningsstaten upptagna anslagsposterna.

Frågan om löneställningen för stiftssekreteraren och stiftsjägmästaren på Gotland torde komma att upptagas framdeles i samband med spørsmålet om en allmän lönereglering inom statsförvaltningen.

Vad domkapitlet i Lund åberopat till stöd för förslaget om förändring av den ena av de två stiftsnotarietjänsterna i lönegraden A 21 till befattning såsom sekreterare i lönegraden A 26, har övertygat mig om att de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna äro av sådan art, att befattningen i fråga bör uppflyttas i högre lönegrad. Härvid anser jag mig emellertid icke kunna gå längre än vad allmänna lönenämnden föreslagit eller till lönegraden A 24. Med avseende å tjänstens benämning ansluter jag mig till lönenämndens förslag. Jag förordar alltså, att ifrågavarande stiftsnotarietjänst förändras till stiftskamrerartjänst i lönegraden A 24. I personalförteckningen för domkapitlen böra härav betingade ändringar vidtagas. Jag förutsätter, att ordinarie stiftsnotarien vid domkapitlet i Lund H. Arfwidsson kommer att erhålla fullmakt å den nya befattningen såsom stiftskamrerare.

Domkapitlets i Uppsala förslag om förändring av en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 till kanslibiträdesbefattning i lönegraden A 7 kan jag endast på så sätt biträda, att jag förordar inrättande av en kanslibiträdesbefattning i lönegraden Eo 7 i stället för kontorsbiträdesbefattningen.

Den i avlöningsstaten under avdelning II. uppförda anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör vid bifall till den av mig förordade förändringen av en ordinarie stiftsnotarietjänst vid domkapitlet i Lund höjas med 400 kronor till 298 100 kronor.

Då jag icke kan förorda någon jämkning i de till ledamöter av domkapitlen i Luleå och Visby samt av stiftsnämnden i Visby utgående arvodesbeloppen torde de i avlöningsstaten under avdelningarna II. och III. upptagna anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, böra upptagas med oförändrade belopp, 33 000 kronor, respektive 30 900 kronor.

Den under avdelning II. i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör vid bifall till den av mig förordade förändringen av den extra ordinarie kontorsbiträdesbefattningen i Uppsala höjas med 200 kronor. Med hänsyn till löneklassförändringar bör denna anslagspost vidare ökas med 3 400 kronor. Jag anser mig vidare böra förorda en förstärkning av anslagsmedlen till tillfälliga arbetsbiträden vid domkapitlet i Strängnäs med 800 kronor för anställande av ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2. För domkapitlet i Linköping beräknar jag en höjning av anslagsmedlen till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 1 200 kronor för möjliggörande av anställande av ett kontorsbiträde med heltidstjänstgöring i lönegraden Ex 4. Ifrågavarande anslagsmedel vid domkapitlet i Luleå torde böra förstärkas med 700 kronor till bestridande av merutgifterna för den vidtagna höjningen av arvodet till ett skrivbiträde. Slutligen torde anslagsmedlen till tillfälliga arbetsbiträden m. m. vid domkapitlet i Göteborg böra höjas med 500 kronor. Då jag i övrigt icke anser mig böra ifrågasätta några förändringar, som inverka på beräkningen av den under avdelning II. i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, bör denna anslagspost vid bifall till vad jag förordat höjas med $(200 + 3\,400 + 800 + 1\,200 + 700 + 500 =) 6\,800$ kronor till 157 400 kronor. Posten bör fördelas på följande sätt.

Domkapitlet i Uppsala	kronor	19 900 (+ 800)
» » Linköping	»	12 500 (+ 1 700)
» » Skara	»	13 000
» » Strängnäs	»	6 200 (+ 800)
» » Västerås	»	6 400 (+ 200)
» » Växjö	»	9 200 (+ 500)
» » Lund	»	28 800 (+ 600)
» » Göteborg	»	15 000 (+ 500)
» » Karlstad	»	11 400 (+ 400)
» » Härnösand	»	9 800 (+ 200)
» » Luleå	»	15 800 (+ 1 100)
» » Visby	»	9 400
Summa kronor		157 400 (+ 6 800).

Den i avlöningsstaten under avdelning II. uppförda anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppräknas med 800 kronor till 68 000 kronor.

I likhet med myndigheterna finner jag en uppflyttning av den till stifts-

nämnden i Karlstad knutna stiftsskogvaktartjänsten till högre lönegrad motiverad. Under åberopande av vad domänstyrelsen anført förordar jag, att tjänsten ifråga uppflyttas från lönegraden A 9 till lönegraden A 12. I personalförteckningen för den skogliga personalen hos stiftsnämnderna bör härav be-tingad ändring vidtagas. Vid bifall till vad jag nyss föreslagit bör den i av-löningsstaten under avdelning III. uppförda anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjas med 500 kronor till 122 800 kronor.

På grund av minskat medelsbehov i anledning av löneklassförändringar torde den i avlöningsstaten under avdelning III. upptagna anslagsposten till av-löningar till övrig icke-ordinarie personal böra sänkas med 2 600 kronor. Under nu ifrågavarande anslagspost är emellertid för närvarande några medel icke beräknade för skoglig personal hos stiftsnämnden i Strängnäs. Med tillstyrkan-de av domkapitlets i Strängnäs framställning vill jag därför förorda, att ett belopp av 1 000 kronor beräknas under denna anslagspost till avlöande av vikarie för stiftsjägmästaren, då denne åtnjuter ledighet. Anslagsposten bör därför för nästa budgetår minskas med (2 600 — 1 000 =) 1 600 kronor till 33 900 kronor.

Den under avdelning III. i avlöningsstaten uppförda anslagsposten till rör-ligt tillägg torde böra minskas med 100 kronor till 24 500 kronor.

Av de anslagsökningar, som jag sålunda förordat, torde hälften av dem, som hänföra sig till avdelning II. i avlöningsstaten eller $\left(\frac{400 + 6\,800 + 800}{2} = \right)$ 4 000 kronor, böra falla på kyrkofonden. På grund av de ändringar, som jag föreslagit beträffande avdelning III. i avlöningsstaten bör kyrkofondens bidrag samtidigt minskas med (1 600 — 500 + 100 =) 1 200 kronor. Kyrkofondens bidrag, som nu utgör 471 000 kronor, bör sålunda höjas med (4 000 — — 1 200 =) 2 800 kronor till 473 800 kronor. Anslaget bör ökas med 4 000 kronor till 321 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig i det före-gående angivna ändringar i personalförteckningarna för dom-kapitlen och för den skogliga personalen hos stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47;

dels godkänna följande ändringar i avlöningsstaten för dom-kapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

— — — — —

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel
samt stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 298 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 157 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 68 000
Summa kronor 556 500.	

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 122 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 33 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 24 500
Summa kronor 212 100.	

IV. Sammanfattning.

I. Domkapitlet i Stockholm	kronor 26 200
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	» 556 500
III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.	» 212 100
Summa kronor 794 800.	

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från kyrkofonden	kronor 473 800
Nettoutgift kronor 321 000;	
<i>dels ock till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag</i>	
av	kronor 321 000.

[38.] 2. **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader, förslagsanslag.** Ur detta anslag, som nu är uppfört med 82 800 kronor, bestridas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, publikationstryck, hyresersättningar och vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m. Kyrkofonden bestrider hälften av de beräknade sammanlagda sjukvårds- och expenskostnaderna vid samtliga domkapitel utom Stockholms och hälften av en nu utgående hyresersättning av 4 000 kronor till Uppsala domkyrka samt hela kostnaden för stiftsnämndernas verksamhet. Kyrkofondens bidrag utgör nu 133 010 kronor. Anslaget disponeras jämlikt en på sid. 483 ff. i statsliggaren införd omkostnadsstat.

Av domkapitlens och stiftsnämndernas anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 inhämtas följande.

I. Domkapitlet i Stockholm. Domkapitlet hemställer, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp.

II. Övriga domkapitel. I fråga om anslagsposten till reseersättning ar, för innevarande budgetår uppförd med 35 050 kronor, har anslagshöjning begärts av domkapitlet i *Växjö*, som med hänsyn till att domkapitlet numera behövde sammanträda oftare än förut hemställt om höjning med 600 kronor av anslagsmedlen till reseersättningar åt domkapitelsledamöter. Därjämte ha domkapitlen i *Göteborg* och *Luleå* begärt höjning av anslagsmedlen till reseersättningar åt stiftssekreterare med respektive 15 kronor och 290 kronor. Vidare har domkapitlet i *Luleå* ifrågasatt en höjning av anslagsmedlen till reseersättningar åt särskilda av domkapitlet förordnade utredningsmän med 130 kronor. Till stöd för de av domkapitlet i *Luleå* begärda höjningarna har åberopats, att de stora avstånden inom stiftet och de ofta ytterst ogynnsamma kommunikationsförhållandena medförde, att resekostnaderna bleve jämförelsevis höga.

Till övriga expenser har för innevarande budgetår anvisats tillhoppa 55 310 kronor, varav 1 200 kronor avsågos skola utgöra engångsanslag. Höjningar ha begärts av domkapitlen i *Uppsala*, *Linköping*, *Strängnäs*, *Västerås*, *Lund*, *Göteborg* och *Luleå*. Vidare har domkapitlet i *Skara* anhållit, att anslagsmedlen till övriga expenser måtte minskas med allenast 200 kronor, trots att däri inginge anslag för engångsutgifter med 400 kronor. Av framställningarna samt statskontorets däröver avgivna yttranden inhämtas bland annat.

Uppsala. Domkapitlet anhåller om en anslagshöjning med 500 kronor och anför till stöd härför bland annat, att ersättningen till städningspersonalen utginge med högre belopp än tidigare. Sedan nytt kollektivavtal med denna personal trätt i tillämpning den 1 januari 1945, hade nämligen ifrågavarande kostnader ökats med omkring 200 kronor. Anslagsmedlen till övriga expenser hade emellertid även förut varit alltför snävt tilltagna, vilket medfört att kontorsmaskiner och möbler till expeditiionslokalerna icke kunnat nyanskaffas i erforderlig utsträckning. Detta framginge bland annat av det förhållandet, att av de för närvarande å expeditionen använda möblerna två skrivbord, en skrivstol och en bokhylla tillhörde olika tjänstemän privat.

Linköping. Domkapitlet har, under framhållande att antalet utgående expeditioner och därmed även kostnaderna för kuvert och papper ökat samt att å stiftssekreterarens tjänsterum år 1943 inlett telefon, anhållit om höjning av anslagsmedlen till övriga expenser med 100 kronor.

Skara. Domkapitlet har, med hänsyn till att de under de senaste budgetåren anvisade anslagsmedlen till övriga expenser icke medgivit bindning av böcker och handlingar i erforderlig utsträckning, anhållit, att anslagsmedlen

måtte minskas med allenast 200 kronor, trots att däri inginge 400 kronor till viss utgift av engångsnatur.

Strängnäs. Domkapitlet har, under erinran att Kungl. Maj:t låtit bero vid att domkapitlet överskridit de för budgetåret 1944/45 anvisade, till samma belopp som för innevarande budgetår uppgående anslagsmedlen till övriga expenser med 545 kronor 99 öre, hemställt om höjning av här ifrågakvarande anslagsmedel med 500 kronor; och har domkapitlet därvid uppgivit, att den begärda höjningen föranledes av ökade kostnader för renhållning, skrivmaterial och telefon.

Statskontoret har förklarat sig icke vilja motsätta sig en förhöjning av anslagsmedlen med högst 400 kronor.

Västerås. Domkapitlet anhåller om en tillfällig höjning av anslagsmedlen till övriga expenser med 200 kronor för att erhålla möjlighet att inköpa ett dokumentskåp för stiftsjägmästarexpeditionen.

Lund. Domkapitlet har hemställt om en höjning av anslagsmedlen till övriga expenser med 700 kronor. Av detta belopp hänför sig 230 kronor till ökade städningskostnader, medan återstoden, 470 kronor, är avsedd att användas till bestridande av kostnader för tryckning av en ny omgång blanketter till det sedan år 1931 hos domkapitlet och stiftsnämnden förda sakregistret samt för inbindning av sakregistret för åren 1931—1945.

Göteborg. Domkapitlet har utan motivering begärt höjning av anslagsmedlen till övriga expenser med 100 kronor.

Luleå. Domkapitlet, som för innevarande budgetår erhållit anslagsmedel till övriga expenser med 4 800 kronor, varav 800 kronor avsetts till bestridande av vissa utgifter av engångsnatur, har hemställt om höjning av anslagsmedlen med 4 900 kronor till 9 700 kronor. Domkapitlet har därvid framhållit, att den begärda anslagshöjningen huvudsakligen vore betingad av extraordinära omständigheter och förty vore avsedd att bli tillfällig. Domkapitlets beräkning av medelsbehovet framgår av följande sammanställning:

Nuvarande expensanslag	kronor 4 800: —
Från föregående budgetår balanserade räkningar, vilka likviderats av 1945/46 års expensanslag	» 834: 15
Hyllinredning för av domkapitlet disponerat utrymme å biskopsgårdens vind	» 2 000: —
Ny skrivmaskin	» 760: 85
Kontorsmöbler för stiftsjägmästarens expeditiönsrum (ett skrivbord, en skrivbordsstol och ett vertikalskåp)	» 1 000: —
Ett vertikalskåp för domkapitelsexpeditionen	» 305: —

Summa kronor 9 700: —.

Statskontoret har anført:

Vid beräkningen av för nästkommande budgetår föreliggande medelsbehov har domkapitlet i Luleå såsom utgångspunkt tagit det för innevarande bud-

getår anvisade beloppet, 4 800 kronor, trots att däri ingå vissa engångsbidrag, nämligen dels 300 kronor för visst inbindningsarbete, dels ock 500 kronor för inköp av kontorsskåp och skrivmaskinsstol eller sammanlagt 800 kronor. Med frånräkande av nämnda engångsbelopp torde för ändamålet böra beräknas i första hand en oförändrad anslagstilldelning å 4 000 kronor och därefter i andra hand det ytterligare belopp, som anses kunna anvisas för bestridande av i ärendet angivna utgifter av engångskaraktär. I detta senare avseende har, bland annat, begärts ett belopp av 760 kronor 85 öre för anskaffande av en skrivmaskin. Då emellertid under de två sistförflutna budgetåren medel redan ställts till domkapitlets förfogande för inköp av två skrivmaskiner, anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka någon ytterligare medelsanvisning för ändamålet. Vad därefter angår frågan om anskaffande av hyllor för förvaring av vissa böcker å domkapitlets vind torde härför utan större olägenheter kunna användas förvaringsmöbler av betydligt enklare beskaffenhet än i ärendet föreslagits, till exempel den typ av hyllor, som komma till användning för förvaring av arkivalier. Enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat från riksarkivet, betinga dylika hyllor ett pris av omkring 8 kronor för hyllmeter. I avsaknad av närmare uppgifter rörande det erforderliga antalet hyllmeter är statskontoret icke berett tillstyrka, att medel nu anvisas för ändamålet. Ej heller synes behovet av nyanskaffning av skrivbord och skrivbordsstol till stiftsjägmästarens tjänsterum tillräckligt styrkt. Däremot torde icke vara något att erinra mot att för inköp av två vertikalskåp, avsedda för stiftsjägmästarens och domkapitlets expeditioner, anvisas sammanlagt 600 kronor. Under hänvisning till vad sålunda anförts, får ämbetsverket föreslå, att domkapitlet i Luleå för nästkommande budgetår till övriga expenser tilldelas ett till 4 600 kronor begränsat belopp.

Beträffande anslagsposten till publikationstryck, som för innevarande budgetår är uppförd med 5 750 kronor, har domkapitlet i Luleå förklarat sina anslagsmedel otillräckliga och begärt ökning med 150 kronor.

III. Stiftsnämnderna. I fråga om utgifterna för stiftsnämndernas verksamhet har ändring ifrågasatts endast av domkapitlet i Skara, som — under framhållande att då antalet normaluppskattningsförrättningar inom stiftet komme att väsentligt öka under nästa och närmast följande budgetår stiftsjägmästarens resekostnader komme att bli större än förut — hemställt om höjning av anslagsmedlen till reseersättningar m. m. med 300 kronor.

Beträffande anslagsmedlen till reseersättningar och publikationstryck anser jag mig icke böra föreslå någon förändring. Av de för domkapitlet i Luleå för innevarande budgetår anvisade anslagsmedlen av 4 800 kronor till övriga expenser har, såsom statskontoret framhållit, ett belopp av 800 kronor beräknats för utgifter av engångsnatur. Med hänsyn till vad domkapitlet anfört angående medelsåtgången under budgetåret 1944/45 synas domkapitlets anslagsmedel till expensutgifter av löpande natur böra ökas med 800 kronor till 4 800 kronor. Därutöver torde domkapitlet även för nästa budgetår böra erhålla medel för vissa engångsutgifter. Dessa medel synas dock böra begränsas till 2 000 kronor. Beträffande övriga här ifrågavarande domkapitel vill jag — under framhållande att anslagsmedlen böra minskas med ett belopp av 400

Departement-
schefen.

kronor, avseende engångsutgifter — förorda, att för engångsutgifter beräknas ett belopp av 670 kronor samt att anslagsmedlen till expensutgifter av löpan- de natur ökas med 1 530 kronor. På grund av vad sålunda anförts torde an- slagsmedlen till övriga expenser för nästa budgetår böra höjas med (2 000 — 400 + 670 + 1 530 =) 3 800 kronor, varav ett belopp av 2 670 kronor avser att utgöra en engångsanvisning.

Vid bifall till vad jag förordat bör för nästa budgetår beräknas ett ökat medelsbehov av 3 800 kronor. Härav bör hälften eller 1 900 kronor gäldas ur kyrkofonden. Omkostnadsanslaget bör därför höjas med 1 900 kronor till 84 700 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 84 700.

[39.] 3. **Kleresistaten, förslagsanslag.** Ur detta anslag utbetalades tidi- gare ersättningar för vissa friheter från prästutlagor samt indelningsersätt- ningar till vissa domkyrkosysslomän, klockare och organister ävensom till pastor primarius. Enligt beslut av 1941 års kyrkomöte och 1942 års riksdag skola från och med budgetåret 1942/43 ur anslaget endast utgå indelnings- ersättningar till domkyrkosysslomän. Övriga ersättningar ha avförts ur an- slaget eller indragits, dock med viss rätt för tjänstinnehavare, vilken till- trätt sin befattning före den 1 juli 1942, att bibehållas vid indelningsersätt- ning, så länge han kvarstår i tjänst. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 400 kronor. Någon förändring av anslagsbeloppet synes icke påkallad för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kleresistaten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 400.

[40.] 4. **Vissa ersättningar till kyrkofonden.** Enligt lagen om kyrko- fond i dess nu gällande lydelse skall från statsverket för varje år till kyrko- fonden utgå ersättning med *dels* 4 627 887 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m., *dels* tillhopa 301 250 kronor för vissa tidi- gare av prästerskapet i territoriella pastorat åtnjutna statsanslag, *dels* ock 121 600 kronor för dylika anslag, som tillförne åtnjutits av biskopar och pastor primarius eller utgått till biskopslöneregleringsfonden. Dessa ersätt- ningsbelopp bestridas från detta anslag, som på grund härav är uppfört med i avrundat tal 5 050 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 5 050 800.

[41.] 5. **Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m., förslagsanslag.** Dessa kurser inrättades i samband med införandet av lägre organistexamen

och äro avsedda att främja utbildningen av kompetenta kyrkomusiker för mindre församlingar. Då organist- och kantorsbefattningarna i dylika församlingar till mycket stor del äro förenade med folkskolläraryrkesbefattningar, har det nämligen ansetts ligga i det allmännas intresse att möjliggöra en förhållandevis snabb och billig utbildning av blivande folkskollärare till kyrkomusiker.

Kurserna äro anordnade såsom sommarkurser, baserade på musikstudier under terminerna vid vederbörande folkskoleseminarium. För specialundervisning av organistelever (s. k. övertimmar) åtnjuta musikleäraren vid seminariet särskild ersättning ur anslaget till avlöningar vid folkskoleseminarierna. Utbildningen avser att sätta de i kurserna deltagande seminarieeleverna i stånd att i samband med eller kort efter folkskolläraryrkesexamen avlägga lägre organistexamen. Varje kurs får omfatta högst 12 elever. Såsom deltagare skola först ifrågakomma dels sådana elever, som i kunskap och färdighet icke kommit till högre ståndpunkt än som normalt motsvarar första årets seminarieundervisning, dels ett antal mera försigkomna, vilka kunna beräknas bli färdiga att kursåret eller nästpåföljande år avlägga organist- och kantorsexamen. Kurserna bruka förläggas till folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå.

Musikaliska akademien utövar inseeende över kurserna och fastställer timplan. För varje kurs finnes en av Kungl. Maj:t förordnad ledare, vilken uppbär arvode jämte rese- och traktamentsersättning. Undervisningen bestrides i regel vid varje kurs av två lärare (den ene vanligen musikleäraren vid vederbörande seminarium).

Examina ha under den gångna sommaren förrättats på sex orter, nämligen de fyra kursorterna samt Kalmar och Linköping. Musikaliska akademien förordnar censorer. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 17 maj 1935 äga censorerna uppbära rese- och traktamentsersättning samt särskilt arvode.

Anslaget sänktes år 1940 från 17 300 kronor till 12 500 kronor och nedsattes år 1941 ytterligare till 11 900 kronor. Minskningen har genomförts genom begränsning av undervisningstiden från 6 till 5 veckor, nedsättning av lärar- och ledararvodena samt minskning av antalet examensorter från 8 till 6. Anslaget har för budgetåret 1944/45 höjts med 100 kronor och för innevarande budgetår med ytterligare 1 600 kronor. Anslaget utgår sålunda för närvarande med 13 600 kronor.

Musikaliska akademien har ånyo framhållit önskvärdheten av att undervisningstiden vid kurserna för utbildande av kyrkomusiker, så snart förhållandena det medgäve, utsträcktes till att åter omfatta sex veckor. Därest detta icke läte sig göra redan för nästa budgetår, har akademien beräknat medelsbehovet till oförändrat belopp.

Då jag icke anser mig kunna för nästa budgetår tillstyrka en höjning av förevarande anslag i syfte att möjliggöra en återgång till den tidigare gällande undervisningstiden vid kurserna för utbildande av kyrkomusiker, förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 13 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 13 600.

[42.] 6. **Lappmarks ecklesiastikverk, förslagsanslag.** 7. **Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.** Ur förstnämnda anslag, som från och med budgetåret 1943/44 sänkts med 400 kronor till 2 900 kronor till följd av att vissa understödstagare avlidit, utgå stipendier för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift, vissa kostnader för prästerlig verksamhet bland flyttande lappar samt vissa understöd m. m. Anslag till stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, har utgått sedan år 1891. Från och med budgetåret 1923/24 har anslaget, som nu är uppfört med 3 600 kronor, disponerats till tre stipendier, vart och ett å 1 200 kronor för år. Stipendierna utdelas för tre år i sänder.

Dessa båda anslag torde böra för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1946/47 anvisa
dels till *Lappmarks ecklesiastikverk* ett *förslagsanslag*
av kronor 2 900;
dels ock till *Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket*, ett anslag
av kronor 3 600.

[43.] 8. **Kyrkors underhåll, reservationsanslag.** Ur detta anslag, för närvarande 2 000 kronor, utgår *dels* ett årligt belopp av 28 kronor till underhåll av Varnhems f. d. klosterkyrka och *dels* 1 972 kronor till Visby domkyrkas istandsättande och framtida bestånd. *Domkapitlet i Visby* har anhållit, att sistnämnda anslagspost måtte upptagas med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kyrkors underhåll* för budgetåret 1946/47 anvisa
ett *reservationsanslag* av kronor 2 000.

[44.] 9. **Ersättningar till kyrkor, förslagsanslag.** Detta anslag, beträffande vars tillkomst och disposition hänvisas till 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 102 ff., är nu uppfört med 218 000 kronor. Anslagsbelastningen har de sex senast förflutna budgetåren ökats, vilket förhållande sammanhänger med att de ur anslaget utgående ersättningarna till stor del bestämmas efter medelmarkegångsvärden. Med hänsyn till belastningen för budgetåret 1944/45, i runt tal 230 200 kronor, torde anslaget för nästa budgetår

böra uppräknas med 12 000 kronor till 230 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 230 000.

[45.] 10. **Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, *förslagsanslag*.** Detta anslag, som för budgetåret 1940/41 sänktes från 7 000 kronor till 5 300 kronor, är sedan budgetåret 1941/42 uppfört med 2 000 kronor. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 000.

D. Akademier m. m.

[46.] 1. **Bidrag till svenska akademien.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 8 300 kronor till 2 300 kronor. Det kvarstående beloppet avser att bereda akademien ersättning för vissa tillförne av ensaksböter uppburna belopp. Sådan ersättning torde böra utgå även under budgetåret 1946/47, och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till svenska akademien* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 2 300.

[47.] 2. **Bidrag till vetenskapsakademien.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 83 600 kronor. Härav är ett belopp av 60 000 kronor avsett såsom bidrag till driftkostnader för vetenskapsakademiens av professorn K. M. G. Siegbahn ledda forskningsinstitut för experimentell fysik. Vetenskapsakademien har för nästa budgetår hemställt om en betydande anslagshöjning, avseende dels en utbyggnad av nämnda forskningsinstitut och dels en intensifiering av den vid institutet bedrivna kärnfysiska forskningen. Vidare erinrar jag, att jag jämlikt Kungl. Maj:ts den 23 november 1945 givna bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för utredning rörande planläggningen av forskningsarbetet för atomenergiens tillgodogörande. I utredningsdirektiven framhålles bland annat, att utredningsarbetet bör bedrivas med största skyndsamhet och så planläggas, att förslag till erforderliga åtgärder kunna framläggas i början av år 1946. I avvaktan på förslag i ämnet från de sakkunniga torde förevarande anslag i riksstatsförslaget böra uppföras med allenast beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 såsom *Bidrag till vetenskapsakademien* ett anslag av kronor 83 600.

[48.] 3. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 458 900 kronor. Anslaget disponeras jämlikt personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser, vilka finnas intagna i statsliggaren, sid. 490 f.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har för nästa budgetår hemställt om betydande anslagsförstärkningar, avseende icke blott avlöningsanslaget utan vissa anslag i övrigt. Nedanstående sammanställning visar dels nuvarande och dels av akademien äskade anslag:

	Nuvarande anslag kronor	Akademien begär kronor
Avlöningar	458 900	540 000
Omkostnader	137 600	165 900
Inredning och utrustning	50 000	50 000
Bidrag till avlöning åt landsantikvarier	60 000	60 000
Underhåll och ökande av samlingarna	11 500	48 000
Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken	67 200	163 500
Summa kronor	785 200	1 027 400

Riksantikvarien har i sin framställning till akademien rörande riksantikvarieämbetets och statens historiska museums anslagsbehov för nästa budgetår inledningsvis anfört bland annat följande.

Under de gångna sex krigsåren har akademien av förklarliga skäl nödgats ålägga sig den största återhållsamhet i sina anspråk på statsanslag för de viktiga kulturella ändamål, för vilka akademien och dess institutioner ha att ansvara. Detta har haft till följd, att många och viktiga uppgifter måst helt åsidosättas, andra lösas mer eller mindre provisoriskt i avvaktan på bättre tider. Vissa tjänstemannagrupper ha måst belastas med arbete åtskilligt utöver det rimliga. Detta gäller särskilt riksantikvarieämbetets fornminnes- och byggnadsminnesavdelningar. Material och instrument ha förslutits utan att kunna ersättas, och nyanskaffningar för bibliotek och arkiv ha i mycket betänklig grad måst eftersättas.

Nu, då fredliga förhållanden inträtt i vår närmaste omgivning och försvarsberedskapen avvecklats, är det oundgängligen nödvändigt, att akademien söker råda bot för allt detta, som av nödtvång måst eftersättas, och samtidigt upp- rustar sina institutioner på ett sådant sätt, att dessa sättas i stånd att hädanefter utföra sina funktioner inom det svenska samhället på ett sätt som kan motsvara dels nu gällande lagstiftningskrav på desamma, dels ock de växande krav, som allt vidare kretsar anse sig ha rätt att ställa på dessa institutioners verksamhet av kulturbefrämjande och kulturbevarande art inom landets skilda delar.

Detta kan icke realiseras utan *en väsentlig höjning* både av personalkaderns effektivitet och av storleken av de anslag, som skola möjliggöra praktiska kulturvårdsarbeten inom vårt vidsträckta land. Det kan icke fördöljas, att svenskt museiväsen och svensk kulturminnesvård måst arbeta med alldeles för små resurser, och detta icke enbart under den nyss avslutade krigstiden, utan också långt dessförinnan. Därigenom ha uppstått arbetsbalanser av olika slag såväl inom som utom institutionerna, balanser, som äro mycket svårbe- mästrade.

En rationell fornminnesvård kräver, att riksantikvarieämbetet skall kunna inom rimlig tid behandla och avgöra de allt talrikare ärenden, som beröra de enskilda jordägarnas rätt och intressen, ty eljest måste fornvården mot sig uppväcka irritation och olust. För att undvika detta behöver ämbetet tillräcklig personal, som utan tidsutdräkt kan sändas ut på förrättningar i landet. Och här till fordras åter tillräckliga reseanslag. Härutinnan brister det för närvarande synnerligen kännbart.

Samma svårigheter möta byggnadsminnesvården. Tre vetenskapligt utbildade tjänstemän på denna avdelning kunna icke med bästa vilja i världen bemästra den omfattande arbetsbörda, som åvilar denna avdelning, ehuru de få tillbringa 3—4 dagar i veckan på resor. Men därtill kommer för byggnadsminnesvården den förlamande inverkan, som de absolut otillräckliga anslagen ha. Dessa anslag ha varit så orimligt låga, att de varit praktiskt betydelselösa. Akademiens anslag till byggnadsminnesmärkens vård utgör för löpande budgetår sammanlagt 13 000 kronor, en för sitt avsedda ändamål fullkomligt orimlig summa. Det tiodubbla beloppet skall vara mera rimligt.

Att till ett stort centralmuseum ha ett inköpsanslag på 2 500 kronor, för vilket även alla till staten hembudspliktiga fynd skola inlösas, är ävenledes orimligt, liksom att inköpsanslaget till landets centralbibliotek för arkeologi och medeltida konsthistoria utgör 2 000 kronor, som även skall räcka till tidskriftsprenumeration och bindning.

På alla dessa områden hotar fullständig katastrof, om inte dels mycket väsentliga permanenta anslagsökningar beviljas, dels vissa större engångsanslag erhållas för att avhjälpa de värsta av de svårigheter, som uppstått på vissa områden genom kronisk anslagsbrist under många år. Om t. ex. bibliotekets utländska tidskriftsserier icke kunna bindas *nu*, hotar faran att häften försvinna, vilka hädanefter äro oersättliga, ty förlagsreserverna existera i många fall icke mera. Och bland våra talrika historiskt märkliga ruiner kommer den ena efter den andra att obotligt förfalla, om icke tillräckliga anslag ställas till riksantikvarieämbetets förfogande, innan det är för sent.

Vill man upprätthålla en försvarlig kulturminnesvård här i landet, så måste den myndighet, som skall bära ansvaret för densamma, också erhålla sådana anslagsmedel, som stå i rimlig proportion till uppgifterna. Eljest försättes denna myndighet i en ömklig och ohållbar ställning, emedan den blir i alltför hög grad beroende av gåvor och understöd av enskilda personer och korporationer. Och dylika gåvor bli numera allt svårare att erhålla.

Det är mot den här ovan tecknade bakgrunden, som akademien har att se de mycket betydande anslagsökningar, som jag efter moget övervägande ansett mig skyldig föreslå uti akademiens riksdagspetita. De föreslagna höjningarna äro helt visst stora, men mot bakgrunden av vad här ovan framhållits, måste de anses väl motiverade.

I här framlagda förslag till riksdagspetita ha endast upptagits de önskemål, som måste anses omedelbart nödvändiga. Sålunda ha betydande nedskärningar gjorts i de anslagsförslag, som framlagts för mig av institutionens olika avdelningsföreståndare. Om det oaktat anslagsökningen är stor, så beror det därpå, att anslagen tidigare varit i hög grad otillräckliga, i vissa fall fullkomligt orimligt små.

Jag vågar göra dessa påståenden, emedan jag kan bygga dem på en mer än 22-årig erfarenhet såsom chef för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum. Denna erfarenhet säger mig också, att det är nödvändigt att staten genom en aktiv och förebildlig praktisk kulturminnesvård föregår kommuner, bolag och enskilda med ett gott och manande exempel, om vi här skola

kunna hoppas på den allmänna tillämpning av kulturminnesvårdens principer, som dock måste vara målet i ett gammalt kulturland som Sverige.

Statskontoret anför i sitt yttrande över akademiens förslag inledningsvis följande.

Såsom i ärendet framhållits, ha under de gångna krigsåren anslagen till riksantikvarieämbetet och statens historiska museum i likhet med andra statliga institutioner rönt inverkan av det ansträngda budgetläget. Även om härigenom åtskilliga önskemål icke kunnat tillgodoses, lär det likväl få anses uppenbart, att dessa önskemål icke nu kunna vinna beaktande omedelbart och för samtliga verk och myndigheter. Ur dessa synpunkter torde i den utsträckning, nu föreliggande förhållanden kunna det medgiva, medel i första hand böra ställas till förfogande för att möjliggöra en återgång till de före krigsutbrottet rådande förhållandena. Först i andra hand bör tagas under övertvägande anvisande av medel för utvidgning av ifrågakommande verksamhet.

I fråga om avlöningsanslaget har *akademien* hemställt om följande personalförändringar:

R i k s a n t i k v a r i e ä m b e t e t:

Byggnadsminnesavdelningen:

- a) en ny antikvarie (Eo 23)
- b) en uppmätningstekniker och fotograf (Eo 17) i stället för ritbiträde (Eo 4)

Fornminnesavdelningen:

- c) en ny antikvarie (Eo 23)
- d) en ny amanuens (Eo 18)
- e) ett nytt kontorsbiträde (Eo 4)
- f) fyra fältarkeologer (Eo 18)

Biblioteket:

- g) två biblioteksbiträden (A 7) i stället för en expeditionsvakt (A 5) och ett biblioteksbiträde (Eo 4)

Administrativa avdelningen:

- h) en uppsyningsman (A 11) i stället för en förste expeditionsvakt (A 7 med tilläggsarvode av 240 kronor)
- i) ordinariesättning (A 5) av tre expeditionsvaktsbefattningar (Eo 5)

S t a t e n s h i s t o r i s k a m u s e u m:

- j) en museilektor (Eo 24)
- k) fotografen (arvode) får extra ordinarie ställning (Eo 17)
- l) en rustmästare (A 7) uppflyttas till A 11
- m) en förste museivakt (A 7) i stället för en expeditionsvakt (A 5)
- n) en snickare (A 7) i stället för en museivakt (Eo 5)
- o) ordinariesättning (A 5) av fem museivaktsbefattningar (Eo 5)
- p) utökning av bevakningspersonalen (+ 7 000 kronor)
- q) ålderstillägg (+ 3 000 kronor).

Akademiens under f) omnämnda förslag lämnar jag i detta sammanhang åsido. Vad övriga förslag angår anför akademien bland annat följande.

a. *Ny antikvarie (Eo 23) å byggnadsminnesavdelningen.* Den i akademiens riksdagspetita under de senare åren berörda frågan om medel för en effektiv tillämpning av lagen den 12 juni 1942 om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader har ännu icke vunnit sin lösning. Akademien anser sig ånyo böra framhålla vikten av att möjligheter beredas till en inventering av det kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbeståndet i enskild ägo samt till en effektiv propaganda för värden av dessa byggnadsverk. För ändamålet har akademien tidigare äskat medel för att inventera byggnadsbeståndet i enskild ägo. Emellertid har man numera kommit till den uppfattningen, att de väsentligt ökade arbetsuppgifter, som bland annat äga samband med tillkomsten av nämnda lag, icke kunna effektivt bemästras av ett mera tillfälligt inventeringsanslag. Med frånträdande av sina tidigare yrkanden om ett särskilt inventeringsanslag vill akademien i stället hemställa om inrättande av en antikvarietjänst i Eo 23, vars innehavare i främsta rummet skulle ha till uppgift att inom riksantikvarieämbetet biträda vid handläggning av ärenden rörande kulturhistoriskt märkliga byggnader i enskild ägo. Befattningens innehavare bör ha samma kompetens som övriga tjänstinnehavare å byggnadsminnesavdelningen, d. v. s. minst ha avlagt filosofie licentiatexamen i konsthistoria.

b. *Uppmätningstekniker och fotograf (Eo 17) å byggnadsminnesavdelningen i stället för ritbiträde (Eo 4). k. Historiska museets fotograf beredes extra ordinarie ställning (Eo 17).* I sina föregående år avlätna riksdagspetita anhöll akademien, att ett ritbiträde hos riksantikvarieämbetet i lönegrad Eo 4 måtte uppflyttas till Eo 10. Allmänna lönenämnden yttrade härom, att den nuvarande löneställningen för ifrågavarande biträde med hänsyn till de föreliggande arbetsuppgifterna finge anses för låg samt förordade en viss höjning (se 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 120). Departementschefen ansåg emellertid, att bland annat detta spörsmål borde upptagas till slutlig behandling först framdeles.

Akademiens personalförening har nu i en framställning av den 2 juni 1945 anhållit, att akademien ville söka finna en utväg att förbättra vederbörandes anställningsförhållanden.

På sätt akademien framhöll i sina föregående år avlätna riksdagspetita har den nuvarande befattningshavarens, Ivar Andersson, kompetens gjort det möjligt att använda honom för långt mera kvalificerat arbete än vad som kan krävas av ett ritbiträde. Han har utfört självständiga ritningsuppdrag samt omhänderhaft ledning och kontroll av konserveringsarbeten å byggnadsmonument, något som för institutionens arbete varit av mycket stort värde. Akademien vill föreslå, att i stället för den nuvarande ritbiträdesbefattningen måtte inrättas en befattning som uppmätningstekniker och fotograf. Denna befattnings innehavare skall vara kompetent att verkställa ur kulturhistorisk synpunkt tillfredsställande undersökning, uppmätning och fotografering av vårt lands bestånd av kulturhistoriskt värdefulla byggnadsminnesmärken av skilda kategorier. Vid handläggningen av löpande ärenden rörande sådana byggnadsverk, där en kombination av byggnadsundersökningar och förslag till praktiska åtgärder är nödvändig, är en tjänst av denna art av särskild nytta. De senaste årens arbeten på kulturminnesvårdens område ha överhuvud medfört en tendens att kombinera de rent antikvariska intressena med en strävan att lösa praktiska frågor vid restaureringar av byggnadsminnesmärken och dylikt.

Akademien vill föreslå, att i stället för den nuvarande ritbiträdeshbefattningen måtte inrättas en befattning i lönegraden Eo 17, och vill därvid bringa i erinran, att livrustkammarens fotograf jämlikt beslut av 1945 års riksdag erhållit placering i nämnda lönegrad.

I detta sammanhang får akademien meddela, att akademiens personalförening i nyssberörda framställning även hemställt om förbättrad löneställning åt fotografen hos statens historiska museum, Nils Lagergren. Föreningen erinrar om att museets fotograf i kulturminnesvårdssakkunnigas betänkande placerades i B 17, men att befattningen genom beslut av 1938 års riksdag blev allenast en arvodestjänst. Arvodet till fotografen utgår under budgetåret 1945/46 med 6 200 kronor. Akademien anser det synnerligen befogat, att denna tjänst erhåller placering i samma lönegrad som livrustkammarens fotograf, och hemställer följaktligen, att arvodesbefattningen såsom fotograf hos statens historiska museum måtte förändras till en befattning i Eo 17.

c. *Ny antikvarie (Eo 23) å fornminnesavdelningen.* Vården av landets runminnesmärken är en arbetsuppgift för ämbetet, som är av särskild betydelse. De flesta av dessa monument, vilkas antal uppgår till omkring 2 500, äro mer eller mindre i behov av vård och tillsyn. Sedan år 1933, då runstensvården påbörjades, har avdelningen till sitt förfogande haft en runolog, docenten vid Stockholms högskola Sven B. F. Jansson, som biträtt vid handläggningen av alla aktuella runstensärenden. Dessa ha under senare år uppgått till i medeltal 200 om året, av vilka många ha varit av mycket tidsödande karaktär. Den erfarenhet, som docenten Jansson under mer än 10 år förvärvat om det svenska runinskriftsmaterialet, är därför för avdelningen ovärderlig. Akademiens stora arbete med publiceringen av »Sveriges runinskrifter», som närmast står under professor Elias Wesséns ledning, beräknas taga en tid av minst 25 år att fullborda, under förutsättning att en kvalificerad forskare kan fast anställas i runverket. Eljest torde det icke vara möjligt att få det stora materialet enhetligt och vederhäftigt behandlat inom överskådlig tid. Också för detta arbete är docenten Jansson, som sedan ett 10-tal år tjänstgjort vid runverket, den lämpligaste arbetskraften. Av dessa skäl är det mycket önskvärt, att docenten Jansson, som hittills kunnat avlönas med arvode från Humanistiska fonden, knytes närmare till ämbetet. Vid sidan av den vetenskapliga uppgiften inom runverket kan hans arbetskraft för sådant fall också i fortsättningen utnyttjas för den nödvändiga, praktiska vården av runmonumenten, vilken omfattar lagning, resning, flyttning och uppmålning m. m. Det är icke möjligt för akademien att få behålla docenten Jansson eller annan person med jämförlig kompetens, om icke en tryggare ställning kan beredas denne inom institutionen. Eljest tvingas vederbörande att lämna runarbetet och söka sig en lektorstjänst eller annan säker befattning. Det är sålunda nödvändigt, att en antikvariebefattning inrättas för docenten Jansson, förslagsvis i Eo 23. Akademien hemställer förty om inrättande av en antikvarietjänst i Eo 23.

d. *Ny amanuens tjänst (Eo 18) å fornminnesavdelningen.* Avdelningens personal har under senare år icke varit tillräcklig för att motsvara behovet av arbetskraft. Särskilt ha svårigheter yppat sig vid utförandet av fältarbeten, vilka påkallas av bland annat ansökningar om tillstånd att borttaga forn lämningar och dylikt. Bristen på arbetskraft har medfört, att en del ärenden icke kunnat avgöras inom rimlig tid. För att i någon mån råda bot härför erfordras en ny amanuensbefattning å avdelningen. Akademien hemställer, att medel måtte anvisas för anställande av en amanuens i Eo 18.

e. *Nytt kontorsbiträde (Eo 4) å samma avdelning.* Inom avdelningen handläggas alla ärenden rörande ämbetets ombud, vilkas antal numera stigit till i runt tal 500. Avdelningen har för sitt byråarbete att tillgå endast ett kansli-bitråde, något som på grund av avdelningens starkt växande arbetsbörda medfört betydande olägenheter och tidsutdräkt. Det är därför nödvändigt, att personalen utökas med ett kontorsbiträde. Akademien hemställer, att medel måtte beredas för anställande av ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4.

g. *Two biblioteksbiträden (A 7).* En expeditiönsvakt i A 5 med placering å ämbetsverkets bibliotek föreslås skola uppflyttas i A 7. Rörande sistnämnda tjänst har allmänna lönenämnden tidigare yttrat sig (se 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 118) och därvid framhållit, att den nuvarande befattningshavarens arbetsuppgifter icke syntes vara av den art, att befattningens bibehållande såsom expeditiönsvaktstjänst vore motiverad. I samband härmed uttalade lönenämnden, att tjänstebenämningen biblioteksbiträde såsom den lämpligaste.

Vid biblioteket finnes vidare ett biblioteksbiträde i lönegraden Eo 4. Detta biträde har att mottaga och expediera lånebeställningar samt att registrera lån. Biträdet bör vara väl insatt i katalogiseringsregler och kunna begagna bibliografiska hjälpmedel av olika system samt bör ha goda språkkunskaper och god allmänbildning. Emedan biträdet även bör ha mera än ytlig kännedom om den litteratur, som mest kommer i fråga, bör vederbörande ha bedrivit akademiska studier. Med nuvarande låga lön har man stora svårigheter att erhålla kompetenta sökande. Akademien anser billigheten kräva, att denna befattning erhåller en från Eo 4 till A 7 förhöjd löneställning.

j. *Ny tjänst som museilektor (Eo 24).* Ett museum av den storlek och den allmänbildande karaktär, som historiska museet företräder, måste för att rätt kunna utnyttjas i allmänbildningens tjänst äga tillgång till en befattningshavare, som helt kan ägna sig åt den populära undervisningen och därmed samhörande spörsmål. Det av de svenska museerna, som är närmast jämförbart med historiska museet, nämligen nordiska museet, har också sedan år 1929 haft en museilektorstjänst. Vid historiska museets nyöppnande den 17 april 1943 erhöll en av museets tjänstemän till huvudsaklig uppgift att sköta undervisningen och propagandan vid museet, och till utgången av år 1944 har denne helt ägnat sig åt ifrågavarande uppgift. Det har emellertid i längden blivit en ohållbar situation att beröva en avdelning inom museet en av dess tjänstemän, och från sistnämnda tidpunkt har man sökt fördela ifrågavarande uppgift mera likformigt på olika tjänstemän. Men en sådan anordning måste i längden bli ohållbar, då ledningen för att bli effektiv måste ligga i en persons hand.

Kraven på en museilektor, vilken måste äga överblick över både den förhistoriska arkeologiens och den medeltida konst- och kulturhistoriens domäner jämte en god pedagogisk utbildning, måste ställas högt: minst filosofie licentiatexamen i ettdera av ämnena nordisk och jämförande fornkunskap eller konsthistoria. Men löneställningen för en sådan museilektor får, om museet skall ha möjlighet att förvärva en förstklassig kraft för uppgiften, icke sättas för låg. Då museilektorn kommer att förestå en egen avdelning, bör han placeras högre än de nu i 23 lönegraden ställda antikvarierna. Museilektorn synes därför böra inplaceras i minst 24 lönegraden. Med hänsyn till tjänstens nya natur bör densamma tills vidare bli icke-ordinarie.

Akademien får följaktligen under återopande av det anförda hemställa, att en museilektorstjänst i Eo 24 måtte inrättas vid statens historiska museum.

p. Utökning av bevakningspersonalen. I sina hösten 1944 avlåtna riksdagspetita erinrade akademien om att museets bevakningspersonal vore otillräcklig. Till förfogande stode följande personal: 1 ordinarie expeditionsvakt samt 6 extra ordinarie och 1 extra museivakt. Till jämförelse påpekades, att nationalmuseum hade 15 i tjänst varande museivakter. Under budgetåret 1943/44 hade därför tillfälligt anställd personal måst anlitas för museets öppethållande. Museets behov uppginge till sex sådana tillfälliga vakter. Årliga kostnaden härför uppginge till ($6 \times 1\,920 =$) 11 520 kronor, varvid man utgått från ett arvode av 160 kronor per månad. Då museet emellertid hölles stängt vissa dagar under året, kunde detta belopp sänkas till 10 700 kronor årligen. Akademien erinrade vidare därom, att en ökning av anslagsmedlen till vakthållning skulle möjliggöra att i viss omfattning bereda allmänheten tillfälle till avgiftsfria besök i samlingarna, ett önskemål, vars genomförande måste anses vara särskilt angeläget för ett statligt museum. Vid anmälan av ärendet inför Kungl. Maj:t anförde dåvarande departementschefen, att behovet av en förstärkning av bevakningspersonalen vid historiska museet syntes ådagalagd. Förstärkningen syntes lämpligen kunna genomföras successivt. På Kungl. Maj:ts förslag höjdes också anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 3 700 kronor.

I betraktande av de höga entréavgifterna (vuxna 1 krona; barn 50 öre) har antalet besökande hittills varit tämligen högt och vittnar gott om museets ställning och popularitet, särskilt med hänsyn till att skådesamlingarna måst hållas stängda två dagar i veckan, då medel för anordnande av bevakning icke stått till buds i tillräcklig omfattning. Det torde emellertid i längden vara olämpligt att bibehålla dessa dryga avgifter. Museet bör såsom statlig inrättning och en hela folkets egendom samt i likhet med övriga likartade institutioner några dagar varje vecka hållas avgiftsfritt tillgängligt för allmänheten. En självskriven avgiftsfri dag vore söndagen, som är den livligaste besöksdagen och hittills burit $\frac{2}{3}$ av hela besökarantalet. Om söndagen jämte två veckodagar bleve avgiftsfria, skulle detta helt säkert medföra en väsentligt stegrad besöksfrekvens. Men å andra sidan skulle detta medföra, att inkomsterna av entréavgifterna skulle bli högst obetydliga. För att kunna realisera önskemålet om avgiftsfria besöksdagar skulle museets behov av medel för avlöande av tillfälliga vakter uppgå till ($10\,700 - 3\,700 =$) 7 000 kronor. Akademien hemställer, att sistnämnda belopp, 7 000 kronor, måtte anvisas för ändamålet.

h, i, l—o. Förändrad löneställning för museivakts- och därmed jämförlig personal. Akademien får erinra därom, att departementschefen i 1945 års åttonde huvudtitel betecknat den nuvarande proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie befattningar såsom icke tillfredsställande. Akademien har också ansett sig böra upprepa sin tidigare gjorda hemställan på denna punkt. I detta sammanhang får akademien jämväl återropa en underdånig framställning av den 7 augusti 1945, däri det s. k. museichefskollegiet i Stockholm hemställt om förbättrade löneförhållanden för vaktpersonalen vid ett antal museiinstitutioner i Stockholm, däribland riksantikvarieämbetet och statens historiska museum.

Beträffande *riksantikvarieämbetet* föreslås av kollegiet, att nuvarande förste expeditionsvakten i A 7, vilken uppbär ett tilläggsarvode av 240 kronor för år

såsom materialförvaltare, erhåller placering i A 11 såsom uppsyningsman. Detta innebär, att tjänstinnehavaren skulle ha att ombesörja — förutom förste expeditionsvaktsgöromål m. m. — även tillsyn över fastigheten. Akademien erinrar i detta sammanhang, att de s. k. kulturminnesvårdssakkunniga föreslago inrättandet av en befattning såsom materialförvaltare, tillika förste expeditionsvakt, med placering i lönegraden B 9, att Kungl. Maj:t biträdde detta förslag (se 1938 års åttonde huvudtitel, sid. 101), men att riksdagen beslöt, att befattningen i fråga skulle placeras i lönegraden B 7 men tillerkännas ett särskilt tilläggsarvode av 240 kronor för år, vilket belopp ungefärligen motsvarade en löneklass. Kollegiets förslag går sålunda betydligt längre. Akademien har icke något att erinra mot denna lönegradsplacering, om Kungl. Maj:t skulle finna densamma skälig. Det särskilda tilläggsarvodet bör i händelse av lönegradsuppflyttning bortfalla.

Vidare föreslås tre expeditionsvakter erhålla placering i A 5 i stället för nuvarande Eo 5.

Inom *statens historiska museum* föreslås rustmästartjänsten skola uppflyttas från A 7 till A 11.

Frågan om rustmästarens löneställning har sedan den bestämdes av 1938 års riksdag varit föremål för övervägande i 1944 års åttonde huvudtitel (sid. 108). Med anledning av en av civilförvaltningens personalförbund, avd. 15, gjord ansökning om uppflyttning av tjänsten till A 10 androg akademien bland annat följande: Befattningen såsom rustmästare vid armémuseum vore placerad i lönegraden A 13 och livrustmästarbefattningen vid livrustkammaren i A 10. Såvitt akademien kunnat finna föreläge icke så stora differenser mellan de med respektive tjänster förenade göromålen, att den stora skillnaden i löneställning dem emellan kunde vara motiverad. Akademien fann för sin del, att en likställighet med motsvarande tjänst vid livrustkammaren vore väl försvarbar. Om akademien det oaktat stannade vid att föreslå tjänstens placering i 9 lönegraden, berodde detta endast därpå, att akademien redan tidigare förordat en placering i denna lönegrad. Skulle Kungl. Maj:t finna en högre löneställning skälig, hade akademien självfallet icke något att erinra häremot.

Vid bifall till museichefskollegiets hemställan bör det nu utgående tilläggsarvodet å 240 kronor för år bortfalla.

En expeditionsvakttjänst i A 5 föreslås förändrad till en förste museivakttjänst i A 7. Tjänstinnehavaren skall alternera med rustmästaren vid museets stängning samt vid tillsyn av vakthållning och dylikt, vilket anses vara fullt tillräcklig motivering för en högre löneställning.

En museivakttjänst i Eo 5 avses skola förändras till befattning såsom snickare i A 7. Det gäller här den tjänst i Eo 5, som innehaves av museivakten Tage Wennerberg och som av akademien tidigare ifrågasatts till uppflyttning i sjätte lönegraden (se 1945 års åttonde huvudtitel, sid. 118). Akademien har icke något att erinra mot kollegiets förslag till lönegradsplacering men förutsätter, att tjänstinnehavaren även med den förändrade tjänstebestämmelsen skall vara skyldig att vid förekommande behov tjänstgöra inom vakthållningen.

Fem befattningar såsom museivakter i Eo 5 föreslås såsom ordinarie i A 5. Akademien finner under åberopande av departementschefens uttalande i ämnet föregående år en sådan ändring i proportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie tjänster mycket angelägen.

Statskontoret avstyrker inrättande av två nya antikvarietjänster och en museilektorsbefattning men tillstyrker en förstärkning av arbetskrafterna å

fornminnesavdelningen med en amanuens i lönegraden Eo 18 och ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2. I fråga om löneställningen för fotografen å historiska museet och ritbiträdet å riksantikvarieämbetets byggnadsminnesavdelning anför statskontoret:

Mot överförande till extra ordinarie stat av arvodesbefattningen såsom fotograf hos statens historiska museum med placering i 17 lönegraden synes icke vara något att erinra.

Vad angår ändrad löneställning för ritbiträdet i lönegrad Eo 4 å riksantikvarieämbetets byggnadsminnesavdelning, vilken föreslagits skola uppflyttas till lönegrad Eo 17, må erinras, att akademien vid äskande av anslag för innevarande budgetår föreslagit, att ifrågavarande befattningshavare med hänsyn till sina kvalifikationer skulle uppflyttas till lönegrad Eo 10. I ett över denna framställning avgivet utlåtande (1945 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, sid. 119) framhöll statskontoret, att den omständigheten, att denna befattning, som före riksantikvarieämbetets omorganisation år 1938 motsvarats av en tjänst med ett av donationsmedel utgående årligt arvode å 3 000 kronor, kunnat rekryteras med en kvalificerad arbetskraft, icke kunde i och för sig motivera en uppflyttning av befattningen till högre lönegrad. Däremot kunde givetvis vissa skäl anses tala för att innehavaren av befattningen, möbelarkitekten Ivar Andersson, så länge han innehade tjänsten, erhöle ett efter hans kvalifikationer lämpligen avpassat lönetillägg. Dylikt tillägg borde akademien kunna bereda honom genom att för ändamålet disponera tillgängliga fondmedel. Allmänna lönenämnden fann för sin del löneställningen för ifrågavarande biträde med hänsyn till de föreliggande arbetsuppgifterna för låg, varför en viss höjning syntes motiverad. Enligt lönenämndens förmenande förelåg icke tillräckliga skäl för en uppflyttning till 10 lönegraden. En jämkning till högst 8 lönegraden fann sig dock lönenämnden ej böra motsätta sig. Föredragande departementschefen fann sig icke till slutlig prövning böra upptaga ifrågavarande förslag (sid. 123), vilket av Kungl. Maj:t och riksdagen lämnades utan erinran. Vad i nu föreliggande framställning anförts för en uppflyttning av ifrågavarande befattning till lönegrad Eo 17 har icke föranlett statskontoret att frångå sin i ärendet tidigare hävdade uppfattning. Ämbetsverket får förden skull avstyrka bifall till framställningen i denna del.

Statskontoret har vidare icke ansett sig böra framställa någon erinran mot uppflyttning av ett biblioteksbiträde från lönegraden Eo 4 till lönegraden Eo 7. Härvid har ämbetsverket beaktat, att motsvarande befattningshavare vid musikaliska akademiens bibliotek av 1945 års riksdag placerats i 7 lönegraden. Förslaget om förändring av en expeditiönsvaktstjänst till biblioteksbiträdestjänst har statskontoret ansett icke för närvarande kunna bifallas.

Beträffande förslaget om ökade medel för bevakningspersonal har statskontoret yttrat:

I likhet med akademien anser statskontoret det synnerligen angeläget, att statens historiska museum såsom varande en statlig institution hålles avgiftsfritt öppet för allmänheten någon dag i veckan. En sådan åtgärd skulle givetvis komma att medföra en nedgång i visningsmedlen, vilka för närvarande icke redovisas över riksstaten. Det kan ifrågasättas, om icke denna inkomstminskning skulle i viss mån kunna kompenseras genom vissa besparingsåtgärder beträffande andra utgifter, som för närvarande tillgodoses med anlitande av de

till akademiens förfogande stående enskilda medlen. Sålunda torde exempelvis i fråga om annonskostnaderna, vilka — enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat — uppgå till ett årligt belopp av i runt tal 2 500 kronor och bestridas av donationsmedel, någon besparing stå att vinna, därest samtliga till buds stående, mindre kostnadskrävande utvägar att giva publicitet åt museet till fullo utnyttjades, såsom införande i telefonkatalogen av uppgift om tiderna för museets öppethållande. Under erinran, att från och med innevarande budgetår redan medgivits en anslagsförhöjning å 3 700 kronor för bevakning och då svårigheter föreligga att på föreliggande utredning bedöma behovet av ytterligare bidrag av statsmedel, är statskontoret icke nu berett tillstyrka någon ökad medelstilldelning för ändamålet.

Beträffande slutligen frågan om museivaktpersonalens löneställning har statskontoret anförde:

Akademien har framlagt förslag om förbättring av löneställningen för viss vaktmästarpersonal. Yrkanden härom ha även nyligen framlagts av museichefskollegiet. I ett den 19 september 1945 över detta förslag avgivet utlåtande framhöll statskontoret, att en lönereglering icke kunde vidtagas enbart på grundval av vad i sagda ärende förekommit. Icke heller vad nu i förevarande sammanhang anförts möjliggör ett bedömande av detta spörsmål. Ämbetsverket kan fördenskull icke förorda, att framställningen i vad densamma avser ändrad löneställning för dels en förste expeditionsvakt och en expeditionsvakt hos riksantikvarieämbetet, dels en rustmästare samt en ordinarie och en extra ordinarie expeditionsvakt hos statens historiska museum för närvarande föranleder någon åtgärd.

Vad angår den nuvarande proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie befattningar såsom expeditionsvakt, respektive museivakt m. m. vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum har statskontoret under hand inhämtat, att därstädes tjänstgöra för närvarande 3, respektive 2 ordinarie befattningshavare, under det att antalet extra ordinarie befattningshavare i lönegrad Eo 5 uppgå till 5 (därav en eldare), respektive 7. Med hänsyn härtill vill ämbetsverket icke motsätta sig, att till ordinarie stat överföras 3 vaktmästarbefattningar, därav 1 vid riksantikvarieämbetet och 2 vid statens historiska museum.

Departement-
schefen.

Jag är medveten om, att riksantikvarieämbetet och statens historiska museum liksom andra kulturvårdande institutioner under krigsåren fått efter-sätta betydelsefulla uppgifter. Såsom statskontoret framhållit, kunna emellertid icke alla nu framkomna önskemål inför de kommande fredsåren omedelbart vinna beaktande. Jag nödgas därför inskränka mig till att förorda vissa förslag, vilka synts mig mest angeläget att tillgodose.

Vitterhetsakademien har föreslagit inrättande av två nya antikvarietjänster i lönegraden Eo 23, den ena å riksantikvarieämbetets byggnadsminnesavdelning och den andra å dess fornminnesavdelning. Jag har ansett mig kunna tillstyrka, att medel anvisas för båda dessa nya befattningar. Det synes mig nämligen angeläget såväl att byggnadsminnesavdelningen sättes i stånd att bättre än vad nu är fallet kunna bemästra sina genom förutnämnda lagstift-

ning väsentligt ökade arbetsuppgifter som ock att den med runminnesvården sedan mer än 10 år tillbaka sysselsatta runologen må kunna fastare knytas till fornminnesavdelningen.

Från och med innevarande budgetår har livrustkammarens heltidsanställda fotograf erhållit extra ordinarie anställning i lönegraden Eo 17. Härvid har förutsatts, att han i mån av tid skall vara skyldig att fullgöra arbetsuppgifter jämväl för andra statliga museiinstitutioners räkning. I likhet med statskontoret tillstyrker jag akademiens hemställan, att den heltidsanställda fotografen å historiska museet likaledes inplaceras i lönegraden Eo 17. Jag förutsätter, att även denne befattningshavare skall vara skyldig att i mån av tid tillhandagå andra statliga museer.

En placering i lönegraden Eo 17 har akademien ansett böra beredas även åt innehavaren av en ritbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 å byggnadsminnesavdelningen. Akademiens framställning har motiverats av de personliga kvalifikationer, som befattningens nuvarande innehavare uppenbarligen besitter. Såsom statskontoret framhållit, lärer detta förhållande i och för sig icke böra föranleda en omreglering av befattningen som sådan. Jag anser mig dock, under åberopande av vad allmänna lönenämnden anfört, böra tillstyrka en anslagshöjning, som möjliggör en placering av ifrågavarande befattningshavare i lönegraden Eo 8. Därest akademien finner skäl därtill, förutsätter jag, att akademien med anlitan av fondmedel söker bereda honom den ytterligare löneförbättring, som må finnas påkallad.

Riksantikvarieämbetets fornminnesavdelning synes vara i behov av en personalförstärkning för de löpande göromålen. Akademien har i sådant hänseende anhållit om en ny amanuensbefattning och en ny kontorsbiträdesbefattning. För närvarande finner jag mig icke kunna tillstyrka, att medel anvisas för mer än den sistnämnda. Befattningen torde tills vidare böra placeras i lönegraden Ex 4.

Till frågan om beredande av fastare löneställning åt fyra med fornminnesinventeringen sysselsatta fältarkeologer återkommer jag i annat sammanhang (jfr punkten 54).

Frågan om ändrad tjänste- och löneställning för en expeditionsvakt i lönegraden A 5, som har sina arbetsuppgifter förlagda till biblioteket, torde böra omprövas vid den utredning, som jag omnämnt under punkten 18. I likhet med statskontoret tillstyrker jag den ifrågasatta uppflyttningen av en biblioteksbiträdesbefattning från lönegraden Eo 4 till 7 lönegraden. Befattningen torde, i varje fall tills vidare, böra givas extra ordinarie ställning.

Akademien har föreslagit anställande av en tjänsteman med särskild uppgift att upprätthålla kontakt mellan historiska museet och allmänheten. En liknande befattning har sedan åtskilliga år tillbaka funnits vid nordiska museet. Vid historiska museet har sedan ett par år tillbaka en tjänsteman försöksvis avdelats med huvudsaklig uppgift att omhänderhava den populärvetenskapliga

undervisningen och propagandan för museet. Jag har för egen del funnit akademiens ifrågavarande förslag värt det största beaktande. Därest ett stort centralmuseum av historiska museets karaktär icke skall bli en sluten vetenskaplig institution för historisk forskning utan ett i vidsträckt mening levande museum, måste detsamma alltid sträva efter att väcka och vidmakthålla allmänhetens intresse för sin verksamhet. Ett museum får i allmänhetens ögon icke vara enbart en samling utställda döda ting utan måste genom sin egen verksamhet förmå levandegöra de kulturminnen det satts att vårda. En sådan populariseringsverksamhet bör givetvis erhålla enhetlig ledning och planläggning. Jag är dock icke beredd att för närvarande tillstyrka att en särskild tjänst inrättas för ändamålet utan förutsätter, att den nuvarande försöksanordningen fortsättes någon tid.

För innevarande budgetår ha anslagsmedlen till bevakningspersonal vid historiska museet ökats med 3 700 kronor. För nästa budgetår tillstyrker jag en anslagshöjning med ytterligare 3 500 kronor. Jag förutsätter härvid, att museet skall finna möjligt att hålla museet öppet för allmänheten utan avgift åtminstone någon dag i veckan.

Slutligen tillstyrker jag en ökning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 3 000 kronor i syfte att bereda medel för stadgade ålderstillägg.

Akademien har förordat en rad förändringar i fråga om löneställningen för museivakts- och därmed jämförlig personal. Dessa spörsmål torde böra upptagas till övervägande vid den utredning, som jag under punkten 18 omnämnt. Jag finner mig därför icke beredd att nu upptaga dessa frågor till slutligt avgörande i vidare mån än att jag i likhet med statskontoret tillstyrker ordinariesättning i lönegraden A 5 av en expeditionsvaktsbefattning vid riksantikvarieämbetet och två museivaktsbefattningar vid historiska museet, samtliga för närvarande placerade i lönegraden Eo 5. Dessa förändringar i löneställningen synas icke vara av natur att föregripa sagda utredning.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör personalförteckningen kompletteras med två antikvariebefattningar (Eo 23) vid riksantikvarieämbetet samt nyssnämnda tre musei- och expeditionsvaktstjänster (A 5). I avlöningsstaten böra de förändringarna vidtagas, att anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjes med 9 400 kronor till 239 400 kronor, att arvodesposten minskas med 6 200 kronor till 480 kronor, att icke-ordinarieposten höjes med 22 700 kronor till 185 720 kronor samt att anslagsposten till rörligt tillägg höjes med 3 200 kronor till 62 400 kronor. Avlöningsanslaget i dess helhet bör alltså uppföras med $(239\,400 + 480 + 185\,720 + 62\,400 =)$ 488 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 29 100 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig angivna ändringar i personalförteckningen för de under vitterhets-,

historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47;

dels godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 239 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 480
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 185 720
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 62 400
Summa kronor 488 000;	

dels ock till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 488 000.

[49.] 4. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader, *förslagsanslag*.** Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 137 600 kronor.

Den 22 juni 1945 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare under budgetåret 1945/46:

O m k o s t n a d s s t a t .

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 1 600
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 23 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 113 000
Summa kronor 137 600.	

Av expensposten må för bränsle, lyse och vatten tagas i anspråk *förslagsvis* 75 000 kronor och för övriga expenser högst 38 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* beräknat medelsbehovet till 165 900 kronor, vilket innebär en höjning med 28 300 kronor. Akademien har därvid föreslagit, att anslagsposten till reseersättningar måtte höjas med 12 000 kronor till 35 000 kronor och delposten till övriga expenser

med 2 300 kronor till 40 300 kronor. Vidare har akademien föreslagit, att i omkostnadsstaten skulle införas två nya anslagsposter, en å 4 000 kronor till instrumentutrustning och en å 10 000 kronor till växlande utställningar.

I ärendet har statskontoret den 13 oktober 1945 avgivit utlåtande.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Reseersättningar. *Akademien* har anfört följande. Till resekostnader och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid akademien samt riksantikvariens ombud anvisades för följande budgetår nedan angivna belopp, nämligen:

Budgetår	kronor	Budgetår	kronor
1931/32	35 000	1937/38	21 000
1932/33	25 000	1938/40	25 000
1933/36	15 000	1940/45	19 000
1936/37	18 000	1945/46	23 000

Akademien anhåller nu, att ifrågavarande anslagspost måtte uppföras med det för budgetåret 1931/32 anvisade beloppet, 35 000 kronor. *Akademien* betonar i detta sammanhang, att effektiviteten såväl som kvaliteten av riksantikvarieämbetets kulturminnesvårdande verksamhet i högsta grad är beroende av tjänstemännens intima kontakt med landets skilda delar och möjligheten för dessas personliga ingripande utan dröjsmål vid uppkommande frågor av kulturminnesvårdande art icke minst i de avlägsnare orterna, som ofta äro allra mest beroende av råd och hjälp från statens centrala fornvårdsmyndighet. Detta förutsätter emellertid ett tillräckligt reseanslag. Om det begärda anslaget beviljas, skulle riksantikvarieämbetet erhålla större möjligheter att på ett rimligt sätt fullgöra de åligganden, som under normala förhållanden påvila ämbetet.

Statskontoret har biträtt förslaget om en förstärkning av anslagsposten till reseersättningar. Anslagsposten borde dock enligt ämbetsverkets mening icke uppräknas till högre belopp än som för budgetåret 1939/40 utgick för ändamålet eller 25 000 kronor.

Övriga expenser. *Akademien* anför: Anslagsposten bör uppräknas med 2 300 kronor. Højningen är betingad av följande omständigheter. Sedan det nya kollektivavtalet med städerskepersonalen trätt i kraft den 1 januari 1945, ha städningskostnaderna ökats. Vidare beräknas kostnaden för underhåll och vård av vegetationen m. m. å de tre museigårdarna komma att ökas under nästa budgetår. Och slutligen torde det vara skäligt, att transportkostnaderna för insända fynd m. m., som under de senaste åren i viss omfattning gäldats av fondmedel, helt bestridas av statsmedel.

Statskontoret har förklarat, att det icke syntes vara något att erinra mot den föreslagna højningen av delposten till övriga expenser med 2 300 kronor.

Instrumentutrustning. *Akademien* har anfört följande. Senast för budgetåret 1939/40 var i omkostnadsstaten uppförd en förslagsvis betecknad anslagspost å 2 000 kronor till övriga utgifter. Anslagsposten skulle enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas till anskaffande och underhåll av instrument. Behov av en dylik anslagspost gör sig åter gällande. Under de gångna åren har den gamla materielen kraftigt förslitits och

måste ersättas. Men därjämte måste en komplettering främst av fotografiateljéns instrumentutrustning komma till stånd. Kostnaderna härför beräknas till 2 915 kronor 50 öre. Härtill kommer att institutionens bestånd av instrument för undersökningar i fältet är i oundgängligt behov av förnyelse genom nyinköp och genom grundligare reparationer. För budgetåret 1946/47 räknas med ett medelsbehov för sistnämnda ändamål av 1 100 kronor. Sammanlagda kostnaden för institutionens instrumentutrustning under nästkommande budgetår uppgår följaktligen till $(2\,915:50 + 1\,100 =) 4\,015$ kronor 50 öre eller avrundat 4 000 kronor.

Statskontoret har anfört, att frågan om anvisande av medel för förnyande av viss instrumentutrustning undandroge sig statskontorets bedömande.

Växlande utställningar. *Akademien* anför: Under de senaste åren har anordnats ett antal mindre utställningar, belysande vissa särskilda föremålsgrupper av aktuellt intresse eller anknyttande till något märkligare fynd o. s. v. Under det senaste förflutna budgetåret ha särskilt tre av dessa utställningar väckt uppmärksamhet och även kunnat glädja sig åt en betydande besöksfrekvens. De åsyftade utställningarna voro: modern finsk medaljkonst, »från Atlantican till Röde Orm» och orientalisk textilkonst i svensk ägo sedan 1600- och 1700-talen. Ett anordnande av dylika utställningar är självfallet förenat med kostnader för transporter och försäkringar av inlånade föremål, för montage, materiel av olika slag, vakthållning m. m. Finansieringen av utställningarna har hittills skett dels tack vare gåvor av enskilda personer, dels genom att akademien av sina enskilda fondmedel tillskjutit de belopp, som behövts. Med hänsyn till det vikande ränteläget kan man förvänta, att akademien icke är i stånd att för framtiden understödja denna sida av museiverksamheten. Statsanslag för ändamålet är därför erforderligt, och akademien anser, att med ett årligt anslag av 10 000 kronor möjlighet skulle beredas att anordna ett lämpligt antal växlande utställningar årligen.

Statskontoret, som avstyrkt framställningen i denna del, har därvid förklarat, att kostnaderna för de växlande utställningar, som akademien kunde finna för gott anordna, helt borde bestridas av inflytande avgifter.

I likhet med statskontoret finner jag en höjning av anslagsposten till reseersättningar påkallad och tillstyrker, att densamma, på sätt statskontoret föreslagit, höjes med 2 000 kronor till 25 000 kronor. Jag förordar vidare, att anslagsmedlen till övriga expenser ökas med 2 300 kronor till 40 300 kronor. För närvarande nödgas jag avstyrka förslaget om anvisande av statsmedel till kostnaderna för anordnande av växlande utställningar. I anledning av akademiens hemställan om anvisande av anslagsmedel till instrumentutrustning vill jag — under framhållande att den av akademien angivna utrustningen torde kunna anskaffas successivt — tillstyrka, att för nästa budgetår beviljas ett belopp av 2 000 kronor för ändamålet. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör i omkostnadsstaten uppföras en förslagsvis betecknad anslagspost till övriga utgifter å 2 000 kronor; anslagsposten bör icke utan Kungl. Maj:ts medgivande få överskridas. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten, bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjas med $(2\,000 + 2\,300 + 2\,000 =) 6\,300$ kronor till 143 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:*
Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 143 900.

[50.] 5. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning, reservationsanslag.** 1939 års riksdag uttalade sig för (se skrivelsen nr 8, punkt 54), att ett belopp av 400 000 kronor skulle ställas till akademiens förfogande för inredning och utrustning av museilokaler samt flyttning av museisamlingar. Av nämnda belopp anvisade riksdagen för budgetåret 1939/40 110 000 kronor. Genom beslut den 30 december 1939 förordnade Kungl. Maj:t, att av det sålunda anvisade anslaget ett belopp av 50 000 kronor icke finge tagas i anspråk samt att återstoden av under anslaget tillgängliga medel finge disponeras i huvudsak endast för flyttning av museets samlingar till museets nya lokaler samt till sådan inredning och utrustning av nämnda lokaler, som prövades oundgängligen erforderlig. Genom beslut den 30 juni 1942 har Kungl. Maj:t vidare ur det under åttonde huvudtiteln uppförda extra utgiftsanslaget anvisat 10 000 kronor till anordnande av en utställning inom museet. För budgetåret 1944/45 anvisades för ifrågavarande ändamål ett reservationsanslag av 50 000 kronor. Med enahanda belopp utgår anslaget även för innevarande budgetår. I vidare mån ha medel för ifrågavarande ändamål icke blivit av statsmakterna anvisade.

Akademien har hemställt om anvisande för nästa budgetår av ytterligare 50 000 kronor av ovannämnda belopp, 400 000 kronor.

Departement-
schefen.

Jag biträder akademiens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:*
Inredning och utrustning för budgetåret 1946/47 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 50 000.

[51.] 6. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier, förslagsanslag.** Under denna rubrik har riksdagen (skrivelsen 338) för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 60 000 kronor. Genom beslut den 7 september 1945 har Kungl. Maj:t meddelat villkor och bestämmelser angående statsbidrag till avlönande av landsantikvarier. Enligt nämnda bestämmelser skall vid bestämmande av statsbidragets storlek iakttagas, att statsbidraget jämte avkastningen av vederbörande lönefond under nästföregående räkenskapsår uppgår till två tredjedelar av befattningshavarens avlöning, dock att summan av löne-

fondsavkastningen och statsbidraget icke må per år överstiga 8 000 kronor för varje befattningshavare. Tillika har Kungl. Maj:t föreskrivit, att nämnda villkor och bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla jämväl i fråga om statsbidrag till avlönande av föreståndaren för museet i Varberg.

Akademien har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp.

Jag biträder akademiens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien*:
Bidrag till avlöning åt landsantikvarier för budgetåret
 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 60 000.

[52.] 7. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna, reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 16 500 kronor, sänktes för budgetåret 1940/41 med 10 000 kronor till 6 500 kronor och för budgetåret 1941/42 med ytterligare 1 500 kronor till 5 000 kronor. För budgetåret 1942/43 höjdes anslaget med 2 000 kronor till 7 000 kronor. Anslaget, som för budgetåret 1943/44 var upptaget med 9 000 kronor, höjdes för budgetåret 1944/45 till 11 500 kronor, med vilket belopp det även för innevarande budgetår är uppfört. Hur anslaget under nämnda sju budgetår disponerats framgår av följande sammanställning:

	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45	1945/46
	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor	kronor
1. Underhåll och ökande av de under akademiens in-seende ställda samlingarna	10 000	3 500	2 000	4 000	6 000	8 500	8 500
2. Underhåll och fortsättning av inredning i statens historiska museum och myntkabinettet . . .	1 000	—	—	—	—	—	—
3. Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket	4 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
4. Vård och underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Summa kronor	16 500	6 500	5 000	7 000	9 000	11 500	11 500.

Av de för innevarande budgetår under posten 1 anvisade medlen avses 6 000 kronor för konservering av vissa kyrkliga konstföremål och 2 500 kronor för inköp och regelmässigt underhåll av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar.

Akademien har hemställt om en höjning av anslaget med 36 500 kronor för nästa budgetår. Av höjningen avse 12 500 kronor posten 1, 16 000 kronor posten 3, 4 000 kronor posten 4 och 4 000 kronor en ny post till »statens historiska museums undervisningsverksamhet». Under posten 1 har därvid beräknats 10 000 kronor för konservering av vissa kyrkliga konstföremål (nu 6 000 kronor), 5 000 kronor för inköp och regelmässigt underhåll av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar (nu 2 500 kronor) och 6 000 kronor för konservering av vissa kyrkliga textilsamlingar. Vad beträffar posten 3 äro 5 000 kronor avsedda för inköp och 13 000 kronor för inbindning av böcker. Akademien har anfört följande.

A n s l a g s p o s t e n 1. Akademien erinrar, att det under denna post beräknade beloppet av 6 000 kronor för konservering av vissa kyrkliga konstföremål är avsett att användas till påbörjande av konservering av de kyrkliga föremål, som historiska museet på grund av föreskrifterna i kungl. brev den 1 oktober 1919 angående omfattningen av stockholmsmuseernas verksamhetsområden fått mottaga från nordiska museet. Medelsbehovet för denna konservering har tidigare beräknats till omkring 20 000 kronor. Då föremålen ur konserveringssynpunkt befinna sig i ett betydligt sämre skick än man tidigare antagit, räknar akademien med ett medelsbehov för ändamålet av 10 000 kronor för budgetåret 1946/47.

I posten 1 ingår vidare ett belopp av 2 500 kronor för inköp och det regelmässiga underhållet av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar. Ur denna post betalas bland annat förvärv för samlingarnas räkning av de guld-, silver- och kopparfynd, som jämlikt gällande lag om fornminnen skola mot lösen hembjudas till kronan. Det är uppenbart, att det icke finnes någon som helst möjlighet att bestrida inköp och vård av samlingarna för ett årligt belopp av 2 500 kronor. Akademien har därför under en lång följd av år nödgats anvisa medel från avkastningen av sina fonder för att bestrida löpande utgifter för museets räkning, däribland inköp. Ändock har museet mången gång tvingats avstå från inlösen och förvärv, även i fall, där det rört sig om vetenskapligt betydelsefulla föremål. Det vore synnerligen påkallat att höja de för nu ifrågakomna ändamål disponibla statsmedlen. Akademien vidhåller sitt tidigare framställda yrkande i detta avseende och hemställer sålunda om en höjning från 2 500 kronor med 2 500 kronor till 5 000 kronor.

Av historiska museets dyrbara textilsamling har under årens lopp endast en mindre del kunnat konserveras. Under budgetåren 1943/45 har sålunda ett antal textilier, som var närmast i behov av konservering, tack vare medel till ett belopp av 6 000 kronor, som riksdagen beviljat för ändamålet, blivit föremål för konserveringsåtgärder. Fortsatt konservering av det oersättliga textilbeståndet är emellertid ofrånkomlig. En genomgång av de viktigare textilier, som under närmaste tiden äro i behov av konservering, har givit vid handen, att ett medelsbehov för ändamålet av 6 000 kronor föreligger.

Anslagsposten till underhåll och ökande av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar föreslås sålunda utgå med $(10\,000 + 5\,000 + 6\,000 =) 21\,000$ kronor.

A n s l a g s p o s t e n 3. Denna anslagspost är för närvarande uppförd med 2 000 kronor. Under budgetåren 1928/32 anvisades för ändamålet 5 000 kronor årligen. Anslagsmedlen utgöra sålunda för närvarande blott 40 procent av det belopp, som beviljades för nyssnämnda budgetår, medan priserna på

böcker och bindning stigit med i medeltal 50 procent. Akademien anser en betydande höjning av denna anslagspost ofrånkomlig och får till stöd därför andraga följande. Sedan våren 1940 har biblioteket praktiskt taget icke kunnat inköpa någon litteratur från England, Frankrike och Amerikas förenta stater. Under de förflutna fem åren har emellertid ett stort antal verk utkommit i dessa länder, som det är nödvändigt att anskaffa, och vilka komma att betinga höga priser. Man måste vidare räkna med att bibliotekets bytesmöjligheter komma att högst väsentligt inskränkas efter kriget. Publikationer, som tidigare utgavos utan tanke på försäljning, kunna endast anskaffas genom bokhandelsköp. I samband härmed bör påpekas, att bibliotekets mycket obetydliga inköpsanslag till stor del är bundet av abonnemang på löpande tidskrifter, acta och serieverk, vilka nödvändigtvis måste hållas kompletta.

Det nuvarande anslaget å 2 000 kronor kan omöjligt räcka till för såväl bokinköp som bindning. Av bibliotekets bokbestånd (cirka 2 000 hyllmeter) är cirka 70 procent oinbundet och för närvarande kan endast en mycket ringa del av den årliga accessionen inbindas. Särskilt ödesdigert är att tidskrifterna i stor utsträckning äro oinbundna, ty härigenom löper man risken att enstaka häften försvinna. Hittills har biblioteket i stor utsträckning kunnat ersätta de felande häftena med nya, men efter det sista världskrigets ödelägelser torde denna möjlighet sällan stå öppen. En mängd utländska tidskrifter och böcker äro nu omöjliga att ersätta, om de komma bort eller bli defekta.

Kostnaderna för bindning av enbart tidskriftsserierna ha beräknats till 65 000 kronor. Härtill komma kostnaderna för bindningen av 300 hyllmeter övriga böcker å 210 kronor för hyllmeter eller 63 000 kronor. Sammanlagda kostnaderna för nödvändig bindning uppgå sålunda till 128 000 kronor. Bibliotekets medelsbehov beräknas behöva tillgodoses dels genom en ökning av den nuvarande anslagsposten från 2 000 kronor till 5 000 kronor för inköp, dels ock genom ett extra bindingsanslag av 128 000 kronor. Sistnämnda anslag torde emellertid böra fördelas att utgå under 10 år med i runt tal 13 000 kronor om året under nio år och 11 000 kronor under det tionde och sista året. Sammanlagda medelsbehovet för nästkommande budgetår för nu ifrågasvarande ändamål utgör följaktligen ($5\,000 + 13\,000 =$) 18 000 kronor.

Anslagsposten 4. Under denna anslagspost är för närvarande anvisat ett belopp av 1 000 kronor. De senare årens prisstegringar på kartongarbeten, papp och fotografimaterial ha medfört, att anslaget blivit alldeles otillräckligt för de nödvändigaste inköpen. Akademien har på grund härav måst träda emellan och har under en följd av år av enskilda fondmedel bestritt arkivets utgifter genom att anvisa ett belopp av 6 000 å 7 000 kronor årligen till arkivets vård. Ett kraftigare stöd från statsmakternas sida är därför synnerligen påkallat. Akademien anhåller om utverkande för budgetåret 1946/47 av en medelstilldelning av 5 000 kronor till underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet.

Den nya anslagsposten till statens historiska museums undervisningsverksamhet. Akademien upprepar sin föregående år gjorda framställning, att medel måtte anvisas till förevarande ändamål.

För museets undervisningsverksamhet har tidigare ett särskilt statsanslag kunnat disponeras under ett antal år. Riksdagen anvisade nämligen för budgetåren 1928/32 ett årligt anslag av 4 000 kronor till museets upplysnings- och

propagandaverksamhet. Sedan museets skådesamlingar ånyo blivit tillgängliga för allmänheten, har denna pedagogiska verksamhet återupptagits på museets program och även rönt stor uppskattning och intresse från allmänheten.

Följande siffror torde i viss mån kunna ge någon föreställning härom: Under ett år ha 25 000 skolbarn, fördelade på cirka 860 grupper, besökt museet, varvid varje grupp erhållit sakkunnig ledning. Vidare ha i runt tal 4 000 militärer, fördelade på cirka 100 grupper, åtnjutit samma förmån. Under samma tid ha vidare anordnats 75 kvällsvisningar för föreningar och korporationer. Som direkt led i verksamheten ha 20 offentliga föreläsningar hållits med åtföljande demonstration av samlingarnas material, ävensom ett mycket stort antal specialvisningar. Under sistförflutna budgetår har denna verksamhet icke kunnat bedrivas i samma skala. Antalet besökande skolbarn har uppgått till omkring 14 500, fördelade på 440 grupper. Vidare ha 49 kvällsvisningar för föreningar och korporationer hållits. Föreläsningarnas antal har varit omkring 25.

Av det anförda torde framgå, att undervisningsverksamheten vid museet utgör en framträdande och viktig del av dess uppgifter. Det är därför ett önskemål att kunna disponera medel för avlönande av sådana tillfälliga arbetskrafter med erforderlig kompetens, vilka kunna anlitas för här ifrågavarande ganska tidskrävande uppgifter. Medel behövas vidare för affischer och annonser m. m. Ett anslag av minst 4 000 kronor årligen erfordras, om verksamheten i fråga skall kunna fortsättas i erforderlig omfattning.

Statskontoret har anfört:

Enligt föreliggande framställning skulle anslaget uppräknas från nu utgående 11 500 kronor till 48 000 kronor. Enligt statskontorets mening synes anslagshöjningen böra begränsas så att anslaget kommer att utgå med samma belopp som före krigsutbrottet eller 16 500 kronor. Det torde ankomma på akademien att framlägga förslag till lämplig fördelning av beloppet med hänsyn till angelägenhetsgraden av de utgiftsändamål, om vilka här är fråga. Därvid bör beaktas, att särskilda medel icke böra beräknas för den vid museet bedrivna undervisningsverksamheten, vilket ändamål icke tidigare tillgodosetts genom statsanslag (jfr 1945 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln sid. 129).

Departementschefen

Såsom jag under punkten 48 anfört, anser jag mig endast i begränsad utsträckning kunna tillmötesgå akademiens i och för sig icke obefogade anslagsäskanden. I fråga om anslagsposten till underhåll och ökande av de under akademiens inseeende ställda samlingarna anser jag mig sålunda icke böra förorda annan förändring än att ytterligare 2 500 kronor anvisas för inköp och regelmässigt underhåll av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar. Vad angår anslagsposten till vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket har akademien hemställt om höjning av densamma med icke mindre än 16 000 kronor. För egen del är jag icke beredd att tillstyrka höjning med större belopp än 6 000 kronor. I avseende å anslagsposten till vård och underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet anser jag mig allenast böra förorda en höjning med 1 000 kronor. Jag anser mig icke på grundval

av den föreliggande utredningen kunna tillstyrka, att särskilda medel för undervisningsverksamhetens bedrivande skulle anvisas under nu förevarande anslag, vilket alltså för nästa budgetår bör höjas med (2 500 + 6 000 + + 1 000 =) 9 500 kronor till 21 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 21 000.

[53.] 8. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken, reservationsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 67 200 kronor.

Under anslaget anvisas sedan budgetåret 1938/39 medel för att tillgodose ett speciellt ändamål, nämligen inventering av fornlämningar i samband med den pågående ekonomiska kartläggningen av riket genom fotografering från luften (jfr 1938 års åttonde huvudtitel, sid. 113, och propositionen 1943: 131, sid. 11 ff.). För detta ändamål har under krigsåren större delen av anslaget tagits i anspråk, medan för de löpande utgifterna anvisats relativt obetydliga belopp. Nedanstående sammanställning utvisar anslagets fördelning mellan fornminnesinventeringen och övriga utgiftsändamål.

Budgetår	Fornminnesinventeringen	Övriga ändamål
1938/39	kronor 8 600	kronor 52 000
1939/40	» 11 600	» 48 000
1940/41	» 9 000	» 17 000
1941/42	» 14 000	» 10 000
1942/43	» 14 000	» 10 000
1943/44	» 30 000	» 10 000
1944/45	» 40 000	» 10 000
1945/46	» 49 200	» 18 000

För nästa budgetår torde medel till fornminnesinventeringen böra anvisas under särskild anslagsrubrik (se nästföljande punkt). Under rubriken »vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken» anmäler jag således nu endast akademiens anslagsäskanden för de ändamål, för vilka detta anslag egentligen är avsett. De 18 000 kronor, som för innevarande budgetår anvisats för sistnämnda ändamål, ha fördelats på följande sätt.

1. Fornlämningars vård och undersökning kronor 5 000
2. Vård och underhåll av byggnadsminnesmärken, vilka ägas av akademien eller eljest äro ställda under akademiens eller riksantikvarieämbetets direkta vård och förvaltning » 5 000
3. Omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa andra byggnadsminnesmärken » 8 000

Summa kronor 18 000.

Akademien har hemställt om en höjning av ifrågavarande anslagsmedel i enlighet med följande:

posten 1:	ökning	med	15 000	kronor	till	20 000	kronor
» 2:	»	»	50 000	»	»	55 000	»
» 3:	»	»	22 000	»	»	30 000	»
summa ökning med 87 000 kronor till 105 000 kronor.							

Akademien har anført i huvudsak följande.

Posten 1. I betraktande av det stora bestånd av märkliga fornlämningar i vårt land, som är i behov av vård, är det uppenbart, att en medelsttillgång av 5 000 kronor är alldeles otillräcklig. Visserligen måste det i första hand anses vara en uppgift för de särskilda bygderne att vårda sina fornminnen, och den statliga verksamheten har också i hög grad varit inriktad på att väcka och underhålla intresset härför. Men det är å andra sidan nödvändigt att kunna lämna bygderne och de lokala organisationerna sådan ledning, att resultatet av deras strävanden överensstämmer med moderna fornvårdsprinciper. En viss mindre del av kostnaderna för det rent praktiska arbetet måste även bestridas av allmänna medel för att stimulera intresset. För att den statliga verksamheten skall kunna i någon mån fylla sin uppgift är det nödvändigt, att ett anslagsbelopp av åtminstone 20 000 kronor finnes disponibelt. I ett land av Sveriges yttnnehåll är ett belopp av denna storlek i själva verket ytterst blygsamt.

Posten 2. En översyn av byggnadsminnesmärken i akademiens ägo eller eljest under akademiens eller riksantikvarieämbetets direkta vård och förvaltning visar, att de senaste årens hårda vintrar i förening med bristen på kontinuerligt underhåll medfört synnerligen otillfredsställande förhållanden i ett antal fall. I vidstående sammanställning redovisas de åtgärder, som måste vidtagas för monumentens skydd.

Av förteckningen framgår, att ett belopp av 55 000 kronor erfordras för omedelbart förestående nödvändiga underhållsarbeten. Särskilt böra ruinkomplexen på Visingsö uppmärksammas. Å Visingsborg måste hela ruinen överses, fogrensas och fogstrykas, nya avtäckningar över lag göras, skyddstak uppsättas och escarpmurarna i viss utsträckning restaureras. Dessa arbeten beräknas kosta över 100 000 kronor, varav för första året 30 000 kronor. Källa märkliga ödekyrka på Öland kräver betydande arbeten, som kostnadsberäknats till 10 000 kronor för de allra oundgängligaste. Visby talrika och betydelsefulla ruiner kräva en årlig översyn för minst cirka 5 000 kronor. För restaureringsåtgärder å Tynnelsö illa åtgångna slott erfordras minst 10 000 kronor. Allt som allt erfordras för nästkommande års arbeten ett anslag för ändamålet av 55 000 kronor. Akademien nödgas på det allvarligaste framhålla, att denna summa är oundgängligen nödvändig, om akademien skall kunna ansvara för de ifrågavarande byggnadsminnesmärkenas rimliga vård, så att de ej gå sin undergång till mötes. Akademien tillåter sig följaktligen hemställa, att nu ifrågavarande anslagspost måtte ökas från 5 000 kronor till 55 000 kronor.

Posten 3. Akademien vill här lämna en kortfattad redogörelse för några av de viktigaste och mest hotade byggnaderna inom den monumentgrupp, som avses skola istandsättas och vidmakthållas förmedelst denna anslagspost: Magnus Ladulås borg på Visingsö, Borganäs, företer svåra skador. Stödmurarna som skydda mot Vätterns underminerande vågsvall, måste restaureras

Förteckning

över byggnadsminnesmärken i akademiens ägo eller eljest stående under dess eller riksantikvarieämbetets direkta vård och förvaltning.

Byggnads- minnesmärke	Klass I Omedelbara under- hållsätgärder kronor	Klass II Inom kort aktuella underhållsätgärder kronor	Klass III Önskvärda åtgärder kronor
Glimmingehus	—	3 000 (översyn av tak, fasader och vallgrav)	—
Uranienborg och Stjär- neborg	—	600 (allmänt underhåll)	35 000 (överbyggnad å Stjärneborg)
Åhus, Kungsstugan . .	—	1 500 (genomgri- pande reno- vering)	—
Månstorps gavlar . . .	Reparation 1945	—	—
Falsterbohus	Allm. översyn 1945	—	—
Dädesjö ödekyrka . .	—	—	—
Kronoborgs slottsruin	—	3 500 (översyn m.m.)	—
Visingsborg	30 000 (allm. konser- vering, etapp I)	80 000 (allm. konser- vering, etapp II)	—
Källa ödekyrka	10 000 (konservering)	—	—
Horns ruin	—	—	5 000 (konservering)
Visby	5 000 (ärlig översyn)	—	—
Alvastra klosteruin .	—	—	—
Öjebro	Restaurering nyligen	—	—
Rönö kungsgård . . .	—	700 (fogstryk- ning m. m.)	—
Risinge ödekyrka . . .	—	—	—
Varnhems kloster . . .	—	—	1 500 (allm. översyn)
Södra Råda ödekyrka	—	2 000 (översyn)	—
Tynnelsö	10 000 (restaurering, etapp I)	10 000 (etapp II)	40 000 (etapp III)
Mora stenar	—	1 000 (renovering av skydds- hus)	—
Trönö ödekyrka . . .	—	3 000 (underhåll)	—
Summa kronor	55 000	105 300	81 500

liksom vågbrytarkajen. Murverket är satt i upplösning och cementavtäckningarna sönderfrusna. En total nykonservering är nödvändig. Kostnaden här för beräknas till 20 000 kronor. En av Östergötlands värdefullaste kyrkoruiner, Å ödekyrka, torde komma att helt sammanstörta, om ej en genomgripande konservering snarast företages. För en första etapp i dess konservering beräknas cirka 30 000 kronor. En synnerligen viktig uppgift har byggnadsminnesvården vidare i skyddet av de gotländska landskyrkornas portalskulpturer, vilka för närvarande så gott som över lag befinna sig i ett kritiskt stadium av förvittring i det att stenmaterialets inre bindemedel är satt i upplösning. En dyrbar specialbehandling måste här tillgripas och — för att med proceduren förenade transportkostnader för arbetskraft av specialisttyp och för material icke måtte bli onödigt stora — utföras i längre kampanjer serievis. För en första etapp erfordras minst 20 000 kronor. Det torde vidare icke kunna anses

alldeles orimligt att riksantikvarieämbetet till sitt förfogande hade medel, som möjliggjorde för ämbetet att utan dröjsmål ingripa i de många hotande situationer, som numera ständigt uppstå såväl i de äldre städerna som på landsbygden. Gammal värdefull bebyggelse får nu snart sagt dagligen skatta åt förgängelsen, emedan ekonomiska resurser saknas för ett ingripande. Betydelsen av att bygdernas ansvarskänsla och intresse bibehållas levande genom enskilda eller kooperativa offer för kulturminnesvården får visserligen icke underskattas, men dylika offer skulle helt visst bli långt talrikare och betydelsefullare, om möjlighet funnes att effektivt stödja intresset genom att lägga en ekonomisk grund. Mindre belopp än 30 000 kronor årligen för nu ifrågavarande ändamål skulle i själva verket vara ganska meningslöst. Det ovan anförda ger vid handen, att anslagsposten omedelbara istandsättningsåtgärder å vissa andra byggnadsminnesmärken för budgetåret 1946/47 skulle behöva uppföras med minst 100 000 kronor. Akademien är emellertid medveten om att ett anslagsbelopp av denna storlek icke nu kan erhållas, allra helst bristen på arbetskraft och byggnadsmateriel alltjämt är notorisk. En del av de berörda konserveringsarbetena äro också av den beskaffenhet att de hänförs till den s. k. grovarbetsreserven i chefens för socialdepartementet anmälan av propositionen angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 och kunna följaktligen tänkas bli genomförda vid en eventuell arbetslöshetskris. Men icke desto mindre måste den nuvarande anslagsposten betecknas såsom fullkomligt otillräcklig, varför akademien hemställer om en höjning av densamma. Om anslagsposten skall kunna få någon betydelse för vården och bevarandet av våra byggnadsmonument kan den icke rimligen sättas till lägre belopp än 30 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom jag inledningsvis framhållit, torde de anslagsmedel, som böra anvisas för fornminnesinventering i samband med det pågående arbetet med upprättandet av en ekonomisk karta över Sverige, böra utbrytas ur förevarande anslag och anvisas under särskild rubrik. Under nu ifrågavarande anslag böra alltså för nästa budgetår anvisas medel endast för ändamål, för vilket anslaget ursprungligen avsetts. Akademien har framhållit de nu tillgängliga anslagsmedlens knapphet och hemställt om en avsevärd höjning. Jag är fullt ense med akademien om önskvärdheten av att fornminnes- och byggnadsminnesvården intensifieras och är medveten om att detta icke kan ske med mindre anslagsmedel ställas till förfogande i betydligt ökad utsträckning. Likväl kan jag icke redan för nästa budgetår tillstyrka en anslagshöjning i tillnärmelsevis den omfattning, som från akademiens sida ifrågasatts. Till fornlämningsars vård och undersökning synas således för nästa budgetår böra anvisas 5 000 kronor, vilket, om man bortser från kostnaderna för fornminnesinventeringen, innebär oförändrad medelsanvisning. Beträffande anslagsmedlen till underhåll, vård och istandsättande av byggnadsminnesmärken, för närvarande sammanlagt 13 000 kronor, tillstyrker jag däremot en anslagshöjning med inalles 15 000 kronor till 28 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av akademien fördela sistnämnda belopp på vederbörande anslagposter.

Jag förordar således, att förevarande anslag uppföres med sammanlagt (5 000 + 28 000 =) 33 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 33 000.

[54.] 9. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering, reservationsanslag. Till fornminnesinventering i samband med den pågående ekonomiska kartläggningen har under nästföregående anslag för innevarande budgetår anvisats 49 200 kronor. Anslagsbehovet för ändamålet för nästa budgetår sammanhänger med frågan om anvisande under nionde huvudtiteln av medel till kartläggningsarbetet, vilken fråga ännu icke är färdigberedd. I riksstatsförslaget torde därför de för fornminnesinventeringen erforderliga medlen bära uppföras med beräknat belopp under särskild anslagsrubrik. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering ett reservationsanslag av kronor 49 200.

[55.] 10. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar. 11. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader, förslagsanslag. Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 23 200 kronor och 5 900 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 493. Akademien har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp.

Då ifrågavarande anslag torde bära uppföras med oförändrade belopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för budgetåret 1946/47 anvisa
dels till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar ett anslag av kronor 23 200;
dels ock till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 5 900.

[56.] 12. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar, förslagsanslag. För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 178 800 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat m. m. hänvisas till statsliggaren, sid. 493 f.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har akademien framlagt följande förslag:

- a) höjning av arvodet till konsthögskolans direktör med 1 600 kronor;
- b) inrättande av en befattning som biträdande lärare vid skolan för grafisk konst med en lön av 6 000 kronor;
- c) ökade anslagsmedel till extra biträden vid konsthögskolan;
- d) ökade anslagsmedel till undervisning i vissa specialämnena vid arkitekturskolan.

Höjning av arvodet till konsthögskolans direktör. Akademien har upprepat sin tidigare gjorda framställning om förhöjning av anslaget med 1 600 kronor för att kunna öka den vid konsthögskolan anställde direktörens arvode från 3 400 kronor till 5 000 kronor. Akademien har anfört följande.

Direktörstjänsten är en ansvarsfull och utsatt post, vars mödor icke avfärdas på några mottagningstimmar i veckan och på sammanträdena i lärarrådet och förvaltningsnämnden. Till den omvårdnad om läroverket och dess elever, som utgör en redan i och för sig krävande arbetsbörda — under de senare åren avsevärt ökad bland annat genom det växande antalet inträdesansökningar och det därav följande mer omfattande granskningsarbetet — komma de omsorger av mångfaldig art, som av hävd falla på direktörens lott på grund av den centralställning, han som ledare av statens konsthögskola intager i vårt konstliv. Hans initiativ väntas och hans medverkan tages i anspråk för skiftande insatser av mer eller mindre tillfällig art. Han har blivit den till vilken man från hela landet vänder sig med anhållan om råd och anvisningar icke blott i fråga om konstundervisningen utan även i allehanda andra konsten och konstnärerna berörande frågor av såväl privat som allmän natur. Det kan måhända tyckas, att dessa bestyr icke hava direkt sammanhang med direktörens i stadgarna föreskrivna åligganden och att han därför skulle kunna fransäga sig dem. Men akademien ser icke på saken på detta sätt. Den ser i denna till direktörsposten knutna tradition en betydelsefull tillgång för förbindelserna mellan allmänheten och de utövande konstnärerna. Behovet av ett rikligare tillmätt arvode framträder i särskild belysning för det fall att den genom stadgarna medgivna rätten att till direktör välja en person utanför lärarrådet tillgripes. Att en sådan utväg står öppen är mycket lyckligt. Särskilda kvalifikationer, utom den att vara framstående konstnär, måste förefinnas hos denna befattningshavare, bland annat organisations- och representationsförmåga. Men den som besitter sådana egenskaper är ej alltid villig att ytterligare inskränka på sitt konstnärliga arbete genom att vid sidan av sitt professorat åtaga sig en administrativ befattning. Kretsen av direktörskandidater bland lärarna blir så ännu trängre. Men i det fall att direktören icke samtidigt innehar professur vid högskolan får arvodets storlek en särskild betydelse. Vad som ordinärt utgör ett tillskott till en gärning, redan knuten till institutionen, blir ett fristående uppdrag och därigenom mera tidsödande och splittrande. Akademien anser det vara en för konsthögskolan viktig angelägenhet att kunna erbjuda en högre ersättning åt dess direktör än den nu i staten upptagna, vilken enligt akademiens mening bör höjas till ett belopp av minst 5 000 kronor, detta även med hänsyn till penningvärdets fall.

Statskontoret har liksom tidigare avstyrkt framställningen.

Allmänna lönenämnden anförde i anledning av motsvarande framställning föregående år:

Såsom framgår av vad som anföres å sid. 32 av propositionen 1938: 204, ansågs vid konsthögskolans omorganisation anledning icke föreligga att vidtaga höjning av arvodet till konsthögskolans direktör från 3 000 till 5 000 kronor, detta enär omorganisationen icke syntes för direktören medföra någon nämnvärd utökning av göromålen. Den enda ändring, som sedan dess vidtagits beträffande ifrågavarande arvode, är att detsamma från och med den 1 juli 1939 höjts till 3 400 kronor i samband med att tidigare å arvodet utgående dyrtidstillägg bortfallit.

Med hänsyn härtill anser sig allmänna lönenämnden icke kunna tillstyrka, att sådan ändring nu företages, att ifrågavarande arvode skulle utgå med högre belopp än det nuvarande, då direktörens uppdrag såsom bisyssla förenas med ordinarie lärarbefattning vid konsthögskolan. Annorlunda ställer det sig emellertid då, såsom för närvarande är fallet, direktörssysslan bestrides av person, som icke är professor eller annan lärare vid konsthögskolan. När sistnämnda förhållande är för handen, får enligt lönenämndens förmenande ett arvode av 3 400 kronor för direktörsgöromålens bestridande anses väl lågt. Lönenämnden finner sig därför kunna tillstyrka, att arvodet till konsthögskolans direktör må utgå med 5 000 kronor för år, därest uppdraget såsom direktör icke förenas med annan befattning vid högskolan.

Inrättande av en befattning som biträdande lärare i skolan för grafisk konst. *Akademien* har anfört följande.

Befattningen som tryckare vid skolan för grafisk konst, tillika assistent, har i den nuvarande innehavarens, konstnären Harald Sallbergs, hand utvecklats från en underordnad syssla som tryckare till en befattning, som med full rätt kan betecknas som en biträdande lärares. När Sallberg år 1912 vid 17 års ålder anställdes som biträde vid dåvarande etsningsskolan, var det som koppartryckare. På hans lott föllo dessutom arbeten, som ej direkt ha med den konstnärliga undervisningen att skaffa. Men vid sidan av detta sysslande med den grafiska konstens tekniska problem odlade han sina konstnärliga anlag med känd framgång och kunde därigenom bliva en värdefull kraft också i ledningen av skolans konstnärliga arbete. Detta har varit till så mycket större gagn som skolan med åren utvecklats till en allt större och livaktigare avdelning av konsthögskolan, med ökat antal elever, med utökade lokaler och med nya grenar av den grafiska konsten på sitt arbetsprogram. Men samtidigt har också assistentens medverkan vid undervisningen och vid skolans skötsel blivit icke allenast mer omfattande, utan även ansvarsfullare. Och detta i sådan grad att det arvode, han åtnjuter, numera icke på långt när kan anses vara en mot arbetet svarande ersättning.

Under det att i målar-, skulptur- och teckningsskolorna undervisningen i de gemensamma skolateljéerna tillgår så, att läraren kommer tre gånger i veckan för att genomgå och rätta elevernas arbeten och sedan låta eleverna arbeta för sig själva under mellantiden, behöva eleverna i grafiska skolan ständigt ha någon till hands, som kan giva dem råd och upplysningar om de olika problem som ständigt uppstå under arbetets gång. Skolan är öppen för studier sex dagar i veckan kl. 12—16. Läraren-föreståndaren är icke skyldig att vara där och undervisa på mer än tre av dessa sex dagar. Således skulle eleverna övriga dagar stå utan konstnärlig ledning, om ej assistenten, vilken som sådan har skyldighet vara tillstädes alla dagar, har villighet och kompetens att ingripa i deras studier även som konstnärlig rådgivare. Skulle han däremot —

hänvisande till sin formella ställning som enbart tryckare och tekniskt biträde — neka eleverna detta bistånd, skulle säkerligen andan och arbetsglädjen i skolan bli lidande. Och detta gäller ej endast de dagar, då läraren ej undervisar. Då han är närvarande, gör det stora elevantalet ofta, att *en* man ej räcker till för undervisningen.

Det har alltid varit en stor fördel för skolan att ha ägt tillgång till Sallbergs konstnärliga kapacitet och till hans villighet och ansvarskänsla, när det gällt att möta de stegrade kraven på ledningen av elevernas studier. Konsthögskolans lärarråd har också funnit det ofrånkomligt, att denna förändrade karaktär av assistentens insats i undervisningen får sin motsvarighet i hans tjänstställning och lön. Akademien, som instämmer i detta krav, hemställer dels om inrättande vid skolan för grafisk konst av en tjänst som biträdande lärare med kompetens förutom på det tekniska området även i konstnärligt avseende och med en tjänstgöringsskyldighet av ungefär samma omfattning som den nuvarande assistentens — en tjänst, till vilken Sallberg då skulle vara självskriven — dels att den därmed förenade lönen må utgå med 6 000 kronor. Såsom alternativ för denna befattnings karaktär kunna enligt akademiens mening uppställas dels — i analogi med vad som är fallet med lärare-föreståndare-tjänsten vid samma skola — en ordinarie tjänst (i t. ex. 13 lönegraden med en slutlön av 6 012 kronor), dels en för Sallberg inrättad personlig tjänst med de villkor och förmåner i pensionsavseende m. m., som tillkomma en ordinarie tjänst. Som motivering för sistnämnda lösning får akademien till komplettering av vad förut anförts om Sallbergs verksamhet meddela, att han är född 1895 och att han varit anställd i högskolans tjänst i 33 år. Statsanslaget till hans avlön, som ursprungligen utgjorde 400 kronor, har därefter successivt höjts och utgör sedan 1939 3 400 kronor. Sallberg uppfördes 1926 i 3:e förslagsrummet till platsen som lärare i etsning och har vid upprepade tillfällen skött vikariat som sådan. Sedan 1942 är Sallberg ledamot av akademien för de fria konsterna.

Akademien anser sig vidare böra i denna angelägenhet tillägga, att akademien förutsätter att skolan för grafisk konst alltjämt skall ha tillgång till det i dess stat uppförda arvodet, vilket i händelse av bifall till akademiens framställning torde få användas till avlönning av en »tryckare vid skolan för grafisk konst, tillika tekniskt biträde».

Statskontoret har anfört:

Akademiens redogörelse rörande arbetsförhållandena vid den grafiska skolan synes — såvitt statskontoret kan bedöma — bestyrka behovet av en biträdande lärartjänst å denna avdelning. Ämbetsverket vill därför icke motsätta sig, att under avlöningsanslaget 6 000 kronor beräknas till arvode åt en biträdande lärare i grafisk konst med en undervisningsskyldighet av 24 veckotimmar, vilken arvodestjänst tillsvidare torde uppföras som en personlig tjänst för Sallberg. I samband därmed bör övervägas, om icke det för närvarande i staten uppförda arvodet till en tryckare, tillika assistent, bör kunna avsevärt nedsättas, då denne befattningshavares åligganden efter lärartjänstens inrättande måste bli av mera begränsad omfattning.

Ökade anslagsmedel till extra biträden vid konsthögskolan. Akademien har anfört följande.

Enligt akademiens stat förfogar biblioteket över endast en tjänsteman, bibliotekarien, med en tjänstgöringsskyldighet på ämbetsrummet av 6 tim-

mar i veckan under 8 månader och ett arvode härför av 1 700 kronor om året. Då det visat sig omöjligt för honom att på dessa sex timmar medhinna såväl att betjäna bibliotekets besökare, högskolans elever och andra, som att sköta övriga till ett biblioteks vård och förkovran hörande bestyr, utan att av honom därvid begäres ett betydande övertidsarbete, har ett kvinnligt biträde anställts för förande av accessionsförteckning och utlåningsjournal m. m. Med denna tjänst har det visat sig praktiskt att förena visst arbete med värden, katalogiseringen och utlåningen av skioptikonplåtsbeståndet. Biblioteksbitrådets tjänstgöring för dessa olika grenar av samlingsvård utgör 13 timmar i veckan under hela året samt 9 timmar i veckan under högskolans terminer = cirka 33 veckor. Hennes ersättning utgår nu efter 2 kronor i timmen, med cirka 2 000 kronor om året. Härför har främst anlitats anslagsmedlen till extra biträden, men tillskott ha måst tagas även från anslagsposter, avsedda för andra ändamål. Akademien ser sig därför nödsakad begära medel för genomförande av en rationell reglering av biblioteksbitrådets arvodesfråga. Detta skulle enligt akademiens mening lämpligast kunna ske genom en sådan förstärkning av anslagsmedlen till extra biträden, att hela det för biblioteksbitrådets tjänst behöfliga beloppet, som med skälig förhöjning av den nuvarande timpenningen bör ökas till 2 500 kronor, finge tagas från dessa medel.

Akademien vill hemställa, att sistnämnda belopp finge beräknas för biblioteksbitrådets avlönande och att anslaget därutöver ökades med 2 000 kronor, som väl behövas till de utgifter, för vilka anslaget i övrigt brukar anlitas, såsom för extra handräckning vid ordnandet av konsthögskolans årsutställningar, assistans vid skioptikonföreläsningar i samband med föreläsningarna, för vård av vissa skolors material o. s. v. Anslaget till extra biträden skulle alltså i 1946/47 års stat upptagas till ett belopp av 4 500 kronor.

Statskontoret har anfört:

Akademiens förslag om en reglering av biblioteksbitrådets tjänstgörings- och avlöningsförhållanden anser statskontoret böra tillgodoses på sådant sätt, att för uppgiften i fråga inrättas en befattning i lönegraden Ex 7 med halvtidstjänstgöring. Härigenom kommer viss del av bitrådets avlönning att utgå från andra utgiftstitlar än icke-ordinarieposten och en avlastning sålunda inträda från denna delpost, varför en anslagshöjning synes kunna undvikas.

Ökade anslagsmedel till undervisning i vissa specialämnena vid arkitekturskolan. *Akademien* har anfört följande.

I avlöningsstaten är upptaget ett anslag till undervisning i vissa specialämnena vid arkitekturskolan, vilket i den vid skolans senaste omorganisation fastställda stat upptogs till 8 000 kronor, men senare minskats till 7 000 kronor. Detta anslag är av stor betydelse särskilt för lösandet av prisämnessuppgifterna. Ärligen anställes en särskild lärare att biträda vid undervisningen i stadsplanekonst och till arvode åt honom förbrukas hälften av den anslagna summan. Dessutom inkallas experter för att genom föreläsningar och demonstrationer belysa de praktiska problem av speciell natur, som ingå i de uppställda tävlingsuppgifterna. Även anordnas mer generellt lagda kurser, behandlande olika gränsområden för arkitektens verksamhet, såsom trädgårds- och parkanläggning m. m., sociala synpunkter på hans yrke o. s. v. Reduceringen av anslaget till dessa ändamål har inneburit ett betydande avbräck i skolans verksamhet, varför dess ledning framfört enträgna önskemål om en

återgång till det tidigare anslagsbeloppet. Akademien biträder denna uppfattning och vill därvid erinra om att vid den utredning, som föregick 1938 års omorganisation, de sakkunniga uppskattade behovet av anslagsmedel på denna post till 12 000 kronor.

Statskontoret synes ha lämnat detta förslag utan erinran.

Departement-
mentschefen.

Vad akademien anfört till stöd för sitt nu förnyade förslag om höjning av arvodet till direktören vid konsthögskolan, synes giva vid handen, att de med direktörsbefattningen förenade göromålen äro av så krävande natur, att det nuvarande arvodet, 3 400 kronor, måste anses väl lågt, därest direktörsbefattningen, såsom nu är fallet, innehaves av annan än vid konsthögskolan anställd lärare. I anslutning till lönenämndens förslag förordar jag därför, att arvodet till direktören må utgå med 5 000 kronor för år, därest uppdraget såsom direktör icke förenas med annan avlönad befattning vid högskolan.

Behovet av en förstärkning av lärarpersonalen vid den grafiska skolan synes ådagalagt. Jag tillstyrker därför akademiens av statskontoret biträdda förslag om inrättande vid nämnda skola av en tjänst som biträdande lärare med en undervisningsskyldighet av 24 veckotimmar och med ett årligt arvode av 6 000 kronor. Tjänsten torde tills vidare bära inrättas såsom en personlig tjänst för konstnären Harald Sallberg, vilken lärare vara villig mottaga den för honom ifrågasatta tjänsten. I samband med inrättandet av denna tjänst torde arvodet vid den av Sallberg nu innehavda befattningen såsom tryckare vid skolan för grafisk konst, tillika assistent, kunna minskas med 400 kronor till 3 000 kronor. Sistnämnda belopp torde i fortsättningen få disponeras till arvode åt en tryckare vid skolan för grafisk konst, tillika tekniskt biträde.

För närvarande äger konsthögskolan för avlönande av extra biträden disponera 2 500 kronor av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Då jag finner behov föreligga av en förstärkning av dessa anslagsmedel, förordar jag, att desamma höjas med 500 kronor till 3 000 kronor. Jag har härvid räknat med att ifrågavarande medel skola lämna tillgång till bestridande av — förutom annat — kostnaderna för grundlön åt ett biblioteksbiträde i lönegraden Ex 7 med halvtidstjänstgöring.

Jag anser mig vidare bära tillstyrka, att de från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgående anslagsmedlen till undervisning i vissa specialämnen vid arkitekturskolan, såsom akademien föreslagit, höjas med 1 000 kronor till 8 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, för nästa budgetår höjas med 7 200 kronor till 43 300 kronor och anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 1 500 kronor till 14 700 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör därjämte uppräknas med 300 kronor till 18 100 kronor. Då jag icke ifrågasätter någon ändring beträffande anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår

höjas med (7 200 + 1 500 + 300 =) 9 000 kronor och således uppföras med (178 800 + 9 000 =) 187 800 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 111 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 43 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 14 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 18 100

Summa kronor 187 800;

dels ock till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 187 800.

[57.] 13. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: **Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 48 600 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 495.

Akademien har för nästa budgetår icke ifrågasatt annan ändring beträffande anslaget än en uppräknig av delposten till bränsle, lyse och vatten med 4 000 kronor till 34 000 kronor, med hänsyn till att utgifterna för detta ändamål under budgetåret 1944/45 uppgått till cirka 33 500 kronor.

Statskontoret har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Jag ansluter mig till statskontorets förslag och förordar således oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 48 600.

[58.] 14. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: **Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 26 000 kronor till 21 000 kronor och nedsattes år 1941 ytterligare till 18 000 kronor. År 1943 höjdes anslaget till 20 000 kronor

och år 1945 till 22 000 kronor. *Akademien* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 3 000 kronor. Härjämte har akademien hemställt om anvisande å tilläggsstat för budgetåret 1945/46 av ett anslag av 3 000 kronor till undervisningsmateriel m. m.

Av akademiens framställning inhämtas bland annat följande.

Liksom under de närmast föregående studieåren har den ekonomiska åtstramningen mest kännbart drabbat målar- och skulpturskolornas studier efter levande modell. Under kortare tid har modeller kunnat hållas endast i tre av målarskolornas fem ateljéer. Några extra modeller för äldre årgångar av studerande har beviljats endast i ett par undantagsfall vid skulpturskolan. Egna självständiga studier efter levande modell borde ju annars självklart ingå som en betydelsefull del i de mera mogna elevernas studieprogram. Anslaget till undervisningsmateriel m. m. har, trots att den strängaste sparsamhet ålagts de olika skolornas föreståndare, visat sig otillräckligt för det senast förflutna budgetåret. Till innevarande budgetår har därför måst anstå med likvideringen av räkningar, hänförliga till ifrågavarande anslag å ett sammanlagt belopp av något mer än 3 000 kronor. Förhöjningen av detta anslag för budgetåret 1945/46 med 2 000 kronor blir därför illusorisk, och det finnes ingen möjlighet att genomföra skolans arbetsprogram med de medel, som komma att återstå, sedan räkningarna betalats. Akademien får därför hemställa, att på tilläggsstat för budgetåret 1945/46 anvisas ett anslag av 3 000 kronor till undervisningsmateriel m. m. Erfarenheterna särskilt från sistförflutna året giva tydligt vid handen, att ifrågavarande anslag även måste fortsättningsvis avsevärt förstärkas, varför akademien anhåller, att anslaget för budgetåret 1946/47 upptages med ett belopp av 25 000 kronor, varmed ändå icke samma nivå ernås som före 1940.

Statskontoret har tillstyrkt den för nästa budgetår begärda anslagshöjningen men ifrågasatt nödvändigheten av att å tilläggsstat för innevarande budgetår uppföra ett anslag för ifrågavarande ändamål.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret tillstyrker jag akademiens förslag om höjning av förevarande anslag för nästa budgetår med 3 000 kronor till 25 000 kronor. Jag anser mig jämväl böra förorda, att för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisas ett anslag av 3 000 kronor. Härom gör jag denna dag hemställan i annat sammanhang. Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25 000.

[59.] 15. **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m., reservationsanslag.** Detta anslag var för budgetåret 1939/40 uppfört med 15 500 kronor. Av anslaget disponerades ett belopp av 6 000 kronor för resestipendier för studier i utlandet. För detta ändamål har medel därefter icke anvisats. Anslaget minskades år 1940 i besparingssyfte med 8 500 kronor till 7 000 kronor och nedsattes år 1941 ytterligare till 4 900 kronor,

med vilket belopp anslaget är uppfört för innevarande budgetår. Av anslaget disponeras 1 900 kronor till elevernas studieresor. För detta ändamål utgingo före den år 1940 vidtagna anslagssänkningen 5 500 kronor. *Konstakademien* har för nästa budgetår hemställt dels om en höjning av anslagsposten till elevernas studieresor med 3 600 kronor till 5 500 kronor för möjliggörande av den i stadgarna för konsthögskolan (§ 40) föreskrivna årliga studieresan för arkitekturskolans elever, dels ock om ett återuppförande av anslagsposten till resestipendier för studier i utlandet. Denna anslagspost har akademien ansett böra beräknas till lägst 18 000 kronor.

Jag anser mig böra biträda akademiens förslag om höjning av anslagsposten till elevernas studieresor med 3 600 kronor till 5 500 kronor för att ånyo möjliggöra den i § 40 stadgarna för konsthögskolan föreskrivna årliga studieresan för arkitekturskolans elever. Vid bifall härtill bör den genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1941 meddelade bestämmelsen, att vad i 40 § nämnda stadgar sägs rörande skyldighet för professorn i svensk och jämförande arkitekturhistoria att årligen företaga en studieresa med arkitekturskolans elever tills vidare icke skulle äga tillämpning, upphöra att gälla med utgången av innevarande budgetår. Förslaget om återupptagande av en anslagspost till resestipendier för studier i utlandet kan jag för närvarande icke tillstyrka. Jag förordar således, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 3 600 kronor till 8 500 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 8 500.

[60.] 16. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 295 500 kronor. *Akademien* har anhållit om en anslagshöjning med 14 600 kronor enligt följande specifikation:

1) uppflyttning av bibliotekariebefattningen från lönegraden A 24 till A 26	+	400
2) uppflyttning av biblioteksamanuensens från lönegraden Eo 16 till Eo 18	+	350
3) inrättande av en ny vaktmästartjänst (främst för biblioteket) i lönegraden Eo 5	+	2 950
4) utökad undervisning i vissa ämnen	+	8 050
5) höjt arvode åt biträdande läraren i liturgik	+	1 350
6) rörligt tillägg	+	1 500
Summa kronor +		14 600.

Beträffande framställningarna under 1—5 inhämtas av handlingarna i huvudsak följande.

Förbättrad löneställning för bibliotekarien och biblioteksmanuensen. *Akademien* har anfört:

Musikaliska akademiens bibliotek har till uppgift att samla, förvara och tillhandahålla musikalien och musiklitteratur i syfte att betjäna och främja musikvetenskaplig forskning och musikaliska studier. Som det enda statliga musikvetenskapliga specialbiblioteket i vårt land intar det en central ställning i dess musikkulturella liv. Då akademiens bibliotek dessutom är det enda statliga, som beviljar hemlån av musikalien, har det blivit ett centralbibliotek för hela landet. Det är Nordens främsta och dess samlingar kunna även upptaga tävlan med de största utländska musikbibliotek. Biblioteksbeståndet torde nu omfatta omkring 500 000 nummer, varav minst 20 000 manuskript. Bokbeståndet uppgår till cirka 14 000 nummer, varav handskrifterna till något över 300. Brevsamlingen omfattar omkring 8 000 brev. Bibliotekets rika bestånd av handskrifter och sällsynta tryck främst från 1700-talet gör, att den internationella musikkforskningen inom denna epok icke utan men för forskningsresultaten kan förbigå dessa samlingar.

Som föreståndare för akademiens bibliotek är bibliotekarien ensam ansvarig för bibliotekets vård och göromålens behöriga utförande. Han är chef för den vid biblioteket anställda personalen och har som sådan bland annat att organisera, övervaka och leda arbetet, att tillse att samlingarna väl vårdas och vederbörligen katalogiseras, att verkställa erforderliga utredningar för bibliotekets räkning samt upprätta skrivelser i anledning härav, att ombesörja bibliotekets in- och utländska korrespondens (med undantag för den löpande lånekorrespondensen), att stå forskare till tjänst med erforderlig handledning och med muntliga och skriftliga upplysningar rörande samlingarna, att granska och attestera bibliotekets räkningar, att till sekreteraren årligen ingiva berättelse om bibliotekets verksamhet under det sistförflutna kalenderåret samt att inför akademiens styrelse och förvaltningsnämnd föredraga ärenden, som angå biblioteket. Bibliotekarien har vidare att noggrant följa utkommande litteratur och genom kontakt med in- och utländsk bok- och musikhandel svara för att inköp, prenumerationer och subskriptioner verkställas ävensom att i övrigt, bland annat genom bytesförbindelser med in- och utländska institutioner, bevaka bibliotekets möjligheter att förkovra samlingarna. Dessa sistnämnda uppgifter, såsom inköp m. m., äro av alldeles särskilt stor betydelse, då akademiens bibliotek är det enda i vårt land, som i större utsträckning inköper musiklitteratur och musikalien, båda tillsammans en oskiljaktig enhet, och bibliotekarien härigenom blir ensam ansvarig för att hela detta område av landets kulturliv blir tillgodosett. I mån av tid skall bibliotekarien dessutom själv sköta katalogiseringen av äldre handskrifter samt företaga de undersökningar av mer krävande art, som pågående katalogiseringsarbete kan ge anledning till.

De kunskapskrav, som ställas på akademiens bibliotekarie, äro fullt jämförbara med dem som ställas på biblioteksmän vid andra vetenskapliga bibliotek. Härvid är dock att märka en absolut fordran på vetenskaplig musikhistorisk utbildning. Att detta icke helt kommit till uttryck i akademien stadgar beror på att akademien icke ansåg sig kunna fastställa fordran på avlagd licentiatexamen i ämnet musikhistoria med musikteori, emedan detta ämne vid denna tidpunkt ej vunnit statsmakternas fulla erkännande; dispens fordrades för att få avlägga examen i detta ämne. Nuvarande innehavaren av bibliotekariebefattningen vid akademien har avlagt licentiatexamen i ämnet, och akademien anser att tjänsten icke rätt kan förvaltas utan grundliga musikhistoriska, musikteoretiska och musikaliskt-

praktiska kunskaper. Skall bibliotekarien kunna stå musikforskare till tjänst med råd och upplysningar, måste han även själv ha vetenskaplig skolning.

Befattningen som bibliotekarie vid akademien torde närmast kunna jämföras med förste bibliotekariens vid kungl. biblioteket, universitetsbibliotek eller därmed jämförliga biblioteksinstitutioner. Härtill kommer dock att han ensam såsom chef för en till akademien knuten särskild institution bär ansvaret för ett viktigt specialområde av vårt kulturliv. För handhavandet av biblioteket kräves dessutom speciell vetenskaplig utbildning som musikhistoriker, förutan vilken tjänsten icke kan rätt förvaltas. Även åvilar honom ej ringa krävande administrativa uppgifter, vilket också torde framgå av ovanstående framställning. De kvalifikationer, som chefen för akademiens bibliotek sålunda måste äga, motivera enligt akademiens förmenande mer än väl en uppflyttning av bibliotekariebefattningen från lönegrad A 24 till lönegrad A 26. Tilläggas kan att akademiens bibliotekarie med den specialutbildning han har knappast torde kunna påräkna någon befordran. Akademien erinrar slutligen om att andre bibliotekarierna vid de s. k. lärda verken av 1945 års riksdag uppflyttats från 21 till 23 lönegraden och att en väsentlig skillnad i lönegradsplacering alltjämt torde vara motiverad mellan dessa och de vetenskapliga specialbibliotekens chefer.

Den nuvarande biblioteksamanuensen tillträdde sin befattning den 1 juli 1936. De fordringar, som härvid uppställdes, voro musikhistoriska, musikteoretiska och musikaliskt-praktiska kunskaper, språkkunskaper och biblioteksutbildning vid vetenskapligt bibliotek. Amanuensen har övervägande tjänstgjort i låneexpeditionen, för vilken han haft det närmaste ansvaret. Kostnaden för amanuensens uppflyttning från Eo 16 till 18 (17 respektive 18 löneklassen) beräknas, oavsett rörligt tillägg och kristillägg, till 351 kronor.

Statskontoret, som icke gjort erinran beträffande biblioteksamanuensens uppflyttning i högre lönegrad, har avstyrkt bifall till förslaget om förbättrad löneställning för bibliotekarien samt därvid anfört följande.

Bibliotekariebefattningen vid musikaliska akademien uppflyttades efter förslag av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga i 24 lönegraden genom beslut av 1942 års riksdag. Härigenom kom befattningen att tillhöra samma lönegrad som bibliotekarietjänsterna vid statistiska centralbyrån, de båda tekniska högskolorna, lantbrukshögskolan samt patent- och registreringsverket. Statskontoret kan icke finna att sedan nyssnämnda tidpunkt inträffat omständigheter, som motivera en omprövning av löneställningen för bibliotekarien vid musikaliska akademien. Vid sådant förhållande och då i vart fall en ändring av den år 1942 vunna likställigheten i lönehänseende mellan nyssnämnda bibliotekarietjänster icke synes böra rubbas utan en ingående, jämförande undersökning av de med respektive befattningar förenade göromålen, får statskontoret avstyrka bifall till akademiens förslag i denna del.

Allmänna lönenämnden, som för förevarande frågors bedömande avlagt besök å biblioteket, har tillstyrkt båda förslagen samt anfört:

På grund av bibliotekets säregna karaktär är det enligt lönenämndens mening i vissa hänseenden mera svårskött än vanliga bibliotek. Arbetet å musikaliska akademiens bibliotek kräver ock gedigna kunskaper inom skilda områden. Med hänsyn till arbetsuppgifterna bör enligt lönenäm-

dens mening bibliotekariebefattningen vara placerad i 26 lönegraden, varför lönenämnden får tillstyrka bifall till framställningen i denna del.

Som skäl för biblioteksmanuensens uppflyttning från lönegrad Eo 16 till lönegrad Eo 18 kan enligt lönenämndens mening åberopas såväl arbetets kvalitativt högtstående art som ock det förhållandet, att löneförbättring redan medgivits för närmast motsvarande tjänstemän vid andra bibliotek.

Inrättandet av en ny vaktmästarbefattning. *Akademien* har anfört bland annat följande. Den ytterligare vaktmästarkraft, varav behov föreligger, erfordras i främsta rummet för biblioteket. Genom den fortsatta stegringen av besöks- och lånefrekvensen — år 1944 uppgick besöksantalet till 14 816 personer och hemlånen till 42 472 volymer och stämhäften, varav 21 944 interurbana, samt lån för besökande i läsesalen till 10 472 volymer och häften — har vaktmästaren blivit helt upptagen av löpande expeditionella göromål och ej ens dessa ha alla gånger kunnat utföras med den omsorg och noggrannhet, som varit önskvärd, och ej heller ha beställningar kunnat effektueras med den snabbhet, som kräves. Enbart inordnandet i samlingarna av återlämnade lån tager nu i medeltal mellan 3—4 timmar per dag, enstaka dagar hela arbetstiden. Arbetet med framtagandet av interurbana lån, stämmornas förtecknande å låneblanketterna, paketeringen och befordran till posten kan periodvis även beräknas till 3 å 4 timmar per dag. Härtill kommer tjänsten under själva expeditionstiden, då vaktmästaren är helt upptagen av besökandes lånebeställningar. Någon tid övrig för den välbehövliga översynen av samlingarna eller för lagning och bindning har under senare år icke stått till buds, vilket även visat sig ödesdigert. Sålunda har bland annat vissa orkester- och körmaterial och särskilt ofta efterfrågade musikalier, av vilka åtskilliga nu ej längre gå att anskaffa, måst utrangeras eller överföras till de samlingar, som ej utlånas. Att det dessutom blir betydligt dyrbarare att laga ett material, som varit utsatt för allt för starkt slitage än om detta kunnat ske under ett tidigare stadium, torde icke behöva särskilt påpekas.

Statskontoret har funnit en utökning av vaktmästarpersonalen motiverad men föreslagit, att medel för nästa budgetår beräknades till avlönande av en extra vaktmästare i 2 lönegraden.

Utökad undervisning i vissa ämnen. *Akademien* har till en början anfört följande.

Beträffande avlöningar till extra ordinarie lärare torde de övergångsförhållanden, som föranlett, att anslagsberäkningen för innevarande år skett på grundval av ett mindre timantal än det för normala förhållanden beräknade, komma att äga bestånd även under budgetåret 1946/47. Vad angår det antal veckotimmar, som bör läggas till grund för beräkningen av medelsbehovet, får akademien emellertid erinra om sina i olika sammanhang gjorda och av chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1945: 191 (sid. 48) vitsordade påpekanden om att undervisningen i vissa ämnen för närvarande är snävt tillmätt och att en utökning i en del fall är ofrånkomlig. Akademien och musikhögskolans lärarråd ha nu tagit den frågan i övervägande, i vilka fall och i vilken omfattning undervisningen är i mest trängande behov av en utökning.

I anslutning härtil har akademien föreslagit, att undervisningen i nedan angivna ämnen ökas med följande antal veckotimmar, nämligen i musik-

och gehörslära med 5 veckotimmar, i instrumentation för militärmusikkår med 2 veckotimmar, i harmonilära med 4 veckotimmar, i altviolinspelning och i kontrabassspelning med 1 veckotimme i vardera ämnet, i violoncellspelning med 2 veckotimmar samt i valthornsspelning med 1 veckotimme eller sammanlagt med 16 veckotimmar. Vad sålunda föreslagits påkallar en ökning av de medel, som böra avses för extra ordinarie lärare, med i runt tal 6 200 kronor. Akademien har vidare föreslagit en utökning av undervisningen i rytmik och solfège med 1 veckotimme samt i harpspelning med 1 veckotimme ävensom införande av undervisning även i engelska språket med 3 veckotimmar. Kostnaderna för dessa förslags genomförande ha beräknats till sammanlagt 1 800 kronor. Akademien har lämnat utförliga motiveringar för de skilda förslagen, beträffande vilka torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Statskontoret har icke framställt erinran mot den föreslagna utökade undervisningen.

Höj t a r v o d e å t l ä r a r e n i l i t u r g i k. *Akademien* har — under hänvisning till gällande ersättningsnormer för undervisning i konsthistoria vid konsthögskolan och i musikens historia och estetik vid musikhögskolan — föreslagit, att ersättningen för 2 veckotimmars undervisning i liturgik jämte examination måtte höjas från nuvarande 900 kronor till 2 250 kronor.

Statskontoret, som icke ansett sig kunna tillstyrka den föreslagna arvodeshöjningen, har anfört följande.

På akademiens förslag bestämdes vid innevarande års riksdag arvodet för två veckotimmars undervisning och examination i liturgik till 900 kronor för år. Under erinran att för motsvarande undervisning i konsthistoria vid konsthögskolan utgår ersättning med 3 100 kronor för år samt att fyra veckotimmars undervisning i musikhistoria vid musikhögskolan ersättes med 4 500 kronor för år har akademien hemställt om en uppräknings av arvodet för undervisningen i liturgik till 2 250 kronor. I anledning härav må erinras, att även arvodet för undervisningen i musikhistoria fastställdes vid innevarande års riksdag, att arvodet för undervisningen i konsthistoria — fränsett reglering på grund av bortfallande dyrtidstillägg — varit oförändrat alltsedan år 1926, samt att undervisning i liturgik torde ha införts vid musikhögskolan först 1930. I fråga om den senare undervisningen torde med fog kunna antagas, att densamma icke ställer samma krav på vederbörande lärare i fråga om förberedelsearbeten m. m. som ämnena konsthistoria och musikhistoria. I betraktande härav kan statskontoret icke tillstyrka den föreslagna, avsevärda arvodeshöjningen. Möjligen kan en viss, mindre ökning av ifrågavarande bisyssleavvode vara påkallad.

De arbetsuppgifter, som, enligt vad den lämnade redogörelsen ger vid handen, åvila bibliotekarien vid musikaliska akademiens bibliotek, synes motivera en högre löneställning än den nuvarande enligt 24 lönegraden. Jag vill erinra, att enligt beslut av 1945 års riksdag motsvarande befattning vid riksantikvarieämbetet uppflyttats till 26 lönegraden. Då nu ifråga-

Departementschefen.

varande tjänst väl synes kunna jämföras med sistnämnda befattning liksom för övrigt med åtskilliga andra i lönegraden A 26 inplacerade förste bibliotekariebefattningar, torde vägande skäl icke kunna anföras mot att jämväl bibliotekariebefattningen vid musikaliska akademien hänföres till denna lönegrad. Jag tillstyrker alltså i likhet med lönenämnden akademiens förslag i detta avseende. Härav betingad ändring i personalförteckningen bör vidtagas. Förslagets genomförande torde böra föranleda en höjning av ordinarieposten med i runt tal 400 kronor.

I likhet med statskontoret och lönenämnden finner jag icke anledning till erinran mot akademiens förslag om uppflyttning av biblioteksamanuensen från lönegraden Eo 16 till Eo 18. Med hänsyn härtill bör icke-ordinarieposten höjas med 350 kronor.

Biblioteksverksamhetens växande omfattning synes även motivera en ökning av vaktmästarpersonalen. Med hänsyn till de krav, som böra ställas på en vaktmästare, som huvudsakligen skall biträda å biblioteket, synes en lägre löneställning än den av akademien föreslagna, Eo 5, icke lämpligen böra ifrågakomma. En höjning av icke-ordinarieposten med 2 950 kronor synes vid bifall härtill erforderlig.

De medel, som under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal böra beräknas för undervisningen vid musikhögskolan, avse dels avlöning till extra ordinarie lärare och ackompanjatörer, dels arvoden åt biträdande lärare, dels ock vissa andra utgifter för undervisningen. I propositionen 1945: 191 har för innevarande budgetår räknats med 164 ½ veckotimmars undervisning genom extra ordinarie lärare. Föredragande departementschefen framhöll i detta sammanhang, att undervisningen i vissa ämnen vore snävt tillmätt och att en utökning i en del fall syntes bli ofrånkomlig. Tillika förutsattes, att genom riksdagens beslut allenast den sammanlagda omfattningen av undervisningen genom extra ordinarie lärare skulle bestämmas, varefter det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om timmarnas fördelning på olika befattningar. Akademien har nu — under hänvisning till vad i nyssnämnda proposition anförts — hemställt om en ökning av undervisningen genom extra ordinarie lärare med 16 veckotimmar. Jag biträder detta förslag och föreslår alltså, att medel för nästa budgetår beräknas för en sammanlagd undervisning genom extra ordinarie lärare av 180 ½ veckotimmar, vilket medför ett ökat anslagsbehov med 6 200 kronor. Jag biträder även akademiens förslag om utökning av undervisningen i vissa ämnen — rytmik och solfège samt harpspelning — vari undervisningen handhaves av biträdande lärare, och om meddelande av undervisning i engelska språket under 3 veckotimmar. Kostnaderna härför kunna beräknas till 1 800 kronor.

Däremot anser jag mig på av statskontoret anförda skäl icke kunna tillstyrka framställningen om höjt arvode åt biträdande läraren i liturgik.

Vid bifall till vad jag förordat torde anslagsposten till rörligt tillägg böra uppräknas med 1 500 kronor till 37 500 kronor.

Anslaget i sin helhet bör alltså höjas med (400 + 350 + 2 950 + 6 200 + 1 800 + 1 500 =) 13 200 kronor till (295 500 + 13 200 =) 308 700 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att personalförteckningen för musikaliska akademien med musikhögskolan skall tills vidare från och med budgetåret 1946/47 hava följande ändrade lydelse:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
1 bibliotekarie	A 26

dels godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 146 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 3 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 120 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 37 500
Summa kronor 308 700;	

dels ock till *Musikaliska akademien med musikhögskolan:*
Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 308 700.

[61.] 17. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag är nu uppfört med 18 500 kronor, varav 200 kronor belöpa på anslagsposten till sjukvård m. m. och 15 300 kronor på delposten till övriga expenser. Av sistnämnda belopp ha 1 000 kronor anvisats för viss engångsutgift.

Musikaliska akademien har anhållit om höjning av anslaget till 27 700 kronor. Av höjningen belöpa 200 kronor på anslagsposten till sjukvård m. m. och 2 000 kronor på delposten till övriga expenser. Återstoden av höjningen betingas av att de i omkostnadsstaten uppförda särskilda uppbördsmedlen beräknats till 5 000 kronor mot 13 000 kronor för innevarande budgetår. Till stöd för höjningen av delposten till övriga expenser har akademien anført bland annat följande.

Posten övriga expenser bör höjas med 2 000 kronor till 16 300 kronor dels med hänsyn till behovet av ett balloptikon (och skioptikon) samt av vissa grammofonskivor, dels ock med hänsyn till att nytt städningsavtal ingåtts. Sedan länge har för undervisningen i flera ämnen vid högskolan — musik-historia, formlära, metodik och pedagogik, dirigeringsövningar m. m. — förelegat behov av en kombinerad balloptikon- och skioptikonapparat, och det skulle på ett mycket förmånligt sätt berika undervisningen i dessa ämnen, om läraren hade en dylik apparat till sitt förfogande; kostnaderna för densamma belöpa sig enligt offert till 1 200 kronor. Vad angår musikhögskolans grammofonbibliotek, som användes för undervisningen i musik-historia, formlära, dirigeringsövningar, välläsning m. m., är detsamma av mycket begränsad omfattning och består av delvis föråldrade skivor. Det är därför av stor vikt, att en utökning och förnyelse kommer till stånd. För nästa budgetår bör härför avses ett belopp av 500 kronor.

Statskontoret, som endast funnit anledning till erinran beträffande beräkningen av posten särskilda uppbördsmedel, har härutinnan anfört följande.

Vidkommande omkostnadsstaten föranleder akademiens förslag erinran från statskontorets sida allenast i vad avser posten särskilda uppbördsmedel, vilken föreslagits sänkt från 13 000 kronor till 5 000 kronor med hänsyn till storleken av de under 1944/45 redovisade uppbördsmedlen. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat är anledningen till nedgången dels minskade inkomster, dels ock ökad belastning å inkomsttiteln av utgifter för främst bränsle, lyse och vatten. I anledning härav må erinras, att spørgålet om brutto- eller nettoredovisning å ifrågavarande post var föremål för behandling vid 1937 års riksdag. Härvid uttalade riksdagen (skrivelse nr 8 sid. 17), att den i motsats till departementschefen ansåge hyresinkomsterna böra i omkostnadsstaten upptagas till *bruttobeloppet* och alltså icke till *nettobeloppet*. Någon föreskrift härom synes dock icke hava meddelats akademien. Då emellertid inflytande inkomster alltmåra synas utnyttjas av akademien, torde det framstå såsom angeläget, att föreskrifter meddelas i ämnet. För sin del vill statskontoret härvid i likhet med 1937 års riksdag förorda bruttoredovisning. Skall emellertid nettoredovisning förekomma, bör föreskrivas, att inkomsterna icke må disponeras för andra utgifter än som direkt sammanhånga med uthyrningsverksamheten. De totala inkomsterna under de sistförflutna två budgetåren ha uppgått till 20 100 kronor respektive 17 020 kronor och torde för innevarande budgetår icke komma att understiga 16 000 kronor, vilket belopp akademien erhåller på grund av kontrakt med radiotjänst.

Departementschefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör med hänsyn till belastningen uppräknas med 200 kronor. Delposten till övriga expenser bör å ena sidan minskas med 1 000 kronor på grund av bortfallandet av viss engångsutgift. Å andra sidan tillstyrker jag med hänsyn till vad akademien anfört en höjning av denna delpost med 2 000 kronor. Jag finner i likhet med statskontoret principiellt riktigast, att de under rubriken särskilda uppbördsmedel upptagna inkomsterna av lokalhyra m. m. upptagas med *bruttobelopp* och icke såsom nu med *nettobelopp*. En sådan anordning synes emellertid medföra vissa vanskligheter, särskilt vid avvägningen av delposten till övriga expenser, då inkomsterna och de däremot svarande utgifterna för vakthållning,

städning m. m. svårigen kunna på förhand beräknas med större säkerhet. Jag är icke nu beredd att taga slutlig ställning till detta spörsmål men förutsätter, att akademien tager frågan under omprövning och i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår framlägger resultatet av sina överbägganden i detta avseende. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde uppbördsmedlen för nästa budgetår böra upptagas med av akademien beräknat belopp, 5 000 kronor, eller med 8 000 kronor lägre belopp än för innevarande budgetår. Anslaget torde därför böra uppräknas med sistnämnda belopp. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget för nästa budgetår höjas med $(200 - 1\,000 + 2\,000 + 8\,000 =) 9\,200$ kronor till $(18\,500 + 9\,200 =) 27\,700$ kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 27 700.

[62.] 18. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument, reservationsanslag.** Förevarande anslag utgår för innevarande budgetår med 4 600 kronor, varav 3 500 kronor för inköp och bindning av böcker och musikaler för biblioteket och 1 100 kronor för vård och underhåll av instrument. För budgetåret 1939/40 voro nämnda anslagsposter uppförda med 4 400 kronor, respektive 1 900 kronor.

Musikaliska akademien har hemställt om en höjning av anslaget med 4 500 kronor, avseende den förstnämnda anslagsposten. Som motivering för denna framställning har återopats en av akademiens bibliotekarie till akademien ingiven skrivelse, vari anföres bland annat följande.

Det gamla till stora delar nu oersättliga biblioteksbeståndet hotar sedan länge att totalt förstöras, då det av brist på medel icke kunnat inbindas. En preliminär beräkning av kostnaderna för ett iståndsättande av samlingarna i biblioteksmässigt skick — utlåning från andra vetenskapliga bibliotek och från folkbiblioteken av oinbundna verk förekommer icke, vilket dock här måste ske — har givit vid handen, att med nuvarande penningvärde en summa av cirka 500 000 kronor vore erforderlig. Inköpen ha icke på långa vägar kunnat verkställas i den utsträckning, som är nödvändig, därest vårt land skall kunna hävda sin musikkulturella ställning. Akademiens bibliotek är det enda bibliotek i Sverige, vilket i större omfattning inköper såväl musikaler som litteratur om musik, båda tillsammans utgörande en oskiljaktig enhet och båda lika nödvändiga för såväl musikvetenskapen som den praktiska musikutövningen. Biblioteket har också härigenom blivit ett centralbibliotek för hela vårt land. På grund av det otillräckliga anslaget till inköp ha tyvärr stora och nu efter det sista världskriget oersättliga luckor uppstått. Inte ens det nödvändigaste har alla gånger kunnat anskaffas. Sålunda saknar biblioteket bland annat flera av de ytterst viktiga monumentalupplagorna med dess vetenskapligt kontrollerade och kommenterade

urtexter, nödvändiga för såväl musikforskaren som den utövande konstnären. Flera betydelsefulla tidskrifter ha ej kunnat anskaffas. Även viktiga bibliografiska arbeten, nödvändiga för den inre tjänsten inom biblioteket, saknas. Inköp av musikalier och musikvetenskapliga utgåvor ställer sig i regel betydligt dyrare än vanlig litteratur. Som exempel kan nämnas, att ett fullständigt material till ett modernt orkesterverk kostar 75 à 80 kronor upp till 500 kronor. Ett partitur till ett modernt större orkesterverk belöper sig till i medeltal 75 kronor. Klaverutdrag till en samtida opera kostar mellan 30 och 40 kronor och ett partitur mellan 300 och 700 kronor. Det torde ej heller finnas anledning antaga, att dessa priser inom en snar framtid skulle komma att sjunka till förkrigsnivå. Slutligen må tilläggas, att akademins bibliotek liksom andra dylika institutioner på grund av de under kriget delvis avbrutna handelsförbindelserna nu måste söka komplettera sitt bestånd av nyutkommen litteratur och musikalier.

Statskontoret har tillstyrkt en höjning av anslaget till 6 300 kronor.

Departementschefen.

Jag tillstyrker en höjning av förevarande anslag med 1 500 kronor till 6 100 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6 100.

[63.] 19. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m. Sedan budgetåret 1930/31 har detta anslag utgått med följande belopp:

1930/32	1932/33	1933/36	1936/38	1938/40	1940/42	1942/45	1945/46
25 000	15 000	10 000	15 000	20 000 ¹	5 000	6 500	15 000

Enligt gällande bestämmelser kan detta anslag användas till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anslag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten.

Akademien har hemställt om höjning av anslaget till 25 000 kronor. Den föreslagna höjningen har akademien funnit påkallad dels med hänsyn till det nuvarande antalet svenska tonsättare och det konstnärliga värdet av deras produktion, dels ock med hänsyn till att vissa tonsättare, för vilka akademien vid upprepade tillfällen begärt hederspensioner, i stället skulle kunna erhålla belöningar om 3 000 kronor årligen.

Statskontoret har tillstyrkt en höjning av anslaget med 5 000 kronor.

¹ Av anslaget för budgetåret 1939/40 togs endast ett belopp av 15 000 kronor i anspråk.

Då anslaget så sent som för innevarande budgetår avsevärt höjts, är jag icke beredd att redan nu tillstyrka en ytterligare höjning av detsamma. Anslaget torde därför böra uppföras med oförändrat belopp, 15 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 15 000.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[64.] 1. **Universitetskanslersämbetet: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Universitetskanslersämbetet: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro uppförda med 51 400 kronor respektive 2 600 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 499 f. *Kanslern*, som icke ifrågasatt någon ändring beträffande omkostnadsanslaget, har hemställt, att anslaget till avlöningar för nästa budgetår måtte höjas med 1 700 kronor till 53 100 kronor. Till stöd för den föreslagna ökningen har anförts följande.

Från den i den år 1941 fastställda avlöningsstaten ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal å 9 300 kronor bestrides avlöningen till en extra ordinarie och en extra befattningshavare samt tillfällig arbetshjälp ävensom vikariatsarvoden.

Arbetsbördan å universitetskanslersexpeditionen har de senaste åren ökat högst betydligt, ehuru beslutanderätten i vissa ärenden av mera rutinmässig beskaffenhet överförts från kanslern till lokala akademiska myndigheter. Särskilt synes antalet ärenden rörande organisatoriska spörsmål — vilka ärenden i allmänhet kräva särskilda, ofta besvärliga och tidsödande utredningar — befinna sig i hastig tillväxt. Under år 1941, då den nuvarande avlöningsstaten trädde i kraft, utgjorde antalet diariieförda ärenden 1 933. År 1944 hade antalet ökat till 2 419. Ännu hastigare har ökningen varit under den gångna delen av år 1945. Vid en jämförelse med motsvarande tid år 1944 visar det sig, att antalet stigit med drygt 25 procent. En mindre del av den sista tidens ökning torde bero på tillfälliga förhållanden (»flyktingärenden» etc.), men i huvudsak torde den stora tillströmningen av ärenden komma att bli bestående. Såsom en följd härav torde det bli nödvändigt att i avsevärd omfattning bereda kanslerssekreteraren biträde vid föredragning av löpande ärenden samt anlita extra arbetskraft i större utsträckning än för närvarande. En förstärkning av anslagsposten till icke-ordinarie personal lär därför vara nödvändig. Jag beräknar, att en höjning av denna post med 1 700 kronor till 11 000 kronor är erforderlig.

Departementschefen.

Jag biträder kanslerns förslag om en höjning av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 1 700 kronor till 11 000 kronor. Då jag i likhet med kanslern i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande avlöningsanslaget, bör detsamma för nästa budgetår höjas med 1 700 kronor till 53 100 kronor. Anslaget till omkostnader torde i enlighet med kanslerns förslag bära uppföras med oförändrat belopp, 2 600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels godkänna följande avlöningsstat för universitetskans-
 lersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret
 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvode till universitetskanslern	kronor 17 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, för- slagsvis	» 21 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal . . .	» 11 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 4 100

Summa kronor 53 100;

dels till *Universitetskanslersämbetet*: Avlöningar för bud-
 getåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 53 100;

dels ock till *Universitetskanslersämbetet*: Omkostnader för
 budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 600.

[65.] 3. **Uppsala universitet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag
 är för innevarande budgetår uppfört med 2 045 500 kronor. Med avseende
 på anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa för-
 slag, som tarva ytterligare beredning, varför förevarande anslag i riksstats-
 förslaget torde böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hem-
 ställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna
 för budgetåret 1946/47 till *Uppsala universitet*: Avlöningar
 ett *förslagsanslag* av kronor 2 045 500.

[66.] 4. **Uppsala universitet: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är
 uppfört med 335 000 kronor. Följande sammanställning upptager den nu
 gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa bud-
 getår föreslagna:

	För 1945/46 upptagna be- lopp, kronor	Av kanslern för 1946/47 föreslagna be- lopp, kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	4 000	4 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	300 000	330 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	44 000	62 000
4. Resersättningar åt universitetets rektor m. fl. för vissa resor i universitetsärenden, <i>förslagsvis</i>	130	1 200
	Summa kronor 348 130	397 200
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>		
Ersättning för värme, lyse och vatten	13 130	15 000
	Nettoutgift kronor 335 000	382 200.

Kanslern har anfört bland annat följande.

Det synes lämpligt, att utgifterna under de olika anslagsposterna, då ej särskilda omständigheter föreligga, upptas med belopp, som beräknats med utgångspunkt från de faktiska utgifterna under det gångna budgetåret, samt att ersättningen för värme, lyse och vatten beräknas på motsvarande sätt.

Då utgifterna under bränsleposten under den ovanligt milda vintern 1944/45 uppgått till omkring 322 700 kronor, torde anslagsbeloppet för budgetåret 1946/47 icke böra beräknas lägre än 330 000 kronor, d. v. s. 30 000 kronor högre än nuvarande anslag.

Konsistoriet begär, att den i omkostnadsstaten för nu löpande budgetår upptagna nya posten till städning och rengöring å 44 000 kronor skall höjas med ej mindre än 20 000 kronor. Av denna anslagsökning hänför sig ett belopp av 8 000 kronor till institutioner, där städningen för närvarande ej bekostas med medel från städningsanslaget, under det att cirka 5 000 kronor äro avsedda för s. k. storstädning och återstoden skall kompensera den kostnadsökning, som föranledes av nyligen ingånget nytt kollektivavtal. Enligt från universitetets drätselverk senare inkommen uppgift bör anslagsökningen rätteligen beräknas till 18 000 kronor och anslagsposten således sättas till 62 000 kronor. Posten synes med beaktande av de av drätselverket lämnade upplysningarna böra höjas med 18 000 kronor till 62 000 kronor.

Anslaget till reseersättningar åt rektor m. fl. kan, såsom konsistoriet framhållit med sin nuvarande storlek — 130 kronor — icke på långa vägar fylla sin uppgift. Konsistoriet har tidigare för här ifrågakarande ändamål begärt 5 000 kronor. Nu begäres endast 1 200 kronor. Då sistnämnda summa synes tillräcklig för ändamålet, tillstyrker jag, att posten höjes med 1 070 kronor.

Departementschefen.

Kanslerns beräkningar rörande medelsbehovet under förevarande anslag har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde därför i enlighet med kanslerns förslag böra för nästa budgetår uppföras med 382 200 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 47 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 382 200.

[67.] 5. **Uppsala universitet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 506 000 kronor. I fråga om anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till behandling vissa förslag, vilkas beredning ännu icke är avslutad. Anslaget torde därför i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* ett *reservationsanslag* av kronor 506 000.

[68.] 6. **Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, reservationsanslag.** 7. **Uppsala universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur, reservationsanslag.** Först-

nämnda anslag har under nedannämnda budgetår utgått med följande belopp:

budgetåren	1935/40		kronor	148 500 ¹
budgetåret	1940/41		»	126 500
»	1941/42		»	115 000
»	1942/43		»	105 000
budgetåren	1943/45		»	115 000
budgetåret	1945/46		»	125 000.

Universitetskanslern har hemställt *dels* om en höjning av anslaget till bokinköp och bokbindning med 25 000 kronor till 150 000 kronor, *dels ock* om beviljande av ett särskilt anslag för komplettering av bokbeståndet med utländsk vetenskaplig litteratur, som utkommit under kriget. Sistnämnda anslag har för nästa budgetår föreslagits uppfört med 40 000 kronor.

Kanslern har grundat sitt förslag på en av det större akademiska konsistoriet åberopad framställning av *överbibliotekarien* vid universitetsbiblioteket, vari anförts bland annat följande.

Det må vara sant att bokanskaffningen särskilt under de senare krigsåren stött på stora svårigheter, men en hänvisning till detta faktum är dock för ingen del tillfyllestgörande. Ty det står fast att bibliotekets inköpsresurser även med all hänsyn tagen till tidsförhållandena måst betecknas som alldeles otillräckliga. Redan på denna grund anser jag, att anslagets återförande till dess belopp före krigsutbrottet icke längre kan få försiggå i etapper utan ovillkorligen måste ske i ett slag, alltså från det för 1945/46 beviljade beloppet 125 000 kronor med 23 500 kronor till 148 500 kronor. Detta är så mycket nödvändigare, då de fullständigt förändrade förhållanden, som inträtt genom världskrigets upphörande, för de vetenskapliga institutionerna öppnat möjligheter att återhämta något av allt det myckna, som under krigsåren med nödvändighet måst eftersättas. Man må icke förglömma, att bland de åtgärder av skilda slag, som planeras till forskningens fromma, utgör litteraturanskaffningen ett moment av utomordentlig betydelse.

Härtill kommer emellertid att den nuvarande situationen kräver åtgärder av extraordinär natur. Under de fem krigsår som förflutit har vårt bibliotek till åtskillig del varit utestängt från resultaten av den vetenskapliga forskning, som bedrivits på skilda håll i världen och — väl att märka — bedrivits med stor intensitet särskilt inom vissa fack och jämväl med mycken framgång. Det framstår nu därför som en angelägenhet av synnerlig vikt att snarast möjligt och i all den omfattning sig göra låter förvärva den viktigaste och värdefullaste produktionen från dessa år inom olika vetenskapsområden. Icke minst kommer det här att gälla resultaten av den omfattande verksamhet som bedrivits i Amerika, där icke blott den medicinska och den naturvetenskapliga forskningen i hög grad florerat, utan även de humanistiska disciplinerna odlats i en alltjämt växande omfattning. En särskild uppmärksamhet torde man härvid också böra ägna den rika samhällsvetenskapliga litteraturen med angränsande områden — detta särskilt med hänsyn till det intresse för dessa vetenskapsområden, som under senare år väckts till liv även i vårt land. Men härvid är att märka att det först och

¹ Av det för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget ha jämlikt Kungl. Majts beslut 12 000 kronor icke tagits i anspråk.

främst kräves penningar, ty bokpriserna i Amerika äro som bekant i och för sig höga och genom valutaförhållandena för oss ytterligare påfrestande. Det sist sagda gäller för övrigt om åtskilliga andra länders litteratur, sålunda den franska, där fördyringen synes bli synnerligen betydande, och icke minst den ryska, till vilken ökad hänsyn numera givetvis måste tagas redan på grund av den där bedrivna forskningens höga standard. Även om den engelska bokproduktionen gäller att det ges ofantligt mycket för vårt bibliotek att återhämta, trots den förtjänstfulla och generösa verksamhet, som utövat av British Council Office och som tillfört biblioteket värdefulla gåvor särskilt av medicinsk litteratur. Även med andra länders bokmarknader — Belgiens, Schweiz', Italiens, Spaniens o. s. v. — gäller det att återknyta förbindelserna.

Utomordentligt viktigt är emellertid även att nödiga penningmedel *snart* ställas till förfogande, därest det verkligen skall lyckas biblioteket att tillgodose sina intressen. Det förhåller sig nämligen så, att upplagorna i många fall på grund av otillräcklig tillgång på papper tilltagits förhållandevis små och snart befinnas utgångna, varför en stor påpasslighet blir av nöden. Jag finner det sålunda icke blott fullt motiverat utan rent av nödvändigt, att biblioteket inför de maktpåliggande och för framtiden ytterligt betydelsefulla uppgifter, som nu möta så snart en återgång till normala förhållanden sker, utrustas med tillräckliga extra resurser för att kunna bevaka sina intressen. Att detta icke kan ske enbart med ett återförande av här förevarande anslag till dess förkrigsnivå ligger ju i öppen dag. Därutöver kräves enligt min mening ovillkorligen för en följd av år framåt ett extra anslag icke alltför njugett tillmätt. Därest ett sådant anslag å 40 000 kronor kunde få påräknas under de närmaste fem åren, så skulle ju biblioteket därmed väl i det närmaste men ändock ej till fullo ha återbekommit de medel, som på dess bokanslag under krigsåren inbesparats till statskassan.

Kanslern har för egen del anfört följande.

Tillgång till vetenskaplig litteratur — såväl den inhemska som det viktigaste av den utländska — inom de olika forskningsområdena är en nödvändig förutsättning för bedrivande av en framgångsrik forskning. De brister i detta hänseende, under vilka forskningen under krigsåren lidit, ha gjort sig starkt kännbara. Den nedsättning av bokinköpsanslagen, som kunnat vara motiverad under kriget, bör därför nu upphöra och anslagen återföras till 1939 års nivå. På grund av den avsevärda prisfördyring å böcker, som inträtt sedan nämnda år, borde anslaget egentligen undergå en betydande ytterligare höjning. Jag vill dock icke nu ifrågasätta en dylik åtgärd utan hemställer om ett till 150 000 kronor avrundat anslag. Däremot synes nödigt att något eller några år bevilja ett särskilt anslag för att i möjligaste mån fylla de luckor i bokbeståndet, som uppstått under krigsåren med deras avspärrning från den utländska bokmarknaden och deras restriktiva anslagspolitik. Mot storleken av det begärda särskilda anslaget, 40 000 kronor, har jag intet att erinra.

Departementschefen.

Anslaget till bokinköp och bokbindning har under krigsåren varit föremål för rätt avsevärda beskrningar. En intensifierad forskning på skilda områden kan för framtiden förutses. Av stor betydelse synes därvid vara, att biblioteken vid våra största forskningscentra, Uppsala och Lund, sättas i stånd att tillhandahålla vetenskaplig litteratur i den utsträckning, man

kan ha rätt att begära. En höjning av anslaget till Uppsala-biblioteket till förkrigsnivån, 148 500 kronor, synes därför i första hand böra ske. Men det torde dessutom vara erforderligt att skapa möjligheter till botande av de brister, som de gångna årens anslagsbeskränningar och förhållandena i övrigt medfört. Man kan beräkna, att biblioteket genom dessa beskränningar gått miste om anslagsmedel till ett belopp av sammanlagt i runt tal 200 000 kronor. Det må emellertid i detta sammanhang erinras, att såväl universitetsbiblioteket i Uppsala som universitetsbiblioteket i Lund under krigsåren kommit i åtnjutande av medel för inköp av vetenskaplig litteratur från det av riksdagen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade anslaget till inköp i utlandet av litteratur och instrument m. m. för tekniskt och vetenskapligt bruk. För vartdera universitetsbiblioteket synas dessa medel ha uppgått till cirka 90 000 kronor. De luckor i bokbestånden, som uppkommit, torde främst avse under kriget i andra länder än Tyskland utkomna vetenskapliga arbeten. Dessa arbeten böra nu om möjligt förvärfvas i efterhand. Jag ansluter mig därför till kanslerns förslag om anvisande för nästa budgetår av ett särskilt reservationsanslag, förslagsvis benämnt Uppsala universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur. Anslaget synes lämpligen böra uppföras med det av kanslern föreslagna beloppet, 40 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 148 500;

dels ock till Uppsala universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur för budgetåret 1946/47 anvisa ett reservationsanslag av kronor 40 000.

[69.] 8. **Uppsala universitet: Utrustning för meteorologiska observatoriet i Marsta, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har riksdagen anvisat ett investeringsanslag av 90 000 kronor till Uppförande av nybyggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Detta anslag avser uppförande av ett meteorologiskt observatorium i Marsta i Bälinge socken. *Universitetskanslern* har nu, efter framställning av det större akademiska konsistoriet, hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 89 935 kronor till instrumentell och maskinell utrustning för nämnda observatorium. Följande specifikation av de beräknade kostnaderna har lämnats:

I. Instrumentell utrustning.

a. Mätning av temperatur m. m.

	Kronor	Kronor
Temperaturmättningsanläggning på den meteorologiska masten	16 000	
Anläggning för mätning av jordtemperaturer	4 000	
Termografer för registrering på normalhöjd	570	
Termometerbur	260	20 830

b. Bestämning av lufttryck.

	Kronor	Kronor
Normalbarometer, barometer	2 000	
Barografer	980	
Hypsometer	150	3 130

c. Mätning av fuktighet.

Assmannpsykrometrar	800	
Hygrografer	600	1 400

d. Vindmätning på observatoriemasten.

Fuess' skålkorsanemometer	3 000	
Kronografer med två pennor	3 000	
Bymätare	3 000	
Värmetrådsanemometer med tillhörande galvano- meter	500	
Anläggning för mätning av vindriktning	1 000	10 500

e. Mätning av höjdvindar.

Teodoliter	6 000	6 000
------------------	-------	-------

f. Mätning av nederbörd.

Regnmätare	435	
Snömeter	688	1 123

g. Övriga instrument.

Siktmätningssinstrument	1 000	
Dobson's instrument för ozonundersökning	9 000	
Fotografisk utrustning	1 000	
Vågar	850	
Instrument för fysikaliska mätningar avsedda för kalibrering av förekommande registrerande instrument m. m.	5 000	
Fast markutrustning för undersökningar i fria atmosfären (aerologi)	10 000	
Oförutsedda utgifter	2 000	28 850
Summa kronor		71 833.

II. Maskinell utrustning.*a. Kontorsmaskiner.*

	Kronor	Kronor
Skrivmaskin	676	
Räknemaskiner	2 426	3 102

b. Verkstadsutrustning.

Svarv, bormaskin, fräsmaskin, verktyg m. m.	15 000	15 000
Summa kronor		18 102
Totalsumma kronor		89 935.

Institutionsföreståndaren, professorn H. Köhler har anfört följande.

Kostnaderna för denna utrustning äro baserade på under sommaren 1945 infordrade offerter från olika firmor. Hänsyn har i största möjliga utsträckning tagits till den utveckling, som meteorologien under de sista åren undergått samt till de stora krav, som genom flygets utveckling numera ställas på undervisning och forskning inom meteorologien. Slutsumman måste ses från den synpunkten, att det nuvarande meteorologiska observatoriet vid Uppsala universitet nästan fullkomligt saknar modern utrustning för undervisning och forskning. Alltså kan endast ett fåtal av där förekommande instrument komma till användning vid det nya observatoriet. Därtill kommer, att observationerna vid det nuvarande observatoriet måste vidmakthållas parallellt med observationerna vid det nya observatoriet under en tid av minst 5 år för att erhålla kontinuitet i de fortlöpande registreringar, som avse utforskning av klimatet och dess förändringar.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått har 1945 års riksdag anvisat medel till uppförande av ett meteorologiskt observatorium i Marsta. Kostnaderna för utrustning av observatoriet ha beräknats till 89 935 kronor. Medel för ändamålet torde böra äskas å riksstaten för nästa budgetår. Då jag icke funnit anledning till erinran mot kostnadsberäkningarna, torde anslaget böra uppföras med i avrundat tal 90 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Uppsala universitet: Utrustning för meteorologiska observatoriet i Marsta* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 90 000.

[70.] 9. **Uppsala universitet: Utrustning för vissa seminarier inom humanistiska sektionen, reservationsanslag.** I annat sammanhang denna dag tillstyrker jag anvisande av medel till vissa ombyggnadsarbeten i syfte att bereda ökade lokalutrymmen åt flertalet seminarier inom filosofiska fakultetens humanistiska sektion. De av *vederbörande universitetsmyndigheter* för ändamålet äskade medlen, tillhopa 761 700 kronor, avse delvis möbelutrustning m. m. Kostnaderna härför, vilka böra bestridas från anslag å driftbudgeten, beräknas på följande sätt:

Möbler: statens kontorsmöbler	kronor	15 455
övriga möbler, inklusive bokhyllor	»	70 600
Mjuka mattor	»	4 500
Markiser	»	4 180

Summa kronor 94 735.

De föreliggande summariska kostnadsberäkningarna medgiva icke någon mera ingående prövning av behovet av de för möbelutrustning m. m. begärda anslagsmedlen. Jag anser mig emellertid kunna tillstyrka, att ett reservationsanslag av 50 000 kronor anvisas för nästa budgetår till ifrågavarande

Departementschefen.

ändamål. Därest detta belopp skulle befinnas otillräckligt, torde den ytterligare medelsanvisning, som kan befinnas påkallad, få anstå till ett följande budgetår. Jag förutsätter, att vederbörande universitetsmyndigheter därvid komma att framlägga mera preciserade kostnadsberäkningar.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Utrustning för vissa seminarier inom humanistiska sektionen* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50 000.

[71.] 10. **Lunds universitet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 788 200 kronor. Med avseende å anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, som tarva ytterligare beredning, varför förevarande anslag torde bära i rikstatsförslaget preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Lunds universitet: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 1 788 200.

[72.] 11. **Lunds universitet: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 190 000 kronor. Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

	För 1945/46 upptagna be- lopp, kronor	Av kanslern för 1946/47 föreslagna be- lopp, kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	1 000	1 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	162 000	190 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	35 000	40 000
4. Reseersättningar åt universitetets rektor m. fl. för vissa resor i universitetsärenden, <i>förslagsvis</i>	650	2 000
Summa kronor	198 650	233 000
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>		
Ersättning för värme, lyse och vatten kronor	8 650	10 000
Nettoutgift kronor	190 000	223 000.

Höjningen av posten till städning och rengöring har motiverats med dels att nytt kollektivavtal börjat tillämpas dels att nya lokaler tillkommit och dels att det visat sig nödvändigt att befria vaktmästarna vid kansliet och räntekammaren från städningen av förvaltningslokaler med hänsyn till övriga dem åvilande göromål. Till stöd för ökningen av medlen till reseersättningar har åberopats dels att dessa redan förut varit alldeles otillräck-

liga och dels att med hänsyn till planerade byggnadsföretag vid universitetet m. m. tätare konferenser med vederbörande myndigheter i Stockholm vore nödvändiga. I övrigt ha de olika posterna i omkostnadsstaten beräknats med utgångspunkt från de verkliga utgifterna respektive inkomsterna under budgetåret 1944/45.

Belastningen å anslagsposten till reseersättningar har för budgetåren 1943/45 utgjort i avrundade tal 850 kronor, respektive 2 400 kronor. Med hänsyn härtill har jag icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna höjningen av denna anslagspost. Då jag jämväl i övrigt anser mig kunna godtaga kanslerns anslagsberäkningar, förordar jag, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med 223 000 kronor, vilket innebär en höjning med 33 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 223 000.

[73.] 12. **Lunds universitet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 375 000 kronor. Vad angår anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till behandling vissa förslag, vilkas beredning ännu icke är avslutad. Anslaget torde därför i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Lunds universitet: Materiel m. m.* ett *reservationsanslag* av kronor 375 000.

[74.] 13. **Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, reservationsanslag.** 14. **Lunds universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur, reservationsanslag.** Förstnämnda anslag har under nedannämnda budgetår utgått med följande belopp:

budgetåren 1935/40.....	kronor 137 000
budgetåret 1940/41.....	» 117 000
budgetåren 1941/45.....	» 106 000
budgetåret 1945/46.....	» 115 000.

Universitetskanslern har hemställt *dels* om höjning av anslaget till bokinköp och bokbindning med 25 000 kronor till 140 000 kronor, *dels ock*, i anslutning till sin liknande framställning beträffande Uppsala-biblioteket, om ett särskilt anslag för nästa budgetår å 30 000 kronor för komplettering av bokbeståndet med under kriget utkommen utländsk vetenskaplig litteratur.

Departement-
mentschefen.

Under hänvisning till vad jag under punkten 68 anfört förordar jag i nära anslutning till kanslerns förslag, dels att det nuvarande anslaget till bokinköp och bokbindning vid universitetsbiblioteket i Lund höjes till 137 000 kronor eller till samma belopp som för budgetåret 1939/40, dels ock att ett särskilt anslag å 30 000 kronor uppföres i riksstaten, förslagsvis benämnt Lunds universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur. Det må framhållas, att de anslagsmedel, varom Lunda-biblioteket gått miste till följd av krigsårens anslagsbeskrningar, uppgå till 166 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 137 000;

dels ock till *Lunds universitet: Anskaffande av viss utländsk vetenskaplig litteratur* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000.

[75.] 15. **Lunds universitet: Utrustning för vissa institutioner, reservationsanslag.** *Kanslern för rikets universitet* har efter framställning i ämnet från det större akademiska konsistoriet i Lund hemställt om anvisande av dels 25 000 kronor för utrustning av botaniska institutionens fysiologiska avdelning, dels ock 10 000 kronor till utrustning av ett forskningslaboratorium vid den obstetrisk-gynekologiska kliniken. Kanslern har anfört i huvudsak följande.

Under besök i Lund har jag haft tillfälle konstatera, att den b o t a n i s k f y s i o l o g i s k a i n s t i t u t i o n e n nästan fullständigt saknar sådan utrustning, som erfordras för växtfysiologiska undersökningar enligt moderna arbetsmetoder. Detta är särskilt beklagligt, eftersom institutionen nyligen fått en ny chef, som genom den bristfälliga vetenskapliga utrustningen avsevärt hindras vid fortsättandet av sina undersökningar. Institutionsföreståndaren har beräknat kostnaderna för en tidsenlig utrustning av institutionen till cirka 90 000 kronor. I avbidan på en planerad nybyggnad begär konsistoriet såsom ett första utrustningsanslag ett belopp av 25 000 kronor. Jag biträder denna konsistoriets hemställan.

O b s t e t r i s k - g y n e k o l o g i s k a k l i n i k e n förfogar över goda lokaler för forskning. Till den tidigare klinikchefens, professorn A. Westmans personliga disposition hade från olika håll överlämnats för forskning på professurens ämnesområde erforderlig apparatur m. m. Denna apparatur medtogs av professorn Westman vid hans förflyttning till Stockholm. Den nye klinikföreståndaren har för att kunna inrätta ett mindre laboratorium med särskilda avdelningar för fysiologiska, histologiska, kemiska och hormonundersökningar begärt ett anslag å högst 30 000 kronor. För att möjliggöra påbörjandet av utrustningen av ett forskningslaboratorium vid kliniken förordar jag ett anslag å 10 000 kronor.

Departement-
mentschefen.

Jag biträder kanslerns framställning och föreslår alltså, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 35 000 kronor till utrustning för vissa

institutioner vid universitetet i Lund, varav 25 000 kronor avses för botaniska institutionens fysiologiska avdelning och 10 000 kronor för obstetrisk-gynekologiska kliniken. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Utrustning för vissa institutioner* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35 000.

[76.] 16. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** 17. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 18. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 836 900 kronor, 60 000 kronor och 160 000 kronor. Vad angår anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga till övervägande vissa förslag, som tarva ytterligare beredning. Anslagen torde därför bära i riksstatsförslaget preliminärt upptagas med oförändrade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 836 900;

dels till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 60 000;

dels ock till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* ett *reservationsanslag* av kronor 160 000.

[77.] 19. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 25 000 kronor. *Kanslern* hemställer om enahanda anslag för nästa budgetår.

Då ifrågavarande anslag även för nästa budgetår torde bära uppföras med 25 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25 000.

[78.] 20. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Utrustning för fysiologiska, kemiska och hygieniska institutionerna, reservationsanslag.** I skrivelse den 23 november 1945 har *kanslern för rikets universitet* hemställt om ett engångsanslag av 47 800 kronor till ifrågavarande ändamål. Till stöd härför anför *kanslern*:

I sin petitaskrivelse den 19 juni 1945 har lärarkollegiet gjort framställning om vissa engångsanslag.

Lärarkollegiet begär ett anslag å 15 000 kronor för anskaffande av en fräsmaskin för fysiologiska institutionens verkstad. Under hänvisning till den i lärarkollegiets skrivelse anförda motiveringen tillstyrker jag framställningen.

Karolinska institutets hygieniska institution erhöi i samband med utflyttningen till statens institut för folkhälsan för budgetåret 1940/41 ett utrustningsanslag å 45 000 kronor. Detta anslag är nu helt förbrukat, men ännu fattas en del för institutionens arbete nödvändig, i lärarkollegiets skrivelse närmare angiven apparatur. Det behöfliga anslaget utgör 17 800 kronor. Under erinran att institutionen i fråga nyligen fått en ny föreståndare, vill jag förorda anvisandet av ett anslag å nämnda belopp.

Med skrivelse den 17 augusti 1945 har lärarkollegiet med sin tillstyrkan till mig överlämnat en framställning av professorn E. Hammarsten, däri denne anhållit om proposition till 1946 års riksdag rörande, bland annat, ett engångsanslag å 58 740 kronor för nyanskaffning av viss angiven apparatur för undervisningen i kemi. Jag håller före, att undervisningsapparaturen vid kemiska institutionen behöver avsevärt utökas, men detsamma torde vara förhållandet vid flertalet medicinska institutioner. Att bevilja ett så avsevärt anslag till en enstaka institution, innan den undersökning av behovet vid samtliga medicinska institutioner blivit slutförd, som kan förväntas komma till stånd genom de nyligen tillsatta sakkunniga för utredning rörande de medicinska högskoleinstitutionernas arbetsförhållanden, torde ej vara lämpligt. För att tillgodose de mest trängande behoven vill jag dock förorda ett till 15 000 kronor begränsat anslag.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer jag om proposition till 1946 års riksdag om beviljande av ett anslag å 47 800 kronor till anskaffande av apparatur och annan utrustning vid karolinska institutet, därav 15 000 kronor vid den fysiologiska, 17 800 kronor vid den hygieniska och 15 000 kronor vid den kemiska institutionen.

Beträffande innehållet i lärarkollegiets, av kanslern återopade framställningar hänvisar jag till handlingarna i ärendet. Av framställningarna framgår bland annat, att den till fysiologiska institutionen knutna verkstaden tillverkar ett betydande antal apparater för såväl den egna institutionen som för institutets övriga institutioner samt att anskaffandet av en egen fräsmaskin skulle väsentligt höja verkstadens kapacitet. Nödtvånget att nu bortlämna alla apparatdetaljer, som behöva fräsas, medför, framhålles det, stora kostnader och tidsförluster.

Departementschefen.

Jag har blivit övertygad om angelägenheten av att medel nu anvisas för de av kanslern angivna ändamålen och tillstyrker, under återopande av vad i ärendet anförts, att ett engångsanslag av 47 800 kronor anvisas för berörda ändamål å riksstaten för nästa budgetår. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Utrustning för fysiologiska, kemiska och hygieniska institutionerna* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 47 800.

[79.] 21. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nybyggnaden för anatomiska och histologiska institutionerna, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet. Detta anslag är avsett bland annat till fullbordande av nybyggnaden för anatomiska och histologiska institutionerna. Framställning om anslag till inredning och utrustning av denna byggnad har ännu icke inkommit till ecklesiastikdepartementet, men enligt vad jag under hand inhämtat är det erforderligt, att medel för nämnda ändamål i viss utsträckning anvisas redan för nästa budgetår. Jag anser mig böra förorda, att i riksstatsförslaget preliminärt beräknas ett anslag av 350 000 kronor till inredning och utrustning av ifrågavarande byggnad. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av nybyggnaden för anatomiska och histologiska institutionerna* ett *reservationsanslag* av kronor 350 000.

[80.] 22. **Tandläkarinstitutet: Avlöningar, förslagsanslag.** 23. **Tandläkarinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 24. **Anordnande av utbildning för tandtekniker, reservationsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med 469 000 kronor, 203 000 kronor, respektive 40 000 kronor. Beredningen av tandläkarinstitutets anslagsfrågor är ännu icke avslutad. Anslagen torde därför i riksstatsförslaget böra preliminärt upptagas med oförändrade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Tandläkarinstitutet: Avlöningar ett *förslagsanslag* av kronor 469 000;

dels till Tandläkarinstitutet: Omkostnader ett *förslagsanslag* av kronor 203 000;

dels ock till Anordnande av utbildning för tandtekniker ett *reservationsanslag* av kronor 40 000.

[81.] 25. **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar, förslagsanslag.** 26. **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader, förslagsanslag.** Nämnda två anslag äro nu uppförda med 4 350 000 kronor, respektive 3 365 000 kronor. Beredningen av frågorna om sjukhusets anslagsbehov för nästa budgetår är ännu icke avslutad. Förevarande anslag torde i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 4 350 000;
dels ock till Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 3 365 000.

[82.] 27. **Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning av den dermato-venereologiska kliniken, reservationsanslag.** Såsom av propositionen 1945: 302, sid. 113 ff., framgår ha kostnaderna för nämnda ändamål beräknats till 790 000 kronor. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett reservationsanslag av 400 000 kronor. Genom beslut den 29 juni 1945 har Kungl. Maj:t bemyndigat direktionen för karolinska sjukhuset att inom en kostnadsram av högst 700 000 kronor träffa avtal om leverans av utrustning för nämnda klinik att likvideras med högst 400 000 kronor under budgetåret 1945/46 och i övrigt påföljande budgetår.

Direktionen har nu hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett reservationsanslag av 390 000 kronor för gäldande av ersättning för den utrustning, som enligt nämnda bemyndigande kan beställas under innevarande budgetår, och för fullföljande i övrigt av klinikens utrustande.

Departement-
schefen.

Jag biträder direktionens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning av den dermato-venereologiska kliniken* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 390 000.

[83.] 28. **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar, förslagsanslag.** 29. **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro å riksstaten för innevarande budgetår uppförda med 1 935 000 kronor respektive 1 575 000 kronor. Då beredningen av frågorna om serafimerlasarettets anslagsbehov för nästa budgetår ännu icke avslutats, torde förevarande anslag i riksstatsförslaget böra uppföras med allenast beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 1 935 000;
dels ock till Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 1 575 000.

[84.] 30. **Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 590 000 kronor, vilket belopp fördelats på följande sätt:

1. Bidrag till driftkostnader, <i>förslagsvis</i>	kronor 580 000
2. För sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län	» 10 000
	<u>Summa kronor 590 000.</u>

Enligt gällande grunder för fördelningen av driftkostnaderna vid akademiska sjukhuset mellan statsverket och Uppsala läns landsting har landstinget att bidra till dessa kostnader i två olika avseenden. Landstingets *primära bidrag* utgår i form av en viss avgift per vård dag för patienter från landstingsområdet. Landstingets *sekundära bidrag* utgår med hälften av den brist, som uppkommer, sedan för sjukvården använts nämnda vårdavgifter och vissa andra, sjukhuset tillkommande medel. Den andra hälften av bristen har statsverket att svara för. Det för innevarande budgetår anvisade beloppet avser bidrag till täckande av halva bristen i driftkostnaderna för räkenskapsåret 1944/45.

Storleken av landstingets vårdavgift bestämmes för varje budgetår genom överenskommelse mellan universitetet och landstinget på förslag av särskilt utsedda delegerade, tre från vardera parten. Grunder för fastställande av vårdavgiften ha angivits i gällande avtal, vilket i denna del underställts Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning (se propositionen 1942: 288, sid. 86 ff, och riksdagens skrivelse 1942: 414, sid. 14). Dessa grunder syfta till att bibehålla den hittillsvarande relationen mellan statsverkets och landstingets utgifter för sjukhuset oförändrad, trots inträffande förändringar beträffande driftkostnadernas storlek. Landstingets vårdavgift har i enlighet med denna grundsats fastställts till följande belopp för nedan angivna tidsrymder:

Tidsrymd	Vårdavgift
1935/36	kronor 4: —
1936/37	» 4: 60
1937/38	» 4: 85
1938/39	» 5: —
1939/40	» 5: 80
1940/41	» 7: —
$\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1941	» 7: —
$\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1942	» 6: 35
1942/43	» 6: 80
1943/44	» 7: 20
1944/45	» 7: 50
1945/46	» 8: 55

Kanslern har, under återopande av vad *större akademiska konsistoriet* i ämnet anført, hemställt om en anslagshöjning med 190 000 kronor till 780 000 kronor. Ökningen faller helt på posten 1, vilken beräknats till 770 000 kronor.

Utgifts- och inkomststaterna för akademiska sjukhuset för budgetåren 1944/45 och 1945/46 upptaga i sammandrag följande utgiftsposter:

	Budgetåret 1944/45 kronor	Budgetåret 1945/46 kronor
1. a) Löner och arvoden	851 984	1 110 113
b) Kontant ersatta naturaförmåner	170 184	209 990
c) Pensioner och understöd	11 422	11 422
d) Dyrtids- och kristillägg	240 000	190 000
2. Vikariearvoden m. m.	178 050	291 150
Summa kronor	1 481 640	1 812 675
3—6. Läkemedel m. m.	359 000	449 000
7. Linne, möbler m. m.	123 000	197 000
8. Patienters och personalens utspisning	500 000	570 000
9—13. Värme, lyse, tvätt m. m.	415 200	521 500
14. Diverse utgifter	212 100	208 600
Summa kronor	1 609 300	1 946 100
Summa summarum kronor	3 090 940	3 758 775.

Beträffande anslagets beräkning anför *medicinska fakulteten*:

Sjukhusets sammanlagda inkomster hava i staten för budgetåret 1945/46 upptagits till 2 214 655 kronor. I detta belopp ingå landstingets vårdavgifter, vilka i överensstämmelse med gällande lydelse av kontraktet mellan universitetet och landstinget beräknats till 8 kronor 55 öre för patient och dag. Det i sjukhusstaten sålunda uppkomna bristsaldot utgör (3 758 775 — 2 214 655 =) 1 544 120 kronor, av vilket belopp hälften, d. v. s. i runt tal 770 000 kronor, avtalsenligt skall täckas genom statsbidrag. För statsverkets del innebär detta en ökning av driftbidraget med 190 000 kronor.

Den avsevärda ökningen av sjukhusets utgifter i jämförelse med närmast föregående år är till ungefär hälften föranledd av de lönehöjningar, som efter förhandlingar genomförts för såväl sjuksköterskor som kollektivavtalspersonal. För den senare gruppen tillämpas från och med den 1 juli 1945 det sedan den 1 januari 1945 löpande s. k. landstingsavtalet. Då dyrtidstilläggen i detta utgå efter en lägre index än de förut tillämpade statliga, är motsvarande post i utgiftsstaten lägre än föregående år. Höjningen av övriga utgifter föranledes huvudsakligen dels av nödvändiga kompletteringar av röntgenapparat, köks- och möbelutrustning m. m., dels av höjda utspisnings- och bränslekostnader.

Av sjukhusets sammanlagda utgifter under ifrågavarande budgetår skulle statsverkets driftbidrag komma att utgöra cirka 20,5 procent.

Departementschefen.

Kanslerns förslag har icke givit mig anledning till erinran. Förevarande anslag bör sålunda höjas med 190 000 kronor till 780 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 780 000.

[85.] 31. **Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund.** Alltsedan år 1921 har riksdagen anvisat särskilt anslag såsom bidrag till täckande av de kostnader, Malmöhus läns landsting fått vidkännas för driften vid länets sjukvårdsinrättningar i Lund. Enligt beslut

av 1937 års riksdag skulle ifrågavarande statsbidrag från och med den 1 juli 1938 utgå enligt vissa grunder, närmare bestämda genom avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt landstinget. Enligt detta avtal, som gällde till och med den 30 juni 1943, skulle staten såsom bidrag till de årliga sjukvårdskostnaderna vid lasarettet erlægga 10 procent av vissa driftkostnader, beräknade på i avtalet angivet sätt. Särskilda föreskrifter hade meddelats i avtalet angående maximering av statsbidraget, vilket icke fick överstiga 190 000 kronor per år. Budgetåren 1941/43 har anslaget utgått med maximibeloppet, 190 000 kronor.

Enligt beslut vid 1943 års riksdag skall statsbidraget till lasarettet från och med den 1 juli 1943 utgå enligt i vissa hänseenden ändrade grunder, på sätt närmare bestämmas i ett mellan Kungl. Maj:t och kronan samt landstinget ingånget avtal, beträffande vilket hänvisas till 1943 års åttonde huvudtitel, sid. 141—171. Det nya avtalet skiljer sig från det gamla främst däri att statsbidraget icke är maximerat till något visst belopp.

Anslaget för innevarande budgetår, vilket avser lasarettets verksamhet under kalenderåret 1943 och är beräknat delvis enligt 1937 års avtal och delvis enligt det år 1943 ingångna avtalet, utgör 269 000 kronor.

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund har hemställt om utverkande av statsbidrag till täckande av lasarettets driftkostnader under år 1944 med 380 796 kronor 86 öre.

Framställningen har tillstyrkts av *statskontoret*, som föreslagit, att ifrågavarande anslag uppföres med ett uppåt avrundat belopp av 380 800 kronor.

I överensstämmelse med statskontorets förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med i avrundat tal 380 800 kronor. I detta sammanhang erinrar jag, att Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande genom beslut den 9 juni 1944 förklarat hinder icke möta mot att statsbidrag utgår till driftkostnaderna för en planerad neurokirurgisk avdelning vid ifrågavarande sjukhus enligt bestämmelserna i omförmälda avtal. Tidigare denna dag har chefen för socialdepartementet tillstyrkt anvisande av statsbidrag från anslag under femte huvudtiteln till nämnda neurokirurgiska avdelning, varvid förutsatts, att statsbidrag icke skulle komma att utgå till avdelningen även från förevarande anslag under åttonde huvudtiteln. Med hänsyn härtill bör förutnämnda beslut av den 9 juni 1944 upphävas. Någon inverkan på storleken av sistnämnda anslag för nästa budgetår medför detta icke. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 380 800.

[86.] 32. **Universitetssjukhus: Bidrag till anskaffande av apparatur för röntgendiagnostiska avdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsin-**

rättningar i Lund m. m. Till modernisering av instrumentariet vid röntgen-diagnostiska avdelningen vid Lunds lasarett ha åren 1936, 1937, 1939, 1941, 1943 och 1945 beviljats särskilda bidrag av statsmedel.

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund har nu gjort framställning om statsbidrag till nedan angivna ändamål med följande belopp:

1) 22 077 kronor 50 öre till inköp av tvenne undersökningsstativ m. m., ett filmgranskningsskåp och ett torkskåp;

2) 20 526 kronor 50 öre till utrustning av ett neuroröntgenologiskt laboratorium m. m.; samt

3) 8 935 kronor till utbyte av en 4-ventilrörsapparat mot en 6-ventilrörsapparat.

Av ansökningshandlingarna framgår, att de begärda beloppen utgöra hälften av den i varje särskilt fall beräknade kostnaden samt att Malmöhus läns landsting för de olika ändamålen anvisat enahanda belopp, att utgå under förutsättning att lika stort belopp anvisades av statsmedel.

Beträffande motiveringen för framställningen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen.

De av direktionen ifrågasatta åtgärderna synas vara ett nödvändigt led i den förbättring och modernisering av röntgenutrustningen vid Lunds lasarett, vartill statsbidrag tidigare vid flera tillfällen anvisats. Jag tillstyrker därför, att bidrag av statsmedel i enlighet med förut tillämpade principer utgår med hälften av de totala kostnaderna eller med (22 077: 50 + + 20 526: 50 + 8 935 =) 51 539 kronor. För motsvarande ändamål har Malmöhus läns landsting beviljat anslag till lika stort belopp. Anslaget torde böra avrundas till 51 600 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att direktionen jämväl gjort framställning om statsbidrag med hälften av de till 8 325 kronor beräknade kostnaderna för inköp av en feberterapiapparat och för inrättandet av ett bassängbad inom ortopediska kliniken. *Kanslern* har i utlåtande över framställningen funnit densamma avse sådan utrustning, som erfordrades för att tillgodose sjukvårdens behov och för vilken landstinget enligt tidigare tillämpade principer ensamt skulle svara. Jag ansluter mig till kanslerns uppfattning och anser mig alltså icke böra framlägga förslag om anvisande av medel för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till anskaffande av apparatur för röntgendiagnostiska avdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 51 600.

[87.] 33. **Universitetssjukhus: Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.** I särskilda skrivelser

den 26 september och den 3 oktober 1945 har *Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott* anhållit om statsbidrag till nedan angivna ändamål med följande belopp:

- 1) 70 053 kronor 50 öre till bestridande av kostnaderna för omläggning av strömdistributionen från likström till växelström inom vissa byggnader vid sjukvårdsinrättningarna;
- 2) 66 440 kronor till modernisering av öronkliniken;
- 3) 39 620 kronor 50 öre till anordnande av en ny hiss inom medicinska kliniken; samt
- 4) 347 231 kronor till om- och tillbyggnad av kvinnokliniken.

Av ansökningshandlingarna framgår, att de begärda beloppen utgöra hälften av den i varje särskilt fall beräknade kostnaden samt att Malmöhus läns landsting för de olika ändamålen anvisat enahanda belopp, att utgå under förutsättning att lika stort belopp anvisades av statsmedel.

Förvaltningsutskottet har anfört bland annat följande.

Omläggning av strömdistributionen från likström till växelström. I skrivelse den 11 maj 1945 till direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund har Lunds stads tekniska verk under hänvisning till det mellan verkets styrelse och direktionen gällande kontraktet rörande leverans av likström till sjukvårdsinrättningarna meddelat, att berörda leverans komme att upphöra den 31 december 1945. Från elektricitetsverkets sida har redan tidigare meddelats, att enligt en av stadsfullmäktige år 1942 fastställd plan skulle stadens likströmsverk, enär det samma vore i hög grad överbelastat och saknade utvidgningsmöjligheter, successivt avvecklas genom överkopplingar till ett under utbyggnad varande nytt växelströmsnät. För att emellertid möjliggöra en driftsäker energileverans till lasarettet hade elektricitetsverket redan sistnämnda år framdragit en ny kabel för högspänd växelström till lasarettsområdet. Då elektricitetsverket dessutom till följd av brist på utrymme saknade varje reserv i fråga om omformningsmaskiner för likström, föreläge i nuvarande situation stor risk för strömbrott, i den händelse någon av de i utrustningen ingående maskinerna skadades. På grund av likströmsnätets utformning och övriga omständigheter kunde ett dylikt avbrott tänkas bli av ett eller annat dygns varaktighet.

Då således, enligt vad elektricitetsverket uppgivit, leveransen av likström till sjukvårdsinrättningarna kommer att upphöra den 31 december 1945, är det följaktligen nödvändigt att omedelbara åtgärder för omändring av lasarettets elektriska anläggningar från likström till växelström vidtagas. De byggnader, som därvid beröras, äro psykiatriska kliniken, reumatiska avdelningen, öronkliniken, ortopediska avdelningen, medicinska kliniken, kvinnokliniken, köksbyggnaden samt epidemisjukhusets fyra byggnader.

Landstingets hälso- och sjukvårdsberedning har därför i samråd med lasarettsdirektionen låtit ingenjören C. A. Gustafsson i Malmö verkställa utredning av kostnaderna för övergång till växelströmsdistribution. Enligt den sålunda verkställda utredningen skulle berörda kostnader beräknas uppgå till 140 107 kronor, av vilket belopp i överensstämmelse med de principer, som hittills tillämpats beträffande fördelningen av byggnads- m. fl. kostnader vid förevarande sjukvårdsinrättningar, statsbidrag bör utgå med hälften.

Modernisering av öronkliniken. Överläkaren vid kliniken, professorn G. Dohlman, har i en till landstingets hälso- och sjukvårdsberedning överlämnad promemoria påtalat vissa olägenheter, som vidlåda de i klinikkens bottenvåning belägna operations- och poliklinikavdelningarna. Beredningen, som blivit övertygad om, att en mera ändamålsenlig disponering av de i bottenvåningen förefintliga lokalerna vore absolut nödvändig för avhjälpande av berörda olägenheter, ingav därför till årets landsting förslag till en ny planlösning av förenämnda våning. Ifrågavarande förslag innebär i huvudsak följande.

Den i professor Dohlmans promemoria omförmälda onödigt stora kliniska operationssalen avdelas med väggar, så att ett tvättrum för läkare och passage till angränsande rum erhålles. Till närliggande lokaler förläggas tvänne operationsrum, vilket medför, att det nuvarande steriliseringsrummet kan bibehållas och användas för samtliga operationssalar, varjämte personal sparas. Vidare anordnas ett förberedelserum för narkos ävensom ett rum för endoskopi med tillhörande förberedelserum, vilka lokaler hittills saknats. Anordnandet av ett särskilt endoskopirum är ofrånkomligt med hänsyn därtill, att ett stort antal tuberkulospatienter med öppen tuberkulos kunnat undersökas och med fördel behandlas med bronkoskopering å förevarande klinik. Vid den förberedande lokalbedövningen samt vid bronkoskoperingen hosta berörda patienter ut massor av baciller. Under nuvarande förhållanden måste förberedelsen ske på polikliniken samt själva bronkoskoperingen å någon av operationssalarna. Då ofta andra patienter, bland annat barn, måste opereras efter tbc-patienterna på samma operationsplats, utan att en betryggande desinficering dessförinnan kunnat åstadkommas, är inrättandet av ett rum för endoskopi med därtill hörande förberedelserum således absolut nödvändigt. Till följd av den nuvarande planlösningen av bottenvåningen måste de nyopererade patienterna, vilka skola vidarebefordras till de ovanliggande vårdavdelningarna genom den intill den enda ingången till bottenvåningen belägna hissen, transporterats till denna genom samma korridor, som användes till väntrum för poliklinikpatienterna, vilket givetvis är till stort obehag för såväl patienter som personal. För att avhjälpa denna olägenhet borde egentligen en ny direkt hiss anordnas från operationsavdelningen till vårdavdelningarna. Emellertid torde berörda problem kunna lösas på ett enklare sätt genom att entrén till polikliniken flyttas från den nuvarande ingången till en mindre utbyggnad å södra gaveln. Härigenom kan operationsavdelningen skiljas från poliklinikavdelningen. Inom den senare avdelningen företages i detta sammanhang en viss omdisponering av utrymmena för vinnande av en mera ändamålsenlig användning av desamma. Sålunda omändras den nuvarande föreläsningssalen till väntrum för poliklinikpatienterna, medan övriga utrymmen inredas till ett expeditions- och arkivrum, ett mottagningsrum, fyra mindre undersökningsrum samt ett »inre väntrum» med vilhytter. Mellan polikliniken och operationsavdelningen förläggas överläkarens och biträdande överläkarens expeditioner och undersökningsrum jämte väntrum. I anslutning till väntrummet göres en mindre utbyggnad mot öster för direkt entré m. m. Då ventilationsanordningarna inom kliniken äro i hög grad otillräckliga, föreslås slutligen, att i samband med omändringen av bottenvåningen luftkonditionering anordnas inom densamma.

Enligt av sakkunniga verkställda beräkningar skulle de totala kostnader för ifrågavarande moderniseringsarbeten uppgå till 132 880 kronor.

Anordnande av ny hiss inom medicinska kliniken. I en till Malmöhus läns landstings hälso- och sjukvårdsberedning överlämnad skrivelse har överläkaren vid medicinska kliniken vid Malmöhus läns sjuk-

vårdsinrättningar i Lund, professorn Sven Ingvar, anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för anordnandet av ytterligare en hiss inom kliniken. I berörda skrivelse framhålles, att kliniken enda hiss, vilken ginge genom klinikkens samtliga våningar, med hänsyn till den starkt ökade tillströmningen av patienter till kliniken blivit otillräcklig. Att i en så stor klinik som den medicinska med dess stora antal patienttransporter endast äga tillgång till en hiss finge anses vara i hög grad otillfredsställande samt medförde bland annat att den personal, som hade hand om patienttransporterna, dagligen måste förspilla mycken tid på att vänta på hissen.

Sedan landstinget beslutit, att ifrågavarande hissanläggning snarast möjligt skulle komma till utförande, har hälso- och sjukvårdsberedningen låtit uppgöra förslag till anordnande av en ny hiss vid ifrågavarande klinik, vilken hiss enligt förslaget skall placeras i en utbyggnad intill trapphuset. Enligt av sakkunniga verkställda beräkningar skulle kostnaderna för hissanläggningen inklusive kostnaderna för erforderliga elektriska anläggningar för strömleverans till berörda hiss ävensom till en ny hiss inom kvinnokliniken vid lasarettet, vilken sistnämnda hiss ingår i förslaget till om- och tillbyggnad av kvinnokliniken, uppgå till sammanlagt 79 241 kronor.

Om- och tillbyggnad av kvinnokliniken. Överläkaren vid ifrågavarande klinik, professorn Alf Sjövall, har i en till landstingets hälso- och sjukvårdsberedning överlämnad skrivelse framhållit, att en utökning av vårdmöjligheterna vid kliniken bland annat genom åstadkommande av ökade utrymmen för operationer samt inrättande av en septisk avdelning, vilken hittills saknats, vore starkt av behovet påkallad med hänsyn till det för varje år ökade antalet intagningar å kliniken. Därjämte vore en uppdelning av de alltför stora och för personalen synnerligen tungarbetade avdelningarna erforderlig.

Hälso- och sjukvårdsberedningen, som fann, att en utbyggnad av kliniken i huvudsaklig överensstämmelse med professor Sjövals önskemål vore absolut nödvändig, ingav fördenskull till innevarande års landsting förslag till om- och tillbyggnad av ifrågavarande klinik. Berörda förslag, vilket, med beaktande av vissa av lasarettsdirektionen och professor Sjövall sedermera mot detsamma framställda erinringar, i berörda hänseenden omarbetats, innebär i huvudsak följande.

Ett nytt intag till förlossningsavdelningen anordnas genom tillbyggnad å klinikkens västra flygel. I anslutning härtill installeras hiss till ovanför ligande förlossningsavdelning, operationsavdelning samt en ny septisk avdelning. Det nuvarande utrymmet för intag vid huvudentrén omändras till ett arkiv- och receptionsrum. Mittbyggnaden utbygges mot norr och hit förläggas polikliniklokaler med väntrum samt mottagnings- och undersökningsrum. Direkt entré till överläkarens mottagning anordnas mot söder. Till östra flygeln förläggas bland annat laboratorier och djurstallar.

I andra våningen utbygges förlossningsavdelningen, så att den kommer att inrymma sex förlossningssalar, en operationssal, steriliseringsrum m. m. Barnbördsavdelningen uppdelas på tvenne avdelningar för vardera 26 patienter. I utbyggnaden mot norr placeras barnrum samt vakt- och sköljrum till de båda avdelningarna. I en mindre utbyggnad åt väster inredas ett isoleringsrum samt ett gemensamt undersöknings- och behandlingsrum m. m.

I tredje våningen utbygges operationsavdelningen med vissa rum. Gynkologavdelningen delas på två avdelningar med 28 respektive 30 vårdplatser. I utbyggnaden mot norr anordnas bilokaler i likhet med vad som är fallet

i fråga om barnbördsavdelningen. I tillbyggnaden åt väster inredas tvenne isoleringsrum m. m.

Beträffande vindsvåningen anordnas i västra flygeln en septisk avdelning för 10 patienter jämte tillhörande bilokaler. I norra flygeln inredas intill hissen ett septiskt operationsrum samt undersöknings- och steriliseringsrum. Den enskilda avdelningen uppdelas i tvenne avdelningar för 10 respektive 15 patienter. Erforderliga biutrymmen förläggas i utbyggnaden mot norr.

Enligt av sakkunniga verkställda beräkningar skulle de sammanlagda kostnaderna för berörda om- och tillbyggnadsarbeten uppgå till 694 462 kronor.

Universitetskanslern har under hänvisning till de principer, som sedan länge tillämpats vid beviljande av statsbidrag till ifrågavarande sjukvårdsinrättningar, tillstyrkt framställningarna.

Departement-
schefen.

I likhet med kanslern finner jag mig böra förorda, att staten bidrager med hälften av de totala kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten m. m. Såsom förut nämnts har landstinget redan för sin del anslagit medel till bestridande av hälften av kostnaderna. Statsbidraget skulle alltså sammanlagt utgöra (70 053: 50 + 66 440 + 39 620: 50 + 347 231 =) 523 345 kronor. Anslaget torde böra avrundas till 523 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 523 400.

[88.] 34. **Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 583 000 kronor.

1945 års riksdag godkände av min företrädare i ämbetet förordade ändrade grunder för fördelningen av driftkostnaderna vid allmänna barnbördshuset mellan staten, Stockholms stad och Stockholms läns landsting (se 1945 års åttonde huvudtitel, punkt 89 s. 214 ff. och riksdagens skrivelse nr 8, punkt 90). De nya grunderna trädde i kraft den 1 juli 1946 och avses att tillämpas intill dess den vid allmänna barnbördshuset bedrivna undervisningen överflyttas till en planerad ny klinik vid Sabbatsbergs sjukhus (jfr propositionen 1945: 102). Denna överflyttning har beräknats komma att äga rum år 1949. Enligt det nya avtalet angående bidrag till barnbördshusets driftkostnader svarar staten — förutom för det sedvanliga statsbidraget till driften av förlossningsanstalter — helt för lönekostnaderna för läkarpersonalen samt därutöver för 15 procent mot tidigare 50 procent av de driftkostnader i övrigt, som icke täckas av inkomster i form av nyssnämnda statsbidrag, legosängsavgifter och vinst från polikliniken. Den enskilda avdelningen finansieras helt genom erlagda vårdavgifter.

Direktionen över allmänna barnbördshuset har — med tillämpande av de nya bidragsavtalets bestämmelser — hemställt om ett anslag för nästa budgetår av 343 129 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med i runt tal 240 000 kronor.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot direktionens hemställan.

Trots den betydande anslagsminskningen — en följd av de i fjol beslutade ändrade grunderna för bidrag till ifrågavarande sjukhus — inrymmer det av direktionen äskade anslaget medel till vissa löneförbättringar för en del av barnbördshusets personal. I annat sammanhang denna dag förordar jag anvisande av medel för genomförande av dessa löneförbättringar redan från och med innevarande budgetår. Under hänvisning till vad jag i nämnda sammanhang anför tillstyrker jag bifall till direktionens förslag om anvisande av bidrag till barnbördshusets drift under nästa budgetår med allenast den förändringen, att det erforderliga anslaget bör avrundas till 343 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 343 000.

[89.] 35. **Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus, reservationsanslag.** I propositionen 1945:102 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att dels godkänna av chefen för ecklesiastikdepartementet förordade grunder för samarbete med Stockholms stad i fråga om uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus, dels ock till förevarande ändamål för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor. Riksdagen (skrivelsen nr 241) biföll Kungl. Maj:ts förslag. Avtal har sedermera träffats mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad angående samarbete för uppförande och drift av ifrågavarande kvinnoklinik. Av propositionen framgår, att statens kostnader för klinikens uppförande och utrustning beräknats uppgå till inemot 1 200 000 kronor, dock under viss förutsättning till högre belopp. Enligt vad jag under hand inhämtat är det tillräckligt, att anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 250 000.

[90.] 36. **Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 81 100 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 557 i statsliggaren. Statens bidrag regleras av ett av Kungl. Maj:t den 29 april 1932 godkänt avtal med Stockholms stad, vilket avtal egentligen skulle upphört att gälla med

utgången av juni 1941 men vars giltighet genom särskilda överenskommelser förlängts till den 1 januari 1948. *Kanslern för rikets universitet* har på förslag av karolinska institutets lärarkollegium hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Mot universitetskanslerns förslag har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 81 100.

[91.] 37. **Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm.** Till detta ändamål beviljades anslag för första gången av 1942 års riksdag. Beträffande syftet med anslaget, vilket utgått med 4 000 kronor till dess det för budgetåret 1945/46 höjdes till 10 000 kronor, hänvisas till 1942 års åttonde huvudtitel, punkten 80 (sid. 202 f.). *Kanslern* har hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag biträder kanslerns förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetssjukhus: Nedsättning i vissa fall av vårdavgifterna vid S:t Görans sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 10 000.

[92.] 38. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa assistenter och amanuenser vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 609 000 kronor. Då beredningen av frågan om anslagsbehovet till ersättning åt ifrågasvarande personal ännu icke är avslutad, torde anslaget i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa assistenter och amanuenser vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet* ett *förslagsanslag* av kronor 609 000.

[93.] 39. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** Detta anslag, varur på sätt framgår av statsliggaren, sid. 562 f., bestridas ersättningar åt överläkarna vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala och Lund för ifrågasvarande undervisning, höjdes för budgetåret 1941/42 i samband med dyrtidstilläggens inarbetande i ersättningarna från 10 500 kronor till 12 600 kronor. Med sist-

nämnda belopp har anslaget alltsedan dess varit uppfört. *Kanslern för rikets universitet* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Mot universitetskanslerns förslag har jag intet att invända. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 12 600.

[94.] 40. **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** Detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 7 500 kronor, är avsett för anordnande av kurser i krigskirurgi, krigsepidemiologi och gas-sjukvård. *Kanslern* har hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med kanslerns förslag, vilket jag biträder, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 7 500.

[95.] 41. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar, förslagsanslag.** Det för detta ändamål på riksstaten uppförda förslagsanslaget sänktes år 1940 av statsfinansiella skäl från 42 000 kronor till 22 000 kronor. Enligt de för budgetåret 1940/41 gällande bestämmelserna utgick bidrag i första hand i form av ersättning för den merkostnad, som uppstår genom tryckning av sådana exemplar av doktorsavhandlingen, vilka författningen enligt skola utdelas eller avlämnas, dock högst 300 kronor. Återstoden av anslagsmedlen utdelades i form av understöd till de sökande, som med hänsyn till svårigheten att själva bestrida kostnaderna för avhandlingens tryckning ansetts böra erhålla bidrag härtill. Förslögo ej anslagsmedlen till understöd i den omfattning, bestämmelserna i ämnet medgävo, skulle skäligen jämkning av understöden ske med hänsyn till de sökandes behov av understöd. För budgetåret 1941/42 sänktes anslaget i enlighet med förslag av universitetskanslern till 18 000 kronor. Anslaget, som därefter uppförts med 18 000 kronor till och med budgetåret 1944/45, har för innevarande budgetår höjts till 30 000 kronor och erhållit förslagsanslags natur. Bidrag utgår jämlikt kungörelsen 1945: 552 endast i form av ersättning för de pliktexemplar, som författningen enligt skola avlämnas. Den tidigare gällande maximeringen — högst 300 kronor för varje avhandling — av ersättningen för pliktexemplaren har upphävts från och med budgetåret 1945/46.

Universitetskanslern har liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår hemställt om anvisande av dels ett förslagsanslag av 30 000 kronor till

ersättning för kostnaderna för tryckning av det antal exemplar av doktorsavhandlingar, som jämlikt de för varje lärosäte gällande bestämmelserna skall utdelas eller avlämnas, de s. k. pliktexemplaren, dels ock ett förslagsanslag av 180 000 kronor till bidrag till kostnaderna för tryckning av doktorsavhandlingar. Kanslern har därvid anfört följande.

Kungl. Maj:t åskade i statsverkspropositionen till 1945 års riksdag endast ett förslagsanslag å 30 000 kronor till ersättning för pliktexemplaren, och riksdagen biföll denna framställning.

I en vid riksdagen väckt motion hemställdes om beviljande jämväl av det av kanslern begärda förslagsanslaget å 180 000 kronor till bidrag till tryckningskostnaderna i allmänhet. Statsutskottet förklarade, att enligt utskottets mening goda skäl utan tvivel föreläge för att bidrag av statsmedel, liksom tidigare ägt rum, även framdeles borde utgå till tryckningskostnaderna i allmänhet för doktorsavhandlingar, men ansåg sig icke för det dåvarande kunna biträda det motionsvis gjorda yrkandet.

De större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund ha begärt, att medel skulle beviljas även till tryckningsbidrag i egentlig mening (understöd). Det har därvid blivit betonat, att ett sådant anslag betraktades som ett av de för forskning och undervisning mest betydelsefulla.

För egen del anser jag det vara ett mycket starkt önskemål, att anslag beviljas för kommande budgetår även till tryckningsunderstöd. Spörsmålet om dylika bidrag torde visserligen komma att bli föremål för behandling av 1945 års universitetsberedning, men förslag i ämnet synes knappast kunna väntas inom den närmaste framtiden. Vid sådant förhållande och då allmän enighet torde råda därom, att den svåra ekonomiska belastning på doktoranderna, som finansieringen av alla de med färdigställandet av en doktorsavhandling förenade utgifterna utgör, bör i någon mån lättas, har jag ansett mig böra förnya den hemställan, som gjordes av kanslern föregående år.

Departement-
schefen.

Från det å riksstaten för innevarande budgetår uppförda förslagsanslaget av 30 000 kronor till bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar utgår bidrag i form av ersättning för den merkostnad, vilken föranledes av tryckningen av det antal exemplar av doktorsavhandlingar, som doktoranden har att kostnadsfritt utdela eller avlämna, de s. k. pliktexemplaren. Den tidigare maximeringen av denna ersättning till 300 kronor för varje avhandling har från och med innevarande budgetår upphävt, varför full ersättning numera utgår för merkostnaderna för tryckningen av pliktexemplaren. Tidigare har bidrag jämväl utgått i form av understöd för bestridande av kostnaderna i övrigt för avhandlingens tryckning. Kanslern har nu liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår gjort framställning om anvisande — förutom av ett förslagsanslag av 30 000 kronor till ersättning för tryckning av pliktexemplaren — av ett förslagsanslag av 180 000 kronor till bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar. Vid anmälan i föl av motsvarande anslagsfråga fann sig min företrädare i ämbetet av skäl, som närmare framgå av punkten 95 i 1945 års åttonde huvudtitel, icke då kunna tillstyrka kanslerns förslag om anvisande av ett särskilt anslag till bidrag till tryckningskostnaderna i allmänhet för doktorsavhandlingarna. Under erinran tillika att frågan om dylikt bidrag torde

bliva föremål för behandling av 1945 års universitetsberedning anser ej heller jag mig nu kunna tillstyrka bifall till det från kanslersämbetets sida ånyo framförda förslaget om anvisande av medel till bidrag till tryckningskostnaderna i allmänhet.

Det nu å riksstaten uppförda anslaget till bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30 000.

[96.] 42. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, förslagsanslag.** Till förevarande ändamål har tidigare under en följd av år utgått statsanslag. Sålunda var för budgetåret 1939/40 uppfört ett anslag av 3 000 kronor. Med hänsyn till den statsfinansiella situationen sänktes anslaget för budgetåret 1940/41 till 1 900 kronor. För budgetåren 1941/46 har av statsfinansiella skäl icke beviljats något anslag för ändamålet.

Kanslern har hemställt, att anslag till ifrågavarande ändamål måtte för nästa budgetår beviljas med 3 000 kronor. *Kanslern* har anfört:

Större akademiska konsistoriet vid universitetet i Uppsala har — under framhållande av att på grund av vetenskapens specialisering en opponent, som vore sakkunnig på området för en viss doktorsavhandling, stundom ej kunde erhållas utan anlitande av en vetenskapsman utom läroanstalten — gjort framställning om beviljande av ett anslag å 3 000 kronor för här ifrågavarande ändamål. Denna begäran vill jag förorda och hemställer om ett förslagsanslag för ändamålet å 3 000 kronor. De genom nådigt brev den 12 maj 1939 meddelade bestämmelserna angående dylik ersättning åt opponenter torde böra fastställas att gälla tills vidare från och med nästkommande budgetår.

Jag förordar i enlighet med kanslerns förslag, att å riksstaten ånyo uppföres ett förslagsanslag till förevarande ändamål. Anslaget torde, såsom kanslern föreslagit, böra uppföras med 3 000 kronor och disponeras på samma sätt som det för budgetåret 1939/40 för ifrågavarande ändamål anvisade anslaget, d. v. s. med förslagsvis 2 200 kronor till ersättning åt vissa opponenter vid disputationer och med förslagsvis 800 kronor till reseersättningar åt sådana opponenter. Den från förstnämnda anslagspost utgående ersättningen torde liksom tidigare böra utgöra högst 300 kronor för varje opponent.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 000.

Departement-
schefen.

[97.] 43. **Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor, reservationsanslag.** Detta anslag tillkom genom beslut av 1939 års lagtima riksdag och disponerades till en början för utdelning av statsstipendier vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet. 1944 års riksdag beslöt att utsträcka möjligheterna att erhålla stipendier av detta slag till studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. I samband härmed höjdes anslaget, som för budgetåren 1941/44 utgick med 184 700 kronor, till 240 000 kronor, med vilket belopp anslaget sedan dess varit uppfört. Beträffande anslagets disposition hänvisas till statsliggaren, sid. 563 f.

Kanslern har hemställt om höjning av anslaget till 310 000 kronor och därvid anfört följande.

Anslag till naturastipendier beviljades första gången av 1939 års riksdag, som för ändamålet anvisade ett reservationsanslag å 220 700 kronor. Av den sakkunnigutredning, som låg till grund för detta beslut, framgår, att de studerandes genomsnittliga månatliga utgifter för kost och logi vid tiden för sakkunnigbetänkandets avgivande (år 1937) approximativt beräknats till 125 kronor i Uppsala, 110 kronor i Lund och 140 kronor vid karolinska institutet. Anslaget utgick för budgetåret 1940/41 med 194 700 kronor och för budgetåren 1941/44 med 184 700 kronor. I samband med att naturastipendier inrättades även vid Stockholms och Göteborgs högskolor höjdes anslaget för budgetåret 1944/45 till 240 000 kronor, varav sammanlagt 50 000 kronor beräknats för de båda högskolorna. Beslutet torde innebära, att de studerande vid Stockholms och Göteborgs högskolor skulle kunna komma i åtnjutande av naturastipendier i en utsträckning, som ungefär motsvarade förhållandena vid de tre statliga läroanstalterna.

Efter 1937 ha levnadskostnaderna stigit högst avsevärt, utan att stipendieanslaget i motsvarande grad undergått förhöjning. Enligt en utredning, som verkställts å universitetskanslersexpeditionen med begagnande av upplysningar från statsstipendienämndernas sekreterare, synas de månatliga utgifterna för bostad och kost numera icke kunna beräknas lägre än till i medeltal 170 kronor i Uppsala, 150 kronor i Lund och 186 kronor i Stockholm. Stegningen sedan 1937 är således respektive 36, 36,4 och 32,9 procent. Såsom en följd härav har värdet i kronor räknat av varje stipendium betydligt ökats och antalet av de stipendier, som kunna utdelas vid de tre statliga lärosätena, följaktligen minskats. Om man vill bibehålla antalet stipendier vid den nivå, som ursprungligen avsetts, måste man därför höja den del av anslagsbeloppet, som hänförs sig till universiteten och karolinska institutet, till en summa som ungefär motsvarar det år 1939 anvisade anslaget, förhöjt i skälig omfattning på grund av prisstegringen. Denna förhöjning synes kunna bestämmas till 35 procent. Även de belopp, som tillfalla Stockholms och Göteborgs högskolor, synas av ovan antydda skäl böra höjas. För enkelhetens skull utgår jag från det nuvarande anslagsbeloppet, 240 000 kronor, och föreslår en höjning med ett till 30 procent reducerat procenttal.

Jag hemställer, att ifrågavarande anslag måtte upptagas med ett belopp av $(240\,000 + \frac{30}{100} \times 240\,000 =) 312\,000$ eller i avrundat tal 310 000 kronor.

Med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna finner jag den av kanslern föreslagna höjningen av ifrågavarande anslag med 70 000 kronor till 310 000 kronor motiverad. Jag erinrar i detta sammanhang om att riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om naturastipendieformens införande även vid andra högskolor än de förutnämnda. Jag är dock icke beredd att redan för nästa budgetår förorda åtgärder i sådan riktning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 310 000.

[98.] 44. **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund.** Anslaget, som år 1940 uteslöts ur riksstaten, återuppfördes för budgetåret 1941/42 på riksstaten med ett belopp av 10 000 kronor. Med samma belopp har anslaget sedan dess varit uppfört. *Kanslern* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre juridiska studier vid universiteten i Uppsala och Lund* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 10 000.

[99.] 45. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten, reservationsanslag.** I utlåtande den 12 april 1944 hemställde universitetskanslern, i anledning av en utav de juridiska föreningarna vid universiteten i Uppsala och Lund samt Stockholms högskola gjord framställning om statsbidrag till tryckning av juridiska läroböcker, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att bidrag av allmänna medel måtte ställas till förfogande för tryckning av rättsvetenskapliga arbeten av akademiska lärare vid universiteten och Stockholms högskola. *Kanslern* anförde därvid bland annat följande.

Under en lång följd av år har ett statsanslag varit anvisat å budgeten för utgivande i tryck av vederbörligen granskade anteckningar efter offentliga föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet. Anslag äskades av Kungl. Maj:t första gången vid 1900 års riksdag, och initiativet hade då tagits av riksdagens justitieombudsman. Till en början utgjorde anslaget 4 000 kronor men höjdes sedermera till 10 000 kronor. Enligt de av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelserna för anslagets användande skulle detsamma fördelas av kanslern för rikets universitet, som tillika hade att bestämma skäligt pris å de böcker, som bleve tryckta med bidrag från statsanslaget. *Kanslern* föreskrev i enlighet härmed, att visst belopp skulle

beräknas såsom bidrag till utgivningskostnaden för varje tryckark, samt bestämde ett bokhandelspris, beräknat efter tryckark, och i regel ett lägre pris för vilket juris studerande vid universiteten ägde att inköpa utgivet arbete. Inkomsten av försäljningen tillföll författaren.

Ett liknande anslag har utgått till Stockholms högskolas stats- och rättsvetenskapliga avdelning från Stockholms stad. Statsanslaget har av besparingsskäl varit indraget från och med budgetåret 1932/33. Även det kommunala anslaget till Stockholms högskola är numera indraget.

Den remitterade framställningen utgår från de studerande själva och tar sikte på deras behov av lärobokslitteratur. Huruvida bristen på juridiska läroböcker är att huvudsakligen tillskriva svårigheten att få sådana arbeten utgivna utan dryga kostnader för författaren, är måhända tvivelaktigt. Läroböcker inom vissa områden av rättsvetenskapen köpas i betydande utsträckning icke blott av studenter utan även av praktiserande jurister såsom advokater, domare m. fl. och finna utan svårighet förläggare. Deras utgivande blir en jämförelsevis god affär både för författaren och förlaget. Ändock saknas lärobokslitteratur i viss utsträckning även på sådana områden. Å andra sidan är det icke uteslutet, att en del av de arbeten, som under förfluten tid utgivits med statsbidrag, inbringat sina författare en inkomst, sedan tryckningskostnaderna blivit täckta, och skulle ha utan ekonomisk uppoffring kunnat av sina författare utgivas även utan statsbidrag. I sådana fall har statsbidragets uppgift varit dels att minska bokens pris för studenterna, dels att förbättra författarens inkomst av boken. Stundom är dock en juridisk läroboks läsekrets väsentligen begränsad till de studerande vid de juridiska läroanstalterna eller till och med till studenterna vid endast en av dessa. Men framför allt bör beaktas, att åtskilliga med statsbidrag utgivna juridiska föreläsningar icke haft läroboksmässig karaktär utan innefattat mera speciella och utförliga framställningar av ett begränsat ämne. Denna kategori av juridiska arbeten kan ofta icke påräkna någon större läsekrets. Utgivandet därav försvåras i hög grad, om tryckningsbidrag i någon form ej kan erhållas. Detsamma gäller i ännu högre grad om juridiska monografier av utpräglat teoretisk läggning. Visserligen kunna juridiska lärare liksom författare inom andra fakulteter få arbeten tryckta i statsuniversitetens årskrifter, till vilkas utgivande statsbidrag utgå, men på grund av statsanslagens otillräcklighet i förhållande till behovet bruka bidragen till de enskilda författarna för tryckningen vara i olika hänseenden starkt begränsade.

Även om de juridiska föreningarna i sin framställning överskattat effekten av statsanslag för åstadkommande av juridiska läroböcker, anser jag alltså, att det föreligger ett bestämt behov av statsbidrag till tryckning av arbeten, som utgivas av lärare vid de juridiska fakulteterna. Jag förordar därför livligt, att ökade möjligheter beredas till erhållande av finansiellt stöd för sagda ändamål. Men om medel beviljas, böra dessa enligt min mening få anlitas för rättsvetenskapliga arbeten i allmänhet, som utgivas av lärare vid landets juridiska läroanstalter, utan begränsning till läroböcker eller föreläsningar. Utdelning av bidrag från ett eventuellt anslag torde lämpligen ske av kanslern efter vederbörande fakultets eller avdelnings förordande.

Huvudsyftet med statsbidraget bör vara att befria författarna från den ekonomiska risk, som tryckningskostnaderna utgöra i sådana fall, då ett arbete icke övertagits i förlag.

Genom beslut den 4 januari 1945 fann Kungl. Maj:t den gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har nu *kanslern* — under erinran om den framställning, för vilken jag nyss redogjort — ånyo framhållit, att ett bestämt behov av statsbidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten föreläge, och hemställt om utverkande för nästa budgetår av ett anslag av 15 000 kronor till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten, som utgivas av akademiska lärare vid universiteten och Stockholms högskola.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått har under en lång följd av år och senast för budgetåret 1931/32 anslag anvisats å riksstaten till utgivande i tryck av vederbörligen granskade anteckningar efter offentliga föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet. Sedan anslaget av besparingsskäl indrogs, har vid upprepade tillfällen från akademiskt håll gjorts framställning om återupptagande av medelsanvisningen för nämnda ändamål. Då jag blivit övertygad om, att ett bestämt behov föreligger av statsbidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten, vill jag förorda bifall till den av kanslern gjorda framställningen om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 15 000 kronor till bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten, som utgivas av akademiska lärare vid universiteten och Stockholms högskola. Huvudsyftet med statsbidraget bör, såsom kanslern framhållit, vara att befria författarna från den ekonomiska risk, som tryckningskostnaderna utgöra i sådana fall, då ett arbete icke övertagits i förlag. Anslaget torde böra upptagas under förenämnda rubrik och givas reservationsanslags natur. Det synes lämpligt, att åt kanslern uppdrages att utdela ifrågavarande tryckningsbidrag efter hörande av vederbörande fakultet eller avdelning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av kanslern, bestämma de villkor, som skola gälla för erhållande av tryckningsbidrag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 15 000.

[100.] 46. **Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.** Detta anslag är nu uppfört med 49 000 kronor. Jag är icke beredd att redan nu taga slutlig ställning till frågan om anslagets storlek för nästa budgetår. Anslaget torde därför i riksstatsförslaget böra preliminärt upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1946/47 till *Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* ett anslag av kronor 49 000.

[101.] 47. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** Med bifall till i propositionen 1945: 301 framlagt förslag har riksdagen för budgetåret 1945/46 för ifrågavarande ändamål anvisat ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Genom beslut den 19 september 1945 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att ur nämnda anslag skall för främjande av medicinsk forskning vid nedannämnda lärosäten utgå följande belopp:

1. Universitetet i Uppsala	kronor 105 000
2. Universitetet i Lund	» 105 000
3. Karolinska mediko-kirurgiska institutet	» 155 000
4. Tandläkarinstitutet	» 50 000
5. Farmaceutiska institutet	» 25 000
6. Veterinärhögskolan	» 60 000

Summa kronor 500 000.

Beslut om beviljande av medel ur nämnda anslagsposter meddelas, sedan yttrande inhämtats av vederbörande fakultet, lärarkollegium eller lärarråd, beträffande anslagsposterna 1—4 av universitetskanslern samt beträffande anslagsposterna 5 och 6 av styrelsen för farmaceutiska institutet, respektive styrelsen för veterinärhögskolan.

Kanslern för rikets universitet har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

Departement-
schefen.

Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500 000.

[102.] 48. **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid universiteten m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** Med bifall till i propositionen 1945: 301 framlagt förslag har riksdagen för budgetåret 1945/46 för ifrågavarande ändamål anvisat ett reservationsanslag av 75 000 kronor. Genom beslut den 19 september 1945 har Kungl. Maj:t *dels* meddelat bestämmelser rörande statsstipendier för främjande av högre medicinska studier vid universiteten m. fl. läroanstalter, *dels ock* föreskrivit, att nämnda anslag skall tills vidare från och med budgetåret 1945/46 fördelas på följande sätt:

1. Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid universitetet i Uppsala	kronor 15 000
2. Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid universitetet i Lund	» 15 000

3. Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid karolinska mediko-kirurgiska institutet	kronor	25 000
4. Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid tandläkarinstitutet	»	10 000
5. Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid farmaceutiska institutet	»	2 500
6. Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid veterinärhögskolan	»	7 500
Summa kronor		75 000.

Stipendierna utgå med 2 500 kronor för år och äro avsedda för sådana studerande vid medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, karolinska institutet, tandläkarinstitutet, farmaceutiska institutet och veterinärhögskolan, som äro sysselsatta med utarbetande av doktorsavhandlingar eller därmed jämförligt arbete och som ådagalagt håg och fallenhet för vetenskapligt arbete. Stipendium må i regel icke innehavas under längre tid än sammanlagt tre år.

Kanslern för rikets universitet har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med kanslerns förslag, vilket jag biträder, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre medicinska studier vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75 000.

[103.] 49. **Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader, förslagsanslag.** 50. **Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning, reservationsanslag.** Med bifall till i propositionen 1945: 301 framlagda förslag har riksdagen för budgetåret 1945/46 för ifrågasvarande ändamål anvisat anslag med respektive 40 000 kronor och 500 000 kronor. Genom beslut den 9 november 1945 har Kungl. Maj:t förordnat, att ett medicinskt forskningsråd skall från och med den 1 december 1945 vara inrättat i enlighet med de riktlinjer, som angivits i propositionen 1945: 301 och i riksdagens skrivelse 1945: 511. Ordförande i rådet är kanslern för rikets universitet. Rådet består förutom denne av tio ledamöter, nämligen chefen för medicinalstyrelsen eller den han i sitt ställe förordnar, generalläkaren eller den han i sitt ställe förordnar, en av Kungl. Maj:t på förslag av svenska läkaresällskapet utsedd representant för den utanför lärosätena verksamma medicinska forskningen, en av Kungl. Maj:t utsedd representant för de medicinen angränsande naturvetenskapliga ämnena samt sex genom val utsedda ledamöter, varav två valda av lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, en av medicinska fakulteten vid universitetet i Upp-

sala, en av medicinska fakulteten vid universitetet i Lund, en av tandläkarinstitutets lärarråd samt en av veterinärhögskolans lärarkollegium. Av anslaget till främjande av medicinsk forskning skall ett belopp av minst 30 000 kronor disponeras för forskning på alkoholfrågans område.

Statens medicinska forskningsråd har föreslagit oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Departementschefen.

Ifrågavarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrade belopp. Av anslaget till främjande av medicinsk forskning torde ett belopp av minst 30 000 kronor böra disponeras för forskning på alkoholfrågans område. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1946/47 anvisa

dels till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av kronor 40 000;

dels ock till *Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning* ett reservationsanslag

av kronor 500 000.

[104.] 51. **Rasbiologiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 46 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 567 f.

Institutets styrelse har hemställt, att den nuvarande befattningen som förste assistent i lönegraden Eo 15 måtte ombildas till en aktuarietjänst i lönegraden Eo 21. Till stöd för denna framställning — vilken utgör ett återuppreparande av liknande, av dåvarande departementschefen avstyrkta framställningar i samband med institutets anslagsäskanden för budgetåren 1943/45 — har styrelsen liksom tidigare huvudsakligen åberopat de speciella kvalifikationer, som erfordrades för tjänsten, bristen på kompetenta statistiker, lönegradsplaceringen för andra motsvarande befattningar samt de otillfredsställande befordringsmöjligheterna vid institutet. Styrelsen erinrar vidare om att 1945 års riksdag i anledning av motionerna I: 153 och II: 169 anfört, att riksdagen för sin del icke kunnat undgå att finna, att goda skäl onekligen föreligga för befattningens placering i högre lönegrad än den nuvarande. Vid bifall till styrelsens hemställan skulle erfordras en höjning av avlöningsposten till icke-ordinarie personal med 1 000 kronor. Styrelsen har vidare hemställt, att nämnda avlöningspost härutöver på grund av löneklassuppflyttningar måtte höjas med 200 kronor.

Universitetskanslern har tillstyrkt den ifrågasatta ombildningen av förste assistenttjänsten till aktuarietjänst.

Statskontoret har anfört följande.

Med hänsyn till vad institutet anfört rörande förste assistentens arbets-

göromål tillstyrker statskontoret, att denne beredes en förmånligare löneställning. Av handlingarna i ärendet och vad som tidigare förekommit rörande detta spörsmål framgår emellertid, att för innehavaren av befattningen icke uppställts krav å avlagd akademisk examen. I betraktande av vad som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1945 gäller rörande befordringsgången för amanuenspersonal vid de s. k. lärda verken, synes därför icke högre placering än 18 lönegraden lämpligen böra ifrågakomma. Statskontoret förordar, att assistenten placeras som extra ordinarie tjänsteman i nämnda lönegrad.

Allmänna lönenämnden har framhållit, att det framginge av handlingarna i ärendet, att av innehavaren av den föreslagna aktuariiefattningen skulle fordras icke blott utbildning i teoretisk statistik, motsvarande fordringarna för licentiatexamen, utan även förtrogenhet med medicinsk äfttighetsforskning och statistisk metodik inom detta speciella område. Med hänsyn till de kompetenskrav, som sålunda skulle ställas å innehavaren av aktuariiefattningen, har lönenämnden tillstyrkt den föreslagna ombildningen av förste assistenttjänsten till aktuarietjänst i lönegraden Eo 21.

I likhet med universitetskanslern och allmänna lönenämnden anser jag mig böra tillstyrka det av institutets styrelse nu ånyo framförda förslaget om förändring av den nuvarande förste assistentbefattningen i lönegraden Eo 15 till en aktuarietjänst i lönegraden Eo 21. Sistnämnda befattning torde böra uppföras på en personalförteckning, som bör underställas riksdagen för godkännande.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till vad jag nyss förordat och för beredande av vederbörligt ålderstillägg åt en extra ordinarie tjänsteman bör anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal höjas med i runt tal 1 200 kronor till 21 300 kronor. Då jag i övrigt icke anser mig böra föreslå någon förändring beträffande avlöningsstaten, bör ifrågavarande anslag, som nu är uppfört med 46 000 kronor, för nästa budgetår höjas med 1 200 kronor till 47 200 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Befattning.

Lönegrad.

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än den 20:e.

1 aktuarie Eo 21;

dels godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman (institutets chef, tillika professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala.):

a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 12 000

Anm.: Av detta belopp utgöra 8 000 kronor lön och 4 000 kronor tjänstgöringspenningar.

b. Ålderstillägg » 1 000

Anm.: Ålderstillägget utgår efter 5 års tjänstgöring.

Summa kronor 13 000

Avgår: pensionsavdrag,

förslagsvis » 800 kronor 12 200

2. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* » 10 700

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal » 21 300

4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 3 000

Summa kronor 47 200;

dels ock till Rasbiologiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 47 200.

[105.] 52. **Rasbiologiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 8 600 kronor och disponeras på sätt statsliggaren, sid. 568 f., utvisar.

Institutets styrelse har hemställt om anslagshöjning med 2 000 kronor. Anslagsposten till sjukvård m. m. har därvid upptagits till oförändrat belopp, 500 kronor, anslagsposten till reseersättningar till 1 000 kronor (+ 500 kronor), delposten till bränsle, lyse och vatten till oförändrat belopp, 3 100 kronor, och delposten till övriga expenser till 6 000 kronor (+ 1 500 kronor). Höjningen av anslagsposten till reseersättningar motiveras av det ytterligare medelsbehov, som föranledes av ett ökat antal styrelsesammanträden. Till stöd för höjningen av delposten till övriga expenser har styrelsen framhållit, att de under denna post anvisade medlen icke vore tillräckliga för bedrivande av institutets arbete. Det vore nödvändigt att kunna trycka registerkort och blanketter i och för insamling av material. Vidare vore pappersförbrukningen vid räknearbete relativt hög. Under budgetåret 1944/45 hade emellertid institutet lyckats av enskilda medel utverka ett belopp av 1 500 kronor till bestridande av kostnader för skrivutensilier. Detta belopp hade under budgetåret förbrukats. Det torde icke vara möjligt för institutet att i längden erhålla understöd av denna art.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har tillstyrkt förslaget om en höjning av anslagsposten till reseersättningar. Däremot har statskontoret endast ansett sig kunna förorda, att delposten till övriga expenser höjes med 500 kronor till 5 000 kronor.

Jag anser mig nu endast kunna tillstyrka den begärda höjningen av delposten till övriga expenser med 1 500 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon förändring beträffande omkostnadsstaten, bör ifrågavarande anslag, som nu är uppfört med 8 600 kronor, för nästa budgetår höjas med 1 500 kronor till 10 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Rasbiologiska institutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 10 100.

[106.] 53. **Rasbiologiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag sänktes år 1940 med 8 000 kronor och nedsattes år 1941 med ytterligare 2 700 kronor till 17 000 kronor, med vilket belopp anslaget var uppfört för budgetåren 1942/44. Anslaget har därefter höjts för budgetåret 1944/45 med 3 000 kronor till 20 000 kronor och för innevarande budgetår med 2 000 kronor till 22 000 kronor. Anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 569.

Institutets styrelse har anhållit, att anslaget måtte höjas med 15 300 kronor. Av den föreslagna höjningen belöpa 2 500 kronor på anslagsposten till inköp av böcker och tidskrifter (nu 1 000 kronor), 2 300 kronor på anslagsposten till publikationstryck och översättningar (nu 500 kronor) och sammanlagt 10 500 kronor på anslagsposten till kostnader för insamling och bearbetning av vetenskapligt material (nu 19 300 kronor). Delposten till reseersättning åt institutets personal har därvid föreslagits höjd med 200 kronor, delposten till tillfälliga vetenskapliga medarbetare med 300 kronor, delposten till ersättning för material, insamlat genom andra myndigheters försorg eller med hjälp av tillfälliga biträden på annan ort, med 6 500 kronor och delposten till tillfälligt anställd personal vid institutet med 3 500 kronor. Till stöd för den begärda anslagshöjningen har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Styrelsen anser det angeläget, att institutets ekonomiska standard nu återställas till 1939 års reella nivå. Härvid har styrelsen utgått från de 1939 beviljade anslagen och till dem lagt omkring 40 procent kompensation för inträdd kostnadsökning. Inom denna ram vill styrelsen emellertid av skäl, som nedan anföras, förorda en annan proportionell fördelning än som sker i innevarande års stat.

Inköp till biblioteket har på grund av anslagsmedlens knapphet under en följd av år icke kunnat ske i önskvärd omfattning. Härtill kommer, att den speciella facklitteratur, som institutet har behov av, endast i ringa utsträckning förvärvas av andra bibliotek i riket.

Publiceringen av undersökningar, som torde föreligga färdiga under budgetåret 1946/47, kan väntas draga en kostnad, som överstiger de nu för ändamålet äskade medlen.

Styrelsen vill framhålla, att det i längden icke är möjligt att bedriva verksamheten vid institutet utan tillräckligt anslag för materialinsamling. Den arbetskraft, som är anställd, kan ej rationellt utnyttjas, om ej material insamlas. Efter institutets omorganisation år 1938 har ytterligare material kunnat insamlas och verksamheten bedrivas med större intensitet. Under de första krigsåren har anslaget till materiel m. m. väsentligt nedskurits och denna minskning har gått ut över de medel, som varit fria för materialinsamling. Styrelsen vill ånyo framhålla, att det material, som insamlats, så småningom blir bearbetat, och att det då framstår som en trängande nödvändighet att insamla ytterligare material.

Institutets verksamhet har under senare år kunnat bedrivas någorlunda tillfredsställande, delvis därigenom att institutet utan kostnad erhållit vetenskapligt primärmaterial, dels från svenska nationalföreningen mot tuberkulos, dels från en på privat initiativ tillkommen och med statsunderstöd bedriven utredning rörande sockersjuka. Även om det hittills varit möjligt att genom väljande av lämpliga arbetsuppgifter och hjälpanordningar av antytt slag införskaffa material, möter dock detta i längden svårigheter.

Med hänsyn till de arbetsuppgifter institutet, såvitt nu kan bedömas, blir sysselsatt med under verksamhetsåret 1946/47, torde de anslagsbelopp, som anvisades för budgetåret 1939/40 för delposterna reseersättning åt institutets personal samt tillfälliga vetenskapliga medarbetare ej vara behövliga. De torde i likhet med vad som varit fallet under senare år kunna utgå med relativt små belopp i jämförelse med motsvarande anslag för 1939/40. Styrelsen vill emellertid starkt betona nödvändigheten av att den anslagsminskning, som härigenom sker, kompenseras genom en ökning av anslaget till delposten ersättning för material insamlat genom andra myndigheters försorg. Den nu föreslagna inbördes fördelningen av anslagsbeloppen avser alltså att bringa de olika posternas belopp i bättre överensstämmelse med numera föreliggande behov.

Beträffande delposten till tillfälligt anställd personal vill styrelsen erinra om att institutet, efter särskild framställning till Kungl. Maj:t, för budgetåret 1944/45 från åttonde huvudtiteln extra utgiftsanslag erhållit extra anslag för beredande av viss löneförbättring åt tillfälligt anställd personal vid institutet. Denna personal är arvodesavlönad, men då den i tjänstgöringsavseende är likställd med personal, vars lön utgår enligt löneplan, anser styrelsen skäligt, att de anställda biträdena erhålla en löneförbättring, som motsvarar den som i form av provisoriskt lönetillägg tillkommer övriga statliga befattningshavare med lön enligt högst 8:e löneklassen. Medel erfordras dessutom för anställande av ytterligare behövlig arbetskraft.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt styrelsens förslag och därvid framhållit, att den av styrelsen föreslagna höjningen av de under materielanslaget upptagna anslagsposterna till publikationstryck samt till kostnader för insamling och bearbetning av vetenskapligt material syntes böra i allra första hand tillgodoses.

Statskontoret har anfört följande.

Medelsanvisningen till inköp av böcker och tidskrifter samt publikationstryck och översättningar bör enligt statskontorets mening begränsas till respektive 2 500 och 2 000 kronor eller samma belopp, som anvisades för budgetåret 1939/40. Kostnaderna för insamling och bearbetning av vetenskapligt

material bliva i viss mån beroende av hur institutets utredningsverksamhet anses böra läggas. Detta spörsmål undandraget sig statskontorets säkra bedömmande. För verksamhetsåret 1939/40 ansågs emellertid ett belopp av 22 000 kronor tillfyllest. Ämbetsverket är för sin del icke berett tillstyrka en höjning utöver nämnda summa med större belopp än det, som Kungl. Maj:t genom beslut den 12 oktober 1945 ställt till institutets förfogande för provisoriskt lönetillägg åt två från förevarande post avlönade biträden eller i runt tal 800 kronor. Statskontoret förordar sålunda, att posten upptages till 22 800 kronor.

I anslutning till statskontorets förslag förordar jag, att ifrågavarande anslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 27 700 kronor och nu utgår med 22 000 kronor, för nästa budgetår höjes med 5 700 kronor till 27 700 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av kanslern meddela bestämmelser beträffande anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 27 700.

[107.] 54. **Farmaceutiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 95 700 kronor. Institutets avlöningsstat med tillhörande bestämmelser finnes införd på sid. 569 f. i statsliggaren. Personalförteckningen upptager bland annat två professorer, vilkas ämnesområden omfatta kemi och kemisk farmaci, respektive botanik och farmakognosi. Vid institutet tjänstgöra tre speciallärare i ämnena farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap, fysik samt farmaceutisk mikrobiologi. Ur anslagsposten till arvoden m. m. utgår till läraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap ett arvode av 3 100 kronor. Därjämte har Kungl. Maj:t den 16 maj 1941 medgivit, att av inflytande kurs- och terminsavgifter vid institutet ett belopp av högst 2 900 kronor må användas såsom ersättning till nämnde lärare för ledandet av laborationsövningar i teknisk farmaci.

Envar av institutets två professorer och tre speciallärare biträdes av en amanuens. Professorernas amanuenser åtnjuta arvoden med 800 kronor vardera ur arvodesposten. Kungl. Maj:t har den 3 augusti 1945 medgivit, att för innevarande budgetår av befintliga överskott å terminsavgifter vid institutet till envar av de tre amanuenser, som biträda speciallärarna, må utgå ett arvode av 500 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *styrelsen för institutet* framlagt förslag om

a) höjning av arvodet åt läraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap m. m.;

b) förbättrande av amanuensernas arvoden m. m.;

c) inrättande av två tekniska biträdesbefattningar i lönegraden Eo 7.

Höjning av arvodet åt läraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap m. m. *Styrelsen* har anfört följande.

Styrelsen hemställde föregående år om höjning med 1 000 kronor av arvodet till specialläraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap. Framställningen vann dock ej bifall, som det vill synas huvudsakligen av den anledningen att den nuvarande specialläraren, apotekaren filosofie kandidaten S. Kjellmark, samtidigt tjänstgjorde som assistent vid medicinalstyrelsens apoteksbyrå med en daglig tjänstgöringsskyldighet av 3 1/2 timmar.

Frågan om höjning av denne speciallärares arvode har varit föremål för övervägande inom farmaceututbildningssakkunniga, vilka i skrivelse till styrelsen hemställt, att styrelsen vid avgivande av institutets anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 ville begära erforderliga medel för att tjänsten i fråga måtte förenas med ett årligt arvode av 10 600 kronor, vilket belopp ungefär motsvarar de sammanlagda avlöningsförmåner, som utgå till en var av institutets laboratorer.

Farmaceututbildningssakkunniga ha i nämnda skrivelse till styrelsen anfört bland annat följande.

»Enligt gällande stadga för farmaceutiska institutet ingå följande åtta huvudämnen i undervisningen under lärokursen för apotekarexamen: 1) oorganisk och fysikalisk kemi samt oorganisk farmaceutisk kemi, 2) organisk kemi och organisk farmaceutisk kemi, 3) botanik, 4) farmakognosi, 5) fysik, 6) farmaceutisk mikrobiologi, 7) farmaceutisk teknologi, 8) farmaceutisk författningskunskap jämte farmaciens historia. Undervisning och examination i de fyra förstnämnda ämnena förrättas av institutets båda professorer, medan de övriga ämnena företrädas av tre speciallärare, av vilka en har att svara för såväl farmaceutisk teknologi som farmaceutisk författningskunskap jämte farmaciens historia. Denna ämnesgrupp intager en utan jämförelse mera betydelsefull ställning inom apotekarutbildningen än de två övriga ämnena, som företrädas av speciallärare. Som nedan närmare skall utvecklas, är den farmaceutiska teknologien numera av central betydelse inom farmacien, och en grundlig kunskap i farmaceutisk författningskunskap är av största betydelse för den tjänstgörande farmaceuten. Av dessa och andra skäl ämna farmaceututbildningssakkunniga senare framlägga förslag till åtgärder, som väsentligt skulle förstärka särskilt den farmaceutiska teknologiens ställning vid institutet. De sakkunniga anse det emellertid i hög grad önskvärt, att redan nu vissa åtgärder av mindre omfattning vidtagas i detta syfte.

Den farmaceutiska teknologien, som tidigare närmast varit en beskrivande handledning i praktiskt laborationsarbete, har utvecklats till en fullt självständig vetenskap med egna problemställningar och arbetsmetoder. Ämnet behandlar samtliga läkemedelsberedningar, deras framställning, deras kvalitativa och kvantitativa provning samt frågan om deras hållbarhet.

En uppgift av särskild betydelse är utexperimenterandet av lämpliga läkemedelskompositioner, vilken uppgift blivit allt mer omfattande, i samma mån som ett stort antal medicinskt värdefulla substanser framkommit under senare år.

Här antydda forskningsuppgifter ha hittills på grund av otillräckliga anslag i endast obetydlig utsträckning kunnat bearbetas i Sverige. I åtskilliga andra europeiska länder har man däremot sedan länge i konsekvens av utvecklingen inrättat professurer i farmaceutisk teknologi och kunnat ernå vackra forsk-

ningsresultat. Detta är bland annat fallet i såväl Danmark som Norge, och de sakkunniga äro av den bestämda uppfattningen, att en liknande utveckling bör äga rum även i Sverige.

Ämnet farmaceutisk författningskunskap behandlar det stora antal författningar, cirkulär m. m. angående medicinalväsendet i Sverige, vilka reglera apotekens verksamhet. Då en grundlig kunskap hos farmaceuterna i detta ämne är av väsenlig betydelse för ernående av betryggande säkerhet i apotekens expedition, lägges i undervisningen stor vikt vid detta ämne. Läraren i ämnet måste givetvis hålla sig à jour med de nya författningar, som utfärdas, men därjämte måste han hålla en viss kontakt med apoteken för att i undervisningen kunna belysa de tolkningssvårigheter, som kunna uppstå i praktiken.»

Såsom de sakkunniga framhållit har den farmaceutiska teknologien småningom utvecklats till en fullt självständig vetenskap med egna problemställningar och egna arbetsmetoder. Den farmaceutiska teknologien måste numera betraktas såsom ett av huvudämnena vid den farmaceutiska utbildningen. En god kännedom om de farmaceutiska författningarna är av väsentlig betydelse för ernående av betryggande säkerhet vid expedieringen å apoteken. Som en konsekvens av utvecklingen har undervisningen i de båda ämnena, som ifrågasvarande specialläraryrkefattning omfattar, successivt måst utökas. Speciallärarens årliga undervisningsskyldighet omfattar numera 60 (tidigare 50) föreläsningar å 60 minuter och 70 föreläsningar å 45 minuter samt ledande av de obligatoriska övningarna i farmaceutisk teknologi under kursen för apotekarexamen. Härtill kommer granskningen av elevjournaler och tentamina m. m. Då bland speciallärarens åligganden såsom ett viktigt moment vidare ingår skyldigheten att bedriva vetenskaplig forskning, bör tjänsten enligt styrelsens mening betraktas och avlönas som en huvudsyssla. Med hänsyn till de krav på kvalifikationer hos läraren, vilka måste uppställas, kan ersättningen icke gärna bestämmas till lägre belopp än som svarar mot en laborators sammanlagda avlöningsförmåner, d. v. s. det av de sakkunniga föreslagna beloppet 10 600 kronor. Såsom de sakkunniga ifrågasatt, synas föreskrifterna i 10—15 §§ i civila icke-ordinariereglementet i fråga om sjukledighet m. m. i tillämpliga delar böra gälla för här ifrågasvarande speciallärare samt härvid så anses, som om befattningshavaren tillhörde lönegraden Eo 24, löneklassen 23.

Apotekaren Kjellmark, som innehaft sin befattning vid institutet sedan 1935, har planerat och organiserat institutets laboratorium för farmaceutisk teknologi samt bedrivit vetenskaplig forskning i sitt ämne såväl vid institutet som i utlandet. Han är enligt styrelsens mening för närvarande den mest kompetente forskaren i landet på den farmaceutiska teknologiens område. För att kunna försörja sig och sin familj har han varit nödsakad att skaffa sig arbete även på annat håll och för närvarande uppehåller han, såsom förut meddelats, en assistentbefattning hos medicinalstyrelsen med halvtidstjänstgöring under terminerna. Såsom framgår av handlingarna i ärendet, har Kjellmark skriftligen förklarat sig villig att helt ägna sina krafter åt specialläraryrkefattningen, om denna förenades med det av de sakkunniga föreslagna arvudet.

Ett bifall till styrelsens förslag skulle medföra en anslagsökning av (10 600 — 3 100 =) 7 500 kronor. Dessutom skulle terminsavgiftskassan bli befriad från skyldigheten att bidra med 2 900 kronor till speciallärarens avlönande.

Statskontoret har med hänsyn till den förebragta motiveringen icke motsatt sig den föreslagna höjningen av arvudet till ifrågasvarande speciallärare.

Förbättrande av amanuensernas arvoden m. m. *Farmaceututbildningssakkunniga* ha i skrivelse till institutets styrelse anfört bland annat följande.

Innan farmaceututbildningssakkunniga hunnit utarbeta och framlägga ett fullständigt förslag beträffande den farmaceutiska undervisningens framtida organisation, ha de sakkunniga ansett lämpligt att efter hand framkomma med förslag till vissa åtgärder av mindre genomgripande natur, vilka redan inom ramen för farmaceutiska institutets nuvarande organisation skulle kunna genomföras för att göra undervisningen effektivare och främja den farmaceutiska forskningen.

Vid institutet finnas fem amanuensbefattningar, vilkas innehavare erhålla ett årligt arvode. På intet av dessa arvoden utgår något dyrtids- eller annat tillägg. Arvudet till amanuenserna i kemi och kemisk farmaci samt i botanik och farmakognosi har utgått sedan den 1 juli 1927 och tillkom då såsom ersättning för den mistade förmånen av fri bostad, vilken förmån tillkom amanuenserna, så länge institutet var förlagt till Vallingatan. Ersättning åt en amanuens i farmaceutisk teknologi har utgått från och med budgetåret 1929/30, medan arvudet åt en amanuens i fysik utgått från och med budgetåret 1933/34. En befattning som amanuens i farmaceutisk mikrobiologi är nyinrättad från och med innevarande budgetår.

Beträffande de olika amanuensernas arbetsuppgifter må följande anföras.

Amanuensen i *kemi och farmaceutisk kemi* liksom amanuensen i *botanik och farmakognosi* har dels att biträda vid föreläsningarna genom att förbereda undervisningsexperiment och iordningställa annat demonstrationsmaterial, dels att lämna viss handledning åt de studerande vid övningarna och dels slutligen att under professors ledning utföra vetenskapliga undersökningar. Tjänstgöringstiden per år uppgår numera till cirka 500 timmar, fördelade över hela läsåret.

Arbetsuppgifterna för amanuensen i *farmaceutisk teknologi* ha under de senare åren avsevärt utökats, alltefter som detta ämne kommit att intaga en alltmer betydelsefull ställning i apotekarutbildningen. Särskilt efter tillkomsten av det teknologiska laboratoriet och sedan övningarna där blivit obligatoriska för godkänt betyg i ämnet i apotekarexamen, har ökningen av amanuensens arbetsbörda blivit påfallande. Eftersom en biträdande lärarkraft saknas i ämnet, bli nämligen amanuensens åligganden i samband med övningarna mycket omfattande. Totala tjänstgöringsskyldigheten är ungefär densamma som för de båda ovan nämnda amanuenserna eller cirka 500 timmar per år.

Då även i *fysik* en biträdande lärarkraft saknas, bli också i detta ämne amanuensens uppgifter i samband med övningarna ganska omfattande. Hans totala tjänstgöringsskyldighet stannar dock vid cirka 300 timmar per år.

Arbetsuppgifterna för innehavaren av den nytillkomna amanuensbefattningen i *farmaceutisk mikrobiologi* torde i huvudsak komma att bli av samma art och omfattning, som nu gäller för amanuensen i fysik.

Amanuens vid institutet har alltid avlagt farmacie kandidatexamen.

Med hänsyn till amanuensernas arbetsuppgifter och kvalifikationer synes det de sakkunniga, att utgående arvoden äro i starkt behov av en justering uppåt. Då institutets amanuenser torde vara väl jämförbara med kategorien tredje amanuenser vid universiteten, få de sakkunniga föreslå, att de normer, som gälla för arvoden åt dessa, även tillämpas vid institutet. Enligt beslut vid årets riksdag utgå numera till tredje amanuenserna 150 kronor per månad under den tid de tjänstgöra, dock under högst åtta månader av året, varvid

förutsatts en tjänstgöringsskyldighet av 2 timmar per dag d. v. s. vid tjänstgöring under hela läsåret 400 timmar. Enligt dessa grunder synas med nuvarande tjänstgöringsskyldighet följande arvoden böra utgå till institutets amanuenser:

kemi och farmaceutisk kemi	kronor	1 200
botanik och farmakognosi	»	1 200
farmaceutisk teknologi	»	1 200
fysik	»	900
farmaceutisk mikrobiologi	»	900.

Styrelsen för institutet har — under åberopande av vad de sakkunniga anfört — hemställt, att arvoden till samtliga fem amanuenser måtte få utgå från anslagsposten till arvoden m. m. och bestämmas till de av de sakkunniga föreslagna beloppen. *Styrelsen* beräknar den ökade medelsåtgången härför till $(3 \times 1\,200 + 2 \times 900 - 2 \times 800 =)$ 3 800 kronor. Dessutom skulle terminsavgiftskassan icke längre behöva tagas i anspråk för avlönande av vissa amanuenser.

Statskontoret har med hänsyn till den för vissa assistenter och amanuenser vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet från och med innevarande budgetår genomförda löneregleringen icke velat motsätta sig den föreslagna höjningen av arvoden till amanuenserna.

Beträffande sättet för bestridande av kostnaderna för de av statskontoret förordade arvodesförhöjningarna har ämbetsverket anfört följande.

Statskontoret vill icke motsätta sig, att berörda merkostnader i sin helhet bestridas av statsmedel. Med hänsyn till att frågan om en allmän reglering av de ekonomiska förhållandena vid institutet framdeles torde komma att upptagas till övervägande i samband med den nu pågående utredningen om farmaceututbildningens organisation, kan statskontoret däremot icke biträda förslaget, att jämväl den andel av avlöningskostnaderna för befattningshavarna i fråga (4 400 kronor), som hittills utgått från överskottet av terminsavgifterna, i stället skulle från och med nästkommande budgetår belasta avlöningsanslaget för att terminsavgiftskassan på så sätt skulle helt befrias från utgifter för ändamålet.

Inrättande av två tekniska biträdesbefattningar i lönegraden E o 7. *Farmaceututbildningssakkunniga* ha i skrivelse till styrelsen anfört bland annat följande.

I syfte att göra undervisningen effektivare och främja farmaceutisk forskning ha farmaceututbildningssakkunniga upptagit frågan om anställande av ett tekniskt biträde vid vardera av de kemiska och botanisk-farmakognostiska avdelningarna till övervägande. Vid institutet finnes för närvarande ingen teknisk arbetskraft anställd att biträda vid undervisning eller forskning. Betydande fördelar i rationaliseringshänseende skulle säkerligen vinnas, om åtminstone ett tekniskt biträde anställdes vid vardera av de båda institutioner, som förestås av professor.

Inom ämnesgruppen kemi och farmaceutisk kemi äro anställda tre laboratorer. Det åligger dessa att leda samtliga övningar i dessa ämnen, varjämte en av dem tillika är förordnad såsom lärare i analytisk kemi och en såsom

lärare i kemi och farmaceutisk kemi vid lärokursen för farmacie kandidat-examen med skyldighet för dessa båda sistnämnda att förrätta slutförhör, respektive tentamen. En betungande uppgift i samband med övningarna är laboratorernas skyldighet att bereda och haltbestämma de lösningar och andra preparat, vilka utlämnas såsom obekanta prov för analys. Detta senare arbete torde med fördel kunna anförtros ett härför kvalificerat tekniskt biträde, som därjämte i mån av tid skulle kunna biträda vid rutinmässiga analyser och dylikt. Genom en sådan anordning skulle en del av laboratorernas tid kunna frigöras för andra, mera kvalificerade arbetsuppgifter.

Inom ämnesgruppen botanik och farmakognosi finnes endast en laborator anställd. Denne har att leda samtliga inom dessa ämnen förekommande övningar och är tillika lärare i sagda ämnen vid lärokursen för farmacie kandidatexamen. I brist på annan arbetskraft måste han ägna stor tid åt sådana rutinarbeten som framställning av mikroskopiska preparat, utförande av krydd- och pulverblandningar för farmakognostisk analys etc. Det vore utan tvivel ändamålsenligt, att dylika uppgifter överlämnades till ett tekniskt biträde, som därjämte borde vara behjälpligt vid vården av de omfattande botaniska och farmakognostiska samlingarna. Där förekommande katalogiserings-, signerings- och klistringsarbeten ha hittills måst utföras av amanuensen i ämnesgruppen, vilket varit till men för dennes egentliga uppgifter att biträda vid undervisningen och deltaga i vetenskapliga arbeten.

I den mån biträdenas tid icke tages helt i anspråk för de ovan angivna arbetsuppgifterna, böra de biträda lärarna — främst professorerna — i deras forskningsarbete.

De föreslagna biträdena synas, liksom fallet är med andra biträden av motsvarande typ, böra placeras i 7 lönegraden. Om man skall ha utsikt att till innehavare av befattningarna förvärva fullt kvalificerade personer, som äro villiga att under en längre tid kvarstanna vid sina tjänster, lärer vara nödvändigt att tillförsäkra biträdena ifråga pensionsrätt. Befattningarna böra därför vara av extra ordinarie natur.

Samtidigt som det må framhållas, att ej obetydliga fördelar, framför allt i rationaliseringssyfte, vore att vinna genom den föreslagna anordningen, måste det understrykas, att det åsyftade ändamålet icke kan nås genom anställande av *ett* biträde med halvtidstjänst vid vardera institutionen, då helt olika kvalifikationer och utbildning erfordras för de arbetsuppgifter, som skulle åvila biträdena inom de skilda ämnesgrupperna.

Styrelsen har — under hänvisning till vad de sakkunniga anfört och under framhållande, att intresset för specialstudier bland de avancerade eleverna blivit allt mera framträdande, vilket medfört svårigheter för lärarna att hinna handleda dessa elevers arbeten — hemställt om inrättande av två tekniska biträdesbefattningar i lönegraden Eo 7, avsedda den ena för avdelningen för kemi och kemisk farmaci och den andra för avdelningen för botanik och farmakognosi.

Statskontoret har anfört:

Svårigheter föreligga att nu överblicka behovet av lägre teknisk personal vid institutet. Statskontoret kan därför icke tillstyrka, att — med föregripande av den planerade omorganisationen av den farmaceutiska undervisningen — tvenne befattningar såsom tekniska biträden redan från och med nästkommande budgetår inrättas vid institutet. Därest emellertid skäl skulle anses föreligga

att nu medgiva den begärda utökningen av biträdespersonalen, torde befattningarna i fråga i varje fall tills vidare böra uppföras som extra i 7 lönegraden.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått ha farmaceututbildnings-sakkunniga i avvaktan på utarbetandet av ett fullständigt förslag till den farmaceutiska undervisningens framtida organisation framlagt vissa förslag till åtgärder av mindre genomgripande natur, vilka enligt de sakkunnigas mening inom ramen för farmaceutiska institutets nuvarande organisation skulle kunna genomföras för att göra undervisningen effektivare och främja den farmaceutiska forskningen. Dessa förslag, vilka styrelsen för institutet upptagit såsom sina egna, avse ombildning från deltids- till heltidstjänst av speciallärbefattningen i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap och inrättandet av två tekniska biträdesbefattningar vid institutet. Förslag har därjämte framlagts om en förbättrad löneställning för de vid institutet anställda amanuenserna.

Departementschefen.

Förslaget om ombildning av speciallärbefattningen i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap till heltidstjänst, förenad med ett arvode av 10 600 kronor för år räknat, finner jag väl motiverat och tillstyrker alltså i likhet med statskontoret detsamma. Nämnda arvode torde i sin helhet böra bestridas från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Då från denna anslagspost nu utgår ett arvode till specialläraren i nämnda ämnen av 3 100 kronor, bör posten för nästa budgetår höjas med 7 500 kronor. Beträffande befattningen torde föreskrifterna i 10—15 §§ samt 19 § 1 mom. civila icke-ordinariereglementet böra gälla i tillämpliga delar. Till följd härav bör under arvodesposten upptagas en förslagsvis betecknad delpost till vikariatersättningar m. m. å 100 kronor och arvodesposten uppföras med ett förslagsvis betecknat belopp.

Då jag vidare anser mig böra tillstyrka, att, såsom föreslagits, de nu från arvodesposten utgående två amanuensarvodena höjas från 800 kronor till 1 200 kronor, bör denna anslagspost höjas med ytterligare 800 kronor. Mot den föreslagna höjningen av de från befintligt överskott å terminsavgifterna vid institutet nu utgående tre amanuensarvodena å 500 kronor till 1 200 kronor för amanuensen i farmaceutisk teknologi och till 900 kronor för amanuenserna i fysik och farmaceutisk mikrobiologi, har jag icke funnit anledning till erinran. Däremot kan jag icke nu tillstyrka, att medel till dessa arvoden beräknas under avlöningsanslaget, utan arvodena torde tills vidare böra bestridas i hittills gällande ordning. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att terminsavgiftsmedlen vid bifall till vad jag förordat i fråga om speciallärbefattningen i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap icke längre kommer att belastas med den nuvarande utgiften, 2 900 kronor, för ersättning åt innehavaren av nämnda befattning för ledande av laborationsövningar i teknisk farmaci.

Jag tillstyrker styrelsens förslag om inrättande av två tekniska biträdesbefattningar i lönegraden Eo 7.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 35 700 kronor. Arvodesposten bör i enlighet med vad jag i det föregående förordat höjas med $(7\,500 + 100 + 800 =)$ 8 400 kronor till 20 950 kronor. Det av mig förordade inrättandet av två tekniska biträdesbefattningar föranleder en höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 6 600 kronor till 43 200 kronor och en uppräkningspost till rörligt tillägg med 1 000 kronor till 11 850 kronor. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med $(35\,700 + 20\,950 + 43\,200 + 11\,850 =)$ 111 700 kronor, vilket innebär en höjning med 16 000 kronor.

Under återropande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	35 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	20 950
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	43 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	11 850

Summa kronor 111 700;

dels ock till *Farmaceutiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 111 700.

[108.] 55. **Farmaceutiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 19 700 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 570. *Institutets styrelse* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

Jag biträder styrelsens förslag, som innebär oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 19 700.

[109.] 56. **Farmaceutiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 2 500 kronor. Såsom framgår av statsliggaren, sid. 571, bekostas utgifter för materiel m. m. i viss utsträckning av in-

flytande elevavgifter. *Institutets styrelse* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder nämnda förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 2 500.

[110.] 57. Ortnamnskommissionen: **Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 30 700 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 571 f. i statsliggaren.

Ortnamnsarkivets fast anställda personal består — förutom av arkivföreståndaren — av en arkivarie i lönegraden Eo 21, 2 amanuenser i lönegraden Eo 18 och ett kanslibitråde i lönegraden Eo 7. Dessutom disponerar arkivet över 2 000 kronor (före kriget 5 000 kronor) till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av förevarande anslag med 20 100 kronor, avseende *dels* omändring av den nuvarande arkivarie-tjänsten i lönegraden Eo 21 till en förste arkivariebefattning i lönegraden Eo 26, *dels* inrättande av två nya arkivariebefattningar i lönegraden Eo 23, *dels* höjning av arvoden åt de av Kungl. Maj:t förordnade två ledamöterna av kommissionen med 500 kronor vardera, *dels* ökning av anslagsmedlen till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden med 3 000 kronor. Till stöd för förstnämnda båda yrkanden har kommissionen anfört bland annat följande.

Ortnamnsarkivet är numera obetydligt mindre än landsmålsarkivet i Uppsala, vilket förfogar över tre förste arkivarier i Eo 26, tre arkivarier i Eo 21, en amanuens i Eo 18, två arkivbiträden i Eo 8 och Eo 7 samt två kontorsbiträden i Eo 4, sammanlagt elva befattningshavare gent emot Svenska ortnamnsarkivets fyra, arkivcheferna ej inräknade.

Nuvarande innehavaren av arkivariebefattningen i lönegrad Eo 21 vid ortnamnsarkivet, filosofie licentiaten H. A. M. Ståhl, har sedan den 21 januari 1929 varit knuten till institutionen. Ortnamnsarkivet grundades den 1 januari 1928. Ståhl kan alltså sägas ha varit med så gott som från början. Han är den till tjänstetiden äldste medarbetaren vid arkivet. Förmånen för en institution av ortnamnsarkivets speciella beskaffenhet att bland sina medarbetare få räkna en person, som kunnat följa institutionens utveckling allt från de första åren, kan knappast överskattas. Den kännedom om arkivets manuskriptbestånd, de olika samlingarnas art, värde och tillkomst samt de olika upptecknarnas personliga förutsättningar, som den nuvarande innehavaren av arkivariebefattningen under sin långa tjänstgöring förvärvat, gör honom omistlig för arkivet. Det är emellertid anledning att befara, att han under nuvarande avlöningsförhållanden vid arkivet finner det ur många synpunkter fördelaktigare att beträda läroverksläraryrket. För närvarande har han inga befodringsutsikter inom ortnamnsarkivet. Även om man kan räkna med, att tjänstens innehavare av intresse för

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20:

Befattning.	Lönegrad.
2 arkivarier	Eo 23;

dels godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor	2 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	33 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	4 400
Summa kronor		39 700;

dels ock till *Ortnamnskommissionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 39 700.

[111.] 58. **Ortnamnskommissionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 5 000 kronor, varav 1 400 kronor till bränsle, lyse och vatten och 3 400 kronor till övriga expenser. Kommissionens omkostnadsstat finnes införd på sid. 572 i statsliggaren.

Ortnamnskommissionen har hemställt om en anslagshöjning av 9 500 kronor, avseende dels uppräknig av delposterna till bränsle, lyse och vatten samt övriga expenser med 200 kronor respektive 3 300 kronor, dels ock anvisande av en särskild anslagspost å 6 000 kronor till publikationstryck. Höjningen av delposten till övriga expenser avsåg att bereda möjlighet för arkivet att i större utsträckning än vad för närvarande vore fallet inköpa för arbetet erforderliga böcker, kartor, kapslar, samlingskartonger och inventarier m. m. Beträffande anslagsposten till publikationstryck har kommissionen anført bland annat följande.

För publikationstryck beviljades för budgetåret 1939/40 ett anslag av 3 000 kronor. På grund av det hösten 1939 förändrade statsfinansiella läget sänktes vid urtima riksdagen summan till 2 000 kronor. Från och med följande budgetår indrogs anslaget helt och hållet. Kommissionen, som vid tvenne tidigare tillfällen ur humanistiska fonden erhållit anslag för tryckning av beskrivningarna över ortnamnen i Älvdals, Visnums och Ölme härad av Värmlands län, lyckades även den 20 mars 1941 och den 20 mars 1943 ur nämnda fond erhålla anslag på 3 000 respektive 3 900 kronor för tryckning av beskrivningarna över ortnamnen i Jösse respektive Näs härad. Humanistiska fondens nämnd har emellertid i skrivelse till ortnamnskommissionen framfört sin uppfattning, att det knappast kunde vara rimligt, att tryckningskostnader för arbeten av detta slag skulle bestridas helt av fondmedel. Nämnden har meddelat kommissionen, att denna icke kunde räkna med regelbundna anslag från humanistiska fonden.

flytande elevavgifter. *Institutets styrelse* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder nämnda förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 2 500.

[110.] 57. **Ortnamnskommissionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 30 700 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 571 f. i statsliggaren.

Ortnamnsarkivets fast anställda personal består — förutom av arkivföreståndaren — av en arkivarie i lönegraden Eo 21, 2 amanuenser i lönegraden Eo 18 och ett kanslibiträde i lönegraden Eo 7. Dessutom disponerar arkivet över 2 000 kronor (före kriget 5 000 kronor) till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av förevarande anslag med 20 100 kronor, avseende *dels* omändring av den nuvarande arkivarietjänsten i lönegraden Eo 21 till en förste arkivariebefattning i lönegraden Eo 26, *dels* inrättande av två nya arkivariebefattningar i lönegraden Eo 23, *dels* höjning av arvoden å de av Kungl. Maj:t förordnade två ledamöterna av kommissionen med 500 kronor vardera, *dels* ock ökning av anslagsmedlen till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden med 3 000 kronor. Till stöd för förstnämnda båda yrkanden har kommissionen anfört bland annat följande.

Ortnamnsarkivet är numera obetydligt mindre än landsmålsarkivet i Uppsala, vilket förfogar över tre förste arkivarier i Eo 26, tre arkivarier i Eo 21, en amanuens i Eo 18, två arkivbiträden i Eo 8 och Eo 7 samt två kontorsbiträden i Eo 4, sammanlagt elva befattningshavare gent emot Svenska ortnamnsarkivets fyra, arkivcheferna ej inräknade.

Nuvarande innehavaren av arkivariebefattningen i lönegrad Eo 21 vid ortnamnsarkivet, filosofie licentiaten H. A. M. Ståhl, har sedan den 21 januari 1929 varit knuten till institutionen. Ortnamnsarkivet grundades den 1 januari 1928. Ståhl kan alltså sägas ha varit med så gott som från början. Han är den till tjänstetiden äldste medarbetaren vid arkivet. Förmånen för en institution av ortnamnsarkivets speciella beskaffenhet att bland sina medarbetare få räkna en person, som kunnat följa institutionens utveckling allt från de första åren, kan knappast överskattas. Den kännedom om arkivets manuskriptbestånd, de olika samlingarnas art, värde och tillkomst samt de olika upptecknarnas personliga förutsättningar, som den nuvarande innehavaren av arkivariebefattningen under sin långa tjänstgöring förvärvat, gör honom omistlig för arkivet. Det är emellertid anledning att befara, att han under nuvarande avlöningsförhållanden vid arkivet finner det ur många synpunkter fördelaktigare att beträda läroverkslärarbanan. För närvarande har han inga befodringsutsikter inom ortnamnsarkivet. Även om man kan räkna med, att tjänstens innehavare av intresse för

Personalförteckning.

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20:

Befattning.	Lönegrad.
-------------	-----------

2 arkivarier	Eo 23;
--------------------	--------

dels godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t	kronor 2 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 33 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4 400

Summa kronor 39 700;

dels ock till Ortnamnskommissionen: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 39 700.

[111.] 58. Ortnamnskommissionen: *Omkostnader, förslagsanslag*. Anslaget är uppfört med 5 000 kronor, varav 1 400 kronor till bränsle, lyse och vatten och 3 400 kronor till övriga expenser. Kommissionens omkostnadsstat finnes införd på sid. 572 i statsliggaren.

Ortnamnskommissionen har hemställt om en anslagshöjning av 9 500 kronor, avseende dels uppräknning av delposterna till bränsle, lyse och vatten samt övriga expenser med 200 kronor respektive 3 300 kronor, dels ock anvisande av en särskild anslagspost å 6 000 kronor till publikationstryck. Höjningen av delposten till övriga expenser avsåge att bereda möjlighet för arkivet att i större utsträckning än vad för närvarande vore fallet inköpa för arbetet erforderliga böcker, kartor, kapslar, samlingskartonger och inventarier m. m. Beträffande anslagsposten till publikationstryck har kommissionen anfört bland annat följande.

För publikationstryck beviljades för budgetåret 1939/40 ett anslag av 3 000 kronor. På grund av det hösten 1939 förändrade statsfinansiella läget sänktes vid urtima riksdagen summan till 2 000 kronor. Från och med följande budgetår indrogs anslaget helt och hållet. Kommissionen, som vid tvenne tidigare tillfällen ur humanistiska fonden erhållit anslag för tryckning av beskrivningarna över ortnamnen i Älvdals, Visnums och Ölme härad av Värmlands län, lyckades även den 20 mars 1941 och den 20 mars 1943 ur nämnda fond erhålla anslag på 3 000 respektive 3 900 kronor för tryckning av beskrivningarna över ortnamnen i Jösse respektive Näs härad. Humanistiska fondens nämnd har emellertid i skrivelse till ortnamnskommissionen framfört sin uppfattning, att det knappast kunde vara rimligt, att tryckningskostnader för arbeten av detta slag skulle bestridas helt av fondmedel. Nämnden har meddelat kommissionen, att denna icke kunde räkna med regelbundna anslag från humanistiska fonden.

Närmast i tur att publiceras är beskrivningen över ortnamnen i Nordmarks härad av Värmlands län samt inlednings- och registerhäftena till verket »Ortnamnen i Värmlands län» och inledningshäftet till »Ortnamnen i Älvsborgs län». Tryckningskostnaderna för Näs härad belöpte sig till 3 599 kronor. Beskrivningen över Nordmarks härad kommer på grund av häradets storlek och de ökade priserna vid tryckerierna att draga ännu större kostnader. Med den till följd av bristande penningmedel långsamma takt de olika delarna av verket »Sveriges ortnamn» hittills utgivits, skulle det dröja 100-tals år, innan utgivningsarbetet fullföljts. Kommissionen kan ej längre fortsätta med att sporadiskt trycka en och annan del. Publiceringen måste påskyndas så att vissa år flera delar av verket utkomma. Kommissionen anholder därför att i omkostnadsstaten för budgetåret 1946/47 måtte för publikationstryck uppföras en anslagspost å 6 000 kronor. På grund av svårigheten att i förväg exakt kunna fastställa antalet och storleken av de tryckmanuskript, som kunna iordningställas, anholder kommissionen, att anslagsposten uppföres som förslagsanslag.

Universitetskanslern, som funnit synnerligen önskvärt, att tryckningen av i manuskript föreliggande delar av verket »Sveriges ortnamn» påskyndas, har hemställt om uppförande i omkostnadsstaten av en särskild anslagspost till publikationstryck å 3 000 kronor. Kanslern har vidare förordat en höjning av delposten till övriga expenser med 1 100 kronor till 4 500 kronor.

Under hänvisning till vad ortnamnskommissionen anfört förordar jag, att i omkostnadsstaten åter uppföres en särskild anslagspost till publikationstryck. Denna torde i enlighet med kanslerns förslag böra upptagas med ett förslagsvis betecknat belopp av 3 000 kronor. Posten torde icke böra få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. I övrigt ifrågasätter jag icke någon annan ändring av omkostnadsanslaget än en uppräknig av delposten till övriga expenser med av kanslern föreslaget belopp, 1 100 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (5 000 + 3 000 + 1 100 =) 9 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Ortnamnskommissionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 9 100.

[112.] 59. **Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** Ifrågavarande anslag är nu uppfört med 12 000 kronor, därav till rescersättningar till ortnamnskommissionens personal 500 kronor, till tillfälliga vetenskapliga medarbetare 7 000 kronor och till ersättning för material, insamlat genom tillfälliga biträden å annan ort, 4 500 kronor.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av nämnda anslagsposter med respektive 500, 11 000 och 25 500 kronor. Till stöd härför har kommissionen lämnat en utförlig redogörelse (beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna i ärendet) för de omfattande uppgifter, som åvila ortnamnsarkivet, samt i anslutning därtill anfört bland annat följande.

svenska ortnamnssällskapet och 2 000 kronor till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar*, för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 4 000.

[114.] 61. **Landsmålsarkiven: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 118 900 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat för landsmålsarkiven äro införda på sid. 573 i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har upprepat sin framställning från föregående år om uppflyttning av amanuensen vid arkivet i högre lönegrad. Vidare har styrelsen hemställt, att erforderliga medel måtte anvisas *dels* för uppflyttning av de tre arkivarietjänsterna i lönegraden Eo 21 till lönegraden Eo 23, *dels ock* för beredande av erforderliga ålderstillägg åt lönegradsplacerad icke-ordinarie personal. Till stöd för förslaget om lönegradsuppflyttning för arkivarierna har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Styrelsen önskar framhålla, att de s. k. lärda verkens arkivarier, bibliotekarier, antikvarier och intendentur i lönegraderna A 21 och Eo 21 från och med innevarande budgetår jämlikt riksdagens beslut uppflyttats i lönegraden A 23 respektive Eo 23. I den av 1944 års riksdag fastställda personalförteckningen för landsmålsarkiven upptages för Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala — förutom arkivchef — tre förste arkivarietjänster i lönegraden Eo 26 samt tre arkivarietjänster i lönegraden Eo 21, de tre sistnämnda tidigare uppförda i arkivets stat som två medarbetartjänster i lönegraden Eo 21 respektive en arkivarie- och expeditiönsföreståndarbefattning i Eo 21. Det synes uppenbart att även Landsmåls- och folkminnesarkivet, som är en statlig institution för undersökning av svenska dialekter och folkminnen, bör räknas till kategorien »lärda verk» och att dess arkivarietjänster, för vilkas erhållande normalt kräves fil. lic.-examen, böra jämföras med motsvarande tjänster vid de »lärda verken». Av de tre nuvarande innehavarna av arkivarietjänsterna i lönegraden Eo 21 äro två filosofie doktorer och en filosofie licentiat. Innehavarna av de tre förste arkivarietjänsterna äro samtliga filosofie doktorer.

För uppflyttning i lönegraden Eo 23 av de tre arkivarierna i lönegrad Eo 21 har räknats med att den i tjänsten äldste av dem — förordnad 1939 och från och med 1 oktober 1945 berättigad till uppflyttning i löneklass 22 — skulle placeras i Eo 23: 23, de båda andra i Eo 23: 22.

Universitetskanslern, som icke biträtt förslaget om uppflyttning av amanuensen i högre lönegrad men i övrigt tillstyrkt styrelsens framställning, har hemställt, att anslagsmedlen till avlöningar till icke-ordinarie personal vid arkivet i Uppsala måtte för nästa budgetår höjas med 1 700 kronor till 80 700 kronor.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har hemställt dels att erforderliga anslagsmedel måtte anvisas för uppflyttning av arkivarietjänsten i löne-

Närmast i tur att publiceras är beskrivningen över ortnamnen i Nordmarks härad av Värmlands län samt inlednings- och registerhäftena till verket »Ortnamnen i Värmlands län» och inledningshäftet till »Ortnamnen i Älvsborgs län». Tryckningskostnaderna för Näs härad belöpte sig till 3 599 kronor. Beskrivningen över Nordmarks härad kommer på grund av häradets storlek och de ökade priserna vid tryckerierna att draga ännu större kostnader. Med den till följd av bristande penningmedel långsamma takt de olika delarna av verket »Sveriges ortnamn» hittills utgivits, skulle det dröja 100-tals år, innan utgivningsarbetet fullföljts. Kommissionen kan ej längre fortsätta med att sporadiskt trycka en och annan del. Publiceringen måste påskyndas så att vissa år flera delar av verket utkomma. Kommissionen anholder därför att i omkostnadsstaten för budgetåret 1946/47 måtte för publikationstryck uppföras en anslagspost å 6 000 kronor. På grund av svårigheten att i förväg exakt kunna fastställa antalet och storleken av de tryckmanuskript, som kunna iordningställas, anholder kommissionen, att anslagsposten uppföres som förslagsanslag.

Universitetskanslern, som funnit synnerligen önskvärt, att tryckningen av i manuskript föreliggande delar av verket »Sveriges ortnamn» påskyndas, har hemställt om uppförande i omkostnadsstaten av en särskild anslagspost till publikationstryck å 3 000 kronor. Kanslern har vidare förordat en höjning av delposten till övriga expenser med 1 100 kronor till 4 500 kronor.

Under hänvisning till vad ortnamnskommissionen anfört förordar jag, att i omkostnadsstaten åter uppföres en särskild anslagspost till publikationstryck. Denna torde i enlighet med kanslerns förslag böra upptagas med ett förslagsvis betecknat belopp av 3 000 kronor. Posten torde icke böra få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. I övrigt ifrågasätter jag icke någon annan ändring av omkostnadsanslaget än en uppräknig av delposten till övriga expenser med av kanslern föreslaget belopp, 1 100 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (5 000 + 3 000 + 1 100 =) 9 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Ortnamnskommissionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 9 100.

[112.] 59. **Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** Ifrågavarande anslag är nu uppfört med 12 000 kronor, därav till reseersättningar till ortsnamnskommissionens personal 500 kronor, till tillfälliga vetenskapliga medarbetare 7 000 kronor och till ersättning för material, insamlat genom tillfälliga biträden å annan ort, 4 500 kronor.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av nämnda anslagsposter med respektive 500, 11 000 och 25 500 kronor. Till stöd härför har kommissionen lämnat en utförlig redogörelse (beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna i ärendet) för de omfattande uppgifter, som åvila ortsnamnsarkivet, samt i anslutning därtill anfört bland annat följande.

svenska ortnamnssällskapet och 2 000 kronor till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar*, för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 4 000.

[114.] 61. **Landsmålsarkiven: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 118 900 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat för landsmålsarkiven äro införda på sid. 573 i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har upprepat sin framställning från föregående år om uppflyttning av amanuensen vid arkivet i högre lönegrad. Vidare har styrelsen hemställt, att erforderliga medel måtte anvisas *dels* för uppflyttning av de tre arkivarietjänsterna i lönegraden Eo 21 till lönegraden Eo 23, *dels ock* för beredande av erforderliga ålderstillägg åt lönegradsplacerad icke-ordinarie personal. Till stöd för förslaget om lönegradsuppflyttning för arkivarierna har styrelsen anført i huvudsak följande.

Styrelsen önskar framhålla, att de s. k. lärda verkens arkivarier, bibliotekarier, antikvarier och intendent i lönegraderna A 21 och Eo 21 från och med innevarande budgetår jämlikt riksdagens beslut uppflyttats i lönegraden A 23 respektive Eo 23. I den av 1944 års riksdag fastställda personalförteckningen för landsmålsarkiven upptages för Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala — förutom arkivchef — tre förste arkivarietjänster i lönegraden Eo 26 samt tre arkivarietjänster i lönegraden Eo 21, de tre sistnämnda tidigare uppförda i arkivets stat som två medarbetartjänster i lönegraden Eo 21 respektive en arkivarie- och expeditiönsföreståndarbefattning i Eo 21. Det synes uppenbart att även Landsmåls- och folkminnesarkivet, som är en statlig institution för undersökning av svenska dialekter och folkminnen, bör räknas till kategorien »lärda verk» och att dess arkivarietjänster, för vilkas erhållande normalt kräves fil. lic.-examen, böra jämföras med motsvarande tjänster vid de »lärda verken». Av de tre nuvarande innehavarna av arkivarietjänsterna i lönegraden Eo 21 äro två filosofie doktorer och en filosofie licentiat. Innehavarna av de tre förste arkivarietjänsterna äro samtliga filosofie doktorer.

För uppflyttning i lönegraden Eo 23 av de tre arkivarierna i lönegrad Eo 21 har räknats med att den i tjänsten äldste av dem — förordnad 1939 och från och med 1 oktober 1945 berättigad till uppflyttning i löneklass 22 — skulle placeras i Eo 23: 23, de båda andra i Eo 23: 22.

Universitetskanslern, som icke biträtt förslaget om uppflyttning av amanuensen i högre lönegrad men i övrigt tillstyrkt styrelsens framställning, har hemställt, att anslagsmedlen till avlöningar till icke-ordinarie personal vid arkivet i Uppsala måtte för nästa budgetår höjas med 1 700 kronor till 80 700 kronor.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har hemställt dels att erforderliga anslagsmedel måtte anvisas för uppflyttning av arkivarietjänsten i löne-

graden Eo 21 vid arkivet till lönegraden Eo 23 ävensom för vederbörliga löneklassuppflyttningar i övrigt, dels ock att anslagsmedlen till tillfälligt anställda arbetsbiträden vid arkivet och till arvode för iordningställande av dialektmaterial till en småländsk och en skånsk dialektordbok måtte höjas med närmare angivna belopp. Till stöd för sistnämnda båda yrkanden har styrelsen anfört bland annat följande.

Från avlöningsanslaget utgå 700 kronor till tillfälligt anställda arbetsbiträden och 3 400 kronor till arvode för iordningställande av dialektmaterial till en småländsk och en skånsk dialektordbok. Motsvarande arvoden utgjorde budgetåret 1939/40 respektive 1 300 kronor och 5 000 kronor. Då dessa arvoden utbetalas med timlön och timlönerna högst väsentligt ökats sedan 1939, är det uppenbart, att endast en ringa del av det arbete kan utföras som 1939/40 års anslag gav möjlighet till. För att det förberedande arbete med dialektmaterialet, som måste föregå dess lexikaliska behandling, icke skall fördröja densamma, äro medel till bekostande av långt mera arbete av nöden. Då vi härmed begära en förhöjning av dessa arvoden till respektive 1 000 kronor och 4 500 kronor, understiga dessa belopp väsentligt motsvarande anslagsposter för budgetåret 1939/40 och utgöra till sin huvudsakliga del endast en kompensation för de ökade arbetskostnaderna.

Kanslern har, under tillstyrkan av styrelsens framställningar, hemställt, att anslagsmedlen till avlöningar till icke-ordinarie personal vid arkivet i Lund måtte för nästa budgetår höjas med 2 000 kronor till 26 400 kronor.

Under hänvisning till vad jag under punkten 110 anfört förordar jag, att de vid landsmålsarkiven befintliga fyra arkivarietjänsterna i lönegraden Eo 21 uppflyttas till 23 lönegraden. Detta medför ett ökat anslagsbehov av i runt tal 1 850 kronor, varav vid Uppsala-arkivet 1 450 kronor och vid Lunda-arkivet 400 kronor. Däremot anser jag mig i likhet med kanslern icke för närvarande kunna biträda förslaget om uppflyttning av amanuensen vid arkivet i Uppsala till högre lönegrad.

Jag tillstyrker i likhet med kanslern, att till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden och till arvode för iordningställande av dialektmaterial till en småländsk och en skånsk dialektordbok måtte för arkivet i Lund anvisas ytterligare 300 kronor respektive 1 100 kronor.

Med hänsyn till löneklassförändringar böra anslagsmedlen till avlöningar till icke-ordinarie personal för nästa budgetår höjas med 200 kronor vid vardera arkivet.

Anslagsposterna till icke-ordinarie personal torde alltså vid bifall till vad jag i det föregående förordat böra för nästa budgetår höjas, vid arkivet i Uppsala med $(1\,450 + 200 =) 1\,650$ kronor eller i runt tal 1 700 kronor till 80 700 kronor och vid arkivet i Lund med $(400 + 300 + 1\,100 + 200 =) 2\,000$ kronor till 26 400 kronor. Anslagsposten i sin helhet bör alltså uppföras med $(80\,700 + 26\,400 =) 107\,100$ kronor, vilket innebär en höjning med 3 700 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör höjas med 400 kronor till 15 900 kronor. Hela avlöningsanslaget bör sålunda höjas med $(3\,700 + 400 =) 4\,100$ kronor till $(118\,900 + 4\,100 =) 123\,000$ kronor.

Departementschefen.

2. Tillfälliga vetenskapliga medarbetare	kronor	5 500
3. Inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofon-upptagning, fotostatering m. m.	»	12 100
4. Anskaffande av en automobil med inmonterad grammofon för upptagning av dialektmaterial m. m.	»	17 100
5. Garagehyra, underhåll och drift av automobil m. m. ..	»	2 500
6. Forskningar rörande lapskt språk och lapsk kultur	»	2 000
Summa kronor		46 500.

Landsmålsarkivet i Lund.

1. Reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare	kronor	400
2. Tillfälliga vetenskapliga medarbetare	»	1 100
3. Inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofon-upptagning m. m.	»	8 500
Summa kronor		10 000.

Styrelsen för Uppsala-arkivet har hemställt om höjning av anslagsposter-
na 1. och 2. med 5 700 kronor, respektive 12 000 kronor samt till stöd här-
för anført bland annat följande.

Styrelsen vill särskilt framhålla de för institutionen ytterst kännbara kon-
sekvenser, som varit förbundna med den 1940 och 1941 företagna kraftiga
nedskärningen av anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare. Denna
post har för de fyra sista budgetåren varit upptagen till endast 5 500 kronor,
efter att för budgetåret 1940/41 ha varit 11 500 och för budgetåret 1939/40
17 500 kronor. Nedskärningen från 17 500 till 5 500 kronor är den kraf-
tigaste reducering, som under de gångna krigsåren drabbat något av insti-
tutionens anslag. Då det tillika är fråga om ett anslag, som är av vital be-
tydelse för arkivets landskapsundersökningar och registreringsarbeten, ser
sig styrelsen nödsakad att nu begära dess uppförande till ett belopp, som
någorlunda svarar emot de nödvändigaste behoven.

Med de 5 500 kronor, som hittills utgått till tillfälliga vetenskapliga med-
arbetare, har arkivledningen endast med ytterst blygsamma belopp kunnat
stödja dalmålsordboken, västgötaordboken, sakregistret till samlingarna och
ordregistret.

Dalmålsundersökningen vid arkivet har på ett föredömligt sätt under
många år letts av numera förste arkivarien fil. dr Lars Levander. Vad som
nu är av särskild vikt är att Levander får den hjälp han behöver för sina
stora arbetens färdigställande. Framför allt gäller det att, med tanke på
hans ålder — Levander har år 1945 fyllt 62 år — påskynda och underlätta
avslutandet av manuskriptet till hans stora livsverk dalmålsordboken, vars
betydelse för nordisk språk- och kulturforskning icke kan överskattas.
Uppenbart är, att tempot i dalmålsordbokens färdigställande för tryckning
direkt sammanhänger med den hjälp med artiklarnas förberedelse och kon-
trollering, som Levander kan få av sakkunniga assistenter. Då Levander
endast har tre år kvar till pensionsåldern, är det nödvändigt att under de
närmaste åren ställa biträdande krafter till hans förfogande, som kunna
underlätta hans arbete och möjliggöra, att ordboksmanuskriptet blir pro-

graden Eo 21 vid arkivet till lönegraden Eo 23 ävensom för vederbörliga löneklassuppflyttningar i övrigt, dels ock att anslagsmedlen till tillfälligt anställda arbetsbiträden vid arkivet och till arvode för iordningställande av dialektmaterial till en småländsk och en skånsk dialektordbok måtte höjas med närmare angivna belopp. Till stöd för sistnämnda båda yrkanden har styrelsen anfört bland annat följande.

Från avlöningsanslaget utgå 700 kronor till tillfälligt anställda arbetsbiträden och 3 400 kronor till arvode för iordningställande av dialektmaterial till en småländsk och en skånsk dialektordbok. Motsvarande arvoden utgjorde budgetåret 1939/40 respektive 1 300 kronor och 5 000 kronor. Då dessa arvoden utbetalas med timlön och timlönerna högst väsentligt ökats sedan 1939, är det uppenbart, att endast en ringa del av det arbete kan utföras som 1939/40 års anslag gav möjlighet till. För att det förberedande arbete med dialektmaterialet, som måste föregå dess lexikaliska behandling, icke skall fördröja densamma, äro medel till bekostande av långt mera arbete av nöden. Då vi härmed begära en förhöjning av dessa arvoden till respektive 1 000 kronor och 4 500 kronor, understiga dessa belopp väsentligt motsvarande anslagsposter för budgetåret 1939/40 och utgöra till sin huvudsakliga del endast en kompensation för de ökade arbetskostnaderna.

Kanslern har, under tillstyrkan av styrelsens framställningar, hemställt, att anslagsmedlen till avlöningar till icke-ordinarie personal vid arkivet i Lund måtte för nästa budgetår höjas med 2 000 kronor till 26 400 kronor.

Under hänvisning till vad jag under punkten 110 anfört förordar jag, att de vid landsmålsarkiven befintliga fyra arkivarietjänsterna i lönegraden Eo 21 uppflyttas till 23 lönegraden. Detta medför ett ökat anslagsbehov av i runt tal 1 850 kronor, varav vid Uppsala-arkivet 1 450 kronor och vid Lunda-arkivet 400 kronor. Däremot anser jag mig i likhet med kanslern icke för närvarande kunna biträda förslaget om uppflyttning av amanuensen vid arkivet i Uppsala till högre lönegrad.

Jag tillstyrker i likhet med kanslern, att till arvoden åt tillfälligt anställda arbetsbiträden och till arvode för iordningställande av dialektmaterial till en småländsk och en skånsk dialektordbok måtte för arkivet i Lund anvisas ytterligare 300 kronor respektive 1 100 kronor.

Med hänsyn till löneklassförändringar böra anslagsmedlen till avlöningar till icke-ordinarie personal för nästa budgetår höjas med 200 kronor vid vardera arkivet.

Anslagsposterna till icke-ordinarie personal torde alltså vid bifall till vad jag i det föregående förordat böra för nästa budgetår höjas, vid arkivet i Uppsala med $(1\,450 + 200 =) 1\,650$ kronor eller i runt tal 1 700 kronor till 80 700 kronor och vid arkivet i Lund med $(400 + 300 + 1\,100 + 200 =) 2\,000$ kronor till 26 400 kronor. Anslagsposten i sin helhet bör alltså uppföras med $(80\,700 + 26\,400 =) 107\,100$ kronor, vilket innebär en höjning med 3 700 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör höjas med 400 kronor till 15 900 kronor. Hela avlöningsanslaget bör sålunda höjas med $(3\,700 + 400 =) 4\,100$ kronor till $(118\,900 + 4\,100 =) 123\,000$ kronor.

Departementschefen.

2. Tillfälliga vetenskapliga medarbetare	kronor	5 500
3. Inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofon- upptagning, fotostatering m. m.	»	12 100
4. Anskaffande av en automobil med inmonterad grammo- fon för upptagning av dialektmaterial m. m.	»	17 100
5. Garagehyra, underhåll och drift av automobil m. m. ..	»	2 500
6. Forskningar rörande lapskt språk och lapsk kultur	»	2 000
Summa kronor		46 500.

Landsmålsarkivet i Lund.

1. Reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt an- ställda vetenskapliga medarbetare	kronor	400
2. Tillfälliga vetenskapliga medarbetare	»	1 100
3. Inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofon- upptagning m. m.	»	8 500
Summa kronor		10 000.

Styrelsen för Uppsala-arkivet har hemställt om höjning av anslagsposter-
na 1. och 2. med 5 700 kronor, respektive 12 000 kronor samt till stöd här-
för anført bland annat följande.

Styrelsen vill särskilt framhålla de för institutionen ytterst kännbara kon-
sekvenser, som varit förbundna med den 1940 och 1941 företagna kraftiga
nedskärningen av anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare. Denna
post har för de fyra sista budgetåren varit upptagen till endast 5 500 kronor,
efter att för budgetåret 1940/41 ha varit 11 500 och för budgetåret 1939/40
17 500 kronor. Nedskärningen från 17 500 till 5 500 kronor är den kraf-
tigaste reducering, som under de gångna krigsåren drabbat något av insti-
tutionens anslag. Då det tillika är fråga om ett anslag, som är av vital be-
tydelse för arkivets landskapsundersökningar och registreringsarbeten, ser
sig styrelsen nödsakad att nu begära dess uppförande till ett belopp, som
någorlunda svarar emot de nödvändigaste behoven.

Med de 5 500 kronor, som hittills utgått till tillfälliga vetenskapliga med-
arbetare, har arkivledningen endast med ytterst blygsamma belopp kunnat
stödja dalmålsordboken, västgötaordboken, sakregistret till samlingarna och
ordregistret.

Dalmålsundersökningen vid arkivet har på ett föredömligt sätt under
många år letts av numera förste arkivarien fil. dr Lars Levander. Vad som
nu är av särskild vikt är att Levander får den hjälp han behöver för sina
stora arbetens färdigställande. Framför allt gäller det att, med tanke på
hans ålder — Levander har år 1945 fyllt 62 år — påskynda och underlätta
avslutandet av manuskriptet till hans stora livsverk dalmålsordboken, vars
betydelse för nordisk språk- och kulturforskning icke kan överskattas.
Uppenbart är, att tempot i dalmålsordbokens färdigställande för tryckning
direkt sammanhänger med den hjälp med artiklarnas förberedelse och kon-
trollering, som Levander kan få av sakkunniga assistenter. Då Levander
endast har tre år kvar till pensionsåldern, är det nödvändigt att under de
närmaste åren ställa biträdande krafter till hans förfogande, som kunna
underlätta hans arbete och möjliggöra, att ordboksmanuskriptet blir pro-

gramenligt fullbordat. Redan på denna grund är det nödvändigt, att anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare väsentligt höjes.

Ur anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare utgår också ett mindre honorar — för innevarande budgetår upptaget till 500 kronor — till en frivillig arbetskraft vid arkivet, förre rektorn fil. dr Samuel Landtmanson, som dagligen arbetar dels med komplettering av den av framlidne docenten Johan Götlind påbörjade och under många år fullföljda stora ord-boken över Västergötlands dialekter, dels med avslutandet av Götlinds grammatiska översikt över västgötamålen. Landtmanson, som i realiteten fullgör en halvtidsanställd arkivaries arbete och som fullföljer en för institutionen synnerligen viktig arbetsuppgift, borde enligt styrelsens mening ovillkorligen komma i åtnjutande av ett avsevärt högre honorar än som nu kan bjudas honom.

Det återstående beloppet av anslaget eller 3 000 kronor disponeras för extra medarbetare dels vid sakregistret, dels vid ordregistret. Sakregistret, som nu omfattar omkring 160 000 kort, har blivit ett oundgängligt hjälp-medel för alla forskare och studerande, som anlita arkivets samlingar, och ordregistret, som påbörjades för fem år sedan och som är avsett att så småningom bli en stor ordindex eller första stomme till en svensk dialektord-bok, är likaledes av den allra största betydelse för tillgängliggörandet av arkivets språkliga material.

Av det sagda framgår, att anslaget är alldeles otillräckligt redan för här nämnda ändamål. Men därtill kommer, att arkivet med det nuvarande låga beloppet till extra vetenskapliga medarbetare ej heller kan tillfälligt engagera yngre forskare och studenter för sina övriga undersökningar av dialekter och folkminnen. Särskilda landskapsundersökningar ha de senare åren planlagts och börjat genomföras jämväl för Uppland, Östergötland och Värmland — förutom tidigare Dalarna, Västmanland och Västergötland.

Även i mellersta Norrland planerar arkivledningen nu en systematisk, regional undersökning. Slutligen bör också ekonomiska möjligheter finnas för anställandet av någon tillfällig hjälp vid grammofoonupptagningar och vid den omfattande kopiering för vetenskapligt bruk av de originalskivor på dialekt, som redan upptagits och som i ännu större omfattning komma att upptagas, sedan arkivet erhållit den nya i bil inmonterade upptagnings-apparat, vartill 1945 års riksdag beviljat anslag.

Efter vad ovan anförts får styrelsen hemställa om en höjning av anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare med 12 000 kronor eller till det belopp, 17 500 kronor, som för budgetåret 1939/40 fastställdes för detta ändamål. Då emellertid också dessa tillfälligt anställda medarbetare och assistenter måste kunna göra resor i bygderna för uppteckningar samt instruktion av ortsmiddelare, bör samtidigt anslaget till reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare, som under krigsåren nedskurits till 7 300 kronor, ånyo upptagas till det belopp, 13 000 kronor, som det hade vid ingången av budgetåret 1939/40.

Universitetskanslern har tillstyrkt en höjning av anslagsposten till rese-ersättningar med 2 700 kronor till 10 000 kronor och av anslagsposten till tillfälliga vetenskapliga medarbetare med 9 500 kronor till 15 000 kronor.

Styrelsen för Lunda-arkivet har begärt höjning av de för arkivet avsedda anslagsmedlen med 3 000 kronor, vilken framställning tillstyrkts av *kanslern*. Styrelsen har anført i huvudsak följande.

för mistade löneförmåner under tjänstledighet för sakkunniguppdraget, minskades. År 1941 vidtogs den jämkningen av grunderna för ersättningens bestämmande, att ersättningen för mistade avlöningsförmåner maximerades till 750 kronor eller det belopp, varmed arvode högst må utgå (jfr propositionen 1940: 156 och 1941 års åttonde huvudtitel, sid. 109). Vidare ha i samma syfte utfärdats bestämmelser om prövning i vissa fall av befodringsärenden utan anlitande av sakkunniga. *Universitetskanslern*, som förordat en återgång till de tidigare bestämmelserna om maximigränser för ersättnings- och arvodesbeloppen, har ansett, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår till följd härav borde höjas med 11 000 kronor till 28 000 kronor. Kanslern har anfört:

Den rätt till ersättning för sakkunniguppdrag, som redan tidigare tillkommit sakkunnig i befodringsärenden vid universiteten och karolinska institutet, har från och med budgetåret 1945/46 utsträckts att gälla även i fråga om befodringsärenden vid tandläkarinstitutet. I samband härmed höjdes anslagsbeloppet från 15 000 till 17 000 kronor.

Ersättningen, som utbetalas först efter uppdragets fullgörande, utgår i form av särskilt arvode, dock att befattningshavare i statens tjänst ävensom professor vid Stockholms eller Göteborgs högskola äger att, om han så önskar, i stället erhålla ersättning för mistade avlöningsförmåner under viss tids tjänstledighet.

Till och med budgetåret 1939/40 utgick ersättning för mistade avlöningsförmåner enligt följande normer: i fråga om specialsakkunnig för högst 1 månad, vid kallelse för högst 40 dagar och i andra fall för högst 3 månader. Särskilt arvode fick under nämnda tidsperiod uppgå till högst 300 kronor, respektive 400 kronor och 1 000 kronor. Från och med budgetåret 1940/41 ha ersättnings- och arvodesbeloppen i besparingssyfte varit nedsatta. Ersättning för mistade avlöningsförmåner under tjänstledighet för sakkunniguppdrag har fått utgå för högst 20 dagar (specialsakkunnig), respektive 30 dagar (vid kallelse) och 70 dagar (i andra fall) samt arvode med högst 200 kronor (specialsakkunnig), respektive 300 kronor (kallelse) och 750 kronor (annan sakkunnig).

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala har framhållit, att den nu utgående ersättningen, med hänsyn till det synnerligen krävande arbete ett sakkunniguppdrag i allmänhet medförde, vore uppenbart otillräcklig och i vissa fall försvårade erhållande av önskvärd sakkunskap, samt med anledning härav funnit, att en återgång till tidigare gällande bestämmelser vore ofrånkomlig. Konsistoriet har betonat, att även den tidigare utgående ersättningen icke stode i rimlig proportion till arbetets omfattning och högt kvalificerade art.

Övriga vederbörande, vilkas intressen beröras av bestämmelserna rörande dispositionen av här ifrågavarande anslag, ha icke gjort framställning om ändring av nämnda bestämmelser.

För egen del ansluter jag mig till de synpunkter, som framförts av Uppsala-konsistoriet. Möjligheten att erhålla lämpliga sakkunniga är av avgörande betydelse för ett rättvist bedömande av den vetenskapliga skickligheten hos de personer, som aspirera på akademiska lärarbefattningar, och därmed av utomordentlig vikt för en god rekrytering av lärarkåren. Med hänsyn till det i flertalet fall mycket tidskrävande och alltid synnerligen ansvarsfulla arbete, som åvilar de sakkunniga, och den svårighet att erhålla sakkunniga, som ej sällan

gramenligt fullbordat. Redan på denna grund är det nödvändigt, att anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare väsentligt höjes.

Ur anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare utgår också ett mindre honorar — för innevarande budgetår upptaget till 500 kronor — till en frivillig arbetskraft vid arkivet, förre rektorn fil. dr Samuel Landtmanson, som dagligen arbetar dels med komplettering av den av framlidne docenten Johan Götlind påbörjade och under många år fullföljda stora ord-boken över Västergötlands dialekter, dels med avslutandet av Götlinds grammatiska översikt över västgötamålen. Landtmanson, som i realiteten fullgör en halvtidsanställd arkivaries arbete och som fullföljer en för institutionen synnerligen viktig arbetsuppgift, borde enligt styrelsens mening ovillkorligen komma i åtnjutande av ett avsevärt högre honorar än som nu kan bjudas honom.

Det återstående beloppet av anslaget eller 3 000 kronor disponeras för extra medarbetare dels vid sakregistret, dels vid ordregistret. Sakregistret, som nu omfattar omkring 160 000 kort, har blivit ett oundgängligt hjälp-medel för alla forskare och studerande, som anlita arkivets samlingar, och ordregistret, som påbörjades för fem år sedan och som är avsett att så småningom bli en stor ordindex eller första stomme till en svensk dialektord-bok, är likaledes av den allra största betydelse för tillgängliggörandet av arkivets språkliga material.

Av det sagda framgår, att anslaget är alldeles otillräckligt redan för här nämnda ändamål. Men därtill kommer, att arkivet med det nuvarande låga beloppet till extra vetenskapliga medarbetare ej heller kan tillfälligt engagera yngre forskare och studenter för sina övriga undersökningar av dialekter och folkminnen. Särskilda landskapsundersökningar ha de senare åren planlagts och börjat genomföras jämväl för Uppland, Östergötland och Värmland — förutom tidigare Dalarna, Västmanland och Västergötland.

Även i mellersta Norrland planerar arkivledningen nu en systematisk, regional undersökning. Slutligen bör också ekonomiska möjligheter finnas för anställandet av någon tillfällig hjälp vid grammofonupptagningar och vid den omfattande kopiering för vetenskapligt bruk av de originalskivor på dialekt, som redan upptagits och som i ännu större omfattning komma att upptagas, sedan arkivet erhållit den nya i bil inmonterade upptagnings-apparat, vartill 1945 års riksdag beviljat anslag.

Efter vad ovan anförts får styrelsen hemställa om en höjning av anslaget till tillfälliga vetenskapliga medarbetare med 12 000 kronor eller till det belopp, 17 500 kronor, som för budgetåret 1939/40 fastställdes för detta ändamål. Då emellertid också dessa tillfälligt anställda medarbetare och assistenter måste kunna göra resor i bygderna för uppteckningar samt instruktion av Ortsmeddelare, bör samtidigt anslaget till reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare, som under krigsåren nedskurits till 7 300 kronor, ånyo upptagas till det belopp, 13 000 kronor, som det hade vid ingången av budgetåret 1939/40.

Universitetskanslern har tillstyrkt en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 2 700 kronor till 10 000 kronor och av anslagsposten till tillfälliga vetenskapliga medarbetare med 9 500 kronor till 15 000 kronor.

Styrelsen för Lunda-arkivet har begärt höjning av de för arkivet avsedda anslagsmedlen med 3 000 kronor, vilken framställning tillstyrkts av *kanslern*. Styrelsen har anfört i huvudsak följande.

för mistade löneförmåner under tjänstledighet för sakkunniguppdraget, minskades. År 1941 vidtogs den jämkningen av grunderna för ersättningsbestämmande, att ersättningen för mistade avlöningsförmåner maximerades till 750 kronor eller det belopp, varmed arvode högst må utgå (jfr propositionen 1940: 156 och 1941 års åttonde huvudtitel, sid. 109). Vidare ha i samma syfte utfärdats bestämmelser om prövning i vissa fall av befordringsärenden utan anlitande av sakkunniga. *Universitetskanslern*, som förordat en återgång till de tidigare bestämmelserna om maximigränser för ersättnings- och arvodesbeloppen, har ansett, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår till följd härav borde höjas med 11 000 kronor till 28 000 kronor. Kanslern har anfört:

Den rätt till ersättning för sakkunniguppdrag, som redan tidigare tillkommit sakkunnig i befordringsärenden vid universiteten och karolinska institutet, har från och med budgetåret 1945/46 utsträcks att gälla även i fråga om befordringsärenden vid tandläkarinstitutet. I samband härmed höjdes anslagsbeloppet från 15 000 till 17 000 kronor.

Ersättningen, som utbetalas först efter uppdragets fullgörande, utgår i form av särskilt arvode, dock att befattningshavare i statens tjänst ävensom professor vid Stockholms eller Göteborgs högskola äger att, om han så önskar, i stället erhålla ersättning för mistade avlöningsförmåner under viss tids tjänstledighet.

Till och med budgetåret 1939/40 utgick ersättning för mistade avlöningsförmåner enligt följande normer: i fråga om specialsakkunnig för högst 1 månad, vid kallelse för högst 40 dagar och i andra fall för högst 3 månader. Särskilt arvode fick under nämnda tidsperiod uppgå till högst 300 kronor, respektive 400 kronor och 1 000 kronor. Från och med budgetåret 1940/41 ha ersättnings- och arvodesbeloppen i besparingssyfte varit nedsatta. Ersättning för mistade avlöningsförmåner under tjänstledighet för sakkunniguppdrag har fått utgå för högst 20 dagar (specialsakkunnig), respektive 30 dagar (vid kallelse) och 70 dagar (i andra fall) samt arvode med högst 200 kronor (specialsakkunnig), respektive 300 kronor (kallelse) och 750 kronor (annan sakkunnig).

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala har framhållit, att den nu utgående ersättningen, med hänsyn till det synnerligen krävande arbete ett sakkunniguppdrag i allmänhet medförde, vore uppenbart otillräcklig och i vissa fall försvårade erhållande av önskvärd sakkunskap, samt med anledning härav funnit, att en återgång till tidigare gällande bestämmelser vore ofrånkomlig. Konsistoriet har betonat, att även den tidigare utgående ersättningen icke stode i rimlig proportion till arbetets omfattning och högt kvalificerade art.

Övriga vederbörande, vilkas intressen beröras av bestämmelserna rörande dispositionen av här ifrågavarande anslag, ha icke gjort framställning om ändring av nämnda bestämmelser.

För egen del ansluter jag mig till de synpunkter, som framförts av Uppsala-konsistoriet. Möjligheten att erhålla lämpliga sakkunniga är av avgörande betydelse för ett rättvist bedömande av den vetenskapliga skickligheten hos de personer, som aspirera på akademiska lärarbefattningar, och därmed av utomordentlig vikt för en god rekrytering av lärarkåren. Med hänsyn till det i flertalet fall mycket tidskrävande och alltid synnerligen ansvarsfulla arbete, som åvilar de sakkunniga, och den svårighet att erhålla sakkunniga, som ej sällan

yppat sig, då fråga är om personer, vilka ej äro skyldiga att motta sakkunniguppdrag, anser jag starka skäl tala för en återgång till de tidigare bestämmelserna om maximigränser för ersättnings- och arvodesbeloppen. Jag vill erinra om att kanslern vid bestämmande av det särskilda arvodets storlek — så gott som alla sakkunniga erhålla numera dylikt arvode — alltid tar hänsyn till hur tidskrävande uppdraget kan anses ha varit. Maximibeloppet utgår endast, då uppdragets fullgörande varit förenat med ett verkligt betydande arbete.

Enligt kanslerns nu framlagda förslag, som i huvudsak innebär en återgång till de före budgetåret 1940/41 gällande ersättningsgrunderna, skulle arvode eller ersättning för mistade löneförmåner högst få uppgå till, för specialsakkunnig 300 kronor (nu 200 kronor), för sakkunnig som yttrat sig över väckt kallelseförslag 400 kronor (nu 300 kronor) och för annan sakkunnig 1 000 kronor (nu 750 kronor). Därjämte skulle den högsta tid, för vilken ersättning skulle få utgå för mistade löneförmåner, höjas till respektive 1 månad (nu 20 dagar), 40 dagar (nu 30 dagar) och 3 månader (nu 70 dagar). Under åberopande av vad kanslern anfört till stöd för ifrågavarande förslag vill jag biträda detsamma. Till följd härav torde förevarande anslag, såsom kanslern föreslagit, för nästa budgetår böra höjas med 11 000 kronor till 28 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 28 000.

[120.] 67. **Bidrag till undervisning i folkrätt vid Stockholms högskola.** I propositionen 1945: 224 äskades under ovanstående rubrik för budgetåret 1945/46 ett anslag av 6 500 kronor. Riksdagen (skrivelse nr 243) beviljade det begärda anslaget.

Kanslern för rikets universitet har nu med tillstyrkande överlämnat en framställning från *Stockholms högskolas styrelse*, vari hemställts att anslaget för nästa budgetår måtte få utgå med samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag biträder högskolestyrelsens av kanslern tillstyrkta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom *Bidrag till undervisning i folkrätt vid Stockholms högskola* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 6 500.

[121.] 68. **Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 22 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 576.

Kanslern för rikets universitet har nu med tillstyrkande överlämnat en framställning från *Stockholms högskolas styrelse*, vari hemställts att ansla-

get för nästa budgetår måtte få utgå med samma belopp som för innevarande budgetår. Kanslern har därvid föreslagit, att anslaget skulle disponeras på enahanda sätt som det för innevarande budgetår beviljade.

Departement-
schefen.

I överensstämmelse med högskolestyrelsens av kanslern biträdda förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 22 000 kronor. I fråga om anslagets disposition ifrågasätter jag i likhet med kanslern icke någon ändring.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 22 000.

[122.] 69. **Bidrag till ryska institutet vid Stockholms högskola.** I propositionen 1945: 383 äskades under nämnda rubrik ett anslag av 5 800 kronor på tilläggsstat I till rikstatsen för budgetåret 1945/46. Riksdagen beviljade det begärda anslaget. Institutet disponerar från och med innevarande kalenderår vissa lokaler i f. d. bergsskolans gamla byggnad vid Drottninggatan, vilken byggnad ingår i statens allmänna fastighetsfond. Då institutet ansetts böra få disponera lokalerna kostnadsfritt, erhåller institutet ur detta anslag bidrag med belopp, motsvarande hyresersättningen till fastighetsfonden. Bidraget avser däremot icke städnings- och bränslekostnader och dylikt.

Såsom framgår av nämnda proposition har hyran för de av institutet disponerade lokalerna beräknats till 11 600 kronor för helt år. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med detta belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ryska institutet vid Stockholms högskola*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 11 600.

[123.] 70. **Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning.** Sedan socialutbildningssakkunniga framlagt betänkande med utredning och förslag rörande den högre socialpolitiska och kommunala utbildningen (stat. off. utr. 1944: 29) underställde Kungl. Maj:t 1945 års riksdag ett på nämnda sakkunnigutredning grundat förslag i ämnet (propositionen nr 153). Riksdagen (skrivelsen nr 354) biföll med vissa jämkningar Kungl. Maj:ts nyssnämnda förslag samt anvisade i nära anslutning till förslaget under förestående rubrik för budgetåret 1945/46 ett anslag av 239 000 kronor, varav 153 000 kronor avsågos för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning i Stockholm samt 86 000 kronor för socialinstitutet i Göteborg. I enlighet härmed fördelade Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1945 anslaget mellan instituten och föreskrev i samband därmed vissa villkor för utgående av statsbidrag till instituten (se statsliggaren sid. 576 f.).

Styrelsen för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning i Stockholm har för nästa budgetår hemställt om höjning av de för institutet avsedda anslagsmedlen med 1 740 kronor till 154 740 kronor och *styrelsen för socialinstitutet i Göteborg* har för detta instituts del anhållit om förhöjning med 484 kronor till 86 484 kronor. Den av instituten sålunda begärda höjningen, tillhoppa 2 224 kronor, motiveras i huvudsak med att institutens utgifter för avlöningar ökats genom 1945 års riksdags beslut om provisoriskt lönetillägg till vissa lägre befattningshavare.

Jag vill erinra om att socialutbildningssakkunniga i sitt förenämnda betänkande uttalade, att det av praktiska skäl syntes vara lämpligast, att anslagen till instituten fixerades till bestämda belopp och icke gjordes beroende av utgifternas förändring från år till år (se propositionen sid. 73). De sakkunniga betonade därvid, att statsbidragen självfallet sedermera borde kunna jämkas, därest mera betydande förändringar i kostnaderna inträdde. Min företrädare i ämbetet förklarade i anslutning till vad de sakkunniga anfört, att han i likhet med de sakkunniga förutsatte, att smärre justeringar i institutens organisation skulle kunna vidtagas inom ramen av de beräknade anslagen (propositionen sid. 77).

Departement-
schefen.

På grund av vad sålunda tidigare i ämnet förekommit anser jag mig icke böra tillstyrka de av institutens styrelser ifrågasatta smärre höjningarna av anslagsmedlen för nästa budgetår. Anslaget torde därför böra upptagas med oförändrat belopp, 239 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 239 000.

[124.] 71. **Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst, reservationsanslag.** I enlighet med av Kungl. Maj:t i propositionen 1945:153 framlagt förslag har riksdagen till nämnda ändamål för budgetåret 1945/46 anvisat ett obetecknat anslag av 10 000 kronor. Anslaget torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Då ifrågavarande kurser i vissa fall torde kunna komma att pågå över skiftet mellan två budgetår, finner jag det lämpligt, att anslaget i fortsättningen gives natur av reservationsanslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[125.] 72. **Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare, reservationsanslag.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett an-

slag av 26 000 kronor. Beträffande motiveringen för anslagets tillkomst hänvisas till propositionen 1945: 302. Anslagets disposition framgår av statsliggaren sid. 577.

Medicinalstyrelsen har hemställt om oförändrat anslag till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1946/47.

Departement-
schefen.

Förevarande anslag torde i enlighet med medicinalstyrelsens hemställan för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 26 000.

F. Tekniska högskolor.

[126.] 1. Tekniska högskolan i Stockholm: *Avlöningar, förslagsanslag.* 2. Tekniska högskolan i Stockholm: *Omkostnader, förslagsanslag.* 3. Tekniska högskolan i Stockholm: *Materiel m. m., reservationsanslag.* 4. Tekniska högskolan i Stockholm: *Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.* 5. Tekniska högskolan i Stockholm: *Stipendier.* 6. Tekniska högskolan i Stockholm: *Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag.* 7. Chalmers tekniska högskola: *Avlöningar, förslagsanslag.* 8. Chalmers tekniska högskola: *Omkostnader, förslagsanslag.* 9. Chalmers tekniska högskola: *Materiel m. m., reservationsanslag.* 10. Chalmers tekniska högskola: *Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.* 11. Chalmers tekniska högskola: *Stipendier.* 12. Chalmers tekniska högskola: *Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag.* 13. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: *Stipendier för främjande av högre tekniska studier, reservationsanslag.* 14. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: *Bidrag till främjande av teknisk forskning, reservationsanslag.* 15. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: *Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.* 16. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, förslagsanslag.* Jag är icke beredd att nu taga slutlig ställning till anslagsbehovet för nästa budgetår till de tekniska högskolornas verksamhet utan har för avsikt att framdeles återkomma därtill. I riksstatsförslaget torde därför böra uppföras anslag till ifrågavarande ändamål med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 1 700 000;

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 500 000;

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m. ett reservationsanslag av kronor 1 000 000;

- dels till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek ett reservationsanslag* av kronor 60 000;
- dels till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier ett anslag av* kronor 19 000;
- dels till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag* av kronor 1 300 000;
- dels till *Chalmers tekniska högskola: Avlöningar ett förslagsanslag av* kronor 700 000;
- dels till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader ett förslagsanslag av* kronor 200 000;
- dels till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m. ett reservationsanslag av* kronor 400 000;
- dels till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek ett reservationsanslag* av kronor 46 000;
- dels till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier ett anslag av* kronor 7 000;
- dels till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag* av kronor 1 400 000;
- dels till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier ett reservationsanslag av* kronor 45 000;
- dels till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning ett reservationsanslag av* kronor 190 000;
- dels till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar ett anslag av* kronor 3 000;
- dels ock till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden ett förslagsanslag av* kronor 20 000.

G. Skolöverstyrelsen.

[127.] 1. Skolöverstyrelsen: *Avlöningar, förslagsanslag*. Detta anslag är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 792 400 kronor. Kungl. Maj:t har den 9 juni 1944 för skolöverstyrelsen fastställt personalförteckning, i vilken ändring vidtagits genom beslut den 22 juni 1945 (statsliggaren sid. 592). Sistnämnda dag har Kungl. Maj:t vidare fastställt följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	354 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	36 400
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	»	31 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	280 200
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	90 000
Summa kronor		792 400.

Med skrivelse den 30 augusti 1945 har *skolöverstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet för nästa budgetår, därvid överstyrelsen upptagit anslaget till i runt tal 908 400 kronor. Detta innebär i förhållande till innevarande budgetår en anslagsökning med 116 000 kronor. Den ökade medelsanvisning, varom överstyrelsen sålunda hemställt, betingas huvudsakligen därav, att överstyrelsen funnit sig böra föreslå en avsevärd förstärkning av sin personalorganisation, dels genom förbättrad löneställning för ett flertal befattningshavare, dels genom inrättande av åtskilliga nya befattningar.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av statskontoret och av allmänna lönenämnden.

Med avseende å anslagsposten *avlöningar till ordinarie tjänstemän* har överstyrelsen föreslagit följande ändringar i personalorganisationen:

1) uppflyttning av cheferna för de båda pedagogiska avdelningarna samt chefen för den administrativa avdelningen till lönegraden C 7;

2) förändring av arvodesbefattningen som skolöverstyrelsens arkitekt till befattning i lönegraden C 4;

3) förändring av befattningen som förste gymnastikkonsulent i lönegraden Eo 26 till en ordinarie befattning i lönegraden A 27 och befattningen som andre gymnastikkonsulent i lönegraden Eo 21 till ordinarie befattning som gymnastikkonsulent i lönegraden A 24;

4) uppflyttning av befattningen som andre bibliotekskonsulent i lönegraden A 21 till bibliotekskonsulentbefattning i lönegraden A 24 samt förändring av befattningen som andre bibliotekskonsulent i lönegraden Eo 21 till befattning som bibliotekskonsulent i lönegraden A 24;

5) förändring av en arvodesbefattning som konsulent för husligt arbete till en ordinarie befattning i lönegraden A 24;

6) inrättande av en förste byråsekreterartjänst i lönegraden A 24 och två byråsekreterartjänster i lönegraden A 21 i stället för tre amanuensbefattningar;

7) uppflyttning av befattningen som kamrerare i lönegraden A 20 till lönegraden A 22;

8) ordinariesättning av en kansliskrivartjänst i lönegraden Eo 11 samt inrättande av en befattning som kansliskrivare i lönegraden A 11 och en befattning som expeditivsvakt i lönegraden A 5;

9) ordinariesättning av två kanslibiträdstjänster i lönegraden Eo 7 och två kontorsbiträdesbefattningar i lönegraden Eo 4.

Överstyrelsen har härvid erinrat, hurusom överstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåren 1944/46 framhållit, att uppskovet med frågan om ämbetsverkets organisation såtillvida haft ett mycket ogynnsamt inflytande på förhållandet mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie arbetskrafter, som det totala antalet befattningshavare alltmera ökats, medan antalet ordinarie tjänster icke ändrats i motsvarande grad. Detta försvårade bibehållandet och rekryteringen av ämbetsverkets personal.

Beträffande överstyrelsens närmare motivering till de under 7) och 8) upptagna förslagen, vilka i stor utsträckning innebära en upprepning av tidigare gjorda framställningar, som ej vunnit statsmakternas bifall, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I fråga om övriga här berörda förslag inhämtas av handlingarna i ärendet bland annat följande.

Avdelningscheferna. *Överstyrelsen* har upprepat ett föregående år framlagt förslag om avdelningschefernas uppflyttning till lönegraden C 7. Beträffande denna fråga torde jag få hänvisa till den redogörelse härför, som chefen för finansdepartementet förut denna dag lämnat vid anmälan av vissa förslag, som framlagts av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga.

Skolöverstyrelsens arkitekt. *Överstyrelsen* har anfört:

Arkitekten åtnjuter för närvarande ett arvode av 9 000 kronor för år. Angående det arbete som åvilar arkitekten må framhållas följande. Handläggningen av ärendena rörande byggnader för folkskoleväsendet omfattar även granskning av ritningar m. m. Denna granskning avser ej blott lokalernas ändamålsenlighet, som måste bedömas ur olika synpunkter, utan även byggnadsföretagets ekonomiska planläggning. Med hänsyn till de avsevärda belopp,

som numera utgivas för anskaffande av nya skollokaler, är icke minst granskningen i sistnämnda avseende av stor betydelse för såväl staten som kommunerna. Detta senare granskningsarbete, som är både omfattande och tidsödande, utföres till övervägande delen av överstyrelsens arkitekt. Noggranna beräkningar måste göras rörande byggnadskostnaderna. Om det vid granskningen visar sig, att kostnaderna för byggnadsföretaget på grund av byggnadens planläggning och utformning, lokalernas inredning m. m. ställa sig onödigt höga, måste antingen omarbetning ske eller direktiv lämnas för en sådan omarbetning eller, därest förslaget likväl kan godtagas, de avdragsbelopp, som föranledas av de höga kostnaderna, beräknas. Vidare skola kostnaderna för i byggnadsföretaget ingående, icke statsbidragsberättigade utrymmen beräknas för fastställande av de avdrag, som böra göras. Det är givetvis ur det allmännas synpunkt ett ekonomiskt intresse av icke ringa betydelse, att överstyrelsen för detta granskningsarbete disponerar erforderliga arbetskrafter. I förhållande till storleken av de statsbidragsbelopp, som årligen beviljas till skolbyggnadsföretag — budgetåret 1944/45 nära 26 000 000 kronor — kunna utgifterna för det inom överstyrelsen utförda granskningsarbetet betecknas som skäligen blygsamma.

Erfarenheten har givit vid handen, att den arvodestjänst, som nu uppehålls av överstyrelsens arkitekt, icke är tillfyllest för utförande av nämnda granskningsuppgifter. Arkitekten har nämligen icke utan anlitande av arbetshjälp kunnat fullgöra allt detta arbete med granskning av byggnadsförslag och ritningar, uppgörande av typritningar samt skissritningar till ny-, om- och tillbyggnader och dylikt, som måste utföras. Extra anslag har under en följd av år anvisats för sådan hjälp. Skall emellertid arbetet kunna utföras på ett tillfredsställande sätt och en snabbare handläggning av byggnadsärendena möjliggöras, kräves en förstärkning av arbetskrafterna.

Överstyrelsen anser, att nu relaterade förhållanden nödvändiggöra, att åtgärder vidtagas för att åstadkomma en mera rationell lösning av denna fråga. Enligt överstyrelsens mening bör detta ske genom att den nuvarande arvodestjänsten förändras till heltidstjänst. Överstyrelsen är medveten om att svårigheter kunna möta att för en dylik tjänst erhålla väl kvalificerad kraft. Redan med hänsyn härtill är det angeläget, att tjänstinnehavaren beredes en så förmånlig löneställning som möjligt. Som ytterligare skäl härför må framhållas, att befattningshavarens åligganden även komma att omfatta viss föredragningsskyldighet. Det synes överstyrelsen lämpligt, att blivande innehavare av tjänsten tillsättes medelst förordnande på viss tid, ehuru skäl kunna anses tala för att dylikt förordnande meddelas att gälla tills vidare. Vad angår lönesättningen vill överstyrelsen, under hänvisning till vad ovan anförts, föreslå, att befattningen hänföres till lönegraden 4 löneplan C.

Statskontoret har anförut:

Det synes ämbetsverket tveksamt, om befattningen har en sådan karaktär, att med densamma bör förenas en regelbunden tjänstgöring i överstyrelsen om 42 timmar i veckan. Statskontoret har emellertid i och för sig icke något att erinra mot en sådan lönegradsplacering, därest innehavaren erhåller förordnande tillsvidare och sålunda icke tillförsäkras pensionsrätt. Anses befattningen jämväl böra regleras i pensionshänseende, synes av principiella skäl en inplacering å extra ordinarie löneplanen vara att föredraga. I sådant fall torde dock en jämkning nedåt av begynnelseavlöningen vara motiverad.

Allmänna lönenämnden har anförut:

Arkitektgöromålen inom överstyrelsen synas vara av sådan omfattning, att det i och för sig torde vara påkallat, att överstyrelsen beredes tillgång till en heltidsanställd arkitekt. Lönenämnden finner icke heller anledning till erinran mot att för denne befattningshavare inrättas en tjänst på löneplan C och att tjänsten tillsättes medelst förordnande på viss tid. Huruvida den av överstyrelsen föreslagna placeringen i C 4 skall visa sig tillfyllest för att tillräckligt kvalificerad personal skall erhållas för befattningen, synes emellertid lönenämnden tveksamt.

Gymnastik- och bibliotekskonsulenterna. Överstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Av överstyrelsen tidigare framförda förslag om förbättring av gymnastikkonsulenternas löneställning ha främst motiverats med att konsulenternas arbetsuppgifter ökats. Vad härutinnan anförts äger allttjämt giltighet i huvudsak. Konsulenternas befattning med frågan om utbildning i värtjänst vid läroverk och andra högre skolor har visserligen bortfallit, men å andra sidan har arbetet med friluftsdagarnas organiserande, särskilt i folkskolorna, med kurser och instruktionsmöten och med utarbetande av »Anvisningar» för undervisningen i gymnastik, lek och idrott i olika skolformer (nu färdiga ett 10-tal, vilka utgått eller utgå i stora upplagor) såsom av rotelns femårsarbetsplan och konsulenternas årsberättelser framgår allttjämt vuxit. Överstyrelsen får därför vidhålla sitt yrkande om ordinariesättning av konsulenttjänsterna. Överstyrelsen, som förra året anhöll att förste gymnastikkonsulentbefattningen i lönegraden Eo 26 måtte förändras till en befattning som gymnastikråd i lönegraden A 30, har i år stannat för att begära, att befattningen placeras i lönegraden A 27. Beträffande befattningen som andre gymnastikkonsulent i lönegraden Eo 21 vidhåller överstyrelsen sin förra året gjorda hemställan om förändring av densamma till en gymnastikkonsulentbefattning i lönegraden A 24. Överstyrelsen tillåter sig erinra om att statsutskottet vid 1945 års riksdag framhöll, att det syntes utskottet böra övervägas, huruvida ifrågavarande gymnastikkonsulents löneplacering kunde anses lämpligt avvägd med hänsyn tagen till löneplaceringen för de ordinarie gymnastiklärarna dels vid de allmänna läroverken, dels ock vid gymnastiska centralinstitutet.

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört i fjolårets och tidigare petita angående bland annat bibliotekskonsulenternas ledande verksamhet inom biblioteksväsendet och då den av överstyrelsen för dem föreslagna löneställningen är lämpligt avvägd till den för förste bibliotekskonsulenten bestämda, nämligen A 27, vidhåller överstyrelsen sitt tidigare förslag om placering av de ifrågavarande befattningarna i lönegraden A 24.

Statskontoret har anfört:

Ett överförande å ordinarie stat av de hos överstyrelsen sedan 1932 placerade gymnastikkonsulenterna förefaller ämbetsverket motiverat. Däremot är ämbetsverket icke berett att förorda ett utbyte av den extra ordinarie bibliotekskonsulenttjänsten mot en ordinarie sådan befattning. Statskontoret kan icke finna skäl föreligga för en höjning av gymnastikkonsulenternas och de två andre bibliotekskonsulenternas löneställning. Därest en höjning av förste gymnastikkonsulents lönegradsplacering dock skulle komma till stånd, bör emellertid det till nuvarande innehavaren utgående personliga lönetillägget å 2 000 kronor undergå motsvarande minskning.

Allmänna lönenämnden har anfört:

Allmänna lönenämnden, som tidigare ställt sig avvisande mot en höjd lönegradsplacering för förste gymnastikkonsulenten, har efter förnyat övervägande av denna fråga funnit skäl tala för att denne befattningshavare inplaceras i samma lönegrad som förste bibliotekskonsulenten. Vad angår de nu i 21 lönegraden placerade gymnastik- och bibliotekskonsulenterna synes — med beaktande av att bibliotekarier m. fl. vid de s. k. lärda verken numera äro placerade i 23 lönegraden — en uppflyttning av nämnda konsulent till samma lönegrad motiverad. Lönenämnden anser sig därför böra i så måtto biträda överstyrelsens förslag om förbättrad löneställning för ifrågavarande befattningshavare, att lönenämnden tillstyrker, att förste gymnastikkonsulenten placeras i A 27 samt andre gymnastikkonsulenten och de två andre bibliotekskonsulenterna i A 23. Härvid bör beträffande förste gymnastikkonsulenten övervägas, huruvida icke det personliga lönetillägg å 2 000 kronor, som för närvarande utgår till denne befattningshavare, bör reduceras.

Konsulent för husligt arbete. *Överstyrelsen* har anført i huvudsak följande.

Konsulenten åtnjuter för närvarande ett årligt arvode av 4 000 kronor, vilket utgår från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. *Överstyrelsen* hemställde i sina petita för innevarande budgetår, att arvodet måtte höjas till 6 000 kronor. Framställningen föranledde icke något förslag från Kungl. Maj:ts sida. Statsutskottet vid 1945 års riksdag uttalade emellertid i anledning av väckta motioner, att någon tvekan icke syntes kunna råda om vikten och betydelsen av det verksamhetsområde, som konsulentens arbete omspände. Utskottet, som hyste den uppfattningen, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke det nu utgående arvodet vore alltför knappt tilltaget, ansåg det emellertid tillrådligt, att ytterligare någon tids erfarenhet vunnes, innan slutlig ställning toges till den lämpliga avvägningen av arvodesbeloppet.

Frågan om konsulenten för husligt arbete får sägas hava kommit i ett delvis annat läge sedan 1941 års befolkningsutredning avgivit sitt Betänkande angående den husliga utbildningen (stat. off. utr. 1945: 4). Utredningen har nämligen (sid. 147) förklarat sig instämma i överstyrelsens i fjolårets petita omförmälda, i utlåtande den 14 februari 1939 över verkstadsskoleutredningens betänkande angående överstyrelsens för yrkesutbildning (stat. off. utr. 1938: 54) framställda krav på en heltidsanställd konsulent i hushållsgöromål. Befolkningsutredningen har emellertid gått än längre och sålunda föreslagit, att till skolöverstyrelsen knytes en konsulent i hushållsgöromål och en konsulent i kvinnlig slöjd, båda heltidsanställda och placerade i lönegrad A 24 i analogi med exempelvis konsulenten för gymnastikundervisningen. I enlighet härmed hemställer överstyrelsen, att ifrågavarande befattning placeras i lönegraden A 24.

Statskontoret har anført:

I utlåtande den 13 september 1945 över det av överstyrelsen återopade betänkandet rörande den husliga utbildningen ansåg sig statskontoret icke kunna tillstyrka högre löneställning åt den däri föreslagna heltidsanställda konsulenten i hushållsgöromål hos överstyrelsen än den tidigare av överstyrelsen föreslagna 21 lönegraden. Därest en sådan tjänst redan nu anses erforderlig, bör förty enligt statskontorets mening medel endast beräknas för en befattningshavare i 21 lönegraden.

Allmänna lönenämnden anför:

Därest en heltidstjänst skall inrättas för konsumenten för husligt arbete, torde härför enligt lönenämndens mening tills vidare böra avses en extra ordinarie befattning med samma lönegradsplacering, som lönenämnden förordat för andre gymnastikkonsumenten, eller 23 lönegraden.

Byråsekreterarbefattningar. *Överstyrelsen* erinrar om att en av överstyrelsen i dess petita för innevarande budgetår gjord framställning om inrättande av en förste byråsekreterartjänst, avsedd för folkskolavdelningen, icke föranledde något förslag från Kungl. Maj:ts sida till riksdagen. I anledning av väckta motioner ifrågasatte emellertid 1945 års riksdag (skrivelsen nr 8, punkt 119), huruvida det ur organisatoriska synpunkter kunde anses riktigt, att ifrågavarande stora avdelning vore i avsaknad av en dylik tjänst. Riksdagen uttalade, att riksdagen utginge ifrån att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på detta överstyrelsens verksamhet berörande organisationsspörsmål. Med anledning av vad sålunda förekommit upprepar överstyrelsen sin framställning om inrättande av en ny befattning som förste byråsekreterare i lönegraden A 24. Innehavaren av denna befattning skall ha till huvudsaklig uppgift att vara föredragande i ärenden angående bland annat skolöverstyrelsens personal och folkskolinspektionen. För möjliggörande av en bättre befordringsgång inom ämbetsverket anholder överstyrelsen vidare om inrättande av två nya byråsekreterartjänster i lönegraden A 21.

Statskontoret, som tillstyrkt överstyrelsens framställning i denna del, har anfört:

Då det av förevarande framställning och ämbetsverkets kännedom i övrigt om överstyrelsens arbete vill förefalla statskontoret som om undervisningsrådet i alltför stor utsträckning belastas med administrativa göromål av mindre vikt, förordar ämbetsverket en sådan förstärkning av den administrativa personalen, att en avlastning av rutinärenden från förstnämnda tjänstemän möjliggöres. Ämbetsverket vill därför icke motsätta sig, att en ordinarie förste byråsekreterartjänst i 24 lönegraden inrättas för folkskolavdelningen, samt att personalförteckningen utökas med två byråsekreterartjänster i lönegrad A 21. Tillika med den förstärkning av administrativa tjänster, som överstyrelsen under de senaste åren erhållit, beredas härigenom jämväl avsevärt förbättrade befordringsmöjligheter för ifrågavarande personalkategori. Nämnda förhållande bör kunna öka utsikterna för överstyrelsen att uppnå en i kvalitativt hänseende tillfredsställande personalrekrytering.

Allmänna lönenämnden, som lämnat förslaget om inrättande av två byråsekreterartjänster i lönegraden A 21 utan erinran, har beträffande förslaget om inrättande av en förste byråsekreterartjänst i lönegraden A 24 anfört följande.

Med anledning av vad överstyrelsen anfört till stöd för förslaget om inrättande av en förste byråsekreterarbefattning i A 24 å folkskolavdelningen vill lönenämnden framhålla, att personalärenden angående skolöverstyrelsen och folkskolinspektionen närmast synas böra handläggas å den administrativa av-

delningen. Härav föranlett behov att förstärka denna avdelnings personal synes böra tillgodoses genom att byrån tilldelas en byråsekreterarbefattning.

Kanslibiträdes- och kontorsbiträdesbefattningar.
Överstyrelsen anför:

Till åvägabringande av ett riktigare förhållande än det nuvarande mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie arbetskrafter inom ämbetsverket anser *överstyrelsen* det erforderligt, att 2 kanslibiträdestjänster i lönegraden A 7 och 2 kontorsbiträdesbefattningar i lönegraden A 4 inrättas i stället för motsvarande icke-ordinarie befattningar. Den berörda disproportionen har ytterligare accentuerats, sedan *överstyrelsen* på grund av ökade arbetsuppgifter nödgats anställa ytterligare icke-ordinarie personal.

Statskontoret, som icke ansett motiverat, att någon kanslibiträdestjänst överfördes till ordinarie stat, har tillstyrkt förslaget om ordinariesättning av två extra ordinarie kontorsbiträdestjänster.

Allmänna lönenämnden har lämnat *överstyrelsens* framställning i denna del utan erinran.

I fråga om anslagsposten **arvoden och särskilda ersättningar**, bestämda av **Kungl. Maj:t**, har beräknats ett ökat medelsbehov för följande ändamål:

- 1) en ny befattning som biträdande skolöverläkare;
- 2) en ny befattning som konsulent för manlig slöjd;
- 3) en ny befattning som konsulent för teckningsundervisningen;
- 4) ökat arvode åt en konsulent för kvinnlig slöjd, därvid arvodet avsetts skola bestridas från förevarande anslagspost i stället för posten arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m.;
- 5) ökat arvoden åt konsumenten för musikundervisningen, inspektören för blindundervisningen och folkhögskolinspektören.

I fråga om de under 2) och 3) omförmälda förslagen om inrättande av en konsulentbefattning för manlig slöjd respektive för teckningsundervisningen torde jag få anmäla, att *slöjd- och yrkeslärares riksförbund* respektive *teckningslärares riksförbund* gjort framställning hos **Kungl. Maj:t** i enahanda syfte.

Beträffande motiveringen till de under 1)—3) och 5) upptagna förslagen, vilka innebära en upprepning av förra året gjorda framställningar, vilka ej vunno statsmakternas bifall, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Innehavaren av befattningen som konsulent för kvinnlig slöjd åtnjuter för närvarande ett arvode av 2 000 kronor. Arvodet utgår från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. Konsumenten i kvinnlig slöjd har inom *överstyrelsen* anlitats för vissa fackfrågor, t. ex. vid tjänstetillsättningar, vid handläggning av behörighetsfrågor och för utarbetande av uppgifter för examensarbeten i sömnad. Hennes huvudsakliga uppgift är emellertid inspektionsverksamheten ute vid skolorna. *Överstyrelsen* hemställde i sina *petita* för innevarande budgetår, att arvodet måtte höjas till 3 000 kronor. Framställningen

föranledde icke något förslag till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida. 1945 års riksdag uttalade emellertid i anledning av väckta motioner, att någon tvekan icke syntes kunna råda om vikten och betydelsen av det verksamhetsområde, som konsulentens arbete omspände. Riksdagen, som hyste den uppfattningen, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke det nu utgående arvodet vore alltför knappt tilltaget, ansåg det emellertid tillrådligt, att ytterligare någon tids erfarenhet vunnes, innan slutlig ställning toges till den lämpliga avvägningen av arvodesbeloppet.

Överstyrelsen har nu ånyo hemställt, att arvodet till ifrågavarande konsulent höjes till 3 000 kronor och att arvodet i samband därmed uppföres under nu ifrågavarande anslagspost.

Statskontoret har anfört:

De föreslagna nya arvoden till konsulenter i manlig slöjd och teckning samt arvodesförhöjningarna till konsulenterna i musik och kvinnlig slöjd samt inspektören för blindundervisningen och folkhögskolinspektören skulle möjliggöra en avsevärt intensifierad konsulent- och inspektörsverksamhet. Huruvida en sådan standardförbättring är av den angelägenhetsgrad, att den bör komma till stånd redan nu, förefaller statskontoret i högsta grad tveksamt. Ämbetsverket är för sin del icke berett tillstyrka framställningen i denna del. Det mest trängande behovet torde emellertid vara en viss arvodesförstärkning till konsumenten i kvinnlig slöjd (jfr riksdagens skrivelse nr 8/1945, sid. 40). Därest något av de framställda önskemålen anses böra tillmötesgå, synes för den skull i första rummet sistnämnda arvode böra undergå skäligen jämkning.

Med avseende å anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. har *överstyrelsen* anfört bland annat följande.

I samband med införandet av utbildning i värtjänst vid allmänna läroverk och därmed jämförliga läroanstalter infördes friluftsovningar inom folkskolan. De frågor av organisatorisk och annan art, som med anledning av dessa arbetsuppgifter kommo att åvila skolöverstyrelsens gymnastikinspektion, nödvändiggjorde anställande av ytterligare arbetskraft på gymnastikroteln. Det anslagsbelopp som stod till överstyrelsens förfogande till ersättning åt inspektörer och sakkunniga biträden hos överstyrelsen förstärktes på grund härav med 8 000 kronor. Ifrågavarande anslagspost har alltsedan dess beräknats med hänsyn härtill, och nämnda belopp huvudsakligen använts till avlöning åt den sakkunnige, som haft att jämte gymnastikkonsulenterna behandla hithörande ärenden och vad därmed äger samband.

Till väsentlig del har den sakkunniges arbete under de senaste åren bestått i behandling av frågor angående friluftsdagarnas användning. Han har biträtt med organiserande och ledning av bland annat instruktionsmöten och längre kurser för friluftsdagarnas användning. Han har dessutom tjänstgjort som sekreterare hos de av överstyrelsen tillkallade sakkunniga för att jämte gymnastikkonsulenterna utarbeta anvisningar för undervisningen i gymnastik, lek och idrott samt dagövningar i gymnastik för olika skolformer.

Härav torde framgå att — även efter det att konsulenternas befattning med frågan om utbildning i värtjänst vid läroverk och andra högre skolor upphört

— stort behov föreligger att den sakkunnige alltjämt står till förfogande för handläggning av en mängd ärenden på gymnastikroteln. Överstyrelsen får därför anmäla att överstyrelsen har för avsikt att innevarande budgetår använda det för budgetåret anvisade beloppet om 8 000 kronor till arvode åt den sakkunnige. Även för budgetåret 1946/47 synes komma att för angivna ändamål erfordras ett belopp om 8 000 kronor.

Statskontoret har anfört:

Sedan värtjänstutbildningen numera avskaffats borde anslagsposten minskas med ifrågavarande belopp av 8 000 kronor. Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört till stöd för att beloppet alltjämt skall stå till förfogande för visst biträde å gymnastikroteln vill statskontoret dock icke motsätta sig, att detsamma bibehålles ännu ett år.

Allmänna lönenämnden anför:

Med anledning av att överstyrelsen beräknat ett belopp av 8 000 kronor för fortsatt anlitande av sakkunnig för handläggning av vissa ärenden på gymnastikroteln, vill lönenämnden ifrågasätta, huruvida icke detta belopp kan väsentligen reduceras med hänsyn till att utbildningen i värtjänst numera upphört.

Vad härefter angår anslagsposten *avlöningar till övrig ickeordinarie personal* har skolöverstyrelsen vid sin uppskattning av medelsbehovet räknat med en avsevärd personalförstärkning som erforderlig. Överstyrelsen har sålunda beräknat ökat medelsbehov för följande ändamål:

1) inrättande av två nya befattningar såsom undervisningsråd i lönegraden Eo 30, varav en för läroverksavdelningen och en för folkskolavdelningen;

2) inrättande av en befattning som hjälpskolekonsulent och inspektör för sinnesslöundervisningen i lönegraden Eo 24;

3) inrättande å biblioteksroteln av en amanuensbefattning i lönegraden Eo 18 i stället för en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 ävensom inrättande av tre nya amanuensbefattningar i lönegraden Eo 18, därav en för läroverksavdelningen, en för folkskolavdelningen och en för statistiska avdelningen;

4) inrättande av två nya kanslibiträdesbefattningar i lönegraden Eo 7 (för folkskolavdelningen) och en ny kontorsbiträdesbefattning i lönegraden Eo 4 (för statistiska avdelningen);

5) bearbetning av det material, som under åren 1943—45 insamlats rörande provningsfri intagning av nybörjare vid högre skolor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *svenska hjälpskoleförbundet* i en den 12 juli 1945 dagtecknad, av skolöverstyrelsen överlämnad skrift gjort framställning hos Kungl. Maj:t om inrättande av en heltidstjänst som hjälpskolekonsulent hos överstyrelsen.

Beträffande motiveringen till de under 3) och 4) avsedda framställningarna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Angående de under 1), 2) och 5) omförmälda förslagen inhämtas av handlingarna i huvudsak följande.

Nya undervisningsrådsbefattningar. Överstyrelsen har anfört huvudsakligen följande.

De av överstyrelsens rotlar, som för närvarande framstå som verkligt överanstängda, äro rotlarna II och V (folkskolavdelningen). Till rotel II höra framförallt ärenden rörande folk- och småskolläroavdelningen, praktiska mellanskolor, högre folkskolor samt nomadskolor. Till rotel V höra ärendena rörande byggnader för folkskoleväsendet. Enligt överstyrelsens förmenande böra i anledning av den stora arbetsbördan å ifrågavarande rotlar följande åtgärder vidtagas. De till rotel II hörande ärendena rörande praktiska mellanskolor och högre folkskolor böra överföras till läroverksavdelningen. Efter denna överföring torde undervisningsrådet på rotel II — som för närvarande icke medhinner alla på honom ankommande ärenden, varför avdelningschefen fått övertaga en stor del av seminarieärendena — erhålla en ganska normal arbetsbörda, även om roteln under vissa tider av året fortfarande komme att bli ganska ansträngd. Då det emellertid torde vara otänkbart, att läroverksavdelningen skulle kunna mottaga ifrågavarande ökning av sin arbetsbörda utan ökning av personalen, bör avdelningen erhålla ett undervisningsråd i extra ordinarie ställning. Även folkskolavdelningens femte rotel, där såsom förut nämnts ärenden rörande byggnader för folkskoleväsendet handläggas, måste tillföras ökad arbetskraft. Såsom överstyrelsen framhöll i sina äskanden för innevarande budgetår har nämligen det stora antalet dylika ärenden och det omfattande utrednings- och granskningsarbete, som därmed är förenat, medfört, att ärendenas slutliga avgörande ofta blivit fördröjt. Från skoldistriktens sida har detta förhållande påtalats. Med hänsyn till den stora arbetsbörda, som åvilar de befattningshavare, vilka regelmässigt syssla med dessa ärenden, kan snabbare handläggning icke åstadkommas. Arbetsbelastningen torde i någon mån framgå av följande uppgifter. Under tiden den 1 juli 1944—den 15 augusti 1945 blevo följande antal ärenden avgjorda: 381 framställningar om prövning av lokalbehovet, 112 ansökningar om tillstånd att med statsbidrag uppföra nya skolbyggnader eller utföra om- och tillbyggnader samt 59 låneärenden eller tillsammans 552 ärenden. Sistnämnda dag uppgick antalet ännu ej slutligt avgjorda byggnads- och låneärenden till 272. Anmärkas bör, att ett stort antal till sistnämnda grupp hörande ärenden remitterats för inhämtande av yttrande eller för komplettering av utredningen. I detta sammanhang må vidare erinras om att, såsom framhölls i fjolårets petita, överstyrelsen under förra delen av 1944, utöver löpande ärenden, hade att i samråd med investeringsutredningen genomgå och bearbeta omkring 700 förslag till skolbyggnadsföretag i syfte att åstadkomma en snabb detaljplanering av en lämplig investeringsreserv beträffande byggnadsföretag, vilka, om så med hänsyn till läget på arbetsmarknaden bleve erforderligt, skulle komma till utförande under de närmaste åren. Ett betydande antal av dessa byggnadsföretag torde vara föremål för närmare planläggning, varför det kan förväntas, att framställningar om prövning av lokalbehovet och om byggnadstillstånd komma att inom en snar framtid ingivas. En avsevärd ökning av antalet byggnadsärenden kan sålunda med säkerhet förutses, även om byggnadsverksamheten under den närmaste tiden icke kan i nämnvärd grad öka på grund av förhållandena på arbetsmarknaden. Med hänsyn till vad sålunda anförts har överstyrelsen funnit en förstärkning av arbetskrafterna på den rotel å folkskolavdelningen, där byggnadsärendena handläggas, ofrånkomlig. Innevarande år har under vissa tider tillfällig arbetshjälp åt föredraganden på ifrågavarande rotel måst anlitas. Överstyrelsen har emellertid kommit till den uppfattningen, att arbetets omfattning kräver, att undervisningsrådstjänsten tills vidare dubblas genom att en extra ordinarie undervisningsrådstjänst inrättas från och med den 1 juli 1946.

Statskontoret har anfört:

Behovet av de två föreslagna extra ordinarie undervisningsråden undandrag sig statskontorets säkra bedömande. Det vill emellertid förefalla ämbetsverket som om en ökad tillgång å administrativ personal skulle nedbringa undervisningsrådets arbetsbörda. Med den av statskontoret förordade förstärkningen av tre ordinarie byråsekreterartjänster utan indragning av motsvarande tre amanuensbefattningar i 18 lönegraden, synas möjligheter förefinnas för en icke obetydlig nedskärning av undervisningsrådets arbetsbelastning. Statskontoret får med hänsyn härtill föreslå, att framställningen tillmötesgås endast på så sätt, att under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal medel beräknas för dubbling av en undervisningsrådsbefattning under hela budgetåret. I sådant fall torde överstyrelsen utan rubbning av den bestående organisationen kunna tillfälligt förstärka den rotel, som vid varje tidpunkt anses vara i största behov därav. Erfarenhet synes härvid kunna vinnas rörande överstyrelsens förevarande behov å längre sikt och hur det på ändamålsenligaste sätt bör fyllas.

Allmänna lönenämnden, som synes ha lämnat förslaget om inrättande av en ny undervisningsrådsbefattning för läroverksavdelningen utan erinran, har anfört följande.

Huruvida det behov av förstärkning av folkskolavdelningens arbetskrafter, som kan finnas föreligga sedan ärendena angående praktiska mellanskolor och högre folkskolor överflyttats till läroverksavdelningen, bör tillgodoses genom att förstnämnda avdelning beredes tillgång till ytterligare en befattningshavare i undervisningsråds ställning finner lönenämnden tveksamt. I varje fall synes icke en extra ordinarie befattning böra inrättas för ändamålet. Enligt lönenämndens mening torde i avbidan på närmare erfarenhet rörande det framtida behovet av en dylik personalförstärkning medel i stället böra beräknas för utbetalande av vikariatslön till tjänsteman, som förordnas att bestrida sådana göromål, vilka eljest ankomma på undervisningsråd.

Befattning som hjälpskolekonsulent och inspektör för sinnesslö undervisningen. För närvarande utgår från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ett arvode av 2 500 kronor till en pedagogisk inspektör över statsunderstödda uppfostringsanstalter för sinnesslöa och fallandesjuka barn m. fl. anstalter. Vidare är under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. beräknat ett belopp av 3 000 kronor för gottgörelse åt nämnde inspektör för mistade avlöningsförmåner.

Skolöverstyrelsen har anfört bland annat följande.

Då i samband med inskränkning av elevintagningarna vid seminarierna läsåret 1941/42 fråga uppkom om beredande av fyllnadstjänstgöring utom seminariet åt vissa lärare, föreslog överstyrelsen, att lektorn i psykologi och pedagogik samt historia vid folkskoleseminariet i Göteborg legitimerade läkaren Gideon Nordal, som nämnda läsår finge sin seminarietjänstgöring inskränkt till hälften, skulle i och för fyllnadstjänstgöring utnyttjas för sådana uppgifter, som borde tillkomma en hjälpskolekonsulent. Överstyrelsen hemställde, att som en provisorisk lösning av frågan ett reseanslag å 2 000 kronor måtte

utverkas av riksdagen för en hjälpskolekonsulent, som överstyrelsen skulle äga förordna och för vilken överstyrelsen skulle utfärda instruktion. Genom nådigt brev den 28 juni 1941 medgavs den ifrågavarande anordningen. Instruktion för hjälpskolekonsulenten utfärdades den 19 september 1941, och lektor Nordal förordnades till innehavare av befattningen. Förordnandet förnyades under åren 1942/45. Sedan lektor Nordal i mars 1945 avlidit, har befattningen varit vakant, och hjälpundervisningens angelägenheter ha omhänderhafts direkt från skolöverstyrelsen samt genom den allmänna folkskolsinspektionen.

Under de fyra år, då lektor Nordal varit förordnad som hjälpskolekonsulent, har en betydande del av verksamheten — vilken bedrivits jämsides med innehavd tjänst vid folkskoleseminarium — upptagits av psykisk rådgivning i fråga om hjälpklassklientelet samt medverkan vid de i Stockholm och Göteborg hållna hjälpklasslärarkurserna. Upplysningsföredrag ha hållits för skolstyrelser, särskilt där hjälpundervisning föreslagits till inrättande, och uttagningar av hjälpklassbarn ha demonstrerats. Upplysningar och råd ha lämnats i organisatoriska och undervisningstekniska frågor.

Genom de av innevarande års riksdag beslutade statsbidragen till psykisk barna- och ungdomsvård torde den psykiska rådgivningen i enskilda fall även för hjälpskoleklientelet väsentligen komma att överföras till centralerna för psykisk rådgivning och hjälpskolekonsulentens arbete i detta avseende inskränkas. Konsulentens medverkan vid hjälpklasslärarkurserna är alltjämt behövlig. Detsamma gäller även konsulentens uppgift att, då så erfordras, understödja skoldistriktet vid uttagning av barn till hjälpundervisning. Tillgången på i uttagningsförfarandet kunniga lärare är dock numera tack vare framför allt hjälpklasslärarkurserna bättre än tidigare. I övrigt torde man få räkna med att en förskjutning av verksamhetens tyngdpunkt till upplysning och rådgivning rörande hjälpundervisningens uppgift, inrättandet av hjälpklasser, undervisningens innehåll och anordning samt hjälpmedel för denna undervisning i viss mån kommer att visa sig behövlig. Ur rekryteringssynpunkt är en dylik inskränkning och förskjutning önskvärd, då det ej synes möjligt nu finna en person med så mångsidiga kvalifikationer för tjänsten som dess förste innehavare. En översyn av instruktionen för hjälpskolekonsulenten ur dessa synpunkter synes böra vidtagas.

I likhet med svenska hjälpskoleförbundet anser överstyrelsen erforderligt, att en central konsulentverksamhet för hjälpundervisningen alltjämt bör utövas inom skolöverstyrelsen. Däremot kan överstyrelsen ej finna bestyrkt, att densamma i nuvarande situation i och för sig motiverar inrättande av heltidstjänst. Då det emellertid å andra sidan alltid är förenat med svårigheter, att sådan tjänst, varom här är fråga, fullgöres av befattningshavare, som är bunden av lärartjänst, har överstyrelsen ansett sig böra undersöka, huruvida icke genom en sammanslagning av sådana överstyrelsen åvilande uppgifter på detta område, för vilka var för sig heltidstjänst hittills icke ansetts erforderlig, frågan om konsulentverksamheten vid hjälpundervisningen kunde på ett tillfredsställande sätt lösas.

Överstyrelsen har härvid närmast övervägt att sammanföra konsulent- och inspektionsverksamheten för all den undervisning av de psykiskt efterblivna, som numera är underställd skolöverstyrelsen. Hjälpundervisningen och undervisningen av bildbara sinnesslöa äro närbesläktade arbetsområden, och genom den beslutade omorganisationen av sinnesslövården ha de även organisatoriskt förts närmare varandra. Genom att anförtro ifrågavarande uppgifter åt en person skulle enhetligheten i arbetet och rådgivningen främjas, bättre överblick

över förefintliga möjligheter att bereda de efterblivna lämplig undervisning erhållas och tjänsteresorna kunna planeras med hänsyn till hela undervisningsområdet, varigenom eljest uppkommande dubblering av resor kunde undvikas.

Inom överstyrelsen är sedan lång tid tillbaka anställd en pedagogisk inspektör över statsunderstödda uppfostringsanstalter för sinnesslöa och fallande sjuka barn m. fl. anstalter. Befattningen är en arvodestjänst, och förordnande har hittills meddelats för ett år i sänder. Nuvarande inspektören för sinnesslöundervisningen — som även inspekterar undervisningen vid anstalter för nervösa och psykopatiska barn — innehar jämsides härmed tjänst som övningsskollärare vid folkskoleseminariets i Stockholm hjälpklass. I samband med den pågående omläggningen av sinnesslövården, som medfört och kommer att medföra en betydande ökning av inspektörens arbetsuppgifter liksom också i fråga om överstyrelsens befattning med hithörande frågor, har övervägts, huruvida tjänsten borde ombildas till heltidstjänst. I anslagsäskandena till 1945 års riksdag lät överstyrelsen förslag härom anstå i avvaktan på närmare erfarenheter, hur de ändrade bestämmelserna på området komme att verka. Under det nu gångna året ha de till sinnesslövården hörande ärendena betydligt ökat i antal och omfattning och behovet av utvidgad inspektion och rådgivande verksamhet har gjort sig starkt kännbart. Det är därför överstyrelsens bestämda uppfattning, att inspektörens arbets- och tjänsteförhållanden snarast böra ordnas på ett mera rationellt sätt. Därest till denna verksamhet, såsom i det föregående angivits, även överfördes uppgiften som hjälpskolekonsulent, synes tvekan ej behöva föreligga därom, att en heltidstjänst bör avses för ändamålet. Innehavaren, som alltjämt bör förordnas av Kungl. Maj:t, torde inom överstyrelsen lämpligen även tjänstgöra som föredragande i fråga om vissa ärenden rörande undervisning för psykiskt efterblivna barn. Överstyrelsen är, då detta sammanförande av uppgifter nu föreslås, medveten om att utvecklingen på hjälpundervisningens område kan komma att längre fram nå sådan omfattning, att frågan om en särskild konsulentbefattning med heltidstjänstgöring bör upptagas.

I frågan om lönesättningen för den sålunda föreslagna nya heltidstjänsten vill överstyrelsen förorda, att densamma uppföres i lönegraden Eo 24. Den bör i personalförteckningen intagas under beteckningen: hjälpskolekonsulent och inspektör för sinnesslöundervisningen. Vid bifall härtill komme anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, icke att belastas med arvode till nyssnämnda inspektör och under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. behövde ej beräknas gottgörelse åt inspektören för mistade avlöningsförmåner.

Statskontoret anför:

Det förefaller statskontoret naturligt, att arbetet som hjälpskolekonsulent och inspektör för sinnesslövården lägges å samma person. Ämbetsverket är icke övertygat om att en heltidsanställd befattningshavare erfordras härför. Därest emellertid en sådan befattning anses böra inrättas, synes denna böra placeras i lönegraden Eo 21.

Allmänna lönenämnden har ansett, att befattningen borde hänföras till 23 lönegraden.

Bearbetning av visst material. *Överstyrelsen* har hemställt om anvisande av ett belopp av 1 600 kronor för bearbetning av det material,

som under åren 1943—45 insamlats rörande provningsfri intagning av nybörjare vid högre skolor.

Slutligen må här framhållas, att *statskontoret* i anledning av skolöverstyrelsens hemställan om utökning av den extra ordinarie biträdespersonalen förordat, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppräknades med ett belopp, motsvarande lönen till två extra skrivbiträden.

Departementschefen.

Vad beträffar överstyrelsens förslag rörande omreglering av avdelningschefernas avlöningsförmåner med en inplacering i lönegraden C 7 hänvisar jag till vad chefen för finansdepartementet anfört härutinnan vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor. I enlighet med den ståndpunkt chefen för finansdepartementet därvid intagit, vilken ståndpunkt jag för egen del biträtt, bör nuvarande anordning med lön enligt lönegraden A 30 bibehållas men det till envar av de tre avdelningscheferna utgående särskilda arvodel av 500 kronor höjas till 1 200 kronor. Kostnaderna för denna arvodesförhöjning uppgå till 2 100 kronor.

Till skolöverstyrelsens arkitekt, som är deltidсанställd, utgår för närvarande ett arvode av 9 000 kronor för år. Med hänsyn till arkitektgöromålens växande omfattning synes det erforderligt, att överstyrelsen beredes tillgång till en heltidsanställd arkitekt. I likhet med lönenämnden har jag icke funnit anledning till erinran mot överstyrelsens förslag, att den nuvarande arvodesbefattningen skall uppföras å ordinarie stat med placering i lönegraden C 4 och tillsättas med förordnande på viss tid. Jag förordar därför, att en befattning såsom arkitekt i lönegraden C 4 uppföres å personalförteckningen för skolöverstyrelsen. Vad jag föreslagit medför en anslagshöjning med i runt tal 3 800 kronor, varav 1 500 kronor utgöra rörligt tillägg.

Befattningen såsom förste gymnastikkonsulent hos överstyrelsen är för närvarande placerad i lönegraden Eo 26. Nuvarande innehavaren av befattningen åtnjuter ett personligt lönetillägg av 2 000 kronor för år. Enligt överstyrelsens förslag skulle befattningen förändras till ordinarie i lönegraden A 27. Mot befattningens överförande till ordinarie stat har jag i likhet med statskontoret och allmänna lönenämnden icke funnit anledning till erinran. Vad beträffar befattningens lönegradsplacering delar jag lönenämndens uppfattning, att skäl tala för att befattningen inplaceras i samma lönegrad som befattningen såsom förste bibliotekskonsulent eller i 27 lönegraden. Jag förordar därför, att å personalförteckningen uppföres en befattning såsom förste gymnastikkonsulent i lönegraden A 27 i stället för den nuvarande befattningen i lönegraden Eo 26. Vid bifall här till bör ordinarieposten höjas med 11 200 kronor och icke-ordinarieposten minskas med 10 300 kronor. Jag förutsätter, att den nuvarande förste gymnastikkonsulenten erhåller fullmakt å den nyinrättade befattningen. Såsom statskontoret och lönenämnden föreslagit, torde det till honom utgående personliga lönetillägget i samband härmed böra undergå minskning. Jag

föreslår, att minskningen bestämmes till 900 kronor. Ett bifall till vad jag sålunda förordat medför icke någon anslagsökning.

Vad angår de nu i 21 lönegraden placerade andre gymnastik- och bibliotekskonsulentbefattningarna innebär överstyrelsens förslag, att de skola med slopande av den nuvarande beteckningen »andre» uppflyttas till 24 lönegraden, varvid såväl den extra ordinarie gymnastikkonsulentbefattningen som den extra ordinarie andre bibliotekskonsulentbefattningen skulle överföras till ordinarie stat. Allmänna lönenämnden har — med beaktande av att bibliotekarierna m. fl. vid de s. k. lärda verken numera äro placerade i 23 lönegraden — funnit en uppflyttning av ifrågavarande befattningar till samma lönegrad motiverad, medan statskontoret icke funnit skäl föreligga för en högre lönegradsplacering än den nuvarande. Jag vill med anledning av vad lönenämnden anfört erinra, att såsom motiv för de s. k. lärdaverkssakkunnigas förslag om uppflyttning av andre bibliotekarier m. fl. från 21 till 23 lönegraden återopats, att kraven på teoretisk kompetens för dessa befattningar (normalt filosofisk eller annan licentiatexamen) vore större än de, som i allmänhet gällde för befattningshavare i 21 lönegraden, samtidigt som befordringsmöjligheterna inom ifrågavarande förvaltningsområde vore jämförelsevis begränsade. Några motsvarande krav på teoretisk kompetens gälla icke och synas icke heller för framtiden erforderliga i fråga om nu ifrågavarande befattningar. Med hänsyn härtill och då jag ej heller i övrigt finner tillräckliga skäl föreligga för en uppflyttning av andre gymnastik- och bibliotekskonsulentbefattningarna i högre lönegrad, avstyrker jag förslaget härom. Däremot vill jag i likhet med statskontoret förorda, att andre gymnastikkonsulentbefattningen i lönegraden Eo 21 ordinariesättes. Tillika torde tjänstebestämmelserna andre gymnastikkonsulent och andre bibliotekskonsulent böra ändras till gymnastikkonsulent, respektive bibliotekskonsulent. I personalförteckningen böra härav betingade ändringar vidtagas. Ordinariesättningen av gymnastikkonsulentbefattningen föranleder en höjning av ordinarieposten med 8 600 kronor och en minskning av icke-ordinarieposten med 8 100 kronor. Tillika torde posten till rörligt tillägg böra uppräknas med 100 kronor, varför den erforderliga anslagsökningen utgör $(8\,600 - 8\,100 + 100 =) 600$ kronor.

För närvarande utgår från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. ett årligt arvode av 4 000 kronor till en konsulent för husligt arbete. Såsom skolöverstyrelsen föreslagit torde denna arvodesbefattning böra förändras till heltidstjänst. Med biträdande av lönenämndens förslag i fråga om befattningens inplacering i lönegrad förordar jag, att densamma tills vidare uppföres å personalförteckningen såsom extra ordinarie i 23 lönegraden. Vid bifall härtill bör icke-ordinarieposten ökas med i runt tal 7 600 kronor och posten till rörligt tillägg uppräknas med 1 200 kronor. Då nyssnämnda arvode samtidigt bör indragas, blir den erforderliga anslagsökningen $(7\,600 + 1\,200 - 4\,000 =) 4\,800$ kronor.

Det synes mig naturligt, att arbetet såsom hjälpskolekonsulent och inspek-

tör för sinnesslöundervisningen lägges i samma hand. Jag delar även överstyrelsens mening, att en befattning med heltidstjänstgöring är erforderlig för ändamålet. Då jag vidare finner ett varaktigt behov av en sådan tjänst föreligga, förordar jag, med biträdande av lönenämndens förslag om befattningens inplacering i 23 lönegraden, att å personalförteckningen uppföres en befattning i lönegraden A 23 såsom hjälpskolekonsulent och inspektör för sinnesslöundervisningen. Vid bifall härtill bör ordinarieposten ökas med 8 000 kronor och posten till rörligt tillägg med 1 300 kronor. Å andra sidan bortfaller det nu under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppförda arvodet å 2 500 kronor till en pedagogisk inspektör över statsunderstödda uppfostringsanstalter för sinnesslöa och fallandesjuka barn m. fl. anstalter, varjämte anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. kan minskas med det under denna anslagspost beräknade beloppet av 3 000 kronor till gottgörelse åt nämnde inspektör för mistade avlöningsförmåner. Den erforderliga anslagshöjningen utgör sålunda $(8\,000 + 1\,300 - 2\,500 - 3\,000 =) 3\,800$ kronor.

Under erinran att 1945 års riksdag ifrågasatt, huruvida det ur organisatoriska synpunkter kunde anses riktigt, att folkskolavdelningen vore i avsaknad av en tjänst såsom förste byråsekreterare, tillstyrker jag i likhet med statskontoret skolöverstyrelsens förslag om inrättande av en förste byråsekreterarbefattning i lönegraden A 24. För att möjliggöra en bättre befordringsgång och därigenom skapa ökade förutsättningar för en god rekrytering till skolöverstyrelsen vill jag jämväl biträda överstyrelsens av statskontoret tillstyrkta förslag om inrättande av två nya befattningar såsom byråsekreterare i lönegraden A 21. Härav betingade ändringar i personalförteckningen böra vidtagas. Ordinarieposten bör vid bifall till vad jag nyss föreslagit höjas med i runt tal 26 100 kronor, varjämte posten till rörligt tillägg bör uppräknas med 4 200 kronor. Å andra sidan böra, såsom överstyrelsen förutsatt, icke-ordinarieposten och posten till rörligt tillägg minskas med under dessa poster beräknade medel till avlönande av tre amanuenser i lönegraden Eo 18 eller med i runt tal 20 500 kronor, respektive 3 200 kronor. Den erforderliga anslagsökningen skulle sålunda utgöra $(26\,100 + 4\,200 - 20\,500 - 3\,200 =) 6\,600$ kronor.

Med beaktande av att kamrerarbefattningen så sent som från och med den 1 juli 1945 erhöll sin nuvarande placering i lönegraden A 20 har lönenämnden icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att befattningens lönegradsplacering nu skulle tagas under omprövning. Jag delar lönenämndens uppfattning och avstyrker alltså överstyrelsens förslag om befattningens uppflyttning i lönegraden A 22.

Med hänsyn till att frågan om anställningsförhållandena för viss icke-ordinarie personal är föremål för övervägande genom 1944 års personallutredning kan jag icke tillstyrka överstyrelsens förslag om ordinariesättning av vissa kansliskrivar- och kanslibitträdesbefattningar. Ej heller kan jag tillstyrka för-

slaget om inrättande av en ny ordinarie befattning såsom kansliskrivare. Där-
emot anser jag mig kunna förorda, att en av de två föreslagna kontorsbiträdes-
befattningarna i lönegraden Eo 4 överföres till ordinarie stat. Vid bifall härtill
bör å personalförteckningen uppföras ytterligare en befattning såsom kontors-
biträde i lönegraden A 4. Vidare bör ordinarieposten höjas med 3 700 kronor
och icke-ordinarieposten minskas med 3 500 kronor. Den erforderliga anslags-
höjningen utgör således 200 kronor.

Det av överstyrelsen nu ånyo framförda förslaget om höjning av arvodet
till konsumenten för kvinnlig slöjd med 1 000 kronor till 3 000 kronor anser jag
mig böra biträda. Arvudet, som nu bestrides från anslagsposten till arvoden
och särskilda ersättningar åt inspektörer och sakkunniga biträden m. m., torde,
såsom överstyrelsen föreslagit, i fortsättningen böra utgå från anslagsposten
till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och
sakkunniga biträden m. m. har tidigare belastats med ett belopp av 8 000
kronor för den centrala ledningen av värntjänstutbildningen och för organisa-
tionsarbete inom denna verksamhetsgren. Ehuru denna utbildning numera av-
skaffats, anser jag mig likväl med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört till
stöd för att nämnda belopp jämväl under nästa budgetår skall stå till förfogan-
de för visst biträde å gymnastikroteln icke böra föreslå, att ifrågavarande an-
slagspost nu minskas av sagda anledning.

En förstärkning av arbetskrafterna å den rotel, som handlägger ärenden rö-
rande byggnader för folkskoleväsendet, synes mig ofrånkomlig. Då jag hyser
den uppfattningen, att arbetets art och omfattning varaktigt kommer att
kräva en dubbling av den undervisningsrådstjänst, som nu är knuten till
nämnda rotel, biträder jag överstyrelsens förslag om inrättande för ändamålet
av en extra ordinarie undervisningsrådstjänst i 30 lönegraden. Däremot anser
jag mig icke nu jämväl kunna tillstyrka överstyrelsens förslag om inrättande
av en för läroverksavdelningen avsedd undervisningsrådstjänst, vilken tjänst
ansetts erforderlig, därest vissa till folkskolavdelningens rotel II hörande ären-
den med hänsyn till dessas beskaffenhet och arbetsbelastningen å roteln över-
flyttades till läroverksavdelningen. Enligt vad överstyrelsen framhållit skulle
inrättandet av denna tjänst avsevärt öka möjligheterna att utvidga den hittills
på grund av anhopningen av göromål på sistnämnda avdelning eftersatta in-
spektionsuppgiften. Jag torde i detta sammanhang få erinra, att de sakkunniga
för utredning av frågan om skolöverstyrelsens omorganisation i sitt den 13 juni
1938 avgivna betänkande och förslag i ämnet (stat. off. utr. 1938: 14) före-
slagit, att överstyrelsen skulle utrustas med ett antal särskilda ämnesinspek-
törer eller ämneskonsulenter, som bland annat skulle hava till uppgift att
verkställa inspektion vid läroverken. Huruvida behovet av en ökad inspektions-
verksamhet lämpligast bör tillgodoses genom en utökning av undervisnings-
rådets antal eller på annat sätt är ett spörsmål, till vilket jag icke är beredd
att taga ställning i detta sammanhang. Jag vill emellertid framhålla, att jag

anser denna fråga vara av sådan vikt, att med dess lösning icke kan anstå någon längre tid.

Vid bifall till mitt förslag om inrättande av en undervisningsrådstjänst i lönegraden Eo 30 med placering å folkskolavdelningen bör icke-ordinarieposten höjas med i runt tal 10 700 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg uppräknas med 1 600 kronor. För ändamålet erfordras alltså en anslagshöjning med 12 300 kronor.

Under icke-ordinarieposten beräknar jag i enlighet med överstyrelsens hemställan ett belopp av 1 600 kronor till bearbetning av visst material rörande provningsfri intagning av nybörjare. För ålderstillägg i anledning av löneklassförändringar torde vidare under denna anslagspost böra beräknas ett belopp av 4 000 kronor. Jag vill slutligen föreslå, att under posten beräknas ett belopp av 5 000 kronor till extra arbetskraft. För sistnämnda tre ändamål beräknar jag alltså en anslagshöjning med $(1\,600 + 4\,000 + 5\,000 =) 10\,600$ kronor.

Utöver vad jag sålunda förordat kan jag för närvarande icke tillstyrka någon förstärkning eller förändring i fråga om överstyrelsens personal eller någon höjning av nu utgående arvoden.

Vid bifall till vad jag under denna punkt förordat bör avlöningsanslaget för nästa budgetår höjas med $(2\,100 + 3\,800 + 600 + 4\,800 + 3\,800 + 6\,600 + + 200 + 1\,000 + 12\,300 + 10\,600 =) 45\,800$ kronor till $(792\,400 + + 45\,800 =) 838\,200$ kronor. Beträffande anslagets fördelning på olika poster i avlöningsstaten hänvisar jag till efterföljande avlöningsstat.

Under återopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning.	Lönegrad.
1 generaldirektör	B 3
1 skolöverläkare	C 6
1 arkitekt	C 4
1 byråchef	A 30
11 undervisningsråd	A 30
1 förste bibliotekskonsulent	A 27
1 förste gymnastikkonsulent	A 27
2 förste byråsekreterare	A 26
1 förste byråsekreterare	A 24
1 hjälpskolekonsulent och inspektör för sinnesslöundervisningen	A 23
1 bibliotekskonsulent	A 21
1 gymnastikkonsulent	A 21

7 byråsekreterare	A	21
1 kamrerare	A	20
1 registrator	A	14
1 kansliskrivare	A	11
1 förste expeditionsvakt	A	7
4 kanslibiträden	A	7
2 expeditionsvakter	A	5
5 kontorsbiträden	A	4

Skolöverstyrelsens statistiska
avdelning.

1 förste aktuarie, tillika chef	A	26
1 aktuarie	A	21
2 kansliskrivare	A	11
2 kanslibiträden	A	7
1 expeditionsvakt	A	5
3 kontorsbiträden	A	4
1 skrivbiträde	A	2

*Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad
än den 20:e.*

1 undervisningsråd	Eo	30
1 konsulent för husligt arbete	Eo	23
1 bibliotekskonsulent	Eo	21
1 byråsekreterare	Eo	21;

dels godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen,
att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	423 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	29 100
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	»	22 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	266 700
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	96 700

Summa kronor 838 200;

dels ock till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret
1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 838 200.

[128.] 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 192 000 kronor, varav förslagsvis 5 000 kronor till sjukvård m. m., 90 000 kronor till övriga expenser och förslagsvis 30 000 kronor till publikationstryck. Beträffande anslagets disposition hänvisas i övrigt till statsliggaren sid. 594.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår icke ifrågasatt annan ändring än en ökning av delposten till övriga expenser med 20 000 kronor till 110 000 kronor. Överstyrelsen har härutinnan anfört i huvudsak följande.

Denna delpost är för budgetåret 1945/46 upptagen med 90 000 kronor, vilket, på sätt departementschefen uttalade vid framläggande av förslaget här-om, innebär höjning med 6 400 kronor i jämförelse med den för föregående budgetår i riksstaten upptagna posten för ifrågavarande ändamål. Därav motsvara 6 000 kronor beräknade fraktutgifter för trycksaker, som distribueras av överstyrelsen. Överstyrelsen hade med hänsyn till de överskridanden av anslagsposten, vartill överstyrelsen under en följd av år nödgats begära medgivande, föreslagit en större höjning. Medgivande i nämnda hänseende har beträffande budgetåren 1941/45 lämnats för belopp om respektive 14 000, 12 000, 16 000 och 30 000 kronor. Inberäknat sistnämnda belopp blev för budgetåret 1944/45 anvisat, utöver för vissa engångsutgifter, 105 000 kronor eller 5 200 kronor mindre än det av överstyrelsen med hänsyn till de verkliga utgifterna slutligt begärda beloppet. Detta innebär alltså, att delposten redan vid ingången av löpande budgetår belastades med sistnämnda belopp.

I sin senaste framställning om medgivande till överskridande av det för budgetåret 1944/45 anvisade beloppet anförde överstyrelsen, att ökningen av utgifterna vore ofrånkomlig med hänsyn till överstyrelsens alltjämt ökade och vidgade arbetsuppgifter. Vidare framhöll överstyrelsen det enligt dess mening olämpliga i att till budgetåret 1945/46 överflytta utgifter, som belöpte på budgetåret 1944/45.

Ökningen av överstyrelsens arbetsuppgifter pågår alltjämt. Till bestående av de utgifter, som med anledning härav måste förutses komma att uppstå, nödgas därför överstyrelsen hemställa om ökning av ifrågavarande delpost. Höjningen synes ej kunna beräknas till lägre belopp än 20 000 kronor på grund av vad överstyrelsen anfört angående belastningen av posten.

Beträffande anslagsposten till publikationstryck har skolöverstyrelsen — under erinran att Kungl. Maj:t den 10 december 1943 bemyndigat överstyrelsen att dels utfärda bestämmelser angående tillhandahållande och användande under läsåren 1943/46 av standardiserade prov för betygssättningen i folkskolan i huvudsaklig överensstämmelse med av överstyrelsen framlagt förslag, dels ock vidtaga erforderliga åtgärder för att sådana prov med tillhörande anvisningar ställdes till vederbörande lärares förfogande — framhållit, att anslagsposten huvudsakligen belastades av utgifter för nämnda prov. Överstyrelsen ansåge för sin del, att sådana prov alltjämt borde kostnadsfritt tillhandahållas folkskolans lärare genom överstyrelsens försorg.

Statskontoret, som föreslagit en uppräknig av anslagsposten till sjukvård

m. m. med 1 500 kronor till 6 500 kronor, har ansett, att medelsanvisningen till övriga expenser borde begränsas till 100 000 kronor. Statskontoret anför:

Under hand har statskontoret erfarit, att den å omkostnadsstaten till sjukvård m. m. upptagna posten budgetåret 1944/45 belastats med utgifter å 7 237 kronor 42 öre. Då utgifterna i fråga jämväl tidigare tenderat att överstiga det för ändamålet beräknade beloppet, synes posten i fråga nu böra uppräknas till förslagsvis 6 500 kronor. Vad överstyrelsen anfört till stöd för en höjning av det till övriga expenser för innevarande budgetår beräknade beloppet giver icke några säkra utgångspunkter för bedömande av det verkliga anslagsbehovet. Därest en uppräkning dock anses böra komma till stånd, lär medelsanvisningen i varje fall böra begränsas till 100 000 kronor. Framhållas må, att överstyrelsen — före yrkesavdelningens utbrytande — under budgetåren 1938/40 för ändamålet erhöll respektive 65 500 och 70 000 kronor.

Anslagsposten till publikationstryck belastas, såsom av den föregående redogörelsen framgår, huvudsakligen av utgifter för standardiserade prov för betygssättningen i folkskolan. Jag delar skolöverstyrelsens mening, att sådana prov även i fortsättningen böra komma till användning och kostnadsfritt tillhandahållas genom överstyrelsens försorg. Jag ifrågasätter därför icke någon ändring beträffande denna anslagspost. Anslagsposten till sjukvård m. m. bör med hänsyn till belastningen uppräknas med det av statskontoret föreslagna beloppet, 1 500 kronor. Jag tillstyrker vidare skolöverstyrelsens förslag om höjning av delposten till övriga expenser med 20 000 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten för nästa budgetår, bör ifrågavarande anslag höjas med 21 500 kronor till 213 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 213 500.

H. Allmänna läroverken m. m.

[129.] 1. **Allmänna läroverken: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 32 322 000 kronor. Med avseende på anslagsbehovet för nästa budgetår föreligga ett antal förslag, avseende bland annat utvidgning av gymnasieorganisationen, vilka förslag tarva ytterligare beredning. Förevarande anslag torde därför böra preliminärt uppföras med nedan angivna, beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna till *Allmänna läroverken: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 34 700 000.

[130.] 2. **Allmänna läroverken: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 177 500 kronor, varav för sjukvård m. m. förslagsvis 150 000 kronor, för rese- och flyttningssersättningar förslagsvis 25 000 kronor och för bidrag till biblioteks- och materielkassan vid statens normalskola 2 500 kronor.

Sjukvård m. m. Under hänvisning till att anslagsbelastningen för budgetåret 1944/45 uppgått till omkring 155 800 kronor har *skolöverstyrelsen* — under framhållande av att det för närvarande icke finnes anledning att räkna med minskade utgifter under budgetåret 1946/47, i all synnerhet som antalet till kostnadsfri sjukvård berättigade lärare komme att stiga i samband med förstatligandet av vissa kommunala mellanskolor — hemställt om en höjning av ifrågakvarande anslagspost med 5 000 kronor till 155 000 kronor.

Rese- och flyttningssersättningar. Under hänvisning till att anslagsbelastningen för budgetåret 1944/45 uppgått till omkring 27 900 kronor har *skolöverstyrelsen*, med hänsyn till den pågående utökningen av läroverksorganisationen, hemställt om en höjning av anslagsposten med 5 000 kronor till 30 000 kronor.

Bidrag till biblioteks- och materielkassan vid statens normalskola. *Skolöverstyrelsen* har icke ifrågasatt någon ändring beträffande denna anslagspost.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör anslagsposten till sjukvård m. m. höjas med 5 000 kronor till 155 000 kronor och anslagsposten till rese- och flyttningersättningar likaledes med 5 000 kronor till 30 000 kronor. Anslagsposten till bidrag till biblioteks- och materielkassan vid statens normalskola bör uppföras med oförändrat belopp, 2 500 kronor. Ifrågavarande anslag torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med $(155\,000 + 30\,000 + 2\,500 =)$ 187 500 kronor, vilket innebär en höjning med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 187 500.

[131.] 3. **Allmänna läroverken: Utrustning för skolhälsovård, reservationsanslag.** Till ifrågavarande ändamål är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 20 000 kronor. Anslaget är avsett att användas till komplettering av utrustningen för skolhälsovården vid vissa av de allmänna läroverken samt till anskaffande av sådan utrustning vid kommunala mellanskolor, vilkas förstatligande påbörjats under budgetåret 1945/46.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för nästa budgetår måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett reservationsanslag av 23 000 kronor. Av detta belopp ha 20 000 kronor beräknats för anskaffande av utrustning till läkarrummen vid sådana kommunala mellanskolor, vilka vore avsedda att förstatligas under nästa budgetår, och 3 000 kronor för komplettering — med hänsyn till bland annat normal förslitning — av redan befintlig utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det erforderligt, att medel för ifrågavarande ändamål anvisas jämväl för nästa budgetår. Anslag torde böra äskas med av överstyrelsen föreslaget belopp, 23 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Utrustning för skolhälsovård* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 23 000.

[132.] 4. **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 75 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om en anslagshöjning med 25 000 kronor och till stöd härför anført:

Storleken av de anslag, som för de senaste sju budgetåren anvisats för ifrågavarande ändamål, framgår av följande sammanställning:

1939/40 kronor	1940/41 kronor	1941/43 kronor	1943/44 kronor	1944/45 kronor	1945/46 kronor
100 000 ¹	25 000	10 000	25 000	50 000	75 000

¹ varav 20 000 kronor enligt Kungl. Maj:ts beslut icke togos i anspråk.

Då anslaget vid 1940 års riksdag nedsattes till 25 000 kronor, förklarade sig riksdagen förutsätta, att den synnerligen starka reduktion, som föreslagits, allenast komme att få tillfällig natur och att anslaget, så snart omständigheterna det tillåte, åter komme att uppböras till ett för det med anslaget avsedda ändamålet mera betryggande belopp. Med hänsyn till detta riksdagens yttrande och i betraktande av att anslagen till biblioteksverksamhet vid såväl folkskolor som en rad andra skolformer från och med år 1943 utgå enligt samma grunder, som gällde före budgetåret 1940/41, förordade överstyrelsen i sina anslagsäskanden föregående år, att anslaget åter uppfördes med det belopp, det hade före sistnämnda budgetår eller 100 000 kronor. Överstyrelsen framhöll därvid särskilt, att de senaste årens anslagsminskning hade medfört betydande luckor i läroverksbibliotekens bokbestånd, och underströk, att det syntes överstyrelsen angeläget, att anslaget icke utginge med reducerat belopp under ytterligare ett år, om det överhuvudtaget skulle vara möjligt för läroverken att fylla de uppkomna luckorna och ersätta de förslitna böckerna. Däremot ansåg sig överstyrelsen icke då böra hemställa om någon ökning av anslaget som följd av förstatligandet av de kommunala mellanskolorna. Kungl. Maj:t föreslog emellertid en förhöjning av anslaget till allenast 75 000 kronor, och riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Överstyrelsen finner sig i år böra återkomma med sitt förslag från föregående år. Det synes överstyrelsen icke vara rimligt, att läroverken fortfarande skola få vidkännas en nedsättning av sina bokinköpsanslag, medan anslagen till bibliotek vid andra skolor utgå enligt normala grunder. Däremot anser sig överstyrelsen fortfarande icke böra hemställa om någon ökning av anslaget som följd av det fortsatta förstatligandet av de kommunala mellanskolorna.

Departementschefen.

Detta anslag har under krisåren i särskilt hög grad beskurits. Den kraftiga anslagsminskningen har såsom framgår av vad skolöverstyrelsen anfört medfört svåra olägenheter för läroverksbiblioteken. Jag finner mig därför nu böra förorda, att anslaget i enlighet med skolöverstyrelsens förslag höjes med 25 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 100 000.

[133.] 5. **Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna, förlagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 680 000 kronor. Belastningen på anslaget under budgetåret 1944/45 utgjorde i runt tal 731 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har anfört, att vid uppgörande av stat för budgetåret 1946/47 finge viss hänsyn tagas till att antalet läroverk vid den tiden ökats till följd av riksdagens beslut om förstatligande av kommunala mellanskolor. Emellertid vore denna faktor av underordnad betydelse i förhållande till andra faktorer, vilka icke nu kunde överblickas, framför allt priset på bränsle. Under sådana förhållanden och med beaktande av anslagsbelastningen funne överstyrelsen visserligen någon ökning av

anslaget ofrånkomlig men ansåge sig kunna begränsa denna till 20 000 kronor, varför förevarande anslag skulle uppföras med 700 000 kronor.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 700 000.

[134.] 6. **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** Detta anslag är uppfört med 8 500 kronor. En redogörelse för anslagets uppkomst och disposition har lämnats i 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 300 ff. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 8 500.

[135.] 7. **Arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 290 000 kronor. Då beredningen av denna anslagsfråga icke är avslutad, torde anslaget i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna till *Arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring* ett *förslagsanslag* av .. kronor 290 000.

[136.] 8. **Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.** Direktionen, som fullgör vissa — huvudsakligen kamerala — uppgifter för allmänna och enskilda läroverk i Stockholm, disponerar för sin verksamhet räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond. Då räntemedlen visat sig otillräckliga, har direktionen sedan flera år tillbaka understötts med statsmedel. Sedan budgetåret 1940/41 har ett anslag för ändamålet varit uppfört på riksstaten. Anslaget, som tidigare utgick med 2 000 kronor, höjdes för budgetåret 1944/45 till 3 800 kronor i syfte bland annat att bereda direktionens sekreterare och kamrerare kompensation för ökningen i dessa befattningshavares arbetsbörda. För innevarande budgetår har anslaget höjts med 600 kronor till 4 400 kronor för att åstadkomma bättre avlöningsförhållanden för övriga befattningshavare hos direktionen. Direktionens personal består, förutom av sekreteraren och kamreraren, av en vaktmästare, ett räkenskapsbiträde och ett extra skrivbiträde. Kungl. Maj:t har för budgetåren 1944/45 och 1945/46 medgivit, att arvoden till

sekreteraren och kamreraren hos direktionen må, om de för ändamålet tillgängliga medlen därtill förslå, utgå med respektive 2 400 och 4 500 kronor, innebärande en höjning av de tidigare utgående avlöningsförmånerna med 600 kronor för vardera av sistnämnda två befattningshavare.

Direktionen — som beräknat utgifterna för nästa budgetår till 13 900 kronor och inkomsterna till 6 700 kronor — har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte utgå med $(13\,900 - 6\,700 =) 7\,200$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 2 800 kronor. Direktionen har beräknat utgifterna på följande sätt:

	Kronor	Ökning Kronor
Avlöning till kamreraren	4 500	—
» » sekreteraren	2 400	—
» » räkenskapsbiträdet	1 500	—
» » vaktmästaren	1 200	—
Ersättning för arbetsbördans ökning	2 100	1 500
Lokalhyra	600	—
Skriv- och räknearbete	1 000	500
Övriga expenser	600	100
Summa kronor	13 900	2 100

Som motivering för vissa av utgiftsposternas ökning har bland annat anförts.

Ersättning för arbetsbördans ökning. Den beräknade merutgiften, 1 500 kronor, avser beredande av arvodesförhöjning åt sekreteraren med 600 kronor och åt kamreraren med 900 kronor. Redan i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll direktionen, att direktionens befattningshavare icke erhållit någon compensation för den bevisliga arbetsökningen sedan 1934, ej heller någon ersättning för de stegrade levnadskostnaderna sedan dess. Direktionen underströk därvid, att antalet läroverk och även antalet befattningshavare vid läroverken vore en och en halv gång så stort som 1934 och att antalet diarieförda och behandlade skrivelser hade ökat till det dubbla. Enligt direktionens förmenande vore det därför med rättvisa och billighet överensstämmande att ersätta befattningshavarna för detta bevisliga merarbete. Direktionen föreslog därför, att befattningshavarna skulle tillerkännas följande arvodesförhöjningar nämligen sekreteraren 600 kronor, kamreraren 900 kronor samt räkenskapsbiträdet och vaktmästaren vardera 300 kronor. Departementschefen ansåg sig emellertid då icke kunna förorda någon höjning av sekreterarens och kamrerarens arvoden, då dessa båda befattningshavare året förut fått sina arvoden höjda med 600 kronor vardera. Däremot ansåg sig departementschefen böra tillstyrka en höjning av anslaget med 600 kronor för arvodesförhöjningar åt övrig personal. Detta blev också riksdagens beslut.

De skäl, som direktionen förra året anförde om arbetsbördans ökning, gälla i lika hög grad för det kommande budgetåret. Under fjolåret tillkomma vid flera läroverk nya parallellavdelningar, som under flera år framåt komma

att öka antalet av direktionen avlönade befattningshavare. För nästkommande budgetår anser sig därför direktionen böra beräkna sina utgifter med i stort sett samma belopp som för innevarande budgetår.

Skriv- och räknearbete. Erfarenheten har visat, att denna post bör uppräknas med 500 kronor till 1 000 kronor. För budgetåret 1944/45 ha nämligen sekreteraren och kamreraren nödgats att av egna medel ersätta ett extra skrivbiträde med cirka 500 kronor.

Övriga expenser. En ökning av denna post med 100 kronor till 600 kronor synes vara nödvändig med hänsyn till en efter hand önskvärd förnyelse av direktionens möbler och maskinella utrustning. Sålunda bör till exempel direktionens additionsmaskin för handkraft ersättas med en sådan för elektrisk drift.

Beträffande inkomsterna har direktionen anfört följande.

Inkomsterna utgöres av ränteinkomsten från den s. k. undervisningsverkens fond, som för närvarande uppgår till 213 892 kronor 50 öre. För innevarande budgetår beräknade direktionen denna inkomst till 7 400 kronor. Den i början av detta år genomförda räntesänkningen, som direktionen i fjol icke kunde förutse, medför emellertid, att ränteinkomsterna nu icke kunna beräknas till mera än 6 900 kronor för detta år och 6 700 kronor för nästa budgetår. Det av riksdagen för innevarande budgetår anvisade anslaget medgiver sålunda icke den ökning av personalens löner, som departementschefen förordat.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt direktionens framställning.

Statskontoret, som tillstyrkt en anslagshöjning med 1 300 kronor, anför:

Under åberopande av den under senare år inträdda ökningen i arbetsbördan har direktionen över Stockholms stads undervisningsverk hemställt om ökad medelstildelning, bland annat, för att möjliggöra en förbättring av arvoden till kamreraren och sekreteraren hos direktionen med sammanlagt $(900 + 600 =) 1\,500$ kronor.

Under erinran om att en liknande framställning så sent som innevarande år varit föremål för prövning utan att vinna statsmakternas bifall får statskontoret framhålla, att ifrågavarande befattningshavare hos direktionen jämväl inneha ordinarie, heltidsavlönade lärarbefattningar vid det statliga undervisningsväsendet (lektors-, respektive adjunktstjänst). Tjänstgöringen vid direktionen är sålunda för dessa liksom för övriga befattningshavare hos direktionen att betrakta såsom en bisyssla. Till följd härav måste givetvis vederbörandes arbetsprestation vara i viss utsträckning begränsad. Då enligt statskontorets mening de nu utgående arvoden med hänsyn härtill icke kunna anses för låga, får ämbetsverket avstyrka bifall till framställningen i denna del.

I syfte att motverka en ökning av den kamreraren och sekreteraren åvilande arbetsbördan torde i stället medel böra ställas till förfogande för att möjliggöra en avlastning av enklare rutinarbete till mindre kvalificerad personal. Statskontoret vill därför icke motsätta sig en uppräknings av delposten till skriv- och räknearbete från nu utgående 500 kronor till 1 000 kronor.

Mot den begärda höjningen av anslagsposten till övriga expenser synes icke något vara att erinra.

Från dessa utgångspunkter lära direktionens utgifter för nästkommande budgetår icke behöva överstiga 12 400 kronor. Då de disponibla ränteinkom-

sterna icke kunna beräknas till högre belopp än 6 700 kronor, får statskontoret föreslå, att för budgetåret 1946/47 för ifrågavarande ändamål anvisas ett från tidigare utgående 4 400 kronor till 5 700 kronor förhöjt anslag.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha arvoden till direktionens sekreterare och kamrerare från och med budgetåret 1944/45 höjts med 600 kronor till respektive 2 400 kronor och 4 500 kronor i syfte att bereda kompensation åt dessa befattningshavare för ökningen i deras arbetsbörda. I likhet med statskontoret anser jag mig icke kunna tillstyrka direktionens förnyade framställning om ytterligare höjning av dessa arvoden med 600 kronor för sekreteraren och 900 kronor för kamreraren. Däremot tillstyrker jag i likhet med statskontoret den av direktionen föreslagna uppräknningen av utgiftsposten till skriv- och räknearbete med 500 kronor till 1 000 kronor och av utgiftsposten till övriga expenser med 100 kronor till 600 kronor.

Direktionens inkomster, vilka för innevarande budgetår beräknades till 7 400 kronor, torde för nästa budgetår icke komma att uppgå till större belopp än 6 700 kronor, vilket innebär en inkomstminskning med 700 kronor.

Ifrågavarande anslag torde därför för nästa budgetår böra höjas med $(500 + 100 + 700 =) 1\,300$ kronor till 5 700 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 5 700.

[137.] 9. **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier.** Detta anslag är nu uppfört med 12 000 kronor. Frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår står i visst samband med beräkningen av det under punkten 129 omförmälda anslaget. Förevarande anslag torde därför böra preliminärt uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier* ett anslag av kronor 12 000.

[138.] 10. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor, förslagsanslag.** Enligt beslut av 1943 års riksdag har från och med den 1 juli 1943 det förutvarande provisoriska lönesystemet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor ersatts med en definitiv lönereglering, vilken dock icke gjorts tillämplig å övningslärare. För dessa lärare, vilkas anställnings- och avlöningsförhållanden för närvarande äro föremål för utredning, gälla för innevarande budgetår provisoriska avlöningsbestämmelser (jfr kungörelserna 1945:566 och 567). Statsbidraget till avlöning av lärare vid ifrågavarande skolor utgår för

innevarande budgetår — liksom för budgetåren 1939/45 — med 78 procent av vederbörande löneförmåner (jfr kungörelsen 1945: 565).

I besparingssyfte ha även för innevarande budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar, begränsning av antalet nybörjaravdelningar, inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i vissa ämnen och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal mellanskola, utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare och lärare i yrkesämne samt reduktion av arvodena till tillsynslärare. Dessa bestämmelser ansluta sig till de för allmänna läroverken meddelade.

Anslaget till kommunala flickskolor är för innevarande budgetår uppfört med 5 200 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 5 370 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 170 000 kronor. Ökningen betingas huvudsakligen av att anslaget beräknats för 45 kommunala flickskolor mot 44 för innevarande budgetår. Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

O r d i n a r i e ä m n e s l ä r a r t j ä n s t e r. Av propositionen 1942: 255 framgår, att besparingsberedningen funnit antalet ordinarie ämneslärartjänster vara proportionsvis mycket större vid de kommunala flickskolorna än vid de allmänna läroverken. Förslagsvis borde därför 50 ordinarie ämneslärartjänster vid de kommunala flickskolorna i mån av inträffande ledigheter omändras till extra ordinarie. 1940 års skolutredning och skolöverstyrelsen tillstyrkte en varsam ombildning av ordinarie tjänster till extra ordinarie efter av överstyrelsen verkställd närmare utredning. I propositionen 1942: 255 tillstyrktes detta förslag. Riksdagen hade icke något att erinra däremot. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 framhöll skolöverstyrelsen, att procenttalet för icke-ordinarie lärare vid de kommunala flickskolorna icke borde överskrida tio. För egen del ifrågasatte dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, huruvida icke det av skolöverstyrelsen angivna procenttalet 10 borde kunna höjas till 15. Närmare utredning om hur många ordinarie tjänster som med denna utgångspunkt skulle ombildas under kommande budgetår borde framdeles lämnas av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen har nu, under framhållande att ett flertal ordinarie ämneslärartjänster vid de kommunala flickskolorna numera ombildats eller under innevarande budgetår komme att ombildas till extra ordinarie, anført, att för vinnande av önskad proportion mellan antalet ordinarie lärare och extra ordinarie lärare ytterligare omkring sex ordinarie lärarbefattningar vid olika skolor borde förändras till extra ordinarie. Emellertid bleve vid dessa skolor blott en lärarbefattning ledig på grund av vederbörande innehavares avgång med pension, nämligen en vid kommunala flickskolan i Örebro från och med den 1 juli 1946.

Upphävande av vissa besparingsbestämmelser, utökning av undervisningen i instrumentalmusik och införande av hållningsrättande gymnastik. Överstyrelsen har — under erinran att 1945 års riksdag (skrivelsen nr 481, sid. 5) förutsatt, att förslag komme att föreläggas nästkommande års riksdag om slopande av vissa besparingsåtgärder, nämligen höjningen av det tillåtna lärjungeantalet i realskolans högsta klass från 30 till 35 samt inskränkning av rätten att uppdelas klassavdelning vid nybörjarundervisning i språk — förklarat, att överstyrelsen ansåge sig böra räkna med lättnader i angivna hänseenden från och med nästa budgetår. För de kommunala flickskolornas del hade antalet 30 som högsta tillåtna antal i klassavdelning tidigare gällt de båda högsta klasserna, och överstyrelsen ansåge sig därför böra räkna med en återgång till detta förhållande. Kostnaderna för en återgång till de tidigare gällande förhållandena i förevarande hänseenden beräknar överstyrelsen till 40 000 kronor för lärjungeantalets minskning i de två högsta klasserna, varav 31 200 kronor skulle falla på statsverket, och till 65 000 kronor för delning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i språk, varav 51 100 kronor skulle falla på statsverket.

Beträffande undervisning i instrumentalmusik finner överstyrelsen det önskvärt att numera räkna med en något utvidgad tilldelning av timmar. Vid beräkningar av lärarbehovet vid de allmänna läroverken hade man sedan lång tid utgått från att undervisning i instrumentalmusik borde anordnas med 1 veckotimme för varje påbörjat 50-tal lärjungar, ehuru sedermera alltid en betydlig reduktion måst företagas i praktiken till följd av anslagens otillräcklighet. Efter samma teoretiska beräkningsgrund skulle de kommunala flickskolorna för innevarande läsår ha fått sig tilldelade inalles 306 timmar. I verkligheten hade tilldelningen stannat vid 88,5 timmar. Om för nästa budgetår en höjning till 115 timmar företoges, finnes möjlighet dels att tillmötesgå framställningar om ökat timantal i den utsträckning, som begärts av skolorna men ej kunnat beredas dem för innevarande budgetår, dels att vid behov tilldela sådana skolor, som nu helt och hållet saknade ifrågavarande undervisning, åtminstone någon timme. Med timläraravlöning som utgångspunkt utgjorde kostnadsökningen för dessa timmar 4 982 kronor, varav i runt tal 3 850 kronor komme att falla på statsverket.

Överstyrelsen har vidare — under erinran att 1945 års riksdag bifallit framlagt förslag om utökning av anslagsmedlen till hållningsrättande gymnastik vid de allmänna läroverken — upprepat en föregående år gjord framställning om införande av hållningsrättande gymnastik vid de kommunala flickskolorna. Med utgångspunkt från den proportion, som vid de kommunala *mellanskolorna* råder mellan totala elevantalet och antalet tilldelade timmar för hållningsrättande gymnastik och enligt proportionen i det hela mellan ordinarie, extra ordinarie och timlärare i gymnastik vid de kommunala *flickskolorna* beräknar överstyrelsen för dessa skolor ett behov av 70 timmar för ändamålet samt för

dessas timmar en total kostnad av 17 409 kronor, varå statsbidrag beräknat efter 78 procent skulle utgöra i runt tal 13 500 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts räknar överstyrelsen alltså för här ifrågavarande ändamål med en kostnadsökning för statsverket av sammanlagt (31 200 + 51 100 + 3 850 + 13 500 =) 99 650 kronor. Då denna kostnadsökning emellertid icke påverkar de under budgetåret 1946/47 utgående statsbidragsförskotten och den slutliga regleringen av statsbidraget äger rum först efter budgetårets utgång, inverkar den icke på anslagsberäkningen för nästa budgetår.

A n s l a g s b e r ä k n i n g a r. *Skolöverstyrelsen* har utgått från det antagandet, att antalet kommunala flickskolor under nästa år kommer att utgöra 45. Överstyrelsen har icke funnit anledning ifrågasätta indragning av någon kommunal flickskola på den grund att densamma icke skulle fylla ett behov, som stode i skäligt förhållande till de av skolans verksamhet föranledda kostnaderna. De nu gällande löne- och statsbidragsbestämmelserna ha legat till grund för anslagsberäkningarna. Avlöningarna till ordinarie lärare ha beräknats enligt högsta löneklassen inom respektive lönegrader, varvid dock hänsyn tagits därtill, att för kvinnlig lärare lönegrad icke skall omfatta den för lönegraden angivna högsta löneklassen.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Den i föreliggande framställning föreslagna höjningen av anslaget till bidrag till kommunala flickskolor från nu utgående 5 200 000 kronor till 5 370 000 kronor för nästkommande budgetår synes hava betingats dels av att anslaget beräknats för 45 kommunala flickskolor mot 44 för innevarande budgetår, dels ock — enligt vad statskontoret under hand inhämtat från skolöverstyrelsen — av ändrad dyrtorsgruppering. Mot överstyrelsens beräkning av anslagsbeloppet synes icke vara något att erinra.

Vad angår överstyrelsens förslag om ökat antal undervisningstimmar i instrumentalmusik kan statskontoret — under hänvisning till att anslagets nuvarande storlek synes hava möjliggjort en ökning av dylika undervisningstimmar från ett antal av $82\frac{2}{3}$ veckotimmar under budgetåret 1942/43 till för närvarande $88\frac{1}{2}$ veckotimmar (jfr proposition nr 150/1943 sid. 128) — icke tillstyrka bifall till framställningen i denna del.

De för innevarande budgetår gällande avlöningsbestämmelserna för övningslärare vid högre kommunala skolor torde böra erhålla giltighet även för nästa budgetår. Även de nuvarande statsbidragsbestämmelserna torde böra i huvudsak erhålla förlängd giltighet.

Skolöverstyrelsen har för de kommunala flickskolornas vidkommande förordat ett slopande av de besparingsföreskrifter, som avse lärjungeantalet i flickskolans två högsta klasser samt uppdelning av klass vid viss språkundervisning. Liknande förslag har överstyrelsen framlagt för de allmänna läroverkens vidkommande. Till sistnämnda förslag ämnar jag taga ställning först i samband med anmälan av frågan om anslag till avlöningar vid de allmänna

Departementschefen.

läroverken. Med hänsyn härtill torde frågan om slopandet av nämnda föreskrifter för de kommunala flickskolornas del i detta sammanhang böra lämnas öppen för att ånyo upptagas i samband med behandlingen av de allmänna läroverkens avlöningsanslag. Med hänsyn till gällande utbetalningsföreskrifter i fråga om statsbidrag kommer ett bifall framdeles till överstyrelsens förevarande förslag icke att påverka anslagsbehovet för nästa budgetår.

Mot den av överstyrelsen föreslagna utökningen av undervisningen i instrumentalmusik eller mot överstyrelsens förslag om anordnande med statsbidrag av hållningsrättande gymnastik vid ifrågavarande skolor under nästa budgetår i den av överstyrelsen angivna omfattningen har jag icke funnit anledning till erinran. Den härav föranledda kostnadsökningen för statsverket, av överstyrelsen beräknad till respektive 3 850 kronor och 13 500 kronor, påverkar av nyss angivna skäl icke anslagsbehovet för nästa budgetår.

Mot skolöverstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde därför böra uppföras med 5 370 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 170 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de för budgetåret 1945/46 gällande provisoriska avlöningsbestämmelserna för övningslärare vid de högre kommunala skolorna skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1946/47;

dels medgiva, att för budgetåret 1945/46 gällande grunder för provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrortstillägg åt vissa övningslärare vid nämnda skolor skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1946/47;

dels ock till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5 370 000.

[139.] 11. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 3 830 000 kronor. I sina den 31 augusti 1945 avgivna anslagsäskanden för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen* utgått från att antalet kommunala mellanskolor, som vid nämnda tidpunkt utgjorde 79, under nästa budgetår skall ha stigit till 81. Överstyrelsen har räknat med att det fortsatta förstatligandet av kommunala mellanskolor nästa budgetår kommer att beröra — förutom de 20 skolor, vilkas förstatligande påbörjats budgetåret 1944/45, och de 19 skolor, vilkas förstatligande påbörjats innevarande budgetår — ytterligare omkring 24 dylika skolor. Överstyrelsen har icke funnit anledning föreslå indragning av någon skola på den grund att den icke skulle fylla ett behov, som stode i skäligt förhållande till de av skolans verksamhet föranledda kostnaderna. Avlöningarna till de ordinarie lärarna har överstyrelsen beräknat enligt högsta löneklassen inom respektive lönegrader, dock med hänsyn tagen till att för kvinnlig lärare löne-

grad icke skall omfatta den för lönegraden i respektive avlöningsreglementen angivna högsta löneklassen. Med utgångspunkt även i övrigt från nu gällande löne- och statsbidragsbestämmelser har överstyrelsen uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till 3 370 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har vidare anfört följande.

Överstyrelsen har — på de skäl som *överstyrelsen* härutinnan anfört i avseende å de kommunala flickskolorna — jämväl för de kommunala mellanskolorna räknat med slopande av vissa besparingsbestämmelser, avseende dels elevantalet i avslutningsklassen, dels ock uppdelningen av klasser vid nybörjarundervisning i språk. Den härav föranledda kostnadsökningen utgör respektive 23 328 kronor, varav statsbidraget skulle utgöra i runt tal 18 200 kronor, och 43 350 kronor, varav statsbidraget skulle utgöra i runt tal 33 800 kronor.

Under hänvisning till vad som anförts till stöd för utökning av undervisningen i instrumentalmusik vid de kommunala flickskolorna, anser sig *överstyrelsen* för nästa budgetår böra beräkna en något utvidgad tilldelning av undervisningstimmar i detta ämne jämväl vid de kommunala mellanskolorna. För närvarande meddelas vid 29 skolor ingen sådan undervisning, och 101 timmar äro i det hela tilldelade övriga skolor. Därvid medräknas både de skolor, som stå under förstatligande, och de helt kommunala. Med beräkningsgrunden 1 timme för varje 50-tal lärjungar skulle krävas en tilldelning av sammanlagt 150 timmar. *Överstyrelsen* anser sig för nästkommande budgetår kunna stanna vid samma antal timmar som det för närvarande tilldelade, eller avrundat nedåt 100, under den förutsättningen, att dessa kunna disponeras uteslutande för de då kvarstående kommunala avdelningarna. Under sådana förhållanden väntar *överstyrelsen* att kunna tillgodose framställningar från skolor, som nu sakna ifrågavarande undervisning, och från sådana, som för innevarande läsår önskat ökat timantal, men fått avslag. Kostnadsökningen för statsverket är svår att precisera. *Överstyrelsen* uppskattar den till omkring 3 500 kronor.

Jämväl beträffande hållningsrättande gymnastik utgår *överstyrelsen* ifrån att en rimlig ökning för nästa budgetår bör tillåtas. Den ökning, som innevarande års riksdag medgivit vid allmänna läroverken, uppgår till 50 procent. För närvarande äro 50 timmar hållningsrättande gymnastik tilldelade samtliga kommunala mellanskolor. Av de 59 mellanskolor, som ännu icke till någon del förstatligats, ha endast 13 skolor hållningsrättande gymnastik, och det är naturligtvis önskvärt att i viss utsträckning kunna tillmötesgå framställningar från övriga skolor. *Överstyrelsen* beräknar sålunda, liksom ifråga om undervisning i instrumentalmusik, för nästa budgetår samma antal timmar hållningsrättande gymnastik som det under innevarande år tilldelade, eller 50, och förutsätter, att dessa må disponeras för då kvarstående kommunala avdelningar. Kostnadsökningen för statsverket anslår *överstyrelsen* till ungefär 1 750 kronor.

För nämnda ändamål beräknar *överstyrelsen* sålunda en kostnadsökning av sammanlagt $(18\,200 + 33\,800 + 3\,500 + 1\,750 =) 57\,250$ kronor. Denna påverkar emellertid icke anslagsbehovet för nästa budgetår.

Vad beträffar skolöverstyrelsens förslag om slopande av vissa besparingsföreskrifter torde frågan härom av skäl, som jag angivit under nästföregående

Departementschefen.

punkt, böra i detta sammanhang lämnas öppen för att ånyo upptagas i samband med behandlingen av de allmänna läroverkens avlöningsanslag. Ett bifall framdeles till överstyrelsens förslag i denna del påverkar med hänsyn till gällande föreskrifter om utbetalning av statsbidraget icke medelsbehovet för nästa budgetår.

Överstyrelsen har för nästa budgetår ansett sig böra räkna med samma antal undervisningstimmar i instrumentalmusik och i hållningsrättande gymnastik som för innevarande budgetår trots det pågående förstatligandet av kommunala mellanskolor. Häremot har jag med hänsyn till vad överstyrelsen anfört icke funnit anledning till erinran.

Överstyrelsen har utgått från att två nya kommunala mellanskolor komma att upprättas och förstatligandet av ytterligare omkring 24 skolor kommer att påbörjas från och med nästa budgetår. Jag har icke något att erinra mot denna beräkning. Med utgångspunkt härifrån torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 3 370 000 kronor, vilket innebär en anslags-sänkning med 460 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 370 000.

[140.] 12. Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor, förslagsanslag. Detta anslag är nu uppfört med 2 700 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om en höjning av anslaget med 77 000 kronor till 2 777 000 kronor. Antalet praktiska mellanskolor, förut 14, har från och med innevarande budgetår ökats med en sådan skola, vilken icke medtagits vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår. Någon ytterligare förändring av antalet praktiska mellanskolor räknar överstyrelsen icke med för den närmaste tiden. Ökningen av anslagsbehovet, framhåller överstyrelsen, föranledes — förutom av ökningen av antalet praktiska mellanskolor — dels av att ett antal ordinarie och extra ordinarie tjänster, som tidigare uppehållits med vikarier, tillsatts eller beräknats komma att tillsättas före budgetåret 1946/47, och dels av att ett antal lärare efter vunnen adjunksbehörighet uppflyttats i högre lönegrad.

Departement-
schefen.

Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med 2 777 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 77 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 777 000.

[141.] 13. **Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 80 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår beräknat anslagsbehovet till bidrag till hälsovården vid kommunala flickskolor till 37 500 kronor, vid kommunala mellanskolor till 23 000 kronor och vid praktiska mellanskolor till 15 500 kronor. Överstyrelsen har därför för nästa budgetår hemställt om ett anslag av 76 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 4 000 kronor.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra sänkas med 4 000 kronor till 76 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 76 000.

[142.] 14. **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor, förslagsanslag.** Efter 1927 års beslut rörande omorganisationen av det högre undervisningsväsendet undergick detta anslag en successiv minskning. Av besparingskäl beslöt därjämte 1933 års riksdag en utvidgning av tjänstgöringskyldigheten för ämneslärare och vissa restriktioner i fråga om uppdelning av årsklass i parallellavdelningar. Från och med budgetåret 1940/41 ha dessa besparingsbestämmelser, som alltjämt i princip gälla, blivit skärpta (se kungörelsen 1941:405). En viss uppmjukning av bestämmelserna om uppdelning av årsklass i parallellavdelningar har emellertid vidtagits från och med budgetåret 1944/45 (se kungörelsen 1945:568). Vid 1941 års riksdag beslöts en provisorisk förbättring av lärarlönerna vid privatläroverken i form av viss dyrortsgradering av den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättringen. 1942 års riksdag höjde anslaget för att läroanstalterna skulle av Kungl. Maj:t kunna tilldelas tilläggsunderstöd, i princip motsvarande tre fjärdedelar av bränslekostnadernas stegring.

För innevarande budgetår utgår anslaget med 634 100 kronor, vilket belopp fördelats på följande sätt:

1. Understöd till högre goss- och samskolor	kronor 198 900
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.	» 37 000
3. Lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i>	» 34 300
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i>	» 363 900
Kronor 634 100	

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med 127 100 kronor till 761 200 kronor. Av höjningen belöper ett belopp av 13 600 kronor å posten 1 och återstoden å posten 4.

Posten 1 (Understöd).

Denna post, som till beloppet är maximerad, fördelas årligen av Kungl. Maj:t på förslag av skolöverstyrelsen. Enligt gällande statsbidragskungörelse

(1909: 154) kan statsunderstöd utgå med följande belopp till högre goss- eller samskola, som genom värdefulla pedagogiska försök eller eljest genom framgångsrik verksamhet på uppfostrans och undervisningens område befinnes kunna i särskild grad gagna skolväsendet i det hela: för skolestadium motsvarande realskolan högst 9 000 kronor, för skolestadium motsvarande gymnasiet högst 6 000 kronor, för manliga lärare 20 kronor per veckotimme, för undervisning i huslig ekonomi högst 1 500 kronor och för undervisning i slöjd eller därmed jämförligt annat praktiskt arbete högst 2 000 kronor. Av de 12 högre goss- och samskolor, som åtnjuta statsunderstöd, har för budgetåret 1945/46 ingen erhållit maximiunderstöd för realskolan. Fem ha fått maximum för gymnasiet och en för manliga lärare. Icke heller för undervisning i slöjd eller annat praktiskt arbete ha de belopp kunnat utdelas, var till skolorna författningsenligt varit berättigade. Överstyrelsen har i samband med avgivande av förslag rörande anslagsfördelningen för budgetåret 1945/46 framhållit, att samtliga högre goss- och samskolor icke endast vore författningsenligt berättigade till utan också i behov och förtjänta av högre understöd än dem överstyrelsen till följd av anslagets otillräcklighet kunnat föreslå. Detsamma har, framhåller överstyrelsen, varit förhållandet under en följd av år.

Framställningar om höjda understöd ha inkommit från *Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk* och *Stockholms samgymnasium*. Förstnämnda läroverk har begärt en höjning av understödet från 9 800 kronor till 19 100 kronor. Stockholms samgymnasium, som för innevarande budgetår tilldelats 10 200 kronor, avseende dagundervisningen, har hemställt om ett anslag av ytterligare 8 000 kronor, avseende aftonundervisning.

Skolöverstyrelsen har beträffande dessa framställningar anfört i huvudsak följande.

Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk åtnjöt för budgetåret 1944/45 statsunderstöd på 7 500 kronor. För budgetåret 1945/46 har statsunderstödet i enlighet med överstyrelsens förslag höjts till 9 800 kronor. Denna höjning på 2 300 kronor möjliggjordes därigenom, att vissa andra skolor fingo sina anslag sänkta. Detta var i och för sig otillfredsställande, men överstyrelsen fann det orimligt, att understödet till *Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk* skulle utgå med så mycket lägre belopp än understödet till skolor av motsvarande karaktär och storlek. En mer vittgående utjämning ansåg sig överstyrelsen icke kunna vidtaga på grund av de ekonomiska förhållandena vid de skolor, som skulle bli lidande därpå.

I ansökningsen framhåller läroverkets styrelse bland annat följande. Då läroverket är den enda internatskola i riket med studentexamensrätt, som mottager både flickor och gossar, har det i särskild grad karaktären av försöksskola. Det har genom stipendier, vilka väsentligen möjliggjorts genom frikostiga donationer och årliga anslag ur fonder, kunnat bereda ett stort antal mindre bemedlade gossar och flickor friplats eller betydande nedsättning i avgiften. Läsåret 1944/45 utgick stipendiebeloppet med 45 000 kronor till sammanlagt 27 gossar och flickor. Det sammanförande av ungdom ur skilda sociala sammanhang, vilket möjliggjorts genom denna stipendieverksamhet, är en punkt i

läroverkets program, som av allt att döma kunnat genomföras på ett synnerligen lyckligt sätt. Vidare hänvisar styrelsen till propositionen 1945:74 angående studiehjälp för högre undervisning åt landsbygdens ungdom m. m. sid. 41—46.

För egen del framhåller överstyrelsen, att bestämmelserna i kungörelserna 1945:592 angående stipendier åt vissa lärjungar för bedrivande av högre studier och 1945:594 angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor möjliggöra en större social insats än hittills från läroverkets sida. Den ökning av lärjungeantalet, som skulle kunna bli en följd av att studerande vid läroanstalten erhöle statsstipendier till kostnader för inackordering och resor, skulle givetvis icke komma att medföra ökade inkomster för läroanstalten men väl ökade utgifter, bland annat på grund av nödvändigheten av att i viss utsträckning medge de stipendieuppbärande lärjungarna befrielser från avgifter och att anställa flera befattningshavare. Højning av statsunderstödet till skolan är därför befogat med hänsyn icke endast till skolans storlek och hittillsvarande verksamhet utan också dess möjligheter att såsom interner med statsstipendier mottaga obemedlade studiebegåvade ungdomar. En jämförelse med andra skolor synes motivera ett statsunderstöd av 16 100 kronor.

Enär skolan tilldelats 9 800 kronor för budgetåret 1945/46, skulle ökningen bli 6 300 kronor. Överstyrelsen erinrar emellertid om att statsbidraget till skolan under tidigare år utgått endast med 7 500 kronor och att ökningen med 2 300 kronor för innevarande budgetår skett på andra skolors bekostnad. Det är därför riktigare att taga 7 500 kronor till utgångspunkt vid anslagsberäkningen. Skillnaden mellan 16 100 kronor och 7 500 kronor, d. v. s. 8 600 kronor skulle alltså vara det belopp, varmed nu förevarande delpost bör höjas för att dels bereda Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, om det uppfyller de föreskrivna villkoren, ett statsbidrag på 16 100 kronor, dels ha samma anslagsbelopp till förfogande för övriga skolor som för budgetåret 1944/45.

Styrelsen för *Stockholms samgymnasium* hemställer om ett årligt statsunderstöd för sin aftonundervisning på 8 000 kronor jämte tillfällig löneförbättring m. m. för lärarna enligt samma grunder, som tillämpas för läroverkets dagundervisning. Skolan har hittills icke åtnjutit statsbidrag för aftonundervisningen.

I ansökningen meddelas bland annat följande.

Aftonundervisningen består av enbart gymnasium. Den är avsedd för elever med förvärvsarbete. Principerna för denna undervisning skilja sig väsentligt från dem, som tillämpas vid de allmänna läroverken. Arbetet är i mycket hög grad grundat på lärjungarnas självverksamhet. Därjämte måste undervisningen bedrivas så, att lärjungarnas hemarbete i möjligaste mån inskränkes, då de så gott som utan undantag äro upptagna med förvärvsarbete.

Aftonundervisningen inrättades år 1931. Från och med vårterminen 1934 har läroverket rätt att anställa studentexamen med sådana lärjungar, som tillhört skolans aftonundervisning under minst två år. Denna undervisningsform är sålunda numera väl prövad. Ett erkännande från statens sida av det berättigade i denna skolform utgör den omständigheten, att 1938 års riksdag beslöt upprättandet försöksvis från och med läsåret 1938/39 av en statlig linje med aftonundervisning för real- och studentexamen, vilken är förlagd till högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm.

Med hänsyn till att lärjungarna i aftonundervisningen i regel äro självförsörjande och cirka 10 procent till och med familjeförsörjare, att de icke kom-

ma från ekonomiskt bärkraftiga hem utan att de flesta just av ekonomiska skäl icke kunnat få fortsätta sina studier direkt efter realexamen utan tvingats ut i förvärvsarbete, att lärjungarnas kvällsstudier samtidigt med förvärvsarbete vittna om sådana karaktärsegenskaper, som göra, att de kunna anses tillhöra eliten bland den svenska ungdomen, anser styrelsen det som en gärd av rättvisa, om staten med statsunderstöd sätter skolan i stånd att underlätta studiemöjligheterna för denna ungdom. Styrelsen önskar få möjlighet att meddela nedsättning av och i ömmande fall befrielse från terminsavgifterna i samma omfattning som äger rum för lärjungarna i dagundervisningen, att icke ha för stort lärjungeantal i klasserna och att kunna ge kvalificerade lärare skäliga löner.

Överstyrelsen erinrar för egen del, att överstyrelsen i utlåtande år 1938 över en av läroverket då gjord framställning om anslag till aftonundervisningen förklarade sig anse skäligt och behjärtansvärt, att läroanstalten finge statsunderstöd även till aftonundervisningen, detta med hänsyn bland annat till 1938 års riksdags beslut om anordnande av en med statsmedel helt underhållen aftonundervisning med samma ändamål som den vid Stockholms samgymnasium bedrivna. Det syntes överstyrelsen naturligt, att ett enskilt företag, vilket icke utan framgång bidragit att möjliggöra en studiegång, som av statsmakterna befunnits önskvärd och av dem inpassats även i den statliga läroverksorganisationen, jämväl erhöle ett visst stöd av statsmedel, detta så mycket mer som den statliga aftonkursen knappast torde vara tillräcklig för att tillgodose det behov, som kunde föreligga. Framställningen vann emellertid icke bifall.

Överstyrelsens nyssnämnda, år 1938 uttalade förmodan, att den statliga aftonkursen knappast skulle vara tillräcklig för att tillgodose behovet, har visat sig vara riktig.

Statens aftonskola för real- och studentexamen vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm har fyraårigt gymnasium. Höstterminen 1944 omfattade detta 59 lärjungar. Gymnasiet vid aftonundervisningen vid Stockholms samgymnasium är treårigt. Höstterminen 1944 hade det 200 lärjungar.

Medeltalet lärjungar under höstterminerna 1940—1944 i aftonundervisningen har varit vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen 58 och vid Stockholms samgymnasium 160. Läroanstalternas ringar äro icke direkt jämförliga, eftersom det ena gymnasiet är fyraårigt, det andra treårigt. Det är emellertid uppenbart, att Stockholms samgymnasiums aftonundervisnings hela lärjungeantal icke kan rymmas i det statliga gymnasiet utan en avsevärd utvidgning av detta.

Det är också uppenbart, att den vid Stockholms samgymnasium bedrivna aftonundervisningen fyller ett verkligt behov. Den har visat sig livskraftig, i det lärjungeantalet och antalet studenter ökats år från år. Terminsavgiften, 210 kronor i var och en av ringarna, är lägre än i dagundervisningens ringar, där den utgör 240, 265 och 295 kronor.

Överstyrelsen har ingen anledning att frånga sin år 1938 intagna ståndpunkt om skäligheten av statsbidrag till Stockholms samgymnasium för dess aftonundervisning. Den då framförda argumenteringen har tvärtom vunnit i styrka. Överstyrelsen vill alltså föreslå en höjning av nu förevarande delpost för möjliggörande av sådant understöd och har funnit ett belopp av 5 000 kronor skäligt.

Vid bifall till överstyrelsens ifrågavarande förslag erfordras jämväl en höj-

ning av anslagsmedlen till tillfällig löneförbättring med — därest överstyrelsens nedannämnda förslag om höjning av denna godtages — ($7\ 800 + 8\ 200 =$) 16 000 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt en höjning av understödet till Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk med 600 kronor, avseende understöd för vid läroverket numera införd undervisning i hushållsgöromål. Däremot anser ämbetsverket frågan om en ytterligare uppräknig av statsbidraget till denna läroanstalt böra tillsvidare anstå i avvaktan på den allmänna revision av grunderna för statsbidrag till privatläroverken, som torde bli en följd av den pågående utredningen rörande lönereglering för privatläroverken. Beträffande frågan om understöd till aftonundervisningen vid Stockholms samgymnasium anför statskontoret följande.

Den föreliggande utredningen rörande särskilt statsbidrag till aftonundervisningen vid Stockholms samgymnasium ger enligt statskontorets mening vid handen, att denna del av samgymnasiets verksamhet utgör ett icke betydelsefullt led i huvudstadens skolväsen. Statskontoret anser för sin del framställningen böra tillmötesgå på så sätt, att ett belopp på 5 000 kronor anvisas till samgymnasiet att uteslutande disponeras för nedbringande av terminsavgifterna för studiebegåvade, mindre bemedlade elever vid aftonskolan. Därvid bör övervägas, om — i anslutning till vad som föreskrivits beträffande vissa högre flickskolor i Stockholm — som villkor för en medelsanvisning krav bör uppställas på motsvarande bidrag från Stockholms stad.

Posten 4 (tillfällig löneförbättring).

Endast löneförmånerna för kvinnliga lärare vid privatläroverken äro reglerade genom av statsmakterna meddelade bestämmelser. Den härigenom garanterade minimilönen är sammansatt av *grundlön* (fastställd år 1909), *tillfällig löneförbättring* (tillkommen år 1925), *oreglerat dyrtidstillägg* (för närvarande 44 procent) på $\frac{2}{3}$ av dessa löneförmåner samt från och med den 1 januari 1941 *kristillägg* (för närvarande 16 procent).

Ehuru de manliga lärarna icke tillförsäkrats viss, av staten garanterad minimilön, åtnjuta de av statsmedel *tillfällig löneförbättring*, *oreglerat dyrtidstillägg* samt *kristillägg*.

Genom beslut av 1941 års riksdag undergick den tillfälliga löneförbättringen den förändringen, att den differentierades efter dyrtid, för timlärare dock endast, därest tjänstgöringen utgjorde lärarens huvudsakliga sysselsättning eller förvärvskälla.

Den tillfälliga löneförbättringens belopp framgår av kungörelsen 1941: 404. Enligt mom. 2 i kungörelsen indelas lärarpersonalen i två grupper, A och B. Till grupp A hänföras kvinnliga föreståndare, flertalet kvinnliga ämneslärare med full tjänstgöring samt timlärare. Till grupp B hänföras manliga föreståndare, manliga ämneslärare med full tjänstgöring samt kvinnliga lärare med full tjänstgöring, som åtnjuta avlöning enligt i huvudsak samma grunder som manliga ämneslärare med full tjänstgöring vid samma skola.

Den tillfälliga löneförbättringens belopp framgår av följande sammanställning:

	O r t s g r u p p				
	A kronor	B och C kronor	D och E kronor	F och G kronor	H och I kronor
Grupp A.					
Kvinnlig föreståndare, heltidsanställd ämneslärarinna med högre kompetens ¹	1 500	1 700	1 800	1 900	2 000
Heltidsanställd ämneslärarinna med lägre kompetens ²	1 200	1 400	1 500	1 600	1 700
Kvinnlig timlärare i läsämne, samt manlig d:o vid högre flickskola, för veckotimme					
a) vid full sysselsättning	50	50	55	60	65
b) i andra fall	50	50	50	50	50
Manlig timlärare i läsämne vid högre goss- och samskola samt enskild mellanskola					
a) vid full sysselsättning	60	60	65	70	75
b) i andra fall	60	60	60	60	60
Övningslärare					
a) vid full sysselsättning	40	40	45	50	55
b) i andra fall	40	40	40	40	40
	A och B kronor	C kronor	D kronor	E, F och G kronor	H och I kronor
Grupp B.					
Manlig föreståndare, heltidsanställd manlig ämneslärare (samt kvinnlig ämneslärare med samma lön)					
a) lektorskompetent lärare	700	800	900	1 000	1 100
b) adjunktskompetent lärare	600	700	800	900	1 000
c) provärsutbildad lärare i andra fall	470	580	690	800	900
d) annan lärare	435	522	638	725	825

¹ D. v. s. lärarinnor, behöriga till ordinarie ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk.² D. v. s. i allmänhet lärarinnor med akademisk examen utan provår eller lärarinnor, som genomgått tvåårigt seminarium.

Tillfällig löneförbättring enligt A må utgå till kvinnlig föreståndare och ämneslärare allenast i den mån löneförbättringen, tillsammans med vederbörandes övriga löneförmåner vid tjänsten, icke uppgår till högre belopp än avlöningen till kvinnlig rektor respektive ämneslärare i motsvarande åldersgrupp och på samma dyrort vid jämförlig kommunal flickskola (m a x i m e r i n g s r e g e l n).

För under B angivna lärare må, då Kungl. Maj:t efter prövning av vederbörande skolas ekonomiska förhållanden finner särskilt vägande skäl därtill föranleda, den tillfälliga löneförbättringen kunna utgå med högre belopp än under B angivits, dock med högst 1 500 kronor till varje befattningshavare.

Skolöverstyrelsen har upprepat en i anslagsäskandena till 1944 och 1945 års riksdagar gjord framställning om höjning med 30 procent av den tillfälliga löneförbättringen för grupp A samt om jämställande av timlärare utan full

sysselsättning med timlärare med full sysselsättning. Därjämte hemställer överstyrelsen, att nyss återgivna bestämmelse om möjlighet för Kungl. Maj:t att för lärare, tillhörande grupp B, höja beloppet av den tillfälliga löneförbättringen upp till 1 500 kronor ändras så, att beloppet må kunna höjas till 2 500 kronor. Dessa förslag beräknas draga en kostnad av — fränsett dyrtidstillägg och rörligt tillägg — respektive 78 000 kronor och 15 000 kronor, eller tillhopa 93 000 kronor, såvitt angår högre goss- och samskolor. Motsvarande merkostnad för de högre flickskolornas och de enskilda mellanskolornas vidkommande beräknar överstyrelsen till 76 000 kronor respektive 8 700 kronor. Den sammanlagda kostnadsökningen skulle alltså bli $(93\,000 + 76\,000 + 8\,700 =) 177\,700$ kronor — förutom ökade utgifter för dyrtids- och kristillägg (omkring 76 000 kronor).

Beträffande den ifrågasatta ändringen beträffande tillfällig löneförbättring för lärare, tillhörande grupp B, har överstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Kungl. Maj:t har vid flerfaldiga tillfällen, senast den 1 juni 1945, med stöd av den citerade bestämmelsen medgivit höjning av den tillfälliga löneförbättringen för manliga föreståndare och ämneslärare vid högre- goss- och samskolor och enskilda mellanskolor. Beslutet den 1 juni 1945 gällde, förutom föreståndare och ämneslärare vid de båda enskilda mellanskolorna, sammanlagt 3 föreståndare och 25 ämneslärare vid 5 av de högre goss- och samskolorna. De flesta av dessa ämneslärare åtnjuta löner, som avsevärt understiga dem de skulle kunna uppbära vid allmänt läroverk på motsvarande dyrtid i befattning, vartill kompetens och tjänstgöringstid skulle berättiga. Läroanstalternas ekonomi är icke så god, att de med egna medel kunna höja lönerna. De berörda ämneslärarnas löner understiga motsvarande löner vid allmänt läroverk med varierande belopp ända upp till mer än 4 000 kronor. En höjning av den tillfälliga löneförbättringen för att bereda de sämst ställda av dessa lärare något bättre löner är alltså önskvärd. Överstyrelsen anser sig icke kunna föreslå generell uppräknings av de under B angivna beloppen på motsvarande sätt som skett i fråga om de under A angivna, enär det, vilket överstyrelsen tidigare framhållit, finns ämneslärare, tillhörande den förra kategorien, vilkas löner till och med överstiga stats- eller kommunalanställda lärares i motsvarande tjänsteställning. Höjning av det i undantagsregeln angivna beloppet synes emellertid kunna vidtagas med garanti för att höjningen skall komma lärare tillgodo, vars lön därförutan är synnerligen låg i jämförelse med lärare vid statliga eller högre kommunala skolor. Vad beträffar det maximala beloppet för denna tillfälliga löneförbättring, vill överstyrelsen föreslå 2 500 kronor i stället för nuvarande 1 500. Enär en diskretionär prövning företages av Kungl. Maj:t, är garanti given för att maximum icke kommer att utgå annat än vid särskilt vägande skäl.

Överstyrelsen framhåller till slut, att överstyrelsen givetvis intet har att erinra mot en högre uppräknings av den tillfälliga löneförbättringen för samtliga lärare än den överstyrelsen föreslagit. Överstyrelsens förslag komme, om det förverkligades, endast i ringa mån att bidra till en utjämning av de privatanställda lärarnas löner i förhållande till de kommunalanställda och de statsanställda lärarnas.

I avvaktan på resultatet av den pågående utredningen om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna avstyrker *statskontoret* överstyrelsens förslag om vissa höjningar av den tillfälliga löneförbättringen.

1944 års lönekommitté för *privatläroverken* har i utlåtande över skolöverstyrelsens förslag förordat en uppräknings med 50 procent av den tillfälliga löneförbättringen för kvinnliga föreståndare och kvinnliga ämneslärare med full tjänstgöring, tillhörande omförmälda grupp A, men förordat oförändrade grunder beträffande tillfällig löneförbättring åt timlärare. I fråga om befattningshavare under grupp B har lönekommittén tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag under rekommenderande av viss ändrad praxis vid tillämpningen.

Lönekommittén har kostnadsberäknat sitt förslag sålunda:

	Kostnadsökning:	
	Grupp A	Grupp B
	kronor	kronor
Högre goss- och samskolor	39 000	20 000
Högre flickskolor	74 000	—
Enskilda mellanskolor	2 700	3 900
Summa kronor	115 700	23 900.

Den sammanlagda kostnadsökningen skulle alltså bli 139 600 kronor enligt lönekommitténs förslag mot 177 700 kronor enligt skolöverstyrelsens förslag. Härtill skulle komma omkring 60 000 kronor i merkostnader för dyrtids- och kristillägg mot omkring 76 000 kronor enligt överstyrelsens förslag.

Lönekommittén har anfört i huvudsak följande.

De sakkunniga ha förskaffat sig ingående kännedom om avlöningsförhållandena för varje enskild befattningshavare och även erhållit inblick i varje skolas ekonomiska situation.

Avlöningsförhållandena äro synnerligen skiftande. Lönerna äro statligt reglerade endast i fråga om de kvinnliga befattningshavarna. Skolornas ekonomi är, fränsett statsbidragen, huvudsakligen beroende av kommunala bidrag i större eller mindre omfattning samt av terminsavgifter, vilka till beloppet fastställas av skolöverstyrelsen.

Vid de nuvarande 22 från förslagsanslagen till *privatläroverken* understödda skolorna funnos i oktober 1944 enligt till de sakkunniga från skolorna lämnade uppgifter sammanlagt 7 110 lärjungar i klasserna över folkskolans fjärde klass.

De sakkunniga ha funnit, att vid flertalet *privatläroverk* manliga och kvinnliga ämneslärares löner i de flesta fall ligga avsevärt under de löner dessa befattningshavare med hänsyn till kompetens och tjänstetid skulle åtnjuta i anställning vid en högre kommunal skola eller ett allmänt läroverk. Ifrågasättande privatskolors ekonomiska läge är sådant, att de ej utan höjning av terminsavgifterna, vilket ur social synpunkt icke synes tillrådligt, eller utan höjda anslag skulle kunna höja lönerna. Endast vid ett fåtal *privatläroverk* kan den ekonomiska ställningen till följd av rikliga kommunala bidrag eller vinst på internatrörelse betecknas såsom god. Vid dessa skolor stå lönerna för de manliga lärarna och även för de flesta kvinnliga i paritet med dem som gälla vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor.

De sakkunniga anse, att löneförhållandena vid flertalet privatläroverk äro så prekära, att de påfordra en omedelbar förbättring. På grundval av det av de sakkunniga infordrade materialet pågår för närvarande inom kommittén arbetet på uppgörande av förslag till en lönereglering för privatläroverkens lärare. I avvaktan på detta arbetes slutförande ha de sakkunniga funnit en höjning av den statliga tillfälliga löneförbättringen vara en lämplig utväg att provisoriskt avhjälpa de mest påtagliga missförhållandena. De sakkunniga ansluta sig alltså till grundtanken i skolöverstyrelsens förslag. I fråga om höjningens storlek ha de emellertid kommit till en från överstyrelsens förslag i viss mån avvikande uppfattning.

Kvinnlig föreståndare och kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring, tillhörande grupp A. Såvitt framgår av de sakkunnigas arbetsmaterial, uppgick antalet sådana befattningshavare under läsåret 1944/45 till 144.

Av dessa åtnjöt en, anställd vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, samma avlöning (med avlöning avses samtliga avlöningsförmåner) som hon skulle haft vid kommunal flickskola. 17 voro bättre avlönade, nämligen 4, anställda vid Gävle borgarskola, och 13, anställda vid Djursholms samskola.

De återstående 126 befattningshavarna voro sämre avlönade än de skulle varit vid kommunal flickskola. För 4 uppgick skillnaden icke till 500 kronor, för en översteg den något 500 kronor, för 12 uppgick den till mellan 1 000 och 2 000 kronor, för 19 till mellan 2 000 och 3 000 kronor, för 55 till mellan 3 000 och 4 000 kronor, för 29 till mellan 4 000 och 5 000 kronor och för 6 till mer än 5 000 kronor.

62,5 procent av samtliga befattningshavare hade alltså en avlöning som med minst 3 000 kronor understeg avlöningen för jämförlig befattningshavare vid kommunal flickskola. För största delen av dessa befattningshavare var differensen omkring 4 000 kronor. För 21,5 procent av samtliga befattningshavare understeg avlöningen den avlöning läraren skulle åtnjutit vid kommunal flickskola med 1 000 till 3 000 kronor.

Dessa siffror ha föranlett de sakkunniga att undersöka möjligheten att föreslå en högre uppräknings av den tillfälliga löneförbättringen än med de 30 procent överstyrelsen föreslagit.

Med uppräknings av den tillfälliga löneförbättringen följer höjning av dyrtidstillägg och kristillägg. Summan av höjningen av dessa tillägg kan schematiskt beräknas till 43 procent av höjningen av den tillfälliga löneförbättringen. Om den tillfälliga löneförbättringen uppräknas med 30 procent, blir ökningen på I-ort för kvinnlig föreståndare och kvinnlig ämneslärare med avlöning enligt den s. k. högre löneskalan 600 kronor i tillfällig löneförbättring och cirka 258 kronor (43 procent · 600) i dyrtids- och kristillägg, sammanlagt 858 kronor. Ökning inträder emellertid icke under alla omständigheter. Kungörelsen 1941: 404 innehåller nämligen en bestämmelse om maximering (denna benämnes i fortsättningen *maximeringsregeln*) av innehåll, att tillfällig löneförbättring, varom under A i kungörelsen förmåles, må utgå till kvinnlig föreståndare eller ämneslärare allenast i den mån löneförbättringen, tillsammans med vederbörandes övriga löneförmåner vid tjänsten, icke uppgår till högre belopp än avlöningen till kvinnlig rektor respektive ämneslärare i motsvarande åldersgrupp och på samma dyrtid vid jämförlig kommunal flickskola.

Såsom av det föregående framgår, ha 18 befattningshavare för närvarande så hög avlöning, att vederbörande skola icke författningsenligt kan för dem

rekvirera högre tillfällig löneförbättring än som nu utgår. Om den tillfälliga löneförbättringen uppräknades med 30 procent, skulle ytterligare 5 lärarinnor drabbas av maximeringsregeln såtillvida, att skolorna skulle kunna erhålla endast en del av det belopp, som motsvarade höjningen av den tillfälliga löneförbättringen. Samtliga övriga 121 befattningshavare komme att, även om den tillfälliga löneförbättringen uppräknades med 30 procent, i avlöningshänseende ligga under, i de flesta fall avsevärt under, befattningshavare i motsvarande tjänsteställning vid kommunal flickskola.

De sakkunniga ha funnit, att icke ens en uppräkning med 50 procent av den tillfälliga löneförbättringen skulle innebära någon egentlig utökning av deras antal, för vilka maximeringsregeln är tillämplig eller skulle bli det vid 30 procent uppräkning. Antalet skulle då stiga till 25 från nuvarande 18 (alltså med 2 utöver de 5, för vilka regeln bleve tillämplig redan vid 30 procent uppräkning).

En uppräkning med 50 procent skulle icke heller ha den verkan, att avlöningsbeloppet komme att i något nämnvärt antal fall ligga nära avlöningsbeloppet för motsvarande befattningshavare vid kommunal flickskola. Endast 18 lärarinnor komme nämligen att få en avlöning, som med mindre än 1 000 kronor understeg avlöningen vid kommunal flickskola. För 11 av dessa bleve skillnaden fortfarande mer än 500 kronor. För 101 befattningshavare eller 70 procent av samtliga komme skillnaden att bli mellan 1 000 kronor och mer än 4 500 kronor. För det största antalet av dessa eller 86 befattningshavare skulle skillnaden bli mer än 2 000 kronor (för 77 mellan 2 000 och 3 000 kronor, för 8 mer än 3 000 kronor och för en mer än 4 000 kronor). För 60 procent av hela antalet befattningshavare skulle alltså till och med en högre uppräkning än med 50 procent mycket väl låta försvara sig.

De här ovan lämnade sifferuppgifterna äro byggda på förhållandena läsåret 1944/45. Vid jämförelsen med befattningshavare vid kommunal flickskola har hänsyn tagits till befattningshavarens kompetens (i vissa fall med förutsatt behörighetsförklaring), anställningsår vid den enskilda skolan och lönegrad samt anställningsform (fast eller icke), ävensom till skolortens dyrortsgrupp. För föreståndare har dessutom för bestämmande av rektors arvodesgrupp poängberäkning gjorts enligt samma grunder som tillämpas för rektor vid kommunal flickskola.

De sakkunniga ha under arbetet med jämförelserna av avlöningarna funnit, att det för uppnående av en riktig jämförelse i vissa gränsfall fordras stor förtrogenhet med tillämpningen av de invecklade bestämmelserna angående löneklassplacering och uppflyttning i högre löneklass för lärare vid kommunala flickskolor. De anse därför önskvärt, att den prövning, som enligt maximeringsregeln nu ankommer på statsbidragsrekvirerande och statsbidragsutbetalande myndighet och som i de flesta fall icke vållar några som helst svårigheter, men i gränsfallen är besvärlig och bör göras med största noggrannhet och sakkunskap, överlåtes på skolöverstyrelsen. Därigenom skulle även vinnas likformighet i tillämpningen av maximeringsregeln och garanti för att tillfällig löneförbättring av statsmedel ej komme att utgå med för högt belopp.

På grund av det anförda få de sakkunniga föreslå, att den tillfälliga löneförbättringen uppräknas med 50 procent för nu ifrågavarande befattningshavare och att sålunda beloppen skulle bli följande:

O r t s g r u p p				
A kronor	B och C kronor	D och E kronor	F och G kronor	H och I kronor
2 250	2 550	2 700	2 850	3 000
1 800	2 100	2 250	2 400	2 550

Kvinnlig eller manlig timlärare i läsämne och kvinnlig eller manlig övningslärare. De sakkunniga ha kommit till det resultatet, att uppräknings av den tillfälliga löneförbättringen enligt skolöverstyrelsens förslag ej låter sig göra utan införande av maximeringsbestämmelse, som nu ej finnes för dessa befattningshavare, såvida man vill undvika, att för ett stort antal veckotimmar avlöningen skulle överstiga motsvarande arvode vid kommunal flickskola eller allmänt läroverk. I sådant hänseende få de sakkunniga anföra följande.

Under läsåret 1944/45 uppgick antalet veckotimmar i *läsämnen* vid privatläroverken till cirka 2 400. Av dessa voro omkring 400 avlönade med minst det belopp, som motsvarar arvodet vid kommunal flickskola. De voro huvudsakligen förlagda till skolor med stora kommunala anslag samt till Sigtuna-stiftelsens humanistiska läroverk och Lunds privata elementarskola. Av de övriga cirka 2 000 veckotimmarna, för vilka arvodet alltså icke uppgick till det vid kommunal flickskola gällande, bestredos cirka 86 procent av lärare, som hade sin huvudsakliga sysselsättning eller förvärvskälla på annat håll, och återstoden av lärare, som hade sin huvudsakliga sysselsättning eller förvärvskälla vid skolan.

Manliga lärare av sistnämnda kategori voro i allmänhet väl avlönade, under det att de till samma kategori hörande kvinnliga timlärarna representerande cirka 100 veckotimmar, voro så lågt avlönade, att den tillfälliga löneförbättringen skulle kunna höjas enligt överstyrelsens förslag, utan att avlöningen därigenom komme att överstiga arvodet vid kommunal flickskola.

Beträffande övriga kvinnliga timlärare skulle den tillfälliga löneförbättringen kunna höjas enligt överstyrelsens förslag för 150 veckotimmar eller 7,5 procent av de 2 000 veckotimmarna.

Av de veckotimmar, som bestredos av manliga timlärare, skulle icke ens 100 eller 5 procent av 2 000 kunna uppräknas enligt överstyrelsens förslag.

Den tillfälliga löneförbättringen skulle alltså kunna höjas enligt överstyrelsens förslag för sammanlagt endast cirka 350 veckotimmar av 2 000 eller 17,5 procent, utan att avlöningen komme att överstiga arvodet vid kommunal flickskola.

Om en maximeringsbestämmelse infördes beträffande tillfällig löneförbättring för manlig och kvinnlig timlärare av motsvarande innehåll som nu gäller för kvinnlig föreståndare och ämneslärare, och timlärararvodet vid kommunal flickskola bestämdes såsom norm, kunde inga invändningar göras mot uppräknings enligt överstyrelsens förslag av de i kungörelsen intagna beloppen för timlärarna. De sakkunniga ha emellertid funnit, att en sådan bestämmelse skulle medföra betungande merarbete för den eller de myndigheter, som hade att tillämpa den eller ge direktiv för tillämpningen. En individuell prövning av varje timlärares avlöning för hela antalet veckotimmar vore nämligen nödvändig med hänsyn till att dyrtidstillägget ökas för varje veckotimme, ju större antalet veckotimmar är.

De sakkunniga ha därför ej ansett sig kunna föreslå införande av maximeringsbestämmelse med avseende å tillfällig löneförbättring för timlärare. De kunna alltså, ehuru detta i och för sig hade varit synnerligen önskvärt, icke tillstyrka skolöverstyrelsens förslag till höjning av den tillfälliga löneförbättringen för ifrågavarande lärare.

På grund av det anförda få de sakkunniga föreslå, att för närvarande ingen ändring vidtages av gällande bestämmelser angående tillfällig löneförbättring för timlärare i läsåmnena.

Beträffande övningslärarna få de sakkunniga anföra följande.

Till övningslärarnas avlöning utgår statsbidrag för veckotimme. De kvinnliga övningslärarna ha författningsenlig rätt till uppflyttning i högre lönegrad med bidrag av statsmedel på ett timtal av 4 för gymnastiklärarinna och 6 för annan övningslärarinna. De ha även pensionsrätt för detta timtal. Detta gäller oavsett om den kvinnliga läraren har fast anställning vid skolan eller icke. Åtskilliga övningslärare, såväl manliga som kvinnliga, ha fast anställning och bestrida tjänstgöring av minst samma omfattning, som fordras för ordinarie eller extra ordinarie anställning vid kommunal flickskola.

Vid bedömande av övningslärarnas vid privatläroverken avlöningsförmåner i relation till avlöningsförmånerna för övningslärare vid kommunala flickskolor ha de sakkunniga ställts inför svårigheten att avgöra, huruvida i varje särskilt fall jämförelse borde göras mellan å ena sidan avlöningen för veckotimme vid den privata skolan, å andra sidan timlärararvodet vid kommunal flickskola eller $\frac{1}{30}$ av avlöningen för ordinarie, respektive extra ordinarie övningslärare vid kommunal flickskola.

Antalet veckotimmar i övningsämnena utgjorde vid privatläroverken under läsåret 1944/45 i runt tal 2 200. Av dessa bestredos 1 400 av kvinnliga övningslärare och 800 av manliga. Om man jämför avlöningen för var och en av dessa veckotimmar med timlärararvodet vid kommunal flickskola, är läget på det hela taget gynnsamt för privatskolornas lärare, ehuru för en del veckotimmar avlöningen ej uppgår till arvodet vid kommunal flickskola. Jämför man åter med $\frac{1}{30}$ av avlöningen för ordinarie respektive extra ordinarie övningslärare vid kommunal flickskola — vilket i många fall vore berättigat med hänsyn till omfattningen av tjänstgöringen, till anställningsformen och, vad särskilt beträffar de kvinnliga övningslärarna, till dessas förmåner vid privatläroverken i fråga om ålderstillägg och pension — visar det sig, att avlöningen för ett mycket stort antal veckotimmar vid privatläroverken är avsevärt lägre än motsvarande avlöning vid kommunal flickskola.

En höjning av den tillfälliga löneförbättringen skulle alltså i och för sig vara berättigad för en stor del av övningslärarna. De sakkunniga ha emellertid ej ansett sig kunna framlägga något förslag därom utan att också föreslå införande av maximeringsbestämmelse av liknande innebörd som den i det föregående beträffande ämneslärarna angivna. Mot införande av sådan talar emellertid det av de sakkunniga härovan i fråga om timlärarna i läsåmnena åberopade skälet, detta så mycket mer, om hänsyn toges till svårigheten att avgöra vad som kan anses vara skäligt jämförelsebelopp. Härtill kommer, att 1941 års lärarlönesakkunniga inom den närmaste tiden torde komma att framlägga betänkande och förslag angående avlöningsförhållandena för övningslärarna vid högre kommunala skolor och allmänna läroverk.

På grund av det anförda få de sakkunniga föreslå, att för närvarande ingen ändring vidtages av gällande bestämmelser angående tillfällig löneförbättring för övningslärarna (timlärarna i övningsämnena) vid privatläroverken.

Befattningshavare, tillhörande grupp B. De sakkunniga kunna helt ansluta sig till skolöverstyrelsens förslag om höjning av maximibeloppet för tillfällig löneförbättring från 1 500 kronor till 2 500 kronor. Enligt vad överstyrelsen framhållit understiga de manliga ämneslärarnas löner motsvarande nettolöner vid allmänt läroverk med varierande belopp ända upp till mer än 4 000 kronor. De sakkunniga anse särskild motivering icke erforderlig utöver den av överstyrelsen framlagda, men vilja fästa uppmärksamheten på en tillämpningsfråga.

Enligt författningsbestämmelsen kan det nuvarande maximibeloppet utgå, då Kungl. Maj:t efter prövning av vederbörande skolas ekonomiska förhållanden finner särskilt vägande skäl därtill föranleda. Vid granskning i skolöverstyrelsen av ansökningar om höjning av den tillfälliga löneförbättring, som eljest skulle utgå, uppgör överstyrelsen, enligt vad de sakkunniga inhämtat, en sammanställning av varje befattningshavares avlöning vid den privata skolan och den nettoavlöning (d. v. s. med pensionsavdragen frånräknade) han skulle med hänsyn till kompetens och tjänsteålder uppbära i anställning vid allmänt läroverk, vilken sammanställning med utlåtandet och ansökningarna vidarebefordras till Kungl. Maj:t.

De sakkunniga ha uppmärksammat, att ehuru vederbörande skolas ekonomiska situation utan tvekan har måst betecknas såsom svag, den högsta möjliga tillfälliga löneförbättringen i vissa fall icke utgått för lärare med lägre akademisk examen utan provår och med kortvarig föregående tjänstgöring. Efter den jämförelse med avlöningen för lärare vid allmänt läroverk, som redan gjorts i skolöverstyrelsen, då hänsyn ju tagits till kompetens och tjänstetid, synes det de sakkunniga, som om ytterligare hänsynstagande till nämnda faktorer vid bestämmande av den tillfälliga löneförbättringens storlek knappast vore i överensstämmelse med författningen, enligt vilken vederbörande skolas ekonomiska förhållanden böra vara avgörande. En sådan restriktiv tillämpning av författningsbestämmelsen i fråga beträffande nyanställda lärare har haft också den konsekvensen, att skola, som anlitat timlärare i stället för ämneslärare eller rekviderat statsbidrag för en nyanställd lärare med full tjänstgöring som om han varit timlärare, i fråga om statsbidrag till vederbörandes avlöning blivit gynnsammare ställd än en skola, kanske med mycket sämre ekonomisk ställning, som av pedagogiska skäl föredragit att ej dela upp en tjänst på flera lärare och av tekniska skäl att ej i statsbidragshänseende redovisa en lärare med full tjänstgöring, som om han vore timlärare.

Skolöverstyrelsen har i samband med det avgivna förslaget om höjning av maximibeloppet för tillfällig löneförbättring uttalat, att vid prövning av vederbörande skolas ansökning man finge ta hänsyn till bland annat dels den lön läraren åtnjutit eller skulle åtnjutit budgetåret 1945/46 enligt gällande avtal eller principer, dels den lön han garanterats från skolan det budgetår ansökningen gällde. De sakkunniga anse, att hänsyn bör tagas till samtliga de avlöningsförmåner befattningshavaren eller jämförlig befattningshavare åtnjutit vid skolan i fråga i medeltal under budgetåren 1943/46 i stället för endast budgetåret 1945/46.

De sakkunniga framhålla till slut, att enligt beräkningar, som för de sakkunnigas räkning utförts i skolöverstyrelsens statistiska avdelning, utgjorde statens utgifter under budgetåret 1943/44 för en lärjunge vid allmänt läroverk cirka 608 kronor, vid högre kommunal skola cirka 415 kronor, vid kommunal flickskola cirka 401 kronor och vid från förslagsanslagen till privatläroverk understött privatläroverk cirka 282 kronor.

Såsom framgår av redogörelsen i det föregående har skolöverstyrelsen föreslagit slopande av vissa besparingsföreskrifter, avseende dels elevantalet i realskolans högsta klass och flickskolans två högsta klasser och dels uppdelning av klasser vid nybörjarundervisning i språk. För privatläroverkens vidkommande beräknas motsvarande åtgärder medföra följande kostnadsökningar, samtliga avseende tillfällig löneförbättring.

	Högre goss- och samskolor, kronor	Högre flickskolor, kronor	Enskilda mellanskolor, kronor
Minskning av elevantalet i vissa klasser	—	—	2 200
Uppdelning av klasser vid språkundervisning . . .	4 500	2 000	1 000

Den sammanlagda kostnadsökningen skulle sålunda bli 9 700 kronor.

I detta sammanhang får jag anmäla en framställning från *styrelsen för Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk*, vari hemställes, att internatskola, som förbinder sig att mottaga visst, av Kungl. Maj:t bestämt antal statsstipendiater mot en sammanlagd årsavgift av högst det belopp och på de villkor i övrigt, som kunna komma att föreskrivas, må från och med budgetåret 1946/47 erhålla ett särskilt statsunderstöd. För egen del har styrelsen anhållit om ett sådant understöd av 20 000 kronor och därvid erbjudit sig att taga emot 35 statsstipendiater med ett inackorderingsstipendium av 800 kronor mot en sammanlagd årsavgift utöver stipendiebeloppet till läroverket av högst 400 kronor per stipendiat. Till stöd för sin framställning har styrelsen anført i huvudsak följande.

I enlighet med beslut av 1945 års riksdag har Kungl. Maj:t bestämt, att elever från landsbygden även vid privata skolor kunna erhålla inackorderingsbidrag med högst 800 kronor och att även privata skolor kunna erhålla byggnadsbidrag för uppförande eller ombyggnad av skolhem liksom bidrag med 4 500 kronor till avlönande av skolhemsföreståndare. I departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet i ärendet framhölls särskilt internatskolornas betydelse. Sålunda anförde departementschefen: »Vad särskilt internatskolorna beträffar, är jag helt ense med skolöverstyrelsen, att de böra utnyttjas vid den verksamhet, som det här är fråga om. Här finnas ju redan institutioner, som utan större svårighet kunna inordnas i denna. Det ligger dessutom både i det allmännas och dessa skolors eget intresse, att de befrias från prägeln av rikebarnsskolor.»

I departementschefens citerade yttrande utsågas två ting: internatskolorna böra utnyttjas vid beredande av högre skolbildning åt landsbygdens barn, och det ligger även i det allmännas intresse, att de befrias från prägeln av rikebarnsskolor. Slutsatsen synes vara den, att staten bör lämna dessa skolor det ekonomiska stöd, som de behöva för att få den önskvärda prägeln och bli så effektiva som möjligt, förutsatt naturligtvis att detta kan ske med rimliga kostnader för det allmänna.

Internatskolornas sociala problem är nämligen icke löst därmed att de i sina elevhem taga emot elever med statligt inackorderingsbidrag å högst 800 kronor. Svårigheten ligger däri, att dessa 800 kronor icke tillnärmelsevis täcka

skolornas kostnader för inackordering och undervisning, vilka kostnader här icke kunna särskiljas, då ju internatskolan är både skola och inackorderingshem. Visserligen förutsätter Kungl. Maj:ts beslut, att stipendiaterna själva skola bidraga med en del av inackorderingskostnaderna, fast visserligen den mindre delen. Även om hänsyn toges härtill, blir den del av årsavgiften, som måste efterskänkas, så betydande, att somliga internatskolor överhuvud icke ha råd att mottaga stipendiat, andra måste begränsa antalet högst väsentligt, till det ekonomiskt överkomliga. En sådan begränsning är emellertid icke i det allmännas intresse, då en internatskolas sociala prägel icke väsentligt påverkas av ett fåtal stipendiat utan formas och befästs i önskvärd riktning, först om stipendiaterna utgöra en avsevärd del av elevkåren.

Även ur en annan synpunkt än de redan nämnda kan staten anses ha intresse av internatskolorna, nämligen när det gäller att bereda möjlighet till högre skolbildning i hemlandet för utlandssvenskarnas barn. Frågan är tillfredsställande löst först i den mån utlandssvenska barn, som icke kunna mottagas av släktingar eller vänner i hemlandet, ha möjlighet till god inackordering under skoltiden. Då statliga internatskolor icke finnas, ej heller planeras, och då de skolhem, som kunna komma att uppföras med statsbidrag, i regel få lokal karaktär, äro de utlandssvenska hemmen närmast hänvisade till internatskolorna. Det är ett statens intresse, att denna ungdom får svensk fostran och att den under sin skoltid i hemlandet sammanföres med och växer samman med svensk ungdom ur skilda samhällsklasser.

Styrelsen för Sigtunastiftelsen liksom styrelsen för dess humanistiska läroverk har haft klar blick för de vådor, som en exklusiv överklasskola innebär, liksom för en sådan skolas oförenlighet med de principer Sigtunastiftelsen vill hävda. Man har därför från början inriktat sig på att skapa stipendiemöjligheter vid läroverket och i detta hänseende nått ett ganska aktningvärt resultat. Tack vare fonder, den största på 468 000 kronor, och årliga gåvor har läroverket kunnat lämna nedsättningar till ett belopp av omkring 50 000 kronor per år. I detta belopp inräknas liksom i det följande den nedsättning av den egentliga skolavgiften, som är föreskriven som villkor för erhållande av statsbidrag ur det allmänna anslaget till privatläroverk.

Läsåret 1944—45 var antalet frielever vid läroverket 11, antalet med nedsatt avgift 9. För läsåret 1945—46 har antalet frielever kunnat höjas till 17, då dessa, i varje fall flertalet av dem, beräknas få inackorderingsbidrag med 800 kronor. Härtill komma 7 elever med nedsatt avgift eller sammanlagt 24 stipendiat. Antalet internelever är 230. Med ett inackorderingsbidrag å 800 kronor och under förutsättning att ett extra statsbidrag å 20 000 kronor beviljades för ändamålet, skulle antalet stipendiat kunna höjas till 30, därest alla äro frielever, och till 35, därest en årsavgift å högst 400 kronor uttages av dem.

Det bör i detta sammanhang påpekas, att läroverket icke har möjlighet att med egna medel utöka det nuvarande antalet stipendiat.

Vid den ovannämnda beräkningen av stipendiat vid läroverket har styrelsen utgått från att alla stipendiat äro så väl kvalificerade, att de kunna erhålla inackorderingsbidrag med högsta belopp.

Av läroverkets 230 internelever ha f. n. endast 50 sitt hem i städer med högre skolor. Av de övriga äro omkring 30 från utlandet. Återstående 150 äro från »landsbygden». Dessa 150 skulle kunna fylla 4 elevhem om minst 35 elever, d. v. s. så många som beräknas i ett med statsbidrag uppfört elevhem. Medtagas de 30 från utlandet — utlandssvenska barns skolfråga har

dock icke varit föremål för behandling i samband med landsbygdsbarnens — bleve antalet elever från orter utan högre svenska skolor 180 och antalet skolhem 5.

För humanistiska läroverkets vidkommande skulle enligt det ovan sagda för ändamålet behövas ett statsunderstöd om 20 000 kronor. Till ungefär detta belopp komme man med ett statsbidrag å 4 500 kronor till hemföreståndare i 4 å 5 elevhem, därest anslag i denna form skulle anses lämpligt. Bestämmelserna i kungörelsen om sådant anslag hindra icke, att anslag utgår till föreståndare vid skolhem som uppförts utan statligt byggnadsbidrag. Snarast borde väl sådant skolhem ha företrädare till den hjälp, som föreståndarbidraget är avsett att utgöra, om det i övrigt fyller villkoren för statsunderstöd. Sådana skolhem finnas för närvarande utom vid internatskolorna endast i Växjö.

Beviljades ett anslag av nämnda storlek, skulle alltså Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk kunna förbinda sig att taga emot 35 stipendiater med ett inackorderingsbidrag å 800 kronor, d. v. s. ett antal motsvarande 25 procent av interneleverna i gymnasiet, mot en sammanlagd årsavgift av högst 400 kronor per stipendiat. Då emellertid antalet stipendiater vid läroverket icke på en gång kan höjas till 35, helst det är osäkert, om inackorderingsbidrag till så många kan erhållas redan läsåret 1946—47, torde antalet stipendiater för detta läsår böra sättas något lägre, exempelvis till 30. Överhuvud torde också det förbehåll böra göras, att Kungl. Maj:t, där särskilt skäl föreligger, t. ex. att studielånenämnden icke beviljar inackorderingsbidrag i förutsatt utsträckning, skall kunna medge tillfällig lättnad i de villkor, som komma att föreskrivas.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt ifrågavarande framställning, såvitt angår Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, men icke för närvarande ansett denna bidragsform böra utsträckas till övriga privata internatläroverk. Såsom villkor borde föreskrivas skyldighet för läroverket att som frielever mottaga 30 stipendiater med inackorderingsbidrag av 800 kronor. Då det emellertid, såsom läroverkets styrelse framhållit, icke med säkerhet kunde räknas med att inackorderingsbidrag i förutsatt utsträckning beviljades, syntes möjlighet böra lämnas öppen för styrelsen att av stipendiat, som icke erhållit inackorderingsbidrag med 800 kronor, upptaga en årsavgift, motsvarande skillnaden mellan detta belopp och det beviljade stipendiets belopp, dock högst 400 kronor.

Studielånenämnden har anslutit sig till skolöverstyrelsens förslag.

Departementschefen.

De s. k. grundunderstöden till privatläroverken utgå alltså med vissa maximerade belopp, vilka icke sedan år 1909 undergått någon höjning. I ett fall, vartill jag återkommer under nästföljande punkt, har grundunderstödet till och med något sänkts. Grundunderstöden utgå från maximerade anslagsposter, vilket haft till följd att — åtminstone såvitt angår de högre goss- och samskolorna — understöden måst utgå med reducerade belopp. Sålunda har Sigtunastiftelsens relativt nytillkomna humanistiska läroverk icke kunnat erhålla det understöd, läroanstalten eljest varit berättigad till. Detta har i sin tur medfört, att läroverket icke kunnat mottaga så stort antal obemedlade och mindre bemedlade lärjungar, som man eftersträvat. Denna konsekvens

är så mycket mer att beklaga, som ifrågavarande läroverk är ett av de få, som för närvarande erbjuder internatmöjligheter. Elever vid privata internatläroverk kunna komma i åtnjutande av s. k. »landsbygdsstipendier» i samma utsträckning som lärjungar vid skolor av annan typ. Dessa stipendier äro emellertid till sin storlek avpassade efter förhållandena vid statliga eller kommunala läroanstalter, där det allmänna svarar för utgifterna för undervisningen i väsentligt större omfattning än vid privatläroverken. För att de privata internatskolorna skola bli i stånd att mottaga stipendiater i större utsträckning än deras nuvarande ekonomiska resurser tillåta, erfordras därför ett ytterligare tillskott till deras inkomster. Vad Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk angår belyses detta bland annat av storleken av internernas årsavgifter: dessa uppgå för närvarande till 2 300 kronor för klasserna 1 och 2, till 2 500 kronor för klasserna 3 och 4 samt till 2 800 kronor för gymnasiet. Till dessa avgifter kommer därtill inskrivningsavgift av 100 kronor. För detta läroverks vidkommande förordar jag i första hand, att anslagsposten till understöd höjes med av skolöverstyrelsen förordat belopp, 8 600 kronor. Härigenom möjliggöres, att grundunderstödet till läroanstalten kan höjas till stadgat maximum, utan att detta sker på bekostnad av understöden till övriga ur anslaget understödda läroanstalter. Denna höjning synes icke böra förbindas med särskilda villkor. Det synes emellertid skäligt, att staten därutöver bidrager med visst belopp, att utgå med särskilt syfte att bereda läroverket ökade möjligheter att anordna friplatser för statsstipendiater. Härvid kan man, såsom läroverksstyrelsen antytt, gå till väga på två olika sätt. Kungl. Maj:t torde sålunda, med stöd av bestämmelserna i kungörelsen 1945:594 angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem, kunna medgiva, att statsbidrag med 4 500 kronor årligen må utgå till avlönande av en eller flera skolhemsföreståndare vid läroverkets sammanlagt sju skolhem; givetvis kunde härmed förbindas villkor, avseende skyldighet för läroverket att mottaga visst antal statsstipendiater. Denna utväg synes emellertid för närvarande mindre tilltalande, bland annat av det skälet, att utredning pågår rörande ändring av grunderna för statsbidrag till kostnaderna för driften av skolhem. En enligt min mening lämpligare form för bidrag är den av skolöverstyrelsen och studielänenämnden förordade, enligt vilken staten skulle lämna läroverket ett lämpligt avvägt belopp såsom bidrag till beredande av friplatser åt statsstipendiater under villkor, att läroverket mottager visst antal sådana stipendiater. Då jag funnit de skäl, som anförts till stöd för detta förslag, bärande, tillstyrker jag, att under förevarande anslag åt läroverket anvisas ett belopp av 20 000 kronor att utgå i huvudsak på de av skolöverstyrelsen angivna villkoren, d. v. s. att minst 30 statsstipendiater med högsta inackorderingsbidrag mottagas såsom helt avgiftsfria elever. Då emellertid fullt antal avgiftsfria statsstipendiater med högsta stipendiebelopp måhända icke redan de första läsåren kan mottagas, torde Kungl. Maj:t få äga medgiva de lättnader i dessa villkor, som må befinnas påkallade.

Den av Stockholms samgymnasium gjorda framställningen om statsbidrag till dess aftonundervisning finner jag i likhet med skolöverstyrelsen och statskontoret beaktansvärd och tillstyrker överstyrelsens förslag om anvisande under anslagsposten 1 av ett understödsbelopp av 5 000 kronor. Jag finner icke anledning förorda, att den av statskontoret angivna förutsättningen uppställas såsom villkor för statsunderstödet, eller att i samband därmed ifrågasätta motsvarande bidrag från Stockholms stads sida.

Frågan om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid privatläroverken är föremål för utredning, och det hade med hänsyn till de otillfredsställande förhållandena ifråga om denna lärarkårs anställningsförhållanden varit önskvärt att kunna lösa denna fråga redan från och med nästa budgetår. Utredningsarbetet kommer emellertid, enligt vad jag inhämtat, icke att hinna avslutas i så god tid, att så kan bli fallet. Under sådana förhållanden anser jag mig böra tillstyrka provisoriska åtgärder i syfte att i avbidan på en definitiv reglering i någon mån avhjälpa de mest påtagliga missförhållandena. Det förslag i nämnda hänseende, som framlagts av 1944 års lönekommitté för privatläroverken, synes mig innebära en både rimlig och ur teknisk synpunkt enkel lösning. Jag tillstyrker därför bifall till detta förslag, som i huvudsak innebär, att för kvinnliga heltidsanställda föreståndare och ämneslärare den nuvarande tillfälliga löneförbättringens grundbelopp, som varierar mellan 1 200 kronor och 2 000 kronor, höjes med 50 procent, d. v. s. med belopp, varierande mellan 600 kronor och 1 000 kronor. Härtill skulle komma dyrtidstillägg och kristillägg enligt för privatläroverken gällande grunder; inberäknat dessa, skulle den av mig tillstyrkta höjningen komma att uppgå till i avrundade tal lägst 858 kronor och högst 1 430 kronor för år. Jag erinrar i detta sammanhang om den s. k. maximeringsregeln, enligt vilken tillfällig löneförbättring åt lärare av ifrågavarande slag utgår allenast i den mån löneförbättringen, tillsammans med vederbörandes övriga löneförmåner vid tjänsten, icke uppgår till högre belopp än motsvarande löner vid jämförlik kommunal flickskola. Såsom de sakkunniga påpekat, äro lönerna för det övervägande flertalet av privatläroverkens lärare så låga, att maximeringsregeln endast undantagsvis skulle bli tillämplig även vid en avsevärt större löneökning än de sakkunniga förordat.

Av skäl, som de sakkunniga framhållit, är jag icke beredd att för timlärare (inklusive övningslärare) nu förorda en höjning av den tillfälliga löneförbättringens belopp. I likhet med de sakkunniga tillstyrker jag överstyrelsens förslag om höjning från 1 500 kronor till 2 500 kronor av det högsta belopp, varmed efter särskild prövning av Kungl. Maj:t den tillfälliga löneförbättringen för befattningshavare, tillhörande grupp B i kungörelsen 1941: 404, må utgå. Jag har icke funnit anledning till erinran mot vad de sakkunniga anfört rörande ändrad praxis vid prövning som nyss nämnts.

Skolöverstyrelsen har för samtliga statsunderstödda privatläroverks vidkommande förordat ett slopande av de besparingsföreskrifter, som avse lär-

jungeantalet i realskolans högsta klass och flickskolans två högsta klasser samt uppdelning av klass vid viss språkundervisning. Motsvarande förslag har överstyrelsen framlagt för de allmänna läroverkens vidkommande. Till sistnämnda förslag ämnar jag taga ställning först i samband med anmälan av frågan om anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken. Med hänsyn härtill torde frågan om sloandet av nämnda föreskrifter för privatläroverkens del i detta sammanhang böra lämnas öppen för att ånyo upptagas i samband med behandlingen av de allmänna läroverkens avlöningsanslag. Jag beräknar därför icke nu några medel för detta ändamål. Med hänsyn till den relativt oväsentliga kostnadsökning det i detta fall rör sig om — 4 500 kronor vid högre goss- och samrealskolor, 2 000 kronor vid högre flickskolor och 3 200 kronor vid enskilda mellanskolor — och då merutgifterna helt drabba förslagsvis betecknade anslagsposter, torde ett bifall framdeles till överstyrelsens förevarande förslag icke behöva föranleda någon uppräknings redan för nästa budgetår av anslagen till nämnda tre grupper privatläroverk.

Förslagsanslaget till bidrag till högre goss- och samskolor beräknar jag med beaktande av vad jag i det föregående anført på följande sätt. Posten 1 bör höjas med $(8\,600 + 5\,000 =)$ 13 600 kronor till 212 500 kronor. Posterna 2 och 3 böra uppföras med oförändrade belopp, 37 000 kronor respektive 34 300 kronor. Posten 4 bör höjas med 59 000 kronor vid bifall till det av mig förordade förslaget om höjning av den tillfälliga löneförbättringen och med ytterligare i runt tal 15 000 kronor vid bifall till förslagen om höjt grundunderstöd till Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk och om bidrag till aftonundervisningen vid Stockholms samgymnasium och sålunda uppföras med $(363\,900 + 59\,000 + 15\,000 =)$ 437 900 kronor. Slutligen bör en femte post å 20 000 kronor uppföras avseende bidrag till beredande av friplatser åt vissa stipendiater. Anslaget i dess helhet bör alltså uppföras med $(212\,500 + 37\,000 + 34\,300 + 437\,900 + 20\,000 =)$ 741 700 kronor, vilket innebär en höjning med 107 600 kronor.

I den mån ej annat följer av vad jag i det föregående anført och under nästföljande punkt förordar, torde gällande bestämmelser angående understöd åt statsunderstödda enskilda läroanstalter böra äga huvudsaklig tillämpning jämväl för nästa budgetår. Jag ifrågasätter sålunda icke någon ändring av grunderna för det nu utgående tilläggsunderstödet på grund av stegrade bränslekostnader, vilket för nästa budgetår bör avse kompensation för kostnadsstegringen intill den 1 juli 1945.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig i det föregående angivna grunder för tillfällig löneförbättring åt vissa lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter;

dels besluta, att till de statsunderstödda enskilda läroan-

stalterna må under budgetåret 1946/47 utgå tilläggsunderstöd i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag

av kronor 741 700.

[143.] 15. Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor, förslagsanslag.

För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 398 100 kronor. Anslagsbehovet har under de senaste decennierna successivt minskats genom kommunalisering av högre flickskolor. Anslaget är för innevarande budgetår beräknat för 9 skolor men har tagits i anspråk allenast för 8, enär Eskilstuna elementarläroverk för flickor numera ombildats till kommunal flickskola.

Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Understöd till högre flickskolor	kronor 45 100
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.	» 15 000
3. Lönetillägg åt lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	» 46 000
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	» 262 000
5. Bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm	» 30 000
Summa kronor 398 100.	

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en anslagshöjning med 54 700 kronor till 452 800 kronor. De ifrågasatta förändringarna hänföra sig till posterna 1, 3 och 4.

Posten 1 (Understöd.)

Beträffande understödsbeloppen, vilka fixerats i kungörelsen 1909:154, gäller sedan budgetåret 1933/34 den besparingsföreskriften, att grundunderstödet maximerats till 4 800 kronor i stället för det i nämnda kungörelse angivna beloppet 5 200 kronor. Beslut om bibehållande av denna besparingsföreskrift har hittills fattats av riksdagen för varje budgetår. *Skolöverstyrelsen* har nu föreslagit upphävande av nämnda begränsning av maxiunderstödet, vilket skulle medföra ett med 2 400 kronor ökat anslagsbehov. Å andra sidan kan posten minskas med 5 200 kronor till följd av ovannämnda kommunalisering av flickskolan i Eskilstuna. Överstyrelsen hemställer, att posten uppföres med $(45\,100 + 2\,400 - 5\,200 =)$ 42 300 kronor, vilket innebär en minskning med 2 800 kronor.

Posten 3 (Lönetillägg.)

Anslagsbehovet minskas, enligt *överstyrelsens* beräkning, till följd av ovannämnda kommunalisering med 3 500 kronor till $(46\,000 - 3\,500 =)$ 42 500 kronor.

Posten 4 (Tillfällig löneförbättring).

Vid oförändrade grunder minskas anslagsbehovet i samband med en flickskolas kommunalisering med 17 000 kronor. Såsom av redogörelsen under näst-föregående punkt framgår, har *överstyrelsen* emellertid förordat viss höjning

av den tillfälliga löneförbättringen; vid bifall härtill erfordras en anslagshöjning med 76 000 kronor. Vid bifall till det förslag, som i anledning härav framlagts av 1944 års lönekommitté för privatläroverken, erfordras en anslagshöjning med 74 000 kronor.

Posten 5 (Bidrag till nedbringande av terminsavgifterna).

Det anslag av 30 000 kronor, som av riksdagen från och med budgetåret 1939/40 årligen anvisats till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm, utgår under villkor att Stockholms stad bidrager med enahanda belopp på sätt chefen för ecklesiastikdepartementet angivit i det vid propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 31 mars 1939 och under punkten 137 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1944 års statsverksproposition. De flickskolor, varom här är fråga, äro Lyceum för flickor, Nya elementarskolan för flickor och Wallin-Åhlinska gymnasiet.

I ovannämnda proposition nr 252 förklarade sig departementschefen icke ha något att erinra mot att tillskottet från Stockholms stad under en övergångstid användes till löneförbättring åt lärarpersonalen vid de ifrågavarande skolorna, under den förutsättningen att stadens bidrag senast från och med budgetåret 1942/43 i sin helhet skulle användas enbart för nedbringande av terminsavgifterna. Då emellertid den i propositionen antydda löneregleringen för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna icke kommit till stånd, medgav 1942 års lagtima riksdag på därom gjord framställning, att nyssnämnda eftergift rörande användandet av stadens bidrag skulle gälla jämväl budgetåren 1942/44. Medgivandet förlängdes sedermera på framställning av flickskolornas styrelser för budgetåren 1944/46.

Den sedan år 1933 kvarstående, i besparingssyfte tillkomna föreskriften om minskning med 400 kronor av det högsta grundunderstödet till högre flickskolor torde nu i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra slopas. Härav föranledes icke större merkostnad än 2 400 kronor. Vederbörande delpost — posten 1 — bör å andra sidan minskas med 5 200 kronor med anledning av kommunalisering av högre flickskolan i Eskilstuna och således uppföras med $(45\,100 + 2\,400 - 5\,200 =) 42\,300$ kronor. Posten 2 torde böra uppföras med oförändrat belopp, 15 000 kronor, medan posten 3 till följd av nämnda kommunalisering kan sänkas med 3 500 kronor till 42 500 kronor. Posten 4, vilken avser tillfällig löneförbättring, bör å ena sidan av nyssnämnda orsak minskas med 17 000 kronor men å andra sidan, vid bifall till vad jag under nästföregående punkt förordat i fråga om denna löneförmån, höjas med 74 000 kronor och sålunda uppföras med $(262\,000 - 17\,000 + 74\,000 =) 319\,000$ kronor. Beträffande posten 5 ifrågasätter jag icke någon ändring av beloppet, 30 000 kronor. Vid detta bidrag är fäst det villkoret, att Stockholms stad för samma ändamål anvisar motsvarande belopp. Under hänvisning till den i det föregående lämnade redogörelsen får jag erinra, att riksdagen varje år sedan 1939 medgivit, att Stockholms stads tillskott må användas till löneförbättring åt lärarpersonalen vid de skolor, som erhålla del

Departementschefen.

av tillskottet. Därvid har förutsatts, att nämnda medgivande skulle gälla allenast intill utgången av innevarande budgetår. Då emellertid anledningen till medgivandet alltjämt kvarstår, tillstyrker jag, att sådant lämnas jämväl för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör nu ifrågavarande anslag uppföras med (42 300 + 15 000 + 42 500 + 319 000 + 30 000 =) 448 800 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 50 700 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 448 800,

därav 30 000 kronor skola användas till nedbringande av terminsavgifter under läsåret 1946/47 vid vissa högre flickskolor i Stockholm under villkor, att Stockholms stad för samma tid bidrager med enahanda belopp på sätt angivits i propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag och i det föregående.

[144.] 16. Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor, förslagsanslag. Ur detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 55 800 kronor, utgå bidrag till Gävle borgarskola och Osby samskola. Anslaget disponeras sålunda:

1. Understöd till enskilda mellanskolor	kronor 9 600
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.	» 7 200
3. Lönetillägg åt lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	» 3 500
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	» 35 500

Summa kronor 55 800.

Skolöverstyrelsen föreslår en anslagshöjning med 11 900 kronor, avseende posten 4. Av höjningen belöper ett belopp av 3 200 kronor på förslaget om slopande av besparingsföreskrifterna beträffande delning av realskolans avslutningsklass och klassdelning vid nybörjarundervisning i språk samt ett belopp av 8 700 kronor på överstyrelsens förslag om höjning av den tillfälliga löneförbättringen. 1944 års *lönekommittés* förslag rörande tillfällig löneförbättring skulle, om det bifalles, medföra en kostnadshöjning av 6 600 kronor.

Departementschefen.

Vid bifall till vad jag under punkten 142 i det föregående förordat i fråga om höjning av den tillfälliga löneförbättringen bör nu förevarande anslag höjas med 6 600 kronor till 62 400 kronor. Beträffande den av överstyrelsen ifrågasatta anslagshöjning, som sammanhänger med spørsmålet om ett eventuellt slopande av vissa besparingsföreskrifter, hänvisar jag till vad jag under nyssnämnda punkt anfört. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 62 400.

[145.] 17. **Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm.** Denna skola åtnjuter från och med budgetåret 1942/43 understöd av statsmedel (se propositionen 1942: 255 och riksdagens skrivelse 1942: 406). Anslaget är uppfört med 30 000 kronor.

Stiftelsen Högländsskolan har liksom de tre sista åren gjort framställning om ett till 45 000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt en höjning av anslaget till 35 000 kronor.

Statskontoret, som icke motsatt sig den av skolöverstyrelsen föreslagna höjningen av anslaget, har anfört följande.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat är relevantalet vid Högländsskolan i klasserna 1—7 för närvarande 177. Vid ett statsbidrag av 35 000 kronor skulle statens kostnad per lärjunge och år uppgå till ej fullt 198 kronor. Erhållna uppgifter från skolöverstyrelsens statistiska avdelning visa, att medeltalet för statens bidrag till de statsunderstödda privatläroverken enligt senast tillgängliga statistik (för budgetåret 1943/44) utgjorde omkring 280 kronor för lärjunge och år. Under sådana förhållanden vill statskontoret icke motsätta sig, att anslaget till ifrågavarande skola i enlighet med skolöverstyrelsens förslag höjes med 5 000 kronor till 35 000 kronor.

I enlighet med myndigheternas förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra höjas med 5 000 kronor till 35 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 35 000.

[146.] 18. **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 3 500 kronor. Enligt § 7 mom. 2 reglementet för de enskilda läroanstalternas vikariatskassa utgår, med visst undantag och under viss förutsättning, årligt statsbidrag till kassan med 14 kronor för föreståndarinna och ämneslärarinna samt med 60 öre för varje veckotimme av övningslärarinnas undervisning i klasser över de förberedande.

Efter förslag av kassans styrelse har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att nämnda statsbidragsbelopp skulle höjas till 20 kronor, respektive 90 öre. En höjning av anslaget till 4 800 kronor bleve därigenom erforderlig. Överstyrelsen har vidare, efter förslag av kassans styrelse, hemställt om anvisande av ett engångsanslag av 10 000 kronor för utjämnande av nedgång i kassans tillgångar. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

Av utredningen i ärendet framgår, att det ökade anslagsbehovet och kapitalnedgången bero på att vikariatsbidragen från kassan under de senaste åren avsevärt ökat, sedan reglementsändring den 3 december 1937 (sv. förf. saml. nr 1937: 919) möjliggjort sådana bidrag vid ledighet även på grund av havandeskap.

Kassans inkomster utgöras, förutom av statsbidrag, gåvor och räntemedel,

av de anslutna läroanstalternas avgifter. Dessa äro till beloppen bestämda i § 7 punkt 1 reglementet men kunna höjas jämlikt § 9 efter beslut av styrelsen, som jämlikt samma paragraf också äger täcka eventuellt uppkommen brist genom uttaxering å läroanstalterna. Avgifterna utgå sedan flera år tillbaka enligt underhandsupplysning med högre belopp än de i § 7 punkt 1 angivna. Styrelsen har meddelat, att den har för avsikt att ytterligare höja läroanstalternas avgifter och att dessutom företaga uttaxering.

Enligt kassans utredning visade sig 1937 års reglementsändring först år 1942 ha inverkan på kassans ekonomiska ställning. Styrelsen har vid flera tillfällen behandlat frågan om ansökan om ökat statsbidrag men beslutat avvakta en eventuell situationsförändring. Under tiden har kassans tillgångar de tre åren 1942, 1943 och 1944 nedgått från 51 682 till 41 034 kronor. Den 30 juni 1945 utgjorde de 35 636 kronor.

Det begärda beloppet, 4 800 kronor, är beräknat på ett årligt statsbidrag av 20 kronor för 10 föreståndarinnor och 139 ämneslärarinnor samt 90 öre för veckotimme för av övningslärare bestridda 1 987 veckotimmar. Beloppet torde, av de lämnade uppgifterna angående inkomster och vikariatsbidrag under åren 1939—1944 att döma, vara tillräckligt endast under förutsättning, att de anslutna läroanstalternas avgifter höjas ganska avsevärt.

Det begärda engångsanslaget på 10 000 kronor täcker icke hela den brist, som uppstått under tiden den 1 januari 1942—den 30 juni 1945. Läroanstalternas medverkan erfordras alltså även på denna punkt, om bristen skall kunna utplånas.

Statskontoret har funnit skäl tala emot att en uppräknings av statsbidraget för närvarande verkställes. Statskontoret har anfört:

Statskontoret kan i princip tillstyrka, att det nu utgående statsbidraget undergår en mot de ökade förpliktelserna svarande höjning. Likaledes synes det i och för sig rimligt att återföra kassans kapitaltillgångar till 1942 års nivå. Emellertid vill ämbetsverket fästa uppmärksamheten på att utredning för närvarande pågår rörande löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, vilken, så vitt statskontoret kan bedöma, även måste omfatta formen för statens medverkan till avlönande av vikarier. Härvid torde även komma att övervägas frågan, huruvida ett så ålderdomligt system för vikariekostnadernas bestridande, som kassan representerar, bör bibehållas. Då det under sådana förhållanden icke torde vara uteslutet, att kassan kan komma att avvecklas, måste statskontoret ifrågasätta, om anledning för närvarande föreligger att vidtaga åtgärder ens mot en fortsatt kapitalkonsumtion. Övervägande skäl synas tala för att för närvarande ingen uppräknings av statsbidraget verkställes.

Departement-
schefen.

Efter beslut av 1937 års riksdag utvidgades rätten till bidrag från de enskilda läroanstalternas vikariatskassa och kom att, utöver den tid av 180 läsveckor, för vilka bidrag åt sjukledig lärarinnas vikarie utgår, omfatta en sammanlagd tid av 90 dagar under ledighet på grund av havandeskap. Genom detta statsmakternas beslut har kassans utgifter vuxit i betydande grad. Då statens bidrag till vikariatskassan icke undergått en mot de ökade förpliktelserna svarande höjning, ha inkomsterna blivit otillräckliga. En kapitalkonsumtion har till följd härav måst äga rum. För undvikande av

ytterligare kapitalkonsumtion torde det nu utgående statsbidraget böra undergå förhöjning. Jag vill därför tillstyrka skolöverstyrelsens förslag härutinnan. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga av ett bifall till detta förslag betingade ändringar i reglementet för kassan. Såsom konsekvens av vad sålunda förordats torde förevarande anslag böra höjas med 1 300 kronor till 4 800 kronor. Däremot anser jag mig under hänvisning till vad statskontoret anfört icke för närvarande böra förorda anvisande av ett engångsanslag för utjämning av nedgång i kassans tillgångar. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 800.

[147.] 19. **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 35 800 kronor. Bestämmelser om ifrågavarande ersättningar äro jämlikt av riksdagen godkända grunder meddelade genom kungörelsen 1931: 344 med däri vidtagna ändringar, vilken kungörelse enligt beslut vid 1945 års riksdag (se åttonde huvudtiteln, punkt 137, och riksdagens skrivelse nr 8, punkt 134) äger tillämpning tills vidare intill utgången av juni 1950. Ersättningarna, som äro avsedda att för lärare vid privatläroverk mildra verkningarna av det högre flickskoleväsendets förstatligande eller kommunalisering, äro satta i relation till lärarinnornas tidigare löner. Enligt beslut vid 1941 års riksdag (se propositionen 118, sid. 34 f., och riksdagens skrivelse nr 238) skall en omprövning av beviljade ersättningsbelopp med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna verkställas vartannat år, så att lärarinnorna skulle få del av förhöjt dyrtidstillägg och kristillägg.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår beräknat anslagsbehovet till 27 400 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 8 400 kronor. Minsningen föranledes av att flera av de lärarinnor, som åtnjuta ersättning ur anslaget, komma att inträda i pensionsåldern från och med budgetåret 1946/47. Vid anslagsberäkningarna har överstyrelsen utgått från att varje kvarstående lärarinna, som åtnjuter tilläggsersättning ur anslaget, skall erhålla sådan ersättning med samma belopp som för innevarande budgetår.

Mot överstyrelsens anslagsberäkningar har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde därför böra för nästa budgetår sänkas med 8 400 kronor till 27 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 27 400.

Departement-
schefen.

[148.] 20. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: **Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 95 400 kronor, därav för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 45 400 kronor, för arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, 1 200 kronor, för avlöningar till icke-ordinarie personal 38 000 kronor och för rörligt tillägg förslagsvis 10 800 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 98 700 kronor, innebärande en anslagshöjning med 3 300 kronor. *Skolöverstyrelsen*, som icke ifrågasatt någon förändring av anslagsposten till rörligt tillägg, har beträffande de övriga posterna i avlöningsstaten anfört i huvudsak följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. Anslagsposten bör höjas med i runt tal 300 kronor till 45 700 kronor för beredande av vederbörliga ålderstillägg åt ordinarie befattningshavare.

Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t. Från denna anslagspost, vilken för närvarande är uppförd med 1 200 kronor, utgår arvode åt en biträdande föreståndarinna. Under posten bör i fortsättningen även anvisas medel för arvode åt ett räkenskapsbiträde. För detta ändamål utgår för närvarande 500 kronor från omkostnadsanslaget. Som räkenskapsbiträde har hittills tjänstgjort en lärarinna vid läroanstalten. För utförande av det härmed förenade arbetet har tidigare beräknats en dag i veckan, men då bokföringen under årens lopp blivit alltmer omfattande är denna tid icke längre tillfyllest, utan erfordras numera omkring två dagar i veckan. Även om kristiden och de med denna förenade ransoneringsbestämmelserna i sin mån medverkat härtill, äro dock förhållandena vid läroanstalten sådana, att bokföringen alltfort kommer att bliva ganska omfattande. Inköpen för anstalten måste nämligen i allmänhet ske i små poster, beroende dels på de lokala förhållandena — seminariets lokaler äro placerade på två håll och sakna dessutom lämpliga lagerutrymmen — och dels på önskvärdheten av att eleverna vänjas vid att själva göra inköp till sina demonstrationer, provlektioner o. s. v. På grund härav anser *överstyrelsen* det otänkbart, att någon av seminariets lärarinnor skulle kunna åtaga sig att under längre tid utöver sitt ordinarie arbete tjänstgöra som räkenskapsbiträde. Med hänsyn till arbetets omfång och då någon kompetent kraft utanför läroanstalten icke torde vara villig att åtaga sig detsamma för ett så relativt blygsamt arvode som 500 kronor, får *överstyrelsen* föreslå, att detta arvode i fortsättningen utgår med 1 000 kronor. Arvodet bör utgå från förevarande anslagspost, vilkens benämning med anledning härav bör ändras till Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t. Anslagsposten bör uppföras med (1 200 + 1 000 =) 2 200 kronor.

Avlöningar till icke-ordinarie personal. Från denna anslagspost, vilken för innevarande budgetår är uppförd med 38 000 kronor, har under budgetåret 1944/45 bestritts utgifter å i runt tal 38 000 kronor. Då timlärtimmar i vissa fall kunna beräknas bliva sammanslagna till en extra tjänst med därav följande högre utgifter får *överstyrelsen* föreslå, att posten höjes med 2 000 kronor till 40 000 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra uppföras med oförändrat belopp. Till avlönande av ett räkenskapsbiträde utgår för närvarande ett belopp av 500 kronor från seminariets omkostnadsanslag. Medel för ändamålet torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag i fortsättningen böra beräknas under anslagsposten till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, varvid anslagsposten bör erhålla av överstyrelsen föreslagen ändrad benämning. Då jag icke funnit anledning till erinran mot det av överstyrelsen föreslagna arvodet, 1 000 kronor, åt räkenskapsbiträdet bör anslagsposten till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, uppföras med 2 200 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kronor. I enlighet med överstyrelsens förslag bör vidare anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal höjas med 2 000 kronor till 40 000 kronor. Då anslagsposten till rörligt tillägg bör uppföras med oförändrat belopp, bör avlöningsanslaget i sin helhet höjas med 3 000 kronor till 98 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium och hushållsskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 45 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t ..	» 2 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	» 40 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 10 800

Summa kronor 98 400;

dels ock till Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 98 400.

[149.] 21. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader, förslagsanslag. Anslaget är uppfört med 18 800 kronor. Omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser är införd på sid. 623 i statsliggaren. Av anslaget må förslagsvis 16 800 kronor disponeras till expenser, därav förslagsvis 3 000 kronor till bränsle, lyse och vatten och 13 800 kronor till övriga expenser.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Delposten till övriga expenser har därvid, under förutsättning av bifall till skolöverstyrelsens i det föregående redovisade förslag om anvisande av medel under seminariets avlö-

ningsanslag till avlönande av ett räkenskapsbiträde, ansetts kunna sänkas med 500 kronor, medan delposten till bränsle m. m. uppräknats med samma belopp med hänsyn till belastningen, 3 800 kronor, å denna delpost under budgetåret 1944/45.

Departement-
schefen.

Med hänsyn till vad jag under nästföregående punkt förordat bör delposten till övriga expenser för nästa budgetår minskas med 500 kronor till 13 300 kronor. På av skolöverstyrelsen anfört skäl torde emellertid delposten till bränsle, lyse och vatten för nästa budgetår bära höjas med enahanda belopp, 500 kronor, till 3 500 kronor. Anslagsposten till expenser bör därför för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 16 800 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande ifrågavarande anslag, bör detsamma för nästa budgetår uppföras med 18 800 kronor, vilket innebär oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola:*
Omkostnader för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 18 800.

[150.] 22. **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier.** Detta anslag är uppfört med 1 200 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departement-
schefen.

I enlighet med överstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola:*
Stipendier för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag
av kronor 1 200.

[151.] 23. **Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 28 000 kronor. Härav utgår ett belopp av 11 900 kronor till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg och återstoden, 16 100 kronor, till föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm. Utbildningen vid seminarierna är två-årig.

Från och med budgetåret 1941/42 gäller, att antalet nya elever begränsats för göteborgsseminariet till högst 12 (förut 16) och för stockholmsseminariet till högst 18 (förut 24). Anledningen till begränsningen var en påvisad arbetslöshet bland utbildade lärarinnor i kvinnlig slöjd. I samband härmed höjdes anslaget för budgetåret 1941/42 med 4 000 kronor och året därpå med ytterligare 4 000 kronor för att bereda seminarierna viss kompensation för förlorade inkomster av elevavgifter.

Av anslaget avser ett belopp av 2 500 kronor tillfällig löneförbättring, som utgår med 500 kronor om året i Stockholm och 400 kronor om året i Göteborg för heltidsanställda lärarinnor samt 15 kronor för veckotimme i Stockholm och 10 kronor för veckotimme i Göteborg för timlärare. På dessa belopp utgå dyrtids- och kristillägg.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår *dels* att elevspärren för intagning i stockholmsseminariet slopas och att anslaget i samband därmed minskas med 2 500 kronor, *dels ock* att den tillfälliga löneförbättringen höjes och att anslaget till följd härav ökas med 2 650 kronor. Anslaget skulle alltså för nästa budgetår uppföras med $(28\,000 - 2\,500 + 2\,650 =) 28\,150$ kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Elevspärren. Andrea Eneroths avdelning av seminariet i Stockholm framställer i samband med sina anslagsäskanden en förfrågan om möjligheten att återfå rätten att intaga 24 elever årligen i stället för det nu beviljade antalet av 18, emedan de senaste årens platsmöjligheter varit särskilt gynnsamma.

Överstyrelsen har med anledning härav företagit en undersökning av förhållandena på arbetsmarknaden beträffande slöjdlärarynnorna, varav synes framgå, att arbetstillfällena för åren 1943 och 1944 utexaminerade elever varit goda.

Ordföranden i Sveriges slöjdlärarynnoförening vitsordar, att det ej för närvarande råder arbetslöshet bland slöjdlärarynnor, och påpekar, att det till kortare kurser visat sig svårt erhålla lärarynnor.

Enligt uppgift från överstyrelsens extralärarynbyrå har arbetslösheten avsevärt minskat under de två sista åren. Under pågående termin har det ibland varit omöjligt anskaffa lärarynna till tillfälligt arbete.

Av uppgifter från statens arbetsmarknadskommission framgår, att arbetslösheten sedan år 1940 successivt minskats, vilket framgår av följande tablä.

Tid	Arbetssökande	Tillsatta platser
1940	975	46
1941/42	425	59
1942/43	453	85
1944 45	348	126

De lediga platserna ha under 1944/45 varit 167. Att ej alla tillsatts, har berott på att tillfrågade lärarynnor icke ansett det ekonomiskt lönande att i vissa fall resa långt från hemorten för att undervisa vid en fortsättningsskolekurs. Av siffrorna synes framgå, att en viss arbetslöshet skulle föreligga. Borträknas månaderna med ledighet för de flesta skolor, erhålles något bättre siffror vad anställning beträffar, nämligen 239 arbetssökande och 97 tillsatta platser. Man kan även räkna med att ett antal lärarynnor ej anmält sig till arbetsförmedlingarna, då de på annan väg skaffat sig anställning. Arbetslösheten torde därför ej vara sådan, som av siffrorna först synes framgå, men någon brist på lärarynnor, annat än en mera lokalt betonad sådan, förekommer givetvis icke enligt dessa uppgifter.

Under nu rådande kristidsförhållanden ha ett stort antal kortare kurser i exempelvis omsömnad av kläder igångsatts. Man skulle kunna tänka sig, att, då normala förhållanden på varumarknaden åter inträda, en del av dessa kurser skulle upphöra. Ett mycket stort antal av dessa kurser sortera under överstyrelsen för yrkesutbildning. Denna överstyrelses konsulent i sömnad är av den uppfattningen, att, om också på en och annan ort sådan kursverksamhet kommer att upphöra, intresset för utbildning i sömnad är så stort, att någon minskning i efterfrågan på slöjdlärarinnor ej torde bli följden därav. Hon förordar, att ett större antal elever må få antagas vid seminarierna.

Sedan byrådirektören för husligt arbete i överstyrelsen för yrkesutbildning tagit del av det här anförda, tillstyrker hon viss utökning av lärarinneutbildningen.

Maria Nordenfelts seminarium har intet emot en eventuell fortsatt elevbegränsning, såvida fortsatt statsbidrag utgår för förlorade elevavgifter.

Då arbetstillfällena för slöjdlärarinnor således äro jämförelsevis goda och då det ej förväntas minskad arbetstillgång för lärarinnorna i framtiden, speciellt ej vid genomförandet av eventuella åtgärder, föranledda av 1941 års befolkningsutrednings betänkande angående den husliga utbildningen, vill överstyrelsen föreslå viss utökning av utbildningen av lärarinnor. Då man likväl torde kunna förvänta någon inskränkning i kursverksamheten, vad kristidskurser beträffar, sedan normala förhållanden på textilmarknaden inträtt, vill överstyrelsen föreslå, att endast det seminarium, som begärt utökning av elevantalet, skall erhålla rätt att intaga ett större antal elever. Härav följer uppenbart minskning av ersättningen för förlorade elevavgifter. Handarbetets vänner och Andrea Eneroths seminarium skulle sålunda erhålla rätt att från och med höstterminen 1946 antaga 24 elever i seminariet. Ersättningen för förlorade elevavgifter torde under budgetåret 1946/47 minskas med det belopp, som budgetåret 1941/42, det första året med inskränkning av elevantalet, tillerkändes seminariet, eller med 2 500 kronor.

Tillfällig löneförbättring. Som överstyrelsen tidigare vid upprepade tillfällen framhållit, finner överstyrelsen det synnerligen önskvärt, att, då lärarinnor i slöjd vid statliga och kommunala läroanstalter fått sina löner reglerade, även lärarinnorna vid utbildningsanstalterna för nämnda övningslärare med det snaraste bleve delaktiga av denna förmån. Ehuru utredning pågår om löne- och pensionsförhållandena för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, vill överstyrelsen dock i avvaktan på nämnda utredning som ett provisorium föreslå ett höjt statsunderstöd till ökad löneförmån för lärarinnorna vid handarbetsseminarierna. Överstyrelsen föreslår samma höjning, som överstyrelsen föreslog föregående år, nämligen en fördubbling av den sedan 1941/42 utgående tillfälliga löneförbättringen. Detta skulle innebära en höjning av denna löneförbättring för heltidsanställda lärarinnor vid Handarbetets vänner och Andrea Eneroths seminarium från 500 till 1 000 kronor och för timlärarinnor i kvinnlig slöjd vid samma seminarium från 15 till 30 kronor för veckotimme samt för timlärarinnor i kvinnlig slöjd vid Maria Nordenfelts seminarium från 10 till 20 kronor för veckotimme. För tre heltidsanställda lärarinnor vid förstnämnda seminarium skulle höjningen av den tillfälliga löneförbättringen belöpa sig till 1 500 kronor och för 34 veckotimmar för timlärarinnor vid seminariet till 510 kronor. För 64 veckotimmar för timlärarinnor vid Maria Nordenfelts seminarium skulle höjningen belöpa sig till 640 kronor. Den sammanlagda höjningen skulle alltså utgöra 2 650 kronor.

I detta sammanhang må erinras, att överstyrelsen föreslår en motsvarande höjning av den tillfälliga löneförbättring, som tillerkänts lärarinnorna vid de under nästföljande två punkter omförmälda läroanstalterna. Ett bifall härtill skulle medföra merutgifter av 10 900 kronor respektive 900 kronor.

En jämförelse mellan de enskilda lärarinneseminiariernas löner och vissa motsvarande löner vid kommunala eller statliga läroanstalter utvisar följande.

Handarbetslärarinneseminiarierna.

	Begynnelselön för lärarinna i kvinnlig slöjd vid					Begynnelselön för lärarinna i hushållsgöromål vid statens skolköksseminarium		
	Handarbetsseminarium i				Kommunal flickskola i Stockholm	Ordinarie lärare	Timlärare	
	Stockholm		Göteborg				I-ort	Motsvarande lön å G-ort
	Heltidsanställd	Timlärare för vecko-timme	Heltidsanställd	Timlärare för vecko-timme				
	Grundlön	2 700	90	2 700	90	5 622	6 816	203
Tillfällig löneförbättring	500	15	400	10	—	—	—	—
Dyrtids- och kristillägg	1 375	42	1 332	39	—	—	—	—
Rörligt tillägg och kristillägg	—	—	—	—	1 742	2 113	—	—
Summa kronor	4 575	147	4 432	139	7 364	8 929	203	190

Fackskolan i Uppsala.

	Begynnelselön vid					
	Statens skolköksseminarium				Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	
	Ordinarie lärare 19:19		Timlärare i hushållsgöromål			
	I-ort	Motsvarande lön å F-ort	I-ort	Motsvarande lön å F-ort	Heltidsanställda lärare	Timlärare i husligt arbete
Grundlön	6 816	6 231	203	185	2 880	90
Tillfällig löneförbättring	—	—	—	—	400	10
Dyrtids- och kristillägg	—	—	—	—	1 057	30
Rörligt tillägg och kristillägg	2 113	1 931	—	—	—	—
Kommunal löneförbättring	—	—	—	—	200	5
Summa kronor	8 929	8 162	203	185	4 537 ¹	135

¹ Därjämte fria middagar i samband med undervisningen värderade till 200 kronor.

Skolköksseminarierna i Stockholm och Göteborg.

	Begynnelslön för lärarinnor i hushållsgöromål vid					
	Skolköksseminarium				Kommunal flickskola i	
	Statens 19:19		Ateneums i Stockholm	Göteborgs	Stockholm 16:16	Göteborg 16:16
	i Stock- holm I-ort	motsva- rande å G-ort				
Grundlön	6 816	6 426	2 600	2 600	5 622	5 286
Tillfällig löneförbättring . . .	—	—	500	400	—	—
Dyrtids- och kristillägg . . .	—	—	1 332	1 289	—	—
Rörligt tillägg och kristillägg	2 113	1 922	—	—	1 742	1 638
Kommunalt lönetillägg . . .	—	—	—	1 133	—	—
Summa kronor	8 929	8 348	4 432 ¹	5 422	7 364	6 924

¹ Därjämte fria middagar i samband med undervisningen värderade till cirka 200 kronor.

1944 års lönekommitté för privatläroverken har ansett en ytterligare löneförbättring utöver den av överstyrelsen föreslagna skälig och förordar för sin del, att den tillfälliga löneförbättringen bestämmes till följande belopp:

	Heltidsanställda kronor	Timlärare kronor
Stockholm	1 500	45
Göteborg	1 200	30
Uppsala	1 200	30

Lönekommittén anför:

Enligt de sakkunnigas mening böra lärarna vid en lärarutbildningsanstalt vara bättre avlönade än de bäst avlönade av de lärare, som fått sin utbildning vid lärarutbildningsanstalten ifråga. Av de nyssnämnda sammanställningarna framgår, att de heltidsanställda lärarinnorna vid här ifrågavarande seminarier äro mycket sämre avlönade än lärare i samma ämnen vid kommunal flickskola med begynnelslön i 16 lönegraden. Differensen i lönehänseende blir givetvis ännu större, om jämförelsen — vilket synes de sakkunniga riktigare — göres med de i 18 lönegraden placerade lärarinnorna vid praktisk linje vid kommunal flickskola eller vid praktisk mellanskola.

Den av skolöverstyrelsen föreslagna fördubblingen av den till ifrågavarande seminariers lärarinnor nu utgående tillfälliga löneförbättringen skulle icke på långt när vara tillräcklig för att åstadkomma den önskvärda utjämningen.

De sakkunniga föreslå därför, att löneförbättringen bestämmes till 1 500 kronor för heltidsanställd lärarinna vid de nämnda enskilda seminarierna i Stockholm, till 1 200 kronor för motsvarande lärarinna i Göteborg och Uppsala samt till 45 respektive 30 kronor per veckotimme för timlärare. Å nämnda belopp föreslås dyrtids- och kristillägg skola utgå enligt nu gällande bestämmelser.

Även om den tillfälliga löneförbättringen ökas på nu föreslaget sätt, kvarstår en betydande differens mellan lönerna för ifrågavarande lärarinnor och för av dem utbildade lärarinnor. Detta gäller även vid nämnda seminarier anställda

timlärare, varför behovet av sådan maximeringsregel, som övervägts beträffande privatläroverkens timlärare, här icke föreligger. För den största gruppen av nu ifrågavarande lärarinnor, de 26 heltidsanställda lärarinnorna vid Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, skulle i lägsta lönegraden lönen fortfarande komma att ligga 918 kronor under lönen för lärarinna i hushållsgöromål (16 lönegraden) vid kommunala flickskolan i Uppsala och 1 887 kronor under lönen för lärarinna i handarbete (18 lönegraden) vid hushållslinjen vid högre folkskolan i Uppsala. Jämföres lönen med begynnelselönen för lärarinna vid statens skolköksseminarium blir differensen 2 378 kronor. Vid övriga hit hörande seminarier finnas sammanlagt 5 heltidsanställda lärarinnor, för vilka lönedifferenserna te sig på i huvudsak motsvarande sätt.

Kostnadsökningen vid bifall till de sakkunnigas förslag blir följande:

Handarbetsseminarierna	kronor 5 300
Fackskolan i Uppsala	» 21 800
Skolköksseminarierna i Stockholm och Göteborg	» 1 800
Summa kronor	28 900.

I det föregående har jag tillstyrkt en förhöjning av den tillfälliga löneförbättringen för vissa lärare vid de statsunderstödda högre goss- och samskolorna, högre flickskolorna och enskilda mellanskolorna. Under återopande av vad jag därvid anfört tillstyrker jag en sådan höjning även för lärarinnorna vid de statsunderstödda seminarierna för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd och i hushållsgöromål. I fråga om löneförbättringens storlek ansluter jag mig till det förslag, som framlagts av lönekommittén för privatläroverken. Vid bifall härtill bör nu förevarande anslag höjas med 5 300 kronor.

Departement-
schefen.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens förslag om ökning av antalet elever vid Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium från 18 till 24, i samband varmed anslaget till nämnda seminarium kan minskas med 2 500 kronor.

Jag förordar sålunda, att förevarande anslag uppföres med (28 000 + 5 300 — 2 500 =) 30 800 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 2 800 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 30 800.

[152.] 24. **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts från 80 000 kronor till 96 500 kronor. Av anslaget avser ett belopp av 4 000 kronor ett tillfälligt understöd för bestridande av stegrade bränslekostnader, vilket utgått sedan budgetåret 1943/44.

Av den för innevarande budgetår beviljade anslagshöjningen avsågs ett be-

lopp av 10 500 kronor skola utgöra bidrag till merkostnaderna för en omorganisation av skolkökslärarinneutbildningen i anslutning till den förändrade organisationen vid statens skolköksseminarium. Härav avsåg ett belopp av 3 500 kronor kostnaderna för anordnande av en förberedande lärarinnekurs. Ett belopp av 6 000 kronor skulle vidare utgöra bidrag till kostnaderna för anordnande av en parallellavdelning av utbildningskursen för ekonomiföreståndarinnor. Skolöverstyrelsen hade på föranledande av fackskolans styrelse begärt en ytterligare anslagshöjning i syfte bland annat att bereda lärarinnorna en högre tillfällig löneförbättring.

Skolöverstyrelsen har nu upprepat sin nyssnämnda framställning om ökning av den tillfälliga löneförbättringen (+ 10 900 kronor) och dessutom hemställt om anvisande av bidrag till kostnaderna för en parallellavdelning av den förberedande lärarinnekursen (+ 3 500 kronor). Överstyrelsen anför bland annat.

Fackskolan har ansett sig under ytterligare ett år böra dubblera sin kurs för utbildning av ekonomiföreståndarinnor. Således anhåller fackskolan i sin nu gjorda framställning om samma summa, 6 000 kronor, som i föregående års skrivelse begärdes för ändamålet. Vidare framhålles, att det ej är tillfyllest med endast en förberedande skolkökslärarinnekurs per år, då fackskolan tar in elever till två lärarinnekurser varje år. Av de 10 500 kronor, som fackskolan för innevarande budgetår tillerkänts för omorganisation av lärarinneutbildningen, beräknades 3 500 kronor utgöra bidrag för anordnande av nämnda förberedande kurs. För dubblering av denna kurs anhålles nu om ytterligare 3 500 kronor.

Överstyrelsen vill med anledning av anhållan om 6 000 kronor för dubblering av kursen för utbildning av ekonomiföreståndarinnor anför följande. Fackskolan meddelade i sin skrivelse av föregående år, att dubbleringen av kursen tillkommit på grund av en anhållan därom från arméförvaltningen, då det visat sig, att det icke var möjligt att fylla behovet av ekonomiföreståndarinnor med dem, som då utbildades. Överstyrelsen tillstyrkte livligt den begärda anslagshöjningen av 6 000 kronor med bland annat den motiveringen, att statens skolköksseminarium på grund av lokala förhållanden ej kan utvidga sin verksamhet. Det är att förvänta, att behovet av ekonomiföreståndarinnor till regementena på grund av det nuvarande politiska läget kommer att minskas. Man kan dock konstatera, att exempelvis allt flera institutioner och allt flera merkantila och industriella företag med matlagning för anställda bli varse den utomordentligt stora betydelse ur näringssynpunkt och därmed ur hälsosynpunkt samt ur ekonomisk synpunkt det har, att som ledare för kosthållet ha en person med god utbildning. Detta bidrager i hög grad till den stora efterfrågan på ekonomiföreståndarinnor, som är rådande. Överstyrelsen vill därför anhålla om att fackskolan ännu ett år erhåller medel till dubblering av ifrågakvarande kurs.

Det torde vara uppenbart, att det för fackskolan är alltför litet med endast en förberedande skolkökslärarinnekurs, då för inträde i två av fackskolans lärarinnekurser det fordras genomgång av dylik kurs. Överstyrelsen finner sålunda starka skäl föreligga, att fackskolan till en parallellavdelning av den förberedande lärarinnekursen tillerkännes en ökning av statsbidraget med begärda 3 500 kronor utöver de 10 500 kronor, som för innevarande budgetår tilldelats fackskolan för lärarutbildningens omorganisation.

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført tillstyrker jag, att förevarande anslag höjes med 21 800 kronor för beredande åt fackskolans lärarinnor av en högre tillfällig löneförbättring i enlighet med privatläroverkens lönekommittés förslag. Jag anser mig även böra förorda en höjning av anslaget med 3 500 kronor såsom bidrag till kostnaderna för dubblering av den för lärarinnekurserna obligatoriska förberedande lärarinnekursen. I övrigt ifrågasätter jag icke någon förändring beträffande förevarande anslag, som alltså bör uppföras med $(96\,500 + 21\,800 + 3\,500 =)$ 121 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag

av kronor 121 800.

[153.] 25. **Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål.** Ur detta anslag, nu 11 900 kronor, utbetalas bidrag med 6 500 kronor till Ateneums skolköksseminarium i Stockholm och 5 400 kronor till Göteborgs skolköksseminarium. Anslaget utgick för budgetåret 1944/45 med ett 3 000 kronor högre belopp för att Ateneums skolköksseminarium skulle kunna anordna den för blivande skolkökslärarinnor obligatoriska förberedande lärarinnekursen. Då seminariet i följd bland annat till följd av lokalsvårigheter stod inför hotet att nödgas nedlägga sin verksamhet, begärdes icke att även för innevarande budgetår erhålla sådant bidrag, varför anslaget sänktes till sitt nuvarande belopp. Sedan seminariet emellertid dels på grund av förbättrade lokala förhållanden och dels på grund av det ökade behov av utbildade skolkökslärarinnor, som syntes komma att följa av ett bifall till befolkningsutredningens förslag angående den husliga utbildningen, beslutat fortsätta sin verksamhet, har Kungl. Maj:t den 20 juli 1945 på särskild framställning, med anlitande av åttonde huvudtiteln anslag till extra utgifter, beviljat seminariet ett tilläggsunderstöd av 3 000 kronor för anordnande även innevarande läsår av en förberedande lärarinnekurs.

Skolöverstyrelsen har icke ifrågasatt annan ändring av anslaget än en höjning med 900 kronor för ökning av den nu utgående tillfälliga löneförbättringen.

Under återopande av vad jag under punkten 151 i det föregående anført förordar jag en anslagshöjning med 1 800 kronor, avseende en ökning av den nu utgående tillfälliga löneförbättringen i överensstämmelse med förslag av privatläroverkens lönekommitté. Förevarande anslag bör alltså uppföras med $(11\,900 + 1\,800 =)$ 13 700 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag

av kronor 13 700.

[154.] 26. **Läroboksnämnden, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 8 500 kronor. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt en av *läroboksnämnden* gjord framställning om höjning av sekreterarens arvode med 500 kronor till 2 500 kronor. Till följd härav har anslaget föreslagits uppräknat med 500 kronor till 9 000 kronor. *Statskontoret* har icke funnit skäl tillstyrka bifall till förslaget om höjning av sekreterarens arvode.

Sekreteraruppdraget i statens läroboksnämnd ersättes sedan budgetåret 1940/41 med ett belopp av 2 000 kronor. Vid de allmänna arvodesregleringarna har icke ifrågavarande arvode blivit föremål för någon jämkning, vilket sammanhänger med att regleringarna regelmässigt endast omfattat arvoden, förbundna med heltidstjänst, medan uppdraget som sekreterare i läroboksnämnden är en bisyssla. Med anledning härav och då någon särskild motivering för den med 500 kronor föreslagna uppräknningen av arvodet icke lämnats, kan statskontoret icke finna skäl tillstyrka bifall till föresatt framställning.

Departementschefen.

Med hänsyn till vad jag under hand inhämtat beträffande omfattningen av de med sekreteraruppdraget hos läroboksnämnden förenade göromålen anser jag mig böra tillstyrka den föreslagna höjningen av sekreterarens arvode med 500 kronor till 2 500 kronor. Till följd härav bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppräknas med 500 kronor till 9 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 9 000.

[155.] 27. **Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.** I syfte att vinna erfarenheter rörande möjligheterna att avskaffa inträdesprövningarna vid de allmänna och kommunala läroverken beslöt 1939 års lagtima riksdag anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor för inrättande av intagningsnämnder vid vissa sådana läroanstalter (jfr propositionen 1939: 101 och riksdagens skrivelse 1939: 244). För budgetåret 1940/41 anvisades för ifrågavarande ändamål ett reservationsanslag av 5 000 kronor. För bestridande av kostnaderna för nämndernas verksamhet har för vartdera av budgetåren 1944/45 och 1945/46 anvisats ett obetecknat anslag av 2 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår. Under budgetåret 1944/45 hade utgifterna för ändamålet visserligen endast uppgått till omkring 1 322 kronor. Men då man hade att räkna med en viss variation i medelsåtgången från det ena året till det andra, syntes anslaget böra uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av kronor 2 000.

[156.] 28. **Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 44 000 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. En större kurs i sexualundervisning och sexualhygien ..	kronor	6 500
2. Kortare fortbildningskurser i sexualundervisning för folk- och småskollärare	»	16 500
3. Fortbildningskurs i skolhygien för lärare	»	10 000
4. Fortbildningskurs i skolhygien för skolläkare	»	5 000
5. Fortbildningskurs i skolhygien för skolsköterskor	»	6 000

Summa kronor 44 000.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Överstyrelsen har därvid icke ifrågasatt någon ändring beträffande anslagets disposition.

I överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. I fråga om anslagets disposition ifrågasätter jag i likhet med överstyrelsen icke någon ändring.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 44 000.

Departement-
schefen.

[157.] 29. **Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att till fortbildningskurser i kemi och geografi för lärare vid de allmänna läroverken samt till kurser för utbildande av lärare i manlig slöjd vid sådana läroverk och därmed jämförliga läroanstalter måtte för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 37 500 kronor. *Skolöverstyrelsen* har inledningsvis anført följande.

För en lärare är en alltjämt fortgående vidare utbildning en nödvändighet. Stillastående betyder här i själva verket tillbakagång. Det är visserligen sant, att den enskilde läraren i väsentlig grad kan genom egna studier vidmakthålla och utvidga sina kunskaper utan att deltaga i några kurser. Men i många fall kan det för lärare möta svårigheter att på egen hand orientera sig inom områden, där utvecklingen gått särskilt raskt. Fortbildningskurser, vid vilka experter inom respektive områden medverka såsom föreläsare och ledare, äro därför av utomordentlig betydelse för att stärka och bibehålla lärarnas kompetens och därmed vidmakthålla den allmänna standarden inom vårt undervisningsväsen. Behov av dylika fortbildningskurser torde förefinnas inom samtliga ämnen.

Skolöverstyrelsen har — efter att hava erinrat om att under åren före andra världskrigets utbrott anslag utgått till kurser av förevarande slag

i ett flertal ämnen, men att under kriget av statsfinansiella skäl anslag endast utgått till två sådana kurser, nämligen en i ekonomilära och en i psykologi — vidare anfört huvudsakligen följande.

Kurs i kemi. Bland de naturvetenskapliga ämnena har fysik redan erhållit en kurs sommaren 1939. En kurs i kemi föreslogs av överstyrelsen i petita till 1940 års riksdag. Vid detta tillfälle meddelade överstyrelsen, att till överstyrelsen inkommit framställningar om anordnande av fortbildningskurser för biologilärare. Vid valet mellan en kurs i kemi och en i biologi fann överstyrelsen kursen i kemi böra äga företräde. På grund härav vill överstyrelsen nu ånyo hemställa om en kurs i kemi. Överstyrelsen beräknade förra gången kostnaderna för kursen till 6 500 kronor. På grund av den genom kriget förorsakade kostnadsstegringen anser överstyrelsen, att 10 000 kronor nu erfordras för att genomföra nämnda kurs.

Kurs i geografi. Från geografilärarnas riksförbund inkom år 1943 till skolöverstyrelsen en framställning om att överstyrelsen måtte utverka anslag till en fortbildningskurs i geografi för läroverkslärare. Den planerade kursen anslöt i sitt syfte till den förut omnämnda kursen i fysik sommaren 1939. Överstyrelsen betecknade i petita för 1944/45 framställningen om en liknande kurs i geografi som synnerligen behjärtansvärd, men fann sig med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden icke böra för det dåvarande ifrågasätta anslag för ändamålet. I fjolårets anslagsäskanden fann överstyrelsen sig emellertid föranlåten begära ett anslag för ändamålet, en begäran, som dock icke upptogs i propositionen. När överstyrelsen nu åter hemställer om fortbildningskurser i något ökad utsträckning, anser överstyrelsen geografin böra erhålla företräde bland de humanistiska ämnena. Kostnaderna beräknar överstyrelsen till 7 500 kronor.

Kurser i manlig slöjd. I underdånig skrivelse den 30 september 1937 föreslog överstyrelsen anordnande av två sexveckorskurser för utbildande av lärare i manlig slöjd vid de allmänna läroverken och därmed jämförbara läroanstalter, den ena avsedd för yrkesmän med mindre tillfredsställande pedagogisk utbildning, den andra för lärare med otillräcklig yrkesteknisk erfarenhet. 1938 års riksdag anvisade 7 500 kronor till en kurs av förstnämnda slag, vilken hölls i Stockholm den 31 oktober—10 december 1938. Enligt vad överstyrelsen inhämtat, visade sig kursen vara av stort värde för deltagarnas vidare utbildning såsom slöjdlärare. Det stora intresse, varmed kursen omfattades, framgår bland annat av det stora antalet ansökningar till densamma, 127, av vilka endast 20 kunde beredas plats. Redan av dessa siffror framgår det starka behovet av en ny sådan kurs. 1939 års riksdag beviljade 7 500 kronor till en kurs av det senare ovan nämnda slaget. Denna kurs kom icke till stånd på grund av kriget.

Överstyrelsen anser sig nu böra föreslå tvenne kurser för lärare i manlig slöjd, en av vardera av ovan nämnda slag. Överstyrelsen hänvisar härvid till sin ovan berörda framställning av den 30 september 1937 (se 1938 års åttonde huvudtitel, sid. 329 ff.), med framhållande av att där angivna skäl fortfarande äro tungt vägande. Detta är ännu mer fallet, sedan den manliga slöjden genom kungörelsen 1945:581 gjorts obligatorisk i den femåriga realskolans första klass. På grund av den allmänna kostnadsstegringen under kriget torde numera för vardera kursen böra beräknas ett anslag av 10 000 kronor.

Statskontoret har anfört:

Under krisåren ha medel icke ansetts böra utgå till kursverksamhet av ifrågavarande slag med undantag allenast för en kurs i ekonomilära och en i psykologi. Frågan huruvida en återgång till förkrigsförhållandena på nu förevarande område är möjlig, undandraget sig statskontorets säkra bedömmande. Därest emellertid utrymme skulle finnas för en medelsanvisning, synes i vart fall — i avsaknad av närmare kostnadsberäkningar — icke högre understödsbelopp böra anvisas än 6 500 kronor för var och en av kurserna i kemi och geografi och 7 500 kronor för var och en av kurserna i manlig slöjd. Först sedan ytterligare utredning förebragts angående de med kurserna förenade ofrånkomliga utgifterna och den under senare år inträdda kostnadstegringen, torde en höjning av angivna bidragsbelopp kunna tagas under övervägande.

Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning, att kurser av ifrågavarande slag äro av stor betydelse för att stärka och bibehålla lärarnas kompetens och därmed vidmakthålla den allmänna standarden inom vårt undervisningsväsende. För närvarande anser jag mig emellertid icke kunna förorda medelsanvisning för ifrågavarande ändamål i den omfattning, överstyrelsen föreslagit. Jag nödgas begränsa mig till att föreslå, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 10 000 kronor. Anslaget torde böra avses för anordnande av en kurs för lärare i manlig slöjd vid allmänna läroverk och därmed jämförliga läroanstalter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen besluta om anslaget disposition.

Departementschefen.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[158.] 30. **Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter, reservationsanslag.** Före kriget fanns å riksstaten uppfört ett anslag, för budgetåret 1939/40 utgående med 23 000 kronor, till »Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter». Anslaget indrogs emellertid år 1940. Samtidigt indrogs anslaget å 5 000 kronor till »Bidrag för undervisning i danska och norska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter». Sistnämnda anslagsändamål har emellertid sedan budgetåret 1944/45 ånyo varit tillgodosett genom att under anslagsrubriken »Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete» anvisats 28 200 kronor såsom bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet. Detta bidrag avser undervisning i danska och norska språken vid vissa läroanstalter, däribland de allmänna läroverken och därmed jämförliga skolor.

Folkuniversitetets nämnd har nu anhållit om statsbidrag dels med 10 000 kronor för innevarande budgetår för att under nu pågående läsår kunna an-

ordna språkassistentverksamhet i engelska, franska och tyska språken vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga läroanstalter, dels ock med 30 000 kronor för budgetåret 1946/47 för att under nästa läsår kunna anordna sådan språkassistentverksamhet. Till stöd för den begärda medelsanvisningen anför folkuniversitetets nämnd i huvudsak följande.

Såsom ett väsentligt led i en strävan att levandegöra skolgårdens kunskaper i de främmande språken ha skolöverstyrelsen s. k. språkassister (reselektorer) i tyska, engelska och franska fungerat. Man har allmänt beklagat att deras verksamhet under krigsåren på grund av de därmed förenade särskilda förhållandena ej kunnat upprätthållas, i all synnerhet som under denna tid även våra svenska lärare varit avspärrade från direkt kontakt med de länder, i vars språk de undervisat. Emellertid har Folkuniversitetet sedan 1941 genom de till sin verksamhet knutna infödda assistenterna i ringa mån kunnat bjuda en ersättning för den tillfälligt avbrutna språkassistentverksamhet, som bedrivits av skolöverstyrelsen. Särskilt har detta gällt franska språket, där Folkuniversitetet utnyttjat de många intellektuella flyktingar som sökt sig till vårt land. Härigenom har från höstterminen 1943 till och med vårterminen 1945 ordnats cirka 560 timmar undervisning i franska med infödda lärare i högre läroanstalter på tillhoppa 28 olika orter. Kostnaderna härför ha bestritts av respektive skolor och härför har också verksamheten tyvärr måst begränsas ehuru vederbörande lärare gärna sett att den kunnat utvidgats. De franska assistenternas verksamhet har därför huvudsakligen varit inriktad på studiecirkelverksamhet utanför skolan. Även i engelska och tyska har Folkuniversitetet ordnat med undervisning av infödda lärare vid skolorna, särskilt i samband med språkfilmverksamheten, men denna undervisning har så småningom helt glidit över i händerna på dåvarande Deutsche Akademie och The British Council, som haft helt andra ekonomiska resurser till sitt förfogande. Under vårterminen ha även försök med en amerikansk språkassistent gjorts vid skolor i Stockholm och Uppsala. Inom Folkuniversitetet ha dessa språkassister kommit i nära kontakt med den fortlöpande praktiska och teoretiska utbildning av blivande språklärare, som sedan flera år med framgång bedrivits i de olika kursverksamheterna vid de akademiska lärarsätena.

Då Folkuniversitetet anser att de infödda assistenterna — rätt utnyttjade — kunna vara av största betydelse för lärarnas ut- och fortbildning och kulturella utbyte, samt för att ge liv och kulturella kontakter åt språkundervisningen i skola och den fria folkbildningen, har Folkuniversitetet för avsikt att framgent, i den mån förhållandena tillåta, utbygga denna verksamhet. Det är då naturligt, att en samverkan mellan språkassistentverksamheten i skolorna och den fria folkbildningen, som ju lätt låter sig organiseras, då undervisningen äger rum på olika tider på dagen, kommer att medföra stora ekonomiska fördelar (mindre omkostnader för resor och vivre samt möjlighet till mer arbete och därmed bättre arvoden till assistenterna) och i övrigt verka befruktande på språkundervisningen i sin helhet genom möjligheter för assistenterna att tillgodogöra sig erfarenheter från undervisning med såväl yngre som äldre elever, i såväl mera strikta som mera fria former. Folkuniversitetet ser också en möjlighet att effektivisera assistenternas verksamhet genom att kombinera deras arbete med den språkfilm- och språkteaterverksamhet, som under senare år vunnit insteg i våra skolor och tillvunnit sig allt större uppskattning.

Dessa strävanden under de senare åren ha tilldragit sig det största intresse hos de främmande ländernas kulturella institutioner, som även äro berörda av den språkliga folkbildningsverksamheten. Förutom i de tre huvudspråken räknar även Folkuniversitetet med att så småningom till sin verksamhet kunna knyta assistenter i spanska och ryska. Folkuniversitetet hoppas således inom snar framtid kunna ha ett antal universitetsbildade engelsmän, fransmän, amerikaner och tyskar, vilka skulle verka under en termin vid någon av Folkuniversitetets sektioner i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg i nära anslutning till respektive kursverksamhet, men även stå till förfogande för skolor eller för folkbildning i eller i närheten av respektive städer. Under ännu en termin skulle dessa assistenter resa omkring i olika distrikt ute i landsorten, samt under sommarterminen medverka i de olika folkuniversitetskurserna. Härigenom skulle med stöd av respektive länder, genom inkomster från undervisningen i skolor och för folkbildningen samt genom bidrag från Folkuniversitetet eller dess stödjande organisationer kunna ordnas så betryggande ekonomiska villkor, att även rätt kvalificerade yngre krafter skulle kunna engageras, samtidigt som man genom nyrekrytering ungefär vart annat år skulle kunna hålla en levande kontakt med respektive främmande länder, deras språk och kulturer. Detta vore också en verksamhet som skulle kunna påräkna Svenska institutets intresse och stöd, då härigenom ett antal yngre akademiker från främmande länder skulle bli i tillfälle att komma i närmare kontakt med svenskt universitetsliv och svenskt fortbildningsarbete.

En dylik verksamhet kan även påräkna det största intresse från folkbildningshåll, särskilt med hänsyn till direktiven för 1944 års folkbildningsutrednings uppgift att undersöka formerna för samverkan mellan skolor och fri folkbildning.

Underhandlingar med skolöverstyrelsen om att finna former för att lösa dessa frågor förknippade med språkassistentverksamheten i skolorna har också lett till resultatet, att överstyrelsen i sin framställning om anslag för språkassistentverksamhet under budgetåret 1946/47 ansett sig kunna förordna en samverkan med Folkuniversitetet av liknande karaktär som den, som sedan några år tillbaka praktiseras med föreningen Norden i fråga om de nordiska reselektorerna.

Då det emellertid får anses olyckligt att under innevarande läsår på grund av budgettekniska skäl avstå från möjligheten att ordna en språkassistentverksamhet, vill Folkuniversitetet föreslå att en dylik verksamhet får ordnas i begränsad omfattning. Detta är visserligen förenat med vissa tekniska svårigheter, bland annat på grund av att tillgången på lämpliga engelska lärarkrafter för närvarande är mycket begränsad och förhållandena beträffande lärare i tyska ännu äro oklara. Dessa svårigheter äro dock med tanke på betydelsen att just nu så snart som möjligt bringa skolornas språkundervisning i levande kontakt med representanter för respektive språk värda ansträngningen att övervinnas. Beträffande undervisningen i ämnet franska är däremot förhållandena särskilt gynnsamma, då Folkuniversitetet genom överenskommelse med franska myndigheter från och med mitten av september månad kommer att kunna disponera över sex akademiskt utbildade, väl kvalificerade krafter, för vilka kostnaderna delvis bestridas av franska staten.

Dessa krafter kommer att utplaceras i större centra i landet (förslagsvis: Sundsvall, Gävle, Örebro, Stockholm, Göteborg, Lund) och ställas under över-

inseende av läroverkslektorer, utsedda att vara ombud för Folkuniversitetet. Genom samråd med rektorerna vid de högre läroanstalterna, som på ett ändamålsenligt sätt kan nås från dessa centra, ämnar Folkuniversitetet försöka få till stånd undervisningsmöjligheter i franska vid dessa läroanstalter. Då emellertid varken skolornas egna kassor eller Folkuniversitetets resurser möjliggör detta i den utsträckning, som är önskvärd, hemställer Folkuniversitetet att för denna verksamhet bidrag måtte kunna utgå av statsmedel. Detta kunde förslagsvis ske på samma villkor och i samma former genom vilka statsbidrag utgår till föreningen Nordens reselektorsverksamhet.

Skolöverstyrelsen, som tillstyrkt den ifrågasatta medelsanvisningen, i vad den avser såväl innevarande som nästa budgetår, har anfört bland annat följande.

Anslagen böra ställas till skolöverstyrelsens förfogande för utbetalning till folkuniversitetets nämnd för anordnande av undervisning i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga under skolöverstyrelsens inseende stående kommunala och enskilda läroanstalter samt vid folk- och småskoleseminarierna. Bidraget bör utgöra högst 10 kronor för varje av lektor bestridd undervisningstimme. Föreläsning, dit även konferens för lärare i moderna språk för instruktion i undervisningsmeddelande må hänföras, räknas lika med två undervisningstimmar. Såsom villkor för åtnjutande av bidraget torde vidare böra gälla, att valet av lektorer samt planläggningen av varje termins verksamhet skall godkännas av överstyrelsen, att lektorerna skola vara pliktiga att i fråga om undervisningen ställa sig till efterrättelse de närmare föreskrifter, som må komma att utfärdas av överstyrelsen, att kortfattad berättelse över verksamheten under budgetåret skall av folkuniversitetets nämnd ingivas till skolöverstyrelsen, samt att avgift icke må upptagas från läroanstalten eller bidrag därifrån lämnas för sådan undervisningstimme, för vilken statsbidrag utgår.

Statskontoret, vars utlåtande endast inhämtats beträffande frågan om medelsanvisning för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål, har funnit vissa skäl tala för att de vid folkuniversitetet anställda språkassistenterna toges i anspråk, därest språkundervisningen genom infödda lärare ansåges nu böra återupptagas. Statskontoret har emellertid ifrågasatt, huruvida icke vederbörande universitetslektorer, vilka för en undervisningsskyldighet om allenast 6 veckotimmar uppbure ett årligt arvode av 9 500 kronor, skulle kunna helt eller delvis ombesörja föreläsningsskyldigheten. I så fall borde enligt ämbetsverkets mening till språkassistenterna överlåtas allenast undervisningstimmar vid läroanstalterna. De av skolöverstyrelsen föreslagna grunderna för statsbidraget har statskontoret tillstyrkt. Statskontoret har vidare, under erinran att motsvarande anslag för budgetåret 1939/40 uppgick till 23 000 kronor, anfört, att, om ett belopp av 20 000 kronor ställdes till förfogande för ändamålet för nästa budgetår, skulle detta möjliggöra undervisning under sammanlagt 2 000 timmar. Medelsbeloppet syntes böra anvisas som ett särskilt reservationsanslag.

Universitetskanslern, som uttalat sitt varma gillande av de strävanden, som låge bakom den föreslagna språkundervisningsverksamheten, har av-

styrkt statskontorets förslag att taga universitetslektorerna i anspråk för ifrågavarande verksamhet och därvid anført bland annat följande.

Skulle det anses skäligt att avkräva universitetslektorerna en större obligatorisk undervisningsskyldighet än den nu fastställda — en fråga, vari jag icke är beredd att fatta position i nu förevarande sammanhang — synes detta böra ske genom ett utökande av deras undervisning vid universiteten, där de studerande givetvis äro i stort behov av ökad handledning i språkens talande och skrivande.

Vid världskrigets utbrott indrogos de anslag under åttonde huvudtiteln, som en lång följd av år utgått till resestipendier för lärare i främmande levande språk vid våra högre läroanstalter. Samtidigt avbröts den statsunderstödda språkassistentverksamhet, som utövats genom infödda lärare i engelska, franska och tyska vid dessa skolor. Båda dessa verksamhetsgrenar hade till syfte att verka livgivande på språkundervisningen och göra densamma mera effektiv och samtidigt mera intresseväckande. Det vitsordas allmänt, att denna så att säga direkta kontakt med de främmande språken varit till stort gagn för undervisningen. Det nödtvungna avbrottet i denna kontakt är därför livligt att beklaga. Enligt min mening måste man med tillfredsställelse hälsa de möjligheter att så småningom åter komma i gång med nämnda verksamhetsgrenar, som nu synas yppa sig.

Folkuniversitetet — en sammanslutning med syfte att främja ett livligare utbyte mellan de akademiska lärosätena och det allmänna bildningsarbetet — har sett som en av sina uppgifter att främja språkundervisningen inom folkbildningsrörelserna genom att engagera infödda lärare i de främsta kulturspråken, i första hand engelska, tyska och franska, s. k. språkassistenter. Man har ansett denna verksamhet inom den fria folkbildningen med fördel kunna kombineras med en språkassistentverksamhet inom de högre läroanstalterna av samma art som skolöverstyrelsens s. k. reselektorer utövade före kriget. En dylik kombination har redan i viss mån prövats under några terminer och befunnits ändamålsenlig och skolöverstyrelsen har nu ansett sig kunna tillstyrka statsanslag för ändamålet. Även jag finner det framlagda förslaget beaktansvärt. Genom ett samarbete med folkbildningsrörelserna på föreslaget sätt synas språkassistenterna komma att kunna utnyttjas mer effektivt till fördel för båda parterna.

Jag är emellertid icke beredd att föreslå, att medel äskas redan för innevarande budgetår till ifrågavarande undervisningsverksamhet. Däremot vill jag förorda, att medel för ändamålet anvisas för nästa budgetår. Under åberopande av vad universitetskanslern anført kan jag icke tillstyrka, att, såsom statskontoret ifrågasatt, vederbörande universitetslektorer skulle ombesörja en del av den planerade undervisningen vid ifrågavarande läroanstalter. Folkuniversitetets nämnd har begärt och skolöverstyrelsen tillstyrkt ett statsbidrag av 30 000 kronor för nästa budgetår. Jag anser mig böra förorda, att anslag uppföres å riksstaten med detta belopp. Anslaget torde

Departementschefen.

böra givas reservationsanslags natur. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande anslagets disposition i anslutning till skolöverstyrelsens därutinnan framlagda förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter*
för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 30 000.

[159.] 31. **Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** Med vissa av statsfinansiella skäl motive-
rade avbrott har riksdagen under en lång följd av år och senast för budget-
året 1939/40 anvisat anslag till resestipendier åt lärare vid de allmänna läro-
verken m. fl. läroanstalter. Anslagen ha i regel endast avsett stipendier åt
lärare i främmande levande språk, dock att vid de allmänna läroverken sti-
pendier utgått även till andra lärare, särskilt vid de läroverk, där provårs-
kurs varit anordnad. För budgetåret 1939/40 voro anslag uppförda å riks-
staten till resestipendier åt lärare vid nedannämnda läroanstalter med föl-
jande belopp:

lärare vid allmänna läroverk	kronor 19 000
lärare i främmande levande språk vid kommunala flick-	
skolor och kommunala mellanskolor	» 7 000
lärare i främmande levande språk vid privatläroverk	» 3 000.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut skulle förstnämnda anslag av 19 000 kronor
disponeras med 15 000 kronor till resestipendier åt lärare i främmande le-
vande språk och med 4 000 kronor till resestipendier åt lärare, särskilt vid
de läroverk, där provårskurs vore anordnad, samt anslaget av 7 000 kronor
med 3 300 kronor till stipendier åt lärare vid kommunala flickskolor och med
3 700 kronor till stipendier åt lärare vid kommunala mellanskolor.

Såväl i anslagsäskandena för innevarande som för nästa budgetår har
skolöverstyrelsen gjort framställning om återupptagande av ifrågavarande
stipendieverksamhet. För nästa budgetår har överstyrelsen hemställt om an-
visande av *dels* ett reservationsanslag av 40 000 kronor till resestipendier åt
ämneslärare vid de allmänna läroverken, att disponeras med 30 000 kronor
till stipendier åt lärare i främmande levande språk och med 10 000 kronor
åt lärare, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, *dels* ett re-
servationsanslag av 3 000 kronor till resestipendier och studieunderstöd åt
övningslärare vid de allmänna läroverken, *dels* ett reservationsanslag av
12 000 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kom-
munala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor, att
disponeras med 6 000 kronor till stipendier åt lärare vid kommunala flickskolor,
med 3 000 kronor till stipendier åt lärare vid kommunala mellanskolor och
med likaledes 3 000 kronor till stipendier åt lärare vid praktiska mellanskolor,

dels ock ett reservationsanslag av 4 000 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk. Överstyrelsen har därvid särskilt understrukt vikten av att staten på ett verksamt sätt trädde ekonomiskt in för möjliggörande av studieresor till utlandet för lärare i främmande levande språk.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Statskontoret föreställer sig, att vid budgetavvägningen andra under kris-åren eftersatta uppgifter för statsverket måste tillgodoses med förtursrätt. Därest emellertid utrymme för en medelsanvisning skulle finnas, torde i vart fall icke böra anvisas högre belopp än som före kriget utgick. Vid anslagsavvägningen torde vidare böra beaktas, att medelsbehovet i vissa fall, exempelvis beträffande kommunala mellanskolor och privatläroverk, numera måste anses ha nedgått på grund av det minskade antalet läroanstalter av ifrågavarande slag. Någon utvidgning av verksamheten att — såsom föreslagits — omfatta jämväl övningslärare vid de allmänna läroverken och lärare i främmande levande språk vid praktiska mellanskolor, vilka kategorier tidigare icke kommit i åtnjutande av stipendier, torde under alla förhållanden icke för närvarande vara påkallad.

Anslag till resestipendier för lärare i främmande levande språk har tidigare utgått såväl för lärare vid allmänna läroverk, vissa högre kommunala skolor och privatläroverk som för lärare vid vissa till folkundervisningen och yrkesundervisningen hörande läroanstalter. Såsom av det efterföljande framgår ha förslag framlagts, att anslag återigen skulle beviljas till resestipendier även för lärare vid sistnämnda grupper av skolor, beträffande vilka likaledes några medel till resestipendier på grund av tidsförhållandena ej uppförts på riksstaten under de senaste budgetåren.

Departementschefen.

Delade meningar torde väl knappast råda om den stora betydelse, som studieresor av här ifrågavarande slag äga för undervisningen i främmande levande språk. För dem, som handhava denna undervisning, föreligger ett alldeles särskilt behov av att få vistas och göra iakttagelser i de länder, där vederbörande språk är modersmål. Det synes mig angeläget, att staten så snart som möjligt åter lämnar dessa lärare ekonomiskt stöd att såmedelst berika sin erfarenhet och stärka sina förutsättningar för att meddela en god språkundervisning, och jag ämnar därför under denna punkt och punkterna 167 och 255 framlägga förslag härom. Berörda förslag skulle för staten under nästkommande budgetår medföra en total merkostnad av 49 000 kronor. Jag har härvid icke ansett mig kunna förorda att reseunderstöd för närvarande lämnas jämväl till andra lärare än lärare i främmande levande språk.

Till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken, kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och privatläroverk kan jag icke tillstyrka högre sammanlagt belopp än 31 000 kronor mot av skolöverstyrelsen begärda 46 000 kronor för samma ändamål. Jag förordar därför, att ett reservationsanslag av 31 000

kronor under förut angivna rubrik uppföres å riksstaten för nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela bestämmelser angående anslaget fördelning och disposition i övrigt.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 31 000.

[160.] 32. **Psykologisk-pedagogiska institutet, reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1944/45 var uppfört med 15 500 kronor, är för innevarande budgetår uppfört med 85 500 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Arvode, för år räknat, till direktor	kronor	1 000	
2. Arvode, för år räknat, till sekreterare, <i>högst</i>	»	12 000	
3. Arvode, för år räknat, till vetenskaplig expert	»	500	
4. Rese- och traktamentsersättningar åt styrelseledamöter..	»	4 000	
5. Driftkostnader:			
a. Undersökningar och kurser	kronor	65 000	
b. Övriga expenser	»	3 000	» 68 000
			Summa kronor 85 500.

Institutets styrelse har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 85 500 kronor. Styrelsen har därvid icke ifrågasatt någon ändring beträffande anslaget disposition.

Departementschefen.

Jag biträder styrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Psykologisk-pedagogiska institutet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 85 500.

[161.] 33. **Vissa kostnader för student- och realexamina, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 257 000 kronor. Då beredningen av denna anslagsfråga icke är avslutad, torde anslaget i riksstatsförslaget preliminärt böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna till *Vissa kostnader för student- och realexamina* ett *förslagsanslag* av kronor 257 000.

[162.] 34. Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter, *reservationsanslag*. 35. Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning, *reservationsanslag*. Dessa anslag äro nu uppförda med 1 900 000 kronor, respektive 135 000 kronor. Beredningen av dessa anslagsfrågor är ännu icke avslutad. Anslagen torde därför i riksstatsförslaget böra preliminärt uppföras med nedan angivna, beräknade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter ett *reservationsanslag* av kronor 4 000 000;

dels ock till Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning ett *reservationsanslag* av kronor 175 000.

[163.] 36. Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, *reservationsanslag*. 37. Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, *förslagsanslag*. Anslag till nämnda ändamål ha uppförts å riksstaten från och med innevarande budgetår. Bestämmelser angående statsbidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter och till avlönande av föreståndare vid dylikt skolhem äro meddelade i kungörelsen 1945: 594. Jämlikt denna kungörelse må statsbidrag till uppförande och inredning av skolhemsbyggnader för lärjungar vid allmänt läroverk, kommunalt gymnasium, kommunal mellanskola, kommunal flickskola, högre folkskola, tekniskt läroverk, statsunderstött handelsgymnasium eller enskild läroanstalt under inseeende av skolöverstyrelsen eller överstyrelsen för yrkesutbildning samt till anskaffande av erforderliga inventarier för skolhem utgå till landsting, annan kommun, stiftelse eller enskild sammanslutning. Statsbidrag må jämväl utgå till inköp och ändring av befintlig byggnad, som finnes lämplig för skolhem. Om statsbidrag till skolhem vid internatskolor beslutar Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Statsbidrag utgår med 75 procent av de styrkta verkliga kostnaderna för skolhemsbyggnader och inredning därav jämte inventarier. Där särskilda skäl föreligga, må statsbidrag beviljas med belopp intill 90 procent av de styrkta verkliga kostnaderna. Enligt nämnda kungörelse må vidare enligt Kungl. Maj:ts medgivande utgå statsbidrag med 4 500 kronor för år till bestridande av avlöning åt föreståndare vid skolhem för lärjungar vid nyss angivna läroanstalter. Anslaget till bidrag till inrättande av skolhem är uppfört med 500 000 kronor. Vid anslagsavvägningen har man utgått från att detta anslagsbelopp skulle lämna tillgång till bestridande av statsbidrag till iordningställande av tre skolhem, varav ett genom omändring och aptering till skolhem av redan befintlig lämplig byggnad. Anslaget till avlönande av föreståndare vid skolhem åter,

vilket anslag beräknats med utgångspunkt från att två skolhem skulle vara i verksamhet under innevarande budgetår, är uppfört med 9 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om anvisande av oförändrat anslag, 500 000 kronor, för nästa budgetår till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter. Överstyrelsen har därvid räknat med statsbidrag till iordningställande av tre nya skolhem, varav två genom nybyggnad. Med hänsyn härtill har överstyrelsen ansett, att anslaget till bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem borde ökas med belopp, motsvarande statsbidrag till avlönande av föreståndare vid tre nya skolhem.

Departementschefen.

Det nu med 500 000 kronor uppförda reservationsanslaget till bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra uppföras med oförändrat belopp. Anslaget till bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter torde böra uppräknas med 9 000 kronor till 18 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1946/47 anvisa
*dels till Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar
 vid högre läroanstalter ett reservationsanslag*
 av kronor 500 000;
*dels ock till Bidrag till avlönande av föreståndare vid
 skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter ett förslags-
 anslag av kronor 18 000.*

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

[164.] 1. **Folkskoleseminarierna: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Folkskoleseminarierna: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 4. **Folkskoleseminarierna: Utrustning, reservationsanslag.** 5. **Småskoleseminarierna: Avlöningar, förslagsanslag.** 6. **Småskoleseminarierna: Omkostnader, förslagsanslag.** 7. **Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 8. **Småskoleseminarierna: Utrustning, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har anvisats till *folkskoleseminariernas* verksamhet 2 816 800 kronor till avlöningar, 351 000 kronor till omkostnader, 90 000 kronor, varav 15 000 kronor å tilläggsstat I, till materiel, böcker m. m. och 95 000 kronor, varav 45 000 kronor å tilläggsstat I, till utrustning samt till *småskoleseminariernas* verksamhet 1 256 300 kronor till avlöningar, 144 400 kronor till omkostnader, 36 500 kronor till materiel, böcker m. m. och 90 000 kronor till utrustning. Den erforderliga utredningen av frågan om folk- och småskoleseminariernas anslagsbehov för nästa budgetår har ännu icke slutförts. I riksstatsförslaget torde därför förevarande anslag få preliminärt upptagas med nedan angivna beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna

dels till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 3 500 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 500 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* ett reservationsanslag av kronor 100 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* ett reservationsanslag av kronor 150 000;

dels till *Småskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 1 450 000;

dels till *Småskoleseminarierna: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 160 000;

dels till Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av kronor 45 000;
dels ock till Småskoleseminarierna: Utrustning ett reservationsanslag av kronor 250 000.

[165.] 9. **Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning.** Stiftelsen har till ändamål att genom fortsatt utbildning av lärare verka för uppfostran i allmänhet och särskilt för användande därvid av den pedagogiska slöjden. Vid sidan av denna sin egentliga uppgift har stiftelsen kommit att — i brist på ett statligt slöjdläroseminarium — bli en anstalt för utbildning av facklärare i manlig slöjd, den enda i landet. Då stiftelsen råkat i ekonomiska svårigheter, erhöill den för vartdera av budgetåren 1941/42 och 1942/43 ett statsanslag av 5 000 kronor såsom bidrag till avlönande av lärare i manlig slöjd. Sedan utredning angående stiftelsens verksamhet och ekonomi m. m. verkställts av sakkunniga, beslöt 1943 års riksdag vissa åtgärder för sanering av stiftelsens ekonomi. Sålunda beslöts, att stiftelsen skulle erhålla ett räntefritt statslån av 90 000 kronor för vissa byggnadsarbeten och ett årligt statsbidrag av 8 500 kronor för slöjdläro- utbildningen. För innevarande budgetår är det här ifrågavarande anslaget uppfört med 8 500 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag såsom bidrag till avlö- nande av lärare i manlig slöjd för budgetåret 1946/47.

Departe-
mentschefen.

Ifrågavarande anslag torde även för nästa budgetår böra uppföras med 8 500 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riks- dagen

att såsom *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning* för budgetåret 1946/47 anvisa ett an- slag av kronor 8 500.

[166.] 10. **Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor, reservationsanslag.** Under en följd av år beviljade riksdagen anslag till anordnande och understödjande av fortbildningskurser i olika ämnen för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor. Sålunda anvisades för år 1922 till dylika kurser sammanlagt 140 580 kronor, därav till fortbildnings- kurser i allmänhet 75 000 kronor, till särskilda fortbildningskurser i gymna- stik 41 600 kronor, till särskilda fortbildningskurser i skolträdgårdsskötsel 19 300 kronor samt till särskilda kurser i simning och livräddning 4 680 kro- nor. Sedermera anvisades till allmänna fortbildningskurser för lärare vid folk- och småskolor för vart och ett av budgetåren 1926/32 ett reservationsanslag av 60 000 kronor. För budgetåret 1932/33 indrogs anslaget men återupptogs för budgetåret 1938/39 och utgick för detta och följande budgetår med 20 000 kronor. Därefter indrogs anslaget ånyo och har sedan icke återupptagits.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för ändamålet måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av 30 000 kronor.

Fortbildningsverksamheten för lärare vid folk- och småskolor har under de senare åren väsentligen bedrivits på enskildas och organisationers initiativ och i allmänhet utan anlitande av allmänna medel, om man bortser från vissa kurser med speciellt syfte (hjälpklasskurser, kurser för lärare i B 3-skolor, sexualundervisningskurser, instruktionskurser för skolornas friluftsdagar m. m.), till vilka statsbidrag lämnats i annan ordning än från nu ifrågavarande anslag.

Överstyrelsen erinrar om att ämbetsverket i anslagsäskandena för innevarande budgetår hemställde om ett anslag till fortbildningskurser av 20 000 kronor, vilken hemställan dock ej vann bifall. Med hänsyn till de allmänna fortbildningskursernas stora betydelse för vidmakthållande och vidgande av lärarnas pedagogiska intresse och skicklighet finner överstyrelsen det angeläget att jämsides med den på enskildas och organisationers initiativ bedrivna kursverksamheten även förekomma kurser, anordnade eller understödda och kontrollerade från statligt håll. Det allmänna finge därigenom större möjligheter än nu att främja en kursverksamhet, som tar sikte på de aktuella behoven på området.

Överstyrelsen vill ånyo starkt förorda, att ifrågavarande anslag åter upptages i riksstaten. Inom lärarkretsar torde föreligga ett allmänt önskemål, att så sker. Bland annat har centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening hos överstyrelsen hemställt om anordnande av kurser för lärare i behandling av lättare tal-, läs- och skrivsvårigheter hos barn. I fråga om beloppets storlek vill överstyrelsen med hänsyn till det långa uppehållet i kursverksamheten och till nu väntade bättre ekonomiska förhållanden ifrågasätta, att 30 000 kronor anvisas för ändamålet. Här avses liksom tidigare sådana kurser, vilka förläggas till tid, som icke sammanfaller med tiden för skolundervisningen.

Statskontoret har anfört:

Det synes naturligt, att ifrågavarande kursverksamhet återupptages, så snart förhållandena det tillåta. Frågan, huruvida redan nu en återgång till förkrigsförhållandena på förevarande område är möjlig, undandraget sig statskontorets säkra bedömande. Enligt ämbetsverkets mening synes dock ett återupptagande av bidragsverksamheten icke vara av sådan angelägenhetsgrad, att medel härför i första hand böra anvisas. Statskontoret föreställer sig, att vid budgetavvägningen andra under krisåren eftersatta uppgifter för statsverket måste tillgodoses med förtursrätt, och är därför icke berett att tillstyrka, att medel anvisas till understödjande av den allmänna kursverksamheten under nästkommande budgetår. Därest det emellertid skulle anses av synnerlig vikt, att någon särskild kurs anordnas, exempelvis angående behandling av lättare tal-, läs- och skrivsvårigheter hos barn, torde — sedan närmare kostnadsberäkningar förebragts — kunna tagas under övervägande att ställa medel till förfogande för sådan kurs.

Behovet av fortbildningskurser för lärare inom folkskoleväsendet framgår redan av det förhållandet, att lärarorganisationerna — inte minst under senare år — av egna medel och med betydande ekonomiska uppoffringar för den enskilde läraren ordnat sådana kurser i skilda ämnen. Den pedagogiska utvecklingen gör, att lärarna ofta känna sin under andra förhållanden erhållna utbildning som otillräcklig. I vissa ämnen — exempelvis gymnastik och teckning — ha undervisningsmetoderna och innehålllet i undervisningen avsevärt

Departementschefen.

förändrats. Arbetssättet i stort i folkskolan har undergått en utveckling mot större självverksamhet från elevernas sida. Slutligen känna lärarna ett starkt behov av att få del av en nyare forsknings resultat på det barnpsykologiska området.

Vid en kommande utredning om lärarutbildningen bör också frågan om lärarnas fortbildning bli föremål för en ingående prövning. I avvaktan härpå synes den av statsfinansiella skäl avbrutna kursverksamheten böra, åtminstone i mindre omfattning, återupptagas.

För nästa budgetår anser jag mig icke kunna tillstyrka högre anslag för nu förevarande ändamål än 20 000 kronor. Anslaget synes böra liksom tidigare skett betecknas såsom reservationsanslag och disponeras enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t framdeles på förslag av skolöverstyrelsen kan komma att meddela. Anmärkas må, att kurserna givetvis böra till tiden förläggas på så sätt, att de icke sammanfalla med skolundervisningen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 20 000.

[167.] 11. **Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter, reservationsanslag.** Under budgetåren 1929/32 var på riksstaten uppfört ett reservationsanslag av 25 000 kronor till resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Under budgetåret 1931/32 avfördes från anslaget resestipendier åt lärare vid folk- och småskoleseminarier, folk- och småskolor, fortsättningsskolor samt högre folkskolor ävensom åt föreståndare och lärare vid rikets abnormskolor samt vid skyddshem. För högre folkskolor avsågs nämnda budgetår ett belopp av 1 500 kronor. Under budgetåren 1932/36 utgick icke något anslag för ifrågavarande ändamål. För vart och ett av budgetåren 1936/39 anvisades åter anslag av 1 500 kronor till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid högre folkskolor. För budgetåret 1939/40 uppfördes å riksstaten ett reservationsanslag av 15 000 kronor till resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter. Anslaget avsåg resestipendier åt lärare vid samma läroanstalter som det för budgetåret 1931/32 anvisade anslaget. Anslaget togs emellertid på grund av krigsutbrottet icke i anspråk.

I sina anslagsäskanden för såväl innevarande som nästkommande budgetår har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om återupptagande av resestipendieverksamheten. För nästa budgetår har överstyrelsen hemställt om anvisande av ett reservationsanslag av 30 000 kronor till resestipendier åt lärare vid folk- och småskoleseminarier, vid folk- och småskolor, fortsättningsskolor, högre folkskolor samt föreståndare och lärare vid rikets abnormskolor (dövstumskolor, blindskolor och sinnesslöanstalter) ävensom åt statens folkskolinpektörer.

Överstyrelsen erinrar bland annat om att 1939 års riksdag (skrivelsen nr 8, punkten 155) uttalat, att, då resestipendier icke tidigare utgått till folkskolinspektörerna, riksdagen icke ansåge sig böra medgiva, att inspektörerna skulle komma i åtnjutande av dylika stipendier redan för budgetåret 1939/40, men att riksdagen förutsatte, att Kungl. Maj:t toge denna fråga under närmare övervägande. Överstyrelsen framhåller, att det inför de nu inträdande fredliga förhållandena i världen framstode som ett viktigt önskemål, att anslag till resestipendier åter ställdes till skolväsendets förfogande. För återknytande av den genom kriget brutna kontakten med andra länders skolvärld och skapande av nya förbindelser borde studieresorna få utomordentligt värde.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Statskontoret föreställer sig, att vid budgetavvägningen andra under kris-åren eftersatta uppgifter för statsverket måste tillgodoses med förtursrätt. Därest emellertid utrymme skulle finnas för en medelsanvisning, torde i vart fall icke böra anvisas högre belopp än som före kriget utgick eller, vad angår lärarna vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter, 15 000 kronor. Ej heller synes rätten att komma i åtnjutande av stipendier för närvarande böra utvidgas till att omfatta folkskolinspektörerna.

Under punkten 159 i det föregående har jag uttalat mig i fråga om behovet av att anslag ånyo anvisas till resestipendier åt lärare i främmande levande språk. I överensstämmelse härmed anser jag mig böra förorda, att anslagsmedel för nämnda ändamål anvisas även för lärarpersonalen vid folk- och småskoleseminarier, vid folk- och fortsättningsskolväsendet samt vid högre folkskolor. För detta ändamål anser jag mig böra för nästa budgetår tillstyrka en medelsanvisning av 15 000 kronor. Däremot är jag icke beredd att för närvarande tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om reseunderstöd till andra än nyss berörda lärare och till statens folkskolinspektörer. Jag förordar sålunda, att ett reservationsanslag av 15 000 kronor under förut angivna rubrik upptages å riksstaten för nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15 000.

Departement-
schefen.

[168.] **12. Bidrag till Ericastiftelsen.** Under budgetåren 1938/39—1941/42 ha under åttonde huvudtiteln anvisats anslag med belopp varierande mellan 3 000 och 7 000 kronor såsom bidrag till Ericastiftelsen för lärarutbildning. För ettvarrt av budgetåren 1942/43—1944/45 har under femte huvudtiteln anvisats ett anslag av 10 000 kronor och för innevarande budgetår har under samma huvudtitel anvisats ett anslag av 20 000 kronor såsom

bidrag till stiftelsen, vilka bidrag emellertid ej knutits till någon viss del av stiftelsens verksamhet. Beträffande stiftelsens ändamål och verksamhet torde jag få hänvisa till 1942 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, s. 274 ff.).

Stiftelsens styrelse har gjort framställning om ett till 35 000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår.

Vid skrivelsen hava fogats dels tablå över stiftelsens inkomster och utgifter under verksamhetsåret 1944/45, dels ock inkomst- och utgiftsstater för verksamhetsåren 1945/46 samt 1946/47, den senare staten dock endast preliminär. I staten för verksamhetsåret 1945/46 hava såväl inkomster som utgifter beräknats till 66 925 kronor, medan motsvarande siffra i staten för verksamhetsåret 1946/47 beräknats till 70 625 kronor. De beräknade inkomsterna för sistnämnda verksamhetsår fördela sig med 13 700 kronor å inflytande avgifter och terminsavgifter, 2 500 kronor å kommunalt anslag, 35 000 kronor å statsanslag samt 19 425 kronor å gåvor och bidrag.

I övrigt har styrelsen anfört bland annat följande.

Under det nu fullbordade verksamhetsåret 1944/45 befann sig stiftelsen i en ekonomiskt katastrofartad situation, som löstes endast genom frikostiga engångsanslag från bland annat Stockholms stad, vilken beviljade ett extra anslag om kronor 10 000. Trots att en del anslag från vissa ideella fonder kunnat reserveras för innevarande arbetsår och trots att statsanslaget för detta år utgår med kronor 20 000 mot kronor 10 000 för det föregående, har staten för detta innevarande arbetsår dock måst balanseras med en inkomstpost för gåvor utöver dem, som man med någon nämnvärd grad av säkerhet kan påräkna, om kronor 12 406. Denna inkomstpost måste således betecknas som ytterst osäker.

Arbetsåret 1944/45 kunde institutet möta den stora tillströmningen av rådsökande med tillhjälp av två icke betalade arbetskrafter, som efter genomgången kurs av intresse och för fortsatt utbildning ställde sin arbetskraft till förfogande. Stiftelsens styrelse har ansett sig nödsakad att i fortsättningen honorera dessa arbetskrafter.

På grund av klagomål från övriga hyresgäster i den fastighet, dit verksamheten är förlagd, över störande uppträdande av patienterna vid behandlingsavdelningen, blev stiftelsen uppsagd till avflyttning till den 1 oktober 1945. Dessa störningar bero helt och hållet på patientmaterialets art. Då de otillräckliga utrymmena i behandlingsavdelningen länge direkt verkat hindrande på verksamhetens framgångsrika bedrivande och då styrelsen icke ville riskera att stå utan lokaler för övriga verksamhetsgrenar, såg sig styrelsen tvingad till en överenskommelse med husvärden att icke vidare utnyttja behandlingsavdelningens lokaler för sitt hittillsvarande ändamål, varefter nytt kontrakt kunde tecknas. Styrelsens förhoppningar om att finna andra lokaler för behandlingsavdelningen har hittills icke lett till resultat. Det står emellertid klart, att då sådana kunna erhållas, de måste föra med sig väsentliga förhöjningar av såväl hyreskostnader som andra driftkostnader.

I avsaknad av lokaler för den kliniska verksamheten måste stiftelsen räkna med ett icke oväsentligt underskott på denna verksamhet.

Den uppgjorda preliminära staten för verksamhetsåret 1946/47 är baserad på de sålunda redovisade förhållandena.

Styrelsen framhåller slutligen, att vid statberäkningarna för nästa budgetår hänsyn ej tagits därtill, att någon del av utbildningen av den personal, som skall sysselsättas inom den psykiska barna- och ungdomsvården, måhända kan komma att förläggas till institutet. Pågående utredning härom hade ännu ej slutförts. Styrelsen förutsätter, att särskilda anslag komma att utgå för att täcka de ökade utgifter, som en sådan medverkan från institutets sida kunde komma att medföra.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt en höjning av anslaget till 25 000 kronor samt till stöd därför anfört i huvudsak följande.

Det är omöjligt att redan nu avgöra om några särskilda, nya arbetsuppgifter till följd av den pågående utredningen rörande utbildning av personal för den psykiska barna- och ungdomsvården kunna föreslås ankomma på Ericastiftelsen. De anslag, som i sådant fall bli behövliga, böra begäras i annat sammanhang. Medicinalstyrelsen anser därför, att den föreliggande ansökan om statsbidrag bör behandlas under förutsättning, att institutets verksamhet under arbetsåret 1946/47 bedrives i en den nuvarande ungefär motsvarande omfattning.

Medicinalstyrelsen har ej något att erinra mot den av Ericastiftelsen uppgjorda staten och ansluter sig till den i skrivelsen anförda motiveringen för höjning av delposterna hyror och avlöningar. Ehuru styrelsen anser det begärda statsanslaget befogat, vill styrelsen ifrågasätta lämpligheten av att hela detta belopp utgår av statsmedel. Den verksamhet, som bedrives vid institutet har visserligen genom utbildningen av läkepedagogiskt skolad personal betydelse för landet i dess helhet, men då rådgivningsbyråns och behandlingsavdelningens arbete till väsentlig del kommer barn från Stockholms stad till godo — under arbetsåret 1944/45 voro av de 220 barn som undersöktes på rådgivningsbyrån 132 från Stockholm — synes det rimligt att Stockholms stad i högre grad än hittills ekonomiskt stöder institutets verksamhet.

Med hänsyn till den ovan nämnda utredningen, som kan tänkas leda till en omorganisation av institutet, anser styrelsen även att tveksamhet kan råda om lämpligheten av att för närvarande medgiva en större höjning av statsanslaget, då detta skulle kunna innebära ett föregripande av utredningens resultat.

Lösandet av institutets lokalfråga är dock en nödvändig förutsättning för dess fortsatta bestånd, varför styrelsen anser det belopp, som svarar mot hyreshöjningen, omkring 5 000 kronor, böra utgå av statsmedel. Medicinalstyrelsen får därför tillstyrka en höjning av statsanslaget för bidrag till Ericastiftelsen för arbetsåret 1946/47 till 25 000 kronor.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att anslag budgetåren 1938/42 anvisats under åttonde huvudtiteln till Ericastiftelsen, varvid bidraget knutits till stiftelsens verksamhet för lärarutbildning. Därefter har under femte huvudtiteln utan särskild ändamålsbestämning, medel anvisats för stiftelsens verksamhet i allmänhet. Vid budgetarbetet hösten 1945 har det befunnits lämpligt, att anslaget åter uppföres under åttonde huvudtiteln.

Stiftelsens styrelse har för nästa budgetår hemställt om ett med 15 000 kronor förhöjt bidrag. Ökningen av medelsbehovet anges i huvudsak bero dels på ökade hyres- och avlöningskostnader, dels på beräknad minskning av inkomsterna i övrigt. Jag har icke funnit anledning till erinran mot de

Departement-
schefen.

sålunda gjorda beräkningarna i och för sig. Jag finner även stiftelsens verksamhet vara så betydelsefull, att det synes önskvärt, att stiftelsen må kunna om möjligt i oförminskad omfattning fortsätta sin verksamhet. Då jag likväl icke nu anser mig kunna tillstyrka hela den begärda anslagshöjningen, beror det icke på någon oförståelse för stiftelsens ekonomiskt beträngda läge utan på vissa skäl, som medicinalstyrelsen i sitt utlåtande anför. Det synes mig nämligen icke orimligt, att Stockholms stad med hänsyn till att stiftelsens verksamhet i särskild grad kommer staden till godo lämnar ett större bidrag än det belopp av 2 500 kronor, vartill stadens andel upptagits i statförslaget. Likaledes synes ovissheten om den inverkan, som den förut berörda utredningen angående utbildning av personal inom den psykiska barna- och ungdomsvården eventuellt kan komma att få på stiftelsens verksamhet, motivera en viss försiktighet vid medelsanvisningen. Jag anser mig därför böra ansluta mig till medicinalstyrelsens förslag om en begränsning av anslagshöjningen till vad som i första hand kan anses nödvändigt och förordar alltså, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 000 kronor till 25 000 kronor. Anslaget synes icke heller i fortsättningen böra knytas till någon viss del av stiftelsens arbete. Jag förutsätter att, därest nya arbetsuppgifter till följd av den nyssnämnda utredningen skulle komma att åläggas stiftelsen, särskilda medel komma att anvisas därför.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1946/47
anvisa ett anslag av kronor 25 000.

Folkskolinspektionen.

[169.] 13. **Folkskolinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande år uppfört med 712 400 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 642. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departement-
schefen.

I likhet med skolöverstyrelsen ifrågasätter jag icke någon ändring av ifrågavarande anslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret
1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 712 400.

[170.] 14. **Folkskolinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 287 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	1 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	195 500
3. Tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande folkskolinspektörer, <i>förslagsvis</i>	»	24 000
4. Lokalbidrag m. m.	»	42 400
5. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	24 100

Summa kronor 287 000.

Vid anmälan i propositionen 1945:222 av anslagsbehovet för folkskolinspektionen för innevarande budgetår föreslog föredragande departementschefen åtgärder, syftande till en reglering av folkskolinspektörernas och nomadskolinspektörens expensersättning. Medan dessförinnan expensersättning med visst belopp i ett för allt utgått till varje inspektör, föreslogs nu den ändringen, att det fixa beloppet endast skulle avse tillhandahållande av tjänstelokal med värme, belysning och städning, möbler och annan rumsinredning samt kontorsmaskiner. Ersättningen för dessa ändamål skulle utgå med 800 kronor för år, vilket belopp utmätts med utgångspunkt från en tjänstelokal, bestående av endast ett rum. Beträffande övriga utgifter — såsom för telefon, förbrukningsmateriel m. m. — skulle gälla, att staten bestrede de styrkta verkliga kostnaderna härför.

Förslaget i sistnämnda avseende föranledde icke någon erinran från riksdagens sida. Däremot fann riksdagen den föreslagna normen för ersättning för expeditionslokal med inredning och utrustning ävensom för städning och belysning icke innebära en fullt tillfredsställande lösning av denna ersättningsfråga. Då riksdagen likväl ansåg sig böra för budgetåret 1945/46 bifalla vad departementschefen förordat, förutsatte riksdagen, att Kungl. Maj:t skulle förelägga nästkommande riksdag förslag till frågans lösning i huvudsaklig enhet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag i ämnet, varigenom — i nära anslutning till de ersättningsgrunder, som sedan den 1 oktober 1941 i samma hänseende gälla för landsfiskalerna — de styrkta verkliga kostnaderna för här ifrågavarande expensändamål, inklusive jämväl anskaffning av erforderliga kontorsmaskiner, komme att bestridas av statsmedel.

Skolöverstyrelsens förslag innebar i sina huvuddrag följande (beträffande utredningens detaljer hänvisas till nyssnämnda proposition 1945:222).

Överstyrelsen förordade, att ersättning åt folkskolinspektörerna och nomadskolinspektören för tillhandahållande av expeditionslokaler m. m. skulle — i nära anslutning till de ersättningsgrunder, vilka i detta avseende gälla för landsfiskalerna — bestridas av statsmedel enligt de styrkta verkliga kostnaderna för ändamålet. Från anslaget till lokalbidrag borde sålunda bestridas dels hyresersättning, dels ersättning för belysning och städning, dels ock ersättning för möbler och annan rumsinredning.

Hyresersättningen borde utgå enligt de grunder, vilka gällde för landsfiskaler med rätt till två tjänsterum. Härigenom skulle hyresersättningen till inspektörerna komma att utgå med ett högsta belopp, som, beroende av bostadsortens belägenhet, växlade mellan 550 kronor och 900 kronor, eller i medeltal 750 kronor — däri inräknad kostnad för uppvärmning — för varje inspektör.

Ersättning för belysning och städning av tjänstelokalen borde enligt överstyrelsens mening utgå med belopp motsvarande de verkliga kostnaderna för ändamålet. De årliga kostnaderna härför uppskattade överstyrelsen till i medeltal 50 kronor, respektive 300 kronor.

Ersättning för tillhandahållande av för tjänstelokalens användning erforderliga möbler och annan rumsinredning ansåg överstyrelsen böra utgå såsom för landsfiskaler med 125 kronor för två rum och för inspektör, som finner sig betjänt med ett rum, med 100 kronor.

I utlåtande över förslaget anslöt sig *allmänna lönenämnden* i huvudsak till detsamma; dock att beträffande hyresersättningen enligt lönenämndens mening borde gälla den begränsningen, att ersättning icke finge utgå för större utrymme än som verkligen vore erforderligt för tjänstens behöriga fullgörande.

Statskontoret åter ansåg sig icke kunna biträda överstyrelsens förslag utan framlade ett eget förslag till frågans lösning, vilket sedermera låg till grund för departementschefens förslag i ämnet.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har nu *skolöverstyrelsen* beträffande frågan om ersättning för hyra av tjänstelokal m. m. upprepat sitt nyssnämnda förslag i ämnet. Därvid har överstyrelsen även hemställt, att särskilda medel, 30 000 kronor, måtte anvisas till inköp och inlösen av kontorsmaskiner. Beträffande anslagsposterna till sjukvård m. m., till reseersättningar och till traktamentsersättningar åt vikarierande folkskolinspektörer har överstyrelsen icke ifrågasatt någon ändring.

Statskontoret har i anledning av skolöverstyrelsens sistnämnda framställning anfört i huvudsak följande.

Enligt statskontorets mening äro — såsom ämbetsverket tidigare hävdad — expeditionsförhållandena för landsfiskaler och för folkskolinspektörer icke fullt jämförbara. Statskontoret finner därför ett genomförande av skolöverstyrelsens nu föreliggande förslag till reglering av inspektörernas expensersättning — vilket helt ansluter sig till de av överstyrelsen tidigare förordade grunderna — mindre välbetänkt. Därest emellertid inspektörernas expensersättning skulle anses böra regleras i principiell anslutning till ifrågavarande förslag, torde i vart fall — såsom ämbetsverket tidigare framhållit — ersättning för tillhandahållande av expeditionslokal vara motiverad allenast för *ett* rum. Endast i undantagsfall, då särskilda förhållanden kunna därtill föranleda, synes gottgörelse böra utgå för två rum. Med utgångspunkt från de för landsfiskalerna gällande ersättningsnormerna (Kungl. Maj:ts beslut den 5 september 1941) skulle en sådan begränsning av inspektörernas rätt att erhålla gottgörelse för utgifter för expeditionslokaler medföra, att de genomsnittliga årliga kostnaderna skulle kunna beräknas för ifrågakommande hyresersättning till 500 kronor mot i framställningen angivna 750 kronor och för tillhandahållande av erforderliga möbler och annan rumsinredning till 100 kronor mot beräknade 125 kronor. För statsverkets vidkommande skulle härigenom den årliga utgiftsökningen kunna begränsas med $[53 \times (250 + 25) =]$ 14 575 kronor.

Departementschefen.

Som av den lämnade redogörelsen framgår, har från och med innevarande budgetår en reglering skett av folkskolinspektörernas och nomadskolinspektörens expensersättning, innebärande i huvudsak att varje inspektör erhåller *dels* ett bestämt årligt belopp av 800 kronor för tillhandahållande av tjänste-

lokal med värme, belysning och städning, möbler och annan rumsinredning samt kontorsmaskiner, dels ock ersättning för de styrkta verkliga utgifterna för telefon och förbrukningsmateriel. Frågan om grunderna för ersättningen i förstnämnda avseende torde nu i anledning av 1945 års riksdags förutnämnda uttalande ånyo böra tagas under omprövning. Det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget härutinnan, som av riksdagen rekommenderats till förnyat övervägande, innebär i stort sett, att vederbörande tjänstinnehavare skall tillhandahålla för tjänstelokalens användande erforderliga möbler och annan rumsinredning mot viss ersättning per år, att erforderliga kontorsmaskiner skola anskaffas på statens bekostnad samt att ersättning för förhyrande av lokal, för städning och belysning skall utgå med belopp, motsvarande de verkliga utgifterna för nämnda ändamål.

Vad beträffar hyresersättningens storlek har överstyrelsen föreslagit, att sådan ersättning må utgå för två rum. Allmänna lönenämnden, som i övrigt biträtt överstyrelsens förslag, har ansett den begränsningen böra gälla, att ersättning icke må utgå för större utrymme än som verkligen erfordras för tjänstens behöriga fullgörande. Statskontoret åter har funnit ersättning motiverad endast för ett rum.

Efter övervägande av sistnämnda spörsmål har jag, ehuru vissa skäl onekligen kunna tala för att hyresersättningen må beräknas efter två rum, likväl ansett mig böra förorda, att ersättningen i princip endast må beräknas för ett rum jämte erforderliga biutrymmen. Tjänstelokalen torde böra avsynas och godkännas av vederbörande länsstyrelse. Hyresersättning bör utgå med det belopp, som befattningshavaren visar sig ha utgivit i hyra för vederbörigen godkänd tjänstelokal, dock icke med högre belopp än som kan anses skäligt med hänsyn till den allmänna hyresnivån i orten. Är tjänstelokalen inrymd i av inspektören förhyrd bostadslägenhet, bör hyresersättningen utgå med belopp, som av hyran för hela lägenheten skäligen må beräknas belöpa å tjänstelokalen. Till inspektör, som inrymt tjänstelokal i egen fastighet, bör hyresersättning utgå med det belopp, som av en efter ortens pris beräknad hyra för fastigheten skäligen må anses belöpa å tjänstelokalen. Utan länsstyrelsens medgivande efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall bör hyresersättning, inberäknat värmekostnader men icke särskilda värmetillägg, få utgå högst med de i nedanstående sammanställning angivna, för landsfiskalerna gällande beloppen:

Stationeringsortens storleksordning:

Belopp i kronor för
tjänstelokal om 1 rum

Stad med över 100 000 invånare	700
Stad med 20 000—100 000 invånare samt förortssamhälle till	
stad med över 100 000 invånare	600
Stad eller tätbebyggt samhälle med 10 000—20 000 invånare ..	500
Stad eller tätbebyggt samhälle med 5 000—10 000 invånare ..	500
Stad eller tätbebyggt samhälle med mindre än 5 000 invånare ..	450
Ort, belägen utanför tätbebyggt samhälle	400.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att något hinder icke synes böra möta för att hyresersättning må utgå även för mer än ett rum, blott kostnaden rymmes inom nyss för varje särskilt fall angivet högsta ersättningsbelopp.

Kostnaderna för själva hyresersättningen torde med utgångspunkt från 500 kronor såsom genomsnittsansättning kunna beräknas till $(53 \times 500 =) 26\,500$ kronor per år.

Ersättning för städning och belysning av tjänstelokalerna torde ävenledes böra utgå med belopp motsvarande de styrkta verkliga kostnaderna för ändamålet. Dessa ha av överstyrelsen uppskattats till i genomsnitt sammanlagt 350 kronor för två rum. För ett rum torde därvid böra beräknas 200 kronor. Kostnaderna för städning och belysning kunna alltså beräknas uppgå till $(53 \times 200 =) 10\,600$ kronor.

Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör det åligga nomad- och folkskolinspektör att tillhandahålla för tjänstelokalens användning erforderliga möbler och annan rumsinredning. Ersättning härför torde i enlighet med överstyrelsens av lönenämnden tillstyrkta förslag böra utgå enligt de grunder, som gälla för landsfiskalerna, d. v. s. med ett fixt årligt belopp av 100 kronor för tjänstelokal om ett rum. Oavsett om hyresersättningen utgår för mer än ett rum, torde ersättningen för rumsinredningen likväl endast böra utgå med sistnämnda belopp. Det torde böra ankomma på vederbörande länsstyrelse att tillse, att tjänstelokalen är försedd med vederbörliga möbler och annan inredning. De årliga kostnaderna för nu ifrågavarande ändamål skulle alltså belöpa sig till $(53 \times 100 =) 5\,300$ kronor.

Enligt av skolöverstyrelsen infordrade uppgifter ha samtliga inspektörer anskaffat skrivmaskin, fyra därjämte räknemaskin och duplikator och tio räknemaskin eller duplikator. Ett fåtal inspektörer ha mer än en skrivmaskin. Såsom överstyrelsen föreslagit torde erforderliga kontorsmaskiner böra bekostas av statsmedel. Överstyrelsen har funnit behov föreligga av såväl skrivmaskin och räknemaskin som duplikator, en av vardera slaget. För ändamålet torde i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår böra beräknas ett belopp av 30 000 kronor. I fråga om upphandling av skrivmaskiner och räknemaskiner m. m. bli gällande centralupphandlingsbestämmelser tillämpliga. Av inspektörerna redan nu anskaffade erforderliga kontorsmaskiner torde på begäran av vederbörande böra av statsverket inlösas efter värdering. Värderingen torde böra verkställas av vederbörande ägare och en representant för länsstyrelsen, varefter länsstyrelsen fastställer ersättningen. Åtnöjes ej ägare med länsstyrelsens beslut, bör frågan om inlösen anses ha förfallit.

Vad i det föregående sagts om länsstyrelse bör i fråga om Stockholm gälla statskontoret.

Under den i omkostnadsstaten ingående anslagsposten till lokalbidrag m. m. torde endast böra beräknas medel till ersättningar för hyra av tjänstelokal och för tillhandahållande av möbler och annan rumsinredning. Posten bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(26\,500 + 5\,300 =) 31\,800$ kronor

eller med 10 600 kronor lägre belopp än för innevarande budgetår. Denna minskning motsvarar vad kostnaderna för belysning och städning i det föregående beräknats till. Dessa utgifter synas enligt vedertagna principer böra avföras från anslagsposten till expenser. Denna bör alltså uppräknas med 10 600 kronor. Från denna anslagspost torde vidare utgifterna för inköp och inlösen av kontorsmaskiner böra avföras, varför anslagsposten i fråga bör för nästa budgetår höjas med $(10\,600 + 30\,000 =) 40\,600$ kronor till 64 700 kronor.

Då jag icke ifrågasätter någon ändring beträffande övriga anslagsposter bör omkostnadsanslaget för nästa budgetår höjas med 30 000 kronor till 317 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 317 000.

Folkskoleväsendet.

[171.] 15. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folk-skolor, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 136 000 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor, <i>förslagsvis</i>	kronor 135 568 000
2. Statsbidrag till avlönande av överlärare, <i>förslagsvis</i> ..	» 180 000
3. Ersättning för sjukvårdskostnad, <i>förslagsvis</i>	» 200 000
4. Ersättning för flyttningskostnad, <i>förslagsvis</i>	» 15 000
5. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet	» 37 000
Summa kronor 136 000 000.	

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Överstyrelsen har anfört bland annat:

1. *Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor.* Anslagsbehovet under denna delpost torde i stort sett bli oförändrat. Antalet lärartjänster torde i vissa skoldistrikt komma att ökas såväl på grund av ökat barnantal i skolorna som på grund av förbättringar inom skolväsendet, främst införandet av en sjunde och i vissa fall även en åttonde klass. Å andra sidan må framhållas, att övertaliga lärartjänster allttjämt indragas, ehuru i jämförelsevis ringa omfattning. Dessutom verkar den lägre löneklassplaceringen av sådana lärare, som först efter ikraftträdandet av folkskolans avlöningsreglemente erhållit anställning inom folkskoleväsendet. Slutligen må framhållas, att sedan den förstärkta försvarsberedskapen upphört, ifrågavarande anslagsbehov icke längre påverkas av kostnader för vikarier för lärare, som inkallats till militärtjänstgöring i anledning av denna försvarsberedskap. Överstyrelsen anser sig kunna utgå ifrån, att de nu angivna faktorerna i stort sett uppväga varandra, varför någon större ändring av anslagsbehovet icke torde inträda.

2. *Statsbidrag till avlönande av överlärare.* Enligt de grunder, som angivas i kungörelsen den 12 juni 1936 (nr 307) angående statsbidrag till arvoden åt

överlärare vid folk- och småskolor, har under budgetåren 1936/45 efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall beviljats statsbidrag till ett sammanlagt belopp av drygt 189 000 kronor. Då delposten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 180 000 kronor, synes en höjning med 10 000 kronor till 190 000 kronor vara erforderlig.

3. *Ersättning för sjukvårdskostnad.* Sjukersättning till lärare har av överstyrelsen beviljats med 101 495 kronor 41 öre för budgetåret 1942/43 och med 106 300 kronor för budgetåret 1944/45. Vid förarbetena till folkskolans avlöningsreglemente beräknades ifrågavarande utgift till 450 000 kronor. Anslagsbehovet har sålunda till en början visat sig avsevärt mindre än som beräknats. Till en del torde detta kunna förklaras därav, att lärarna icke alltid känt till möjligheten att erhålla dylik ersättning. Utgifterna för ändamålet torde därför framdeles bli större än nu. Dock anser sig överstyrelsen för budgetåret 1946/47 böra föreslå en sänkning av anslaget i fråga med 10 000 kronor till 190 000 kronor.

4. *Ersättning för flyttningskostnad.* Under budgetåret 1944/45 har överstyrelsen beviljat ersättning för flyttningskostnad i 34 fall med sammanlagt 4 677 kronor. Under budgetåret 1943/44 beviljades för samma ändamål omkring 12 000 kronor. Då utgifterna för delposten således sjunkit avsevärt, synes anslaget i fråga, som för närvarande är uppfört med 15 000 kronor, kunna sänkas med 5 000 kronor till 10 000 kronor.

5. *Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet.* Såvitt överstyrelsen har sig bekant, har under det senast förflutna året dylik undervisning endast fortgått vid vissa av de skolor, för vilka anslaget är avsett. Med hänsyn till de ovisa förhållanden, som för närvarande råda, anser sig emellertid överstyrelsen sakna anledning att nu föreslå någon ändring beträffande denna delpost.

Av de olika delposterna är det således endast posten för ersättning för sjukvårdskostnad samt posten för ersättning för flyttningskostnad, som kunde beräknas undergå någon väsentlig förändring under budgetåret 1946/47. Överstyrelsen räknade med en sänkning på den förstnämnda posten med 10 000 kronor, på den sistnämnda med 5 000 kronor. Den därigenom uppkomna besparingen torde emellertid böra med 10 000 kronor påföras delposten för statsbidrag till avlönande av överlärare och resterande 5 000 kronor delposten för statsbidrag till avlönning åt lärare vid folk- och småskolor. Överstyrelsen anser sig således icke böra föreslå någon ändring av anslaget i fråga.

Riksräkenskapsverket har icke framfört några erinringar mot överstyrelsens anslagsberäkning. Däremot har riksräkenskapsverket ifrågasatt vissa förändringar beträffande redovisningen av de utgifter, som nu bestridas från förevarande anslag. *Statens pensionsanstalt* har yttrat sig i sistnämnda fråga.

I detta sammanhang ber jag få anmäla en uppkommen fråga om ändring av gällande bestämmelser om uttagande av s. k. fyllnadstjänstgöring för folkskolans lärare. I en inom ecklesiastikdepartementet upprättad *promemoria* anföres i denna fråga följande.

I den pedagogiska debatten har — inte minst under den senaste tiden — kravet på lägre elevantal i klasserna blivit allt mera framträdande. Målsmän, lärare och läkare, som kanske i den övriga skoldebatten hysa vitt skiftande

meningar, synas på denna punkt vara eniga. Obestriddligt är väl också, att de stora klasserna utgöra ett hinder för ett fullgott resultat av skolans arbete. De mycket berättigade fordringarna från målsmännens sida, att skolan skall ta största möjliga hänsyn till varje enskild elevs individualitet såväl vid undervisning som vid uppfostran, kunna knappast tillbörligen tillgodoses i klasser på upp till 25 elever i småskolan och 35 i folkskolan. Den mera utpräglade klassundervisning, som läraren blir nödsakad bedriva i dessa stora avdelningar, får till följd, att de i ett eller annat hänseende över- eller underbegåvade lärjungarna få en undervisning, som ej i allo motsvarar deras behov.

Vid bedömande av frågan om elevantalet i folkskolans läraravdelningar bör emellertid uppmärksammas, att nämnda elevantal på längre sikt undergått en betydande minskning. Under exempelvis perioden 1920—1940, då det totala antalet elever i landets folkskolor minskades med omkring 25 procent, reducerades också antalet elever per lärare ganska avsevärt. En närmare redogörelse härför återfinnes i folkskolans besparingssakkunnigas på sin tid avgivna betänkande i rationaliseringsfrågan. I detta lämnas följande uppgifter angående medeltalet elever per läraravdelning i heltidsläsande skolor under ovan angivna tidsperiod:

	1920	1925	1930	1935	1940
A-form	31,3	30,0	29,1	28,0	24,9
B 1-form	31,9	28,7	26,6	24,7	22,2
B 2-form	34,5	30,8	28,2	25,9	22,9
B 3-form	22,6	22,5	19,4	18,4	15,7
D 1-form	17,7	17,1	15,0	14,8	12,8
a-form	24,4	23,2	23,2	21,1	20,3
b-form	19,7	17,6	17,2	14,5	13,5
Hjälpklass	—	15,4	15,8	16,4	13,2
Högre avdelning	26,6	30,1	29,8	29,1	24,8

Av tabellen framgår, att medeltalet elever i läraravdelningarna under tiden från 1920 till 1940 starkt minskats i samtliga skolformer. Den rationalisering av folkskolväsendet, som efter förslag i nyssnämnda betänkande genomfördes, har medfört något stigande siffror. Härtill kommer, att det sista decenniets nativitetsökning tillför skolan kraftigt ökade årsklasser, vilket förhållande även utan genomförandet av särskilda besparingsåtgärder måste medföra en viss stegring av medeltalet elever per lärare. Enligt Statistisk årsbok uppgår antalet levande födda under de senaste tio åren till

1935	85 906
1936	88 938
1937	90 373
1938	93 946
1939	97 380
1940	95 778
1941	99 727
1942	113 961
1943	124 921
1944	133 167

Även om man inte skulle tveka inför de väldiga utgifter, som en allmän sänkning av medeltalet elever per läraravdelning måste medföra, så skulle detta dock under nuvarande förhållanden med kraftigt stigande barnantal in-

nebära praktiska svårigheter, som torde vara i det närmaste oöverkomliga. Redan att skaffa lärare och skollokaler till de ständigt växande årsklasserna har visat sig nödvändigöra extraordinära åtgärder. Än mera prekär skulle helt visst situationen bli i dessa hänseenden, om samtidigt härmed barnantalet i klasserna skulle sänkas.

Det ligger då nära till hands att undersöka huruvida man inte genom mindre kostnadskrävande och tekniskt lättare genomförbara anordningar skulle kunna i någon mån vinna samma resultat som genom en allmän mindre sänkning av medeltalet elever per läraravdelning. Tankarna gå då främst till de möjligheter som finnas till uppdelning av läraravdelningarna vissa timmar. Åtgärder i denna riktning äro ingalunda oprövade i vårt lands folkskoleväsen.

Här må först erinras om de förstärkningsanordningar vid vissa folk- och småskolor, som möjliggjordes genom kungörelsen 1940: 252. Enligt bestämmelserna i denna kungörelse och de anvisningar skolöverstyrelsen utfärdat i anslutning till densamma kan i folkskolor av B 1-, B 2- eller B 3-form, i mindre folkskolor av D 1-form och i småskolor av b-form läraravdelning uppdelas i en högre och en lägre grupp med skild undervisning i vissa läroämnen. Förutsättning för dylik undervisning är dock, att antalet lärjungar vid höstterminens början överstiger vissa minimala. Dessa äro för läraravdelning, som även omfattar en sjunde klass:

i skola av	B 1-form	30
i » »	B 2-form	25
i » »	B 3-form	20
i » »	D 1-form	20

För läraravdelning, som icke omfattar en sjunde klass, äro följande minimala fastställda:

i skola av	B 1-form	35
i » »	B 2-form	30
i » »	B 3-form	25
i » »	D 1-form	25
i » »	b-form	25

För den särskilda undervisning, som härigenom blir nödvändig, äger distriktet uppbära statsbidrag enligt de bestämmelser, som gälla beträffande statsbidrag till avlöning av timlärare vid folkskola, respektive småskola eller mindre folkskola, dock för högst fyra veckotimmar för varje ifrågavarande läraravdelning. De läroämnen, som enligt skolöverstyrelsens anvisningar främst böra ifrågakomma vid sådan särskild undervisning äro modersmålet, framförallt uppsatsskrivning med språklära, samt räkning.

Förstärkningsanordningar av denna art äro helt visst av betydande värde inte blott vid de lägre skolformer, där de nu praktiseras. Det torde inte råda något tvivel om att de skulle bli betydelsefulla också i skolor av A-form. Denna fråga torde böra närmare utredas. Därvid bör också undersökas, huruvida inte i de lägre skolformerna sådana förstärkningsanordningar böra möjliggöras även vid ett elephantsantal, som understiger det för sådana anordningar nu fastställda.

Även på ett annat område ha försök gjorts att genom uppdelning av avdelningar vissa timmar vinna större möjlighet till individualiserad undervisning. Åtskilliga skoldistrikt — bland annat Stockholm, Göteborg och Malmö — ha under senare läsår begärt och erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att vid

undervisningen i första klassen tillämpa en från undervisningsplanen för rikets folkskolor avvikande timplan. I de flesta fall har denna särskilda timplan inburet, att avdelningen uppdelats i två grupper, som undervisats gemensamt 14 veckotimmar, medan varje grupp haft 6 timmars undervisning särskilt. Eleverna ha alltså haft 20 veckotimmar och läraren 26. Även för andra klassen har delning av klass jämte nedsättning av undervisningstiden för barnen förekommit. Reduktionen av undervisningstiden för barnen har i denna klass ej överstigit två timmar per vecka.

I de skoldistrikt, där man försökt undervisning med delad klass, har man funnit anordningen i hög grad fördelaktig för undervisningen. Flera av skolans ämnen, ej minst modersmålet och räkning, kräva en ganska långtgående individualisering av undervisningen för att ge gott resultat. Särskilt gäller detta i skolans lägre klasser, där barnen inte i större utsträckning kunna arbeta självständigt efter anvisningar utan fordra nästan ständig personlig handledning. En uppdelning i mindre grupper gör det möjligt för läraren att ge såväl de mera begåvade eleverna som de svagast begåvade individuell handledning och hjälp.

Det bör kanske tilläggas, att sådant tillstånd till uppdelning av läraravdelning, som här nämnts, under senare år i de flesta fall begränsats att avse avdelningar, som vid läsårets början haft minst 20 elever.

De erfarenheter, som vunnits genom förutnämnda förstärkningsanordningar och genom försöken med reducerad timplan på småskolestadiet, äro obestriddigen av sådan art, att de motivera ett fortsättande på denna linje.

Närmast erbjuder sig då möjligheten att utnyttja lärarnas hela undervisningsskyldighet i den egna läraravdelningen. Lärarnas undervisningsskyldighet per vecka är i folkskolans avlöningsreglemente (§ 5) fastställd till för folkskollärare 30 timmar och för småskollärare i regel 28 timmar. Gällande timplaner förutsätta emellertid i följande fall ett något lägre antal lärartimmar:

I skolor av A-form: klass 1 24 t.
» 2 26 t.
» 3 28 t.

I skolor av b-form: klass 1 och 2 26 t.

Lärare, som undervisa i dessa klasser, ha alltså enligt nu gällande bestämmelser icke möjlighet att fullgöra hela sin undervisningsskyldighet i den egna klassen, utan fyllnadstjänstgöring måste på olika sätt beredas dem.

Beträffande tillkomsten av nu gällande bestämmelser om fyllnadstjänstgöring må erinras om följande. Vid överförandet av folkskolans lärare å de för statens tjänstemän gällande lönebestämmelserna — 1937 års lönereglering — fastställdes för folkskollärare en tjänstgöringsskyldighet av 28—30 veckotimmar och för småskollärare 24—28 veckotimmar. Genom tillägg till kungörelsen om statsbidrag till undervisning i slöjd föreskrevs sedermera 1939, att om undervisning i slöjd bestredes av lärare, på vilken avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor ägde tillämpning, skulle statsbidrag allenast utgå för de slöjdtimmar, med vilka den för läraren stadgade maximitjänstgöringen överskredes. När folkskolans besparingssakkunniga något senare — jämlikt det åt dem givna uppdraget — hade att undersöka olika möjligheter till besparing å statens utgifter för folkskoleväsendet, låg det nära till hands att söka helt utnyttja lärarnas maximiundervisningsskyldighet. De sakkunniga framlade i januari 1940 det förslag till bestämmelser om fyllnadstjänstgöring, som av riksdagen godkändes, och allt sedan dess varit gällande. Be-

stämmelserna återfinnas i § 4 av kungörelsen om statsbidrag till undervisning i slöjd jämte därtill fogade anvisningar samt i § 5 d) av kungörelsen 1937: 999 om statsbidrag till avlöning av folk- och småskollärare.

I det förra författningsrummet stadgas såsom villkor för statsbidrag till slöjdundervisning, att, där undervisning i slöjd bestrides av lärare, å vilken avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor äger tillämpning, samtliga lärare vid den skola, där läraren tjänstgjort, har fullgjort dem åliggande maximitjänstgöring. Som komplettering härtill heter det i anvisningarna till denna kungörelse:

»Det åligger lärare att inom ramen av den stadgade maximitjänstgöringen för vecka eller i förekommande fall det antal veckotimmar, till vilket hans undervisningsskyldighet av vederbörande folkskolinspektör eller skolöverstyrelsen nedsatts, utan särskild ersättning meddela undervisning även i ämnet slöjd samt skoldistrikt att ordna slöjdundervisningen så, att den i så stor utsträckning som möjligt bestrides av lärare, för vilkas slöjdundervisning särskilt statsbidrag ej behöver utgå.

Om vid vederbörande skola finnas statsunderstödda timlärartimmar i annat läroämne än slöjd och hushållsgöromål bör lärarens tjänstgöringsskyldighet i första hand utfyllas med dylik timlärarundervisning och icke med slöjdundervisning.»

I kungörelsen angående statsbidrag till avlöning av lärare vid folk- och småskolor stadgas i överensstämmelse härmed som villkor för statsbidrags utgående

»att distriktets lärare meddelat undervisning i minst den omfattning, som anges i § 5 folkskolans avlöningsreglemente, samt, i fråga om statsbidrag till avlöning av timlärare, att, där skolöverstyrelsen icke på grund av särskilda förhållanden medgivit undantag, samtliga lärare vid den skola, där timläraren tjänstgjort, uppnått stadgad maximitjänstgöring eller i förekommande fall det antal veckotimmar, till vilket lärarnas undervisningsskyldighet av vederbörande folkskolinspektör eller skolöverstyrelsen nedsatts».

Genom dessa bestämmelser blev lärarnas undervisningsskyldighet i stort sett fullständigt uttagen. Dock har det allt fortfarande funnits skoldistrikt, där man haft facklärare i slöjd och där antalet överskjutande slöjdtimmar inte räckt till för fyllnadstjänstgöringen, liksom skolor, där slöjdundervisning ej alls funnits anordnad. I dessa senare har fyllnadstjänstgöring merendels inte kunnat anordnas, i varje fall inte i tillräcklig utsträckning.

Fyllnadstjänstgöringen har såsom den nu är anordnad för staten medfört vissa besparingar i form av minskade statsbidrag till slöjdundervisningen och, fast i mindre utsträckning, minskade statsbidrag till timlärare.

För skolorna och skoldistriktet har emellertid denna fyllnadstjänstgöring medfört olägenheter, som på sina håll vållat betydande irritation. Som ett uttryck härför må här nämnas en skrivelse, som folkskolstyrelserna i Malmö, Hälsingborg, Lund, Kristianstad, Landskrona, Trelleborg och Ystad gemen-samt ingåvo i denna fråga till Kungl. Maj:t i mars 1943.

I denna framhålles, att tillämpningen av bestämmelserna om fyllnadstjänstgöringen lett till konsekvenser, som innebära avsevärda pedagogiska och administrativa olägenheter. Som exempel härpå anföres, att i skoldistrikt av större omfattning möjlighet ofta saknas att tilldela alla eller ens några småskollärarinnor fyllnadstjänstgöring i slöjd. Flickslöjden handhaves nämligen i väsentlig utsträckning av facklärare. Fyllnadstjänstgöringen får istället anordnas i folkskoleklasser med manliga klasslärare, som då få motsvarande

slöjdtjänstgöring, eller i klasser, vars lärare såsom varande överlärare, tillsyningslärare, materialförvaltare eller bibliotekarie fått sin tjänstgöring nedsatt till mindre än 30 timmar per vecka. Har det gällt högre klasser, ha småskollärarinnorna merendels ej direkt kunnat taga denna tjänstgöring utan ha fått fullgöra sin fyllnadstjänstgöring i tredje klassen, och läraren i denna klass har tagit motsvarande antal timmar i den högre klassen.

I skrivelsen beklagas, att klassläraresystemet härigenom i stort antal avdelningar brytes sönder. Dessutom påtalas de betydande administrativa och schematekniska svårigheter, som uttagandet av fyllnadstjänstgöring för ett stort antal lärare medför. — Tilläggas kan, att i vissa städer fyllnadstjänstgöringen ansetts så besvärlig, att man med kommunala medel bekostat ett motsvarande antal timmar och alltså utnyttjat lärarna till fullo i den egna klassavdelningen.

Även från lärarhåll har en kraftig opposition mot fyllnadstjänstgöringen gjort sig gällande. Lärarna framhålla, förutom de synpunkter som ovan relaterats, att de ej sällan tvingas att fullgöra undervisning i ämnen, för vilka de sakna erforderlig utbildning eller på annat sätt äro mindre lämpade. Ofta måste t. ex. sådana lärare, som sakna håg eller fallenhet för slöjd och som icke under många år bedrivit undervisning i ämnet, åtaga sig sådan undervisning. Småskollärarinnorna äro särskilt missnöjda med att de äläggas undervisning i folkskoleklasser. De hålla före, att deras fyllnadstjänstgöring borde uttagas på deras eget arbetsområde, småskolan, där det framför allt i de större läraravdelningarna vore starkt motiverat med förstärkningsanordningar.

Vad skolstyrelser och lärarorganisationer i denna fråga anfört är tydligen av den art, att det bör uppmärksammas. I yttrande över ovannämnda skrivelse från vissa skånestäder framhöll också skolöverstyrelsen, att det vore önskvärt, att frågan om lämpligaste sättet att uttaga lärares tjänstgörings-skyldighet bleve föremål för förnyat övervägande, sedan man vunnit några års erfarenhet av det gällande systemet.

Även om fyllnadstjänstgöringen — på det sätt den hittills fullgjorts — icke enbart bör ses som en kris- och besparingsföreteelse, föreligga dock mindre starka skäl för dess bibehållande, sedan staten fastställt normer för elevantalet i olika läraravdelningar.

Dessa normer innebära i korthet följande.

a. B e t r ä f f a n d e s k o l o r a v A - f o r m.

1. Om antalet lärjungar vid skola eller skolenhet ej överstiger sammanlagt 1 000, må inom varje årsklass endast inrättas på folkskolestadiet en parallellavdelning för varje påbörjat 35-tal lärjungar, och på småskolestadiet för varje påbörjat 25-tal lärjungar.

2. Inom skolenhet med mera än 1 000 lärjungar bör medeltalet lärjungar i läraravdelningen icke understiga på folkskolestadiet 30 och på småskolestadiet 24.

b. B e t r ä f f a n d e s k o l o r a v a n d r a f o r m e r ä n A - f o r m.

1. Förändring till högre skolform bör icke ske, förrän lärjungeantalet mera varaktigt överstiger

i skolor av B 1-form, i varje läraravdelning å folkskolestadiet 35

i skolor av B 2-form, å folkskolestadiet 30

i skolor av B 3-form, å folk- och småskolestadiet 25

» » » D 1-form, » » » » » 20

» » » b-form, å småskolestadiet 25

2. Förändring till lägre skolform bör ske, då lärjungeantalet kan beräknas mera varaktigt understiga	
i skolor av A-form, sammanlagt i klasserna 3 och 4 respektive 5 och 6 (7)	35
i skolor av B 1-form, å folkskolestadiet	30
» » » B 2-form, å folk- och småskolestadiet	25
» » » a-form, å småskolestadiet	25

De normer, som sålunda gälla, medföra i regel ett ganska högt elevantal i läraravdelningarna. Det synes med hänsyn härtill väl befogat, att lärarna i regel helt få ägna sig åt den egna avdelningen. Bestämmelser synas därför nu böra utfärdas, som möjliggöra ett sådant utnyttjande av lärarnas tjänstgöringsskyldighet. Dock torde visst minimiantal elever böra stadgas för uppdelning av läraravdelning. Detta synes dock ej böra sättas högre än till 15 på småskolestadiet och till 20 för folkskolans tredje klass.

Givetvis medför här ifrågasatt anordning ökade utgifter för folkskoleväsendet. Främst torde dessa komma att drabba anslaget till statsbidrag för undervisning i slöjd, då denna undervisning i fortsättningen endast i mindre utsträckning skulle komma att fullgöras som fyllnadstjänstgöring. Det är dock knappast möjligt att exakt beräkna merkostnaderna, då det ej kan förutses, i vilken utsträckning skoldistriktet komma att begagna sig av rätten att dela upp läraravdelningarna inom ramen av lärarnas tjänstgöringsskyldighet. I varje fall torde med ledning av erfarenheter från besparingsföreskrifternas genomförande kunna beräknas, att kostnadsökningen icke kommer att överstiga 400 000 kronor, vilket är ett ganska ringa belopp, då det gäller att inom folkskoleväsendet genom lägre elevantal få effektivare undervisning. Kostnadsökningen gör sig gällande först under budgetåret 1947/48 och torde därför icke behöva medföra någon uppräknings av anslag under åttonde huvudtiteln redan för nästa budgetår.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har i en departementspromemoria till diskussion upptagits frågan om en ändring av gällande bestämmelser om uttagande av s. k. fyllnadstjänstgöring av folk- och småskollärare, vilka icke inom den egna undervisningsavdelningen uppnå stadgad maximitjänstgöring. Dessa bestämmelser ha för närvarande en sådan utformning, att statsbidrag till undervisning i slöjd eller till lärare i läsämne i princip icke utgår, förrän samtliga lärare vid vederbörande skola utfyllt sin tjänstgöring till stadgat maximum. Fyllnadstjänstgöringen uttages vanligen i form av slöjdundervisning. Genom nämnda bestämmelser ha vissa besparingar av statsmedel möjliggjorts, särskilt å anslaget till statsbidrag till undervisning i slöjd, men å andra sidan ha, såsom i departementspromemorian framhållits, betydande olägenheter av såväl praktisk som pedagogisk art uppkommit. I promemorian föreslås, att lärarnas skyldighet att fullgöra fyllnadstjänstgöring i stället skall utnyttjas till förbättring av undervisningen inom den egna undervisningsavdelningen, vilket är möjligt, om uppdelning medges av lärjungeavdelningar med visst minimiantal elever, exempelvis 15 på småskolestadiet och 20 i lägsta årsklassen på folkskolestadiet. I folk-

skolans fjärde och högre årsklasser saknas förutsättningar för utnyttjande på nämnda sätt av lärarnas tjänstgöringsskyldighet, enär densamma tages helt i anspråk redan enligt gällande timplan.

I promemorian påpekas, hurusom den inträffade nativitetsökningen i stegrad grad kommer att medföra en ansvällning av klasserna, vilket är ägnat att försämra undervisningsresultatet. Det framhålles vidare, att en i och för sig önskvärd generell minskning av klassernas genomsnittliga storlek för närvarande skulle komma att stöta på oöverstigliga praktiska svårigheter. Under sådana omständigheter synes det mig i hög grad angeläget att söka andra utvägar för att om möjligt uppnå bättre betingelser för undervisningen och därigenom motverka den försämring, som det stigande barnantalet i klasserna hotar att medföra. En sådan utväg erbjuder det i promemorian framförda förslaget. Ett genomförande av detta synes komma att för en måttlig merkostnad möjliggöra en avsevärd förbättring av undervisningen på folkskolans lägre stadier.

Med hänsyn till det anförda anser jag mig böra ge min anslutning till det i departementspromemorian framförda förslaget rörande ändring av bestämmelserna om utnyttjande av lärarnas tjänstgöringsskyldighet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela i ämnet erforderliga bestämmelser.

Vid bifall till ifrågakommande förslag torde man få räkna med en merutgift för statsverket av inemot 400 000 kronor. Med hänsyn till gällande förskottsbestämmelser, beträffande vilka jag icke ifrågasätter någon förändring, kommer denna merutgift dock icke att påverka anslagsberäkningarna för nästkommande budgetår.

I fråga om storleken av förevarande anslag för budgetåret 1946/47 biträder jag skolöverstyrelsens förslag. Anslaget bör således uppföras med oförändrat belopp, 136 000 000 kronor. Den av riksräkenskapsverket ifrågasatta omläggningen av anslagsmedlens redovisning anser jag mig för närvarande icke böra förorda.

I detta sammanhang får jag erinra, att Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser angående statsbidrag för läsåret 1945/46 till särskild undervisning i svenska språket åt i folk- och småskolor intagna flyktingbarn i skolåldern. Bestämmelserna innebära, att skolöverstyrelsen äger medgiva sådan särskild undervisning under högst fyra veckotimmar för varje ifrågakommande undervisningsgrupp. Kostnaderna bestridas av till statens utlänningskommissions förfogande ställda medel. Skulle i enstaka fall finnas erforderligt, att särskilda läraravdelningar av skoldistrikt inrättas för beredande av undervisning åt flyktingbarn, torde statsbidrag till erforderliga lärartjänster få i vanlig ordning utgå från anslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor. Skolöverstyrelsen har beräknat, att antalet behövliga sådana tjänster icke kan komma att överstiga 25.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av kronor 136 000 000.

[172.] 16. **Folkskolor m. m.: Bidrag till arvoden åt skolläkare, förslagsanslag.** Enligt 1944 års riksdags beslut (skrivelsen 1944: 319) kan från och med budgetåret 1944/45 bidrag utgå till arvoden åt vid folk- och småskolor anställda skolläkare. Bestämmelser i ämnet äro meddelade i kungörelsen 1944: 585. Bidrag till arvode åt skolläkare utgår i efterskott för budgetår räknat med en krona 25 öre för varje lärjunge vid distriktets folk- och småskolor eller, där Kungl. Maj:t medgivit, att statsbidrag för ifrågavarande ändamål må utgå utan hinder därav att hälsovården icke omfattar samtliga skolor i distriktet, för varje lärjunge vid de skolor, som omfattas av nämnda verksamhet. Något anslag för ändamålet har därför icke anvisats för budgetåret 1944/45. För budgetåret 1945/46 är för ändamålet uppfört ett anslag av 400 000 kronor, beräknat att täcka bidragsbehovet för en skolhälsovård omfattande omkring sextio procent av folkskolebarnen.

Skolöverstyrelsen har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

I detta sammanhang ber jag få anmäla frågan om statsbidrag till skolsköterskor.

I *propositionen 1944: 193* angående rationalisering och utbyggnad av skolhälsovården m. m. förutsattes, att skolsköterskegöromålen i skoldistrikt med under 20 000 invånare skulle omhänderhavas av vederbörande distriktssköterskor. I samhällen med över 20 000 invånare åter borde särskilda skolsköterskor anställas. Statsbidrag förutsattes icke skola utgå till avlöningskostnaderna för anställande av sådana särskilda skolsköterskor.

Riksdagen anförde med anledning härav i sin skrivelse 1944: 319, att enligt riksdagens mening goda skäl talade för att statsbidrag med förslagsvis 50 procent skulle kunna utgå även till kostnaderna för särskilt avlönade skolsköterskor vid folkskoleväsendet, varvid icke blott samhällen med över 20 000 invånare utan även, då särskilda skäl förelåge, jämväl mindre kommuner, vilka hade möjligheter att anställa särskilda skolsköterskor, borde kunna komma i åtnjutande av dylikt bidrag. *Riksdagen* förutsatte därför, att Kungl. Maj:t föranstaltade om utredning i angivna hänseenden och för riksdagen framlade det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Skolöverstyrelsen har nu framlagt utredning i av riksdagen angivna hänseenden och därvid föreslagit, att statsbidrag måtte få utgå med hälften av kostnaderna för avlöning åt särskilda skolsköterskor å orter med större invånarantal än 20 000 ävensom inom vissa samhällen med ett mindre invånarantal. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Beträffande först orter med över 20 000 invånare må anmärkas följande.

Principiellt och författningsenligt bör heltidsanställd skolsköterska vara skyldig att övervaka högst 1 500 barn. Erfarenheten giver dock vid handen, att vid detta maximiantal hennes arbetsbörda på sina håll är synnerligen

betungande. Det har visat sig, att heltidsanställd skolsköterska i allmänhet är fullt sysselsatt vid övervakning av 1 200 barn i folkskolan. Lämpligt synes därför vara att bestämma omfånget av dylik sköterskas arbetsuppgifter till att omfatta övervakningen av 1 200—1 500 barn.

Av nedanstående tabell framgår under sistnämnda förutsättning erforderligt minimi- respektive maximiantal dylika sköterskor i kommuner med här ifrågakommande invånarantal.

Kommuner	Invånarantal d. 31/12 1943	Antal lärjungar	Antal heltids- anställda skolsköter- skor
Stockholm	634 179	28 973	19—24
Göteborg	290 494	19 540	13—16
Malmö	163 116	9 989	6—8
Norrköping	73 564	5 046	3—4
Hälsingborg	64 040	4 573	3
Örebro	56 989	2 908	1—2
Borås	50 541	3 717	2—3
Linköping	45 664	2 573	1—2
Eskilstuna	43 546	2 865	1—2
Västerås	42 707	2 441	1—2
Uppsala	41 779	1 838	1
Gävle	40 211	2 551	1—2
Jönköping	38 510	2 880	1—2
Karlskrona	32 467	1 951	1
Karlstad	30 688	1 994	1
Solna	30 300	1 768	1
Lund	29 849	1 535	1
Halmstad	29 411	2 193	1
Karlskoga	29 034	1 889	1
Kalmar	23 324	1 393	1
Kristianstad	22 384	1 663	1
Landskrona	21 978	1 531	1
Skellefteå landskommun	25 178	2 783	1—2
Gällivare	21 661	2 871	1—2
Summa		111 465	64—84

Det för varje särskild av dessa kommuner erforderliga antalet heltidsanställda sköterskor kan icke bestämt angivas. På vissa platser torde nämligen behovet av heltidsanställd skolsköterska vara förhållandevis större än på andra.

Dessa kommunalt anställda, heltidstjänstgörande sköterskor synas böra ha en avlöning som motsvarar lönegraden Ex 7 civila icke-ordinarie reglementet.

Å de orter, där 1 500 barn övervakas av varje sköterska, och där ett antal överskjutande barn intill 1 200 finnes, bör för dessa barns övervakning jäm-

väl anställas en skolsköterska på deltid. Deltidsanställd sköterska bör tjänstgöra dels under ett visst antal veckor vid höstterminens början såsom vid heltidstjänst och dels dessutom ett visst antal timmar i veckan under läsåret i övrigt. Tjänstgöringens omfattning framgår av efterföljande tabell.

Överskjutande antal lärlingar	Omfattning av deltidssköterskans tjänstgöring	
	Antal veckor vid höstterminens början	Antal timmar i veckan under läsåret i övrigt
1— 200	1	2
201— 300	2	2
301— 500	3	2
501— 700	3	4
701— 900	5	8
901—1 199	6	14

Där det överskjutande antalet lärlingar är 1 200—1 499, förutsättes att för dessa barn en heltidstjänstgörande sköterska anställs.

För veckotjänstgöringen vid höstterminens början torde varje deltidssköterska böra ersättas med 75 kronor per vecka eller samma belopp, som utgår till sådan sköterska vid läroverken. Timarvudet för tjänstgöringen under läsåret i övrigt torde böra fixeras till 3 kronor 75 öre i likhet med vad som gäller för sistnämnda läroanstalter.

Rekvisition av statsbidrag för avlöning av dessa hel- och deltidsskoleanställda skolsköterskor torde böra ske på samma sätt som för skolläkarna (sv. förf. saml. 585/1944 16 §).

Överstyrelsen övergår så till behandling av frågan om statsbidrag till avlöning av särskilda skolsköterskor, som må kunna anställas av kommuner med mindre än 20 000 invånare. Riksdagen ifrågasätter här statsbidrag, där särskilda skäl föreligga, och där kommunerna ha möjlighet att anställa sköterskor, vilka icke tjänstgöra såsom distriktssköterskor.

I nuvarande läge, då den statligt understödda skolhälsovården börjar införas å landsbygden och i smärre samhällen, är det förenat med synnerligen stora svårigheter att ens ungefärligen skaffa sig en uppfattning om, var behov föreligger av särskilda skolsköterskor, och huru stort detta behov på olika håll är. I princip fastslår gällande författning visserligen sköterskornas åligganden inom skolhälsovården även inom smärre kommuner, men omfattningen av arbetet för var och en av sköterskorna kan icke för närvarande något närmare överblickas. Vid sådant förhållande kan man icke heller mera exakt beräkna behovet av extra sköterskor vid sidan av distriktssköterskorna. Trots detta synes det vara angeläget, att även de samhällen, som ha mindre än 20 000 invånare, och som visa sig vara i trängande behov därav, beredas möjlighet att samtidigt med de större städerna få statsbidrag till avlöning av särskilt anställda skolsköterskor. Skulle i något fall i samhälle med mindre än 20 000 invånare antalet lärlingar uppgå till 1 200, bör heltidstjänstgörande skolsköterska anställas därstädes och statsbidrag med 50 procent till hennes avlöning utgå. För närvarande finnas 7 sådana kommuner. I övrigt blir det givetvis här endast fråga om deltidsskoleanställda sköterskor. Beträffande arten och omfattningen av deras tjänstgöring synas principiellt samma bestämmelser böra gälla, som ovan angivits för de deltidsskoleanställda sköterskorna i städer med mera än 20 000 invånare.

Kostnaderna för statsbidrag till skolsköterskor skulle enligt överstyrelsens beräkning bli i runt tal 135 000 kronor, fränsett kostnader i förekommande fall för rörligt tillägg och kristillägg åt heltidsanställda sköterskor.

Statskontoret, som avstyrkt överstyrelsens förslag, har bland annat anfört.

Det nu föreliggande förslaget rörande statsbidrag till avlönande av skolsköterskor inom folkskoleväsendet anknyter till de principer, som fastställts beträffande högre kommunala skolor och allmänna läroverk. Det synes fördenskull angeläget att ånyo beakta de ojämnheter som karakterisera detta statsbidragssystem. Till belysande härav må uppmärksammas, att i skoldistrikt, där antalet elever med 1 200—1 499 överskjuter det antal, som beräknats för heltidsanställd sköterska, valfrihet skulle föreligga att för sålunda överskjutande elever anställa del- eller heltidstjänstgörande sköterska. För heltidsanställd sköterska skulle kostnaderna bli på A-ort 50 procent och på I-ort 100 procent högre än för deltidsanställd. De väsentligt ökade kostnaderna vid heltidstjänstgöring synas — fränsett dyrortsregleringen för de heltidsanställda — föranledas främst därav, att en deltidsanställd sköterskas tjänstgöringstid i förhållande till elevantalet beräknas efter betydligt mera restriktiva grunder.

Statskontoret anser sig med hänsyn till vad sålunda anförts icke kunna förorda, att statsbidrag till skolsköterskor inom folkskoleväsendet beviljas i enlighet med överstyrelsens förslag. Det torde föreligga så mycket större anledning till försiktighet som antalet heltidsanställda sköterskor inom folkskoleväsendet beräknas bli avsevärt större än vid högre kommunala skolor och allmänna läroverk, nämligen 81 mot 16. Ämbetsverket får i stället föreslå, att den av överstyrelsen uppgjorda tabellen rörande omfattningen av en sköterskas tjänstgöring vid olika elevantal på lämpligt sätt utbygges samt att i samband härmed föreskriften i 5 § 2 mom. kungörelsen nr 585/1944 med bestämmelser angående den statsunderstödda hälsovården vid folk- och småskolor samt högre folkskolor slopas. Vid ett bifall till statskontorets förslag torde även böra övervägas en motsvarande jämkning av bestämmelserna rörande de högre kommunala skolorna och de allmänna läroverken.

Den av statskontoret berörda författningsbestämmelsen lyder: I städer med mer än 20 000 invånare böra särskilda skolsköterskor anställas, varvid på varje skolsköterska med full tjänstgöring bör ankomma vården av högst 1 500 barn.

Med anledning av vad statskontoret anfört yttrar *skolöverstyrelsen* bland annat.

Det är självfallet, att kostnaderna måste bli större för de heltidsanställda sköterskorna. Deras arbetsuppgift är mer omfattande med övervakning av 1 200—1 500 lärjungar per sköterska. Överstyrelsen vill här kraftigt framhålla, att kravet på skolsköterskans kompetens och organisationsförmåga måste sättas högre ju större antal lärjungar hon har att övervaka, därest lärjungarnas behov skall effektivt tillgodoses. Det är därför nödvändigt, att de mest krävande uppgifterna inom skolsköterskeverksamheten anförts åt sköterskor, som hava verksamheten inom skolhälsovården till sin huvuduppgift. Sådana sköterskor äro givetvis något dyrare än andra. För att kunna vinna särskilt kompetenta krafter för skolhälsovården torde det vara nödvändigt, att de större skoldistrikt ha möjlighet att erbjuda sköterskorna betryggande anställningsförhållanden med tjänstgöring på heltid.

Statskontoret föreslår slutligen, att 5 § 2 stycket i kungörelsen 1944: 585 slopas. Med de erfarenheter, som hittills kunnat erhållas av skolsköterskornas verksamhet, får överstyrelsen som sin mening framhålla, att detta icke synes vara lämpligt. En effektiv övervakning av barnen kan icke uppnås inom folkskoleväsendet, om det antal barn, som skall övervakas av en heltidsanställd sköterska, är större än 1 500.

Icke heller vore det lämpligt om enbart sköterskor med deltidstjänstgöring skulle anställas vid ifrågavarande skolor i stället för, som överstyrelsen föreslagit, hel- eller deltidstjänstgörande. Förhållandena inom skolsköterskeverksamheten ha nämligen utvecklats i så gynnsam riktning, att i de större städerna redan uppstått en mindre kår av heltidsanställda skolsköterskor, vilka betrakta sitt yrke som sin livsuppgift och skaffat sig en speciell och hög kompetens för detsamma. Skulle dessa sköterskor ersättas med deltidsanställda och för uppgiften mindre kompetenta sköterskor, skulle med all säkerhet den skolhygieniska verksamheten bli lidande härpå. Man kan dessutom utgå från, att städerna av nyss anförda principiella skäl icke skulle vara villiga att anställa skolsköterskor, om såsom villkor för erhållande av statsbidrag uppställdes, att endast skolsköterskor med deltidstjänstgöring finge anställas. För att fullfölja en önskvärd och förnuftig utveckling av den skolhygieniska verksamheten vill överstyrelsen därför hävda, att i den mån tillgång på väl kvalificerade skolsköterskor finnes, sådana böra anställas med heltidstjänstgöring framför allt i större kommuner.

Departement-
schefen.

Vad först angår frågan om statsbidrag till särskilt anställda skolsköterskor vid folkskoleväsendet finner jag mig med hänsyn till den standpunkt 1944 års riksdag intagit till detta spörsmål icke böra i princip motsätta mig ifrågavarande förslag. Beträffande statsbidragets närmare utformning vill jag framhålla, att jag funnit skolöverstyrelsens förslag lida av vissa svagheter i fråga om den tekniska utformningen. Bland annat synes detsamma, därest full rättvisa kommunerna emellan skall ernås, förutsätta att lönerna till skolsköterskepersonalen överallt fastställas efter samma normer, vilket givetvis komme att medföra betydande praktiska svårigheter. Vidare uppkomma ojämnheter därigenom att barnantalet per sköterska icke kan eller bör fixeras till ett för alla skoldistrikt lika stort antal. Jag förordar därför i stället ett, som jag funnit, enklare och smidigare statsbidragssystem, nämligen att statsbidrag må utgå med en krona för folkskolebarn och år, dock med högst hälften av distriktets verkliga kostnader för skolsköterskors avlönande. I fråga om skoldistrikt med lägst 20 000 invånare synes därvid böra uppställas som villkor, att skolsköterskeorganisationen av skolöverstyrelsen godkänts. I fråga om skoldistrikt med mindre antal invånare synes böra krävas prövning i varje särskilt fall. Statsbidrag torde i dessa fall få beviljas, om särskilda skäl av vägande art provas föreligga. Eftersom dylika skoldistrikt författningsenligt kunna utan egna kostnader anlita vederbörande distriktssköterskor för fullgörande av skolsköterskegöromålen, torde beträffande sådant skoldistrikt, därest inom detsamma endast deltidstjänstgörande skolsköterska enligt av skolöverstyrelsen angivna principer erfordras, böra gälla den särskilda begränsningen, att statsbidraget må uppgå till högst hälften av de kostnader för

skolsköterskas avlönande, som uppkomma vid tillämpning av de normer för arvoden åt deltidstjänstgörande skolsköterska, som av överstyrelsen förordats.

De av mig tillstyrkta statsbidragsbestämmelserna torde böra träda i kraft vid ingången av budgetåret 1946/47. Kostnaderna torde i anslutning till skolöverstyrelsens beräkning kunna uppskattas till i runt tal 120 000 kronor för år. Skolöverstyrelsen har emellertid förutsatt, att statsbidrag till avlönande av skolsköterskor skall rekvireras att utbetalas budgetårsvis i efterskott. Då jag ansluter mig till detta förslag, beräknar jag icke något anslag för ändamålet redan för nästa budgetår.

I fråga om anslagsbehovet för nästa budgetår till bidrag till arvoden åt skolläkare ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså böra uppföras med oförändrat belopp, 400 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att statsbidrag till avlönande av skolsköterskor vid folkskoleväsendet må utgå i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till *Folkskolor m. m.: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 400 000.

[173.] 17. **Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor, förslagsanslag.** På tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 har riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisat ett förslagsanslag av 50 000 kronor. Staten bestrider hela kostnaden för vid folk- och småskolor anställda skolläkares resor i tjänsten. För resor, företagna enbart inom stad, köping eller municipalsamhälle, utgår emellertid ej ersättning. Såsom framgår av propositionen 1944: 288, sid. 35 ff., ha kostnaderna för skolläkarnas resor beräknats till 126 000 kronor vid fullt utvuxen skolhygienisk verksamhet. För innevarande år är anslaget uppfört med 100 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100 000.

[174.] 18. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbetygsskolor, förslagsanslag.**

Anslaget storlek och belastningssiffrorna under de senare budgetåren framgå av följande sammanställning:

Budgetår	Anslag kronor	Belastning kronor
1940/41	3 850 000	3 649 105
1941/42	3 400 000	3 153 011
1942/43	3 200 000	3 048 891
1943/44	2 800 000	2 890 582
1944/45	2 800 000	2 877 900
1945/46	2 800 000	—

Skolöverstyrelsen har hemställt, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår måtte höjas med 825 000 kronor till 3 625 000 kronor och därvid anfört följande.

1945 års riksdag godkände Kungl. Maj:ts förslag angående sådan ändring i gällande grunder för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, att minimiersättningen till slöjd-lärare med mindre än 20 veckotimmars tjänstgöring höjdes från 1 krona 55 öre till 2 kronor för timme. Därjämte beslöt riksdagen i anledning av en i ämnet väckt motion, att från och med den 1 juli 1945 skulle för erhållande av statsbidrag för ifrågavarande ändamål gälla den bestämmelsen, att slöjd-avdelning, som bestod av samtliga i skolan inskrivna, folkskolestadiet tillhörande gossar respektive flickor, vilka prövades skäligen kunna deltaga i slöjdundervisningen, kunde bestå av lägst tre elever. Tidigare var motsvarande antal sex.

Här angivna ändringar i villkoren för statsbidrag för slöjdundervisning komma att förorsaka ökning av det medelsbehov, varom nu är fråga. Enligt av överstyrelsen år 1944 verkställd utredning torde den beslutade höjningen av lärarnas ersättning för ifrågavarande undervisning medföra en merkostnad av i runt tal 575 000 kronor. När frågan om höjning av minimiantalet elever i slöjdavdelning från tre till sex år 1939 var under utredning, beräknade överstyrelsen, att antalet slöjdavdelningar på grund av denna ändring skulle minskas med omkring 1 000. Den nu beslutade ändringen av bestämmelserna angående antalet elever i slöjdavdelning torde kunna beräknas förorsaka motsvarande ökning av antalet slöjdavdelningar. Med ett timarvode av 2 kronor blir kostnaden för 1 000 avdelningar ($2 \times 128 \times 1\,000 =$) 256 000 kronor eller i runt tal 250 000 kronor. Den sammanlagda beräknade ökningen av statsbidraget till slöjdundervisningen under ifrågavarande redovisningsår skulle sålunda uppgå till 825 000 kronor.

De av 1945 års riksdag beslutade, från och med den 1 juli 1945 genomförda ändrade grunderna för statsbidrag till undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola påverka på grund av gällande utbetalningsföreskrifter anslagsbehovet först från och med nästa budgetår. En väsentlig anslagshöjning blir då erforderlig. Då jag icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens förslag härutinnan, vilket innebär en uppräknig av anslaget med 825 000 kronor till 3 625 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 625 000.

[175.] 19. *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m., förslagsanslag.* Detta anslag är nu uppfört med 350 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till oförändrat belopp (305 000 kronor till avlöning och 45 000 kronor till provisorisk avlöningsförbättring).

Överstyrelsens förslag torde böra godtagas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 350 000.

[176.] 20. *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, förslagsanslag.* Detta anslag är nu uppfört med 250 000 kronor. I fråga om statsbidrag ur detta anslag till avlönande av vid ifrågasvarande sjukvårdsanstalter och barnhem anställda folk- och småskollärare gälla i huvudsak samma grunder som beträffande bidrag till avlönande av lärare vid folk- och småskolor. Enligt beslut av 1944 års riksdag kan med skolöverstyrelsens medgivande i stället för folk- eller småskollärare vid statsunderstödd sjukvårdsanstalt anställas lärare med viss lägre kompetens (sjukhuslärarinna). Till sjukhuslärarinnas avlönande utgår statsbidrag med högst 2 600 kronor för redovisningsår.

Skolöverstyrelsen har anfört:

Enär Kungl. Maj:t under budgetåret 1944/45 medgivit statsbidrag till flera nya lärartjänster vid barnhem, torde en höjning av anslaget kunna anses motiverad. Skulle emellertid vissa folk- eller småskollärartjänster vid sjukvårdsanstalter komma att utbytas mot sjukhuslärarintjänster, kommer staten att göra viss besparing å ifrågasvarande anslag. Med hänsyn till den omständigheten, att anslaget i fråga under de senare åren något överskridits, anser sig dock överstyrelsen böra föreslå, att anslaget höjes med 25 000 kronor.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde ifrågasvarande anslag böra för nästa budgetår uppräknas med 25 000 kronor till 275 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 275 000.

[177.] 21. **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m., förslagsanslag.** Anslaget belopp och belastningen i avrundat tal enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning har under nedannämnda budgetår utgjort:

Budgetår	Anslag kronor	Belastning kronor
1939/40	250 000	235 400
1940/41	150 000	237 900
1941/42	120 500	220 600
1942/43	120 500	152 000
1943/44	130 000	225 500
1944/45	250 000	343 800
1945/46	300 000	—

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp. Av överstyrelsens framställning inhämtas:

I anslagsbelastningen under budgetåret 1944/45 torde ingå ett belopp av sammanlagt 145 000 kronor, som enligt av överstyrelsen inhämtade uppgifter under sagda budgetår utanordnats dels för om- och nybyggnad vid folkskolan i Teurajärvi i Korpilombolo skoldistrikt, dels för vissa byggnadsarbeten för folkskolan i Kuttainen i Karesuando skoldistrikt. Frånräknas dessa utgifter, kvarstår ett belopp av 198 800 kronor.

Även under budgetåret 1946/47 torde här ifrågasvarande anslag komma att belastas av betydande utgifter för vissa byggnadsföretag. Med stöd av under hand lämnade uppgifter räknar överstyrelsen härvid särskilt med att ett belopp av omkring 60 000 kronor kan komma att utanordnas för byggnadsarbeten vid skolorna i kyrkbyn, Saivomuotka och Kuttainen i Karesuando skoldistrikt, för vilka arbeten statsbidrag beviljats genom skilda nådiga beslut den 14 juli 1944.

Med utgångspunkt från den ovannämnda, efter frånräknande av bidrag till byggnadsarbeten framkomna anslagsbelastningen under budgetåret 1944/45 å 198 800 kronor samt med hänsyn till att, enligt det förut nämnda, utgifter för byggnadsarbeten kunna antagas komma att belasta anslaget för budgetåret 1946/47, varjämte ökning av medelsbehovet kan beräknas uppstå på grund av den av 1945 års riksdag beslutade höjningen av vissa stipendier åt elever vid folkskoleseminarierna i Luleå och Umeå, vilken höjning överstyrelsen tidigare beräknat medföra en merkostnad av omkring 8 000 kronor årligen, vill överstyrelsen förorda, att förevarande anslag för budgetåret 1946/47 uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot skolöverstyrelsens anslagsberäkning. Anslaget torde därför bära uppföras med oförändrat belopp, 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 300 000.